BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

POLYBIVS

HISTORIAE

EDIDIT

TH. BVETTNER-WOBST

VOL. III

STVTGARDIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

POLYBII HISTORIAE

VOL. III · LIBRI IX-XIX

EDITIONEM A LVDOVICO DINDORFIO CVRATAM
RETRACTAVIT

THEODORVS BVETTNER-WOBST

EDITIO STEREOTYPA EDITIONIS
PRIORIS (MDCCCLXXXXIII)

STVTGARDIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMLXXXV

CIP-Kurztitelaufnahme der Deutschen Bibliothek

Polybius:
[Historiae]
Polybii Historiae / ed. a Ludovico Dindorfio
curatam retractavit Theodorus Buettner-Wobst. —
Ed. stereotyp. — Stutgardiae : Teubner
(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum
Teubneriana)
NE: Buettner-Wobst, Theodor [Hrsg.]
Vol. 3. Libri IX — XIX. — Ed. stereotyp. ed. 1.
(1893). — 1985.
ISBN 3-519-01717-2

Printed in Germany
Gesamtherstellung: Hain-Druck GmbH, Meisenheim/Glan

PRAEFATIO.

Cum fortunae quodam beneficio contigisset, ut IOANNES TSCHIEDELIUS, vir doctissimus, codicem Urbinatem 102, librum antiquissimum, meum in usum accuratissime conferret, tanto magis mea sententia eo inclinavit, ut annotatio quaedam critica huic volumini adderetur, quod et ea, quae ex libro Urbinate Tschiedelii cura et diligentia enotata erant, scripturis codicis memoratu dignis infra quidem adiectis optime repraesentari poterant neque de legibus, secundum quas Polybii verba in libris tradita videntur esse examinanda et corrigenda, uberius fusiusque mihi erat disputandum, postquam cum in praefationibus voluminis primi et secundi meae editionis Polybianae tum in annalibus Fleckeiseni (1884, 111 ss.; 1889, 133 ss. 671 ss.; 1890, 833 ss.) de Polybii elocutione plurimis exposui. Sed, ne annotatio nostra critica finibus latioribus circumscriberetur, enixe operam dedimus, ut res leviores omitteremus et tantummodo quodammodo augeremus et suppleremus ea, quae in editione Hultschii, viri amicissimi, facile possent reperiri. Quae cum ita sint, quadam necessitate nos sumus coacti in annotatione critica iisdem notis et compendiis uti, quae adhibet Hultschius.

Sunt autem notae hae:

F : Urbinas 102 (v. praef. I 70) ab Ioanne Tschiedelio meum in usum collatus.

F[1] : prima manus

F^2 : secunda manus
F^3 : tertia manus.
F^r : manus recentes.

S : codices recentes a Schweighaeusero collati (v. praef. II 52 s.) vel omnes vel complures[1]).

Ex iis singuli sunt afferendi:

D Augustanus, nunc Monacensis
G Mediceus
H Regius D
K Regius E
L Oxoniensis
(D–L: v. praef. II 58.)

Praeterea nonnullis locis verba erant facienda de codicibus recentibus Regiis F et G, Vesontino, Tubingensi (v. l. c.), quos omnes excussit Schweighaeuserus (v. t. II p. X ss.).

M Vaticanus 73 palimpsestus saeculi X, ab Heysio editus (v. praef. I 68)[2]).
N Monacensis 267
O Monacensis 185
(N, O: saeculi XVI, ab Hultschio collati.)
P Peirescianus, nunc Turonensis, saeculi X, a Wollenbergio in usum Hultschii collatus.
Q Escurialensis I, Ω, 11 saeculi XVI et a Carolo Muellero et a Federo excussus.
U codex Ursini (v. infra *Ur*)

Quotiescunque litterae codicis supra est additum s (velut F^s), testimonium non est certum, sed ex silentio, ut dicitur.

---

1) Quotiescunque igitur sola nota apposita est S, patet omnibus in recentioribus codicibus hanc scripturam esse exaratam; sed cum praeterea sit addita lectio unius vel plurium librorum recentium, constat scripturam priore loco allatam omnibus in codicibus recentioribus exstare exceptis iis, quorum lectio tum diserte est addita. Itaque si inveneris in annotatione: *αἴτιον* S, *αἰτίαν* HL, est in propatulo *αἴτιον* in DGK esse scriptum, *αἰτίαν* in HL.

2) Paginas editionis Heysianae solemus afferre addito compendio H (= Heysius).

Cum codicis nota uncis lunatis est inclusa, velut *αἰτιαν*| F (D), scriptura huius libri est quidem eadem atque codicis antea citati sed aut de rebus orthographicis aut de loco, quo sit exaratum vocabulum, dubitatio est.

| nota post scripturam addita significat versum exeuntem, ante scripturam adiecta versum ineuntem.

* significat in contextu locum corruptum, in annotatione singulas litteras erasas.

*** significat in contextu lacunam.

significat spatium unius litterae in lacuna[1]).

Ceterum adhibemus compendia haec:

Be Polybius ex recognitione Immanuelis Bekkeri. Berolini 1844.

Ben De hiatu in oratoribus Atticis et historicis Graecis....disputavit Gustavus Eduardus Benseler Fribergae 1841 (Numeri Arabici additi significant paginas).

BW editoris coniecturae. (Si adiecti sunt numeri Romani cum Arabicis coniuncti, velut I 66, paginae praefationum vel primi vel secundi tomi editionis significantur).

Ca Polybii... historiarum libri qui supersunt. Isaacus Casaubonus...emendavit. Parisiis 1609.

Di Polybii historia. Edidit Ludovicus Dindorfius. Lipsiae 1866 ss. (Si adiecti sunt numeri Romani cum Arabicis coniuncti, velut I 66, praefationes voluminum singulorum editionis significantur).

Hu coniecturae Friderici Hultschii vel in ipsa editione Polybii vel alibi prolatae. (Si adiectum est quaest. I vel quaest. II, intelliguntur Quae-

---

1) In scripturis codicis Vaticani (M) allatis puncta significant litteras singulas, quae nunc obscuratae dispici non possunt.

stiones Polybianae *Programm des Gymnasiums zu Zwickau* 1859 vel Quaestiones Polybianae, pars II *Programm des Gymnasiums z. heil. Kreuz in Dresden* 1869).

Rei Ioannis Iacobi Reiske animadversionum ad Graecos auctores vol. IV, quo Polybii reliquiae pertractantur. Lips. 1763. (Numeri Arabici additi significant paginas).

Sch Polybii Megalopolitani historiarum quidquid superest. Recensuit ... Iohannes Schweighaueser. Lips. 1789 ss.

Ur Ex libris Polybii Megalopolitani selecta de legationibus ... Ex bibliotheca Fulvi Ursini. Antverpiae 1582. (Soli numeri Arabici additi significant paginas; si vero littera *a* vel *b* adiecta est numeris, intelleguntur *Fulvi Ursini emendationes in Polybium cet.* in eodem opere inde a pag. 149 binis columnis expressae).

Va Polybii ... excerpta ex collectaneis Constantini Augusti Porphyrogenetae Henricus Valesius ... edidit cet. Paris. 1634[1]).

Restat, ut Friderico Hultschio et Francisco Polandio, viris doctissimis, quorum alteri amicitiae, alteri affinitatis vinculo firmissimo sum coniunctus, gratias agam quam maximas, quod ea quae modo erant typis expressa, diligenter perlegerunt et errata typographica, quae me fugerant, curaverunt expellenda.

1) De emendationibus Scaligeri a nobis allatis v. Schweighaeuserum t. V p. XVI ss.

Scribebam Dresdae mense Februario
a. MDCCCLXXXXIII.

FRAGMENTA LIBRI NONI.

1. EX PROOEMIO.

Cap. I. Olympiadum ratio. Varia historiarum genera. Ephorus. Res gestas exponit Polybius.
Cap. II. Alia genera consulto omittit. Hoc utilissimum iudicat.

A. OLYMP. 142, 1.

2. RES ITALIAE.

Cap. III. Bellum Hannibalicum. Appius Capuam, Hannibal Appium obsidet. Invictus Romanorum animus. In equitatu praecipua vis Hannibalis.
Cap. IV. Cur Capuam reliquerit Hannibal.
Cap. V. Campanos de consilio suo monet. Hannibal ad portas.
Cap. VI. Consternatio Romae. Mos matronarum. Gnaeus et Publius cos. Agrum Romanum populatur Hannibal.
Cap. VII. Hannibal recedit ab urbe. Eum persequuntur Romani. Rhegium petit Hannibal.
Cap. VIII. Res gestae Epaminondae ad Spartam et ad Mantineam.
Cap. IX. Collatae cum rebus Hannibalis ad Capuam et ad Romam. Atella urbs Romanis se tradit. Bomilcar, classi Poenorum praefectus, Tarentinis frustra tentat auxiliari.

3. RES SICILIAE.

Cap. X. Ornamenta Syracusana Romam translata parum recto consilio Romanorum. Invidiosum decus Romae. Verum decus Romae. Syracusanis spoliis privatas domos urbemque exornant.

4. RES HISPANIAE.

Cap. XI. Hasdrubal, Gisconis filius, iniquus in Indibilem.

B. OLYMP. 142, 2.

5. RES ITALIAE.

Cap. XI[a] (XLIV). Frumentum a Ptolemaeo petunt Romani.
Cap. XII. Ratio artis imperatoriae. In bello plura dolo quam aperta vi geruntur. Casus fortuitus. Varia momenta ad actionem pertinentia.
Cap. XIII. Silentium. Itinerum intervalla. Conversiones caeli. Locus rei gerendae. Tesserae et signa.
Cap. XIV. Tres viae harum rerum discendarum. Temporum rationes nosse debet imperator.
Cap. XV. Partes diei et noctis.
Cap. XVI. Ulixis Homerici peritia.
Cap. XVII. Arati imperitia ad Cynaetham oppidum. Oves pellitae. Signa duplicata.
Cap. XVIII. Cleomenis error ad Megalopolim. Philippi peccata ad Melitaeam.
Cap. XIX. Nicias Atheniensis turbatur defectu lunae. Scalarum commetiendarum ratio.
Cap. XX. Geometriam nosse debet imperator. Polybii commentarii tactici. Artes praeparatoriae.
Cap. XXI. Varia fortuna Romanorum et Carthaginiensium.
Cap. XXII. Unus Hannibal ubique omnia gerit. De eius natura dissentiunt auctores. Multa contra institutum suum faciunt homines.
Cap. XXIII. Agathocles. Cleomenes. Athenienses. Lacedaemonii. Philippus.
Cap. XXIV. Hannibal varius pro varietate temporum et amicorum. Hannibal Monomachus saevorum consiliorum auctor.
Cap. XXV. Avaritiae accusatur Hannibal. Mago Samnis avarus.
Cap. XXVI. Recepta a Romanis Capua cogitur Hannibal multa durius facere.

6. RES SICILIAE.

Cap. XXVI[a] (XXI). Sparta duplo maior Megalopoli. Ex circuitu urbis non intellegitur magnitudo. Collibus superstructae urbes.
Cap. XXVII. Agrigentum Romanis traditum. Urbis situs et praestantia. Cognominis urbi fluvius. Hypsas flumen. Templum Iovis Atabyrii. Agrigentum colonia Rhodiorum. Agathyrnenses in Italiam translocantur.

7. RES GRAECIAE.

Cap. XXVIII—XXXI. Chlaeneae oratio ad Lacedaemonios pro Aetolis adversus Macedones.
Cap. XXXII—XXXIX. Lycisci Acarnanis oratio ad Lacedaemonios pro Macedonibus adversus Aetolos et Romanos.
Cap. XL. Auxilium tardum inutile. Acarnanum desperata coniuratio.
Cap. XLI. Testudines aggesticiae. Porticus. Varius apparatus oppugnationis. Echinum oppugnat Philippus.
Cap. XLII. P. Sulpicius Galba. Dorimachus frustra oppugnat Philippum Echinum obsidentem. Echinenses Philippo se tradunt. — Aegina a Romanis occupata. Publii erga captivos Aeginetas indulgentia.

8. RES ASIAE.

Cap. XLIII. Euphratis natura contraria aliis fluminibus.

9. FRAGMENTA INCERTAE SEDIS.

Cap. XLIV (XXI 12. 14). Nullam esse utilitatem amicorum non benevolorum. Particularis historiae incommoda.
Cap. XLV. Varia fragmenta geographica.

FRAGMENTA LIBRI DECIMI.

A. OLYMP. 142, 3.

1. RES ITALIAE.

Cap. I. Ora inferioris Italiae importuosa. Portus Tarenti eorumque opportunitas. Urbis opulentia. Hanc Fabius oppugnat.

2. RES HISPANIAE.

Cap. II. Ingenium Scipionis. Non felix solum ille, sed et prudens. Similia Scipionis et Lycurgi instituta.
Cap. III. Laelii narratio de Scipione. Patrem servat Scipio.
Cap. IV. Aedilitatem cum fratre petit. Somnium fingit apud matrem.
Cap. V. Ambo fratres aediles creantur. Cum diis colloqui videtur Scipio. Blandus est et sagax et industrius.
Cap. VI. Milites in Hispania cohortatur Scipio. M. Silanus collega Scipionis. Carthaginem Novam oppugnare cogitat.
Cap. VII. Prudens Scipionis consilium. Tres duces Poenorum.
Cap. VIII. Commoditates Carthaginis Novae.

Cap. IX. Prudens Scipionis consilium perperam tribuitur fortunae. Eius epistula ad Philippum. Carthaginem Novam tendit.
Cap. X. Situs huius urbis. Aletes metallorum argenti inventor.
Cap. XI. Castra Scipionis ad Carthaginem Novam. Ambitus urbis. Scipio cohortatur milites.
Cap. XII. XIII. Terra et mari oppugnatur Carthago Nova.
Cap. XIV. Expugnatur a Romanis.
Cap. XV. Saevi mores Romanorum in expugnationibus urbium. Direptio Carthaginis Novae.
Cap. XVI. Praeda aequaliter dividitur.
Cap. XVII. Probandus hic mos. Captivos curat Scipio. Naves captae.
Cap. XVIII. Mago et Senatores capti. Obsides. Uxor Mandonii et aliae captivae.
Cap. XIX. Pecunia capta. Continentia Scipionis. Laelium Romam mittit Scipio.
Cap. XX. Exercitia militaria. Fer ent fabrorum officinae. Xenophontis dictum. Tarraconem proficiscitur Scipio.

3. RES GRAECIAE ET MACEDONIAE.

Cap. XXI. Euryleon praetor Achaeorum. Philopoemenis ingenium et institutio. Polybii de Philopoemene libri tres.
Cap. XXII. Philopoemen instituitur a Cleandro. Convictu utitur Ecdemi et Demophanis. Eius fortitudo et moderatio. Praefectus equitum.
Cap. XXIII. Equitum exercitatio.
Cap. XXIV. Dux exercitus ubique adesse debet. Demetrii Phalerei dictum.
Cap. XXV. Res Aetolorum. Fragmentum orationis adversus Romanos.
Cap. XXVI. Nemea. Philippus Argis lascivus. Progressu aetatis in vitia incidit.

4. RES ASIAE.

Cap. XXVII. Mediae provinciae praestantia. Equorum ferax regio. Ecbatana. Magnificentia regiae. Aenae templum.
Cap. XXVIII Adversus Arsacem per deserta pergit Antiochus. Persarum lex de aquaeductibus. Puteos corrumpit Arsaces. Hecatompylon venit Antiochus.
Cap. XXIX. In Hyrcaniam pergit.
Cap. XXX. Labi montis transitus.
Cap. XXXI. In Hyrcaniam descendit Antiochus. Tambrax oppidum. Syrincam, caput Hyrcaniae, capit Antiochus.

B. OLYMP. 142, 4.

5. RES ITALIAE.

Cap. XXXII. Consules in insidias incidunt. Cadit Marcellus sua imprudentia. Hunc mortuum videre cupit Hannibal. In Care faciendum periculum.
Cap. XXXIII. Hannibalis prudentia. Cataractae portarum.

6. RES HISPANIAE.

Cap. XXXIV. Edeco Romanis se tradit.
Cap. XXXV. Indibilis et Mandonius deserunt Poenos.
Cap. XXXVI. Difficilius est victoria recte uti quam vincere. Iisdem institutis tuenda ac paranda imperia.
Cap. XXXVII. Hasdrubal Scipionem exspectat. Laelius Roma redit. Indibilis Scipioni iungitur.
Cap. XXXVIII. Scipio rex salutatur. Hasdrubal ad Baecula. Advenit Scipio.
Cap. XXXIX. Aggreditur Hasdrubalem. Profugit hic Pyrenaeos versus.
Cap. XL. Victor Scipio regem se appellari vetat. Eius magnitudo animi. Tarraconem redit.

7. RES GRAECIAE ET MACEDONIAE.

Cap. XLI. Contra Aetolos, Romanos, Attalum Achaei et alii populi opem petunt a Philippo. In periculis cernitur vir fortis. Socios tuetur Philippus.
Cap. XLII. Aeniani sinus oras infestat. Demetriade hostium conatus observat. Tisaeus mons.
Cap. XLIII. Usus signorum per accensas faces. Veterum simplex ratio, parum utilis.
Cap. XLIV. Aeneae Strategica. Eiusdem ratio signa dandi per faces.
Cap. XLV. Incommoda huius rationis. Cleoxeni et Democliti ratio emendata a Polybio.
Cap. XLVI. Polybii ratio.
Cap. XLVII. Usus magister optimus. In legendo miram vim usus habet. Usu pulchra omnia consequi licet.

8. RES ASIAE.

Cap. XLVIII. Aspasiacae. Oxus fluvius. Cataracta. Flumen terram subit.
Cap. XLIX. Tapuria. Arius amnis. Pugna Antiochi ad Arium contra Euthydemum rebellem. Antiochi virtus. Fugantur Bactriani. Euthydemus Zariaspam se recipit.

ARGUMENTUM LIBRI UNDECIMI.

1. EX PROOEMIO.

Cap. I[a]. Exponit Polybius, cur a praefationibus abstinuerit.

A. OLYMP. 143, 1.

2. RES ITALIAE.

Cap. I. Hasdrubalis adventu Romani perterrentur. Eius pugna cum Livio et Nerone cos. Vincitur a Romanis.
Cap. II. Mors et laus Hasdrubalis.
Cap. III. Victoria Romanorum et effusa laetitia.

3. RES GRAECIAE ET MACEDONIAE.

Cap. III 7. De orationibus legatorum.
Cap. IV—VI. Legatio ad Aetolos de pace. Oratio legati Rhodii. Philippi legatorum verba.
Cap. VII. Apollinis templum Thermi spoliat Philippus. Lamentatur, quod Attalum deprehendere non potuerit.
Cap. VIII. Imperitia ducum Achaeorum.
Cap. IX. Philopoemen cohortatur Achaeos. Disciplinam militarem restituit.
Cap. X. Philopoemenis morum simplicitas. Apud suos auctoritas. Achaeos exercet.
Cap. XI. Pugna cum Machanida ad Mantineam. Philopoemenis acies.
Cap. XII. Philopoemen hortatur suos. Machanidae acies. Committitur pugna per Tarentinos.
Cap. XIII. Pugnae ad Mantineam initium. Mercenarii tyrannorum fortius pugnare solent.
Cap. XIV. Fugantur mercenarii Achaeorum. Prudens constantia Philopoemenis. Machanidae imperitia.
Cap. XV. Philopoemen reparat damnum. Phalanx Achaeorum post fossam locata. Lacedaemonii immittunt se fossae.
Cap. XVI. Eorum caedes et fuga. Consilium Philopoemenis.
Cap. XVII. Machanidae reditum observat Philopoemen. Machanidas a suis exclusus.
Cap. XVIII. Occiditur a Philopoemene. Achaei capiunt Tegeam et impune praedantur Laconicam.

B. OLYMP. 143, 2.

4. RES ITALIAE.

Cap. XIX[a]. Causas rerum esse explicandas.
Cap. XIX. Laus Hannibalis. Imperatoria virtus, nulla unquam seditio in castris Hannibalis. Eius capitale ingenium.

5. RES HISPANIAE.

Cap. XX. Hasdrubal ad Ilipam. M. Iunium mittit Scipio ad Colchantem, regulum Hispaniae. Sociis Hispanis diffidit.
Cap. XXI. Magonem et Massinissam repellit. Velitationes.
Cap. XXII. Strategema Scipionis. Hasdrubalem aggreditur.
Cap. XXIII. Sollertes eius motus.
Cap. XXIV. Pugna ad Ilipam. Hasdrubal fugatur a Scipione. Aviditas militum punita.
Cap. XXIV[a]. Responsum quod Scipio dedit ipsum ad quietem cohortantibus. Eiusdem cum Syphace colloquium. Hac de re Hasdrubalis verbum.
Cap. XXV—XXVII. Seditionem sedat Scipio.
Cap. XXVIII. XXIX. Eius oratio ad seditiosos.
Cap. XXX. Necantur auctores defectionis. Ceteris venia datur.
Cap. XXXI. Adversus Indibilem suos hortatur Scipio.
Cap. XXXII. Bellum cum Indibili.
Cap. XXXIII. Pugna prope Iberum amnem. Clades et fuga Indibilis. Victor Scipio Romam redit.

6. RES ASIAE.

Cap. XXXIV. Euthydemus rex Bactrianorum pacem petit. Teleas Antiochi legatus. Demetrius Euthydemi filius. Pacem init Antiochus. Indiam petit et Sophagasenum. Victor domum redit.

ARGUMENTUM LIBRI DUODECIMI.

1. RES AFRICAE.

Cap. I. Varia fragmenta geographica.
Cap. II. Lotus arbor.

2. TIMAEI DE AFRICA ET CORSICA ERRORES.

Cap. III. Africae fertilitas. Animalia. Timaei levitas Animalia Corsicae.
Cap. IV. Tuba greges convocant in Corsica. Bucina utuntur subulci in Italia. Porcorum mira copia in ea regione. Bucina convocantur greges.

3. DE ALIIS TIMAEI ERRORIBUS.

Cap. IV[a]. Temere Timaeus accusat Ephorum et Theopompum.

Cap. IV[b]. Puerilis eiusdem narratio de Romana consuetudine ante urbem sacrificandi equum.

Cap. IV[c]. In rebus Libycis et Sardicis et praesertim in Italicis malus historicus. Rerum inquisitionem prorsus neglegit.

Cap. IV[d]. Vel eorum locorum, in quibus natus est, ignarus deprehenditur. Ridiculus eius error de Arethusae fonte.

4. DE TIMAEI ERRORIBUS COMMISSIS DE REBUS LOCRENSIUM.

Cap. V. Polybius bene meritus de Locrensibus. Dissensus Aristotelis et Timaei de origine Locrensium. Centum familiae. Phialephoros.

Cap. VI. Foedus subdolum cum Siculis. Servis olim non usos Graecos contendit Timaeus.

Cap. VI[a]. Adversus hanc Timaei sententiam Aristotelis contrariam defendit Polybius.

Cap. VI[b]. Huius rationes exponit, et quae causa fuerit Locrensibus demigrandi.

Cap. VII. Partium studiosus Timaeus. Nimius in vituperando.

Cap. VIII. Aristotelem insectatur.

Cap. IX. Timaei rationes de Locris.

Cap. X. Expenduntur hae rationes.

Cap. XI. Miram diligentiam ostentat Timaeus. Monumenta publica crepat. Consulto fuse de Timaeo agit Polybius.

Cap. XI[a]. Timaeus quilibet alius scriptor quam historicus habendus.

Cap. XII. Veritas lumen historiae. Duo genera mendacii.

Cap. XII[a]. Voluntario mendacio maxime obnoxius Timaeus.

Cap. XII[b]. Explicatio proverbii, Locrensium promissiones.

Cap. XII[c]. Timaeus sua ipse vitia in aliis historicis vituperat. Callistheni conviciatur, Demosthenem autem et ceteros eiusdem aetatis oratores laudat.

Cap. XIII. Timaei in Democharem convicia. Hunc defendit Polybius. Archedicus comicus. Demochares perstrinxit Demetrium Phalereum. Limax in pompa. Asini in theatro.

Cap. XIV. Decorum in omnibus observandum. Diffidendum gerroni.

Cap. XV. Timaei in Agathoclem convicia. Defenditur Agathocles. Praeclare facta tacère non debet scriptor.

Cap. XVI. Leges Locrensium auctore Zaleuco. Controversia de servo. Lex Zaleuci de rei vindicatione. Cosmopolis maior magistratus Locrensium. Alia lex Zaleuci dicere laqueo de collo suspenso.

5. DE CALLISTHENIS IMPERITIA.

Cap. XVII—XXII. Callisthenis imperitia rerum militarium.

6. DE TIMAEO HISTORICO.

Cap. XXIII. Ephorus et Callisthenes vindicantur a Timaei conviciis. Timoleontem laudibus effert Timaeus.
Cap. XXIV. Homerus heluo iudice Timaeo. Aristoteles catillo. Timaei leve et morosum ingenium. Praesens abest et videns non videt.
Cap. XXV. Phalaridis taurus Carthaginem translatus, Agrigenti fuisse illum negat Timaeus. Historici huius imperitia.
Cap. XXV[a]. Qui in historia semel de industria mendax deprehenditur, nulla fide dignus est. Mos Timaei in concionibus aut legatorum orationibus tractandis. Non quae reapse dicta sunt scribit, sed quae dici debuerant.
Cap. XXV[b]. Historici proprium officium est revera habitos sermones et rerum causas pernoscere. Prae his falsas argumentationes et verbosas orationes nectit Timaeus.
Cap. XXV[c]. Alios accusando auctoritatem sibi comparat Timaeus. Idem Stratoni physico accidit. Alios reprehendere perfacile, ipsum culpa carere perarduum est.
Cap. XXV[d]. Athenis residens Timaeus in antiquorum commentariis legendis tempus contrivit. Historiae et medicinae collatio. Tres medicinae partes. Alexandriae duae medicorum sectae, Herophilii et Callimachii.
Cap. XXV[e]. Tripartita similiter historia. Ad bene scribendam historiam ex libris materiam colligere non satis est.
Cap. XXV[f]. Huius rei exemplo sunt Ephorus et Theopompus et praesertim Timaeus.
Cap. XXV[g]. Qui rerum narratarum experientia carent historici, legentibus prorsus inutiles.
Cap. XXV[h]. Timaeus, rerum imperitus, quod ipse fatetur. Nisi omnes, praecipuas tamen artes et facultates proprio opere profiteri debent historici.
Cap. XXV[i]. Apud Homerum magna rerum cognitio. Concionibus et orationibus in historia male utitur Timaeus.
Cap. XXV[k]. Quomodo tractandum sit id genus dicendi, exponit Polybius.
Cap. XXVI. Ad confirmandam sententiam exempla ex Ti-

maei historia depromit. Verba deridet, quibus ad senatum Gelae loquentem Timaeus Hermocratem inducit. Scholastica prorsus et puerilis oratio.

Cap. XXVI[a]. Non minus ridicula Timoleontis apud eundem ad Graecos adhortatio.

Cap. XXVI[b]. Siculos et praesertim Syracusanos supra Graecos omnesque etiam homines extollere gestit Timaeus.

Cap. XXVI[c]. Tam fatuo historico idem accidit, quod in Academia eloquentiae studiosis.

Cap. XXVI[d]. Mirabilium rerum narratione falsam sibi admirationem Timaeus conciliat. Nimia eiusdem ostentatio et superbia de coloniarum descriptionibus.

Cap. XXVI[e]. In his ipsis errores eius demonstrati sunt. Studiosis nocet magis quam prodest eius commentariorum studium.

Cap. XXVI[f]. Timaei pragmatica historiae pars ex omni errorum colluvie concreta.

Cap. XXVII. Oculi certiores testes auribus Heracliti dictum. Commodius ex libris discitur, certius ex proprio usu. In hanc sententiam conveniunt Ephorus, Theopompus, Homerus.

Cap. XXVIII. Platonis dictum applicatur historiae. Immerita Timaei fama. Laus Ephori. Ne eius libros compilare videatur Timaeus, his ceterisque obtrectat.

Cap. XXVIII[a]. Qui propria experientia narrat, illis longe praestat qui res ab aliis traditas tractant.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII DECIMI.

OLYMP. 143, 4.

1. RES GRAECIAE ET MACEDONIAE.

Cap. I[a]. Aetolis obaeratis leges scribunt Dorimachus et Scopas.

Cap. I. His resistit Alexander.

Cap. II. Scopas Alexandriam se confert. Inexplebilis eius cupiditas. Hydropicis comparatur.

Cap. III. Dolus rege indignus. Olim aperte, non dolo, gerebantur bella. Eius rei vestigium apud Romanos.

Cap. IV. Heraclidem adversus Rhodios subornat Philippus. Vita et mores Heraclidis.

Cap. V. Heraclides fallit Rhodios. Veritas triumphat de mendacio. Damocles.

2. RES ASIAE.

3. VARIA FRAGMENTA GEOGRAPHICA.

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI DECIMI.

1. EX PROOEMIO.

OLYMP. 144, 1.

2. RES A SCIPIONE IN AFRICA GESTAE.

3. RES AEGYPTI GESTAE INDE AB OLYMP. 141, 4.

Cap. XI. Agathocles assentator Ptolemaei Philopatoris. Clino Ptolemaei Philadelphi amica; Agathoclea, Philopatoris.
Cap. XII. Res Aegypti duodecim annorum complexus est auctor. Hoc in libro narrat res Ptolemaei et Arsinoes.

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI DECIMI.

OLYMP. 144, 2.

1. RES ITALIAE ET AFRICAE.

Cap. I. Romanis Poeni annonam intercipiunt. Legati Scipionis ad Poenos.
Cap. II. Legati violantur in reditu.
Cap. III. Novum belli initium. Hannibal in Africa. Tychaeus Numida.
Cap. IV. Oppida subigit Scipio. Massinissam revocat. Legati Roma redeunt. Poenorum legatos incolumes dimittit Scipio.
Cap. V. Zamam abit Hannibal. Ei speculatores remittit Scipio. Colloqui cum Scipione cupit Hannibal. Castra ad Naragara.
Cap. VI. VII. Colloquium Hannibalis cum Scipione. Hannibalis oratio.
Cap. VIII. Responsum Scipionis.
Cap. IX. Irrito colloquio proelio rem cernunt. Acies Scipionis.
Cap. X. Hortatur suos Scipio.
Cap. XI. Acies Hannibalis. Hortatur suos.
Cap. XII. Pugna ad Zamam.
Cap. XIII. XIV. Pugna Scipionis cum Hannibale. Vincit Scipio.
Cap. XV. XVI. Hannibal victus non sua culpa.
Cap. XVII. Legatis Poenorum respondet Scipio.
Cap. XVIII. Leges pacis.
Cap. XIX. Pacem suadet Hannibal. Pacis leges accipiunt Poeni.

2. RES MACEDONIAE ET GRAECIAE.

Cap. XX. Res Philippi. Cum Antiocho coniurat contra Ptolemaeum. In eorum caput recidit exitium.
Cap. XXI. Molpagoras, Cianorum demagogus. Cio per dolum potitur Philippus. Homines brutis incautiores.

Cap. XXII. Perfidia odiosum se reddit Philippus.

Cap. XXIII. Dolosa legatio ad Rhodios. Deprehenditur dolus. Aetolos nuper conciliatos denuo offendit Philippus. Prusiae gaudium in molestiam conversum.

Cap. XXIV. Thasum in deditionem recipit Philippus. Plerique reges, dum imperium suscipiunt, libertatis nomen cunctis ostentant.

3. RES AEGYPTI.

Cap. XXIV[a]. Per narrandi rationem, qua utitur auctor, saepe fit, ut finis prius quam initium dicatur.

Cap. XXV. XXV[a]. Sosibius falsus tutor Ptolemaei Epiphanis. Agathocles falsus tutor et perditus minister. Agathoclea. Tlepolemus.

Cap. XXVI[a]. Dinonem, Dinonis filium, interficit Agathocles.

Cap. XXVI. Se et pupillum regem commendat Macedonibus. Eius oratio ad Macedones. Qui rident eum. Tlepolemus commeatuum dominus.

Cap. XXVII. Tlepolemi socrus indigne tractata. Incertus consilii Agathocles. Moeragenes, Tlepolemi amicus, in eo est, ut flagris caedatur.

Cap. XXVIII. Miro modo evadit. Macedones concitat adversus Agathoclem.

Cap. XXIX. Seditionem parant milites. Oenanthe mater Agathoclis.

Cap. XXX. Tumultus Alexandriae. Agathocles in syringem se recipit. Mulieres et pueri noctu discurrunt cum viris.

Cap. XXXI. Pupillum regem ab Agathocle poscunt Macedones. Animulam deprecatur Agathocles. Aristomenes, vilis adulator; dein sollers regni administer. Intercedit pro Agathocle. Agathoclea ubera exserit.

Cap. XXXII. Puer rex traditur populo. Sosibius regi et regno prospicit. Agathocles et Agathoclea rapiuntur ad supplicium.

Cap. XXXIII. Necantur Philo, Agathocles, Nicon, Agathoclea. Oenanthe, Philammon.

Cap. XXXIV. Nihil mirum in casu Agathoclis, qui nulla virtute fuerat insignis.

Cap. XXXV. Accessoria disputatio narrationi subicienda in magnorum virorum historia: quales Agathocles Siculus et Dionysius.

Cap. XXXVI. Diutius immorari narrationi calamitatum nec utile est nec iucundum. Res exaggerare est hominum ignorantium.

4. RES ASIAE.

Cap. XXXVII. Antiochus exspectatione hominum inferior.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI DECIMI.

A. OLYMP. 144, 3.

1. RES MACEDONIAE.

Cap. I. Pergamenen regionem vastat Philippus. In templa et lucos deorum saevit. Zeuxis Lydiae ab Antiocho praefectus.

Cap. II. Philippi classem persequitur Attalus cum sociis Rhodiis. Theophiliscus dux classis Rhodiae. Pugnae signum dat Philippus.

Cap. III—V. Pugna navalis ad Chium.

Cap. VI. Attalus victor, per Philippum interclusus a suis, aegre evadit Erythras. Philippus victus regiam victoris navem capit. Rhodii Chium redeunt.

Cap. VII. Exitus pugnae navalis ad Chium.

Cap. VIII. Victus Philippus victoriam sibi vindicat. Gravissima eius clades.

Cap. IX. Laus Theophilisci Rhodii.

Cap. X (I^a I^b). Post proelium ad Laden licuerat Philippo Alexandriam usque navigare. Plerique homines magna concupiscunt, nihil perficiunt.

Cap. XI. Prinassum obsidet Philippus.

Cap. XII. Iasi urbis situs et origo. Diana Cindyas nunquam compluitur. Theopompi levitas. In narrandis mirabilibus modus tenendus.

2. RES GRAECIAE.

Cap. XIII. Nabis, Lacedaemoniorum tyrannus, Messenen proditione capit.

Cap. XIV. XV. Zeno et Antisthenes Rhodii, historici illustres. Dissentiunt a Polybio de pugna navali ad Laden.

Cap. XVI. XVII. De expeditione Nabidis adversus Messenen.

Cap. XVIII. XIX. De pugna Antiochi et Scopae ad Panium (Ol. 145, 2. A. Urb. 556).

Cap. XX. Stilum colens Zeno neglexit res. Ad Zenonem scripsit Polybius.

3. RES AEGYPTI.

Cap. XXI. Tlepolemus administrator Aegypti. Pecuniae regiae prodigus. Superbia tumens.

Cap. XXII. Sosibius, Sosibii filius, sigilli regii custos. Ptolemaeus, Sosibii filius, ex aula Macedonica redux spernit Alexandrinos.

4. RES SYRIAE.

Cap. XXII[a] (XL). Gazensium fides in Ptolemaeum.

B. OLYMP. 144, 4.

5. RES ITALIAE.

Cap. XXIII. Laetitia Romanorum finito bello Punico. Syphax in triumpho ductus.

6. RES MACEDONIAE ET GRAECIAE.

Cap. XXIV. P. Sulpicius cos. Philippus Bargyliis. Hiemat in Caria. Raptu vivit luporum ritu.
Cap. XXV. Attalus invitatur Athenas. Eodem veniunt legati Romani et Attalus. Honores huic habiti Athenis. Tribus Attalica.
Cap. XXVI. Concionem per epistulam alloquitur Attalus. Eius epistula ad populum Atheniensium.
Cap. XXVII. Philippo bellum indicunt Romani in gratiam Attali et Graecorum. Legati Romanorum ad Antiochum et Ptolemaeum.
Cap. XXVIII. Bellum generose suscipit Philippus. Eiusdem constantia.
Cap. XXIX. Abydum petit. Huius urbis situs. Freti Herculei cum freto ad Abydum comparatio. Portus Abydenus.
Cap. XXX. Abydum oppugnat Philippus. Deditionis conditiones respuit.
Cap. XXXI. Desperata consilia Abydenorum.
Cap. XXXII. XXXIII. Phocica desperatio. Desperatio olim Acarnanum, nunc Abydenorum.
Cap. XXXIV. Legatus Romanorum ad Philippum. Abydo potitur Philippus. Abydeni se ipsi interimunt.
Cap. XXXV. Legatio Achaeorum et Romanorum ad Rhodios de pace cum Philippo ineunda.
Cap. XXXVI. Philopoemenis strategema adversus Nabidem. Litterae ad urbes Achaicas datae. Tegeam subito conveniunt Achaei.
Cap. XXXVII. Successus strategematis. Nabidis mercenarii caesi ab Achaeis. Scotitas. Pellene.
Cap. XXXVIII. Philippus Achaeos concitat adversus Romanos.

7. RES ASIAE.

Cap. XXXIX. Scopas dux Ptolemaei recipit Iudaeam. Victo Scopa Antiochus potitur Palaestina. Hierosolyma.

8. FRAGMENTA INCERTAE SEDIS.

Cap. XL. Fragmenta geographica.

ARGUMENTUM LIBRI DUODEVIGESIMI.

A. OLYMP. 145, 3.

1. RES MACEDONIAE ET GRAECIAE.

Cap. I (XVII 1). T. Quinctius et socii conveniunt cum Philippo ad Nicaeam. Colloquium Titi et Philippi. Titi postulata.

Cap. II (XVII 2). Postulata Attali, Rhodiorum, Achaeorum, Aetolorum.

Cap. III (XVII 3). Oratio Alexandri Aetoli adversus Philippum.

Cap. IV (XVII 4). Cum Aetolis disceptat Philippus. Spolium de spolio capiunt Aetoli.

Cap. V (XVII 5). Quid sit hoc, declarat Philippus. Cum Aetolis expostulat.

Cap. VI (XVII 6). Rhodiis et Attalo respondet; mox et Achaeis.

Cap. VII (XVII 7). Scriptas conditiones petit. Titi iocus in Philippum. In posterum differtur colloquium.

Cap. VIII (XVII 8). Sero venit Philippus. Seorsum cum Tito colloquitur. Eius conditiones.

Cap. IX (XVII 9). Improbantur a sociis. Colloquium ad Thronium. Res reicitur ad senatum Romanum.

Cap. X (XVII 10). Indutiae dantur Philippo. Legati mittuntur Romam.

Cap. XI (XVII 11). Graecorum legati ad senatum Romanum. Compedes Graeciae. Philippi legati.

Cap. XII (XVII 12). Continuatur bellum cum Philippo. Quinctio prorogatur imperium.

Cap. XIII (XVII 13). Proditoris nomen non temere conferendum. Aristaenus non fuit proditor.

Cap. XIV (XVII 14). Demosthenes multos immerito proditores nominavit. Iniquus Demosthenes.

Cap. XV (XVII 15). Quis vere proditor. Proditorum merces. Stolidissimum animal homo.
Cap. XVI (XVII 16). Attali merita in Sicyonios, honoribus repensa.
Cap. XVII (XVII 17). Nabis potitur Argis. Apegae crudelitas. Attalus.
Cap. XVIII (I). Romani milites vallos gestant in itinere. Praestat vallum Romanorum vallo Graecorum.
Cap. XIX. XX (II. III). Titus et Philippus in Thessalia.
Cap. XXI (IV). Initium proelii ad Cynoscephalas.
Cap. XXII (V). Aetoli fortiter pugnant. Cynoscephalae tumuli.
Cap. XXIII—XXV (VI—VIII). Proelium ad Cynoscephalas.
Cap. XXVI (IX). Philippus victus a T. Quinctio.
Cap. XXVII (X). Fugit rex Macedonum. Eius castra spoliant Aetoli. Exitus proelii ad Cynoscephalas.
Cap. XXVIII (XI). Comparatio militiae Macedonicae cum Romana. Cur Romani palmam omnibus praeripiant. Hannibal quibus rebus superaverit Romanos. Pyrrhi militia.
Cap. XXIX (XII). Phalanx densata. Sarisae phalangis.
Cap. XXX (XIII). Huius aciei vis propria.
Cap. XXXI (XIV). Phalangis incommoda.
Cap. XXXII (XV). Romana acies praestat phalangi.
Cap. XXXIII (XVI). In Macedoniam se recipit Philippus. Chartas regias cremari iubet. In adversa fortuna resipiscit.
Cap. XXXIV (XVII). Aetolorum avaritia et iactantia. Philippo indutias concedit Quinctius. Aetolis suspecta Titi integritas.
Cap. XXXV (XVIII). Romanorum abstinentiam defendit Polybius. L. Aemilii et P. Scipionis exemplum.
Cap. XXXVI. XXXVII (XIX. XX). Titi et sociorum colloquium de pace Philippo danda.
Cap. XXXVIII (XXI). Colloquium cum Philippo ad Tempe.
Cap. XXXIX (XXII). Origo belli cum Aetolis et cum Antiocho. Pacem cum Philippo maturat Quinctius.
Cap. XL (XXIII). Dolosi suis artibus capti. Epicharmi dictum.

2. RES ASIAE.

Cap. XLI[a]. Antiochus prohibetur praeternavigare. Eidem opportuna Ephesus.
Cap. XLI (XXIV). Attali regnum virtute partum et firmatum. Rhodiorum legatio ad Antiochum.

B. OLYMP. 145, 4.

3. RES ITALIAE.

Cap. XLII (XXV). M. Claudius Marcellus cos. Frustra impedire conatur pacem. Cum Achaeis foedus non convenit.

4. RES GRAECIAE.

Cap. XLIII (XXVI). Boeoti ingrati in Titum. Brachyllas Boeotarcha.
Cap. XLIV (XXVII). Senatusconsultum de pace cum Philippo.
Cap. XLV (XXVIII). Aetolorum querelae. Quinctius deliberat cum decem legatis a senatu missis. Corinthus Achaeis redditur. Plures urbes retinent Romani.
Cap. XLVI (XXIX). Ludi Isthmici. Senatusconsultum de libertate Graecorum per praeconem pronunciatur.
Cap. XLVII (XXX). Antiochi legatis respondet Quinctius. Res Graeciae ordinat.
Cap. XLVIII (XXXI). Legati Romani varias in partes. Cn. Cornelius convenit Philippum et Aetolos.

5. RES ASIAE.

Cap. XLIX (XXXII). Antiochum convenit L. Cornelius.
Cap. L (XXXIII). Postulata Romanorum.
Cap. LI (XXXIV). Antiochi responsum.
Cap. LII (XXXV). Smyrnaeorum et Lampsacenorum legati.

6. RES AEGYPTI.

Cap. LIII (XXXVI). Scopas res novas molitur. Vocatur ad regem.
Cap. LIV (XXXVII). Condemnatur et necatur. Cruciatus necatur Dicaearchus.
Cap. LV (XXXVIII). Scopae rapinae. Charimortus. Anacleteria regis. Polycrates, Cypri administrator. Ptolemaeus Megalopolita.

ARGUMENTUM LIBRI UNDEVIGESIMI.

A. OLYMP. 146, 1.

1. RES ITALIAE.

Cap. I 1. Cato in Hispania muros urbium diruit.

B. OLYMP. 146, 2.

2. RES GRAECIAE.

Cap. I 2. Ingens bello Punico captorum numerus ab Hannibale venumdatorum.

FRAGMENTA LIBRI IX.

I. EX PROOEMIO.

Hu. 665. *Αἱ μὲν οὖν ἐπιφανέσταται πράξεις τῶν ὑπὸ τῆς* 1 Be. 605.
*προειρημένης ὀλυμπιάδος περιληφθεισῶν καὶ τοῦ
τετραετοῦς διαστήματος, ὅ φαμεν δεῖν ὀλυμπιάδα
νομίζειν, εἰσὶν αὗται· περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν δυσὶ βυβλίοις
πειρασόμεθα ποιεῖσθαι τὴν ἐξήγησιν. οὐκ ἀγνοῶ δὲ* 2
*διότι συμβαίνει τὴν πραγματείαν ἡμῶν ἔχειν αὐστη-
ρόν τι καὶ πρὸς ἓν γένος ἀκροατῶν οἰκειοῦσθαι καὶ
κρίνεσθαι διὰ τὸ μονοειδὲς τῆς συντάξεως. οἱ μὲν* 3
*γὰρ ἄλλοι συγγραφεῖς σχεδὸν ἅπαντες, εἰ δὲ μή γ', οἱ πλείους, πᾶσι τοῖς τῆς ἱστορίας μέρεσι χρώμενοι πολλοὺς ἐφέλκονται πρὸς ἔντευξιν τῶν ὑπομνημάτων.
τὸν μὲν γὰρ φιλήκοον ὁ γενεαλογικὸς τρόπος ἐπι-* 4
σπᾶται, τὸν δὲ πολυπράγμονα καὶ περιττὸν ὁ περὶ τὰς ἀποικίας καὶ κτίσεις καὶ συγγενείας, καθά που καὶ παρ' Ἐφόρῳ λέγεται, τὸν δὲ πολιτικὸν ὁ περὶ τὰς

---

2 **F fol. 123ʳ,** praemisso titulo *πολυβίου* ** (eraso *ἐκ*) *τοῦ θ̄ λόγου* · 3. 4 *Ὅτι τοῦ τετραετοῦς διαστήματος τὴν περίοδον* (excerptoris *πάροδον* depravatum corr. Luchtius p. 7) *ὀλυμπιάδα φαμὲν εἶναι* **M 27, 9 H.** 6 **inc. M 27, 10 H.**: *Οὐκ ἀγνοῶ* 9 *κρίνεσθαι*] *ἡρμόσθαι* (ex § 5) coni. Naberus Mnemos. 1857, 233 propter hiatum (*καὶ ἡρμ.*) intolerabile, v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 683 et 692

666.5 πράξεις τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων καὶ δυναστῶν. ἐφ'
ὃν ἡμεῖς ψιλῶς κατηντηκότες καὶ περὶ τοῦτον πε-
ποιημένοι τὴν ὅλην τάξιν, πρὸς ἓν μέν τι γένος,
ὡς προεῖπον, οἰκείως ἡρμόσμεθα, τῷ δὲ πλείονι
μέρει τῶν ἀκροατῶν ἀψυχαγώγητον παρεσκευάκαμεν
6 τὴν ἀνάγνωσιν. τίνος δὲ χάριν τἄλλα μέρη τῆς
ἱστορίας ἀποδοκιμάσαντες αὐτὰ τὰ κατὰ τὰς πράξεις
προειλάμεθα γράφειν, ἐν ἑτέροις ἡμῖν εἴρηται διὰ
πλειόνων, κεφαλαιωδῶς γε μὴν οὐδὲν ἐπέχει καὶ
νῦν ἐμφάσεως χάριν ὑπομνῆσαι τοὺς ἀκούοντας.

2 Πολλῶν γὰρ καὶ πολλαχῶς ἐξηριθμημένων τά
τε περὶ τὰς γενεαλογίας καὶ μύθους καὶ περὶ τὰς
2 ἀποικίας, ἔτι δὲ συγγενείας καὶ κτίσεις, λοιπὸν ἢ τὰ
ἀλλότρια δεῖ λέγειν ὡς ἴδια τὸν νῦν περὶ τούτων
πραγματευόμενον, ὃ πάντων ἐστὶν αἴσχιστον, ἢ τοῦτο
μὴ βουλόμενον προδήλως ματαιοπονεῖν, ὑπὲρ τοιού- 606.
των ὁμολογοῦντα συντάττεσθαι καὶ φροντίζειν, ἃ
διὰ τῶν προγενεστέρων ἱκανῶς δεδήλωται καὶ πα-
3 ραδέδοται τοῖς ἐπιγινομένοις. ταῦτα μὲν οὖν παρε-
4 λείφθη τούτων ἕνεκα καὶ πλειόνων ἑτέρων· ὁ δὲ
πραγματικὸς τρόπος ἐνεκρίθη πρῶτον μὲν διὰ τὸ
καινοποιεῖσθαι συνεχῶς καὶ καινῆς ἐξηγήσεως δεῖ-
σθαι τῷ μὴ συμβατὸν εἶναι τοῖς ἀρχαίοις τὸ τὰς
5 ἐπιγινομένας πράξεις ἡμῖν ἐξαγγεῖλαι, δεύτερον δὲ
καὶ διὰ τὸ πάντων ὠφελιμώτατον αὐτὸν καὶ πρὸ
τοῦ μέν, μάλιστα δὲ νῦν ὑπάρχειν, τῷ τὰς ἐμπειρίας
καὶ τέχνας ἐπὶ τοσοῦτον προκοπὴν εἰληφέναι καθ'
ἡμᾶς ὥστε πᾶν τὸ παραπῖπτον ἐκ τῶν καιρῶν ὡς
ἂν εἰ μεθοδικῶς δύνασθαι χειρίζειν τοὺς φιλομα-
6 θοῦντας. διόπερ ἡμεῖς οὐχ οὕτως τῆς τέρψεως στο-
χαζόμενοι τῶν ἀναγνωσομένων ὡς τῆς ὠφελείας τῶν

προσεχόντων, τἄλλα παρέντες ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος
667. κατηνέχθημεν. περὶ μὲν οὖν τούτων οἱ συνεφιστά- 7
νοντες ἐπιμελῶς ἡμῶν τοῖς ὑπομνήμασι βεβαιότατα
μαρτυρήσουσι τοῖς νῦν λεγομένοις.

II. RES ITALIAE.

Ἀννίβας δὲ κύκλῳ περιλαμβάνων τὸν χάρακα 3
τοῦ Ἀππίου τὸ μὲν πρῶτον ἠκροβολίζετο καὶ κατε-
πείραζε, βουλόμενος ἐκκαλεῖσθαι πρὸς μάχην· οὐδε- 2
νὸς δὲ συνυπακούοντος τέλος ἐγίνετο πολιορκίᾳ παραπλήσιον τὸ συμβαῖνον, τῶν μὲν ἱππέων ἐπιφερομένων ταῖς ἴλαις καὶ μετὰ κραυγῆς εἰσακοντιζόντων εἰς τὴν παρεμβολήν, τῶν δὲ πεζῶν κατὰ σπείρας προσπιπτόντων καὶ διασπᾶν τὸ χαράκωμα πειρω-
μένων. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ὣς ἐδύνατο κινῆσαι τοὺς 3
Ῥωμαίους ἐκ τῆς ὑποκειμένης προθέσεως, ἀλλὰ τοῖς μὲν εὐζώνοις ἀπετρίβοντο τοὺς προσπίπτοντας πρὸς τὸν χάρακα, τοῖς δὲ βαρέσι τῶν ὅπλων ἀσφαλιζόμενοι τὴν ἐπιφορὰν τῶν βελῶν ἔμενον ἐν τάξει
κατὰ τὰς σημαίας. Ἀννίβας δὲ δυσαρεστούμενος 4
τοῖς ὅλοις διὰ τὸ μήτε παραπεσεῖν εἰς τὴν πόλιν δύνασθαι (μήτ' ἐκκαλεῖσθαι) τοὺς Ῥωμαίους, ἐβου-
λεύετο περὶ τῶν ἐνεστώτων τί χρὴ ποιεῖν. ἐμοὶ δ' 5
οὐ μόνοις ἂν δοκεῖ Καρχηδονίοις τὰ τότε συμβαί-
νοντα παρέχειν ἀπορίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀν- **607.**
θρώπων τοῖς πυθομένοις. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀπιστή- 6
σαι πῶς Ῥωμαῖοι, πολλαῖς μὲν ἡττημένοι μάχαις ὑπὸ

---

1 προσχόντων MFS, corr. *Rei* 483, v. *Hu Erzähl. Zeitf. cet.* XXIV 25 4 λεγομένοις: **des. F fol. 124[r] prim. M 28, 11 H.** 6 **F fol. 124[r] prim.,** in marg. add. F[2] ἔλευσις ἀννίβου πρὸς τὴν ῥώμην καὶ περὶ καπύης

*Καρχηδονίων, οὐ τολμῶντες δὲ κατὰ πρόσωπον ἔτι
συγκαθίστασθαι τοῖς ὑπεναντίοις, ὅμως οὔτ᾽ εἴκειν
7 οἷοί τ᾽ ἦσαν οὔτ᾽ ἐκχωρεῖν τῶν ὑπαίθρων; καὶ τὸν
μὲν πρὸ τοῦ χρόνον ἀντιπαρῆγον μόνον ἀεὶ ταῖς
ὑπωρείαις, τότε δὲ καθίσαντες εἰς τὰ πεδία καὶ τὸν
ἐπιφανέστατον τόπον τῆς Ἰταλίας ἐπολιόρκουν τὴν
ἰσχυροτάτην πόλιν, κύκλῳ προσμαχομένων αὐτοῖς
668. τῶν πολεμίων, πρὸς οὓς οὐδ᾽ ἐπινοήσαντες οἷοί τ᾽
8 ἦσαν ἀντοφθαλμεῖν· Καρχηδόνιοί τ᾽, ἀδιαλείπτως
νικῶντες ταῖς μάχαις, οὐχ ἧττον ἐνίοις καιροῖς ἐδυσ-
9 χρηστοῦντο τῶν ἡττωμένων. δοκεῖ δέ μοι (παρ)-
αίτιον τοῦτο γεγονέναι τῆς ἑκατέρων προαιρέσεως,
τὸ παρ᾽ ἀμφοῖν συντεθεωρῆσθαι διότι τὸ παρ᾽ Ἀν-
νίβου σύνταγμα τῶν ἱππέων αἴτιον ἦν καὶ τοῦ
νικᾶν τοὺς Καρχηδονίους καὶ τοῦ λείπεσθαι τοὺς
10 Ῥωμαίους. διόπερ αἵ τε τῶν ἡττωμένων στρατο-
πέδων ἀντιπαραγωγαὶ μετὰ τὰς μάχας εὐθέως κατὰ
λόγον ἐγίνοντο· διὰ γὰρ τόπων τοιούτων ἀντιπαρ-
ῆγον ἐν οἷς οὐδὲν ἔμελλε βλάψειν αὐτοὺς τὸ τῶν
11 ὑπεναντίων ἱππικόν. τά τε περὶ τὴν Καπύην τότε
συμβαίνοντ᾽ εἰκότως ἑκατέροις ἀπήντα.*

4 *Τὸ μὲν γὰρ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον ἐξιέναι
μὲν πρὸς μάχην οὐκ ἐθάρρει τῷ δεδιέναι τοὺς τῶν
2 πολεμίων ἱππεῖς, ἔμενε δ᾽ ἐν τῇ παρεμβολῇ τετολ-
μηκότως, σαφῶς εἰδὸς ἀβλαβῆ τὴν ἵππον αὐτοῖς
3 ἐσομένην, ὑφ᾽ ἧς ἐν ταῖς μάχαις ἡττᾶτο. οἵ τε
Καρχηδόνιοι πάλιν εὐλόγως οὔτε στρατοπεδεύσαντες*

---

5 *καθιστάντες* F, corr. *Rei* 483 10 *ἐν ἐνίοις Ca*, sed v. Krebsium *Die Praepos. b. Pol.* Wirceburgi 1882, p. 76 b 11. 12 *αἴτιον* FS, corr. *BW*, v. Fleckeis. annal. 1889, 679; *τὸ αἴτιον* pro *μοι αἴτιον Ben* 251

μετὰ τῆς ἵππου μένειν ἐδύναντο πλείω χρόνον διὰ
τὸ τὰ μὲν ἐν τῇ παρακειμένῃ χώρᾳ χορτάσματα
πάντα κατεφθαρκέναι τοὺς Ῥωμαίους αὐτοῦ τούτου
χάριν, τοῖς δὲ νώτοις οὐκ ἐφικτὸν εἶναι τοσαύτῃ
μὲν ἵππῳ, τοσούτοις δ' ὑποζυγίοις κατανύσαι χόρτον
ἢ κριθὰς κομίζοντας ἐκ μακροῦ διαστήματος· οὔτε 4
μὴν ἄνευ τῶν ἱππέων παραστρατοπεδεύσαντες ἐθάρ-
ρουν πολιορκεῖν χάρακα καὶ τάφρον προβεβλημένους
τοὺς ὑπεναντίους, πρὸς οὓς καὶ τὸν ἐξ ἴσου κίν-
δυνον αὐτοῖς ἀμφίδοξον εἶναι συνέβαινε χωρὶς τῶν 608.
ἱππέων. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἠγωνίων καὶ τοὺς ἐπι- 5
καθισταμένους ὑπάτους μὴ παραγενηθέντες ἐπιστρα-
τοπεδεύσαιεν καὶ πολλὴν ἀπορίαν σφίσι παραστή-
σαιεν, ἀφελόμενοι τὴν τῶν χορηγιῶν ἐπάρκειαν. ἐξ 6
ὧν συλλογιζόμενος Ἀννίβας ἀδύνατον ὑπάρχον τὸ
669. διὰ τῆς ἐκ χειρὸς βίας λῦσαι τὴν πολιορκίαν, ἐπ'
ἄλλης ἐγένετο γνώμης. ὑπέλαβε γάρ, εἰ λαθραίαν 7
ποιησάμενος τὴν πορείαν αἰφνιδίως ἐπιφανείη τοῖς
κατὰ τὴν Ῥώμην τόποις, ἴσως μὲν ἂν καὶ περὶ τὴν
πόλιν ἀνύσασθαί τι τῶν χρησίμων, ἐκπλήξας τῷ
παραδόξῳ τοὺς ἐνοικοῦντας· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, τούς 8
γε περὶ τὸν Ἄππιον ἀναγκάσειν ἢ λύειν τὴν πολιορ-
κίαν, σπεύδοντας τῇ πατρίδι βοηθεῖν, ἢ διαιροῦντας
τὴν δύναμιν εὐκαταγωνίστους ὑπάρξειν καὶ τοὺς
βοηθοῦντας καὶ τοὺς ἀπολειπομένους αὐτῶν.

Ἃ διανοηθεὶς ἐξέπεμψε γραμματοφόρον εἰς τὴν 5

---

4 *τοῖς δὲ νώτοις*] *τοῖς δὲ Νομάσιν Hu* quaest. II 12, *τοῖς νώτοις* ratus orta esse ex corrupta dittographia verbi *τοσούτοις* vel *τοιούτοις* proponit *οὐκ ἐφικτὸν δ' εἶναι* Rudolfus Wielandtius de Polybii archetypo Constantiae 1887 p. 37, *τοῖς δ' εὐζώνοις BW*

*Καπύην, πείσας τινὰ τῶν Λιβύων αὐτομολῆσαι πρὸς
τοὺς Ῥωμαίους, κἀκεῖθεν εἰς τὴν πόλιν, προνοηθεὶς
2 τῆς τῶν γραμμάτων ἀσφαλείας· πάνυ γὰρ ἠγωνία
μὴ θεωρήσαντες αὐτὸν ἀπαλλαττόμενον οἱ Καπυα-
νοί, κἄπειτα διατραπέντες ὡς ἀπηλπισμένοι, παρα-
3 δῶσι τοῖς Ῥωμαίοις ἑαυτούς. διὸ γράψας ὑπὲρ τῆς
ἐπιβολῆς τῆς κατὰ τὴν ἀναζυγὴν ἀπέστειλε τὸν Λί-
βυν, ἵνα συνέντες τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ καὶ τὸν χω-
4 ρισμὸν εὐθαρσῶς ὑπομένοιεν τὴν πολιορκίαν. τοῖς
δ' ἐν Ῥώμῃ προσπεπτωκότων τῶν περὶ τὴν Καπύην,
διότι παρεστρατοπεδευκὼς Ἀννίβας πολιορκεῖ τὰς
δυνάμεις αὐτῶν, ὀρθοὶ ταῖς διανοίαις καὶ περίφοβοι
πάντες ἦσαν, ὡς καὶ πρὸς τὰ ὅλα διατεινούσης τῆς
5 ἐνεστηκυίας κρίσεως· διὸ καὶ ταῖς ἐξαποστολαῖς
καὶ ταῖς παρασκευαῖς πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ὅλοι καὶ
6 πάντες ἐνενεύκεισαν. οἱ δὲ Καπυανοὶ κομισάμενοι
τὰ παρὰ τοῦ Λίβυος γράμματα καὶ γνόντες τὴν
ἐπίνοιαν τῶν Καρχηδονίων, ἔμενον ἐπὶ τῶν ὑποκει-
μένων, κρίνοντες ἔτι ταύτην ἐξελέγξαι τὴν ἐλπίδα.
7 Ἀννίβας δὲ μετὰ πέμπτην ἡμέραν τῆς παρουσίας,
δειπνοποιησάμενος καὶ καταλιπὼν τὰ πυρὰ καιόμενα,
τοιαύτην ἐποίησε τὴν ἀναζυγὴν ὥστε μηδένα συνεῖ-* **609.**
670. 8 *ναι τῶν πολεμίων τὸ συμβαῖνον. χρησάμενος δὲ
ταῖς πορείαις διὰ τῆς Σαυνίτιδος ἐνεργοῖς καὶ συνε-
χέσι καὶ τοὺς περὶ τὴν ὁδὸν τόπους αἰεὶ ταῖς προ-
9 πορείαις ἐξερευνώμενος καὶ προκαταλαμβάνων, ἔτι
τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταῖς διανοίαις περὶ τὴν Καπύην καὶ*

---

7 post *ἐπιβολῆς* | add. *ῆσ* F (S) 7. 8 *ἀπέστ. τ. λίβ. τῆ μετα τὴν αναζυγὴν* F (S), sed G *κατὰ* pro *μετα*; locum uno versu transposito (v. Jacobyum *Philol. Anz.* 1874, 26) restituit *Sch*

*τὰς ἐκεῖ πράξεις ὄντων ἔλαθε διαβὰς τὸν Ἀνίωνα
ποταμὸν καὶ συνεγγίσας, ὥστε μὴ πλεῖον τετταρά-
κοντα σταδίων ἀποσχὼν τῆς Ῥώμης ποιήσασθαι τὴν
παρεμβολήν.*

Οὗ γενομένου καὶ προσπεσόντος εἰς τὴν Ῥώμην, 6
*εἰς ὁλοσχερῆ συνέβη ταραχὴν καὶ φόβον ἐμπεσεῖν
τοὺς κατὰ τὴν πόλιν, ἅτε τοῦ πράγματος αἰφνιδίου* 2
*μὲν ὄντος καὶ τελέως ἀνελπίστου διὰ τὸ μηδέποτε
τὸν Ἀννίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπηρκέναι τῆς πόλεως,
ὑποτρεχούσης δέ τινος ἅμα καὶ τοιαύτης ἐννοίας
ὡς οὐχ οἷόν τε τοὺς ἐναντίους ἐπὶ τοσοῦτον ἐγγί-
σαι καὶ καταθαρρῆσαι μὴ οὐ τῶν περὶ Καπύην
στρατοπέδων ἀπολωλότων. διόπερ οἱ μὲν ἄνδρες* 3
*τὰ τείχη προκατελάμβανον καὶ τοὺς πρὸ τῆς πόλεως
εὐκαίρους τόπους, αἱ δὲ γυναῖκες περιπορευόμεναι
τοὺς ναοὺς ἱκέτευον τοὺς θεούς, πλύνουσαι ταῖς
κόμαις τὰ τῶν ἱερῶν ἐδάφη· τοῦτο γὰρ αὐταῖς ἔθος* 4
*ἐστὶ ποιεῖν, ὅταν τις ὁλοσχερὴς τὴν πατρίδα κατα-
λαμβάνῃ κίνδυνος. ἄρτι δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀννίβαν* 5
*κατεστρατοπεδευκότων καὶ διανοουμένων τῇ μετὰ
ταῦθ' ἡμέρᾳ καταπειράζειν αὐτῆς τῆς πόλεως, γίνε-
ται παράδοξόν τι καὶ τυχικὸν σύμπτωμα πρὸς σω-
τηρίαν τοῖς Ῥωμαίοις. οἱ γὰρ περὶ τὸν Γνάιον καὶ* 6
*Πόπλιον τοῦ μὲν ἑνὸς στρατοπέδου πρότερον πεποι-
ημένοι τὴν καταγραφὴν ἐνόρκους εἶχον τοὺς στρα-
τιώτας εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἥξειν ἐν τοῖς ὅπλοις
εἰς τὴν Ῥώμην, τοῦ δ' ἑτέρου τότε τὰς καταγραφὰς*
671. *ἐποιοῦντο καὶ δοκιμασίας. ἐξ οὗ συνέβη πλῆθος* 7
ἀνδρῶν αὐτομάτως ἀθροισθῆναι πρὸς τὸν δέοντα

---

23 *γάϊον* F (similiter peccant codices recentes ex fonte Urbinatis derivati (v. *BW* II 59 ann. 2): II 11, 1. 2)

καιρὸν εἰς τὴν Ῥώμην. οὓς ἐξαγαγόντες εὐθαρσῶς
οἱ στρατηγοὶ καὶ παρεμβαλόντες πρὸ τῆς πόλεως
8 ἐπέσχον τὴν ὁρμὴν τῶν περὶ τὸν Ἀννίβαν. οἱ γὰρ
Καρχηδόνιοι τὸ μὲν πρῶτον ὥρμησαν, οὐχ ὅλως ἀπελ-
πίζοντες αἱρήσειν κατὰ κράτος αὐτὴν τὴν Ῥώμην· 610.
συνθεασάμενοι δὲ τοὺς ὑπεναντίους παρατεταγμέ-
νους καὶ ταχέως διά τινος αἰχμαλώτου πυθόμενοι
τὸ γεγονός, τῆς μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπιβολῆς ἀπέστη-
σαν, τὴν δὲ χώραν ἐδῄουν ἐπιπορευόμενοι καὶ τὰς
9 οἰκίας ἐνεπίμπρασαν. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς ἀναρίθ-
μητον περιελασάμενοι λείας πλῆθος ἤθροισαν εἰς
τὴν παρεμβολήν, ὡς ἂν εἰς ἄγραν ἥκοντες τοιαύτην
7 εἰς ἣν οὐδεὶς οὐδέποτε πολέμιον ἥξειν ἤλπιζε· μετὰ
δὲ ταῦτα τῶν ὑπάτων τολμησάντων ἐν δέκα στα-
δίοις ἀντιστρατοπεδεῦσαι σφίσι παραβόλως, Ἀννίβας
ἅμα μὲν λείας πλῆθος ἠθροικώς, ἅμα δὲ τῆς κατὰ
2 τὴν πόλιν ἐλπίδος ἀποπεπτωκώς, τὸ δὲ μέγιστον,
συλλογιζόμενος τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς ἤλπιζε κατὰ τὴν
ἐξ ἀρχῆς ἐπίνοιαν πυθομένους τοὺς περὶ τὸν Ἄπ-
πιον τὸν περὶ τὴν πόλιν κίνδυνον ἤτοι λύσαντας
τὴν πολιορκίαν ὁλοσχερῶς παραβοηθήσειν τοῖς ἐπὶ
τῇ Ῥώμῃ πράγμασιν ἢ μέρος τι καταλιπόντας τῷ
3 πλείονι βοηθήσειν κατὰ σπουδήν· ὧν ὁπότερον
ἂν συμβῇ, δεόντως ἕξειν ὑπειληφὼς ἐκίνει τὴν δύ-
4 ναμιν ἐκ τῆς παρεμβολῆς ὑπὸ τὴν ἑωθινήν. οἱ δὲ
περὶ τὸν Πόπλιον διασπάσαντες τὰς ἐπὶ τοῦ προει-
ρημένου ποταμοῦ γεφύρας καὶ συναναγκάσαντες
αὐτὸν διὰ τοῦ ῥεύματος περαιοῦν τὴν δύναμιν,
προσέκειντο τοῖς Καρχηδονίοις περὶ τὴν διάβασιν

---

16 ἠθροικώς F, v. *BW* I 77

καὶ πολλὴν παρεῖχον δυσχρηστίαν. ὁλοσχερὲς μὲν 5 οὖν οὐδὲν ἐδύναντο πρᾶξαι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱππέων καὶ τὴν πρὸς πάντα τόπον εὐχρηστίαν τῶν Νομάδων· τῆς δὲ λείας ἱκανόν τι μέρος ἀφελόμενοι καὶ περὶ τριακοσίους καταβαλόντες τῶν πολεμίων τότε μὲν ἀνεχώρησαν πρὸς τὴν παρεμβολήν, μετὰ 6 **672.** δὲ ταῦτα νομίσαντες τοὺς Καρχηδονίους διὰ φόβον σπουδῇ ποιεῖσθαι τὴν ὑποχώρησιν, εἵποντο κατόπιν ταῖς παρωρείαις. Ἀννίβας δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠπείγετο, 7 σπεύδων ἐπὶ τὸ προκείμενον· μετὰ δὲ πέμπτην ἡμέραν προσαγγελθέντος αὐτῷ μένειν ἐπὶ τῆς πολιορκίας τοὺς περὶ τὸν Ἄππιον, οὕτως ὑποστὰς καὶ προσδεξάμενος τοὺς ἑπομένους ἐπιτίθεται νυκτὸς ἔτι τῇ στρατοπεδείᾳ, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν 8 **611.** ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐξέβαλε. τῆς δ' ἡμέρας ἐπιγενομένης συνθεωρήσας 9 τοὺς Ῥωμαίους πρός τινα λόφον ἐρυμνὸν ἀποκεχωρηκότας, τοῦ μὲν ἔτι προσκαρτερεῖν τούτοις ἀπέγνω, ποιησάμενος δὲ τὴν πορείαν διὰ τῆς Δαυνίας καὶ 10 τῆς Βρεττίας ἐπέστη τοῖς κατὰ τὸ Ῥήγιον τόποις ἀνυπόπτως, ὥστε παρ' ὀλίγον μὲν καὶ τῆς πόλεως κυριεῦσαι, πάντας δὲ τοὺς ἐπὶ τὴν χώραν ἐκπεπορευμένους ἀποτεμέσθαι καὶ πλείστων γενέσθαι Ῥηγίνων κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ παρουσίᾳ.

Δοκεῖ δέ μοι δικαίως ἄν τις ἐπισημήνασθαι κατὰ 8 τοῦτον τὸν καιρὸν τάς τε Καρχηδονίων καὶ Ῥωμαίων ἀρετὰς καὶ φιλοτιμίας ἐν τῷ πολεμεῖν. καθάπερ γὰρ 2

---

18 τοὺ * (eraso ς) F, τὸ *Di* I 52, sed v. Krebsium *zur Rection der Casus in der späteren hist. Gräcität* II 6 s. Monachi 1888 et Hewlettium *American Journal of Philology* XI 280 27 s. **inc. Hero de repell. obsid. p. 323, 3** Thevenot: Ἀλλὰ καὶ Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος παραγενόμενος cet.

*Ἐπαμινώνδαν τὸν Θηβαῖον θαυμάζουσι πάντες, διότι
παραγενόμενος εἰς Τεγέαν μετὰ τῶν συμμάχων καὶ
θεωρήσας τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτούς τε πανδημεὶ
παραγεγονότας εἰς Μαντίνειαν καὶ τοὺς συμμάχους
εἰς ταύτην ἠθροικότας τὴν πόλιν, ὡς παραταξομέ-*
3 *νους τοῖς Θηβαίοις, δειπνοποιήσασθαι τοῖς αὑτοῦ
καθ' ὥραν παραγγείλας ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἄρτι τῆς
νυκτὸς ἐπιγινομένης, ὡς τῆς παρατάξεως χάριν
σπεύδων εὐκαίρους τινὰς προκαταλαβέσθαι τόπους,*
4 *τοιαύτην δὲ τοῖς πολλοῖς δόξαν ἐνεργασάμενος
προῆγε, ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπ' αὐτὴν τὴν*
678. 5 *Λακεδαίμονα, προσμίξας δὲ περὶ τρίτην ὥραν τῇ
πόλει παραδόξως καὶ καταλαβὼν τὴν Σπάρτην ἔρη-
μον τῶν βοηθησόντων, μέχρι μὲν ἀγορᾶς ἐβιάσατο
καὶ κατέσχε τῆς πόλεως τοὺς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐστραμ-*
6 *μένους τόπους. γενομένης δὲ περιπετείας, καί τι-
νος αὐτομόλου τὴν νύκτα διαπεσόντος εἰς τὴν Μαν-
τίνειαν καὶ διασαφήσαντος Ἀγησιλάῳ τῷ βασιλεῖ τὸ
συμβαῖνον, καὶ τῶν βοηθούντων παραγενομένων εἰς*
7 *τὸν τῆς καταλήψεως καιρόν, ταύτης μὲν τῆς ἐλπίδος
ἀπεσφάλη, μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τὸν Εὐρώταν ἀρι-
στοποιησάμενος καὶ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ
τῆς κακοπαθείας, ὥρμα πάλιν ἐξ ὑποστροφῆς τὴν*
8 *αὐτὴν ὁδόν, συλλογιζόμενος ὅτι συμβήσεται τῶν Λα-
κεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων παραβεβοηθηκότων
εἰς τὴν Σπάρτην ἔρημον πάλιν καταλείπεσθαι τὴν* **612.**
9 *Μαντίνειαν· ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. διὸ παρακα-*

---

5 *ἠθροικότας* F, v. *BW* I 77 15 *κατέσχεν* F 16 *καί*] *ὡς* Bothius Polybiana p. 56, sed illud *καί* respondet alteri *καί* versus undevicesimi 18 *οὐ διασ.* FS, *καὶ διασ.* Hero D[m], v. *BW* II 58 s. 21 *περί*] noli inculcare Polybio *παρά*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 158

*λέσας τοὺς Θηβαίους καὶ χρησάμενος ἐνεργῷ τῇ
νυκτοπορείᾳ παρῆν καὶ προσέμισγε τῇ Μαντινείᾳ
περὶ μέσον ἡμέρας, ἐρήμῳ τελέως ὑπαρχούσῃ τῶν
βοηθησόντων. οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ-* 10
*τον σπουδάζοντες μετασχεῖν τοῦ πρὸς τοὺς Θηβαίους
ἀγῶνος τοῖς Λακεδαιμονίοις κατὰ τὴν συμμαχίαν παρ-
ῆσαν. ἤδη δὲ τῆς Θηβαίων πρωτοπορείας συναπτού-* 11
*σης πρὸς τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερόν, ὃ κεῖται πρὸ τῆς
πόλεως ἐν ἑπτὰ σταδίοις, ὥσπερ ἐπίτηδες συνεκύ-
ρησεν ἅμα καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐπιφαίνεσθαι κατὰ
τὸν τῆς Μαντινείας ὑπερκείμενον λόφον· εἰς οὓς* 12
*ἐμβλέψαντες οἱ καταλελειμμένοι τῶν Μαντινέων μό-
λις ἐθάρρησαν ἐπιβῆναι τοῦ τείχους καὶ κωλῦσαι τὴν
τῶν Θηβαίων ἔφοδον. διόπερ εἰκότως οἱ συγγραφεῖς* 13
674. *ἐπιμέμφονται τοῖς προειρημένοις ἔργοις, φάσκοντες
τῷ μὲν ἡγεμόνι πεπρᾶχθαι πᾶν ὅσον ἀγαθῷ στρα-
τηγῷ, καὶ τῶν μὲν ὑπεναντίων κρείττω, τῆς δὲ τύ-
χης ἥττω γεγονέναι τὸν Ἐπαμινώνδαν.*

Τὸ δὲ παραπλήσιον ἄν τις εἴποι καὶ περὶ τῶν 9
κατ' Ἀννίβαν. καὶ γὰρ τὸ προσβαλόντα τοῖς πολε- 2
*μίοις πειραθῆναι διὰ τῶν ἐκ μέρους ἀγώνων λύειν
τὴν πολιορκίαν, καὶ τὸ ταύτης ἀποπεσόντα τῆς προσ-* 3
*βολῆς ἐπ' αὐτὴν ὁρμῆσαι τὴν Ῥώμην, κἄπειτα μὴ
καθικόμενον τῆς προθέσεως διὰ τὰς ἐκ ταὐτομάτου
περιπετείας αὖθις ἐξ ὑποστροφῆς συντρῖψαι μὲν
τοὺς ἑπομένους, ἐφεδρεῦσαι δὲ τῷ κατὰ λόγον, εἰ
συνέβη γενέσθαι κίνημα περὶ τοὺς τὴν Καπύην πο-
λιορκοῦντας, τὸ δὲ τελευταῖον μὴ λήξαντα τῆς προ-* 4

---

18 *Ἐπαμιμώνδαν*: **des. Hero l. c. p. 323, 25** 25 *συμπέμψαι* FS, corr. *BW* monente *Rei* 485; similiter peccatum est IX 42, 8 (v. ann. cr.)

θέσεως εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν βλάβην ἀποσκῆψαι, μό-
5 *νον οὐ δ' ἀναστάτους ποιῆσαι Ῥηγίνους, τίς οὐκ ἂν*
ἐπισημήναιτο καὶ θαυμάσαι τὸν προειρημένον ἐπὶ
6 *τούτοις ἡγεμόνα; καὶ μὴν Ῥωμαίους Λακεδαιμονίων*
7 *ἀμείνους ἄν τις ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ κρίνειεν. Λακε-*
δαιμόνιοι μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ προσαγγελίᾳ συνεκχυ-
θέντες τὴν μὲν Σπάρτην ἔσωσαν, τὴν δὲ Μαντίνειαν
8 *τὸ καθ' αὑτοὺς μέρος ἀπέβαλον· Ῥωμαῖοι δὲ καὶ* 613.
τὴν πατρίδα διεφύλαξαν καὶ τὴν πολιορκίαν οὐκ
ἔλυσαν, ἀλλ' ἔμειναν ἀσαλεύτως καὶ βεβαίως ἐπὶ
τῶν ὑποκειμένων καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη τεθαρρηκότως
9 *προσέκειντο τοῖς Καπυανοῖς. ταῦτα μὲν οὖν οὐχ*
οὕτως τοῦ Ῥωμαίων ἢ Καρχηδονίων ἐγκωμίου χάριν
εἴρηταί μοι — τούτους μὲν γὰρ ἤδη πολλάκις ἐπε-
σημηνάμην — τὸ δὲ πλεῖον τῶν ἡγουμένων παρ'
675. *ἀμφοτέροις καὶ τῶν μετὰ ταῦτα μελλόντων χειρίζειν*
10 *παρ' ἑκάστοις τὰς κοινὰς πράξεις, ἵνα τῶν μὲν ἀνα-*
μιμνησκόμενοι, τὰ δ' ὑπὸ τὴν ὄψιν λαμβάνοντες
*ζηλωταὶ γίνωνται * παράβολον ἔχειν τι καὶ κινδυ-*
νῶδες, τοὐναντίον ἀσφαλῆ μὲν τὴν τόλμαν, θαυμα-
σίαν δὲ τὴν ἐπίνοιαν, ἀείμνηστον δὲ καὶ καλὴν ἔχει
τὴν προαίρεσιν καὶ κατορθωθέντα καὶ διαψευσθέντα
παραπλησίως, ἐὰν μόνον σὺν νῷ γένηται τὰ πραττόμενα.

---

6 *εἰσαγγελία* F(S), *πάντες ἀγγελίᾳ* *Hu*, *προσαγγελίᾳ* *BW* 19 *γίνωνται* (*οὐ* [corr. *Hu* *μὴ*] *τῶν δοκούντων*) *παράβ. ἔχ. τι κ. κινδυνῶδες,* (*ἀλλ' ὅσα*) *τοὐναντίον* cet. *Rei* 487, *γίνωνται* (*τῶν τοιούτων, οὐχ οὕτως ὅσα δοκεῖ*) *παράβολον* cet. *Sch*, *γίνωνται* (*τοῦ*) *παράβ. ἔχ. τι κ. κινδυνῶδες ὡς τὰ τοιαῦτ' ἀσφαλῆ* cet. *Hu* quaest. II 12, *γίνωνται* (*τῶν τοιούτων ἐπιβολῶν. ὅσον μὲν γὰρ*) *παράβ. ἔχ. τι κ. κινδυνῶδες* (*οὐκ ἀποφευκτέον, ἀλλὰ*) *τοὐναντίον* cet. *BW* **24 des. F fol. 129r extr.**

(45,3) Ἄτελλα, πόλις Ὀπικῶν Ἰταλίας μεταξὺ Καπύης καὶ 10a
711. Νεαπόλεως. τὸ ἐθνικὸν . . . Ἀτελλανός, ὡς Πολύ- 643,16
βιος ἐνάτῃ „*Ἀτελλανοὶ παρέδοσαν αὑτοὺς*“.

675. Τῶν γὰρ Ῥωμαίων πολιορκούντων Τάραντα Βομίλ- 11 613.
κας ὁ τῶν Καρχηδονίων ναύαρχος εἰς τὸ συμμαχήσειν *μετὰ δυνάμεως πλείστης καὶ μηδὲν δυνηθεὶς ἐπικουρῆσαι τοῖς ἔνδον διὰ τὸ τοὺς Ῥωμαίους ἀσφαλῶς θέσθαι τὰ περὶ τὴν στρατοπεδείαν, ἔλαθεν ἀναλώσας τὴν χορηγίαν. καὶ μετὰ παρακλήσεως πρότερον* ἀφικέσθαι ἐκβιασθεὶς *καὶ ὑποσχέσεων μεγάλων, ὕστερον μεθ' ἱκετηρίας τῶν ἔνδον* ἀποπλεῦσαι ἀπηναγκάσθη.

III. RES SICILIAE.

Οὐκ ἐκ τῶν ἔξω κοσμεῖται πόλις, ἀλλ' ἐκ τῆς 10
τῶν οἰκούντων ἀρετῆς.

Ἐκρίθη μὲν οὖν διὰ τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις τὰ προ- 2
ειρημένα μετακομίζειν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα καὶ
μηδὲν ἀπολιπεῖν· πότερα δ' ὀρθῶς τοῦτο καὶ συμ- 3
φερόντως αὑτοῖς ἔπραξαν ἢ τἀναντία, πολὺς ἂν εἴη λόγος, πλείων γε μὴν εἰς τὸ μὴ δεόντως σφίσι πε-

1—3 **Steph. Byz. p. 142, 5 Mein.** v. Liv. XXVI 16, 5 7—15 **Hero de repell. obsid. p. 321, 2—6**; sed est locus initio tam depravatus, ut Polybii verba enucleari vix possint (v. IX 42) 5. 6 *εἰς τὸ συμμαχήσειν μετὰ δυνάμεως πλείστης*] ante *εἰς* add. *ἀφικόμενος, πορευθείς, μεταπεμφθείς* vel aliud simile aut mutat *πλείστης* in *πλεύσας Sch* V 36, *εἰσπλεύσας ὡς συμμαχήσων* vel *μετὰ δυνάμεως εἰσπλεύσας* vel *εἰς τ. συμμ. μετὰ δυν. πλ.* (*εἰσπλεύσας*) Hertleinius Fleckeis. annal. 1877,37, *ἐπισπασθεὶς εἰς τὸ* cet. Lammertus Fleckeis. annal. 1888, 622 (v. Hewlettium l. c. p. 467 ann.) 6 *μηδὲ* Hero, corr. *Sch* l. c. 9 *χρείαν* Hero, corr. *Sch* l. c. 11 *ἀπηναγκάσθη* Hero, *ἠγαγκάσθη Sch* vulgo 14. 15 **F^2 fol. 129^v in marg.** 15 *ἐνοικούντων* Hertleinius l. c. 16 **F fol. 129^r extr., inc. M. 28, 12 H.**: *Ὅτι ἐκρίθη τοῖς ῥωμαίοις, τὰ τῶν συρακουσῶν πολυτελέστατα κατασκευάσματα πάντα μετὰ τὴν ἅλωσιν μετακομίζειν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα · πότερα* cet.

πρᾶχθαι μηδ' ἀκμὴν νῦν πράττεσθαι τοῦτο τοὔρ-
4 *γον. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοιούτων ὁρμηθέντες προεβί-*
βασαν τὴν πατρίδα, δῆλον ὡς εἰκότως ταῦτα μετέ-
5 *φερον εἰς τὴν οἰκείαν, δι' ὧν ηὐξήθησαν. εἰ δ'*
676. *ἁπλουστάτοις χρώμενοι βίοις καὶ πορρωτάτω τῆς ἐν*
τούτοις περιττότητος καὶ πολυτελείας ἀφεστῶτες **614.**
ὅμως ἐπεκράτουν τούτων αἰεὶ παρ' οἷς ὑπῆρχε πλεῖ-
στα καὶ κάλλιστα τὰ τοιαῦτα, πῶς οὐ νομιστέον
6 *εἶναι τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτῶν ἁμάρτημα; τὸ γὰρ*
ἀπολιπόντας τὰ τῶν νικώντων ἔθη τὸν τῶν ἡττω-
μένων ζῆλον ἀναλαμβάνειν, προσεπιδραττομένους
ἅμα καὶ τὸν ἐξακολουθοῦντα τοῖς τοιούτοις φθόνον,
ὃ πάντων ἐστὶ φοβερώτατον ταῖς ὑπεροχαῖς, ὁμολο-
γούμενον ἂν εἴποι τις εἶναι τῶν πραττόντων παρά-
7 *πτωμα. οὐ γὰρ οὕτως ὁ θεώμενος οὐδέποτε μακα-*
ρίζει τοὺς τἀλλότρια κεκτημένους, ὡς (ἐν τῷ) φθο-
νεῖν ἅμα καί τις ἔλεος αὐτὸν ὑποτρέχει τῶν ἐξ
8 *ἀρχῆς ἀποβαλόντων. ἐπὰν δὲ καὶ προβαίνῃ τὰ τῆς*
εὐκαιρίας καὶ πάντα συνάγῃ πρὸς αὑτὸν τὰ τῶν
ἄλλων, καὶ ταῦτα συγκαλῇ τρόπον τινὰ τοὺς ἐστε-
ρημένους ἐπὶ θέαν, διπλάσιον γίνεται τὸ κακόν.
9 *οὐ γὰρ ἔτι τοὺς πέλας ἐλεεῖν συμβαίνει τοὺς θεω-*
μένους, ἀλλὰ σφᾶς αὐτούς, ἀναμιμνησκομένους τῶν
10 *οἰκείων συμπτωμάτων. ἐξ ὧν οὐ μόνον φθόνος,*
ἀλλ' οἷον ὀργή τις ἐκκαίεται πρὸς τοὺς εὐτυχοῦντας·
ἡ γὰρ τῶν ἰδίων περιπετειῶν ἀνάμνησις ὡς ἂν εἰ
προτροπή τις ἐστι πρὸς τὸ κατὰ τῶν πραξάντων
11 *μῖσος. τὸ μὲν οὖν τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον*

---

16 *οἷς* FS, *ὡς* M[s] *Sch* *φθονεῖ* MFS, *φθονεῖν* *Ben* 252, *φθονοῦνθ'* *Hu* quaest. II 4, *ἐν τῷ φθονεῖν* *BW* (v. Hewlettium l. c. p. 456)

ἀθροίζειν πρὸς αὑτοὺς ἴσως ἔχει τινὰ λόγον· οὐ
γὰρ οἷόν τε τῶν καθόλου πραγμάτων ἀντιποιή-
σασθαι μὴ οὐ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀδυναμίαν ἐνεργασα-
μένους, σφίσι δὲ τὴν τοιαύτην δύναμιν ἑτοιμάσαν-
τας. τὰ δ' ἐκτὸς ὑπάρχοντα τῆς προειρημένης δυ- 12
νάμεως ἦν ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς τόποις ἅμα τῷ φθόνῳ
καταλιπόντας ἐνδοξοτέραν ποιεῖν τὴν σφετέραν πα-
τρίδα, μὴ γραφαῖς καὶ τύποις, ἀλλὰ σεμνότητι καὶ
μεγαλοψυχίᾳ κοσμοῦντας αὐτήν. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα 13
677. μὲν εἰρήσθω μοι χάριν τῶν μεταλαμβανόντων ἀεὶ
τὰς δυναστείας, ἵνα μὴ σκυλεύοντες τὰς πόλεις κό-
σμον ὑπολαμβάνωσιν εἶναι ταῖς ἑαυτῶν πατρίσι τὰς
ἀλλοτρίας συμφοράς· Ῥωμαῖοι δὲ μετακομίσαντες τὰ
προειρημένα ταῖς μὲν ἰδιωτικαῖς κατασκευαῖς τοὺς
αὑτῶν ἐκόσμησαν βίους, ταῖς δὲ δημοσίαις τὰ κοινὰ
τῆς πόλεως.

IV. RES HISPANIAE.

Ὅτι οἱ τῶν Καρχηδονίων ἡγεμόνες, κρατήσαντες 11 615
τῶν ὑπεναντίων, σφῶν αὐτῶν οὐκ ἠδύναντο κρα-
τεῖν, καὶ δόξαντες τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἀνῃ- 2
ρηκέναι πρὸς αὑτοὺς ἐστασίαζον, ἀεὶ παρατριβόμε-
νοι διὰ τὴν ἔμφυτον Φοίνιξι πλεονεξίαν καὶ φιλ-
αρχίαν. ὧν ὑπάρχων Ἀσδρούβας ὁ Γέσκωνος εἰς 3
τοῦτο κακοπραγμοσύνης προήχθη διὰ τὴν ἐξουσίαν,
ὡς τὸν πιστότατον τῶν κατ' Ἰβηρίαν φίλων Ἀνδο-
βάλην, πάλαι μὲν ἀποβαλόντα τὴν ἀρχὴν διὰ Καρ-
χηδονίους, ἄρτι δὲ πάλιν ἀπειληφότα διὰ τὴν πρὸς
ἐκείνους εὔνοιαν, ἐπεβάλετο χρημάτων πλῆθος αἰτεῖν.

---

13 *συμφοράς*: **des. F fol. 130r extr.** 16 *πόλεως*: **des. M 29, 17 H.** 18 **P 29, 20** *Va* 21 *καὶ* P, corr. *ἀεὶ* *Hu*

4 *τοῦ δὲ παρακούσαντος διὰ τὸ θαρρεῖν ἐπὶ τῇ προγεγενημένῃ πίστει πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, ψευδῆ διαβολὴν ἐπενέγκας ἠνάγκασε τὸν Ἀνδοβάλην δοῦναι τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας εἰς ὁμηρείαν.*

V. RES ITALIAE.

11a(44) 710. Ὅτι οἱ *Ῥωμαῖοι πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλαν πρὸς* 643.
Πτολεμαῖον, βουλόμενοι σίτῳ χορηγηθῆναι διὰ τὸ
2 *μεγάλην εἶναι παρ' αὐτοῖς σπάνιν, ὡς ἂν τοῦ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν στρατοπέδων ἅπαντος ἐφθαρμένου μέχρι τῶν τῆς Ῥώμης πυλῶν, ἔξωθεν δὲ μὴ γενομένης ἐπικουρίας, ἅτε κατὰ πάντα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης πολέμων ἐνεστώτων καὶ στρατοπέδων παρακαθημένων, πλὴν τῶν κατ' Αἴγυπτον*
3 *τόπων. εἰς γὰρ τοσοῦτον κατὰ τὴν Ῥώμην προεβεβήκει τὰ τῆς ἐνδείας ὥστε τὸν Σικελικὸν μέδιμνον*
4 *πεντεκαίδεκα δραχμῶν ὑπάρχειν. ἀλλ' ὅμως τοιαύτης οὔσης τῆς περιστάσεως οὐκ ἠμέλουν τῶν πολεμικῶν. —*

12 677. *Πολλὴν μὲν ἐπισκέψεως χρείαν ἔχει τὰ συμβαί-* 615.
νοντα περὶ τὰς πολεμικὰς ἐπιβολάς· ἔστι δὲ δυνατὸν ἐν ἑκάστοις αὐτῶν εὐστοχεῖν, ἐὰν σὺν νῷ τις πράττῃ
2 *τὸ προτεθέν. ὅτι μὲν οὖν ἐστι τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων ἐλάττω τὰ προδήλως καὶ μετὰ βίας ἐπιτελούμενα τῶν μετὰ δόλου καὶ σὺν καιρῷ πραττομένων,*

---

4 **des. P 29, 31** *Va* 6 **N fol. 64r** 11 *γενομένης* N *Ur*, *γιγνομένης Be*, *γινομένης Hu*; at non raro (v. Stichium de Pol. dic. genere Bip. 1883, p. 189) inter se coniunguntur participia perfecti et aoristi, v. I 66, 10. IX 11, 3. 17, 5 14 *προεβεβήκει* N ex *προσβεβήκει*, ut videtur, *προβεβήκει* coni. *Hu* 18 **des. N** 19 **F fol. 130r extr.**, in marg. add. F² *ὅτι τὸ ἀστρονομεῖν καὶ γεωμετρεῖν, τῶι στρατηγῶ προσήκει*

678. εὐχερὲς τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν ἐκ τῶν ἤδη γε-
γονότων· ὅτι γε μὴν αὐτῶν τῶν ἐν καιρῷ πάλιν 3
ἐνεργουμένων πλείω γίνεται τὰ διαμαρτανόμενα τῶν
κατορθουμένων, οὐδὲ τοῦτο γνῶναι χαλεπὸν ἐκ τῶν
συμβαινόντων. καὶ μὴν διότι παρὰ τὰς τῶν ἡγου- 4
μένων ἀγνοίας ἢ ῥᾳθυμίας ἐπιτελεῖται τὰ πλεῖστα τῶν
ἁμαρτημάτων, οὐδεὶς (ἂν) τοῦτ' ἀπορήσειε. τίς οὖν ὁ 5
τρόπος τῆς τοιαύτης διαθέσεως σκοπεῖν ἤδη πάρεστι.

Τὰ μὲν οὖν ἀπροθέτως ἐν τοῖς πολεμικοῖς συμ- 6
βαίνοντα πράξεις μὲν οὐδαμῶς ἁρμόζει λέγειν, περι-
πετείας δὲ καὶ συγκυρήσεις μᾶλλον· διὸ καὶ λόγον 7
οὐκ ἔχοντα μεθοδικὸν οὐδ' ἑστῶτα παραλειπέσθω·
τὰ δὲ κατὰ πρόθεσιν ἐνεργούμενα, ταῦτα δηλούσθω·
περὶ ὧν ὁ νῦν δὴ λόγος. πάσης δὴ πράξεως ἐχούσης 8
καιρὸν ὡρισμένον καὶ διάστημα καὶ τόπον, καὶ προσ-
δεομένης τοῦ λαθεῖν καὶ συνθημάτων ὡρισμένων, 616.
ἔτι δὲ καὶ δι' ὧν καὶ μεθ' ὧν καὶ τίνι τρόπῳ πρα-
χθήσεται, φανερὸν ὡς ὁ μὲν ἑκάστου τούτων εὐστο- 9
χήσας οὐχ ἁμαρτήσεται τῆς ἐπιβολῆς, ὁ δ' ἑνὸς ὀλι-
γωρήσας σφαλήσεται τῆς ὅλης προθέσεως. οὕτως ἡ 10
φύσις πρὸς τὰς ἀποτυχίας τῶν ἐπινοηθέντων ἱκανὸν
ἓν καὶ τὸ τυχὸν ἐποίησε τῶν κατὰ μέρος· πρὸς δὲ
τὸ κατορθοῦν μόλις ἱκανὰ πάντα. διὸ χρὴ μηδενὸς 13
ἀφροντιστεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπιβολαῖς τοὺς ἡγου-
μένους. ἔστι δ' ἀρχὴ μὲν τῶν προειρημένων τὸ σι- 2
γᾶν, καὶ μήτε διὰ χαρὰν παραδόξου προφαινομένης
ἐλπίδος μήτε διὰ φόβον μήτε διὰ συνήθειαν μήτε
διὰ φιλοστοργίαν μεταδιδόναι μηδενὶ τῶν ἐκτός,
αὐτοῖς δὲ κοινοῦσθαι τούτοις, ὧν χωρὶς οὐχ οἷόν τε 3

---

9 τὰ μὲν οὖν — 11 συγκυρήσεις μᾶλλον **Suid. s. v.** ἀπροθέτως 22 ἐποίησεν F

τὸ προτεθὲν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν, καὶ τούτοις μὴ πρότε-
ρον, ἀλλ' ὅταν ὁ τῆς ἑκάστου χρείας καιρὸς ἐπαναγ-
4 κάζῃ. χρὴ δὲ σιγᾶν μὴ μόνον τῇ γλώττῃ, πολὺ δὲ
5 μᾶλλον τῇ ψυχῇ· πολλοὶ γὰρ ἤδη κρύψαντες τοὺς
λόγους ποτὲ μὲν δι' αὐτῆς τῆς ἐπιφάσεως, ποτὲ δὲ
καὶ διὰ τῶν πραττομένων φανερὰς ἐποίησαν τὰς
679. 6 ἑαυτῶν ἐπινοίας. δεύτερον δ' ἐπεγνωκέναι τὰς ἡμε-
ρησίους καὶ νυκτερινὰς πορείας καὶ τὰ διανύσματα
τούτων, μὴ μόνον κατὰ γῆν, ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλατ-
7 ταν. τρίτον καὶ μέγιστον, τῶν ἐκ τοῦ περιέχοντος
καιρῶν ἔχειν ἔννοιαν καὶ δύνασθαι τούτων κατὰ τὸ
8 κριθὲν εὐστοχεῖν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸν τόπον τῆς πρά-
ξεως ἐν μικρῷ θετέον, ἐπειδὴ πολλάκις παρὰ τοῦτο
τὰ μὲν ἀδύνατα δοκοῦντ' εἶναι δυνατά, τὰ δὲ δυ-
9 νατὰ πέφηνεν ἀδύνατα. τὸ δὲ τελευταῖον συνθημά-
των καὶ παρασυνθημάτων, ἔτι δὲ τῆς ἐκλογῆς, δι' ὧν
καὶ μεθ' ὧν ἐνεργηθήσεται τὸ κριθέν, οὐκ ὀλιγωρητέον.

14 Τῶν δὲ προειρημένων τὰ μὲν ἐκ τριβῆς, τὰ δ'
ἐξ ἱστορίας, τὰ δὲ κατ' ἐμπειρίαν μεθοδικὴν θεω-
2 ρεῖται. κάλλιστον μὲν οὖν τὸ γινώσκειν αὐτὸν καὶ
τὰς ὁδοὺς καὶ τὸν τόπον, ἐφ' ὃν δεῖ παραγενέσθαι,
καὶ τὴν φύσιν τοῦ τόπου, πρὸς δὲ τούτοις, δι' ὧν
3 μέλλει καὶ μεθ' ὧν πράττειν. δεύτερον δ' ἱστορεῖν
ἐπιμελῶς καὶ ⟨μὴ⟩ πιστεύειν τοῖς τυχοῦσι· τὴν δὲ
τῶν καθηγουμένων πίστιν ἐπί τι τῶν τοιούτων ἐν 617.
4 τοῖς ἑπομένοις ἀεὶ δεῖ κεῖσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ
τὰ τούτοις παραπλήσια δυνατὸν ἴσως καὶ δι' αὐτῆς
τῆς στρατιωτικῆς τριβῆς περιγίνεσθαι τοῖς ἡγουμέ-
5 νοις, τὰ μὲν ἐξ αὐτουργίας, τὰ δ' ἐξ ἱστορίας· τὰ

24 τυχοῦσιν F

δ' ἐκ τῆς ἐμπειρίας προσδεῖται μαθήσεως καὶ θεω-
ρημάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἐξ ἀστρολογίας καὶ γεω-
μετρίας, ὧν τὸ μὲν ἔργον οὐ μέγα πρός γε ταύτην
τὴν χρείαν, τὸ δὲ χρῆμα μέγα καὶ μεγάλα συνερ-
γεῖν δυνάμενον πρὸς τὰς προειρημένας ἐπιβολάς.
ἀναγκαιότατον δ' αὐτοῦ τὸ περὶ τὰς νυκτερινὰς θεω- 6
ρίας καὶ τὰς ἡμερινάς. εἰ μὲν γὰρ ἴσας εἶναι συν-
έβαινεν ἀεὶ ταύτας, οὐδ' ἧστινος ἂν ἀσχολίας τὸ
πρᾶγμα προσεδεῖτο, κοινὴ δ' ἂν ἦν ἁπάντων ἡ γνῶ-
σις· ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἔχει τὰ προειρημένα πρὸς 7
ἄλληλα διαφοράν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὑτά, δῆλον ὡς
680. ἀνάγκη γινώσκειν τὰς αὐξήσεις καὶ μειώσεις ἑκατέ-
ρων. πῶς γὰρ ἄν τις εὐστοχήσειε πορείας καὶ δια- 8
νύσματος ἡμερησίου, πῶς δὲ νυκτερινοῦ, μὴ κατα-
νοήσας τὰς τῶν προειρημένων διαφοράς; καὶ μὴν 9
οὐδὲν πρὸς τὸν δέοντα καιρὸν ἐξικέσθαι δυνατὸν
ἄνευ τῆς τούτων ἐμπειρίας, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὑστερεῖν,
ποτὲ δὲ προτερεῖν ἀνάγκη. μεῖζον δὲ τὸ προτερεῖν 10
ἐν μόνοις τούτοις ἁμάρτημα τοῦ καθυστερεῖν· ὁ μὲν 11
γὰρ ὑπεράρας τὸν ὡρισμένον καιρὸν αὐτῆς ἀποτυγ-
χάνει τῆς ἐλπίδος — τὸ γὰρ γεγονὸς ἐξ ἀποστή-
ματος ἐπιγνοὺς αὖθις ἀπολύεται μετ' ἀσφαλείας —
ὁ δὲ προλαβὼν τὸν καιρόν, ἐγγίσας καὶ γνωρισθεὶς 12
οὐ μόνον ἀποτυγχάνει τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ καὶ κιν-
δυνεύει τοῖς ὅλοις. κρατεῖ δ' ἐπὶ πάντων μὲν τῶν 15
ἀνθρωπείων ἔργων ὁ καιρός, μάλιστα δὲ τῶν πολε-
μικῶν. διὸ προχείρως ἰστέον τῷ στρατηγῷ τροπὰς 2
ἡλίου θερινὰς (καὶ χειμερινάς), ἔτι δ' ἰσημερίας καὶ
τὰς μεταξὺ τούτων αὐξήσεις καὶ μειώσεις ἡμερῶν

---

13 εὐστοχήσειεν F

3 καὶ νυκτῶν· οὕτως γὰρ ἂν μόνως δύναιτο συμμε-
τρεῖσθαι πρὸς λόγον τὰ διανύσματα καὶ κατὰ γῆν
4 καὶ κατὰ θάλατταν. καὶ μὴν τοὺς κατὰ μέρος και-
ροὺς ἀναγκαῖον εἰδέναι, καὶ τοὺς τῆς ἡμέρας καὶ
τοὺς τῆς νυκτός, πρὸς τὸ γινώσκειν πηνίκα ποιη-
5 τέον καὶ τὰς ἐξεγέρσεις καὶ τὰς ἀναζυγάς· οὐ γὰρ 618.
οἷόν τε τοῦ τέλους τυγχάνειν μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς
6 εὐστοχήσαντα. τοὺς μὲν οὖν τῆς ἡμέρας καιροὺς
τῇ σκιᾷ θεωρεῖν οὐκ ἀδύνατον, ἔτι δὲ τῇ κατὰ τὸν
ἥλιον πορείᾳ καὶ τοῖς ἐπὶ τοῦ κόσμου γινομένοις
7 αὐτοῦ τούτου διαστήμασι· τοὺς δὲ τῆς νυκτὸς δυσ-
χερές, ἐὰν μή τις ἐπὶ τοῦ φαινομένου τῇ τῶν δώ-
δεκα ζῳδίων οἰκονομίᾳ καὶ τάξει συμπεριφέρηται·
πάνυ δὲ καὶ τοῦτο ῥᾴδιον τοῖς τὰ φαινόμενα πε-
8 πολυπραγμονηκόσιν. ἐπεὶ γὰρ ἀνίσων οὐσῶν τῶν
νυκτῶν ὅμως ἐν πάσῃ τῇ νυκτὶ τῶν δώδεκα ζῳδίων
681. ἓξ ἀναφέρεσθαι συμβαίνει, φανερὸν ὡς ἀναγκαῖον
ἐν τοῖς αὐτοῖς μέρεσι πάσης νυκτὸς ἴσα μέρη τῶν
9 δώδεκα ζῳδίων ἀναφέρεσθαι. τοῦ δ' ἡλίου γνωρι-
ζομένου καθ' ἡμέραν, ποίαν μοῖραν ἐπέχει, δῆλον
ὡς δύναντος τούτου τὴν κατὰ διάμετρον ἐπιτέλλειν
10 ἀνάγκη. λοιπὸν ὅσον ἂν τὸ μετὰ ταύτην μέρος ἀνα-
τεταλκὸς φαίνηται τοῦ ζῳδιακοῦ, τοσοῦτον εἰκὸς
11 ἠνύσθαι τῆς νυκτὸς αἰεί. γνωριζομένων δὲ τῶν ζῳ-
δίων καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸ μέγεθος, τοι-
ούτους γίνεσθαι μετὰ ταῦτα συμβαίνει καὶ τοὺς κατὰ
12 μέρος καιροὺς τῆς νυκτός. ἐν δὲ ταῖς συννεφέσι
νυξὶ τῇ σελήνῃ προσεκτέον, ἐπεὶ διὰ τὸ μέγεθος

11 F^3 add. in marg. σημείωσαι 17 ἓξ αναφέρεσθαι F, ἐξαναφέρεσθαι S, corr. D^m, v. *BW* II 59 s. ἀναγκαῖον ex ἀναγκαίων F

ὡς ἐπίπαν αἰεὶ τὸ ταύτης ἐμφαίνεται φῶς, καθ' ὃν
ἂν ᾖ τόπον τοῦ κόσμου. καὶ ποτὲ μὲν ἐκ τῶν περὶ 13
τὰς ἀνατολὰς καιρῶν καὶ τόπων στοχαστέον, ποτὲ 14
δὲ πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὰς δύσεις, καθυπαρχούσης
καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐννοίας ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε
συμπεριφέρεσθαι ταῖς καθ' ἡμέραν διαφοραῖς τῶν
ἀνατολῶν. ἔστι δὲ τρόπος εὐθεώρητος καὶ περὶ ταύ- 15
την· ὅρος γὰρ εἷς μὴν ὡς τύπῳ, καὶ πρὸς αἴσθησιν
τοιοῦτοι πάντες. ᾗ καὶ τὸν ποιητὴν ἄν τις ἐπαι- 16
νέσειε, διότι παρεισάγει τὸν Ὀδυσσέα, τὸν ἡγεμονι-
κώτατον ἄνδρα, τεκμαιρόμενον ἐκ τῶν ἄστρων οὐ
μόνον τὰ κατὰ τοὺς πλοῦς, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τὰς
ἐν τῇ γῇ πράξεις. ἱκανὰ γὰρ καὶ τὰ παρὰ δόξαν 2
γινόμενα (μὴ δυνάμενα) τυγχάνειν προνοίας ἀκρι- 619.
βοῦς εἰς τὸ πολλὴν ἀπορίαν παρασκευάζειν καὶ πολ-
λάκις, οἷον ὄμβρων καὶ ποταμῶν ἐπιφοραὶ καὶ πά- 3
γων ὑπερβολαὶ καὶ χιόνες, ἔτι δ' ὁ καπνώδης καὶ
συννεφὴς ἀὴρ καὶ τἄλλα τὰ παραπλήσια τούτοις. εἰ 4
δὲ καὶ περὶ ὧν δυνατόν ἐστι προϊδέσθαι, καὶ τού-
των ὀλιγωρήσομεν, πῶς οὐκ εἰκότως ἐν τοῖς πλείστοις
ἀποτευξόμεθα δι' αὑτούς; διόπερ οὐκ ἀφροντιστη- 5
682. τέον οὐδενὸς τῶν προειρημένων, ἵνα μὴ τοιούτοις
ἀλογήμασι περιπίπτωμεν οἵοις φασὶ περιπεσεῖν ἑτέ-
ρους τε πλείους καὶ τοὺς νῦν ὑφ' ἡμῶν λέγεσθαι
μέλλοντας ὑποδείγματος χάριν.

Ἄρατος ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἐπιβαλόμενος 17
πραξικοπεῖν τὴν τῶν Κυναιθέων πόλιν, συνετάξατο
πρὸς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως αὐτῷ συνεργοῦντας ἡμέ-
ραν, ἐν ᾗ τὸν μὲν Ἄρατον ἔδει νυκτὸς παραγενη-

---

14 μὴ δυνάμενα add. *Rei* 490

θέντα πρὸς τὸν ἀπὸ Κυναίθης ῥέοντα ποταμὸν ὡς
ἐπὶ * πρεπίου μένειν ἐνσχολάσαντα μετὰ τῆς δυνά-
2 μεως, τοὺς δ᾽ ἔνδοθεν περὶ μέσον ἡμέρας, ὅτε λάβοιεν
τὸν καιρόν, ἕνα μὲν αὐτῶν μεθ᾽ ἡσυχίας ἐν ἱματίῳ
διὰ τῆς πύλης ἐκπέμψαι, καὶ κελεῦσαι προελθόντα
στῆναι πρὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸν συνταχθέντα τάφον,
3 τοὺς δὲ λοιποὺς προσενεγκεῖν τὰς χεῖρας τοῖς ἄρ-
χουσι, κοιμωμένοις κατὰ μέσον ἡμέρας, τοῖς εἰθισμέ-
4 νοις τηρεῖν τὴν πύλην. γενομένου δὲ τούτου σπουδῇ
καταταχεῖν τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκ τῆς ἐνέδρας ἔδει πρὸς
5 τὴν πύλην. τούτων δὲ διατεταγμένων καὶ τοῦ και-
ροῦ συνάψαντος, ὁ μὲν Ἄρατος ἧκε καὶ κρυφθεὶς
6 κατὰ τὸν ποταμὸν ἔμενε τηρῶν τὸ σύνθημα· περὶ
δὲ πέμπτην ὥραν ἔχων τις πρόβατα μαλακὰ τῶν
εἰθισμένων περὶ πόλιν τρέφειν, δεηθεὶς ἐκ τοῦ και-
ροῦ πυθέσθαι τι τοῦ ποιμένος βιωτικόν, ἐξῆλθε διὰ
τῆς πύλης ἐν ἱματίῳ καὶ στὰς ἐπὶ τὸν αὐτὸν τάφον
7 περιεβλέπετο τὸν ποιμένα. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄρατον
ἀποδεδόσθαι σφίσι τὸ σύνθημα νομίσαντες σπουδῇ
8 πρὸς τὴν πόλιν ἐφέροντο πάντες. ταχὺ δὲ τῆς πύ-
λης κλεισθείσης ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων διὰ τὸ μηδέπω
μηδὲν ὑπὸ τῶν ἔνδον ἡτοιμάσθαι, συνέβη μὴ μό-
νον τῆς πράξεως ἀποτυχεῖν τοὺς περὶ τὸν Ἄρατον,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως συμπράττουσιν αἰτίους **620.**
γενέσθαι τῶν μεγίστων συμπτωμάτων· καταφανεῖς
γὰρ γενόμενοι παραχρῆμα προβληθέντες ἀπέθανον.
683. 9 τί οὖν εἴποι τις ἂν τῆς περιπετείας αἴτιον γεγονέ-

---

2 ἐπι πρεπιου F (S), ἐπὶ τὴν ἕω (ad ῥέοντα referenda) coni. *BW* (videntur enim ad ἐπι codicis archetypi ascripta fuisse: γρ´ ἐπὶ τ̄ ἕω, quae cum ἐπι imperite coniuncta ita obscurata sunt, ut evaserit illud πρεπιου)

ναι; τὸ ποιήσασθαι τὸν στρατηγὸν ἁπλοῦν τὸ σύνθημα, νέον ἀκμὴν ὄντα καὶ τῆς τῶν διπλῶν συνθημάτων καὶ παρασυνθημάτων ἀκριβείας ἄπειρον.
οὕτως αἱ πολεμικαὶ πράξεις ἐν μικρῷ τὸ διαφέρον 10
ἔχουσι τῆς ἐφ' ἑκάτερα ῥοπῆς τῶν ἐκβαινόντων.

Καὶ μὴν Κλεομένης ὁ Σπαρτιάτης προθέμενος 18
διὰ πράξεως ἑλεῖν τὴν τῶν Μεγαλοπολιτῶν πόλιν, συνετάξατο τοῖς τὸ τεῖχος φυλάττουσι τὸ κατὰ τὸν Φωλεὸν καλούμενον νυκτὸς ἥξειν μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ τρίτην φυλακήν· τοῦτον γὰρ ἐφύλαττον τὸν καιρὸν τὸ τεῖχος οἱ συμπράττοντες αὐτῷ. οὐκέτι 2
δὲ προνοηθεὶς ὅτι περὶ τὴν τῆς Πλειάδος ἐπιτολὴν τελέως ἤδη βραχείας εἶναι συμβαίνει τὰς νύκτας, ἐκίνησε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος περὶ δυσμὰς ἡλίου. λοιπὸν οὐ δυνάμενος καταταχεῖν, ἀλλὰ 3
τῆς ἡμέρας καταλαμβανούσης εἰκῇ καὶ ἀλόγως βιαζόμενος, αἰσχρῶς ἐξέπεσε, πολλοὺς ἀποβαλὼν καὶ κινδυνεύσας τοῖς ὅλοις· ὃς εἰ κατὰ τὸ συνταχθὲν 4
ηὐστόχησε τοῦ καιροῦ καὶ κρατούντων τῆς εἰσόδου τῶν συνεργούντων εἰσήγαγε τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν διεψεύσθη τῆς ἐπιβολῆς.

Πάλιν ὁμοίως Φίλιππος ὁ βασιλεύς, ὡς ἐπάνω 5
προεῖπον, πρᾶξιν ἔχων ἐκ τῆς τῶν Μελιταιῶν πόλεως κατὰ δύο τρόπους ἥμαρτε· καὶ γὰρ τὰς κλίμακας ἐλάττους ἔχων ἦλθε τῆς χρείας καὶ τοῦ καιροῦ διέπεσε. συνταξάμενος γὰρ ἥξειν περὶ μέσας 6
νύκτας κατακεκοιμημένων ἤδη πάντων, πρὸ τοῦ δέοντος καιροῦ κινήσας ἐκ Λαρίσης καὶ προσπεσὼν

5 ἐββαινόντων F[1], corr. F[2] 6 κλεομέν F[1], superscr. ης F[3] 8 φυλάττουσιν F

*πρὸς τὴν τῶν Μελιταιῶν χώραν, οὔτ' ἐπιμένειν ἐδύ-
νατο, δεδιὼς μὴ προσαγγελθείη τοῖς ἔνδον, οὔτ' ἀνα-
7 κάμψας ἔτι λαθεῖν. διόπερ ἀναγκαζόμενος εἰς τοὔμ-
προσθεν προάγειν, ἧκε πρὸς τὴν πόλιν ἀκμὴν τῶν
8 ἀνθρώπων ἐγρηγορότων. ὅθεν οὔτε διὰ τῶν κλιμά-
κων ἠδύνατο βιάζεσθαι διὰ τὴν ἀσυμμετρίαν οὔτε
684. διὰ τῆς πύλης εἰσελθεῖν τῷ μὴ δύνασθαι τοὺς ἔνδον 621.
9 αὐτῷ συνεργεῖν διὰ τὸν καιρόν. τέλος διερεθίσας
τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ πολλοὺς τῶν ἰδίων ἀποβαλών,
μετ' αἰσχύνης ἄπρακτος ἐπανῆλθε, πᾶσι καὶ τοῖς
ἄλλοις παρηγγελκὼς ἀπιστεῖν αὐτῷ καὶ φυλάτ-
τεσθαι.*

19 *Καὶ μὴν Νικίας ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός,
δυνάμενος σῴζειν τὸ περὶ τὰς Συρακούσας στρά-
τευμα, καὶ λαβὼν τῆς νυκτὸς τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν
εἰς τὸ λαθεῖν τοὺς πολεμίους, ἀποχωρήσας εἰς ἀσφα-
λές, κἄπειτα τῆς σελήνης ἐκλειπούσης δεισιδαιμο-
νήσας, ὥς τι δεινὸν προσημαινούσης, ἐπέσχε τὴν
2 ἀναζυγήν. καὶ παρὰ τοῦτο συνέβη κατὰ τὴν ἐπι-
οῦσαν αὐτοῦ νύκτα ποιησαμένου τὴν ἀναζυγήν,
προαισθομένων τῶν πολεμίων, καὶ τὸ στρατόπεδον
καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὑποχειρίους γενέσθαι τοῖς Συρα-
3 κοσίοις. καίτοι γε παρὰ τῶν ἐμπείρων ἱστορήσας
μόνον περὶ τούτων δυνατὸς ἦν οὐχ οἷον παραλιπεῖν
διὰ τὰ τοιαῦτα τοὺς ἰδίους καιρούς, ἀλλὰ καὶ συν-
εργοῖς χρήσασθαι διὰ τὴν τῶν ὑπεναντίων ἄγνοιαν·
4 ἡ γὰρ τῶν πέλας ἀπειρία μέγιστον ἐφόδιον γίνεται
τοῖς ἐμπείροις πρὸς κατόρθωσιν.*

5 *Ἐκ μὲν οὖν ἀστρολογίας μέχρι τῶν προειρημέ-*

---

4 *ἥκεν* F 6 *ηδύνατο* F, *ἐδύνατο* *Di*, sed v. *BW* I 77

νων πολυπραγμονητέον. περὶ δὲ τῆς τῶν κλιμάκων
συμμετρίας τοιοῦτός τίς ἐστιν ὁ τρόπος τῆς θεωρίας.
ἐὰν μὲν γὰρ διά τινος τῶν συμπραττόντων δοθῇ 6
τὸ τοῦ τείχους ὕψος, πρόδηλος ἡ τῶν κλιμάκων
γίνεται συμμετρία· οἵων γὰρ ἂν δέκα τινῶν εἶναι
συμβαίνῃ τὸ τοῦ τείχους ὕψος, τοιούτων δώδεκα
δεήσει τὰς κλίμακας δαψιλῶν ὑπάρχειν. τὴν δ' 7
ἀπόβασιν τῆς κλίμακος πρὸς τὴν τῶν ἀναβαινόντων
συμμετρίαν ἡμίσειαν εἶναι δεήσει τῆς κλίμακος, ἵνα
μήτε πλεῖον ἀφιστάμεναι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπι-
βαινόντων εὐσύντριπτοι γίνωνται μήτε πάλιν ὀρθό-
685. τεραι προσερειδόμεναι λίαν ἀκροσφαλεῖς ὦσι τοῖς
προσβαίνουσιν. ἐὰν δὲ μὴ δυνατὸν ᾖ μετρῆσαι μηδ' 8
ἐγγίσαι τῷ τείχει, ληπτέον ἐξ ἀποστάσεως παντὸς
ὕψους τὸ μέγεθος τῶν πρὸς ὀρθὰς ἐφεστώτων τοῖς
ὑποκειμένοις ἐπιπέδοις. ὅ τε τρόπος τῆς λήψεως 9 622.
καὶ δυνατὸς καὶ ῥᾴδιος τοῖς βουλομένοις πολυπρα-
γμονεῖν (τὰ) παρὰ τῶν μαθηματικῶν.

Διὸ πάλιν ἐν τούτοις φανερὸν ὅτι δεήσει τοὺς 20
βουλομένους εὐστοχεῖν ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς καὶ πράξεσι
γεγεωμετρηκέναι μὴ τελείως, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ'
ὅσον ἀναλογίας ἔννοιαν ἔχειν καὶ τῆς περὶ τὰς ὁμοιό-
τητας θεωρίας. οὐ γὰρ περὶ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ 2
περὶ τὰς τῶν σχημάτων μεταλήψεις ἐν ταῖς στρατο-
πεδείαις ἀναγκαῖός ἐστιν ὁ τρόπος, χάριν τοῦ δύνα-
σθαι ποτὲ μὲν πᾶν σχῆμα μεταλαμβάνοντας τηρεῖν
τὴν αὐτὴν συμμετρίαν τῶν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς
περιλαμβανομένων, ποτὲ δὲ πάλιν ἐπὶ τῶν αὐτῶν 3
σχημάτων μένοντας αὔξειν ἢ μειοῦν τὸ περιλαμβα-
νόμενον τῇ στρατοπεδείᾳ χωρίον, κατὰ λόγον ἀεὶ
τῶν προσγινομένων ἢ τῶν χωριζομένων ἐκ τῆς παρ-

4 εμβολῆς· ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τὰς τάξεις
5 ὑπομνήμασιν ἀκριβέστερον δεδήλωται. οὐ γὰρ οἴο-
μαι τοῦτό γε μετρίως ἡμῖν ἐποίσειν οὐδένα διότι
πολλά τινα προσαρτῶμεν τῇ στρατηγίᾳ, κελεύοντες
ἀστρολογεῖν καὶ γεωμετρεῖν τοὺς ὀρεγομένους αὐτῆς.
6 ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἐκ περιττοῦ παρελκόμενα τοῖς ἐπιτη-
δεύμασι χάριν τῆς ἐν ἑκάστοις ἐπιφάσεως καὶ στω-
μυλίας πολύ τι μᾶλλον ἀποδοκιμάζων, παραπλη-
σίως δὲ καὶ τὸ πορρωτέρω τοῦ πρὸς τὴν χρείαν ἀνή-
κοντος ἐπιτάττειν, περὶ τἀναγκαῖα φιλοτιμότατός εἰμι
7 καὶ σπουδάζων. καὶ γὰρ ἄτοπον τοὺς μὲν ὀρχηστικῆς
ἢ τοὺς αὐλητικῆς ἐφιεμένους ἐπιδέχεσθαι τήν τε
686. περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰ μουσικὰ προκατασκευήν,
ἔτι δὲ τὰ περὶ τὴν παλαίστραν, διὰ τὸ δοκεῖν προσ-
δεῖσθαι τὸ τέλος ἑκατέρου τῆς τῶν προειρημένων
8 συνεργίας, τοὺς δὲ στρατηγίας ἀντιποιουμένους
ἀσχάλλειν, εἰ δεήσει τῶν ἐκτὸς ἐπιτηδευμάτων μέχρι
9 τινὸς ἀναλαβεῖν. ὥστε τοὺς περὶ τὰς βαναύσους
τέχνας ἀσκοῦντας ἐμμελεστέρους εἶναι καὶ φιλοτι-
μοτέρους τῶν περὶ τὰ κάλλιστα καὶ σεμνότατα προ-
αιρουμένων διαφέρειν· ὧν οὐδὲν ἂν ὁμολογήσειε 623.
10 νοῦν ἔχων οὐδείς. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσ-
οῦτον ἡμῖν εἰρήσθω.

687, 19 / 21 Ὅτι τοιαύτης διαθέσεως ὑπαρχούσης περί τε 624,9
τοὺς Ῥωμαίους καὶ Καρχηδονίους, καὶ παλιντρόπων
ἑκατέροις ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης ἀπαντωμένων ἐναλ-
λὰξ προσπιπτόντων, κατὰ τὸν ποιητὴν ἅμα λύπην
καὶ χαρὰν ὑποτρέχειν εἰκὸς ἦν τὰς ἑκάστων ψυχάς.

---

1 π τὰς τάξεις F, παρὰ τὰς τάξεις S, περὶ παρατάξεων D[m], v. *BW* II 60 s 23 **des. F fol. 186[r] prim.** 24—28 **M 29, 19—23 H.** 28 δείκνυσι M, εἰκὸς ἦν corr. Cam-

688,6 Ὅτι τῶν ἑκατέροις, Ῥωμαίοις φημὶ καὶ Καρχη- 624,19 22
δονίοις, προσπιπτόντων καὶ συμβαινόντων εἷς ἦν
ἀνὴρ αἴτιος καὶ μία ψυχή, λέγω δὲ τὴν Ἀννίβου.
τά τε γὰρ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὁμολογουμένως οὗτος 2
ἦν ὁ χειρίζων, τά τε κατὰ τὴν Ἰβηρίαν διὰ τοῦ
πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν Ἀσδρούβου, μετὰ δὲ
ταῦτα διὰ τοῦ [πρεσβύτου] Μάγωνος· οἱ γὰρ τοὺς 3
τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὺς ἀμφοτέρους ἀποκτείναν-
τες [ἅμα] κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἦσαν οὗτοι. καὶ μὴν 4
τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν ἔπραττε τὰς μὲν ἀρχὰς διὰ
τῶν περὶ τὸν Ἱπποκράτην, ὕστερον δὲ διὰ Μυττό-
νου τοῦ Λίβυος. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα 5
καὶ τὴν Ἰλλυρίδα· καὶ τὸν ἀπὸ τούτων τῶν τόπων
φόβον ἀνατεινόμενος ἐξέπληττε καὶ περιέσπα Ῥω-
μαίους διὰ τῆς πρὸς Φίλιππον κοινοπραγίας. οὕτως 6
μέγα τι φύεται χρῆμα καὶ θαυμάσιον ἀνὴρ καὶ
ψυχὴ δεόντως ἁρμοσθεῖσα κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύ- 625.
στασιν πρὸς ὅ,τι ἂν ὁρμήσῃ τῶν ἀνθρωπίνων
ἔργων.

Ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πραγμάτων διάθεσις εἰς ἐπίστα- 7
σιν ἡμᾶς ἦγε περὶ τῆς Ἀννίβου φύσεως, ἀπαιτεῖν
ὁ καιρὸς δοκεῖ μοι τὰς μάλιστα διαπορουμένας ἰδιό-
τητας ὑπὲρ αὐτοῦ δηλῶσαι. τινὲς μὲν γὰρ ὠμὸν 8

---

pius '*Pol. Gesch. übersetzt* cet.' Stutgardiae 1863 p. 822 ann. 2   1 **P 30, 1** *Va*   9 *ἅμα* quod irrepsit ex initio antecedentis versus (*ἀμφοτέρους ἀποκτείναντες*) del. *BW*   12 *τὰ* add. ante *κατὰ* Wielandtius l. c. p. 52   15 *οὕτως* — 19 *ἔργων* add. **F in marg. fol. 136r prim.** eo loco, ubi ecloga desinit de arte imperatoria (p. 26, 23; v. ann. ad IX 26a); eadem habet **M 29, 27—29 H.** et **Suid. s. v. *χρῆμα*** (v. Muellerum Fleckeis. annal. 1870, 182)   18 *ἀνθρωπίνων* FMP, *ἐξ ἀρχῆς* Suid. (sine dubio ex antecedentibus perperam repetita)

*αὐτὸν οἴονται γεγονέναι καθ' ὑπερβολήν, τινὲς δὲ
φιλάργυρον. τὸ δ' ἀληθὲς εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ*
689. 9 *τῶν ἐν πράγμασιν ἀναστρεφομένων οὐ ῥᾴδιον. ἔνιοι
μὲν γὰρ ἐλέγχεσθαί φασι τὰς φύσεις ὑπὸ τῶν περι-
στάσεων, καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἐξουσίαις καταφα-
νεῖς γίνεσθαι, κἂν ὅλως τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἀνα-*
10 *στέλλωνται, τοὺς δὲ πάλιν ἐν ταῖς ἀτυχίαις. ἐμοὶ
δ' ἔμπαλιν οὐχ ὑγιὲς εἶναι δοκεῖ τὸ λεγόμενον· οὐ
γὰρ ὀλίγα μοι φαίνονται, τὰ δὲ πλεῖστα, ποτὲ μὲν
διὰ τὰς τῶν φίλων παραθέσεις, ποτὲ δὲ διὰ τὰς
τῶν πραγμάτων ποικιλίας, ἄνθρωποι παρὰ τὴν
αὑτῶν προαίρεσιν ἀναγκάζεσθαι καὶ λέγειν καὶ πράτ-*
23 *τειν. γνοίη δ' ἄν τις ἐπὶ πολλῶν τῶν ἤδη γεγονό-*
2 *των ἐπιστήσας. τίς γὰρ Ἀγαθοκλέα τὸν Σικελίας
τύραννον οὐχ ἱστόρηκε διότι δόξας ὠμότατος εἶναι
κατὰ τὰς πρώτας ἐπιβολὰς καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς
δυναστείας, μετὰ ταῦτα νομίσας βεβαίως ἐνδεδέσθαι
τὴν Σικελιωτῶν ἀρχὴν πάντων ἡμερώτατος δοκεῖ*
3 *γεγονέναι καὶ πρᾳότατος; ἔτι δὲ Κλεομένης ὁ Σπαρ-
τιάτης οὐ χρηστότατος μὲν βασιλεύς, πικρότατος δὲ
τύραννος, εὐτραπελώτατος δὲ πάλιν ἰδιώτης καὶ φιλ-*
4 *ανθρωπότατος; καίτοι γ' οὐκ εἰκὸς ἦν περὶ τὰς
αὐτὰς φύσεις τὰς ἐναντιωτάτας διαθέσεις ὑπάρχειν·
ἀλλ' ἀναγκαζόμενοι ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβο-
λαῖς συμμετατίθεσθαι τὴν ἐναντίαν τῇ φύσει πολ-
λάκις ἐμφαίνουσι διάθεσιν ἔνιοι τῶν δυναστῶν πρὸς
τοὺς ἐκτός, ὥστε μὴ οἷον ἐλέγχεσθαι τὰς φύσεις διὰ*
5 *τούτων, τὸ δ' ἐναντίον ἐπισκοτεῖσθαι μᾶλλον. τὸ δ*

---

26 *δυναστῶν* P, *δυνατῶν* *Va* 33 vulgo (veram scripturam ignarus lectionis codicis P restituit Bothius Polybiana p. 58)

αὐτὸ καὶ διὰ τὰς τῶν φίλων παραθέσεις εἴωθε συμ-
βαίνειν οὐ μόνον ἡγεμόσι καὶ δυνάσταις καὶ βασι-
λεῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεσιν. Ἀθηναίων γοῦν εὕροι 6
τις ἂν ὀλίγα μὲν τὰ πικρά, πολλὰ δὲ τὰ χρηστὰ
καὶ σεμνὰ τῆς πολιτείας Ἀριστείδου καὶ Περικλέους 626.
προεστώτων, Κλέωνος δὲ καὶ Χάρητος τἀναντία·
Λακεδαιμονίων (δ') ἡγουμένων τῆς Ἑλλάδος ὅσα 7
μὲν διὰ Κλεομβρότου τοῦ βασιλέως πράττοιτο, πάντα
συμμαχικὴν εἶχε τὴν αἵρεσιν, ὅσα δὲ δι' Ἀγησιλάου,
τοὐναντίον· ὥστε καὶ τὰ τῶν πόλεων ἔθη ταῖς τῶν 8
690. προεστώτων διαφοραῖς συμμεταπίπτειν. Φίλιππος 9
δ' ὁ βασιλεύς, ὅτε μὲν Ταυρίων ἢ Δημήτριος αὐτῷ
συμπράττοιεν, ἦν ἀσεβέστατος, ὅτε δὲ πάλιν Ἄρατος
ἢ Χρυσόγονος, ἡμερώτατος.

Παραπλήσια δέ μοι δοκεῖ τούτοις καὶ τὰ κατ' 24
Ἀννίβαν γεγονέναι· καὶ γὰρ περιστάσεσι παραδόξοις 2
καὶ ποικίλαις ἐχρήσατο καὶ φίλοις τοῖς ἔγγιστα με-
γάλας ἐσχηκόσι διαφοράς, ὥστε καὶ λίαν ἐκ τῶν κατ'
Ἰταλίαν πράξεων δυσθεώρητον εἶναι τὴν τοῦ προει-
ρημένου φύσιν. τὰς μὲν οὖν τῶν περιστάσεων ὑπο- 3
βολὰς εὐχερὲς καὶ διὰ τῶν προειρημένων καὶ διὰ
τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων καταμαθεῖν, τὰς δὲ
τῶν φίλων οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν, ἄλλως τε καὶ διὰ
μιᾶς γνώμης ἱκανὴν τοῦ πράγματος ἔμφασιν (ἐξὸν)
λαβεῖν. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν Ἀννίβας ἐξ Ἰβηρίας τὴν 4
εἰς Ἰταλίαν πορείαν ἐπενόει στέλλεσθαι μετὰ τῶν
δυνάμεων, μεγίστης προφαινομένης δυσχρηστίας περὶ
τὰς τροφὰς καὶ τὴν ἑτοιμότητα τῶν ἐπιτηδείων τοῖς
στρατοπέδοις, ἅτε καὶ κατὰ τὸ μῆκος ἀνήνυτον ἔχειν

---

24 ἔμφασι λαβεῖν P, ἐξὸν add. *Va* 33 ante ἱκανήν, *Hu* post ἔμφασιν

τι δοκούσης τῆς ὁδοῦ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν
5 *ἀγριότητα τῶν μεταξὺ κατοικούντων βαρβάρων, τότε*
δοκεῖ καὶ πλεονάκις ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ τούτου τοῦ
μέρους ἐμπιπτούσης ἀπορίας εἷς τῶν φίλων Ἀννίβας
ὁ Μονομάχος ἐπικαλούμενος ἀποφήνασθαι γνώμην
διότι μία τις ὁδὸς αὐτῷ προφαίνεται, δι᾽ ἧς ἐστιν
6 *εἰς Ἰταλίαν ἐλθεῖν ἐφικτόν. τοῦ δ᾽ Ἀννίβου λέγειν*
κελεύσαντος, διδάξαι δεῖν ἔφη τὰς δυνάμεις ἀνθρω-
7 *ποφαγεῖν καὶ τούτῳ ποιῆσαι συνήθεις ..... Ἀννί-*
βας δὲ πρὸς μὲν τὸ τόλμημα καὶ τὸ πρακτικὸν τῆς
ἐπινοίας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἐδυνήθη, τοῦ δὲ πράγμα-
τος λαβεῖν ἔννοιαν οὔθ᾽ αὐτὸν οὔτε τοὺς φίλους
8 *ἐδύνατο πεῖσαι. τούτου δὲ τἀνδρὸς εἶναί φασιν* **627.**
ἔργα καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν εἰς Ἀννίβαν ἀναφε-
ρόμενα περὶ τῆς ὠμότητος, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τῶν
περιστάσεων.

691. 25 *Φιλάργυρός γε μὴν δοκεῖ γεγονέναι διαφερόν-*
τως καὶ φίλῳ κεχρῆσθαι φιλαργύρῳ Μάγωνι τῷ
2 *(τὰ) κατὰ τὴν Βρεττίαν χειρίζοντι. ταύτην δὲ τὴν*
ἱστορίαν ἐγὼ παρέλαβον μὲν καὶ παρ᾽ αὐτῶν Καρ-
3 *χηδονίων· ἐγχώριοι γὰρ οὐ μόνον τὰς τῶν ἀνέμων*
στάσεις κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐγχω-
4 *ρίων ἀνθρώπων ἤθη κάλλιστα γινώσκουσιν· ἔτι δὲ*
Μασαννάσου .... ἀκριβέστερον διήκουσα, φέροντος
ἀπολογισμοὺς καθόλου μὲν περὶ πάντων Καρχηδο-

---

9 post *συνήθεις* add. P: *ζήτει τὰ λοιπὰ ἐν τῷ περὶ στρατηγημάτων*: videntur igitur ex oratione Hannibalis Monomachi nonnulla esse h. l. omissa 21 *ἐγχώριοι* — 23 *γινώσκουσιν* **Suid. s. v.** ***ἀνέμων στάσεις*** et ***ἐγχώριον*** 23. 24 *ἔτι δ᾽ ἀκριβέστερον Μασανάσσου διήκουσα Ben* 253, sed inter *Μασ.* et *ἀκριβέστερον* nonnulla videntur omissa esse, fortasse *τοῦ βασιλέως* 24 *μασσανάσου* P[s], corr. *B W* I 74

*νίων, μάλιστα δὲ περὶ τῆς Ἀννίβου καὶ Μάγωνος
τοῦ Σαυνίτου προσαγορευομένου φιλαργυρίας. πρὸς* 5
*γὰρ τοῖς ἄλλοις ἔφη γενναιότατα κεκοινωνηκότας
ἑαυτοῖς πραγμάτων τοὺς προειρημένους ἀπὸ τῆς
πρώτης ἡλικίας καὶ πολλὰς μὲν πόλεις κατ᾽ Ἰβηρίαν,
πολλὰς δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν εἰληφότας ἑκατέρους,
τὰς μὲν κατὰ κράτος, τὰς δ᾽ ἐκ παραδόσεως, οὐδέ-
ποτε μετεσχηκέναι τῆς αὐτῆς πράξεως ἀλλήλοις, ἀλλ᾽* 6
*ἀεὶ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἢ τοὺς πολεμίους στρατηγεῖν
χάριν τοῦ μὴ συμπαρεῖναι θάτερον θατέρῳ πόλεως
καταλαμβανομένης, ἵνα μήτε διαφέρωνται πρὸς σφᾶς
ἐκ τῶν τοιούτων μήτε μερίζωνται τὸ λυσιτελές, ἐφα-
μίλλου τῆς ὑπεροχῆς αὐτῶν ὑπαρχούσης.*

Πλὴν ὅτι γε καὶ τὴν Ἀννίβου φύσιν οὐ μόνον 26
*ἡ τῶν φίλων παράθεσις, ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ τῶν πραγ-
μάτων περίστασις ἐβιάζετο καὶ μετετίθετο πολλά-
κις, ἔκ τε τῶν προειρημένων καὶ τῶν λέγεσθαι μελ-
λόντων ἐστὶ φανερόν. ἅμα γὰρ τῷ γενέσθαι τὴν* 2
*Καπύην τοῖς Ῥωμαίοις ὑποχείριον εὐθέως ἦσαν,
ὅπερ εἰκός, αἱ πόλεις μετέωροι, καὶ περιέβλεπον
ἀφορμὰς καὶ προφάσεις τῆς πρὸς Ῥωμαίους μετα-
βολῆς· ὅτε δὴ καὶ δοκεῖ μάλιστα δυσχρηστηθεὶς* 3
692. *Ἀννίβας εἰς ἀπορίαν ἐμπεσεῖν ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων.
οὔτε γὰρ τηρεῖν τὰς πόλεις πάσας πολὺ διεστώσας* 4
*ἀλλήλων δυνατὸς ἦν, καθίσας εἰς ἕνα τόπον, τῶν
πολεμίων καὶ πλείοσι στρατοπέδοις ἀντιπαραγόντων,
οὔτε διαιρεῖν εἰς πολλὰ μέρη τὴν αὑτοῦ δύναμιν* 628.
οἷός τ᾽ ἦν. εὐχείρωτος γὰρ ἔμελλε τοῖς ἐχθροῖς 5

---

9 καταστρατηγεῖν coni. Krebsius *zur Rection d. Casus* cet. III 23, librorum (III 71, 1; IX 25, 6; XXIX 7, 3) scripturam tuetur *Hu Berl. phil. Wochenschr.* 1890, 1441

ὑπάρξειν καὶ διὰ τὸ λείπεσθαι τῷ πλήθει καὶ διὰ τὸ
6 μὴ δύνασθαι πᾶσιν αὐτὸς συμπαρεῖναι. διόπερ ἠναγκάζετο τὰς μὲν προδήλως ἐγκαταλείπειν τῶν πόλεων, ἐξ ὧν δὲ τὰς φρουρὰς ἐξάγειν, ἀγωνιῶν μὴ κατὰ τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων συγκαταφθείρῃ τοὺς
7 ἰδίους στρατιώτας. ἐνίας (δὲ) καὶ παρασπονδῆσ' ὑπέμεινε, μετανιστὰς εἰς ἄλλας πόλεις καὶ ποιῶν ἀναρ-
8 πάστους αὐτῶν τοὺς βίους. ἐξ ὧν προσκόπτοντες
9 οἱ μὲν ἀσέβειαν, οἱ δ' ὠμότητα κατεγίνωσκον. καὶ γὰρ ἁρπαγαὶ χρημάτων ἅμα τοῖς προειρημένοις καὶ φόνοι καὶ βίαιοι προφάσεις ἐγίνοντο διά τε τῶν ἐξιόντων καὶ διὰ τῶν εἰσιόντων στρατιωτῶν εἰς τὰς πόλεις, ἑκάστων ὑπειληφότων ὅσον οὐκ ἤδη τοὺς ὑπολειπομένους μεταβαλεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπεναν-
10 τίους. ἐξ ὧν καὶ λίαν δυσχερὲς ἀποφήνασθαι περὶ τῆς Ἀννίβου φύσεως, διά τε τὴν τῶν φίλων παρά-
11 θεσιν καὶ τὴν τῶν πραγμάτων περίστασιν. κρατεῖ γε μὴν ἡ φήμη παρὰ μὲν Καρχηδονίοις ὡς φιλαργύρου, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ὡς ὠμοῦ γενομένου [αὐτοῦ].

VI. RES SICILIAE.

686,10 Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἐξ αὐτῆς τῆς 623,3
26a(21) περιμέτρου τεκμαίρονται τὰ μεγέθη τῶν προειρη-

---

11 *προφάσεις* P[s], *προσστάσεις Rei* 737, (*πράξεις*) *προφανῶς* coni. *BW* 20 **des. P 37, 27** *Va* 22 **F fol. 136r prim.** Hoc caput ab insequenti non seiunxi, quod et in Urbinate, quo in ibro eclogae inter se accuratissime discernuntur, haec duo capita sine ul o spatio distincta continuo sequuntur et ea quae ad extrema verba cap. XX in margine Urbinatis ascripta sunt (v. ad IX 22, 6) desumpta esse nequeunt nisi ex loco post caput XX et ante hoc caput XXVI[a] exarato (v. *BW* II 65) et quod res ipsae poscere videntur. Praeterea Schweighaeu-

μένων. λοιπὸν ὅταν εἴπῃ τις τὴν μὲν τῶν Μεγα- 2
λοπολιτῶν πόλιν πεντήκοντα σταδίων ἔχειν τὸν περί-
βολον, τὴν δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ὀκτὼ καὶ τεττα-
ράκοντα, τῷ δὲ μεγέθει διπλῆν εἶναι τὴν Λακεδαί-
μονα τῆς Μεγάλης πόλεως, ἄπιστον αὐτοῖς εἶναι
δοκεῖ τὸ λεγόμενον. ἂν δὲ καὶ συναυξῆσαί τις βου- 3
λόμενος τὴν ἀπορίαν εἴπῃ διότι δυνατόν ἐστι τετ-
ταράκοντα σταδίων πόλιν ἢ στρατοπεδείαν ἔχουσαν
τὴν περιγραφὴν διπλασίαν γίνεσθαι τῆς ἑκατὸν στα-
δίων ἐχούσης τὴν περίμετρον, τελέως ἐκπληκτικὸν
αὐτοῖς φαίνεται τὸ λεγόμενον. τοῦτο δ' ἐστὶν αἴτιον 4
ὅτι τῶν ἐν τοῖς παιδικοῖς μαθήμασι παραδιδομένων
ἡμῖν διὰ τῆς γεωμετρίας οὐ μνημονεύομεν. περὶ 5
μὲν οὖν τούτων προήχθην εἰπεῖν διὰ τὸ μὴ μόνον
τοὺς πολλοὺς ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτευομένων καὶ τῶν
ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ἀναστρεφομένων τινὰς ἐκπλήτ-
τεσθαι, θαυμάζοντας ποτὲ μὲν εἰ δυνατόν ἐστι μείζω
τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν εἶναι, καὶ πολλῷ
μείζω, τῆς τῶν Μεγαλοπολιτῶν, τὸν περίβολον ἔχου-
σαν ἐλάττω, ποτὲ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν τεκ- 6
μαίρεσθαι, στοχαζομένους ἐξ αὐτῆς τῆς περιμέτρου
τῶν στρατοπεδειῶν. παραπλήσιον δέ τι καὶ ἕτερον 7
ἀδίκημα συμβαίνει περὶ τὰς τῶν πόλεων ἐπιφάσεις.
687. *οἱ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τὰς περικεκλασμένας*

---

serus, cui omnes astipulati sunt, eclogam de natura Hannibalis inter excerptum de ambitu urbium atque castrorum et fragmentum de Agrigenti pulchritudine perperam inseruit, falso ratus illam sententiam in margine Urbinatis adiunctam (v. ad IX 22, 6) eo fere loco codicis esse additam, ubi desinat excerptum de ambitu cet. et ubi incipiat ecloga de Agrigenti pulchritudine 11 *τούτο* F(S), *τούτου Ca*, *τοῦτο BW*, v. *BW* II 46 23 *ἀγνόημα* coni. *Be*, librorum scripturam tuetur *Rei* 494

καὶ βουνώδεις πλείους οἰκίας ὑπολαμβάνουσι κατέ-
8 χεσθαι τῶν ἐπιπέδων. τὸ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον διὰ
τὸ τὰ τειχία τῶν οἰκοδομιῶν μὴ τοῖς ἐγκλίμασι τῶν
ἐδάφων ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις ἐπιπέδοις οἰκοδο-
μεῖσθαι πρὸς ὀρθάς, ἐφ' ὧν καὶ τοὺς λόφους αὐτοὺς
9 βεβηκέναι συμβαίνει. γνοίη δ' ἄν τις ἐκ τοῦ φαινο-
10 μένου παιδικῶς ὅμως τὸ λεγόμενον. εἰ γὰρ νοήσαι
τις εἰς ὕψος ἀνατεταμένας τὰς ἐν τοῖς κλίμασιν
οἰκίας οὕτως ὥστε πάσας ἰσοϋψεῖς ὑπάρχειν, φανε-
ρὸν ὡς ἑνὸς ἐπιπέδου γενομένου τοῦ κατὰ τὰ τέγη 624.
τῶν οἰκιῶν, ἴσον καὶ παράλληλον ἔσται τοῦτο τῷ
τοῖς λόφοις ὑποκειμένῳ καὶ τοῖς τῶν τειχῶν θεμε-
11 λίοις ἐπιπέδῳ. περὶ μὲν οὖν τῶν ἡγεῖσθαι καὶ
πολιτεύεσθαι βουλομένων, ἀγνοούντων δὲ τὰ τοιαῦτα
692,27 27 καὶ θαυμαζόντων, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω. ἡ 628,22
δὲ τῶν Ἀκραγαντίνων πόλις οὐ μόνον κατὰ τὰ
προειρημένα διαφέρει τῶν πλείστων πόλεων, ἀλλὰ
καὶ κατὰ τὴν ὀχυρότητα, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ κάλ-
2 λος καὶ τὴν κατασκευήν. ἔκτισται μὲν γὰρ ἀπὸ θα-
λάττης ἐν ὀκτωκαίδεκα σταδίοις, ὥστε μηδενὸς ἀμοί-
3 ρους εἶναι τῶν ἐκ ταύτης χρησίμων· ὁ δὲ περίβολος
αὐτῆς καὶ φύσει καὶ κατασκευῇ διαφερόντως ἠσφά-
4 λισται. κεῖται γὰρ τὸ τεῖχος ἐπὶ πέτρας ἀκροτόμου
καὶ περιρρῶγος, ᾗ μὲν αὐτοφυοῦς, ᾗ δὲ χειροποιή-
5 του, περιέχεται δὲ ποταμοῖς· ῥεῖ γὰρ αὐτῆς παρὰ
μὲν τὴν νότιον πλευρὰν ὁ συνώνυμος τῇ πόλει,

1 ὑπολαμβάνουσιν F 3 τὰς οἰκίας FS[3], τοὺς τοίχους Campius l. c. p. 821 ann. 2, τὰ τειχία corr. *BW*, τῶν οἰκοδομιῶν del. *Hu* 4 ἐδάφων FS, ἐδαφῶν *Be*, sed v. Thom. Magistr. p. 137, 1 Ritsch. et Bachmanni anecd. Graec. vol. II p. 371, 3

παρὰ δὲ τὴν ἐπὶ τὰς δύσεις καὶ τὸν λίβα τετραμ-
μένην ὁ προσαγορευόμενος Ὕψας. ἡ δ' ἄκρα τῆς 6
πόλεως ὑπέρκειται κατ' αὐτὰς τὰς θερινὰς ἀνατο- 629.
λάς, κατὰ μὲν τὴν ἔξωθεν ἐπιφάνειαν ἀπροσίτῳ
φάραγγι περιεχομένη, κατὰ δὲ τὴν ἐντὸς μίαν ἔχουσα
πρόσοδον ἐκ τῆς πόλεως. ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς Ἀθη- 7
νᾶς ἱερὸν ἔκτισται καὶ Διὸς Ἀταβυρίου, καθάπερ
καὶ παρὰ Ῥοδίοις· τοῦ γὰρ Ἀκράγαντος *ὑπὸ Ῥοδίων* 8
ἀπῳκισμένης, εἰκότως ὁ θεὸς οὗτος τὴν αὐτὴν ἔχει
προσηγορίαν ἣν καὶ παρὰ τοῖς Ῥοδίοις. κεκόσμηται 9
δὲ καὶ τἄλλα μεγαλοπρεπῶς ἡ πόλις ναοῖς καὶ στοαῖς.
καὶ (μὴν) ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου νεὼς παντέ-
λειαν μὲν οὐκ εἴληφε, κατὰ δὲ τὴν ἐπιβολὴν καὶ
τὸ μέγεθος οὐδ' ὁποίου τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα δοκεῖ
λείπεσθαι.

692,25 Πολύβιος δὲ *τὸν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς* 10 628,20
χώρας ὠνομάσθαι Ἀκράγης *διὰ τὸ εὔγεων.*

693,23 *Ἀγάθυρνα, πόλις Σικελίας,* ὡς Πολύβιος ἐνάτῃ. 629,12

Ὁ δὲ Μάρκος δοὺς πίστεις ὑπὲρ ἀσφαλείας ἔπει- 11
σεν ἐκχωρεῖν εἰς Ἰταλίαν, ἐφ' ᾧ λαμβάνοντας μέ-
τρημα παρὰ τῶν Ῥηγίνων πορθεῖν τὴν Βρεττιανήν,
κυρίους ὄντας ὧν ἂν ἐκ τῆς πολεμίας ὠφεληθῶσι.

---

8. 9 *τοῦ γὰρ ἀκράγοντος . . . . ἀπωκισμένης* F, *τοῦ γὰρ ἀκράγαντος . . . ἀπῳκισμένου* (cum hiatu) S[s], glossemate *τοῦ ἀκρ.* reiecto *τῆς γὰρ πόλεως* coni. *Hu* quaest. II 6 *αὐτῆς γὰρ BW* 12 *καὶ ὁ* F[s]S[s], *μὴν* ante *ὁ* add. *BW*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 684 15 **des. F fol. 187[r] extr.** 16. 17 **Steph. Byz. p. 62, 17 s. Mein.** 17 *Ἀκράγης*] Polybianum fuerit *Ἀκράγας, ἄκρα γῆς* (vel potius *γᾶς*) coni. *Sch* t. V p. 37 ann. 1. 18 **Steph. Byz. p. 11, 22 Mein.** 19—22 **Suid. s. v.** *ἐφ' ᾧ*

VII. RES GRAECIAE.

694,2
28 Ὅτι μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τὴν Μα-
κεδόνων δυναστείαν ἀρχὴν συνέβη γεγονέναι τοῖς
Ἕλλησι δουλείας, οὐδ᾽ ἄλλως εἰπεῖν οὐδένα πέπει-
2 σμαι τολμῆσαι· σκοπεῖν δ᾽ οὕτως ἔξεστιν. ἦν τι σύ-
στημα τῶν ἐπὶ Θρᾴκης Ἑλλήνων, οὓς ἀπῴκισαν
Ἀθηναῖοι καὶ Χαλκιδεῖς, ὧν μέγιστον εἶχε πρόσχημα
3 καὶ δύναμιν ἡ τῶν Ὀλυνθίων πόλις. ταύτην ἐξαν-
δραποδισάμενος Φίλιππος καὶ παράδειγμα ποιήσας
οὐ μόνον τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων ἐγένετο κύριος,
ἀλλὰ καὶ Θετταλοὺς ὑφ᾽ αὑτὸν ἐποιήσατο διὰ τὸν
4 φόβον. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ μάχῃ νικήσας τοὺς Ἀθη-
ναίους ἐχρήσατο μεγαλοψύχως τοῖς εὐτυχήμασιν, οὐχ
ὅπως Ἀθηναίους εὖ ποιήσῃ, πολλοῦ γε δεῖν, ἀλλ᾽ ἵνα
διὰ τῆς πρὸς ἐκείνους εὐεργεσίας προκαλέσηται τοὺς
ἄλλους εἰς τὸ ποιεῖν ἐθελοντὴν αὐτῷ τὸ προσταττό-
5 μενον. ἦν ἔτι τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως ἀξίωμα, δο-
κοῦν ἂν σὺν καιρῷ προστήσεσθαι τῶν Ἑλλήνων.
6 τοιγαροῦν πᾶσαν ἱκανὴν ποιησάμενος πρόφασιν ἧκε
μετὰ τῶν δυνάμεων, καὶ κατέφθειρε μὲν τέμνων τὴν 630.
7 γῆν, κατέφθειρε δ᾽ αἴθων τὰς οἰκίας. τὸ δὲ τελευ-
ταῖον ἀποτεμόμενος καὶ τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν
ὑμῶν προσένειμε τὴν μὲν Ἀργείοις, τὴν δὲ Τεγεά-
ταις καὶ Μεγαλοπολίταις, τὴν δὲ Μεσσηνίοις, ἅπαν-
τας βουλόμενος καὶ παρὰ τὸ προσῆκον εὐεργετεῖν,
8 ἐφ᾽ ᾧ μόνον ὑμᾶς κακῶς ποιεῖν. διεδέξατο παρ᾽

2 F fol. 137r extr. 3 συναῖ*βη F, συνέβη S[s], v. *Hu* *Erzähl. Zeitf.* XIX 4 4. 5 οὔτ᾽ ἄλλως — σκοπεῖν θ᾽ οὕτως *Hu* quaest. II 4, librorum scripturam tuetur Spengelius Philol. 1873, 546 18 ἂν del. *Di*, sed coniungendum est cum δοκοῦν 25 εὐεργετεῖν F[1] ex εὐεργετ*ῦ

αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν Ἀλέξανδρος. οὗτος πάλιν ὑπολα-
695. *βὼν βραχύ τι τῆς Ἑλλάδος ἔναυσμα καταλείπεσθαι*
περὶ τὴν Θηβαίων πόλιν, τίνα τρόπον αὐτὴν διέ-
φθειρε, πάντας ὑμᾶς οἴομαι κατανοεῖν.

Καὶ μὴν περὶ τῶν διαδεξαμένων τούτου τὰ 29
πράγματα πῶς κέχρηνται τοῖς Ἕλλησι, τί με δεῖ
κατὰ μέρος λέγειν; οὐδεὶς γάρ ἐστι τῶν ὄντων 2
(οὕτως) *ἀπράγμων ὃς οὐχὶ πέπυσται πῶς Ἀντίπατρος*
μὲν ἐν τῇ περὶ Λαμίαν μάχῃ νικήσας τοὺς Ἕλληνας
κάκιστα μὲν ἐχρήσατο τοῖς ταλαιπώροις Ἀθηναίοις,
ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, εἰς τοῦτο δ' ὕβρεως ἦλθε 3
καὶ παρανομίας ὡς φυγαδοθήρας καταστήσας ἐξέ-
πεμψε πρὸς τὰς πόλεις ἐπὶ τοὺς ἀντειρηκότας ἢ καθ-
όλου λελυπηκότας τι τὴν Μακεδόνων οἰκίαν. ὧν 4
οἱ μὲν ἐκ τῶν ἱερῶν ἀγόμενοι μετὰ βίας, οἱ δ' ἀπὸ
τῶν βωμῶν ἀποσπώμενοι, μετὰ τιμωρίας ἀπέθνη-
σκον, οἱ δὲ διαφυγόντες ἐκ πάσης ἐξενηλατοῦντο τῆς
Ἑλλάδος· φύξιμον γὰρ οὐδὲν ἦν πλὴν ἑνὸς αὐτοῖς
τοῦ τῶν Αἰτωλῶν ἔθνους. τά γε μὴν Κασσάνδρῳ 5
καὶ Δημητρίῳ πεπραγμένα, σὺν δὲ τούτοις Ἀντιγόνῳ
τῷ Γονατᾷ, τίς οὐκ οἶδε; διὰ γὰρ τὸ προσφάτως
αὐτὰ γεγονέναι τελέως ἐναργῆ συμβαίνει τὴν γνῶσιν
αὐτῶν ὑπάρχειν. ὧν οἱ μὲν φρουρὰς εἰσάγοντες εἰς 6
τὰς πόλεις, οἱ δὲ τυράννους ἐμφυτεύοντες οὐδεμίαν
πόλιν ἄμοιρον ἐποίησαν τοῦ τῆς δουλείας ὀνόματος.
ἀφέμενος δὲ τούτων ἐπάνειμι νῦν ἐπὶ τὸν τελευ- 7
ταῖον Ἀντίγονον, ἵνα μὴ τὴν ἐκ τούτου πρᾶξιν ἀκά-
κως τινὲς ὑμῶν θεωροῦντες ὑπόχρεοι χάριτι νομί-

---

2 *καταλιπεσθαι* F^1 e *καταλείπεσθαι* (?) 9 *Λάμιαν* *Di* secutus auctoritatem Steph. Byz. p. 409, 4 Mein. 14 *λελυπηκότας* F (non *λεμπηκότας*)

8 *ζωσιν εἶναι Μακεδόσιν. οὔτε γὰρ Ἀχαιοὺς σῴζειν*
προαιρούμενος Ἀντίγονος ἐπανείλετο τὸν πρὸς ὑμᾶς
πόλεμον οὔτε τῇ Κλεομένους τυραννίδι δυσαρεστού-
9 *μενος, ἵνα Λακεδαιμονίους ἐλευθερώσῃ· καὶ λίαν*
696. *γὰρ ὅ γε τοιοῦτός ἐστι τρόπος εὐήθης, εἴ τις ἄρα* 631.
10 *ταύτην ὑμῶν ἔχει τὴν διάληψιν· ἀλλ' ὁρῶν οὐκ ἐν*
ἀσφαλεῖ τὴν ἑαυτοῦ δυναστείαν ἐσομένην, ἐὰν ὑμεῖς
τὴν Πελοποννησίων ἀρχὴν κατακτήσησθε, πρὸς δὲ
τοῦτο βλέπων εὖ πεφυκότα τὸν Κλεομένην καὶ τὴν
11 *τύχην ὑμῖν λαμπρῶς συνεργοῦσαν, ἅμα φοβηθεὶς*
καὶ φθονήσας παρῆν, οὐ Πελοποννησίοις βοηθή-
σων, ἀλλὰ τὰς ὑμετέρας ἐλπίδας ἀφελούμενος καὶ
12 *τὴν ὑμετέραν ὑπεροχὴν ταπεινώσων. διόπερ οὐκ*
ἐπὶ τοσοῦτον ἀγαπᾶν ὀφείλετε Μακεδόνας, (ὅτι)
κυριεύσαντες τῆς πόλεως οὐ διήρπασαν, ἐφ' ὅσον
ἐχθροὺς νομίζειν καὶ μισεῖν, ὅτι δυναμένους ὑμᾶς
ἡγεῖσθαι τῆς Ἑλλάδος πλεονάκις ἤδη κεκωλύκασι.

30 *Περί γε μὴν τῆς Φιλίππου παρανομίας τίς χρεία*
2 *πλείω λέγειν; τῆς μὲν γὰρ εἰς τὸ θεῖον ἀσεβείας*
ἱκανὸν ὑπόδειγμ' αἱ περὶ τοὺς ἐν Θέρμῳ ναοὺς
ὕβρεις, τῆς δ' εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὠμότητος ἡ περὶ
τοὺς Μεσσηνίους ἀθεσία καὶ παρασπόνδησις . . . .
3 *Αἰτωλοὶ γὰρ μόνοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἀντωφθάλμη-*
σαν πρὸς Ἀντίπατρον ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδίκως ἀκλη-
ρούντων ἀσφαλείας, μόνοι δὲ πρὸς τὴν Βρέννου καὶ
τῶν ἅμα τούτῳ βαρβάρων ἔφοδον ἀντέστησαν, μό-
4 *νοι δὲ καλούμενοι συνηγωνίζοντο, βουλόμενοι τὴν*
πάτριον ἡγεμονίαν τῶν Ἑλλήνων ὑμῖν συγκατα-
σκευάζειν.

---

9 *τοῦτο* F, *τούτῳ* S, corr. *Rei* 498 22. 23 „ante *Αἰτωλοὶ* necesse est aliqua intercidisse" *Rei* 498

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. περὶ 5
δὲ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος διαβουλίου γράφειν μὲν καὶ
χειροτονεῖν ἀναγκαῖόν πώς ἐστιν ὡς περὶ πολέμου
βουλευομένοις, τῇ μέντοι γ' ἀληθείᾳ μὴ νομίζειν
τοῦτον εἶναι πόλεμον. Ἀχαιοὺς μὲν γὰρ οὐχ οἷον 6
διανοησομένους βλάπτειν ὑμῶν τὴν χώραν, μεγάλην
δὲ χάριν ἕξειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνω τοῖς θεοῖς, ἐὰν
697. *δύνωνται τὴν ἰδίαν τηρεῖν, ἐπειδὰν αὐτοῖς ὁ πόλε-*
μος ὑπ' Ἠλείων καὶ Μεσσηνίων διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς
συμμαχίαν, ἅμα δὲ τούτοις ὑφ' ἡμῶν περισταθῇ.
Φίλιππον δὲ πάντως πέπεισμαι λήξειν τῆς ὁρμῆς 7
κατὰ μὲν γῆν ὑπ' Αἰτωλῶν πολεμούμενον, κατὰ δὲ
θάλατταν ὑπό τε Ῥωμαίων καὶ τοῦ βασιλέως Ἀττά-
λου. λίαν δ' εὐμαρῶς ἔστι συλλογίσασθαι τὸ μέλ- 8632.
λον ἐκ τῶν ἤδη γεγονότων. εἰ γὰρ πρὸς μόνους 9
Αἰτωλοὺς πολεμῶν μηδέποτε δυνατὸς ἦν χειρώσα-
σθαι τούτους, ἦ που συμβεβηκότων ἀξιόχρεως ἂν
εἴη πρὸς τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον;

Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς 31
πρόθεσιν χάριν τοῦ γνῶναι πάντας ὑμᾶς διότι καὶ
μὴ προεισδεδεμένους, ἀλλ' ἐξ ἀκεραίου βουλευομέ-
νους, μᾶλλον Αἰτωλοῖς ἡμᾶς ἢ Μακεδόσιν ἐχρῆν
συμμαχεῖν. εἰ δὲ καὶ προκατέχεσθε καὶ προδιειλή- 2
φατε περὶ τούτων, τίς ἔτι καταλείπεται λόγος; εἰ 3

---

4 *γ'* F, *γε* S[s] 5. 6 *οἷον διανοησομένους* coll. IX 37, 9 *BW*, *οἷον δεῖν ἡσσομένους* FS, *οἷον δεῖν ἡσσωμένους Sch* vulgo, *οἷον δυνησομένους* vel *διαναστησομένους* Campius l. c p. 832 ann. 3, *οἷον θ' ἡσσωμένους Hu* quaest. II 4, *οἷον δεῖν οἰησομένους* Madvigius advers. crit. I p. 483 17 post *συμβεβηκότων* add. *ἡμῶν* vel *τοσούτων Rei* 499, *πάντων* vel *πολλῶν Sch*, *πανταχόθεν τῶν ἐχθρῶν Hu* quaest. II 10, librorum scripturam sanam iudicat Bothius l. c. p. 58 s.

*γὰρ συνέθεσθε τὴν νῦν ὑπάρχουσαν ὑμῖν πρὸς
ἡμᾶς συμμαχίαν πρότερον τῶν ὑπ' Ἀντιγόνου γε-
γονότων εἰς ὑμᾶς εὐεργετημάτων, ἴσως ἦν εἰκὸς
διαπορεῖν, εἰ δέον ἐστί, τοῖς ἐπιγεγονόσιν εἴκοντας
4 παριδεῖν τι τῶν πρότερον ὑπαρχόντων. ἐπεὶ δὲ
συντετελεσμένης ὑπ' Ἀντιγόνου τῆς πολυθρυλήτου
ταύτης ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας, ἣν οὗτοι παρ' ἕκα-
στον ὑμῖν ὀνειδίζουσι, μετὰ δὲ ταῦτα βουλευόμενοι
καὶ πολλάκις ἑαυτοῖς δόντες λόγον, ποτέροις ὑμᾶς
δεῖ κοινωνεῖν πραγμάτων, Αἰτωλοῖς ἢ Μακεδόσιν,
εἵλεσθε μετέχειν Αἰτωλοῖς, οἷς ἐδώκατε περὶ τούτων
πίστεις καὶ (κατ)ελάβετε παρ' ἡμῶν, καὶ συμπεπολε-
μήκατε τὸν πρῴην συστάντα πόλεμον ἡμῖν πρὸς Μα-
κεδόνας, τίς ἔτι δύναται περὶ τούτων εἰκότως ἐπα-
5 πορεῖν; τὰ μὲν γὰρ πρὸς Ἀντίγονον καὶ Φίλιππον
6 ὑμῖν ὑπάρχοντα φιλάνθρωπα παρεγράφη τότε. λοι-
698. πὸν ἢ δι' Αἰτωλῶν ἀδίκημά τι δεῖ μετὰ ταῦτα γεγο-
νὸς εἰς ὑμᾶς δεικνύειν ἢ διὰ Μακεδόνων εὐεργεσίαν
ἢ μηδετέρου τούτων ἐπιγεγονότος, πῶς, οἷς πρότε-
ρον ἐξ ἀκεραίου βουλευόμενοι δικαίως οὐ προσ-
έσχετε, τούτων νῦν ἐντραπέντες ἀνασκευάζειν μέλλετε
συνθήκας, ὅρκους, τὰς μεγίστας πίστεις παρ' ἀν-
θρώποις;"*

7 *Ὁ μὲν οὖν Χλαινέας τοιαῦτα διαλεχθεὶς καὶ
δόξας δυσαντιρρήτως εἰρηκέναι κατέπαυσε τὸν λό-
32 γον. μετὰ δὲ ταῦτα Λυκίσκος ὁ τῶν Ἀκαρνάνων
πρεσβευτὴς εἰσελθὼν τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσχε, θεω-*

---

1. 2 *πρὸς ὑμὰσ* F (D Regii FG Vesont.) 2 *ἀντιγόνου* (*ι* in rasura) F 12 *ελάβεται* F, *ἐλάβετε* S[s], corr. *BW*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 688 21 *νὺν* F, *νῦν* S, *τὸν νοῦν* D[m] (v. *BW* II 59 ss.) G

ρῶν τοὺς πολλοὺς ἐν αὑτοῖς διαλαλοῦντας ὑπὲρ τῶν
προειρημένων, ἐπεὶ δέ ποτε καθησύχασαν, οὕτως 2 633.
πως ἤρξατο τοῦ λέγειν „Ἡμεῖς, ἄνδρες Λακεδαιμό- 3
νιοι, παρεγενόμεθα μὲν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρ-
νάνων ἀπεσταλμένοι πρὸς ὑμᾶς, μετέχοντες δὲ σχε-
δὸν ἀεί ποτε Μακεδόσι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων καὶ τὴν
πρεσβείαν ταύτην κοινὴν ὑπολαμβάνομεν ἡμῖν ὑπάρ-
χειν καὶ Μακεδόσιν. ὥσπερ δὲ καὶ κατὰ τοὺς κιν- 4
δύνους διὰ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ μέγεθος τῆς Μα-
κεδόνων δυνάμεως ἐμπεριέχεσθαι συμβαίνει τὴν
ἡμετέραν ἀσφάλειαν ἐν ταῖς ἐκείνων ἀρεταῖς, οὕτως
καὶ κατὰ τοὺς πρεσβευτικοὺς ἀγῶνας ἐμπεριέχεται
τὸ τῶν Ἀκαρνάνων συμφέρον ἐν τοῖς Μακεδόνων
δικαίοις. διόπερ οὐ δεῖ θαυμάζειν ὑμᾶς, ἐὰν τὸν 5
πλείω λόγον ὑπὲρ Φιλίππου ποιώμεθα καὶ Μακεδό-
νων. Χλαινέας τοιγαροῦν, καταστρέφων τὴν δημη- 6
γορίαν, ἀπότομόν τινα συγκεφαλαίωσιν ἐποιήσατο
τῶν ὑπαρχόντων πρὸς ὑμᾶς δικαίων. ἔφη γάρ, εἰ 7
μὲν ἐπιγέγονέ τι μετὰ τὸ θέσθαι τὴν συμμαχίαν
ὑμᾶς τὴν πρὸς τούτους ἤτοι βλαβερὸν καὶ δυσχερὲς
ὑπ' Αἰτωλῶν ἢ καὶ νὴ Δία φιλάνθρωπον ὑπὸ Μα-
κεδόνων, εἰκότως ἂν καὶ τὸ νῦν διαβούλιον ἐξ ἀκε-
ραίου σκέψεως τυγχάνειν· εἰ δὲ μηδενὸς ἐπιγεγονό- 8
τος τοιούτου τὰ κατ' Ἀντίγονον προφερόμενοι τὰ
πρότερον ὑφ' ὑμῶν δεδοκιμασμένα πεπείσμεθα νῦν
699. ἡμεῖς ἀνασκευάσειν ὅρκους καὶ συνθήκας, εὐηθεστά-
τους πάντων ἡμᾶς ὑπάρχειν. ἐγὼ δ', εἰ μὲν μηδὲν 9
ἐπιγέγονε κατὰ τὸν τούτου λόγον, μένει δὲ τὰ πράγ-
ματα τοιαῦτα τοῖς Ἕλλησιν οἷα πρότερον ἦν, ὅτε

---

28 ἐπιγέγονεν F

πρὸς αὐτοὺς Αἰτωλοὺς ἐποιεῖσθε τὴν συμμαχίαν, ὁμολογῶ πάντων εὐηθέστατος ὑπάρχειν καὶ ματαίους
10 *μέλλειν διατίθεσθαι λόγους· εἰ δὲ τὴν ἐναντίαν ἔσχηκε διάθεσιν, ὡς ἐγὼ σαφῶς δείξω προϊόντος τοῦ λόγου, καὶ λίαν ἐμὲ μὲν οἴομαι φανήσεσθαί τι λέγειν ὑμῖν τῶν συμφερόντων, Χλαινέαν δ' ἀγνο-*
11 *εῖν. παραγινόμεθα μὲν οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου πεπεισμένοι δεῖν ἡμᾶς ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι διότι καὶ πρέπον ὑμῖν ἐστι καὶ συμφέρον, εἰ μὲν δυνατόν, ἀκούσαντας τῆς ἐπιφερομένης τοῖς Ἕλλησι περιστάσεως καλόν τι βουλεύσασθαι καὶ πρέ-*
12 *πον ἑαυτοῖς, μετασχόντας ἡμῖν τῶν ἐλπίδων· εἰ δὲ* **634.**
33 *μή, τούτων τὴν ἡσυχίαν ἔχειν κατὰ τὸ παρόν. ἐπεὶ δ' ἀνέκαθεν οὗτοι κατηγορεῖν ἐτόλμησαν τῆς Μακεδόνων οἰκίας, ἀναγκαῖον εἶναί μοι δοκεῖ πρότερον ὑπὲρ τούτων βραχέα διαλεχθέντ' ἀφελέσθαι τὴν ἄγνοιαν τῶν πεπιστευκότων τοῖς εἰρημένοις.*
2 *Ἔφη τοιγαροῦν Χλαινέας Φίλιππον τὸν Ἀμύντου διὰ τῆς Ὀλυνθίων ἀτυχίας κύριον γενέσθαι*
3 *Θετταλίας. ἐγὼ δὲ διὰ Φίλιππον οὐ μόνον Θετταλούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας ὑπολαμβάνω*
4 *σεσῶσθαι. καθ' οὓς γὰρ καιροὺς Ὀνόμαρχος καὶ Φιλόμηλος καταλαβόμενοι Δελφοὺς ἀσεβῶς καὶ παρανόμως ἐγένοντο κύριοι τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων, τότε τίς ὑμῶν οὐκ οἶδε διότι τηλικαύτην συνεστήσαντο δύναμιν, πρὸς ἣν οὐδεὶς ἔτι τῶν Ἑλλήνων*
5 *ἀντοφθαλμεῖν δυνατὸς ἦν; ἀλλ' ἐκινδύνευον ἅμα ταῖς εἰς τὸ θεῖον ἀσεβείαις καὶ τῆς Ἑλλάδος γενέ-*
6 *σθαι κύριοι πάσης. ἐν οἷς καιροῖς Φίλιππος ἐθε-*
700. *λοντὴν αὑτὸν ἐπιδοὺς ἐπανείλετο μὲν τοὺς τυράννους, ἠσφαλίσατο δὲ τὰ κατὰ τὸ ἱερόν, αἴτιος δ'*

ἐγένετο τοῖς Ἕλλησι τῆς ἐλευθερίας, ὡς αὐτὰ τὰ
πράγματα μεμαρτύρηκε καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις. οὐ 7
γὰρ ὡς ἠδικηκότα Φίλιππον Θετταλούς, καθάπερ
οὗτος ἐτόλμα λέγειν, ἀλλ' ὡς εὐεργέτην ὄντα τῆς
Ἑλλάδος, καὶ κατὰ γῆν αὐτὸν ἡγεμόνα καὶ κατὰ
θάλατταν εἵλοντο πάντες· οὗ πρότερον ἀνθρώπων
οὐδεὶς ἔτυχε. νὴ Δί', ἀλλὰ παρεγένετο μετὰ τῆς 8
δυνάμεως εἰς τὴν Λακωνικήν· οὐ κατά γε τὴν αὑτοῦ 9
προαίρεσιν, ὡς ὑμεῖς ἴστε, καλούμενος δὲ καὶ πολ-
λάκις ὀνομαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ φί-
λων καὶ συμμάχων μόλις αὐτὸν ἐπέδωκε. καὶ παρα- 10
γενόμενος πῶς τοῖς πράγμασιν ἐχρήσατο, ὦ Χλαι-
νέα, σκόπει. δυνάμενος γὰρ συγχρήσασθαι ταῖς
τῶν ἀστυγειτόνων ὁρμαῖς πρός τε τὴν τῆς χώρας
τῆς τούτων καταφθορὰν καὶ τὴν τῆς πόλεως ταπεί-
νωσιν, καὶ τοῦτο πρᾶξαι μετὰ τῆς μεγίστης χάριτος,
ἐπὶ μὲν τὴν τοιαύτην αἵρεσιν οὐδαμῶς αὑτὸν ἐνέ- 11
δωκε, καταπληξάμενος δὲ κἀκείνους καὶ τούτους ἐπὶ
τῷ κοινῇ συμφέροντι διὰ λόγου τὴν ἐξαγωγὴν ἀμ- 685.
φοτέρους ἠνάγκασε ποιήσασθαι περὶ τῶν ἀμφισβη-
τουμένων, οὐχ αὑτὸν ἀποδείξας κριτὴν ὑπὲρ τῶν 12
ἀντιλεγομένων, ἀλλὰ κοινὸν ἐκ πάντων τῶν Ἑλλή-
νων καθίσας κριτήριον. ἄξιόν γε τὸ γεγονὸς ὀνεί-
δους καὶ προφορᾶς.

Πάλιν Ἀλεξάνδρῳ διότι μὲν ἀδικεῖσθαι δόξας 34
τὴν Θηβαίων πόλιν ἐκόλασε, τοῦτο πικρῶς ὠνείδι-
σας, ὅτι δὲ τιμωρίαν ἔλαβε παρὰ τῶν Περσῶν ὑπὲρ 2
τῆς εἰς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ὕβρεως, οὐκ ἐποιήσω
μνήμην, οὐδὲ διότι μεγάλων κακῶν κοινῇ πάντας 3

2 μεμαρτύρηκεν F   10. 11 φίλος καὶ σύμμαχος D

*ἡμᾶς ἔλυσε, καταδουλωσάμενος τοὺς βαρβάρους καὶ
παρελόμενος αὐτῶν τὰς χορηγίας, αἷς ἐκεῖνοι χρώ-
μενοι κατέφθειραν τοὺς Ἕλληνας, ποτὲ μὲν Ἀθηναί-
ους καὶ τοὺς τούτων προγόνους ἀγωνοθετοῦντες καὶ
συμβάλλοντες, ποτὲ δὲ Θηβαίους, καὶ τέλος ὑπήκοον
701.4 ἐποίησε τὴν Ἀσίαν τοῖς Ἕλλησι. περὶ δὲ τῶν δια-
δεξαμένων πῶς καὶ τολμᾶτε μνημονεύειν; ἐκεῖνοι
γὰρ κατὰ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις οἷς μὲν ἀγα-
θῶν οἷς δὲ κακῶν ἐγίνοντο παραίτιοι πολλάκις·
5 περὶ ὧν τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως ἂν ἐξείη μνησικακεῖν,
ὑμῖν δ' οὐδαμῶς καθήκει τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἀγαθοῦ
μὲν μηδενὶ μηδενὸς παραιτίοις γεγονόσι, κακῶν δὲ
6 πολλοῖς καὶ πολλάκις. ἐπεὶ τίνες οἱ τὸν Ἀντίγονον
εἰσὶ τὸν Δημητρίου παρακαλέσαντες ἐπὶ διαιρέσει
7 τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους; τίνες δ' οἱ πρὸς τὸν Ἀλέξ-
ανδρον τὸν Ἠπειρώτην ὅρκους ποιησάμενοι καὶ
συνθήκας ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ καὶ μερισμῷ τῆς
8 Ἀκαρνανίας; οὐχ ὑμεῖς; τίνες δὲ κατὰ κοινὸν τοιού-
τους ἡγεμόνας ἐξέπεμψαν οἵους ὑμεῖς; οἵ γε καὶ τοῖς
9 ἀσύλοις ἱεροῖς ἐτόλμησαν προσάγειν τὰς χεῖρας. ὧν
Τίμαιος μὲν τό τ' ἐπὶ Ταινάρῳ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ
10 τὸ τῆς ἐν Λούσοις ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐσύλησε, Φάρυ-
κος δὲ καὶ Πολύκριτος, ὁ μὲν τὸ τῆς Ἥρας ἐν Ἄργει
τέμενος, ὁ δὲ το τοῦ Ποσειδῶνος ἐν Μαντινείᾳ διήρ-
11 πασε. τί δαὶ Λάτταβος καὶ Νικόστρατος; οὐ τὴν τῶν
Παμβοιωτίων πανήγυριν εἰρήνης οὔσης παρεσπόν-
δησαν, Σκυθῶν ἔργα καὶ Γαλατῶν ἐπιτελοῦντες;
ὧν οὐδὲν πέπρακται τοῖς διαδεξαμένοις.*

35 *Καὶ πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπολογηθῆναι δυνάμε-*

---

14 *εἰσὶν* F 25 *δαὶ* F, *δὲ* S[s] vulgo, v. XVI 34, 5

νοι σεμνύνεσθε, διότι τὴν ἐπὶ Δελφοὺς ἔφοδον τῶν 631.
βαρβάρων ὑπέστητε, καὶ φατὲ δεῖν διὰ ταῦτα χάριν
ἔχειν ὑμῖν τοὺς Ἕλληνας. ἀλλ' εἰ διὰ μίαν ταύτην 2
χρείαν Αἰτωλοῖς χάρις ὀφείλεται, τίνος καὶ πηλίκης
δεῖ τιμῆς ἀξιοῦσθαι Μακεδόνας, οἳ τὸν πλείω τοῦ
βίου χρόνον οὐ παύονται διαγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς
βαρβάρους ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀσφαλείας; ὅτι 3
γὰρ αἰεί ποτ' ἂν ἐν μεγάλοις ἦν κινδύνοις τὰ κατὰ
702. τοὺς Ἕλληνας, εἰ μὴ Μακεδόνας εἴχομεν πρόφραγμα
καὶ τὰς (τῶν) παρὰ τούτοις βασιλέων φιλοτιμίας,
τίς οὐ γινώσκει; μέγιστον δὲ τούτου σημεῖον· ἅμα 4
γὰρ τῷ Γαλάτας καταφρονῆσαι Μακεδόνων νικήσαν-
τας Πτολεμαῖον τὸν Κεραυνὸν ἐπικαλούμενον, εὐ-
θέως καταγνόντες τῶν ἄλλων ἧκον οἱ περὶ Βρέννον
εἰς μέσην τὴν Ἑλλάδα μετὰ δυνάμεως. ὃ πολλάκις
ἂν συνέβαινε γίνεσθαι μὴ προκαθημένων Μακε-
δόνων.

Οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν γεγονότων ἔχων 5
πολλὰ λέγειν ἀρκεῖν ἡγοῦμαι· τῶν δὲ Φιλίππῳ πε- 6
πραγμένων εἰς ἀσέβειαν ὠνείδισαν τὴν τοῦ ναοῦ
καταφθοράν, οὐ προσθέντες τὴν αὐτῶν ὕβριν καὶ
παρανομίαν, ἣν ἐπετελέσαντο περὶ τοὺς ἐν Δίῳ καὶ
Δωδώνῃ ναοὺς καὶ τὰ τεμένη τῶν θεῶν. ἐχρῆν δὲ 7
λέγειν τοῦτο πρῶτον. ὑμεῖς δ' ἃ μὲν ἐπάθετε, τού-
τοις ἐξηγήσασθε, μείζω ποιοῦντες τῶν γεγονότων,
ἃ δ' ἐποιήσατε πρότεροι, πολλαπλάσια γεγονότα παρ-
εσιωπήσατε, σαφῶς εἰδότες ὅτι τὰς ἀδικίας καὶ 8
ζημίας ἅπαντες ἀεὶ τοῖς ἄρχουσι χειρῶν ἀδίκων
ἐπιφέρουσι.

---

28 *οὐ τοῖς* FS, *οὐ* del *Ur* 171[b] vulgo, *ἀεὶ τοῖς BW*, referendum *ἀεὶ* ad *τοῖς ἄρχουσι* coll. I 50, 4. 7. VI 33, 10

36 *Περὶ δὲ τῶν κατ' Ἀντίγονον ἕως τούτου βούλο-
μαι ποιήσασθαι τὴν μνήμην, [ἕως] τοῦ μὴ δόξαι κα-
ταφρονεῖν τῶν γεγονότων μηδ' ἐν παρέργῳ τίθεσθαι
2 τὴν τηλικαύτην πρᾶξιν. ἔγωγ' εὐεργεσίαν μείζω τῆς
ὑπ' Ἀντιγόνου γεγενημένης εἰς ὑμᾶς οὐδ' ἱστορεῖ-
σθαι νομίζω· δοκεῖ γάρ ἔμοιγε μηδ' ὑπερβολὴν ἐπι-
3 δέχεσθαι τὸ γεγονός. γνοίη δ' ἄν τις ἐκ τούτων.
ἐπολέμησε πρὸς ὑμᾶς Ἀντίγονος, καὶ μετὰ ταῦτα
παραταξάμενος ἐνίκησε· διὰ τῶν ὅπλων ἐγένετο κύ-
4 ριος τῆς χώρας ἅμα καὶ τῆς πόλεως. ὤφειλε ποιεῖν
τὰ τοῦ πολέμου· τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ πρᾶξαί τι
καθ' ὑμῶν δεινόν, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκβαλὼν* 687.
*τὸν τύραννον καὶ τοὺς νόμους καὶ τὸ πάτριον ὑμῖν
5 ἀποκατέστησε πολίτευμα. ἀνθ' ὧν ὑμεῖς ἐν ταῖς*
708. *κοιναῖς πανηγύρεσι μάρτυρας ποιησάμενοι τοὺς Ἕλ-
ληνας εὐεργέτην ἑαυτῶν καὶ σωτῆρα τὸν Ἀντίγονον
6 ἀνεκηρύξατε. τί οὖν ἐχρῆν ποιεῖν ὑμᾶς; ἐρῶ γὰρ
τὸ φαινόμενον, ἄνδρες. ὑμεῖς δ' ἀνέξεσθε· ποιήσω
γὰρ τοῦτο νῦν οὐκ ἀπροσλόγως ὀνειδίσαι βουλό-
μενος ὑμῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων περιστά-
7 σεως ἀναγκαζόμενος ἐπὶ τῷ κοινῇ συμφέροντι. τί
δὴ μέλλω λέγειν; ὅτι καὶ κατὰ τὸν προγεγονότα πό-
λεμον οὐκ Αἰτωλοῖς, ἀλλὰ Μακεδόσιν ἔδει συμμα-
χεῖν ὑμᾶς, καὶ νῦν παρακαλουμένους Φιλίππῳ μᾶλ-
8 λον ἢ τούτοις ἑαυτοὺς προσνέμειν. νὴ Δί', ἀλλὰ
9 παραβήσεσθε τὰς συνθήκας· καὶ πότερα δεινότερον
ἂν ποιήσαιτε, τὰ κατ' ἰδίαν πρὸς Αἰτωλοὺς ὑμῖν
συγκείμενα δίκαια παριδόντες ἢ τὰ πάντων τῶν*

---

2 ἕως del. *Hu*, v. Fleckeis. annal. 1884, 743 s. et Krebsium *Die Präpositionsadverbien* cet. I 52s. 9 *ἐνίκησε διὰ τῶν ὅπλων· ἐγένετο* F

Ἑλλήνων ἐναντίον ἐν στήλῃ γεγονότα καὶ καθιερω-
μένα; πῶς δὲ τούτους ἀθετεῖν εὐλαβεῖσθε, παρ' 10
ὧν οὐδεμίαν προειλήφατε χάριν, Φίλιππον δὲ καὶ
Μακεδόνας οὐκ ἐντρέπεσθε, δι' οὓς ἔχετε καὶ τοῦ
νῦν βουλεύεσθαι τὴν ἐξουσίαν; ἢ τὸ μὲν τοῖς φί- 11
λοις τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκαῖον ἡγεῖσθε; καὶ μὴν 12
οὐχ οὕτως ὅσιόν ἐστι τὸ τὰς ἐγγράπτους πίστεις
βεβαιοῦν, ὡς ἀνόσιον τὸ τοῖς σώσασι πολεμεῖν· ὃ
νῦν Αἰτωλοὶ πάρεισιν ὑμᾶς ἀξιοῦντες.

Οὐ μὴν ἀλλ' εἰρήσθω μέν μοι ταῦτα, κρινέσθω 37
δὲ παρὰ τοῖς φιλοτιμότερον διακειμένοις ἐκτὸς εἶναι
τῶν ἐνεστώτων. ἐπὶ δὲ τὸ συνέχον, ὡς οὗτοί φασιν,
ἐπάνιμεν. τοῦτο δ' ἦν, εἰ μὲν ὡμοίωται τὰ πράγ- 2
ματα νῦν καὶ καθ' οὓς καιροὺς ἐποιεῖσθε τὴν πρὸς
τούτους συμμαχίαν, διότι δεῖ μένειν καὶ τὴν ὑμετέ-
ραν αἵρεσιν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων· ταῦτα γὰρ ἐν ἀρ-
704. χαῖς εἶναι· εἰ δ' ὁλοσχερῶς ἠλλοίωται, διότι δίκαιόν 3
ἐστι καὶ νῦν ὑμᾶς ἐξ ἀκεραίου βουλεύεσθαι περὶ
τῶν παρακελευομένων. ἐρωτῶ τοιγαροῦν ὑμᾶς, ὦ 4
Κλεόνικε καὶ Χλαινέα, τίνας ἔχοντες συμμάχους τότε
παρεκαλεῖτε τούτους εἰς τὴν κοινοπραγίαν; ἆρ' οὐ 638.

---

6 post ἡγεῖσθε add. τοῖς δ' εὐεργέταις οὔ; *Rei* 503, τοῖς δ' εὐεργετηκόσιν οὔ; *Hu* quaest. II 10; sed μὲν illud esse ἐμφαντικὸν videtur (v. *BW* II 50 s. et IX 8, 13 τῷ μὲν ἡγεμόνι πεπρᾶχθαι πᾶν), ita ut ista verba a viris doctis suppleta ab oratore consilio quodam sint omissa 7 ὅτι οὐχ οὕτως — 8 πολεμεῖν **M 29, 29 ss. H.** 7 ἐστὶν F 13 ὅμοια εἰ F, ὅμοια εἴη S vulgo, ὅμοι' ἐστὶ *Hu* quaest. II 5, corr. *BW* 16. 17 ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχαῖς | εἶναι F(S), τοῦτο γὰρ ἐναργὲς εἶναι aut ταὐτὰ γὰρ τοῖς ἐν ἀρχαῖς εἶναι *Rei* 503, ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχαῖς ἦν *Hu*, ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχαῖς εἶπον Wielandtius l. c. p. 52, ταῦτα γὰρ ἐν ὅρκοις εἶναι Campius l. c. p. 840 ann. 1, ταῦτα γὰρ ἔνορκα κεῖται coll. XXVIII 14, 3 *BW*

5 *πάντας Ἕλληνας; τίσι δὲ νῦν κοινωνεῖτε τῶν ἐλπί-
δων, ἢ πρὸς ποίαν παρακαλεῖτε τούτους συμμα-*
6 *χίαν; ἆρ' οὐ πρὸς τὴν τῶν βαρβάρων; ὅμοιά γε
δοκεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ὑπάρχειν νῦν καὶ πρότερον,*
7 *ἀλλ' οὐ τἀναντία· τότε μὲν γὰρ ὑπὲρ ἡγεμονίας καὶ
δόξης ἐφιλοτιμεῖσθε πρὸς Ἀχαιοὺς καὶ Μακεδόνας
ὁμοφύλους καὶ τὸν τούτων ἡγεμόνα Φίλιππον· νῦν
δὲ περὶ δουλείας ἐνίσταται πόλεμος τοῖς Ἕλλησι*
8 *πρὸς ἀλλοφύλους ἀνθρώπους, οὓς ὑμεῖς δοκεῖτε μὲν
ἐπισπᾶσθαι κατὰ Φιλίππου, λελήθατε δὲ κατὰ σφῶν
αὐτῶν ἐπεσπασμένοι καὶ κατὰ πάσης Ἑλλάδος.*
9 *ὥσπερ γὰρ οἱ κατὰ τὰς πολεμικὰς περιστάσεις βαρυ-
τέρας ἐπαγόμενοι φυλακὰς εἰς τὰς πόλεις τῆς αὐτῶν
δυνάμεως χάριν τῆς ἀσφαλείας ἅμα τὸν ἀπὸ τῶν
ἐχθρῶν ἀπωθοῦνται φόβον καὶ ποιοῦσιν ὑποχειρίους
σφᾶς αὐτοὺς ταῖς τῶν φίλων ἐξουσίαις, τὸν αὐτὸν*
10 *τρόπον καὶ νῦν Αἰτωλοὶ διανοοῦνται. βουλόμενοι
γὰρ περιγενέσθαι Φιλίππου καὶ ταπεινῶσαι Μακε-
δόνας, λελήθασιν αὑτοῖς ἐπισπασάμενοι τηλικοῦτο
νέφος ἀπὸ τῆς ἑσπέρας, ὃ κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἴσως
πρώτοις ἐπισκοτήσει Μακεδόσι, κατὰ δὲ τὸ συνεχὲς
πᾶσιν ἔσται τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν αἴτιον.*

38 *Ἅπαντας μὲν οὖν δεῖ τοὺς Ἕλληνας προϊδέσθαι
τὸν ἐπιφερόμενον καιρόν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμο-*
2 *νίους. ἐπεὶ τίνος χάριν ὑπολαμβάνετε τοὺς ὑμετέ-
ρους προγόνους, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, καθ' οὓς
καιροὺς ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρεσβευτὴν πρὸς ὑμᾶς,
ὕδωρ καὶ γῆν αἰτούμενος, ἀπώσαντας εἰς τὸ φρέαρ*

---

8 *ἔλλησιν* F 22 *ἔλλησιν* F 28 *εἰς* F, *ἐς* S³ vulgo, v. X 1, 2 Krebsium *Die Präpos.* p. 106 ann. 1 et Meisterhansium *Gramm. d. att. Inschr.* Berol. 1888, p. 174s. (ignarus

τὸν παραγεγονότα καὶ προσεπιβαλόντας τῆς γῆς κε-
705. λεύειν ἀπαγγεῖλαι τῷ Ξέρξῃ διότι παρὰ Λακεδαι-
μονίων ἔχει τὰ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ὕδωρ καὶ γῆν;
τίνος πάλιν ἐθελοντὴν καὶ προδήλως ἐξορμᾶν ἀπο- 3
θανουμένους τοὺς περὶ Λεωνίδην; ἆρ' οὐχ ἵνα δό- 4
ξωσι μὴ μόνον (ὑπὲρ) τῆς αὑτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ
τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας προκινδυ-
νεύειν; ἄξιόν γε τοιούτων ἀνδρῶν ἀπογόνους ὑπάρ- 5
χοντας, κἄπειτα νῦν συμμαχίαν ποιησαμένους τοῖς
βαρβάροις, στρατεύειν μετ' ἐκείνων καὶ πολεμεῖν
Ἠπειρώταις, Ἀχαιοῖς, Ἀκαρνᾶσι, Βοιωτοῖς, Θεττα- 639.
λοῖς, σχεδὸν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι πλὴν Αἰτωλῶν. τού- 6
τοις μὲν οὖν ἔθος ἐστὶ ταῦτα πράττειν καὶ μηδὲν
αἰσχρὸν νομίζειν, εἰ μόνον πρόσεστι τὸ πλεονεκτεῖν,
οὐ μὴν ὑμῖν. καὶ τί δήποτε προσδοκᾶν δεῖ τού- 7
τους ἀπεργασομένους, ἐπεὶ τὴν Ῥωμαίων προσειλή-
φασι συμμαχίαν; οἵ γε τῆς Ἰλλυριῶν ἐπιλαβόμενοι 8
ῥοπῆς καὶ βοηθείας κατὰ μὲν θάλατταν βιάζεσθαι
καὶ παρασπονδεῖν ἐπεβάλοντο Πύλον, κατὰ δὲ γῆν
ἐπολιόρκησαν μὲν τὴν Κλειτορίων πόλιν, ἐξηνδρα-
ποδίσαντο δὲ τὴν Κυναιθέων. καὶ πρότερον μὲν 9
Ἀντιγόνῳ, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, ἐποιήσαντο
συνθήκας οὗτοι περί τε τοῦ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τοῦ
τῶν Ἀκαρνάνων ἔθνους, νῦν δὲ πεποίηνται πρὸς
Ῥωμαίους κατὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος.

Ἃ τίς οὐκ ἂν πυθόμενος ὑπίδοιτο μὲν τὴν Ῥω- 39
μαίων ἔφοδον, μισήσαι δὲ τὴν Αἰτωλῶν ἀπόνοιαν,

scripturae cod. F restituerat *εἰς Hu*) 6 *ὑπὲρ* add. *BW* coll. Plut. Themist. IX 1 et Pol. I 2, 2. 65, 4, *περὶ* del. Scaliger 16 *ἀπεργασαμένους* FS, *ἀπεργάσεσθαι* coni. *Be*, *ἀπεργάσασθ' Hu* quaest. II 5, *ἀπεργασομένους BW*
26 *ἅ∗τις* ex *ἄντις* F

2 ὅτι τοιαύτας ἐθάρρησαν ποιήσασθαι συνθήκας; ἤδη
παρῄρηνται μὲν Ἀκαρνάνων Οἰνιάδας καὶ Νᾶσον·
κατέσχον δὲ πρῴην τὴν τῶν ταλαιπώρων Ἀντικυ-
ρέων πόλιν, ἐξανδραποδισάμενοι μετὰ Ῥωμαίων αὐ-
3 τήν. καὶ τὰ μὲν τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἀπάγουσι
Ῥωμαῖοι, πεισόμενα δῆλον [ὅτι] ἅπερ εἰκός ἐστι
706. πάσχειν τοῖς ὑπὸ τὰς τῶν ἀλλοφύλων πεσοῦσιν
ἐξουσίας· τὰ δ' ἐδάφη κληρονομοῦσι τῶν ἠτυχηκό-
4 των Αἰτωλοί. καλόν γε ταύτης τῆς συμμαχίας με-
τασχεῖν κατὰ προαίρεσιν, ἄλλως τε καὶ Λακεδαι-
5 μονίους ὑπάρχοντας, οἵ γε Θηβαίους τοὺς κατ'
ἀνάγκην ἡσυχίαν ἄγειν βουλευσαμένους μόνους τῶν
Ἑλλήνων κατὰ τὴν τῶν Περσῶν ἔφοδον ἐψηφίσαντο
δεκατεύσειν τοῖς θεοῖς κρατήσαντες τῷ πολέμῳ τῶν
βαρβάρων.

6 Καλὸν μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, καὶ
πρέπον ὑμῖν ἐστι τὸ μνησθέντας μὲν τῶν προγό-
νων, εὐλαβηθέντας δὲ τὴν Ῥωμαίων ἔφοδον, ὑπ-
ιδομένους δὲ τὴν Αἰτωλῶν κακοπραγμοσύνην, τὸ δὲ
μέγιστον τῶν ἐξ Ἀντιγόνου γεγονότων μνησθέντας,
ἔτι καὶ νῦν μισοπονηρῆσαι, καὶ τὴν μὲν Αἰτωλῶν
ἀποστραφῆναι φιλίαν, Ἀχαιοῖς δὲ καὶ Μακεδόσι
7 κοινωνῆσαι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. εἰ δ' ἄρα πρὸς
τοῦτό τινες ἀντιπράττουσι τῶν πλεῖον δυναμένων 640.
παρ' ὑμῖν, πρός γε τὴν ἡσυχίαν ὁρμήσατε, καὶ μὴ
μετάσχητε τῆς τούτων ἀδικίας."

6 ὅτι seclusit *BW* coll. V 36, 5. XIII 6, 5. Aristot. Polit. η (ε) 11. 1313ᵃ, 18, v. *Hu* Philol. 1859, 293s., ὡς coni. *Hu* 10. 11 καὶ κατὰ πρ. FS, librorum scripturam frustra tuetur Madvigius adversar. crit. I p. 483, καὶ transponit post ἄλλως τε *Sch* 17 ἐστὶν F 25 ὁρμήσατε καὶ ex ὁρμήσαντες καὶ (ut videtur) F, ὁρμήσαντες omisso καὶ G
26 des. F fol. 145ᵛ med.

Τὸ γὰρ τοιοῦτον ἦθος αἰεὶ βούλεται διαφυλάτ- 40
τειν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις.

Προθυμίαν γὰρ φίλων συμφόρως μὲν γινομένην 2
μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν, ἐφελκομένην δὲ καὶ
καθυστεροῦσαν τελέως ἀνωφελῆ ποιεῖν τὴν ἐπικου-
ρίαν. εἴπερ οὖν βούλονται μὴ τοῖς γράμμασι μόνον, 3
ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις τηρεῖν τὴν πρὸς αὐτοὺς συμ-
μαχίαν . . . .

Οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες, πυνθανόμενοι τὴν τῶν Αἰτω- 4
λῶν ἔφοδον ἐπὶ σφᾶς, τὰ μὲν ἀπαλγοῦντες ταῖς
ἐλπίσι, τὰ δὲ καὶ θυμομαχοῦντες, ἐπί τινα παρά-
στασιν κατήντησαν.

707. *Εἰ δέ τις λειπόμενος μὴ θάνοι, φύγοι δὲ τὸν* 5
κίνδυνον, τοῦτον μήτε πόλει δέχεσθαι μήτε πῦρ
ἐναύειν. περὶ τούτων ἀρὰς ἐποιήσαντο πᾶσι μέν, 6
μάλιστα δὲ τοῖς Ἠπειρώταις, εἰς τὸ μηδένα τῶν
φευγόντων δέξασθαι τῇ χώρᾳ.

Προθέμενος δὲ τῆς πόλεως κατὰ δύο πύργους 41
ποιεῖσθαι τὴν προσαγωγὴν κατὰ μὲν τούτους χελώ-
νας κατεσκεύαζε χωστρίδας καὶ κριούς, κατὰ δὲ τὸ
μεσοπύργιον στοὰν ἐποίει μεταξὺ τῶν κριῶν παράλ-
ληλον τῷ τείχει. τῆς δὲ προθέσεως συντελουμένης 2
παραπλήσιος ἡ τῶν ἔργων ἐγίνετο πρόσοψις τῇ τοῦ
τείχους διαθέσει· τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ ταῖς χελώναις 3
κατασκευάσματα πύργων ἐλάμβανε καὶ φαντασίαν
καὶ διάθεσιν ἐκ τῆς τῶν γέρρων συνθέσεως, τὸ δὲ
μεταξὺ τούτων τείχους, τῶν ἀνωτέρω γέρρων τῆς

---

1. 2 **F fol. 145^v med. in marg.** 3 **F fol. 145^v med.** 8 **des. F fol. 145^v med.** 9—12 **Suid. s. v.** ***ἀπαλγοῦντες*** (nonnulla repetuntur s. v. *θυμομαχοῦντες*) 13—17 **Suid. s. v.** ***ἐναύειν*** 18 **F fol. 145^v med.**

4 στοᾶς εἰς ἐπάλξεις τῇ πλοκῇ διῃρημένων. διὰ μὲν
οὖν τοῦ κάτω μέρους τῶν πύργων οἵ τε προσχων-
νύντες τὰς ἀνωμαλίας τῶν τόπων ἐπὶ τῇ τῶν ἐσχα-
ρίων ἐφόδῳ τὴν γῆν ἐπέβαλλον ὅ τε κριὸς ἐξωθεῖτο.
5 τὸ δὲ δεύτερον ὑδρίας καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἐμπυρι-
σμοὺς εἶχε παρασκευὰς καὶ τὰ καταπελτικὰ σὺν 641.
6 τούτοις. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου πλῆθος ἀνδρῶν ἐφει-
στήκει τῶν ἀπομαχομένων πρὸς τοὺς κακοποιεῖν ἐπι-
βαλλομένους τὸν κριόν. οὗτοι δ' ἦσαν ἰσοϋψεῖς τοῖς
7 τῆς πόλεως πύργοις. ἐκ δὲ τῆς μεταξὺ τῶν πύργων
στοᾶς ὀρύγματα διπλᾶ προσήγετο πρὸς τὸ μεσο-
8 πύργιον. καὶ τρεῖς ἦσαν βελοστάσεις λιθοβόλοις,
ὧν ὁ μὲν εἷς ταλαντιαίους, οἱ δὲ δύο τριακοντα-
9 μναίους ἐξέβαλλον λίθους. ἀπὸ δὲ τῆς παρεμβολῆς
ὡς πρὸς τὰς χελώνας τὰς χωστρίδας ἐπεποίηντο
708. σύριγγες κατάστεγοι χάριν τοῦ μήτε τοὺς προσιόν-
τας ἐκ τῆς στρατοπεδείας μήτε τοὺς ἀπιόντας ἀπὸ
τῶν ἔργων βλάπτεσθαι μηδὲν ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς πό-
10 λεως βελῶν. ἐν ὀλίγαις δὲ τελέως ἡμέραις συνέβη
καὶ τὴν τῶν ἔργων ἐπιτελεσθῆναι συντέλειαν διὰ
τὸ τὴν χώραν ἀφθόνους ἔχειν τὰς εἰς τοῦτο τὸ
11 μέρος χορηγίας. οἱ γὰρ Ἐχιναιεῖς κεῖνται μὲν ἐν
τῷ Μηλιεῖ κόλπῳ, τετραμμένοι πρὸς μεσημβρίαν,
καταντίπεραν τῆς τῶν Θρονιέων χώρας, καρποῦνται
δὲ γῆν πάμφορον. δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲν ἐνέλειπε τὸν
12 Φίλιππον τῶν πρὸς τὰς ἐπιβολάς. οὐ μὴν ἀλλά,
καθάπερ εἶπον, ἐπιτελεσθέντων τῶν ἔργων προσῆ-

---

4 ἐξωθεῖτο FS[3], ἐξεωθεῖτο *Di*, sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 119 et *Hu* praef. I[2] 46 13 ταλαντιαίοσ F, ταλαντιαῖος S, corr. *Di* 15 πεποίηντο FS[3], corr. *Di*, v. Eberhardum observ. Polyb. p. 29 18 μήδε F, μηδὲ S, corr. *Ca*

γον ἅμα τὰς τῶν ὀρυγμάτων καὶ μηχανημάτων
κατασκευάς.

Πόπλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Δωρί- 42
μαχος ὁ τῶν Αἰτωλῶν, τοῦ Φιλίππου πολιορκοῦντος
τὴν Ἐχιναιῶν πόλιν, καὶ τὰ πρὸς τὸ τεῖχος καλῶς
ἀσφαλισαμένου καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν
τοῦ στρατοπέδου τάφρῳ καὶ τείχει ὀχυρωσαμένου,
παραγενόμενοι αὐτοί, ὁ μὲν Πόπλιος στόλῳ, ὁ δὲ 2
Δωρίμαχος πεζικῇ καὶ ἱππικῇ δυνάμει, καὶ προσβα-
λόντες τῷ χάρακι καὶ ἀποκρουσθέντες, τοῦ Φιλίπ-
που μᾶλλον ἰσχυρῶς ἀγωνισαμένου, ἀπελπίσαντες οἱ 3
Ἐχιναιεῖς παρέδοσαν ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ. οὐ γὰρ 4
οἷοί τε ἦσαν οἱ περὶ τὸν Δωρίμαχον τῇ τῶν δαπανη-
μάτων ἐνδείᾳ ἀναγκάζειν τὸν Φίλιππον, ἐκ θαλάττης
ταῦτα ποριζόμενον.

Ὅτι τῆς Αἰγίνης ὑπὸ Ῥωμαίων ἁλούσης, [οἱ] 5
Αἰγινῆται συναθροισθέντες ἐπὶ τὰς ναῦς, ὅσοι μὴ
διεκλάπησαν, ἐδέοντο τοῦ στρατηγοῦ συγχωρῆσαι
σφίσι πρεσβευτὰς ἐκπέμψαι πρὸς τὰς συγγενεῖς 642.
πόλεις περὶ λύτρων· ὁ δὲ Πόπλιος τὸ μὲν πρῶτον 6
709. πικρῶς ἀντέφη, φάσκων, ὅτ' ἦσαν αὑτῶν κύριοι,
τότε (δεῖν) διαπρεσβεύεσθαι πρὸς τοὺς κρείττους
περὶ σωτηρίας, μὴ νῦν δούλους γεγονότας· τὸ δὲ 7
μικρῷ πρότερον αὐτοὺς μηδὲ λόγου καταξιώσαντας
τοὺς παρ' αὐτοῦ πρεσβευτάς, νῦν ὑποχειρίους γεγο-
νότας ἀξιοῦν πρεσβεύειν πρὸς τοὺς συγγενεῖς, πῶς
οὐκ εὔηθες εἶναι; καὶ τότε μὲν ἀπέπεμψε τοὺς ἐν- 8

2 **des. F fol. 146v prim.** 3—15 **Hero de repell. obsid. p. 323, 25—32;** sed verba Polybii saepissime mutata et in compendium redacta esse videntur (v. IX 9, cf. *Ben* 253 s.) 16 **M 29, 31 H.** οἱ del. *Ben* 254, v. *Hu* Philol. 1859, 294 ss. 27 ἀπέτρεψε M, corr. Cobetus Mnemos. 1862, 9

τυγχάνοντας ταῦτ' εἰπών· τῇ δ' ἐπαύριον συγκαλέσας ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτους, Αἰγινήταις μὲν (οὐδὲν) ὀφείλειν ἔφη ποιεῖν φιλάνθρωπον, τῶν δὲ λοιπῶν Ἑλλήνων ἕνεκα συγχωρεῖν ἔφη πρεσβεύειν περὶ τῶν λύτρων, ἐπεὶ τοῦτο παρ' αὐτοῖς ἔθος ἐστίν.

VIII. RES ASIAE.

43 *Ὁ γὰρ Εὐφράτης τὴν μὲν ἀρχὴν λαμβάνει τῆς*
συστάσεως ἐξ Ἀρμενίας, διαρρεῖ δὲ [τὸν] διὰ Συρίας
2 *καὶ τῶν ἑξῆς τόπων ὡς ἐπὶ Βαβυλωνίαν. καὶ δοκεῖ*
μὲν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἐμβάλλειν θάλατταν, οὐ μὴν
ἔστι γε τοῦτο· ταῖς γὰρ διώρυξι ταῖς ἐπὶ τὴν χώ-
ραν ἀγομέναις προεκδαπανᾶται πρὶν ἐκβολὴν εἰς
3 *θάλατταν πεποιῆσθαι. διὸ καὶ συμβαίνει τὴν ὑπε-*
ναντίαν φύσιν ἔχειν τοῦτον τοῖς πλείστοις τῶν
ποταμῶν. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις αὔξεται τὸ ῥεῦμα,
καθὼς ἂν πλείους διαφέρωνται τόπους, καὶ μέγι-
στοι μέν εἰσι κατὰ χειμῶνα, ταπεινότατοι δὲ κατὰ
4 *τὴν ἀκμὴν τοῦ θέρους· οὗτος δὲ καὶ πλεῖστος γίνε-*
ται τῷ ῥεύματι κατὰ κυνὸς ἐπιτολὴν καὶ μέγιστος ἐν
τοῖς κατὰ Συρίαν τόποις, αἰεὶ δὲ προϊὼν ἐλάττων.
5 *αἴτιον δὲ τούτων ὅτι συμβαίνει τὴν μὲν αὔξησιν οὐκ ἐκ*
710. *τῆς συρρύσεως τῶν χειμερινῶν ὄμβρων, ἀλλ' ἐκ τῆς*
ἀνατήξεως τῶν χιόνων (γίνεσθαι), τὴν δὲ μείωσιν διὰ
τὰς ἐκτροπὰς τὰς ἐπὶ τὴν χώραν καὶ τὸν μερισμὸν αὐτοῦ

---

et 1876, 355 (v. IX 9, 3 ann. cr.) 2. 3 *μὲν ὀφείλειν ἔφη ποι¦εῖν* M, *οὐδὲν* post *μὲν* add. coll. XV 17, 3 Luchtius
5 **des. M 30, 11 H.** 7 **F fol. 146ᵛ prim.** 8 *τὸν* del. *Ca* 16 *καθοὺς* F(S), corr. *Hu* quaest. II 11 coll. I 68, 5. VII 9, 15; III 110, 8, v. Krebsium *Die Präpos.* cet. p. 133 ann. 2 23 *γίγνεσθαι* add. post *χιόνων Ca*, *γίνεσθ'* post *χειμερινῶν BW*

τὸν ἐπὶ τὰς ἀρδεύσεις. ᾗ καὶ τότε βραδεῖαν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν κομιδὴν τῶν δυνάμεων, ἅτε καταγόμων μὲν ὄντων τῶν πλοίων, ταπεινοτάτου δὲ τοῦ ποταμοῦ καὶ τελέως βραχύ τι συνεργούσης τῆς τοῦ ῥεύματος βίας πρὸς τὸν πλοῦν. 6

IX. FRAGMENTA INCERTAE SEDIS.

687,15 Ὅτι *τοὺς μὴ μετ' εὐνοίας καὶ προθυμίας ἐμβαίνοντας οὐδ' ἐπ' αὐτῶν εἰκός ἐστι τῶν ἔργων ἀληθεῖς εἶναι συμμάχους.* **624,6** 44 (21,12)

688,1 Καὶ ἔστιν *ἀληθὲς τὸ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν εἰρημένον ὡς οὐχ οἷόν τε περιλαβεῖν οὐδὲ συνθεάσασθαι τῇ ψυχῇ τὸ κάλλιστον θέαμα τῶν γεγονότων, λέγω δὲ τὴν τῶν ὅλων οἰκονομίαν, ἐκ τῶν τὰς κατὰ μέρος πράξεις γραφόντων.* **624,14** 2 (21,14)

710,21 Πολύβιος δ' ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν Ἱστοριῶν καὶ ποτομόν τινα ἀναγράφει *Κύαθον καλούμενον περὶ Ἀρσινόην πόλιν Αἰτωλίας.* 45 **643,12**

Ἀρσινόη, πόλις Λιβύης .... τὸ ἐθνικὸν Ἀρσινοΐτης, καὶ *Ἀρσινοεὺς ἐπὶ τῆς Αἰτωλικῆς*, ὡς Πολύβιος ἐνάτῳ. 2

711,4 *Ξυνία, Θετταλίας πόλις.* Πολύβιος· ἐνάτῳ. 3
Φόρουννα, πόλις Θρᾴκης· Πολύβιος ἐνάτῳ.

---

5 **des. F fol. 146 extr.** 7—9 **M 29, 18. 19 H.** 10—14 **M 29, 23—27 H.** 10 *καὶ ἔστιν*] v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 686ss.; ut XI 4, 10 videtur epitomator ante *ἔστιν* particulam quandam sive *γὰρ* sive aliam omisisse 15—17 **Athen. X p. 424 C** 18—20 **Steph. Byz. p. 125, 21. 126, 2. 3 Mein.** 21 **Steph. Byz. p. 481, 19** 22 **Steph. Byz. p. 670, 9**

FRAGMENTA LIBRI X.

I. RES ITALIAE.

1 Ὄντων γὰρ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥηγίνων
πόλεως σταδίων εἰς Τάραντα πλειόνων ἢ δισχιλίων,
εἰς τέλος ἀλίμενον εἶναι συμβαίνει τὴν πλευρὰν τῆς
2 Ἰταλίας ταύτην πλὴν τῶν ἐν Τάραντι λιμένων· ἣ
τέτραπται μὲν εἰς τὸ Σικελικὸν πέλαγος, νεύει δὲ
πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους, ἔχει δὲ τῶν τε
βαρβάρων ἐθνῶν τὰ πολυανθρωπότατα καὶ τῶν
3 Ἑλληνίδων πόλεων τὰς ἐπιφανεστάτας. Βρέττιοι
γὰρ καὶ Λευκανοὶ καί τινα μέρη τῶν Δαυνίων, ἔτι
δὲ Καλαβροὶ καὶ πλείους ἕτεροι τοῦτο τὸ κλῖμα
4 νέμονται τῆς Ἰταλίας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἑλληνί-
δων πόλεων Ῥήγιον καὶ Καυλωνία καὶ Λοκροὶ καὶ 644.
Κρότων, ἔτι δὲ Μεταπόντιον καὶ Θούριοι ταύτην
5 ἐπέχουσι τὴν παραλίαν, ὥστε καὶ τοὺς ἀπὸ Σικελίας
καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος φερομένους ἐπί τινα
τόπον τῶν προειρημένων κατ' ἀνάγκην ὁρμεῖν ἐν
τοῖς τῶν Ταραντίνων λιμέσι, καὶ τὰς ἀμείψεις καὶ

2 **F fol. 147r prim.** praemisso titulo ’** (erasis ἐκ) *τοῦ ῑ λόγου*; F[1] in marg.: *περι τῆς τῶν ταραντίνων πόλεως* 6 *εἰς* F, *ἐς* vulgo, (ignarus scripturae cod. F restituerat *εἰς* *Di*), v. IX 38, 2 13 *καυλωα* F, *καυλωνὰ* D[m], *καυλώα* S, corr. *Ur* 172[a] 14 *μεταποντιοι* F, *μεταπόντιοι* S[s] vulgo, corr. *Di*

712. *τὰς οἰκονομίας πρὸς πάντας τοὺς κατέχοντας ταύ-*
την τὴν πλευρὰν τῆς Ἰταλίας ἐν ταύτῃ ποιεῖσθαι
τῇ πόλει. τεκμήραιτο δ' ἄν τις τοῦ τόπου τὴν 6
εὐκαιρίαν ἐκ τῆς περὶ Κροτωνιάτας γενομένης εὐδαι-
μονίας. ἐκεῖνοι γὰρ θερινοὺς ἔχοντες ὅρμους καὶ
βραχεῖάν τινα παντελῶς προσαγωγήν, μεγάλην εὐδαι-
μονίαν δοκοῦσι περιποιήσασθαι δι' οὐδὲν ἕτερον ἢ
διὰ τὴν τῶν τόπων εὐφυΐαν, ἣν οὐδὲ συγκρίνειν
ἄξιόν ἐστι τοῖς Ταραντίνων λιμέσι καὶ τόποις. τέ- 7
τακται δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὸν Ἀδρίαν λιμένας
εὐφυῶς καὶ νῦν μέν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἦν πρὸ τοῦ.
ἀπὸ γὰρ ἄκρας Ἰαπυγίας ἕως εἰς Σιποῦντα πᾶς ὁ 8
προσφερόμενος ἐκ τῶν ἀντιπέρας καὶ καθορμισθεὶς
πρὸς τὴν Ἰταλίαν εἰς Τάραντ' ἐποιεῖτο τὴν ὑπερ-
βολήν, καὶ ταύτῃ συνεχρῆτο τῇ πόλει πρὸς τὰς ἀλ-
λαγὰς καὶ μεταθέσεις οἷον [εἰ] ἐμπορίῳ· οὐδέπω 9
γὰρ συνέβαινε τότε τὴν τῶν Βρεντεσίνων ἐκτίσθαι
πόλιν. διόπερ ὁ Φάβιος, ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὴν 10
ἐπιβολήν, τἄλλα παρεὶς πρὸς ταῖς εἰς τοῦτο τὸ
μέρος ἦν ἐπινοίαις.

II. RES HISPANIAE.

Ὅτι *μέλλοντες ἱστορεῖν τὰ πραχθέντα Ποπλίῳ* 2
κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, συλλήβδην δὲ πάσας τὰς κατὰ
τὸν βίον ἐπιτελεσθείσας αὐτῷ πράξεις, ἀναγκαῖον

---

9 *ἐστιν* F 13 *ἀντιπέρας* FS[3], *ἀντίπερας* *Be* (sine dubio errore typographico), v. *Hu* quaest. I 15 16 *εἰ* del. *Ben* 251; solet enim Polybius ante vocales pro *οἷον* ε' uti *οἷον* ut I 6, 3. 22, 7. 46, 10. 67, 6. X 35, 3. 43, 6. 44, 5. 45, 11. 46, 4. XII 5, 6. 25[h], 6. XVI 1, 1 et 2 cet. *ἐμπορείωι* FDK contra *Ben* 254 non recipiendum, v. Meisterhansium l. c. p. 42 20 **des. F fol. 147[v] med.** 22 **P 37, 28** *Va* praemisso titulo *περὶ Ποπλίου*

ἡγούμεθα τὸ προεπιστῆσαι τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ τὴν
2 αἵρεσιν καὶ φύσιν τἀνδρός. τῷ γὰρ σχεδὸν ἐπιφα-
νέστατον αὐτὸν γεγονέναι τῶν πρὸ τοῦ, ζητοῦσι
μὲν πάντες εἰδέναι τίς ποτ' ἦν καὶ ἀπὸ ποίας φύ-
σεως ἢ τριβῆς ὁρμηθεὶς τὰς τηλικαύτας καὶ τοσαύ-
3 τας ἐπετελέσατο πράξεις, ἀγνοεῖν δὲ καὶ ψευδοδοξεῖν
ἀναγκάζονται διὰ τὸ τοὺς ἐξηγουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ
4 παραπεπαικέναι τῆς ἀληθείας. ὅτι δ' ἔστιν ὑγιὲς τὸ
713. νυνὶ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν δῆλον ἔσται διὰ τῆς ἡμε-
τέρας ἐξηγήσεως τοῖς ἐπισημαίνεσθαι δυναμένοις τὰ 645.
κάλλιστα καὶ παραβολώτατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμέ-
5 νων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες αὐτὸν ἐπιτυχῆ τινα
καὶ τὸ πλεῖον αἰεὶ παραλόγως καὶ ταὐτομάτῳ κατ-
6 ορθοῦντα τὰς ἐπιβολὰς παρεισάγουσι, νομίζοντες
ὡς ἂν εἰ θειοτέρους εἶναι καὶ θαυμαστοτέρους τοὺς
τοιούτους ἄνδρας τῶν κατὰ λόγον ἐν ἑκάστοις
πραττόντων, ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ μὲν ἐπαινετόν, τὸ
δὲ μακαριστὸν εἶναι συμβαίνει τῶν προειρημένων,
7 καὶ τὸ μὲν κοινόν ἐστι καὶ τοῖς τυχοῦσι, τὸ δ'
ἐπαινετὸν μόνον ἴδιον ὑπάρχει τῶν εὐλογίστων καὶ
φρένας ἐχόντων ἀνδρῶν, οὓς καὶ θειοτάτους εἶναι
8 καὶ προσφιλεστάτους τοῖς θεοῖς νομιστέον. ἐμοὶ (δὲ)
δοκεῖ Πόπλιος Λυκούργῳ τῷ τῶν Λακεδαιμονίων
νομοθέτῃ παραπλησίαν ἐσχηκέναι φύσιν καὶ προ-
9 αίρεσιν. οὔτε γὰρ Λυκοῦργον ἡγητέον δεισιδαιμο-
νοῦντα καὶ πάντα προσέχοντα τῇ Πυθίᾳ συστή-
σασθαι τὸ Λακεδαιμονίων πολίτευμα, οὔτε Πόπλιον

4 *καὶ ἀπὸ*] v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 691 12 **inc. F fol. 147^{v} med.:** *οἱ μὲν* cet. F^{2} in marg.: *περὶ ποπλίου σκηπίωνος τοῦ νικήσαντος ἀννίβαν*; **inc. Suid. s. v. *Πόπλιος*** p aemissis nonnullis ex § 2—4 exce ptis 20 *μόνον* PFS Suid., *μόνων Be*

*ἐξ ἐνυπνίων ὁρμώμενον καὶ κληδόνων τηλικαύτην
περιποιῆσαι τῇ πατρίδι δυναστείαν· ἀλλ' ὁρῶντες* 10
*ἑκάτεροι τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων οὔτε (τὰ)
παράδοξα προσδεχομένους ῥᾳδίως οὔτε τοῖς δεινοῖς
τολμῶντας παραβάλλεσθαι χωρὶς τῆς ἐκ τῶν θεῶν
ἐλπίδος, Λυκοῦργος μὲν αἰεὶ προσλαμβανόμενος ταῖς* 11
*ἰδίαις ἐπιβολαῖς τὴν ἐκ τῆς Πυθίας φήμην εὐπαρα-
δεκτοτέρας καὶ πιστοτέρας ἐποίει τὰς ἰδίας ἐπινοίας,
Πόπλιος δὲ παραπλησίως ἐνεργαζόμενος αἰεὶ δόξαν* 12
714. *τοῖς πολλοῖς ὡς μετά τινος θείας ἐπιπνοίας ποιού-
μενος τὰς ἐπιβολάς, εὐθαρσεστέρους καὶ προθυμο-
τέρους κατεσκεύαζε τοὺς ὑποταττομένους πρὸς τὰ
δεινὰ τῶν ἔργων. ὅτι δ' ἕκαστα μετὰ λογισμοῦ καὶ* 13
*προνοίας ἔπραττε, καὶ διότι πάντα κατὰ λόγον ἐξέ-
βαινε τὰ τέλη τῶν πράξεων αὐτῷ, δῆλον ἔσται διὰ
τῶν λέγεσθαι μελλόντων.*

Ἐκεῖνος γὰρ ὅτι μὲν ἦν εὐεργετικὸς καὶ μεγαλό- **3**
*ψυχος ὁμολογεῖται, διότι δ' ἀγχίνους καὶ νήπτης καὶ
τῇ διανοίᾳ περὶ τὸ προτεθὲν ἐντεταμένος, οὐθεὶς
ἂν συγχωρήσειε πλὴν τῶν συμβεβιωκότων καὶ τε-
θεαμένων ὑπ' αὐγὰς αὐτοῦ τὴν φύσιν. ὧν εἷς ἦν* 2 **646.**
*Γάιος Λαίλιος, ἀπὸ νέου μετεσχηκὼς αὐτῷ παντὸς
ἔργου καὶ λόγου μέχρι τελευτῆς, ὁ ταύτην περὶ
αὐτοῦ τὴν δόξαν ἡμῖν ἐνεργασάμενος διὰ τὸ δοκεῖν
εἰκότα λέγειν καὶ σύμφωνα τοῖς ὑπ' ἐκείνου πεπραγ-
μένοις. ἔφη γὰρ πρώτην γεγονέναι Ποπλίου πρᾶξιν* 3
*ἐπίσημον, καθ' ὃν καιρὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν ἱππο-
μαχίαν συνεστήσατο πρὸς Ἀννίβαν περὶ τὸν Πάδον
καλούμενον ποταμόν. τότε γάρ, ὡς ἔοικεν, ἑπτακαι-* 4

---

20 *συγχωρήσειεν* F 21 *εἷς ἦν*] *εἰσὶν* F[1], *εἰσῆν* F[2]
25. 26 *πεπραγμένοις*: **des. P Suid.**

δέκατον ἔτος ἔχων καὶ πρῶτον εἰς ὕπαιθρον ἐξεληλυθώς, συστήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς διαφερόντων ἱππέων οὐλαμὸν ἀσφαλείας χάριν, συνθεασάμενος ἐν τῷ κινδύνῳ τὸν πατέρα περιειλημμένον ὑπὸ τῶν πολεμίων μετὰ δυεῖν ἢ τριῶν ἱππέων καὶ τετρωμένον ἐπισφαλῶς, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπεβάλετο παρα-
5 καλεῖν τοὺς μεθ' αὐτοῦ βοηθῆσαι τῷ πατρί, τῶν δ' ἐπὶ ποσὸν κατορρωδούντων διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεστώτων πολεμίων, αὐτὸς εἰσελάσαι παραβόλως
715. 6 δοκεῖ καὶ τολμηρῶς εἰς τοὺς περικεχυμένους. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκασθέντων ἐμβαλεῖν οἱ μὲν πολέμιοι καταπλαγέντες διέστησαν, ὁ δὲ Πόπλιος ἀνελπίστως σωθεὶς πρῶτος αὐτὸς τὸν υἱὸν
7 σωτῆρα προσεφώνησε πάντων ἀκουόντων. περιγενομένης δ' αὐτῷ τῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ φήμης ὁμολογουμένης διὰ τὴν προειρημένην χρείαν, λοιπὸν ἤδη πάντως αὑτὸν ἐδίδου κατὰ τοὺς ὕστερον καιροὺς εἰς τοὺς κατ' ἰδίαν κινδύνους, ὅτ' εἰς αὐτὸν ἀναρτηθεῖεν ὑπὸ τῆς πατρίδος αἱ τῶν ὅλων ἐλπίδες· ὅπερ ἴδιόν ἐστιν οὐ τῇ τύχῃ πιστεύοντος, ἀλλὰ νοῦν ἔχοντος ἡγεμόνος.

4 Μετὰ δὲ ταῦτα, πρεσβύτερον ἔχων ἀδελφὸν Λεύκιον, καὶ τούτου προσπορευομένου πρὸς τὴν ἀγορανομίαν, ἣν σχεδὸν ἐπιφανεστάτην ἀρχὴν εἶναι
2 συμβαίνει τῶν νέων παρὰ Ῥωμαίοις, ἔθους δ' ὄντος δύο πατρικίους καθίστασθαι, τότε δὲ καὶ πλειόνων προσπορευομένων, ἐκ πολλοῦ μὲν οὐκ ἐτόλμα μετα-
3 πορεύεσθαι τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τἀδελφῷ· συνεγγιζούσης δὲ τῆς καταστάσεως, λογιζόμενος ἐκ τῆς τοῦ πλήθους φορᾶς οὐκ εὐμαρῶς τὸν ἀδελφὸν ἐφιξόμενον τῆς ἀρχῆς, τὴν δὲ πρὸς αὑτὸν εὔνοιαν τοῦ 647.

δήμου θεωρῶν μεγάλην ὑπάρχουσαν, καὶ μόνως
οὕτως ὑπολαμβάνων κἀκεῖνον καθίξεσθαι τῆς προ-
θέσεως, εἰ συμφρονήσαντες ἅμα ποιήσαιντο τὴν ἐπι-
βολήν, ἦλθεν ἐπί τινα τοιαύτην ἔννοιαν. θεωρῶν 4
γὰρ τὴν μητέρα περιπορευομένην τοὺς νεὼς καὶ
θύουσαν τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τἀδελφοῦ καὶ καθόλου
μεγάλην προσδοκίαν ἔχουσαν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος,
ἧς μόνης ἔμελεν αὐτῷ — τὸν μὲν γὰρ πατέρα τότε 5
πλεῖν συνέβαινεν εἰς Ἰβηρίαν στρατηγὸν καθεστα-
μένον ἐπὶ τὰς προειρημένας πράξεις — οὐ μὴν ἀλλ
ἔφη πρὸς αὐτὴν ὄνειρον τεθεωρηκέναι δὶς ἤδη τὸν
αὐτόν. δοκεῖν γὰρ ἅμα τἀδελφῷ καθεσταμένος 6
7 16. ἀγορανόμος ἀναβαίνειν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ὡς ἐπὶ τὴν
οἰκίαν, ἐκείνην δὲ συναντᾶν αὐτοῖς εἰς τὰς θύρας
καὶ περιπτύξασαν ἀσπάσασθαι. τῆς δὲ παθούσης τὸ 7
γυναικεῖον πάθος καί τι προσεπιφθεγξαμένης 'Εἰ
γὰρ ἐμοὶ ταύτην ἰδεῖν γένοιτο τὴν ἡμέραν' 'Βούλει'
φησί 'μῆτερ, πεῖραν λάβωμεν;' τῆς δὲ συγκαταθεμέ- 8
νης, ὡς οὐ τολμήσοντος αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὸν καιρὸν
οἱονεὶ προσπαίζοντος — καὶ γὰρ ἦν κομιδῇ νέος —
ἠξίου τήβενναν αὐτῷ λαμπρὰν εὐθέως ἑτοιμάσαι·
τοῦτο γὰρ ἔθος ἐστὶ τοῖς τὰς ἀρχὰς μεταπορευομένοις. 9
καὶ τῇ μὲν οὐδ' ἐν νῷ τὸ ῥηθὲν ἦν, ὁ δὲ λαβὼν 5
πρῶτον λαμπρὰν ἐσθῆτα κοιμωμένης ἔτι τῆς μητρὸς
παρῆν εἰς τὴν ἀγοράν. τοῦ δὲ πλήθους καὶ διὰ τὸ 2
παράδοξον καὶ διὰ τὴν προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἐκ-
πληκτικῶς αὐτὸν ἀποδεξαμένου, καὶ μετὰ ταῦτα
προελθόντος εἰς τὸν ἀποδεδειγμένον τόπον καὶ
στάντος παρὰ τὸν ἀδελφόν, οὐ μόνον τῷ Ποπλίῳ 3
περιέθεσαν οἱ πολλοὶ τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ τἀδελφῷ
δι' ἐκεῖνον, καὶ παρῆσαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀμφότεροι

4 γεγονότες ἀγορανόμοι. τῇ δὲ μητρὶ τοῦ πράγματος
ἄφνω προσπεσόντος, περιχαρὴς οὖσα πρὸς τὰς θύ-
ρας ἀπήντα καὶ μετὰ παραστάσεως ἠσπάζετο τοὺς
5 νεανίσκους, ὥστε τὸν Πόπλιον ἐκ τοῦ συμβαίνοντος
δοκεῖν πᾶσι τοῖς προακηκοόσι τῶν ἐνυπνίων μὴ
μόνον κατὰ τὸν ὕπνον, ἔτι (δὲ) μᾶλλον ὕπαρ καὶ
6 μεθ' ἡμέραν διαλέγεσθαι τοῖς θεοῖς. ὧν οὐδὲν ἦν 648.
ἐνύπνιον, ἀλλ' ὑπάρχων εὐεργετικὸς καὶ μεγαλό-
δωρος καὶ προσφιλὴς κατὰ τὴν ἀπάντησιν συνελο-
7 γίσατο τὴν τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. λοι-
πὸν πρός τε τὸν τοῦ δήμου καὶ τὸν τῆς μητρὸς
καιρὸν ἁρμοσάμενος εὐστόχως οὐ μόνον καθίκετο
τῆς προθέσεως, ἀλλὰ καὶ μετά τινος ἐδόκει θείας
717. 8 ἐπιπνοίας αὐτὸ πράττειν. οἱ γὰρ μὴ δυνάμενοι τοὺς
καιροὺς μηδὲ τὰς αἰτίας καὶ διαθέσεις ἑκάστων
ἀκριβῶς συνθεωρεῖν, ἢ διὰ φαυλότητα φύσεως ἢ
δι' ἀπειρίαν καὶ ῥαθυμίαν, εἰς θεοὺς καὶ τύχας
ἀναφέρουσι τὰς αἰτίας τῶν δι' ἀγχίνοιαν ἐκ λογι-
σμοῦ (καὶ) προνοίας ἐπιτελουμένων.

9 Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι χάριν τῶν ἀκουόν-
των, ἵνα μὴ συγκαταφερόμενοι ψευδῶς τῇ καθωμιλη-
μένῃ δόξῃ περὶ αὐτοῦ παραπέμπωσι τὰ σεμνότατα
καὶ κάλλιστα τἀνδρός, λέγω δὲ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ
10 φιλοπονίαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἔσται τοῦτο συμφανὲς
ἐπ' αὐτῶν τῶν πράξεων.

6 Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε συνηθροισμένων τῶν δυνά-

---

8 inc. P: Ὅτι ὁ αὐτὸς οὐ μόνον αὐτὸς ἐγένετο ἀγορανόμος· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέδειξε προφασισάμενος ὄνειρον τεθεωρηκέναι· ὑπάρχων γὰρ εὐεργετικὸς cet. 14 πράττειν: des. P, inc. M 30, 12 H.: Ὅτι οἱ πολλοὶ μὴ δυνάμενοι cet. 19 ἐπιτελουμένων: des. M 30, 15 H. 20 inc. P: ταῦτα μὲν οὖν cet. 25 πράξεων: des. P

μεων παρεκάλει μὴ καταπεπλῆχθαι τὴν προγεγενη-
μένην περιπέτειαν· οὐ γὰρ ταῖς ἀρεταῖς ἡττῆσθαι 2
Ῥωμαίους ὑπὸ Καρχηδονίων οὐδέποτε, τῇ δὲ προ-
δοσίᾳ τῇ Κελτιβήρων καὶ τῇ προπετείᾳ, διακλεισθέν-
των τῶν στρατηγῶν ἀπ' ἀλλήλων διὰ τὸ πιστεῦσαι
τῇ συμμαχίᾳ τῶν εἰρημένων. ὧν ἑκάτερα νῦν ἔφη 3
περὶ τοὺς πολεμίους ὑπάρχειν· χωρὶς γὰρ ἀπ' ἀλλή-
λων πολὺ διεσπασμένους στρατοπεδεύειν, τοῖς τε
συμμάχοις ὑβριστικῶς χρωμένους ἅπαντας ἀπηλλο-
τριωκέναι καὶ πολεμίους αὐτοῖς παρεσκευακέναι. διὸ 4
καὶ τοὺς μὲν ἤδη διαπέμπεσθαι πρὸς σφᾶς, τοὺς δὲ
λοιπούς, ὡς ἂν τάχιστα θαρρήσωσι καὶ διαβάντας
ἴδωσι τὸν ποταμόν, ἀσμένως ἥξειν, οὐχ οὕτως
εὐνοοῦντας σφίσι, τὸ δὲ πλεῖον ἀμύνεσθαι σπουδά-
ζοντας τὴν Καρχηδονίων εἰς αὐτοὺς ἀσέλγειαν, τὸ 5
δὲ μέγιστον, στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους τοὺς τῶν
ὑπεναντίων ἡγεμόνας ἄθρους διαμάχεσθαι πρὸς
αὐτοὺς οὐ θελήσειν, κατὰ μέρος δὲ κινδυνεύοντας
εὐχειρώτους ὑπάρχειν. διὸ βλέποντας εἰς ταῦτα 6
παρεκάλει περαιοῦσθαι τὸν ποταμὸν εὐθαρσῶς· περὶ 649.
δὲ τῶν ἑξῆς ἀνεδέχετο μελήσειν αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλ-
718. λοις ἡγεμόσι. ταῦτα δ' εἰπὼν τρισχιλίους μὲν ἔχοντα 7
πεζοὺς καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς Μάρκον ἀπέλειπε
τὸν συνάρχοντα περὶ τὴν διάβασιν ἐφεδρεύσοντα
τοῖς ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ συμμάχοις· αὐτὸς δὲ τὴν
ἄλλην ἐπεραίου δύναμιν, ἄδηλον πᾶσι ποιῶν τὴν
αὑτοῦ πρόθεσιν. ἦν γὰρ αὐτῷ κεκριμένον πράττειν 8
ὧν μὲν εἶπε πρὸς τοὺς πολλοὺς μηδέν, προύκειτο
δὲ πολιορκεῖν ἐξ ἐφόδου τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ Καρχηδόνα

17 ἄθρους FS, v. *BW* I 77 23 ἀπέλειπεν F, ἀπέλιπε S^s, imperfectum revocavit *Hu Erzähl. Zeitf.* XXV 8 28 εἶπεν F

9 προσαγορευομένην. ὃ δὴ καὶ πρῶτον ἄν τις λάβοι
καὶ μέγιστον σημεῖον τῆς ὑφ' ἡμῶν ἄρτι ῥηθείσης
10 διαλήψεως. ἔτος γὰρ ἕβδομον ἔχων πρὸς τοῖς εἴκοσι
πρῶτον μὲν ἐπὶ πράξεις αὑτὸν ἔδωκε τελέως παρὰ
τοῖς πολλοῖς ἀπηλπισμένας διὰ (τὸ) μέγεθος τῶν
11 προγεγονότων ἐλαττωμάτων, δεύτερον δοὺς αὑτὸν
τὰ μὲν κοινὰ καὶ προφαινόμενα πᾶσι παρέλειπε, τὰ
δὲ μήτε παρὰ τοῖς πολεμίοις *, ταῦτ' ἐπενόει καὶ
12 προετίθετο πράττειν. ὧν οὐδὲν ἦν χωρὶς ἐκλογι-
σμῶν τῶν ἀκριβεστάτων.

7 Ἔτι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἱστορῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ
καὶ πυνθανόμενος ἐπιμελῶς τήν τε προδοσίαν τῶν
Κελτιβήρων καὶ τὸν διαζευγμὸν τῶν ἰδίων στρατο-
πέδων, καὶ συλλογιζόμενος ὅτι παρὰ τοῦτο συμβαίνει
2 τοῖς περὶ τὸν πατέρα γενέσθαι τὴν περιπέτειαν, οὐ
κατεπέπληκτο τοὺς Καρχηδονίους οὐδ' ἥττητο τῇ
3 ψυχῇ, καθάπερ οἱ πολλοί. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἐν-
τὸς Ἴβηρος ποταμοῦ συμμάχους ἀκούων μένειν ἐν τῇ
πρὸς αὐτοὺς φιλίᾳ, τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων ἡγε-
μόνας στασιάζειν μὲν πρὸς σφᾶς, ὑβρίζειν δὲ τοὺς
ὑποταττομένους, εὐθαρσῶς διέκειτο πρὸς τὴν ἔξοδον,
4 οὐ τῇ τύχῃ πιστεύων, ἀλλὰ τοῖς συλλογισμοῖς. πα-
ραγενόμενός γε μὴν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, πάντας ἀνα-
κινῶν καὶ παρ' ἑκάστου πυνθανόμενος τὰ περὶ τοὺς
ἐναντίους, ηὕρισκε τὰς μὲν δυνάμεις τῶν Καρχηδο-
5 νίων εἰς τρία μέρη διῃρημένας· ὧν Μάγωνα μὲν

---

4 τελέως F, τελείως S 8 post πολεμίοις add. μήτε παρὰ τοῖς φίλοις ὕποπτα vel προσδοκηθέντα *Rei* 511, μήτε τοῖς φίλοις προσδοκηθέντ' ἐπενόει cet. *Hu* quaest. II 10, προσδεχόμενα μήτε παρὰ τοῖς φίλοις *BW* 14 συμβαίνει FS, v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XIX 4 23. 24 ἀνακινῶν FS, ἀνακρίνων *Ca*

719. ἐπυνθάνετο διατρίβειν ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἐν
τοῖς Κονίοις προσαγορευομένοις, Ἀσδρούβαν δὲ τὸν
Γέσκωνος περὶ Τάγου ποταμοῦ στόμα κατὰ τὴν Λυ- 650.
σιτανήν, τὸν δ' ἕτερον Ἀσδρούβαν πολιορκεῖν τινα
πόλιν ἐν τοῖς Καρπητανοῖς, οὐδένα (δὲ) τῶν προει-
ρημένων ἐλάττω δέχ' ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν τῆς Και-
νῆς πόλεως. νομίζων οὖν, ἐὰν μὲν εἰς μάχην συνιέ- 6
ναι κρίνῃ τοῖς πολεμίοις, τὸ μὲν πρὸς πάντας ἅμα
κινδυνεύειν (ἐπισφαλὲς εἶναι) τελέως καὶ διὰ τὸ
προηττῆσθαι τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ διὰ τὸ πολλαπλα-
σίους εἶναι τοὺς ὑπεναντίους, ἐὰν δὲ πρὸς ἕνα συμ- 7
βαλεῖν σπεύδων, κἄπειτα τούτου φυγομαχήσαντος,
ἐπιγενομένων δὲ τῶν ἄλλων δυνάμεων, συγκλεισθῇ
που, κατάφοβος ἦν μὴ ταῖς αὐταῖς Γναΐῳ τῷ θείῳ
καὶ Ποπλίῳ τῷ πατρὶ περιπέσῃ συμφοραῖς. διὸ τοῦτο 8
μὲν τὸ μέρος ἀπεδοκίμασε, πυνθανόμενος δὲ τὴν
προειρημένην Καρχηδόνα μεγίστας μὲν χρείας παρ-
έχεσθαι τοῖς ὑπεναντίοις, μέγιστα δὲ βλάπτειν καὶ
κατὰ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον αὐτόν, ἐξητάκει τὰ κατὰ
μέρος ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τῇ παραχειμασίᾳ (διὰ) τῶν
εἰδότων. ἀκούων δὲ πρῶτον μὲν ὅτι λιμένας ἔχει 2
στόλῳ καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσι μόνη σχεδὸν τῶν
κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἅμα δὲ καὶ διότι πρὸς τὸν ἀπὸ
τῆς Λιβύης πλοῦν καὶ πελάγιον δίαρμα λίαν εὐφυῶς
κεῖται τοῖς Καρχηδονίοις, μετὰ δὲ ταῦτα διότι καὶ 3

---

9 post τελέως add. σφαλερὸν vel ἄβουλον εἶναι *Rei* 512, post κινδυνεύειν add. ἐπισφαλὲς εἶναι *Sch* coll. X 23, 8. XI 20, 6, ἐπισφαλὲς ὑπάρχειν *Hu* quaest. II 10   20 διὰ absorptum ultimis litteris praecedentis vocis (παραχειμασίαι F) add. Gronovius (v. X 8, 7), παρὰ add. *Rei* 512 *Hu*   23 ἅμα δὲ — 25 τοῖς Καρχηδονίοις **Suid. s. v.** δίαρμα

τὸ τῶν χρημάτων πλῆθος καὶ τὰς ἀποσκευὰς τῶν
στρατοπέδων ἁπάσας ἐν ταύτῃ τῇ πόλει συνέβαινε
τοῖς Καρχηδονίοις ὑπάρχειν, ἔτι δὲ τοὺς ὁμήρους
4 *τοὺς ἐξ ὅλης τῆς Ἰβηρίας, τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι μά-*
χιμοι μὲν ἄνδρες εἴησαν εἰς χιλίους οἱ τὴν ἄκραν
τηροῦντες διὰ τὸ μηδένα μηδέποτ᾽ ἂν ὑπολαμβάνειν
ὅτι κρατούντων Καρχηδονίων σχεδὸν ἁπάσης Ἰβη-
ρίας ἐπινοήσει τις τὸ παράπαν πολιορκῆσαι ταύτην
720. 5 *τὴν πόλιν, τὸ δ᾽ ἄλλο πλῆθος ὅτι πολὺ μὲν εἴη*
διαφερόντως ἐν αὐτῇ, πᾶν δὲ δημιουργικὸν καὶ
βάναυσον καὶ θαλαττουργὸν καὶ πλεῖστον ἀπέχον
πολεμικῆς ἐμπειρίας, ὃ κατὰ τῆς πόλεως ὑπελάμβα-
6 *νεν εἶναι, παραδόξου γενομένης ἐπιφανείας. καὶ*
μὴν οὐδὲ τὴν θέσιν τῆς Καρχηδόνος οὐδὲ τὴν κα-
τασκευὴν οὐδὲ τὴν τῆς περιεχούσης αὐτὴν λίμνης **651.**
7 *διάθεσιν ἠγνόει, διὰ δέ τινων ἁλιέων τῶν ἐνειργα-*
σμένων τοῖς τόποις ἐξητάκει διότι καθόλου μέν ἐστι
τεναγώδης ἡ λίμνη καὶ βατὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς
δ᾽ ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ γίνεταί τις αὐτῆς ἀποχώρησις
8 *καθ᾽ ἡμέραν ἐπὶ δείλην ὀψίαν. ἐξ ὧν συλλογισά-*
μενος ὅτι καθικόμενος μὲν τῆς ἐπιβολῆς οὐ μόνον
βλάψει τοὺς ὑπεναντίους, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφετέροις
9 *πράγμασι μεγάλην ἐπίδοσιν παρασκευάσει, διαπεσὼν*
δὲ τῆς προθέσεως, ὅτι δύναται σῴζειν τοὺς ὑπο-
ταττομένους διὰ τὸ θαλαττοκρατεῖν, ἐὰν ἅπαξ ἀσφα-
λίσηται τὴν στρατοπεδείαν — τοῦτο δ᾽ ἦν εὐχερὲς
διὰ τὸ μακρὰν ἀπεσπάσθαι τὰς τῶν ὑπεναντίων δυ-
10 *νάμεις — οὕτως ἀφέμενος τῶν ἄλλων περὶ ταύτην*

---

13 *ἐπιφανιασ* F 19 *τοσαύτη* FS, *τις αὐτῆς* corr. *Ben* 254, de collocatione *αὐτῆς* vocis v. Kaelkerum l. c. p. 257 23 *πράγμασιν* F

ἐγίνετο τὴν παρασκευὴν ἐν τῇ παραχειμασίᾳ. καὶ 9
ταύτην ἔχων τὴν ἐπιβολὴν καὶ τὴν ἡλικίαν, ἣν ἀρ-
τίως εἶπα, πάντας ἀπεκρύψατο χωρὶς Γαΐου Λαιλίου,
μέχρι πάλιν αὐτὸς ἔκρινε φανερὸν ποιεῖν.

Τούτοις δὲ τοῖς ἐκλογισμοῖς ὁμολογοῦντες οἱ 2
συγγραφεῖς, ὅταν ἐπὶ τὸ τέλος ἔλθωσι τῆς πράξεως,
οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν τούτου
πρόνοιαν, εἰς δὲ τοὺς θεοὺς καὶ τὴν τύχην ἀναφέ-
ρουσι τὸ γεγονὸς κατόρθωμα, καὶ ταῦτα χωρὶς τῶν 3
εἰκότων καὶ τῆς τῶν συμβεβιωκότων μαρτυρίας, καὶ
*διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς **Φίλιππον** αὐτοῦ τοῦ*
721. *Ποπλίου σαφῶς ἐκτεθεικότος ὅτι τούτοις τοῖς ἐκλο-*
γισμοῖς χρησάμενος, οἷς ἡμεῖς ἀνώτερον ἐξελογισά-
μεθα, καθόλου τε τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασιν ἐπι-
βάλοιτο καὶ κατὰ μέρος τῇ τῆς Καρχηδόνος πολιορκίᾳ.

Πλὴν τότε γε τῷ μὲν ἐπὶ τοῦ στόλου Γαΐῳ Λαι- 4
λίῳ δι' ἀπορρήτων ἐντειλάμενος παρήγγειλε πλεῖν
ἐπὶ τὴν προειρημένην πόλιν — μόνος γὰρ οὗτος αὐτῷ 5
συνῄδει τὴν ἐπιβολήν, καθάπερ ἀνώτερον εἶπον —
αὐτὸς δὲ τὰς πεζικὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐποιεῖτο 6
τὴν πορείαν μετὰ σπουδῆς. εἶχε δὲ τὸ μὲν τῶν πε-
ζῶν πλῆθος εἰς δισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους, ἱπ-
πεῖς δ' εἰς δισχιλίους καὶ πεντακοσίους. ἀφικόμενος 7
δ' ἑβδομαῖος κατεστρατοπέδευσε κατὰ τὸ πρὸς ἄρ- **652.**
κτους μέρος τῆς πόλεως, καὶ περιεβάλετο κατὰ μὲν
τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τῆς στρατοπεδείας τάφρον καὶ
χάρακα διπλοῦν ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν, κατὰ δὲ
τὴν πρὸς τὴν πόλιν ἁπλῶς οὐδέν. αὐτὴ γὰρ ἡ τοῦ
τόπου φύσις ἱκανὴν ἀσφάλειαν αὐτῷ παρεσκεύαζε.
μέλλοντες δὲ καὶ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἅλωσιν τῆς 8
πόλεως δηλοῦν, ἀναγκαῖον ἡγούμεθ' εἶναι τὸ καὶ

τοὺς παρακειμένους τόπους καὶ τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπὶ ποσὸν ὑποδεῖξαι τοῖς ἀκούουσι.

10 Κεῖται μὲν οὖν τῆς Ἰβηρίας κατὰ μέσην τὴν
παραλίαν ἐν κόλπῳ νεύοντι πρὸς ἄνεμον λίβα· οὗ
τὸ μὲν βάθος ἐστὶν ὡς εἴκοσι σταδίων, τὸ δὲ πλά-
τος ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὡς δέκα· λαμβάνει (δὲ) διάθεσιν
2 λιμένος ὁ πᾶς κόλπος διὰ τοιαύτην αἰτίαν. νῆσος
ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ κεῖται βραχὺν ἐξ ἑκατέρου
3 τοῦ μέρους εἴσπλουν εἰς αὐτὸν ἀπολείπουσα. ταύ-
της ἀποδεχομένης τὸ πελάγιον κῦμα συμβαίνει τὸν
κόλπον ὅλον εὐδίαν ἴσχειν, πλὴν ἐφ' ὅσον οἱ λίβες
καθ' ἑκάτερον τὸν εἴσπλουν παρεισπίπτοντες κλύ-
4 δωνας ἀποτελοῦσι. τῶν γε μὴν ἄλλων πνευμάτων
ἀκλυδώνιστος ὢν τυγχάνει διὰ τὴν περιέχουσαν
5 αὐτὸν ἤπειρον. ἐν δὲ τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου πρό-
κειται χερρονησίζον ὄρος, ἐφ' οὗ κεῖσθαι συμβαίνει
722. τὴν πόλιν, περιεχομένην θαλάττῃ μὲν ἀπ' ἀνατολῶν
καὶ μεσημβρίας, ἀπὸ δὲ τῶν δύσεων λίμνῃ προσ-
6 επιλαμβανούσῃ καὶ τοῦ πρὸς ἄρκτον μέρους, ὥστε
τὸν λοιπὸν τόπον μέχρι τῆς ἐπὶ θάτερα θαλάττης,
ὃς καὶ συνάπτει τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἤπειρον, μὴ
7 πλέον ὑπάρχειν ἢ δυεῖν σταδίων. ἡ δὲ πόλις αὐτὴ
μεσόκοιλός ἐστι· κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ μεσημβρίας πλευ-
ρὰν ἐπίπεδον ἔχει τὴν ἀπὸ θαλάττης πρόσοδον· τὰ
δὲ λοιπὰ περιέχεται λόφοις, δυσὶ μὲν ὀρεινοῖς καὶ
τραχέσιν, ἄλλοις δὲ τρισὶ πολὺ μὲν χθαμαλωτέροις,
8 σπιλώδεσι δὲ καὶ δυσβάτοις· ὧν ὁ μὲν μέγιστος
ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτῇ παράκειται, προτείνων εἰς
9 θάλατταν, ἐφ' οὗ καθίδρυται νεὼς Ἀσκληπιοῦ. τούτῳ

---

22 αὔτη F, αὕτη S[3], corr. *Sch*

δ' ὁ * ἀπὸ τῆς δύσεως ἀντίκειται, παραπλησίαν
θέσιν ἔχων, ἐφ' οὗ καὶ βασίλεια κατεσκεύασται πο-
λυτελῶς, ἅ φασιν Ἀσδρούβαν ποιῆσαι, μοναρχικῆς 653.
ὀρεγόμενον ἐξουσίας. αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς τῶν ἐλατ- 10
τόνων βουνῶν ὑπεροχαὶ τὸ πρὸς ἄρκτον αὐτῆς μέρος
περιέχουσι. καλεῖται δὲ τῶν τριῶν ὁ μὲν πρὸς ἀνα- 11
τολὰς νεύων Ἡφαίστου, τούτῳ δ' ὁ συνεχὴς Ἀλή-
του — δοκεῖ δ' οὗτος εὑρετὴς γενόμενος τῶν ἀργυ-
ρείων μετάλλων ἰσοθέων τετευχέναι τιμῶν — ὁ δὲ
τρίτος προσαγορεύεται Κρόνου. συμβαίνει δὲ τὴν 12
λίμνην τῇ παρακειμένῃ θαλάττῃ σύρρουν γεγονέναι
χειροποιήτως χάριν τῶν θαλαττουργῶν. κατὰ δὲ 13
τὴν τοῦ διείργοντος αὐτὰς χείλους διακοπὴν γέφυρα
κατεσκεύασται πρὸς τὸ καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ τὰς
ἁμάξας ταύτῃ ποιεῖσθαι τὴν παρακομιδὴν τῶν ἐκ
τῆς χώρας ἀναγκαίων.

Τοιαύτης δ' ὑπαρχούσης τῆς διαθέσεως τῶν τό- 11
πων, ἀσφαλίζεσθαι συνέβαινε τοῖς Ῥωμαίοις τὴν
στρατοπεδείαν κατὰ τὴν ἐντὸς ἐπιφάνειαν ἀκατα-
σκεύως ὑπό τε τῆς λίμνης καὶ τῆς ἐπὶ θάτερα θα-
723. λάττης. τὸ δὲ μεταξὺ τούτων διάστημα τὸ συνάπτον 2
τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἤπειρον ἀχαράκωτον εἴασε,
κατὰ μέσην ὑπάρχον τὴν αὐτοῦ στρατοπεδείαν, εἴτε 3
καὶ καταπλήξεως χάριν εἴτε καὶ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν
ἁρμοζόμενος, ὅπως ἀνεμποδίστους ἔχῃ καὶ τὰς ἐξα-
γωγὰς καὶ τὰς ἀναχωρήσεις εἰς τὴν παρεμβολήν.
ὁ δὲ περίβολος τῆς πόλεως οὐ πλεῖον εἴκοσι στα- 4
δίων ὑπῆρχε τὸ πρότερον — καίτοι γ' οὐκ ἀγνοῶ διότι

---

1 δ' ὁ FS, δ' G, δ' ἕτερος coni. *Hu*, ὁ deleto post ἀντίκειται add. τις *Ben* 254 s., δ' ὁ (δεύτερος τῶν προειρημένων λόφων) *BW*

πολλοῖς εἴρηται τετταράκοντα· τὸ δ' ἐστὶ ψεῦδος.
οὐ γὰρ ἐξ ἀκοῆς ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτόπται γεγονότες
μετ' ἐπιστάσεως ἀποφαινόμεθα — νῦν δὲ καὶ μᾶλλον
ἔτι συνῄρηται.
5 Πλὴν ὅ γε Πόπλιος, συνάψαντος καὶ τοῦ στόλου
πρὸς τὸν δέοντα καιρόν, ἐπεβάλετο συναθροίσας τὰ
πλήθη παρακαλεῖν, οὐχ ἑτέροις τισὶ χρώμενος ἀπο-
λογισμοῖς, ἀλλ' οἷς ἐτύγχανε πεπεικὼς αὑτόν, ὑπὲρ
ὧν ἡμεῖς τὸν κατὰ μέρος ἄρτι πεποιήμεθα λόγον.
6 ἀποδείξας δὲ δυνατὴν οὖσαν τὴν ἐπιβολήν, καὶ
συγκεφαλαιωσάμενος τὴν ἐκ τοῦ κατορθώματος ἐλάτ-
τωσιν (τῶν ὑπεναντίων, αὔξησιν) δὲ τῶν σφετέρων
πραγμάτων, λοιπὸν χρυσοῦς στεφάνους ἐπηγγείλατο
τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβᾶσι καὶ τὰς εἰθι- **654.**
7 σμένας δωρεὰς τοῖς ἐπιφανῶς ἀνδραγαθήσασι· τὸ
δὲ τελευταῖον ἐξ ἀρχῆς ἔφη τὴν ἐπιβολὴν αὐτῷ
ταύτην ὑποδεδειχέναι τὸν Ποσειδῶνα παραστάντα
κατὰ τὸν ὕπνον, καὶ φάναι συνεργήσειν ἐπιφανῶς
κατ' αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως καιρὸν οὕτως ὥστε
παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἐξ αὐτοῦ χρείαν ἐναργῆ
8 γενέσθαι. τῶν δὲ κατὰ τὴν παράκλησιν λόγων ἅμα
μὲν ἀπολογισμοῖς ἀκριβέσι μεμιγμένων, ἅμα δ' ἐπαγ-
γελίαις χρυσῶν στεφάνων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις
θεοῦ προνοίᾳ, τελέως μεγάλην ὁρμὴν καὶ προθυ-
μίαν παρίστασθαι συνέβαινε τοῖς νεανίσκοις.

12 Τῇ δ' ἐπαύριον κατὰ μὲν τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης
724. τόπους περιστήσας ναῦς παντοδαποῖς βέλεσιν ἐξηρ-
τυμένας καὶ δοὺς τὴν ἐπιτροπὴν Γαΐῳ, κατὰ δὲ γῆν
τοὺς εὐρωστοτάτους τῶν ἀνδρῶν εἰς δισχιλίους
ὁμόσε τοῖς κλιμακοφόροις ἐπιστήσας, ἐνήρχετο τῆς
2 πολιορκίας κατὰ τρίτην ὥραν. ὁ δὲ Μάγων ὁ τεταγ-

μένος ἐπὶ τῆς πόλεως τὸ μὲν τῶν χιλίων σύνταγμα
διελὼν τοὺς μὲν ἡμίσεις ἐπὶ τῆς ἄκρας ἀπέλιπε,
τοὺς δ' ἄλλους ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς λόφου παρεν-
έβαλε· τῶν δὲ λοιπῶν τοὺς εὐρωστοτάτους περὶ 3
δισχιλίους κατεσκευακὼς τοῖς ὑπάρχουσι κατὰ τὴν
πόλιν ὅπλοις ἐπέστησε κατὰ τὴν πύλην τὴν φέρου-
σαν ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν καὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατο-
πεδείαν· τοῖς δὲ λοιποῖς παρήγγειλε βοηθεῖν κατὰ
δύναμιν πρὸς πάντα τὰ μέρη τοῦ τείχους. ἅμα δὲ 4
τῷ τὸν Πόπλιον ταῖς σάλπιγξι διασημῆναι [καὶ] τὸν
καιρὸν τῆς προσβολῆς, ἐξαφίησι τοὺς καθωπλισμέ-
νους ὁ Μάγων διὰ τῆς πύλης, πεπεισμένος ὅτι
καταπλήξεται τοὺς ὑπεναντίους καὶ τὸ παράπαν
ἀφελεῖται τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν. προσπεσόντων δὲ 5
τούτων ἐρρωμένως τοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου κατὰ
τὸν ἰσθμὸν παρατεταγμένοις ἐγίνετο μάχη λαμπρὰ
καὶ παρακελευσμὸς ἐξ ἀμφοῖν ἐναγώνιος, τῶν μὲν
ἐκ τοῦ στρατοπέδου, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως τοῖς
ἰδίοις ἑκατέρων ἐπιβοώντων. τῆς δὲ διὰ τῶν βοη- 6
θούντων ἐπικουρίας οὐχ ὁμοίας ὑπαρχούσης διὰ τὸ
τοῖς μὲν Καρχηδονίοις διὰ μιᾶς πύλης καὶ σχεδὸν
ἀπὸ δυεῖν σταδίοιν γίνεσθαι τὴν παρουσίαν, τοῖς
δὲ Ῥωμαίοις ἐκ χειρὸς καὶ κατὰ πολὺν τόπον, ἄνισος 655.
ἦν ἡ μάχη παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ὁ γὰρ Πόπλιος 7
ἑκὼν ἐπέστησε τοὺς αὑτοῦ παρ' αὐτὴν τὴν στρατο-
πεδείαν χάριν τοῦ προκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους
πορρωτάτω, σαφῶς γινώσκων, ἐὰν διαφθείρῃ τού-
τους, ὄντας οἷον εἰ στόμα τοῦ κατὰ τὴν πόλιν πλή-
θους, ὅτι διατραπήσεται τὰ ὅλα καὶ τὴν πύλην

4 λοιπῶν FS^{s}, πολιτῶν Naberus l. c. p. 362, v. tamen VI 19, 2

8 οὐκέτι τῶν ἔνδον οὐδεὶς ἐξιέναι θαρρήσει. οὐ μὴν
ἀλλ' ἕως μέν τινος ἐφάμιλλον συνέβαινε γίνεσθαι
725. τὴν μάχην, ὡς ἐξ ἀμφοῖν κατ' ἐκλογὴν τῶν ἀρίστων
ἀνδρῶν προκεκριμένων· τέλος δ' ἐξωθούμενοι τῷ
βάρει διὰ τοὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς προσγινομένους
9 ἐτράπησαν οἱ παρὰ τῶν Καρχηδονίων, καὶ πολλοὶ
μὲν αὐτῶν ἐν τῷ τῆς μάχης καιρῷ διεφθάρησαν καὶ
κατὰ τὴν ἀποχώρησιν, οἱ δὲ πλείους ἐν τῷ παρα-
10 πίπτειν εἰς τὴν πύλην ὑφ' αὑτῶν ἠλοήθησαν. οὗ
συμβαίνοντος ὁ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος οὕτως ἐπτοήθη
11 πᾶς ὥστε καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν φεύγειν. παρ'
ὀλίγον μὲν οὖν ἦλθον οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ συνεισπεσεῖν
τότε μετὰ τῶν φευγόντων· οὐ μὴν ἀλλὰ τάς γε
κλίμακας τῷ τείχει μετ' ἀσφαλείας προσήρεισαν.
13 Ὁ δὲ Πόπλιος ἐδίδου μὲν αὑτὸν εἰς τὸν κίνδυ-
2 νον, ἐποίει δὲ τοῦτο κατὰ δύναμιν ἀσφαλῶς· εἶχε
γὰρ μεθ' αὑτοῦ τρεῖς ἄνδρας θυρεοφοροῦντας, οἳ
παρατιθέντες τοὺς θυρεοὺς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τείχους
ἐπιφάνειαν σκεπάζοντες ἀσφάλειαν αὐτῷ παρεσκεύα-
3 ζον. διὸ παρὰ τὰ πλάγια καὶ τοὺς ὑπερδεξίους
τόπους ἐπιπαριὼν μεγάλα συνεβάλλετο πρὸς τὴν
4 χρείαν· ἅμα μὲν γὰρ ἑώρα τὸ γινόμενον, ἅμα δ'
αὐτὸς ὑπὸ πάντων ὁρώμενος ἐνειργάζετο προθυμίαν
5 τοῖς ἀγωνιζομένοις. ἐξ οὗ συνέβαινε μηδὲν ἐλλιπὲς
γίνεσθαι τῶν πρὸς τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ὁπότε τιν'
αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον ὁ καιρὸς ὑποδείξειε, πᾶν
ἐκ χειρὸς ἀεὶ συνηργεῖτο πρὸς τὸ δέον.
6 Ὁρμησάντων δὲ ταῖς κλίμαξι περὶ τὴν ἀνάβασιν
τῶν πρώτων τεθαρρηκότως, οὐχ οὕτως τὸ πλῆθος

---

25. 26 *τι αυτῶι* F(S), *αὐτῷ* del. *Hu* (v. Philol. 1859, 292), *τιν' αὐτῷ BW*

τῶν ἀμυνομένων ἐπικίνδυνον ἐποίει τὴν προσβολὴν
ὡς τὸ μέγεθος τῶν τειχῶν. διὸ καὶ μᾶλλον ἐπερ- 7656.
ρώσθησαν οἱ κατὰ (τὰ) τείχη, θεωροῦντες τὴν δυσ-
χρηστίαν τῶν συμβαινόντων. ἔνιαι μὲν γὰρ συνε- 8
τρίβοντο τῶν κλιμάκων, πολλῶν ἅμα διὰ τὸ μέγεθος
726. συνεπιβαινόντων· ἐφ' αἷς δ' οἱ πρῶτοι προσβαίνον-
τες ἐσκοτοῦντο διὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν καὶ
βραχείας προσδεόμενοι τῆς ἐκ τῶν ἀμυνομένων ἀντι-
πράξεως ἐρρίπτουν σφᾶς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων.
ὅτε δὲ καὶ δοκοὺς ἤ τι τοιοῦτον ἐγχειρήσαιεν ἐπιρ- 9
ρίπτειν ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων, ὁμοῦ πάντες ἀπεσύροντο
καὶ κατεφέροντο πρὸς τὴν γῆν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοιού- 10
των ἀπαντωμένων οὐδὲν ἱκανὸν ἦν πρὸς τὸ κωλύειν
τὴν ἐπιφορὰν καὶ τὴν ὁρμὴν τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ'
ἔτι καταφερομένων τῶν πρώτων ἐπέβαινον οἱ συν-
εχεῖς ἐπὶ τὴν ἐκλείπουσαν ἀεὶ χώραν. ἤδη δὲ τῆς 11
ἡμέρας προβαινούσης, καὶ τῶν στρατιωτῶν τετρυμ-
μένων ὑπὸ τῆς κακοπαθείας, ἀνεκαλέσατο ταῖς σάλ-
πιγξιν ὁ στρατηγὸς τοὺς προσβάλλοντας.

Οἱ μὲν οὖν ἔνδον περιχαρεῖς ἦσαν ὡς ἀποτε- 14
τριμμένοι τὸν κίνδυνον· ὁ δὲ Πόπλιος, προσδοκῶν 2
ἤδη τὸν τῆς ἀμπώτεως καιρόν, κατὰ μὲν τὴν λίμνην
ἡτοίμασε πεντακοσίους ἄνδρας μετὰ κλιμάκων, κατὰ 3
δὲ τὴν πύλην καὶ τὸν ἰσθμὸν νεαλεῖς ποιήσας τοὺς
στρατιώτας καὶ παρακαλέσας προσανέδωκε κλίμακας
πλείους τῶν πρότερον, ὥστε συνεχῶς πλήρες γενέ-
σθαι τὸ τεῖχος τῶν προσβαινόντων. ἅμα δὲ τῷ ση- 4
μῆναι τὸ πολεμικὸν καὶ προσθέντας τῷ τείχει τὰς

---

12 *οὐ μὴν* — 14 *Ῥωμαίων* **Suid. s. v.** *ἀπαντᾶν*
24 *στήσας* Bentenus observ. crit. in Polyb. Lugd. Bat. 1873 p. 36, sed v. V 22, 11. XI 1, 3

*κλίμακας προσβαίνειν κατὰ πάντα τὰ μέρη τεθαρρη-
κότως μεγάλην συνέβαινε ταραχὴν καὶ διατροπὴν
5 γίνεσθαι τῶν ἔνδον. νομίζοντες γὰρ ἀπολελύσθαι
τῆς περιστάσεως, αὖθις ἀρχὴν ἑώρων λαμβάνοντα
6 τὸν κίνδυνον ἐξ ἄλλης ὁρμῆς· ἅμα δὲ καὶ τῶν
βελῶν αὐτοὺς ἤδη λειπόντων, καὶ τοῦ πλήθους τῶν
ἀπολωλότων εἰς ἀθυμίαν ἄγοντος, δυσχερῶς μὲν
ἔφερον τὸ γινόμενον, οὐ μὴν ἀλλ' ἠμύνοντο δυνα-
7 τῶς. κατὰ δὲ τὴν ἀκμὴν τοῦ διὰ τῶν κλιμάκων
8 ἀγῶνος ἤρχετο τὰ κατὰ τὴν ἄμπωτιν, καὶ τὰ μὲν
727. ἄκρα τῆς λίμνης ἀπέλειπε τὸ ὕδωρ κατὰ βραχύ,
διὰ δὲ τοῦ στόματος ὁ ῥοῦς εἰς τὴν συνεχῆ θάλατ- 657.
ταν ἄθρους ἐφέρετο καὶ πολύς, ὥστε τοῖς ἀπρονοή-
τως θεωμένοις ἄπιστον φαίνεσθαι τὸ γινόμενον.
9 ὁ δὲ Πόπλιος ἔχων ἑτοίμους τοὺς καθηγεμόνας ἐμ-
βαίνειν παρεκελεύετο καὶ θαρρεῖν τοὺς πρὸς τὴν
10 χρείαν ταύτην ἡτοιμασμένους· καὶ γὰρ ἦν εὖ πεφυ-
κώς, εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι, πρὸς τὸ θάρσος ἐμβαλεῖν
11 καὶ συμπαθεῖς ποιῆσαι τοὺς παρακαλουμένους. τότε
δὴ πειθαρχησάντων αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ τέλματος
ἁμιλλωμένων, ἅπαν τὸ στρατόπεδον ὑπέλαβε μετά
12 τινος θεοῦ προνοίας γίνεσθαι τὸ συμβαῖνον. ἐξ οὗ
καὶ μνησθέντες τῶν κατὰ τὸν Ποσειδῶ καὶ τῆς τοῦ
Ποπλίου κατὰ τὴν παράκλησιν ἐπαγγελίας, ἐπὶ τοσ-
οῦτο ταῖς ψυχαῖς παρωρμήθησαν ὡς συμφράξαν-
τες καὶ βιασάμενοι πρὸς τὴν πύλην ἔξωθεν ἐπεχεί-
ρουν διακόπτειν τοῖς πελέκεσι καὶ ταῖς ἀξίναις τὰς
13 θύρας. οἱ δὲ διὰ τῶν τελμάτων ἐγγίσαντες τῷ
τείχει, καὶ καταλαβόντες ἐρήμους τὰς ἐπάλξεις, οὐ*

---

15. 16 *παρεκελεύετο ἐμβαίνειν τοὺς στρατιώτας· καὶ γὰρ ἦν* — 19 *παρακαλουμένους* **Suid. s. v.** *εὖ πεφυκώς*

μόνον προσέθεσαν ἀσφαλῶς τὰς κλίμακας, ἀλλὰ καὶ
κατέσχον ἀναβάντες ἀμαχητὶ τὸ τεῖχος, ἅτε τῶν 14
ἔνδον περισπωμένων μὲν περὶ τοὺς ἄλλους τόπους,
καὶ μάλιστα τοὺς κατὰ τὸν ἰσθμὸν καὶ τὴν ταύτῃ
πύλην, οὐδέποτε δ' ἂν ἐλπισάντων ἐγγίσαι τῷ τείχει
τοὺς πολεμίους κατὰ τὸν τῆς λίμνης τόπον, τὸ δὲ 15
πλεῖστον, ὑπὸ τῆς ἀτάκτου κραυγῆς καὶ τῆς συμ-
μίκτου πολυοχλίας οὐ δυναμένων οὔτ' ἀκούειν οὔτε
συνορᾶν τῶν δεόντων οὐδέν.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κρατήσαντες τοῦ τείχους τὸ μὲν 15
πρῶτον ἐπεπορεύοντο κατὰ τὴν ἐφοδείαν ἀποσύρον-
τες τοὺς πολεμίους, μεγάλα συμβαλλομένης αὐτοῖς
τῆς ὁπλίσεως πρὸς τοῦτο τὸ γένος τῆς χρείας· ἐπεὶ 2
δ' ἀφίκοντο πρὸς τὴν πύλην, οἱ μὲν καταβάντες διέ-
κοπτον τοὺς μοχλούς, οἱ δ' ἔξωθεν εἰσέπιπτον, οἱ
δὲ διὰ τῶν κλιμάκων βιαζόμενοι κατὰ τὸν ἰσθμόν,
728. ἤδη κρατοῦντες τῶν ἀμυνομένων, ἐπέβαινον ἐπὶ τὰς
ἐπάλξεις. καὶ τέλος τὰ μὲν τείχη τούτῳ τῷ τρόπῳ 3
κατείληπτο, τὸν δὲ λόφον οἱ διὰ τῆς πύλης εἰσπο-
ρευόμενοι κατελάμβανον τὸν πρὸς τὰς ἀνατολάς,
τρεψάμενοι τοὺς φυλάττοντας. ὁ δὲ Πόπλιος ἐπεὶ 4 658.
τοὺς εἰσεληλυθότας ἀξιόχρεως ὑπελάμβανεν εἶναι,
τοὺς μὲν πλείστους ἐφῆκε κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος
ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει, παραγγείλας κτείνειν τὸν
παρατυχόντα καὶ μηδενὸς φείδεσθαι, μηδὲ πρὸς τὰς
ὠφελείας ὁρμᾶν, μέχρις ἂν ἀποδοθῇ τὸ σύνθημα.
ποιεῖν δέ μοι δοκοῦσι τοῦτο καταπλήξεως χάριν· 5
διὸ καὶ πολλάκις ἰδεῖν ἔστιν ἐν ταῖς τῶν Ῥωμαίων
καταλήψεσι τῶν πόλεων οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους

---

21 ὁ δὲ Πόπλιος εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἐκέλευσε κτεί-
νειν — 26 σύνθημα **Suid. s. v.** ὠφελείας

πεφονευμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κύνας δεδιχοτομημέ-
νους καὶ τῶν ἄλλων ζῴων μέλη παρακεκομμένα.
6 τότε δὲ καὶ τελέως πολὺ τὸ τοιοῦτον ἦν διὰ τὸ
7 πλῆθος τῶν κατειλημμένων. αὐτὸς δὲ περὶ χιλίους
ἔχων ὥρμησε πρὸς τὴν ἄκραν. ἐγγίσαντος δ' αὐτοῦ
τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλλετο Μάγων ἀμύνεσθαι, μετὰ
δὲ ταῦτα συννοήσας βεβαίως ἤδη κατειλημμένην τὴν
πόλιν διεπέμψατο περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς αὑτοῦ,
8 καὶ παρέδωκε τὴν ἄκραν. οὗ γενομένου, καὶ τοῦ
συνθήματος ἀποδοθέντος, τοῦ μὲν φονεύειν ἀπέ-
9 στησαν, ὥρμησαν δὲ πρὸς τὰς ἁρπαγάς. ἐπιγενομέ-
νης δὲ τῆς νυκτὸς οἱ μὲν ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔμε-
νον, οἷς ἦν οὕτω διατεταγμένον· μετὰ δὲ τῶν χιλίων
ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τῆς ἄκρας ηὐλίσθη, τοὺς δὲ λοι-
ποὺς διὰ τῶν χιλιάρχων ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐκκαλεσά-
μενος ἐπέταξε συναθροίσαντας εἰς τὴν ἀγορὰν τὰ
διηρπασμένα κατὰ σημαίας ἐπὶ τούτων κοιτάζεσθαι.
10 τοὺς δὲ γροσφομάχους ἐκ τῆς παρεμβολῆς καλέσας
ἐπὶ τὸν λόφον ἐπέστησε τὸν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν.
11 Καὶ τῆς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν Καρχηδόνος
16 τοῦτον τὸν τρόπον ἐγένοντο κύριοι Ῥωμαῖοι· εἰς
δὲ τὴν ἐπαύριον ἀθροισθείσης εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς
729. τε τῶν στρατευομένων παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις
ἀποσκευῆς καὶ τῆς τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἐργαστι-
κῶν κατασκευῆς, ταῦτα μὲν ἐμέριζον οἱ χιλίαρχοι
τοῖς ἰδίοις στρατοπέδοις κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος.
2 ἔστι δὲ παρὰ Ῥωμαίοις τοιαύτη τις ἡ περὶ τὰς τῶν
πόλεων καταλήψεις οἰκονομία. ποτὲ μὲν γὰρ ἑκάστης

---

2 κατακεκομμένα *Rei* 516, sed v. Arrian. Anab. VI 29, 9   24 ἰδίως δὲ τῶν πολιτικῶν — 25 κατασκευῆς **Suid. s. v. ἐργαστικός**

σημαίας πρὸς τὴν πρᾶξιν ἀπομερίζονταί τινες τῶν
ἀνδρῶν κατὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, ποτὲ δὲ κατὰ 659.
σημαίας μερίζουσιν αὐτούς. οὐδέποτε (δὲ) πλείους 3
ἀποτάττονται πρὸς τοῦτο τῶν ἡμίσεων· οἱ δὲ λοι-
ποὶ μένοντες κατὰ τὰς τάξεις ἐφεδρεύουσι, ποτὲ
μὲν ἐκτὸς τῆς πόλεως, ποτὲ δὲ πάλιν ἐντός, ἀεὶ
πρὸς τὸ δεικνύειν. τῆς δὲ δυνάμεως διῃρημένης 4
αὐτοῖς κατὰ μὲν τὸ πλεῖον εἰς δύο στρατόπεδα
Ῥωμαϊκὰ καὶ δύο τῶν συμμάχων, τοτὲ δὲ καὶ σπα-
νίως ἀθροιζομένων ὁμοῦ τῶν τεττάρων, πάντες οἱ
πρὸς τὴν ἁρπαγὴν ἀπομερισθέντες ἀναφέρουσι τὰς
ὠφελείας ἕκαστοι τοῖς ἑαυτῶν στρατοπέδοις, κἄπειτα 5
πραθέντων τούτων οἱ χιλίαρχοι διανέμουσι πᾶσιν
ἴσον, οὐ μόνον τοῖς μείνασιν ἐν ταῖς ἐφεδρείαις,
ἀλλὰ καὶ τοῖς τὰς σκηνὰς φυλάττουσι τοῖς τ' ἀρρω-
στοῦσι καὶ τοῖς ἐπί τινα λειτουργίαν ἀπεσταλμένοις.
περὶ δὲ τοῦ μηδένα νοσφίζεσθαι μηδὲν τῶν ἐκ τῆς 6
διαρπαγῆς, ἀλλὰ τηρεῖν τὴν πίστιν κατὰ τὸν ὅρκον,
(ὃν) ὀμνύουσι πάντες, ὅταν ἀθροισθῶσι πρῶτον εἰς
τὴν παρεμβολήν, ἐξιέναι μέλλοντες εἰς τὴν πολε-
μίαν, ὑπὲρ τούτου δὲ τοῦ μέρους εἴρηται πρότερον 7
ἡμῖν διὰ πλειόνων ἐν τοῖς περὶ τῆς πολιτείας. λοι- 8
πὸν ὅταν οἱ μὲν ἡμίσεις τράπωνται πρὸς τὰς ἁρπα-
γάς, οἱ δ' ἡμίσεις διαφυλάττοντες τὰς τάξεις ἐφε-
δρεύωσι τούτοις, οὐδέποτε κινδυνεύει Ῥωμαίοις τὰ
ὅλα διὰ πλεονεξίαν. τῆς γὰρ ἐλπίδος τῆς κατὰ τὴν 9
ὠφέλειαν οὐκ ἀπιστουμένης ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐπ' ἴσης
730. ἑστηκυίας τοῖς μένουσι κατὰ τὰς ἐφεδρείας καὶ τοῖς
διαρπάζουσιν, οὐδεὶς ἀπολείπει τὰς τάξεις· ὃ μά-
λιστα τοὺς ἄλλους εἴωθε βλάπτειν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ 17
πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων κακοπαθοῦσι καὶ κινδυ-

*νεύουσι τοῦ κέρδους ἕνεκεν, φανερὸν ὡς, ὅταν ὁ
καιρὸς οὗτος ὑποπέσῃ, δυσχερῶς εἰκὸς ἀπέχεσθαι
τοὺς ἐν ταῖς ἐφεδρείαις ἢ στρατοπεδείαις ἀπολειπο-
μένους διὰ τὸ [τοὺς] παρὰ τοῖς πλείστοις πᾶν τὸ
2 ληφθὲν εἶναι τοῦ κυριεύσαντος· καὶ γὰρ ἂν ὅλως
μόναρχος ἢ στρατηγὸς ἐπιμελὴς ἀναφέρειν εἰς τὸ
κοινὸν ἐπιτάξῃ τὰς ὠφελείας, ὅμως τὰ δυνατὰ κρύπτε-
3 σθαι πάντες ἴδια νομίζουσι. διὸ τῶν πολλῶν ὁρ-
μώντων ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος οὐ δυνάμενοι κρατεῖν* **660.**
4 *κινδυνεύουσι τοῖς ὅλοις· καὶ πολλοὶ δή τινες κατ-
ορθώσαντες τὰς ἐπιβολάς, καὶ ποτὲ μὲν ἐπιπεσόν-
τες ταῖς τῶν πολεμίων παρεμβολαῖς, ποτὲ δὲ κατα-
λαβόμενοι πόλεις, οὐ μόνον ἐξέπεσον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ὅλοις ἐσφάλησαν παρ' οὐδὲν ἢ τὴν προειρημένην
5 αἰτίαν. διὸ δεῖ περὶ μηδὲν οὕτω σπουδάζειν καὶ
προνοεῖσθαι τοὺς ἡγουμένους ὡς περὶ τοῦτο τὸ
μέρος, ἵνα, καθ' ὅσον ἐστὶ δυνατόν, ὑπάρχῃ παρὰ
τοῖς πολλοῖς ἐλπὶς ὡς ἐξ ἴσου πᾶσι τῆς ὠφελείας
οὔσης, ἐάν τις ὑποπίπτῃ τοιοῦτος καιρός.*

6 *Πλὴν οἱ μὲν χιλίαρχοι τότε περὶ τὴν τῶν λα-
φύρων ἦσαν οἰκονομίαν· ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥω-
μαίων, ἐπεὶ συνήχθη τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος,
ὃ συνέβη γενέσθαι μικρῷ λεῖπον τῶν μυρίων, συνέ-
ταξε χωρισθῆναι πρῶτον μὲν τοὺς πολιτικοὺς ἄν-
δρας τε καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τούτων τέκνα, δεύτε-
7 ρον δὲ τοὺς χειροτέχνας. γενομένου δὲ τούτου,
τοὺς μὲν πολιτικοὺς παρακαλέσας εὐνοεῖν Ῥωμαίοις
καὶ μνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ἀπέλυσε πάντας ἐπὶ
8 τὰς ἰδίας οἰκήσεις. οὗτοι μὲν οὖν ἅμα δακρύοντες
καὶ χαίροντες ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας, προσ-*
731. 9 *κυνήσαντες τὸν στρατηγὸν διελύθησαν· τοῖς δὲ*

*χειροτέχναις κατὰ τὸ παρὸν εἶπε διότι δημόσιοι τῆς
Ῥώμης εἰσί· παρασχομένοις δὲ τὴν εὔνοιαν καὶ
προθυμίαν ἑκάστοις κατὰ τὰς αὑτῶν τέχνας ἐπηγ-
γείλατο τὴν ἐλευθερίαν, κατὰ νοῦν χωρήσαντος τοῦ
πρὸς τοὺς Καρχηδονίους πολέμου. καὶ τούτους μὲν* 10
*ἀπογράφεσθαι προσέταξε πρὸς τὸν ταμίαν, συστή-
σας Ῥωμαϊκὸν ἐπιμελητὴν κατὰ τριάκοντα· τὸ γὰρ
πᾶν πλῆθος ἐγένετο τούτων περὶ δισχιλίους. ἐκ δὲ* 11
*τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων ἐκλέξας τοὺς εὐρωστοτά-
τους καὶ τοῖς εἴδεσι καὶ ταῖς ἡλικίαις ἀκμαιοτάτους
προσέμιξε τοῖς αὑτοῦ πληρώμασι, καὶ ποιήσας ἡμιο-* 12
*λίους τοὺς πάντας ναύτας ἢ πρόσθεν συνεπλήρωσε
καὶ τὰς αἰχμαλώτους νῆας, ὥστε τοὺς ἄνδρας ἑκά-
στῳ σκάφει βραχύ τι λείπειν τοῦ διπλασίους εἶναι
τοὺς ὑπάρχοντας τῶν προγενομένων· αἱ μὲν γὰρ* 13
*αἰχμάλωτοι νῆες ἦσαν ὀκτωκαίδεκα τὸν ἀριθμόν, αἱ
δ' ἐξ ἀρχῆς πέντε καὶ τριάκοντα. παραπλησίως δὲ* 14 **661.**
*καὶ τούτοις ἐπηγγείλατο τὴν ἐλευθερίαν, παρασχο-
μένοις τὴν αὑτῶν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, ἐπειδὰν
κρατήσωσι τῷ πολέμῳ τῶν Καρχηδονίων. τοῦτον* 15
*δὲ χειρίσας τὸν τρόπον τὰ κατὰ τοὺς αἰχμαλώτους
μεγάλην μὲν εὔνοιαν καὶ πίστιν ἐνειργάσατο τοῖς
πολιτικοῖς καὶ πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς τὰ κοινὰ πράγ-
ματα, μεγάλην δὲ προθυμίαν τοῖς χειροτέχναις διὰ
τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας. ἡμιόλιον δὲ ποιήσας* 16
*τὸ ναυτικὸν ἐκ τοῦ καιροῦ διὰ τὴν αὑτοῦ πρό-
νοιαν* ***

Μετὰ δὲ ταῦτα Μάγωνα καὶ τοὺς ἅμα τούτῳ 18
Καρχηδονίους ἐχώριζε. δύο μὲν γὰρ ἦσαν κατει-

---

6 *προσέταξεν* F   16 *ὀκτωκαίδεκα*] *ἅμ' ὀκτωκαίδεκα* F(S), corr. *Di*

λημμένοι τῶν ἐκ τῆς γερουσίας, πέντε δὲ καὶ δέκα
2 *τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου. καὶ τούτους μὲν συνέστησε*
Γαΐῳ Λαιλίῳ, συντάξας τὴν ἁρμόζουσαν ἐπιμέλειαν
3 *ποιεῖσθαι τῶν ἀνδρῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς ὁμή-*
732. *ρους προσεκαλέσατο, πλείους ὄντας τῶν τριακοσίων.*
καὶ τοὺς μὲν παῖδας καθ' ἕνα προσαγαγόμενος καὶ
καταψήσας θαρρεῖν ἐκέλευε, διότι μετ' ὀλίγας ἡμέ-
4 *ρας ἐπόψονται τοὺς αὑτῶν γονεῖς· τοὺς δὲ λοιποὺς*
ὁμοῦ παρεκάλεσε πάντας θαρρεῖν καὶ γράφειν αὐτοὺς
5 *εἰς τὰς ἰδίας πόλεις πρὸς αὑτῶν ἀναγκαίους πρῶ-*
τον μὲν ὅτι σῴζονται καὶ καλῶς αὐτοῖς ἐστι, δεύτε-
ρον δὲ διότι θέλουσι Ῥωμαῖοι πάντας αὐτοὺς εἰς
τὴν οἰκείαν ἀποκαταστῆσαι μετ' ἀσφαλείας, ἑλομένων
τῶν ἀναγκαίων σφίσι τὴν πρὸς Ῥωμαίους συμμα-
6 *χίαν. ταῦτα δ' εἰπών, καὶ παρεσκευακὼς πρότερον*
ἐκ τῶν λαφύρων τὰ λυσιτελέστερα πρὸς τὴν ἐπί-
νοιαν, τότε κατὰ γένη καὶ καθ' ἡλικίαν ἑκάστοις
ἐδωρεῖτο τὰ πρέποντα, ταῖς μὲν παισὶ κόνους καὶ
ψέλλια, τοῖς δὲ νεανίσκοις ῥαμφὰς καὶ μαχαίρας.
7 *ἐκ δὲ τῶν αἰχμαλωτίδων τῆς Μανδονίου γυναικός,*
ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἀνδοβάλου τοῦ τῶν Ἰλεργητῶν βασι-
λέως, προσπεσούσης αὐτῷ καὶ δεομένης μετὰ δα-
κρύων ἐπιστροφὴν ποιήσασθαι τῆς αὐτῶν εὐσχημο-

---

6 *τοὺς δὲ παῖδας* — 7 *ἐκέλευε* **Suid. s. v.** ***καταψήσας*** 9 *αὐτοὺς* del. *Hu* quaest. II 7 10 *τοὺς* om. ante *αὐτῶν* FS, add. D² K 18 *ἐδωρεῖτο δὲ πᾶσι τὰ πρέποντα* — 19 *μαχαίρας* **Suid. s. v.** ***κόννους*** 20 **inc. M 30, 15 H.:** *Ὅτι ἐκ τῶν αἰχμαλωτίδων* cet. **inc. P:** *Ὅτι πόπλιος αἰχμάλωτον λαβὼν· ἐκ τῆς τοῦ μανδονίου γυναικός* cet. 21. 22 post *βασιλέως* **pergit P:** *ταύτην ἐπιμελῶς καὶ φιλοτίμως ἐδόξασε· δακρύσας ἐπὶ τῆι συμφορᾶι καὶ συμπαθήσας ταύτην τῆς δουλείας ἠλευθέρωσεν κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοῦτον* cet. quae sequuntur **cap. 19, 3**

σύνης ἀμείνω Καρχηδονίων, συμπαθὴς γενόμενος
ἤρετο τί λείπει τῶν ἐπιτηδείων αὐταῖς· καὶ γὰρ ἦν 8
ἡ γυνὴ πρεσβυτέρα καί τινα προστασίαν ἀξιωματι-
κὴν ἐπιφαίνουσα. τῆς δὲ κατασιωπώσης ἐκάλει τοὺς 9 662.
πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν γυναικῶν ἀποτεταγμένους.
ὧν παραγενομένων καὶ διασαφούντων ὅτι πάντα τὰ 10
δέοντα δαψιλῶς αὐταῖς παρασκευάζοιεν, πάλιν ὁμοίως
733. *ἁψαμένης αὐτοῦ τῶν γονάτων τῆς γυναικὸς καὶ τὸν*
αὐτὸν εἰπούσης λόγον, μᾶλλον ἔτι διαπορήσας ὁ Πό-
πλιος, καί τινα λαβὼν ἔννοιαν ὡς ὀλιγωρούντων καὶ
ψευδῶς πρὸς τὸ παρὸν ἀποφαινομένων τῶν πρὸς τὴν
ἐπιμέλειαν ἀποτεταγμένων, θαρρεῖν ἐκέλευε τὰς γυ-
ναῖκας· αὐτὸς γὰρ ἑτέρους ἐπιστήσειν τοὺς φρον- 11
τιοῦντας ἵνα μηδὲν αὐτὰς ἐλλείπῃ τῶν ἐπιτηδείων.
ἡ δ' ἐπισχοῦσα μικρόν 'Οὐκ ὀρθῶς' ἔφη 'στρατηγέ, 12
τοὺς ἡμετέρους ἐκδέχῃ λόγους, εἰ νομίζεις ἡμᾶς ὑπὲρ
τῆς γαστρὸς δεῖσθαί σου νῦν'. καὶ τότε λαβὼν ὁ Πό- 13
πλιος ἐν νῷ τὸ βούλημα τῆς γυναικός, καὶ θεωρῶν
ὑπὸ τὴν ὄψιν τὴν ἀκμὴν τῶν Ἀνδοβάλου θυγατέρων
καὶ πλειόνων ἄλλων δυναστῶν, ἠναγκάσθη δακρῦ-
σαι, τῆς γυναικὸς ἐν ὀλίγῳ τὴν τῆς περιστάσεως
ἔμφασιν ὑποδεικνυούσης. διὸ δὴ καὶ τότε φανερὸς 14
γενόμενος ὅτι συνῆκε τὸ ῥηθέν, καὶ λαβόμενος τῆς
δεξιᾶς, θαρρεῖν αὐτήν τε ταύτην ἐκέλευε καὶ τὰς
ἄλλας ὁμοίως· ποιήσεσθαι γὰρ πρόνοιαν ὡς ἰδίων 15
ἀδελφῶν καὶ τέκνων, συστήσεσθαι δὲ καὶ πρὸς τὴν
τούτων ἐπιμέλειαν ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις
πιστοὺς ἄνδρας.

Μετὰ ταῦτα παρεδίδου τοῖς ταμίαις [τὰ χρήματα], 19

---

15 *οὐκ ὀρθῶς* — 16 *λόγους* **Suid. s. v. *ἐκδέχῃ***
26 *τέκνων*: **des. M 31, 4 H.** 29 *τὰ χρήματα* de . *Ben* 255

2 *ὅσα δημόσια κατελήφθη τῶν Καρχηδονίων. ἦν δὲ*
ταῦτα πλείω τῶν ἑξακοσίων ταλάντων, ὥστε προσ-
τεθέντων τούτων οἷς παρῆν αὐτὸς ἐκ Ῥώμης ἔχων
τετρακοσίοις, τὴν ὅλην παράθεσιν αὐτῷ γενέσθαι
τῆς χορηγίας πλείω τῶν χιλίων.
3 *Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον νεανίσκοι τινὲς τῶν*
Ῥωμαίων ἐπιτυχόντες παρθένῳ κατὰ τὴν ἀκμὴν καὶ
κατὰ τὸ κάλλος διαφερούσῃ τῶν ἄλλων γυναικῶν, καὶ
734. *συνιδόντες φιλογύνην ὄντα τὸν Πόπλιον, ἧκον αὐτὴν*
ἄγοντες καὶ παραστήσαντες ἔφασκον αὐτῷ δωρεῖσθαι
4 *τὴν κόρην. ὁ δὲ καταπλαγεὶς καὶ θαυμάσας τὸ κάλ-*
λος, ἰδιώτης μὲν ὢν οὐδεμίαν ἥδιον ἂν ἔφη δέξα-
σθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, στρατηγὸς δ' ὑπάρχων οὐδ' **663.**
5 *ὁποίαν ἧττον, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, τοῦτ' αἰνιττόμε-*
νος διὰ τῆς ἀποφάσεως, διότι κατὰ μὲν τὰς ἀνα-
παύσεις ἐνίοτε καὶ ῥαθυμίας ἐν τῷ ζῆν ἡδίστας
τοῖς νέοις ἀπολαύσεις τὰ τοιαῦτα παρέχεται καὶ
διατριβάς, ἐν δὲ τοῖς τοῦ πράττειν καιροῖς μέγιστα
γίνεται καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν ἐμπόδια
6 *τοῖς χρωμένοις. τοῖς μὲν οὖν νεανίσκοις ἔφη χάριν*
ἔχειν, τὸν δὲ τῆς παρθένου πατέρα καλέσας καὶ δοὺς
αὐτὴν ἐκ χειρὸς ἐκέλευε συνοικίζειν ᾧ ποτ' ἂν προ-
7 *αιρῆται τῶν πολιτῶν. δι' ὧν καὶ τὰ τῆς ἐγκρατείας*
καὶ τὰ τῆς μετριότητος ἐμφαίνων μεγάλην ἀποδοχὴν
ἐνειργάζετο τοῖς ὑποταττομένοις.
8 *Ταῦτα δὲ διοικησάμενος, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν αἰχ-*
μαλώτων παραδοὺς τοῖς χιλιάρχοις, ἐξέπεμψε Γάιον

---

6. 7 **inc. M 31, 4 H.:** *Ὅτι νεανίσκοι τινὲς ῥωμαίων ἐπιτυχόντες* cet.; **pergit P:** *κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοῦτον* cet. (v. p. 80, 21. 22 ann. cr.); **inc. Suid. s. v. *Πόπλιος*:** *ὅτι ποτὲ νεανίσκοι τινὲς τῶν Ῥωμαίων ἐπιτυχόντες* cet. 25 *ὑποταττομένοις*: **des. M 31, 19 H. P Suid.**

τὸν Λαίλιον ἐπὶ πεντήρους εἰς τὴν Ῥώμην, τούς τε
Καρχηδονίους συστήσας καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων
τοὺς ἐπιφανεστάτους, δηλώσοντα τοῖς ἐν τῇ πατρίδι
τὰ γεγονότα. τὸ γὰρ πλεῖον αὐτῶν ἤδη τὰ κατὰ 9
τὴν Ἰβηρίαν ἀπηλπικότων, σαφῶς ᾔδει διότι τούτων
προσαγγελθέντων αὖθις ἀναθαρρήσαντες πολλαπλα-
σίως συνεπιλήψονται τῶν πραγμάτων.

Αὐτὸς δὲ χρόνον μέν τιν' ἐν τῇ Καρχηδόνι τάς 20
τε ναυτικὰς δυνάμεις ἐγύμναζε συνεχῶς καὶ τοῖς
χιλιάρχοις ὑπέδειξε τοιοῦτόν τινα τρόπον τῆς τῶν
735. πεζικῶν στρατοπέδων γυμνασίας. τὴν μὲν πρώτην 2
ἡμέραν ἐκέλευσε τροχάζειν ἐπὶ τριάκοντα σταδίους
ἐν τοῖς ὅπλοις, τὴν δὲ δευτέραν πάντας ἐκτρίβειν
καὶ θεραπεύειν καὶ κατασκοπεῖν ἐν τῷ φανερῷ τὰς
πανοπλίας, τῇ δ' ἑξῆς ἀναπαύεσθαι καὶ ῥαθυμεῖν,
τῇ δὲ μετὰ ταύτην τοὺς μὲν μαχαιρομαχεῖν ξυλίναις 3
ἐσκυτωμέναις μετ' ἐπισφαιρῶν μαχαίραις, τοὺς δὲ
τοῖς ἐσφαιρωμένοις γρόσφοις ἀκοντίζειν, τῇ δὲ πέμ-
πτῃ πάλιν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς δρόμους καὶ τὴν ἀρχὴν
ἐπανάγειν. ἵνα δὲ μήτε τῶν πρὸς τὰς μελέτας 4
ὅπλων μήτε τῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν μηδὲν ἐλλείπῃ,
τὴν πλείστην ἐποιεῖτο σπουδὴν πρὸς τοὺς χειροτέχνας.
κατὰ μέρος μὲν οὖν ἄνδρας ἐπιμελεῖς ἐφεστάκει πρὸς 5
ταύτην τὴν χρείαν, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον· αὐτὸς 664.
δὲ καθ' ἡμέραν ἐπεπορεύετο, καὶ δι' αὐτοῦ τὰς χο-
ρηγίας ἑκάστοις παρεσκεύαζε. λοιπὸν τῶν μὲν πε- 6
ζικῶν στρατοπέδων κατὰ τοὺς πρὸ τῆς πόλεως τόπους

---

11 τὴν μὲν — 13 ὅπλοις **Suid. s. v. τροχάζειν**
20 δὲ μήτε] μηδε τῇ F(S), μήτε τι H et codices, de quibus dicit *Sch* tom. VI 615 et 617, δὲ μήτε τι *Ur* 173[b], δὲ μηδέ τι *Ca*, corr. *Be*

*χρωμένων ταῖς μελέταις καὶ ταῖς γυμνασίαις, τῶν δὲ
ναυτικῶν δυνάμεων κατὰ θάλατταν ταῖς ἀναπείραις
καὶ ταῖς εἰρεσίαις, τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἀκονώντων
τε καὶ χαλκευόντων καὶ τεκταινομένων, καὶ συλλήβδην
ἁπάντων σπουδαζόντων περὶ τὰς τῶν ὅπλων*
7 *κατασκευάς, οὐκ ἔσθ' ὃς οὐκ ἂν εἶπε κατὰ τὸν Ξενοφῶντα
τότε θεασάμενος ἐκείνην τὴν πόλιν ἐργαστή-*
8 *ριον εἶναι πολέμου. ἐπεὶ δ' αὐτῷ πάντα καλῶς
ἐδόκει καὶ δεόντως ἐξησκῆσθαι τὰ πρὸς τὰς χρείας,
μετὰ ταῦτα ταῖς τε φυλακαῖς καὶ ταῖς τῶν τειχῶν
κατασκευαῖς ἀσφαλισάμενος τὰ κατὰ τὴν πόλιν,
ἀνέζευξε καὶ τῇ πεζικῇ καὶ ναυτικῇ δυνάμει, καὶ*
736. *προῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Ταρράκωνος,
ἔχων μεθ' αὑτοῦ καὶ τοὺς ὁμήρους.*

III. RES GRAECIAE.

21 (24) Ὅτι *Εὐρυλέων ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἄτολ-*
2 *μος ἦν καὶ πολεμικῆς χρείας ἀλλότριος. τοῦ δὲ καιροῦ
τοῦ κατὰ τὴν διήγησιν ἐφεστακότος ἡμᾶς ἐπὶ
τὴν ἀρχὴν τῶν Φιλοποίμενος πράξεων, καθήκειν
ἡγούμεθα, καθάπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολόγων
ἀνδρῶν τὰς ἑκάστων ἀγωγὰς καὶ φύσεις ἐπειράθημεν
ὑποδεικνύναι, καὶ περὶ τούτου ποιῆσαι τὸ*
3 *παραπλήσιον. καὶ γὰρ ἄτοπον τὰς μὲν τῶν πόλεων
κτίσεις τοὺς συγγραφέας, καὶ πότε καὶ πῶς καὶ διὰ
τίνων ἐκτίσθησαν, ἔτι δὲ τὰς διαθέσεις καὶ περιστάσεις
μετ' ἀποδείξεως ἐξαγγέλλειν, τὰς δὲ τῶν τὰ*

---

1. 2 *τῶν δὲ ναυτικῶν* — 3 *εἰρεσίαις* **Suid. s. v. *ἀναπείραις*** 6 *οὐκ ἔστι* — 7 *ἐργαστήριον* **Suid. s. v. *ἐργαστήριον*** *ἔστιν* F(S), *ἔστιν ὅστις* vulgo ex codicibus *Sch* p. 83, 20 allatis, corr. *Hu* 14 *ὁμήρους·* **des F fol. 162ᵛ med. 16 P 39, 13 *Va***

*ὅλα χειρισάντων ἀνδρῶν ἀγωγὰς καὶ ζήλους παρα-
σιωπᾶν, καὶ ταῦτα τῆς χρείας μεγάλην ἐχούσης τὴν
διαφοράν· ὅσῳ γὰρ ἄν τις καὶ ζηλῶσαι καὶ μιμή-* 4
*σασθαι δυνηθείη μᾶλλον τοὺς ἐμψύχους ἄνδρας τῶν
ἀψύχων κατασκευασμάτων, τοσούτῳ καὶ τὸν περὶ
αὐτῶν λόγον διαφέρειν εἰκὸς (πρὸς) ἐπανόρθωσιν
τῶν ἀκουόντων. εἰ μὲν οὖν μὴ κατ' ἰδίαν ἐπεποι-* 5
*ήμεθα τὴν περὶ αὐτοῦ σύνταξιν, ἐν ᾗ διεσαφοῦμεν
καὶ τίς ἦν καὶ τίνων καὶ τίσιν ἀγωγαῖς ἐχρήσατο
νέος ὤν, ἀναγκαῖον ἦν ὑπὲρ ἑκάστου τῶν προειρη-* **665.**
μένων φέρειν ἀπολογισμόν· ἐπεὶ δὲ πρότερον ἐν τρισὶ 6
*βυβλίοις ἐκτὸς ταύτης τῆς συντάξεως τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ
πεποιήμεθα λόγον, τήν τε παιδικὴν ἀγωγὴν διασα-
φοῦντες καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας πράξεις, δῆλον ὡς* 7
ἐν τῇ νῦν ἐξηγήσει πρέπον ἂν εἴη τῆς μὲν νεωτε-
737. *ρικῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν νεωτερικῶν ζήλων κατὰ μέρος
ἀφελεῖν, τοῖς δὲ κατὰ τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ κεφαλαιωδῶς
ἐκεῖ δεδηλωμένοις ἔργοις προσθεῖναι καὶ κατὰ μέρος,
ἵνα τὸ πρέπον ἑκατέρᾳ τῶν συντάξεων τηρῶμεν.
ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τόπος, ὑπάρχων ἐγκωμιαστι-* 8
*κός, ἀπῄτει τὸν κεφαλαιώδη καὶ μετ' αὐξήσεως τῶν
πράξεων ἀπολογισμόν, οὕτως ὁ τῆς ἱστορίας, κοινὸς
ὢν ἐπαίνου καὶ ψόγου, ζητεῖ τὸν ἀληθῆ καὶ τὸν
μετ' ἀποδείξεως καὶ τῶν ἑκάστοις παρεπομένων συλ-
λογισμῶν.*

Φιλοποίμην τοίνυν πρῶτον μὲν ἔφυ καλῶς· ἦν 22(25)
γὰρ ἐξ ἀνδρῶν τῶν ἐπιφανεστάτων κατ' Ἀρκαδίαν,

---

16 *τὰ* add. ante *κατὰ* Wielandtius l. c. p. 52: v. ann. sequ.
18 *τὰ* add. ante *κατὰ* Wielandtius l. c., sed v. *Rei* 280, *Sch* ad III 103, 7, Krebsium *Die Präpositionen* cet. 138
26 **inc. Suidas s. v. *Φιλοποίμην*:** *Ἀχαιῶν ἱππάρχης, ὃς ἦν ἐξ ἀνδρῶν τῶν ἐπιφανεστάτων ἐν Ἀρκαδίᾳ· ὃς πρῶτα μὲν* cet.

*τραφεὶς δὲ καὶ παιδευθεὶς ὑπὸ Κλέανδρον τὸν Μαν-
τινέα, πατρικὸν μὲν αὐτῷ ξένον ὑπάρχοντα, φυγα-
δεύοντα δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς καιρούς, ὄντα δὲ
2 Μαντινέων ἐπιφανέστατον. μετὰ δὲ ταῦτα παραγε-
νόμενος εἰς ἡλικίαν ἐγένετο ζηλωτὴς Ἐκδήμου καὶ
Δημοφάνους, οἳ τὸ μὲν γένος ἦσαν ἐκ Μεγάλης πό-
λεως, φεύγοντες δὲ τοὺς τυράννους καὶ συμβιώσαν-
τες Ἀρκεσίλᾳ τῷ φιλοσόφῳ κατὰ τὴν φυγὴν ἠλευθέ-
ρωσαν μὲν τὴν αὑτῶν πατρίδα, συστησάμενοι κατ'
3 Ἀριστοδήμου τοῦ τυράννου πρᾶξιν, συνεπελάβοντο
δὲ καὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Σικυωνίων τυράννου
Νικοκλέους, κοινωνήσαντες Ἀράτῳ τῆς ἐπιβολῆς· ἔτι
δὲ Κυρηναίων αὐτοὺς μεταπεμψαμένων ἐπιφανῶς
προύστησαν καὶ διεφύλαξαν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν,
4 οἷς κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν ἐπὶ πολὺ συμβιώσας
διέφερε μὲν εὐθέως τῶν καθ' αὑτὸν περί τε τὰς ἐν
τοῖς κυνηγίοις κακοπαθείας καὶ τόλμας περί τε τὰς
5 ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἦν δὲ καὶ περὶ τὸν βίον ἐπιμε-
λὴς καὶ λιτὸς κατὰ τὴν περικοπήν, παρειληφὼς παρὰ
738. τῶν προειρημένων ἀνδρῶν τοιαύτας τινὰς δόξας ὡς
οὐχ οἷόν τε τῶν κοινῶν προστατεῖν καλῶς τὸν ὀλιγω- 666.
ροῦντα τῶν κατὰ τὸν ἴδιον βίον, οὔτε μὴν ἀπο-
σχέσθαι τῶν τῆς πατρίδος, ὅστις πολυτελέστερον ζῇ
6 τῆς κατὰ τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν χορηγίας. πλὴν κατα-
σταθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἱππάρχης ἐν τοῖς προει-
ρημένοις καιροῖς, καὶ παραλαβὼν τὰ συντάγματα
τῶν ἱππέων παντὶ τρόπῳ κατεφθαρμένα καὶ τὰς
7 ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν ἡττημένας, οὐ μόνον αὐτοὺς
ἑαυτῶν βελτίους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπεναντίων κρείτ-*

---

21 **inc. M 31, 20 H.:** *Ὅτι οὐχ οἷόν τε* 24 *χορηγίας:* **des. M 31, 22 H.**

τους ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκεύασε, πάντας εἰς ἀληθινὴν ἄσκησιν καὶ ζῆλον ἐπιτευκτικὸν ἐμβιβάσας.
τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ πλεῖστοι τῶν καθισταμένων 8
ἐπὶ τὴν προειρημένην ἀρχήν, οἱ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν ἐν τοῖς ἱππικοῖς οὐδὲ τοῖς πλησίον τολμῶσιν οὐδὲν ὧν καθήκει προστάττειν, οἱ δὲ τῆς 9
στρατηγίας ὀρεγόμενοι διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐξεριθεύονται τοὺς νέους καὶ παρασκευάζουσιν εὔνους συναγωνιστὰς εἰς τὸ μέλλον, οὐκ ἐπιτιμῶντες τῷ δεομένῳ, δι' οὗ τρόπου σῴζεται τὰ κοινά, (ἀλλὰ) συμπεριστέλλοντες τὰς ἁμαρτίας καὶ μικρᾷ χάριτι μεγάλα βλάπτοντες τοὺς πιστεύοντας. εἰ δέ ποτε 10
γένοιντο τῶν ἀρχόντων τινὲς τῇ τε κατὰ σῶμα χρείᾳ δυνατοὶ πρός τε τὸ τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι πρόθυμοι, πλείω κατὰ τῶν ὀλιγωρούντων διὰ τὴν κακοζηλωσίαν ἀπεργάζονται τοὺς πεζούς, ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς ἱππεῖς.

Ἦσαν δὲ κινήσεις, ἃς ὑπελάμβανε πρὸς πάντα 23(21)
καιρὸν ἁρμόζειν, αἷς ἔδει συνειθίσθαι τοὺς ἱππεῖς, αὗται· αἱ καθ' ἵππον μὲν κλίσεις ἐφ' ἡνίαν καὶ πά- 2
739. *λιν ἐπὶ δόρυ, πρὸς δὲ τούτοις ἀναστροφὴ καὶ μεταβολή, κατ' οὐλαμὸν δ' ἐπιστροφὴ καὶ περισπασμός,* 3
ἔτι δ' ἐκπερισπασμός, πρὸς δὲ τούτοις ἐξαγωγαὶ κατὰ 4
λόχους καὶ διλοχίας ἀφ' ἑκατέρων τῶν κεράτων μετὰ τάχους, ποτὲ δ' ἀπὸ τῶν μέσων, καὶ συναγωγαὶ πάλιν μετ' ἐποχῆς εἰς οὐλαμούς, εἰς ἴλας, εἰς ἱππαρχίας, ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκτάξεις ἐφ' ἑκατέρων τῶν 5
κεράτων ἢ διὰ παρεμβολῆς ἢ διὰ παραγωγῆς τῆς

10 *ἀλλὰ* add. *Va* ann. 5 17 *ἱππεῖς*: **des. P 41, 15** *Va* **Suid**; addit P *ζη εν π στρατηγημα* (with superscript *τ*, *τ*, *ε*, *τ*) 18 **F fol. 162ᵛ med.** *δὲ αἱ κινήσεις* *Rei* 522

6 *παρὰ τοὺς οὐραγούς. τὰς μὲν γὰρ κατὰ περίκλασιν* 667.
οὐ προσδεῖσθαι μελέτης ἔφη· σχεδὸν γὰρ ὡς ἂν εἰ
7 *πορείας ἔχειν διάθεσιν. ἐκ δὲ τούτου τὰς ἐπαγω-*
γὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους καὶ τὰς ἀποχωρήσεις
ἔδει συνεθίζειν ἐν πάσαις ταῖς κινήσεσιν ἐπὶ τοσοῦ-
τον ὥστε δεινῷ τῷ τάχει προσάγειν, ἐφ' ὅσον συ-
ζυγοῦντας καὶ συστοιχοῦντας διαμένειν, ἅμα δὲ καὶ
8 *τὰ διαστήματα κατὰ τοὺς οὐλαμοὺς τηρεῖν, ὡς ἱπ-*
πέων λελυκότων τὴν τάξιν τὴν ἐν οὐλαμοῖς, αἱρου-
μένων κινδυνεύειν, οὐδὲν ἐπισφαλέστερον ὑπάρχον
9 *οὐδ' ἀχρειότερον. ταῦτα δ' ὑποδείξας τοῖς τε πολ-*
λοῖς καὶ τοῖς ἀποτελείοις, αὖθις ἐπεπορεύετο τὰς
πόλεις, ἐξετάζων πρῶτον μὲν εἰ συμπεριφέρονθ' οἱ
πολλοὶ τοῖς παραγγελλομένοις, δεύτερον δ' εἰ κρα-
τοῦσιν οἱ κατὰ πόλεις ἄρχοντες τοῦ σαφῶς καὶ
10 *δεόντως διδόναι τὰ παραγγέλματα, κρίνων πρὸς*
τὴν ἀλήθειαν οὐδὲν ἀναγκαιότερον εἶναι τῆς τῶν
24(22) *κατὰ μέρος ἡγεμόνων ἐμπειρίας. προκατασκευασά-*
μενος δὲ τὰ προειρημένα τοῦτον τὸν τρόπον, συνῆγε
τοὺς ἱππεῖς ἐκ τῶν πόλεων εἰς ἕνα τόπον, καὶ δι'
αὐτοῦ τὰς κινήσεις ἐπετέλει καὶ τὸν ὅλον χειρισμὸν
2 *αὐτὸς ἐποιεῖτο τῆς ἐξοπλισίας, οὐ προηγούμενος*
πάντων, ὅπερ οἱ νῦν ποιοῦσιν ἡγεμόνες, ὑπολαμβά-
3 *νοντες ἡγεμονικὴν εἶναι τὴν πρώτην χώραν. τί*
740. *γὰρ ἀπειρότερον, ἅμα δ' ἐπισφαλέστερον ἄρχοντος,*
(ὃς) *ὁρᾶται μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ὑποτεταγμένων,*
4 *ὁρᾷ δ' οὐδένα; οὐ γὰρ στρατιωτικῆς ἐξουσίας, ἀλλ'*

---

13. 14 *συμπεριφέρονται οἱ πολλοὶ τ. παρ.*] *συμπεριφέρονθ' οἱ π. τ. παρ.* *BW*, v. *Hu* Philol. 1859, 310 ss., *συμπεριφέρονται τ. παρ. οἱ πολλοὶ* *Ben* 256   24. 25 *χώραν· ἂν ι γὰρ* F (S, codices *Sch* p. 83, 20 a me commemorati), corr. *Sch*

*ἡγεμονικῆς ἐμπειρίας, ἅμα δὲ καὶ δυνάμεως δεῖγμα
δεῖ φέρειν τὸν ἱππάρχην ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις, ποτὲ
μὲν ἐν πρώτοις, ποτὲ δ' ἐν ἐσχάτοις, ποτὲ δὲ κατὰ
μέσους γινόμενον. ὅπερ ὁ προειρημένος ἀνὴρ ἐποίει,* 5
*παριππεύων καὶ πάντας ἐφορῶν αὐτός, καὶ προσ-
διασαφῶν αὐτοῖς ἀποροῦσι καὶ διορθῶν ἐν ἀρχαῖς
πᾶν τὸ διαμαρτανόμενον. ἦν δὲ τὰ τοιαῦτα τελέως* 6
*βραχέα καὶ σπάνια διὰ τὴν προγεγενημένην ἐν τοῖς
κατὰ μέρος ἐπιμέλειαν. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἕως* 7
*λόγου τὸ τοιοῦτον ὑπέδειξε, φήσας ὅτι καθάπερ ἐν
οἰκοδομίαις, ἐὰν κατὰ μίαν πλίνθον θῇς καὶ καθ'* **668.**
*ἕνα δόμον ἐπιμελείας τύχῃ τὸ παρατεθέν, οὕτως ἐν
στρατοπέδῳ τὸ κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ λόχον ἀκριβω-
θὲν ὅλην ποιεῖ τὴν δύναμιν ἰσχυράν. —*

Εἶναι γὰρ τὸ νῦν γινόμενον ὁμοιότατον τῇ περὶ 25 (23)
τὰς παρατάξεις οἰκονομίᾳ καὶ χειρισμῷ. καὶ γὰρ ἐπ' 2
*ἐκείνων προκινδυνεύει μὲν ὡς ἐπίπαν καὶ προαπόλ-
λυται τὰ κοῦφα καὶ τὰ πρακτικώτατα τῆς δυνάμεως,
τὴν δ' ἐπιγραφὴν τῶν ἐκβαινόντων ἡ φάλαγξ καὶ
τὰ βαρέα λαμβάνει τῶν ὅπλων. νῦν δὲ παραπλη-* 3
*σίως προκινδυνεύουσι μὲν Αἰτωλοὶ καὶ Πελοπον-
νησίων οἱ τούτοις συμμαχοῦντες, ἐφεδρεύουσι δὲ
Ῥωμαῖοι, φάλαγγος ἔχοντες διάθεσιν. κἂν μὲν οὗτοι* 4
*πταίσαντες καταφθαρῶσιν, ἀναστρέψαντες ἐκ τῶν
πραγμάτων ἀβλαβεῖς ἀπολυθήσονται Ῥωμαῖοι· νικη-* 5
741. *σάντων δὲ τούτων, ὃ μὴ δόξειε τοῖς θεοῖς, ἅμα
τούτοις καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὑφ' αὐτοὺς ἐκεῖ-
νοι ποιήσονται. —*

---

14 des. F fol. 163^{v} med. 15 F fol. 163^{v} med.
17 post *προκινδυνεύει* repetit *ει* F, del. F^{3} 18 *τὰ* prius om. F, superscr. F^{3} **28 des. F fol. 164^{r} prim.**

6 *Πᾶσαν γὰρ δημοκρατικὴν συμμαχίαν καὶ φιλίας
πολλῆς δεῖσθαι διὰ τὰς ἐν τοῖς πλήθεσι γινομένας
ἀλογίας.* —

26 Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς Μακεδόνων μετὰ τὸ
ἐκτελέσαι τὸν τῶν Νεμέων ἀγῶνα *αὖθις εἰς Ἄργος
ἐπανῆλθε καὶ τὸ μὲν διάδημα καὶ τὴν πορφύραν
ἀπέθετο, βουλόμενος αὐτὸν ἴσον τοῖς πολλοῖς καὶ*
2 *πρᾷόν τινα καὶ δημοτικὸν ὑπογράφειν. ὅσῳ δὲ τὴν
ἐσθῆτα δημοτικωτέραν περιετίθετο, τοσούτῳ τὴν*
3 *ἐξουσίαν ἐλάμβανε μείζω καὶ μοναρχικωτέραν. οὐ
γὰρ ἔτι τὰς χήρας ἐπείρα γυναῖκας οὐδὲ τὰς ὑπάν-
δρους ἠρκεῖτο μοιχεύων, ἀλλ' ἐκ προστάγματος ἣν
αὐτῷ φανείη, προσπέμψας ἐκάλει, ταῖς δὲ μὴ προχεί-
ρως συνυπακουούσαις ἐνύβριζε, κώμους ποιούμενος*
4 *ἐπὶ τὰς οἰκίας. καὶ τῶν μὲν τοὺς υἱεῖς, τῶν δὲ τοὺς
ἄνδρας ἀνακαλούμενος ἐπὶ προφάσεσιν ἀλόγοις διέ-
σειε, καὶ πολλὴν ἀσέλγειαν ἐναπεδείκνυτο καὶ παρα-*
5 *νομίαν. διὸ καὶ χρώμενος τῇ κατὰ τὴν παρεπιδη-
μίαν ἐξουσίᾳ *** ἀνέδην πολλοὺς ἐλύπει τῶν Ἀχαιῶν,* **669.**
6 *καὶ μάλιστα τοὺς μετρίους ἄνδρας. πιεζόμενοι δὲ
διὰ τὸ πανταχόθεν αὐτοῖς περιεστάναι τὸν πόλεμον
ἠναγκάζοντο καρτερεῖν καὶ φέρειν τὰ παρὰ φύσιν.*
7 Ὅτι [Φιλίππου] *οὐκ* (*ἂν*) *ἀγαθὰ μείζω τις σχοίη
πρὸς βασιλείαν οὐδεὶς τῶν πρότερον οὐδὲ κακὰ*

1—3 F^1 in marg. fol. 164^r prim. 2 *γιγνομένας* FS^s et silentio codices *Sch* p. 83, 20 a me commemorati 4 **P 42, 17** *Va* 19 *ἐξουσίαν ἀνέδην* P, *ἐξουσίᾳ ἀνέδην Va* 42, *ἀνέδην ἐξουσίᾳ Ben* 256, videntur potius ab epitomatore nonnulla esse omissa; itaque fuisse apud Polybium *θηριωδῶς καὶ ἀνέδην* coll. XV 20, 3 coni. *BW* (noli offendi in *καὶ ἀνέδην* v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 689 s.) 21 *βίᾳ τῷ* P^s vulgo, corr. *διὰ τὸ Di* 22 **des. P 42, 31** *Va* 23 **P 45, 1** *Va* *οὔτ'* P^s, *οὐκ ἂν BW* 24 *οὐδὲ* P^3, *οὔτε Di*

τούτου τοῦ βασιλέως. καί μοι δοκεῖ τὰ μὲν ἀγαθὰ 8
φύσει περὶ αὐτὸν ὑπάρξαι, τὰ δὲ κακὰ προβαίνοντι
κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιγενέσθαι, καθάπερ ἐνίοις ἐπι-
γίνεται γηράσκουσι τῶν ἵππων. καίπερ ἡμεῖς οὐκ 9
742. *ἐν τοῖς προοιμίοις, ὥσπερ τῶν λοιπῶν συγγραφέων,*
προφερόμεθα τὰς τοιαύτας διαλήψεις, ἀλλ' ἐπ'
αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀεὶ τὸν καθήκοντα λόγον
ἁρμόζοντες ἀποφαινόμεθα περί τε τῶν βασιλέων καὶ
τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, νομίζοντες ταύτην οἰκειοτέ- 10
ραν εἶναι καὶ τοῖς γράφουσι καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι
τὴν ἐπισημασίαν.

IV. RES ASIAE.

Ἔστι τοίνυν ἡ Μηδία κατά τε τὸ μέγεθος τῆς 27
χώρας ἀξιοχρεωτάτη τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν δυναστειῶν
καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀνδρῶν,
ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἵππων· τοῖς γὰρ ζῴοις τούτοις 2
σχεδὸν ἅπασαν χορηγεῖ τὴν Ἀσίαν τῷ καὶ τὰ βασι-
λικὰ συστήματα τῶν ἱπποτροφιῶν Μήδοις ἐπιτε-
τράφθαι (διὰ τὴν τῶν τόπων) εὐφυΐαν. περιοικεῖται 3
δὲ πόλεσιν Ἑλληνίσι κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν Ἀλε-
ξάνδρου, φυλακῆς ἕνεκεν τῶν συγκυρούντων αὐτῇ
βαρβάρων πλὴν Ἐκβατάνων. αὕτη δ' ἔκτισται μὲν 4
ἐν τοῖς πρὸς τὰς ἄρκτους μέρεσι τῆς Μηδίας, ἐπί-
κειται δὲ τοῖς περὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν Εὔξεινον
μέρεσι τῆς Ἀσίας, ἦν δὲ βασίλειον ἐξ ἀρχῆς Μήδων, 5
πλούτῳ δὲ καὶ τῇ τῆς κατασκευῆς πολυτελείᾳ μέγα

---

11 **des. P 45, 11** *Va* 13 **F fol. 164ʳ prim.; in** marg. F²: *περὶ μηδείας· ὡς κεκόσμηται* 18 *μείδοις* F 19 *δι'* add. *Ur* 173ᵇ, *διὰ τὴν Ca, διὰ τὴν τῶν τόπων BW* coll. II 68, 5. III 92, 11. IV 38, 11. X 40, 11 24 *μοιῶτην* F¹, *μαιῶτην* F²

6 τι παρὰ τὰς ἄλλας δοκεῖ διενηνοχέναι πόλεις. κεῖται
μὲν οὖν ὑπὸ τὴν παρώρειαν τὴν παρὰ τὸν Ὀρόν-
την, ἀτείχιστος οὖσα, ἄκραν δ' ἐν αὐτῇ χειροποίη-
τον ἔχει, θαυμασίως πρὸς ὀχυρότητα κατεσκευασμέ-
7 νην. ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶ βασίλεια, περὶ ὧν καὶ τὸ
λέγειν κατὰ μέρος καὶ τὸ παρασιωπᾶν ἔχει τιν' ἀπο-
8 ρίαν· τοῖς μὲν γὰρ αἱρουμένοις τὰς ἐκπληκτικὰς 670.
748. τῶν διηγήσεων προφέρεσθαι καὶ μετ' αὐξήσεως ἔνια
καὶ διαθέσεως εἰθισμένοις ἐξαγγέλλειν καλλίστην
ὑπόθεσιν ἡ προειρημένη πόλις ἔχει, τοῖς δ' εὐλαβῶς
προσπορευομένοις πρὸς πᾶν (τὸ) παρὰ τὴν κοινὴν
ἔννοιαν λεγόμενον ἀπορίαν παρασκευάζει καὶ δυσ-
9 χρηστίαν. πλὴν ἔστι γε τὰ βασίλεια τῷ μὲν μεγέθει
σχεδὸν ἑπτὰ σταδίων ἔχοντα τὴν περιγραφήν, τῇ δὲ
τῶν κατὰ μέρος κατασκευασμάτων πολυτελείᾳ μεγά-
λην ἐμφαίνοντα τὴν τῶν ἐξ ἀρχῆς καταβαλλομένων
10 εὐκαιρίαν. οὔσης γὰρ τῆς ξυλείας ἁπάσης κεδρίνης
καὶ κυπαριττίνης, οὐδεμίαν αὐτῶν γεγυμνῶσθαι
συνέβαινεν, ἀλλὰ καὶ τὰς δοκοὺς καὶ τὰ φατνώματα
καὶ τοὺς κίονας τοὺς ἐν ταῖς στοαῖς καὶ περιστύ-
λοις, τοὺς μὲν ἀργυραῖς, τοὺς δὲ χρυσαῖς λεπίσι
περιειλῆφθαι, τὰς δὲ κεραμίδας ἀργυρᾶς εἶναι πάσας.
11 τούτων δὲ τὰ μὲν πλεῖστα συνέβη λεπισθῆναι κατὰ
τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνων ἔφοδον, τὰ δὲ
λοιπὰ κατὰ τὴν Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου τοῦ Νικά-
12 νορος δυναστείαν. ὅμως δὲ κατὰ τὴν Ἀντιόχου παρ-
ουσίαν ὅ τε ναὸς αὐτὸς ὁ τῆς Αἴνης προσαγο-
ρευόμενος ἔτι τοὺς κίονας εἶχε τοὺς πέριξ κεχρυσω-

---

4 ὀχυρώτητα F 5 ἐστιν F 15 πολυτέλειαν F[1], πολυτέλεια F[2] 20. 21 ante περιστύλοις silentio est addendum τοῖς, v. *BW* I 45 s. et Fleckeis. annal. 1889, 139

μένους, καὶ κεραμίδες ἀργυραῖ καὶ πλείους ἐν
αὐτῷ συνετέθειντο, πλίνθοι δὲ χρυσαῖ τινες ὀλίγαι
μὲν ἦσαν, ἀργυραῖ δὲ καὶ πλείους ὑπέμενον. ἐκ δὲ 13
πάντων τῶν προειρημένων τὸ χαραχθὲν εἰς τὸ βασι-
λικὸν ἠθροίσθη νόμισμα μικρῷ λεῖπον τετρακισχι-
λίων ταλάντων. —

Ἕως μὲν οὖν τούτων τῶν τόπων ἤλπισεν αὐτὸν 28
ἥξειν Ἀρσάκης, τὴν δ᾽ ἔρημον τὴν τούτοις πρόσχω-
ρον οὐ τολμήσειν ἔτι δυνάμει τηλικαύτῃ διεκβαλεῖν,
καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀνυδρίαν. ἐπιπολῆς μὲν γὰρ 2
744. οὐδέν ἐστι φαινόμενον ὕδωρ ἐν τοῖς προειρημένοις
τόποις, ὑπόνομοι δὲ πλείους εἰσὶ καὶ διὰ τῆς ἐρήμου
φρεατίας ἔχοντες ἀγνοουμένας τοῖς ἀπείροις. περὶ δὲ 3
τούτων ἀληθὴς παραδίδοται λόγος διὰ τῶν ἐγχωρίων,
ὅτι καθ᾽ οὓς χρόνους Πέρσαι τῆς Ἀσίας ἐπεκράτουν,
ἔδωκαν τοῖς ἐπί τινας τόπους τῶν μὴ πρότερον ἀρ-
δευομένων ἐπεισαγομένοις ὕδωρ πηγαῖον ἐπὶ πέντε
γενεὰς καρπεῦσαι τὴν χώραν· ὅθεν ἔχοντος τοῦ 4 **671.**
Ταύρου πολλὰς καὶ μεγάλας ὑδάτων ἀπορρύσεις,
πᾶσαν ἐπεδέχοντο δαπάνην καὶ κακοπάθειαν, ἐκ
μακροῦ κατασκευάζοντες τοὺς ὑπονόμους, ὥστε κατὰ
τοὺς νῦν καιροὺς μηδὲ τοὺς χρωμένους τοῖς ὕδασι
γινώσκειν τὰς ἀρχὰς τῶν ὑπονόμων πόθεν ἔχουσι
τὰς ἐπιρρύσεις. πλὴν ὁρῶν Ἀρσάκης ἐπιβαλόμενον 5
αὐτὸν τῇ διὰ τῆς ἐρήμου πορείᾳ, τὸ τηνικάδε χων-
νύειν καὶ φθείρειν ἐνεχείρησε τὰς φρεατίας. ὁ δὲ 6
βασιλεύς, ἐξαγγελθέντος αὐτῷ, πάλιν ἐξαπέστειλε

---

2 ὀλίγοι F 5 ἠθρύσθη F, v. *BW* I 77 6 **des. F fol. 165r prim.** 7 **F fol. 165r prim.**; in marg. F²: πόλεμος ἀντιόχου καὶ ἀρσάκου ἐν ὑρκανίᾳ, v. Justin. XLI 5, 7 12 ὑπονόμοι FS, corr. *Ca*

*τοὺς περὶ Νικομήδην μετὰ χιλίων ἱππέων, οἳ καὶ
καταλαβόντες τὸν Ἀρσάκην μετὰ τῆς δυνάμεως ὑπο-
κεχωρηκότα, τινὰς δὲ τῶν ἱππέων φθείροντας τὰ
στόματα τῶν ὑπονόμων, τούτους μὲν ἐξ ἐφόδου
τρεψάμενοι φυγεῖν ἠνάγκασαν, αὐτοὶ δὲ πάλιν ἀνε-
7 χώρησαν ὡς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεὺς διανύσας
τὴν ἔρημον ἧκε πρὸς τὴν Ἑκατόμπυλον προσαγο-
ρευομένην, ἣ κεῖται μὲν ἐν μέσῃ τῇ Παρθυηνῇ, τῶν
δὲ διόδων (τῶν) φερουσῶν ἐπὶ πάντας τοὺς πέριξ
τόπους ἐνταῦθα συμπιπτουσῶν ἀπὸ τοῦ συμβαίνον-
τος ὁ τόπος εἴληφε τὴν προσηγορίαν.*

29 *Πλὴν αὐτοῦ διαναπαύσας τὴν δύναμιν, καὶ συλ-
λογισάμενος ὡς εἰ μὲν οἷός (τ') ἦν Ἀρσάκης διὰ
μάχης κρίνεσθαι πρὸς σφᾶς, οὔτ' ἂν ἐξεχώρει λιπὼν
τὴν αὑτοῦ χώραν οὔτ' ἂν ἐπιτηδειοτέρους τόπους*
745. *ἐζήτει πρὸς ἀγῶνα ταῖς σφετέραις δυνάμεσι τῶν*
2 *περὶ τὴν Ἑκατόμπυλον· ἐπειδὴ δ' ἐκχωρεῖ, δῆλός
ἐστι τοῖς ὀρθῶς σκοπουμένοις ἐπ' ἄλλης ὢν γνώμης·*
3 *διόπερ ἔκρινε προάγειν εἰς τὴν Ὑρκανίαν. παραγε-
νόμενος δ' ἐπὶ Ταγάς, καὶ πυνθανόμενος τῶν ἐγχω-
ρίων τήν τε δυσχέρειαν τῶν τόπων, οὓς ἔδει διεκ-
βάλλειν αὐτόν, ἕως εἰς τὰς ὑπερβολὰς διεξίκοιτο
τοῦ Λάβου τὰς νευούσας ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν, καὶ
τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων τῶν κατὰ τόπους ἐφεστώ-*
4 *των ταῖς δυσχωρίαις αὐτοῦ, προέθετο διατάττειν τὸ
τῶν εὐζώνων πλῆθος καὶ τοὺς τούτων ἡγεμόνας
μερίζειν, ὡς ἑκάστους δεήσει πορεύεσθαι, ὁμοίως δὲ
καὶ τοὺς λειτουργούς, οὓς ἔδει παραπορευομένους
τὸν καταλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν εὐζώνων τόπον
εὔβατον παρασκευάζειν τῇ τῶν φαλαγγιτῶν καὶ τῇ* 672.
5 *τῶν ὑποζυγίων πορείᾳ. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς τὴν*

μὲν πρώτην ἔδωκε τάξιν Διογένει, συστήσας αὐτῷ
τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ τῶν ὀρείων τοὺς ἀκον-
τίζειν καὶ λιθάζειν δυναμένους, οἵτινες τάξιν μὲν
οὐκ ἔνεμον, αἰεὶ δὲ πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν καὶ
τόπον κατ' ἄνδρα ποιούμενοι τὸν κίνδυνον πραγμα-
τικωτάτην παρείχοντο χρείαν ἐν ταῖς δυσχωρίαις.
τούτοις δὲ συνεχεῖς Κρῆτας ἀσπιδιώτας ἐπέταξε 6
περὶ δισχιλίους, ὧν ἡγεῖτο Πολυξενίδας Ῥόδιος, τε-
λευταίους δὲ θωρακίτας καὶ θυρεοφόρους, ὧν εἶχον
τὴν ἡγεμονίαν Νικομήδης Κῷος καὶ Νικόλαος
Αἰτωλός.

Προαγόντων δὲ τούτων εἰς τὸ πρόσθεν, πολλῷ 30
δυσχερεστέρας συνέβαινε φαίνεσθαι τὰς τῶν τόπων
τραχύτητας καὶ στενότητας τῆς τοῦ βασιλέως προσδο-
κίας. ἦν γὰρ τὸ μὲν ὅλον μῆκος τῆς ἀναβάσεως περὶ 2
τριακοσίους σταδίους· ταύτης δὲ τὸ πλεῖστον μέρος
ἔδει ποιεῖσθαι τῆς πορείας διὰ χαράδρας χειμάρρου
καὶ βαθείας, εἰς ἣν πολλαὶ μὲν αὐτομάτως ἐκ τῶν
746. ὑπερκειμένων κρημνῶν πέτραι κατενηνεγμέναι καὶ
δένδρα δύσβατον ἐποίουν τὴν δι' αὐτῆς πορείαν,
πολλὰ δ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἰς τοῦτο τὸ μέρος συν-
ηργεῖτο. καὶ γὰρ ἐκκοπὰς δένδρων ἐπεποίηντο συν- 3
εχεῖς καὶ λίθων πλήθη μεγέθει (διαφερόντων) συν-
ηθροίκεισαν· αὐτοί τε παρ' ὅλην τὴν φάραγγα τὰς
εὐκαίρους ὑπεροχὰς καὶ δυναμένας σφίσιν ἀσφά-
λειαν παρέχεσθαι κατειληφότες ἐτήρουν, ὥστ', εἰ
μὴ διήμαρτον, ἐντελῶς ἂν ἐξαδυνατήσαντα τὸν Ἀν-
τίοχον ἀποστῆναι τῆς ἐπιβολῆς. ὡς γὰρ δέον τοὺς 4
πολεμίους πάντας κατ' ἀνάγκην ποιεῖσθαι δι' αὐτῆς
τῆς φάραγγος τὴν ἀνάβασιν, οὕτως παρεσκευάσαντο
καὶ πρὸς τοῦτο κατελάβοντο τοὺς τόπους. ἐκεῖνο δ' 5

*οὐκ ἔβλεψαν ὅτι τὴν μὲν φάλαγγα (καὶ) τὴν ἀπο-
σκευὴν οὐκ ἄλλως δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνοι
διέλαβον, ποιεῖσθαι τὴν πορείαν· πρὸς γὰρ τὰ πα-
ρακείμενα τῶν ὀρῶν οὐχ οἷόν τ' ἦν τούτοις προσ-
βαλεῖν, ἀλλὰ τοῖς ψιλοῖς καὶ τοῖς εὐζώνοις οὐκ ἀδύ-
νατος ἦν ἡ δι' αὐτῶν τῶν λευκοπέτρων ἀναβολή.*
6 *ὅθεν ἅμα (τῷ) πρὸς τὸ πρῶτον φυλακεῖον προσμῖ-
ξαι τοὺς περὶ τὸν Διογένην, ἔξωθεν τῆς χαράδρας* **673.**
ποιουμένους τὴν ἀνάβασιν, ἀλλοιοτέραν ἐλάμβανε
7 *διάθεσιν. εὐθέως γὰρ κατὰ τὴν συμπλοκὴν αὐτοῦ
τοῦ πράγματος διδάσκοντος, ὑπερτιθέμενοι καὶ προσ-
βαίνοντες πρὸς τὰ πλάγια τῶν χωρίων οἱ περὶ τὸν
Διογένην, ὑπερδέξιοι τῶν πολεμίων ἐγίνοντο, καὶ
χρώμενοι πυκνοῖς τοῖς ἀκοντίσμασι καὶ τοῖς ἐκ
χειρὸς λίθοις κακῶς διετίθεσαν τοὺς βαρβάρους,
καὶ μάλιστα ταῖς σφενδόναις ἐκακοποίουν ἐξ ἀπο-*
8 *στήματος βάλλοντες. ὅτε δὲ τοὺς πρώτους ἐκβιασά-
μενοι κατάσχοιεν τὸν τούτων τόπον, ἐδίδοτο τοῖς
λειτουργοῖς καιρὸς εἰς τὸ πᾶν τὸ πρὸ ποδῶν ἀνα-*
747. *καθαίρειν καὶ λεαίνειν μετ' ἀσφαλείας. ἐγίνετο δὲ*
9 *τοῦτο ταχέως διὰ τὴν πολυχειρίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ
τούτῳ τῷ τρόπῳ τῶν μὲν σφενδονητῶν καὶ τοξο-
τῶν ἔτι δ' ἀκοντιστῶν κατὰ τοὺς ὑπερδεξίους τό-
πους πορευομένων σποράδην, ποτὲ δὲ συναθροιζο-
μένων καὶ καταλαμβανομένων τοὺς εὐκαίρους τό-
πους, τῶν (δ') ἀσπιδιωτῶν ἐφεδρευόντων, καὶ παρ'
αὐτὴν τὴν χαράδραν παραπορευομένων (ἐν) τάξει*

---

9 *ἐλάμβανε (τὰ πράγ ατα) Ca*, *ἐλάμβανον* vel *ἐλάμβανε τὸ πρᾶγμα Rei* 527, *πάντ' ἐλάμβανε Hu* quaest. II 5, librorum scriptu am tuetu Bothius l. c. p. 63   14 *ἀκοντίσ ασιν* F

καὶ βάδην, οὐκ ἔμενον οἱ βάρβαροι, πάντες δὲ λι-
πόντες τοὺς τόπους ἠθροίσθησαν ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντίοχον ἀσφαλῶς διέβησαν τὰς 31
δυσχωρίας τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, βραδέως δὲ καὶ
δυσχερῶς· μόλις γὰρ ὀγδοαῖοι πρὸς τὰς κατὰ τὸν
Λάβον ὑπεροχὰς ἀφίκοντο. τῶν δὲ βαρβάρων συν- 2
ηθροισμένων ἐκεῖ, καὶ πεπεισμένων κωλύειν τῆς
ὑπερβολῆς τοὺς πολεμίους, ἀγὼν συνέστη νεανικός.
ἐξεώσθησαν δ' οἱ βάρβαροι διὰ τοιαύτας αἰτίας.
συστραφέντες γὰρ ἐμάχοντο πρὸς τοὺς φαλαγγίτας 3
κατὰ πρόσωπον ἐκθύμως· τῆς δὲ νυκτὸς ἔτι τῶν
εὐζώνων ἐκπεριελθόντων ἐκ πολλοῦ, καὶ καταλα-
βομένων (τοὺς) ὑπερδεξίους καὶ κατὰ νώτου τόπους,
ἅμα τῷ συνιδεῖν οἱ βάρβαροι τὸ γεγονὸς εὐθέως
πτοηθέντες ὥρμησαν πρὸς φυγήν. ὁ δὲ βασιλεὺς 4
τὴν μὲν ἐπὶ πλεῖον ὁρμὴν τῶν διωκόντων παρα-
κατέσχε μετὰ πολλῆς σπουδῆς, ἀνακαλεσάμενος ταῖς
σάλπιγξι, διὰ τὸ βούλεσθαι καταβαίνειν ἄθρους καὶ
συντεταγμένους εἰς τὴν Ὑρκανίαν. συστησάμενος δὲ 5
τὴν πορείαν ὡς ἐβούλετο καὶ παραγενόμενος ἐπὶ 674.
Τάμβρακα, πόλιν ἀτείχιστον, ἔχουσαν δὲ βασίλεια
καὶ μέγεθος, αὐτοῦ κατεσκήνωσε. τῶν δὲ πλείστων 6
πεποιημένων τὴν ἀποχώρησιν ἔκ τε τῆς μάχης καὶ
τῆς περικειμένης χώρας εἰς τὴν προσαγορευομένην
Σίρυγκα πόλιν — συνέβαινε κεῖσθαι ('κείνην) οὐ
748. μακρὰν τῆς Τάμβρακος, εἶναι δὲ τῆς Ὑρκανίας ὡς
ἂν εἰ βασίλειον διά τε τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἄλλην

9 τινας add. ante τοιαύτας Naberus Mnemos. 1857, 127 probante Krebsio *Die Präpositionen* cet. 69 ann. 1, sed. v. XII 4, 1 25 post πόλιν add. ἣν *Ca* idque vulgo receptum 'κείνην add. post κεῖσθαι toto enuntiato parenthetice accepto *BW*

7 εὐκαιρίαν — ἔκρινε ταύτην ἐξελεῖν μετὰ βίας. ἀνα-
λαβὼν οὖν τὴν δύναμιν προῆγε, καὶ περιστρατο-
8 πεδεύσας ἤρχετο τῆς πολιορκίας. ἦν δὲ τὸ πλεῖστον
μέρος τῆς ἐπιβολῆς ἐν ταῖς χωστρίσι χελώναις.
τάφροι γὰρ ἦσαν τριτταί, πλάτος μὲν οὐκ ἔλαττον
ἔχουσαι τριάκοντα πηχῶν, βάθος δὲ πεντεκαίδεκα·
ἐπὶ δὲ τοῖς χείλεσιν ἑκάστης ἐπέκειτο χαρακώματα
9 διπλᾶ καὶ τελευταῖον προτείχισμα δυνατόν. συμπλο-
καὶ μὲν οὖν ἐγίνοντο συνεχεῖς ἐπὶ τῶν ἔργων, ἐν
αἷς οὐκ ἤνυον ἑκάτεροι φέροντες τοὺς νεκροὺς καὶ
τοὺς τραυματίας διὰ τὸ μὴ μόνον ὑπὲρ γῆς, ἀλλὰ
καὶ κατὰ γῆς διὰ τῶν ὀρυγμάτων ἐκ χειρὸς γίνε-
10 σθαι τοὺς κινδύνους. οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ πλήθει καὶ
τῇ τοῦ βασιλέως ἐνεργείᾳ ταχέως συνέβη καὶ τὰς
τάφρους χωσθῆναι καὶ τὸ τεῖχος πεσεῖν διὰ τῶν
11 ὀρυγμάτων. οὗ συμβάντος διατραπέντες οἱ βάρβαροι
τοῖς ὅλοις, καὶ τοὺς μὲν Ἕλληνας κατασφάξαντες
τοὺς ἐν τῇ πόλει, τὰ δ᾽ ἐπιφανέστατα τῶν σκευῶν
12 διαρπάσαντες, νυκτὸς ἀπεχώρησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς
συνθεασάμενος Ὑπερβάσαν ἀπέστειλε μετὰ τῶν
μισθοφόρων· οὗ συμμίξαντος οἱ βάρβαροι ῥίψαντες
13 τὰς ἀποσκευὰς αὖθις εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. τῶν
δὲ πελταστῶν ἐνεργῶς βιαζομένων διὰ (τοῦ) πτώ-
ματος, ἀπελπίσαντες σφᾶς αὐτοὺς παρέδοσαν.

---

1 εὐκερίαν F (ut solent αι et ε hoc in libro permutari), εὐημερίαν S vulgo, εὐκαιρίαν e codice F revocavit *Ur* 174[a] 7. 8 χαρακώματα διπλᾶ ἐπέκειτο] ἐπέκειτο χαρ. διπλᾶ *BW*, nisi forte Polybius scripsit χαρ. διπλᾶ προσεπέκειτο; nam amat scriptor talia composita, v. Mollenhauerum 'de eis verbis cum praepos. compositis, quae a Pol. ipso novata sunt' Progr. gymn. Merseburg. 1888, 21 24 **des. F fol. 168[r] med.**

Ἀχριανή, πόλις Ὑρκανίας. Πολύβιος δεκάτῳ. 14
Καλλιόπη, πόλις Παρθυαίων. Πολύβιος δεκάτῳ. 15

V. RES ITALIAE.

Βουλόμενοι δ' οἱ ὕπατοι κατοπτεῦσαι σαφῶς 32
τὰ πρὸς τὴν τῶν ὑπεναντίων στρατοπεδείαν κεκλι-
μένα μέρη τοῦ λόφου, τοῖς μὲν ἐν τῷ χάρακι μένειν
749. *κατὰ χώραν ἐπήγγειλαν, αὐτοὶ δὲ τῶν ἱππέων ἀνα-* 2
λαβόντες ἴλας δύο καὶ γροσφομάχους μετὰ τῶν ῥα- 675.
βδοφόρων εἰς τριάκοντα προῆγον, κατασκεψόμενοι τοὺς
τόπους. τῶν δὲ Νομάδων εἰθισμένοι τινὲς τοῖς ἀκρο- 3
βολιζομένοις καὶ καθόλου προπορευομένοις ἐκ τοῦ
τῶν ὑπεναντίων χάρακος ἐνέδρας ποιεῖν, ὑπεστάλ-
κεισαν κατά τινα συντυχίαν ὑπὸ τὸν λόφον. οἷς τοῦ 4
σκοποῦ σημήναντος ὅτι παραγίνονταί τινες κατ' ἄκρον
τὸν βουνὸν ὑπερδέξιοι 'κείνων, ἐξαναστάντες καὶ
παρὰ πλάγια ποιησάμενοι τὴν πορείαν ἀποτέμνονται
τοὺς στρατηγοὺς καὶ διακλείουσιν ἀπὸ τῆς ἰδίας
παρεμβολῆς. καὶ τὸν μὲν Κλαύδιον εὐθέως ἐν τῇ 5
πρώτῃ συμπλοκῇ καί τινας ἑτέρους ἅμα τούτῳ κατέ-
βαλον, τοὺς δὲ λοιποὺς κατατραυματίσαντες διὰ
τῶν κρημνῶν ἠνάγκασαν ἄλλον ἄλλῃ φεύγειν. οἱ 6
δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ θεωροῦντες τὸ γινόμενον οὐ-
δαμῶς ἠδυνήθησαν ἐπικουρῆσαι τοῖς κινδυνεύουσιν·
ἔτι γὰρ ἀναβοώντων καὶ πρὸς τὸ συμβαῖνον ἐκπε-
πληγμένων, καὶ τῶν μὲν χαλινούντων τοὺς ἵππους,
τῶν δὲ καθοπλιζομένων, πέρας εἶχε τὸ πρᾶγμα. καὶ

---

1 Steph. Byz. p. 153, 4 Mein. 2 Steph. Byz. p. 349, 12 Mein. 4 F fol. 168r med.; F² in marg.: *περὶ τὸ οὐ δεῖ τὸν στρατηγὸν στρατιώτου τάξιν μετέχειν*

*τὸν υἱὸν τοῦ Κλαυδίου τραυματίαν, μόλις καὶ παρα-
δόξως τὸν κίνδυνον διαπεφευγότα* ***

7 *Μάρκος μὲν οὖν ἀκακώτερον ἢ στρατηγικώτερον
αὑτῷ χρησάμενος τοῖς δεδηλωμένοις περιέπεσε συμ-
8 πτώμασιν· ἐγὼ δὲ παρ᾽ ὅλην τὴν πραγματείαν πολ-
λάκις ἀναγκάζομαι περὶ τῶν τοιούτων ὑπομιμνήσκειν
τοὺς ἐντυγχάνοντας, θεωρῶν, εἰ καὶ περί (τι τῶν)
τῆς στρατηγίας μερῶν ἄλλο, καὶ περὶ τοῦτο διαμαρ-
τάνοντας τοὺς ἡγεμόνας, καίτοι προδήλου τῆς ἀγνοίας
9 ὑπαρχούσης. τί γὰρ ὄφελος ἡγεμόνος ἢ στρατηγοῦ
μὴ διειληφότος διότι τῶν κατὰ μέρος κινδύνων, οἷς
750. μὴ συμπάσχει τὰ ὅλα, πλεῖστον ἀπέχειν δεῖ τὸν
10 ἡγούμενον; τί δ᾽ ἀγνοοῦντος ὅτι, κἄν ποτ᾽ ἀναγκά-
ζωσιν οἱ καιροὶ πράττειν τι τῶν κατὰ μέρος, πολ-
λοὺς δεῖ πρότερον ἀποθανεῖν τῶν συνόντων πρὶν ἢ
11 τὸ δεινὸν ἐγγίσαι τοῖς προεστῶσι τῶν ὅλων; δεῖ
γὰρ ἐν Καρὶ τὴν πεῖραν, ὡς ἡ παροιμία φησίν, οὐκ* 676.
12 *ἐν τῷ στρατηγῷ γίνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ λέγειν ὡς
'οὐκ ἂν ᾤόμην' 'τίς γὰρ ἂν ἤλπισε τοῦτο γενέσθαι';
μέγιστον εἶναί μοι δοκεῖ σημεῖον ἀπειρίας στρατη-
γικῆς καὶ βραδυτῆτος.*

33 *Διὸ καὶ τὸν Ἀννίβαν κατὰ πολλοὺς τρόπους ἀγα-
2 θὸν ἡγεμόνα κρίνων, κατὰ τοῦτο μάλιστά τις ἂν
ἐπισημήναιτο, διότι πολλοὺς μὲν χρόνους ἐν τῇ πο-
λεμίᾳ διατρίψας, πολλοῖς δὲ καιροῖς καὶ ποικίλοις
χρησάμενος, ἔσφηλε μὲν τοὺς ὑπεναντίους πολλάκις
ἐν ταῖς κατὰ μέρος χρείαις διὰ τὴν ἰδίαν ἀγχίνοιαν,
ἐσφάλη δ᾽ οὐδέποτε τοσούτους καὶ τηλικούτους ἀγῶ-*

---

2 ***] nonnulla ex iis quae h. l. perierunt servavit **Suid. s. v.** *ἵμερος*: *ἵμερος αὐτὸν εἰσῆλθε διάπυρος ἰδεῖν Μάρκελλον νεκρόν* (*Sch* t. V 37)

νας χειρίσας· τοιαύτην ἐποιεῖτο τὴν πρόνοιαν, ὡς 3
ἔοικε, περὶ τῆς ἀσφαλείας αὑτοῦ. καὶ μάλ' εἰκότως·
ἀκεραίου μὲν γὰρ καὶ σῳζομένου τοῦ προεστῶτος, 4
κἂν ποτε πέσῃ τὰ ὅλα, πολλὰς ἀφορμὰς ἡ τύχη
δίδωσι πρὸς τὸ πάλιν ἀνακτήσασθαι τὰς ἐκ τῶν
περιπετειῶν ἐλαττώσεις· πταίσαντος δέ, καθάπερ ἐν 5
νηὶ τοῦ κυβερνήτου, κἂν [τὸ νικᾶν] ἡ τύχη τοῖς
πολλοῖς παραδιδῷ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, οὐδὲν ὄφε-
λος γίνεται διὰ τὸ πάσας ἐξηρτῆσθαι τὰς ἐλπίδας
ἑκάστοις ἐκ τῶν ἡγουμένων. ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω 6
μοι πρὸς τοὺς ἢ διὰ κενοδοξίαν ἢ μειρακιώδει
(παρα)στάσει περιπίπτοντας τοῖς τοιούτοις ἀλογή-
μασιν ἢ δι' ἀπειρίαν ἢ διὰ καταφρόνησιν· ἓν γὰρ 7
ἀεί τι τῶν προειρημένων αἴτιον γίνεται τῶν τοιού-
των περιπετειῶν. —

Οἱ δὲ καταρράκτας, οὓς εἶχον ὀλίγον ἐξωτέρω 8
751. διὰ μηχανημάτων ἀνημμένους, αἰφνίδιον καθῆκαν
καὶ ἐπεβάλοντο, καὶ τούτους κατασχόντες πρὸ τοῦ
τείχους ἀνεσκολόπισαν.

VI. RES HISPANIAE.

Κατὰ δὲ τὴν Ἰβηρίαν Πόπλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων 34
στρατηγός, ποιούμενος τὴν παραχειμασίαν ἐν Ταρ-

---

5 διδωσιν F 7 τὸ νικὰν F(S), τῷ νικὰν K, del. Bothius l. c. 64 coll. X 37, 4 (v. Hewlettium *American Journal of Philology* XI 441) 11. 12 μειρακιῶδι στάσι F, μειρακιώδει στάσει S, μειρακιώδη στάσιν *Ca*, μειρακιώδη (παρά)-στασιν *Rei* 528 (librorum στάσιν defendit Schenkelius *Jahresbericht über d. Fortschritte d. class. Alterth.* cet. 1884 I 247), μειρακιώδει (παρα)στάσει *BW*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1890, 837 ann. 9 15 **des. F fol. 169ʳ prim.** 16—19 **Suid. s. v. ημμένοι** 21 **F fol. 169ᵛ prim.;** F² in marg.: περὶ ποπλίου σκηπίωνος καὶ τῶν πραχθέντων κατιβηρίαν

ῥάκωνι, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων δεδηλώκαμεν,
πρῶτον μὲν τοὺς Ἴβηρας εἰς τὴν αὐτῶν φιλίαν καὶ
πίστιν ἐνεδήσατο διὰ τῆς τῶν ὁμήρων ἑκάστοις ἀπο-
2 δόσεως, λαβὼν συναγωνιστὴν ἐκ ταὐτομάτου πρὸς
τοῦτο τὸ μέρος Ἐδεκῶνα τὸν Ἐδετανῶν δυνάστην, 677.
ὃς ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν Καρχηδόνος ἅλωσιν καὶ
γενέσθαι κύριον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν
τὸν Πόπλιον, εὐθέως συλλογισάμενος τὴν ἐσομένην
τῶν Ἰβήρων μεταβολὴν ἀρχηγὸς ἐβουλήθη (γενέσθαι)
3 τῆς αὐτῆς ὁρμῆς, μάλιστα πεπεισμένος οὕτως τὴν
γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα κομιεῖσθαι καὶ δόξειν οὐ κατ'
ἀνάγκην, ἀλλὰ κατὰ πρόθεσιν αἱρεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων·
4 ἃ καὶ συνέβη γενέσθαι. τῶν γὰρ δυνάμεων ἄρτι
διαφειμένων εἰς τὴν παραχειμασίαν παρῆν εἰς τὴν
5 Ταρράκωνα μετὰ τῶν οἰκείων καὶ φίλων. ἐλθὼν
δ' εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ ταύτην ἔφη τοῖς θεοῖς
μεγίστην χάριν ἔχειν, ὅτι πρῶτος τῶν κατὰ τὴν
6 χώραν δυναστῶν ἥκει πρὸς αὐτόν. τοὺς μὲν γὰρ
ἄλλους ἀκμὴν διαπέμπεσθαι καὶ βλέπειν πρὸς Καρ-
χηδονίους, τὰς δὲ χεῖρας ἐκτείνειν Ῥωμαίοις· αὐτὸς
δὲ παραγεγονέναι διδοὺς οὐ μόνον αὑτόν, ἀλλὰ καὶ
752. τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν.
7 διόπερ ἂν νομισθῇ παρ' αὐτῷ φίλος καὶ σύμμαχος,
μεγάλην μὲν αὐτῷ πρὸς τὸ παρὸν ἔφη, μεγάλην δ'
8 εἰς τὸ μέλλον παρέξεσθαι χρείαν. παραυτίκα μὲν
γὰρ θεασαμένους τοὺς Ἴβηρας πρός τε τὴν φιλίαν
αὑτὸν προσδεδεγμένον καὶ τετευχότα τῶν ἀξιου-
μένων πάντας ἐπὶ τὸ παραπλήσιον ἥξειν, σπουδά-

---

6 τὴν D² vulgo, τῆσ F(S), τὴν τῆς *Ca* 24 αὐτῷ F(GK), αὐτὸς S, αὐτοῦ *Ca*, αὐτῶν *Rei* 529, αὐτοῖς coni. *Sch* 27 αὐτὸν FS, αὑτὸν K

ζοντας κομίσασθαι τοὺς ἀναγκαίους καὶ τυχεῖν τῆς
Ῥωμαίων συμμαχίας· εἰς δὲ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον 9
προκαταληφθέντας τῇ τοιαύτῃ τιμῇ καὶ φιλανθρω-
πίᾳ συναγωνιστὰς ἀπροφασίστους ὑπάρξειν αὐτῷ
πρὸς τὰ κατάλοιπα τῶν ἔργων. διόπερ ἠξίου τὴν 10
γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα κομίσασθαι, καὶ κριθεὶς φίλος
ἐπανελθεῖν εἰς τὴν οἰκείαν, ἵνα λαβὼν ἀφορμὴν
εὔλογον ἐναποδείξηται τὴν αὑτοῦ καὶ τῶν φίλων
εὔνοιαν κατὰ δύναμιν εἴς τε τὸν Πόπλιον αὐτὸν
καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα. Ἐδεκὼν μὲν οὖν τοιαῦτα 11
διαλεχθεὶς ἐπέσχεν· ὁ δὲ Πόπλιος, καὶ πάλαι πρὸς 35
τοῦτο τὸ μέρος ἕτοιμος ὢν καὶ συλλελογισμένος
παραπλήσια τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἐδεκῶνος εἰρημένοις, τὴν **678.**
γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα παρέδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν
φιλίαν συνέθετο. πρὸς δὲ τούτοις παρὰ τὴν συνου- 2
σίαν ποικίλως ψυχαγωγήσας τὸν Ἴβηρα καὶ πᾶσι
τοῖς αὐτοῦ μεγάλας εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ὑπογρά-
ψας, οὕτως εἰς τὴν οἰκείαν ἐξαπέστειλε. τούτου 3
τοῦ πράγματος ταχέως περιβοήτου γενομένου πάντας
συνέβη τοὺς ἐντὸς Ἴβηρος ποταμοῦ κατοικοῦντας
οἷον ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἑλέσθαι τὰ Ῥωμαίων, ὅσοι μὴ
πρότερον αὐτῶν ὑπῆρχον φίλοι.

Ταῦτα μὲν οὖν καλῶς κατὰ νοῦν ἐχώρει τῷ 4
753. Ποπλίῳ· μετὰ δὲ τὸν τούτων χωρισμὸν τὰς μὲν ναυ- 5
τικὰς δυνάμεις διέλυσε, θεωρῶν οὐδὲν ἀντίπαλον
ὑπάρχον κατὰ θάλατταν, ἐκ δὲ τῶν ναυτῶν ἐκλέξας
τοὺς ἐπιτηδείους ἐπὶ τὰς σημαίας ἐμέρισε. καὶ συν-
ηύξησε τοιούτῳ τρόπῳ τὰς πεζικὰς δυνάμεις.

---

5 κλοιπα (τ supra κ) F, λοιπὰ S[s] vulgo 9 κατὰ corr. Hervagius, και F, καὶ S 13 ὑποτοῦ F, ὑπὸ τοῦ S[s], ὑπ' *Ben* 258, sed v. IV 35, 13

6 *Ἀνδοβάλης δὲ καὶ Μανδόνιος, μέγιστοι μὲν ὄντες
δυνάσται τότε τῶν κατ' Ἰβηρίαν, ἀληθινώτατοι δὲ
Καρχηδονίων φίλοι δοξαζόμενοι, πάλαι μὲν ὑπούλως
διέκειντο καὶ καιρὸν ἐπετήρουν, ἐξ ὅτου προσποιη-
θέντες οἱ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν ἀπιστεῖν αὐτοῖς ᾔτη-
σαν χρημάτων τε πλῆθος καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς
θυγατέρας εἰς ὁμηρείαν, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων
7 ἐδηλώσαμεν· τότε δὲ νομίσαντες ἔχειν εὐφυῆ καιρόν,
ἀναλαβόντες τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ἐκ τῆς Καρχηδο-
νίων παρεμβολῆς νυκτὸς ἀπεχώρησαν εἴς τινας ἐρυ-
μνοὺς τόπους καὶ δυναμένους αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν
8 παρασκευάζειν. οὗ γενομένου καὶ τῶν ἄλλων Ἰβή-
ρων συνέβη τοὺς πλείστους ἀπολιπεῖν Ἀσδρούβαν,
πάλαι μὲν βαρυνομένους ὑπὸ τῆς τῶν Καρχηδονίων
ἀγερωχίας, τότε δὲ πρῶτον καιρὸν λαβόντας εἰς τὸ
φανερὰν ποιῆσαι τὴν αὑτῶν προαίρεσιν.*

36 *Ὃ δὴ καὶ περὶ πολλοὺς ἤδη γέγονε. μεγάλου
γὰρ ὄντος, ὡς πλεονάκις ἡμῖν εἴρηται, τοῦ κατορ-
θοῦν ἐν πράγμασι καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν ἐν
ταῖς ἐπιβολαῖς, πολλῷ μείζονος ἐμπειρίας προσδεῖται* 679.
*καὶ φυλακῆς τὸ καλῶς χρήσασθαι τοῖς κατορθώμασι·
2 διὸ καὶ πολλαπλασίους ἂν εὕροι τις τοὺς ἐπὶ προτε-
ρημάτων γεγονότας τῶν καλῶς τοῖς προτερήμασι κε-
χρημένων. ὃ καὶ τότε περὶ τοὺς Καρχηδονίους
3 συνέβη γενέσθαι. μετὰ γὰρ τὸ νικῆσαι μὲν τὰς*
754. *Ῥωμαίων δυνάμεις, ἀποκτεῖναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς
ἀμφοτέρους, Πόπλιον καὶ Γνάϊον, ὑπολαβόντες ἀδή-
ριτον αὑτοῖς ὑπάρχειν τὴν Ἰβηρίαν, ὑπερηφάνως*

---

15 *τούτο* F, *τοῦτο* S, *τοῦτον* *Ur* 174ᵃ vulgo, *τότε* corr. *Ca* 17. 18 **inc. M 31, 23 H.:** *Ὅτι μεγάλου ὄντος τοῦ κατορθοῦν* cet. 21 *κατορθώμασιν* F

ἐχρῶντο τοῖς κατὰ τὴν χώραν. τοιγαροῦν ἀντὶ συμ- 4
μάχων καὶ φίλων πολεμίους ἔσχον τοὺς ὑποταττο-
μένους. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἔπαθον· ἄλλως μὲν (γὰρ 5
ἐπειδήπερ) ὑπέλαβον δεῖν κτᾶσθαι τὰς ἀρχάς, ἄλλως
δὲ τηρεῖν, οὐκ ἔμαθον διότι κάλλιστα φυλάττουσι
τὰς ὑπεροχὰς οἵ κάλλιστα διαμείναντες ἐπὶ τῶν
αὐτῶν προαιρέσεων, αἷς ἐξ ἀρχῆς κατεκτήσαντο τὰς
δυναστείας, καίτοι γε προφανοῦς ὄντος καὶ ἐπὶ πολ- 6
λῶν ἤδη τεθεωρημένου διότι κτῶνται μὲν ἄνθρωποι
τὰς εὐκαιρίας εὖ ποιοῦντες καὶ προτεινόμενοι τὴν
ἀγαθὴν ἐλπίδα τοῖς πέλας., ἐπειδὰν δὲ τῶν ἐπιθυ- 7
μουμένων τυχόντες κακῶς ποιῶσι καὶ δεσποτικῶς
ἄρχωσι τῶν ὑποτεταγμένων, εἰκότως ἅμα ταῖς τῶν
προεστώτων μεταβολαῖς συμμεταπίπτουσι καὶ τῶν
ὑποταττομένων αἱ προαιρέσεις. ὃ καὶ τότε συνέβη
τοῖς Καρχηδονίοις.

Ἀσδρούβας μὲν οὖν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι 37
πολλὰς καὶ ποικίλας ἐποιεῖτο περὶ τῶν ἐπιφερομένων
πραγμάτων ἐννοίας. ἐλύπει μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ περὶ 2
τὸν Ἀνδοβάλην ἀπόστασις, ἐλύπει δὲ καὶ τὰ κατὰ
τὴν ἀντιπαραγωγὴν καὶ τὴν ἀλλοτριότητα τὴν ὑπάρ-
χουσαν αὐτῷ πρὸς (τοὺς) ἄλλους στρατηγούς· ἠγω-
νία δὲ καὶ τὴν Ποπλίου παρουσίαν. καὶ (τὸ λοιπὸν) 3
ἤδη προσδοκῶν αὐτὸν ἥξειν μετὰ τῶν δυνάμεων,

---

3 *γὰρ* add. *Ca* 4 *ἐπειδήπερ* add. *BW* 5 *οὐκ* MS, *δ' οὐκ* F *διότι* M^{s}FS, *δὲ διότι* *Ca* vulgo, *δ' ὅτι* *Hu* 7 *κατέστήσαντο* F(MS), corr. Cobetus Mnemos. 1862, 8 16 **des. M 32, 11 H.:** *καρχηδονίοις· καὶ πολλοὶ τούτων ἀπέστησαν* 19 *τῶν* add. ante *περὶ* *Rei* 529, sed v. Krebsium *Die Präposit.* cet. 104 c. Non raro enim Polybius pro genetivo praepositione *περὶ* cum accusativo coniuncta utitur, ut aut hiatus evitetur (sicut h. l.) aut genetivi ne cumulentur (v. I 16, 1. 20, 10. II 14, 3. X 40, 7) 23 *καὶ* alterum delet

θεωρῶν δ' αὐτὸν μὲν ἐγκαταλειπόμενον ὑπὸ τῶν
Ἰβήρων, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις πάντας ὁμοθυμαδὸν προσ-
χωροῦντας, ἐπί τινας λογισμοὺς κατήντησε τοιού-
755. 4 *τους. προέθετο γὰρ διότι δεῖ παρεσκευασμένον τὰ*
δυνατὰ συμβαλεῖν πρὸς μάχην τοῖς ὑπεναντίοις, **680.**
κἂν μὲν ἡ τύχη δῷ τὸ νικᾶν, βουλεύσασθαι μετὰ
5 *ταῦτα περὶ τῶν ἑξῆς ἀσφαλῶς· ἂν δ' ἀντιπίπτῃ*
(τὰ) κατὰ τὴν μάχην, ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν
μετὰ τῶν διασῳζομένων ἐξ αὐτῆς εἰς Γαλατίαν,
κἀκεῖθεν παραλαβόντα τῶν βαρβάρων ὡς πλείστους
βοηθεῖν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ κοινωνεῖν Ἀννίβᾳ
τἀδελφῷ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων.
6 *Ἀσδρούβας (μὲν) δὴ ταῦτα διανοηθεὶς πρὸς*
τούτοις ἦν· Πόπλιος δὲ προσδεξάμενος Γάιον τὸν
Λαίλιον καὶ διακούσας τῶν παραγγελλομένων ὑπὸ
τῆς συγκλήτου, προῆγε τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐκ
τῆς παραχειμασίας, ἀπαντώντων αὐτῷ κατὰ τὴν δίο-
δον τῶν Ἰβήρων, ἑτοίμως καὶ προθύμως συνεξορ-
7 *μώντων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀνδοβάλην πάλαι μὲν*
διεπέμποντο πρὸς τὸν Πόπλιον, τότε δὲ πλησιάσαν-
τος αὐτοῦ τοῖς τόποις ἧκον ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς παρ-
εμβολῆς ἅμα τοῖς φίλοις, καὶ συμμίξαντες ἀπελο-
γίσαντο περὶ τῆς προγεγενημένης σφίσι φιλίας πρὸς
Καρχηδονίους, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς χρείας καὶ τὴν
ὅλην πίστιν ἐνεφάνιζον, ἣν ἐτύγχανον ἐκείνοις παρ-
8 *εσχημένοι. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἀδικίας ἐξηγοῦντο*
9 *καὶ τὰς ὕβρεις τὰς ἐξ ἐκείνων ἀπηντημένας. διόπερ*

---

et interpunctione post *παρουσίαν* sublata post *δυνάμεων* distinguit *Hu*, *τὸ λοιπὸν* post *καί*, ut hiatus expellatur, qui ferri non potest (v. Fleckeis. annal. 1889, 683), add. *BW* coll. X 40, 11

*ἠξίουν τὸν Πόπλιον αὐτὸν κριτὴν γίνεσθαι τῶν
λεγομένων, κἂν μὲν φανῶσιν ἀδίκως ἐγκαλοῦντες
Καρχηδονίοις, σαφῶς γινώσκειν αὐτὸν ὡς οὐδὲ τὴν
πρὸς Ῥωμαίους δύνανται τηρεῖν πίστιν· ἐὰν δὲ* 10
*πολλὰς ἀδικίας ἀναλογιζόμενοι κατ' ἀνάγκην ἀφ-
ιστῶνται τῆς εὐνοίας τῆς ἐκείνων, καλὰς ἐλπίδας
ἔχειν διότι νῦν ἑλόμενοι τὰ Ῥωμαίων βεβαίως τη-
ρήσουσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν.*

Καὶ πλείω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος αὐτῶν δια- 38
λεχθέντων, ἐπεὶ κατέπαυσαν τὸν λόγον, μεταλαβὼν
756. *ὁ Πόπλιος καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων εἰρημένοις ἔφη
πιστεύειν, μάλιστα δὲ γινώσκειν τὴν Καρχηδονίων
ὕβριν ἔκ τε τῆς εἰς τοὺς ἄλλους Ἴβηρας καὶ μάλιστα
τῆς εἰς τὰς ἐκείνων γυναῖκας καὶ θυγατέρας ἀσελ-
γείας, ἃς αὐτὸς παρειληφὼς νῦν οὐχ ὁμήρων ἐχούσας* 2
*διάθεσιν, ἀλλ' αἰχμαλώτων καὶ δούλων, οὕτως τε-
τηρηκέναι τὴν πίστιν ὡς οὐδ' ἂν αὐτοὺς ἐκείνους
τηρῆσαι πατέρας ὑπάρχοντας. τῶν δ' ἀνθομολογη-* 3 **681.**
*σαμένων διότι παρακολουθοῦσι καὶ προσκυνησάν-
των αὐτὸν καὶ προσφωνησάντων βασιλέα* (*πάντων*),
οἱ μὲν παρόντες ἐπεσημήναντο (*τὸ*) *ῥηθέν, ὁ δὲ
Πόπλιος ἐντραπεὶς θαρρεῖν αὐτοῖς παρῄνει· τεύ-
ξεσθαι γὰρ ἔφη σφᾶς ἁπάντων τῶν φιλανθρώπων
ὑπὸ Ῥωμαίων. καὶ παραυτίκα μὲν ἐκ χειρὸς τὰς* 4
*θυγατέρας ἀπέδωκε, τῇ δ' ἐπαύριον ἐποιεῖτο τὰς
συνθήκας πρὸς αὐτούς. ἦν δὲ τὸ συνέχον τῶν ὁμο-* 5
*λογηθέντων ἀκολουθεῖν τοῖς Ῥωμαίων ἄρχουσι καὶ
πείθεσθαι τοῖς ὑπὸ τούτων παραγγελλομένοις. γενο-* 6
μένων δὲ τούτων ἀναχωρήσαντες εἰς τὰς αὑτῶν

20 *βασιλ*$^{\varepsilon'}$ F (compendio sollemni v. X 49, 13), *βασιλέα* S, *βασιλέα* (*πάντων*) *BW*

παρεμβολὰς καὶ παραλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἧκον
πρὸς τὸν Πόπλιον, καὶ στρατοπεδεύσαντες ὁμοῦ
τοῖς Ῥωμαίοις προῆγον ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν.
7 *Ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐτύγχανε μὲν*
διατρίβων ἐν τοῖς περὶ Κασταλῶνα τόποις περὶ
Βαίκυλα πόλιν οὐ μακρὰν τῶν ἀργυρείων μετάλλων·
8 *πυθόμενος δὲ τὴν παρουσίαν τῶν Ῥωμαίων μετε-*
στρατοπέδευσε, καὶ λαβὼν ἐκ μὲν τῶν ὄπισθεν πο-
ταμὸν ἀσφαλῆ, παρὰ δὲ τὴν κατὰ πρόσωπον πλευρὰν
τοῦ χάρακος ἐπίπεδον τόπον, ὀφρὺν προβεβλημένην
ἔχοντα καὶ βάθος ἱκανὸν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ μῆκος
πρὸς ἔκταξιν, (ἔμενεν) ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, προτι-
9 *θέμενος ἐπὶ τὴν ὀφρὺν ἀεὶ τὰς ἐφεδρείας. ὁ δὲ*
Πόπλιος ἐγγίσας προθύμως μὲν εἶχε πρὸς τὸ δια-
κινδυνεύειν, ἀπόρως δὲ διέκειτο, θεωρῶν τοὺς τό-
757. *πους εὐφυεῖς ὄντας πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἀσφά-*
10 *λειαν. οὐ μὴν ἀλλὰ προσανασχὼν δύ' ἡμέρας καὶ*
διαγωνιάσας μὴ συνεπιγενομένων τῶν περὶ τὸν
Μάγωνα καὶ τὸν τοῦ Γέσκωνος Ἀσδρούβαν πανταχόθεν αὐτὸν οἱ πολέμιοι περιστῶσιν, ἔκρινε παρα-
βάλλεσθαι καὶ καταπειράζειν τῶν ὑπεναντίων.
39 *Τὴν μὲν οὖν ἄλλην δύναμιν ἑτοιμάσας πρὸς μά-*
χην συνεῖχεν ἐν τῷ χάρακι, τοὺς δὲ γροσφομάχους
καὶ τῶν πεζῶν τοὺς ἐπιλέκτους ἐξαφιεὶς ἐκέλευε προσ-
βάλλειν πρὸς τὴν ὀφρὺν καὶ καταπειράζειν τῆς τῶν
2 *πολεμίων ἐφεδρείας. τῶν δὲ ποιούντων τὸ παραγ-*
γελθὲν εὐψύχως, τὰς μὲν ἀρχὰς ὁ τῶν Καρχηδονίων 682.

---

9 *παρὰ* in F compendio tam simili *περὶ* scriptum, ut in codices recentes irrepserit *περὶ* ab omnibus editoribus propagatum (v. X 46, 3) 10. 11 *προβεβλημενην εχουσαν* F(S), *προβεβλημένην ἔχοντα* Scaliger, *προβεβλημένον ἔχουσαν* *Ca* vulgo

στρατηγὸς ἐκαραδόκει τὸ συμβαῖνον· θεωρῶν δὲ διὰ
τὴν τόλμαν τῶν Ῥωμαίων τοὺς παρ' αὐτῶν πιεζομέ-
νους καὶ κακῶς πάσχοντας, ἐξῆγε τὴν δύναμιν καὶ
παρενέβαλε παρὰ τὴν ὀφρύν, πιστεύων τοῖς τόποις.
κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Πόπλιος τοὺς μὲν 3
εὐζώνους ἅπαντας ἐπαφῆκε, συντάξας βοηθεῖν τοῖς
προκινδυνεύουσι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἑτοίμους ἔχων,
τοὺς μὲν ἡμίσεις αὐτὸς ἔχων, περιελθὼν τὴν ὀφρὺν
κατὰ τὸ λαιὸν τῶν ὑπεναντίων, προσέβαλλε τοῖς
Καρχηδονίοις, τοὺς δ' ἡμίσεις Λαιλίῳ δοὺς ὁμοίως 4
παρήγγειλε τὴν ἔφοδον ἐπὶ τὰ δεξιὰ μέρη τῶν πολε-
μίων. οὗ συμβαίνοντος ὁ μὲν Ἀσδρούβας ἀκμὴν ἐκ 5
τῆς στρατοπεδείας ἐξῆγε τὴν δύναμιν· τὸν γὰρ πρὸ
τούτου χρόνον ἐπέμενε πιστεύων τοῖς τόποις καὶ
πεπεισμένος μηδέποτε τολμήσειν τοὺς πολεμίους ἐγ-
χειρεῖν αὐτοῖς· διὸ παρὰ τὴν προσδοκίαν γεγενημέ-
νης τῆς ἐπιθέσεως καθυστέρει τῆς ἐκτάξεως. οἱ δὲ 6
Ῥωμαῖοι κατὰ κέρας ποιούμενοι τὸν κίνδυνον, οὐδέπω
τῶν πολεμίων κατειληφότων τοὺς ἐπὶ τῶν κεράτων
τόπους, οὐ μόνον ἐπέβησαν ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν ὀφρύν,
758. ἀλλὰ καὶ προσάγοντες ἔτι παρεμβαλλόντων καὶ κινου-
μένων τῶν ὑπεναντίων τοὺς μὲν αὐτῶν προσπί-
πτοντας ἐκ πλαγίων ἐφόνευον, τοὺς δὲ παρεμβάλλον-
τας ἐξ ἐπιστροφῆς φεύγειν ἠνάγκαζον. Ἀσδρούβας 7
δὲ κατὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς διαλογισμούς, θεωρῶν κλι-
νούσας καὶ διατετραμμένας τὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τὸ
μὲν ψυχομαχεῖν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος ἀπεδο-
κίμαζε, λαβὼν δὲ τά τε χρήματα καὶ τὰ θηρία, καὶ 8
τῶν φευγόντων ὅσους ἠδύνατο πλείστους ἐπισπασά-

---

2 παραυτῶν F, παρ' αὐτῶν S[s], παρ' αὐτῶν *Be*

*μενος, ἐποιεῖτο τὴν ἀναχώρησιν παρὰ τὸν Τάγον
ποταμὸν ὡς ἐπὶ τὰς Πυρήνης ὑπερβολὰς καὶ τοὺς
9 ταύτῃ κατοικοῦντας Γαλάτας. Πόπλιος δὲ τὸ μὲν
ἐκ ποδὸς ἕπεσθαι τοῖς περὶ τὸν Ἀσδρούβαν οὐχ
ἡγεῖτο συμφέρειν τῷ δεδιέναι τῶν ἄλλων στρατη-
γῶν (τὴν) ἔφοδον, τὸν δὲ χάρακα τῶν ὑπεναντίων
ἐφῆκε τοῖς αὑτοῦ στρατιώταις διαρπάζειν.*

40 *Εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον συναθροίσας τὸ τῶν αἰχμα-
λώτων πλῆθος, ὧν ἦσαν πεζοὶ μὲν εἰς μυρίους, ἱπ-
πεῖς δὲ πλείους δισχιλίων, ἐγίνετο περὶ τὴν τού-* **683.**
2 *των οἰκονομίαν. τῶν δ' Ἰβήρων ὅσοι κατὰ τοὺς
προειρημένους τόπους Καρχηδονίοις τότε συνεμά-
χουν, ἧκον ἐγχειρίζοντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥω-
μαίων πίστιν, κατὰ δὲ τὰς ἐντεύξεις βασιλέα προσ-
3 εφώνουν τὸν Πόπλιον. πρῶτον μὲν οὖν ἐποίησε
τοῦτο καὶ προσεκύνησε πρῶτος Ἐδεκών, μετὰ δὲ
τοῦτον οἱ περὶ τὸν Ἀνδοβάλην. τότε μὲν οὖν ἀνε-
4 πιστάτως αὐτὸν παρέδραμε τὸ ῥηθέν· μετὰ δὲ τὴν
μάχην ἁπάντων βασιλέα προσφωνούντων, εἰς ἐπίστα-
5 σιν ἤγαγε τὸν Πόπλιον τὸ γινόμενον. διὸ καὶ
συναθροίσας τοὺς Ἴβηρας βασιλικὸς μὲν ἔφη βού-
λεσθαι καὶ λέγεσθαι παρὰ πᾶσι καὶ ταῖς ἀληθείαις
ὑπάρχειν, βασιλεύς γε μὴν οὔτ' (εἶναι) θέλειν οὔτε
λέγεσθαι παρ' οὐδενί. ταῦτα δ' εἰπὼν παρήγγειλε*
759. 6 *στρατηγὸν αὐτὸν προσφωνεῖν. ἴσως μὲν οὖν καὶ
τότε δικαίως ἄν τις ἐπεσημήνατο τὴν μεγαλοψυχίαν*

---

5. 6 *στρατηγῶν | ἔφοδον* F (*στρατηγῶν* in extr. fol. 174r), *τὴν* add. ante *τῶν ἄλλων στρατηγῶν Ca*, ante *ἔφοδον* cod. Reg. G, *BW* (non tamen codicis Reg. G auctoritate permotus) 23 *οὔτε ἐθέλειν· οὔτε* F(S), *οὔτε ἐθέλειν (εἶναι) οὔτε Ca*, *οὐκ ἐθέλειν οὐδὲ Ben* 258, *οὔτε (εἶναι) ἐθέλειν οὔτε Be*, *οὔτε θέλειν οὔτε Di*, *οὔτ' (εἶναι) θέλειν οὔτε Hu*

*τἀνδρός, ᾗ κομιδῇ νέος ὢν καὶ τῆς τύχης αὐτῷ
συνεκδραμούσης ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε πάντας τοὺς
ὑποταττομένους ἐξ αὑτῶν ἐπί τε ταύτην κατενε-
χθῆναι τὴν διάληψιν καὶ τὴν ὀνομασίαν, ὅμως ἐν
ἑαυτῷ διέμεινε καὶ παρῃτεῖτο τὴν τοιαύτην ὁρμὴν
καὶ φαντασίαν. πολὺ δὲ μᾶλλον ἄν τις θαυμάσειε* 7
*τὴν ὑπερβολὴν τῆς περὶ τὸν ἄνδρα μεγαλοψυχίας,
βλέψας εἰς τοὺς ἐσχάτους τοῦ βίου καιρούς, ἡνίκα
πρὸς τοῖς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἔργοις κατεστρέψατο
μὲν Καρχηδονίους, καὶ τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα
μέρη τῆς Λιβύης ἀπὸ τῶν Φιλαίνου βωμῶν ἕως
Ἡρακλείων στηλῶν ὑπὸ τὴν τῆς πατρίδος ἐξουσίαν
ἤγαγε, κατεστρέψατο δὲ τὴν Ἀσίαν καὶ τοὺς τῆς
Συρίας βασιλεῖς, καὶ τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον
μέρος τῆς οἰκουμένης ὑπήκοον ἐποίησε Ῥωμαίοις,
ἔλαβε δὲ καιροὺς εἰς τὸ περιποιήσασθαι δυναστείαν
βασιλικὴν ἐν οἷς ἐπιβάλοιτο καὶ βουληθείη τόποις
τῆς οἰκουμένης. ταῦτα γὰρ οὐ μόνον ἀνθρωπίνην* 8
*φύσιν, ἀλλὰ καὶ θειοτέραν, εἰ θέμις εἰπεῖν, ὑπερ-
φρονεῖν ἂν ἐποίησεν. Πόπλιος (δὲ) τοσοῦτον ὑπερ-* 9
*έθετο μεγαλοψυχίᾳ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὥς οὗ
μεῖζον ἀγαθὸν εὔξασθαί τις τοῖς θεοῖς (οὐ) τολ-
μήσειε, λέγω δὲ βασιλείας, τοῦτ' ἐκεῖνος πολλάκις* **684.**
*ὑπὸ τῆς τύχης αὐτῷ δεδομένον ἀπηξίωσε, καὶ περὶ
πλείονος ἐποιήσατο τὴν πατρίδα καὶ τὴν ταύτης
πίστιν τῆς περιβλέπτου καὶ μακαριστῆς (βασιλείας).
πλὴν τότε γε διαλέξας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς* 10

---

5 *διέμεινε καὶ παρῃτεῖτο* v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXVI 8 6 *θαυμάσειεν* F 11 *φιληνου* F(S), corr. *Ca* 20 *ἐποίησε· πόπλιος* F(S), corr. *Ur* 174[b] 26 post *μακαριστῆς* add. *δυναστείας* Hervagius, *βασιλείας* *BW*

Ἴβηρας, τούτους μὲν ἀπέλυσε χωρὶς λύτρων πάντας
760. *εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, τῶν δ' ἵππων τριακοσίους κελεύσας ἐκλέξαι τοῖς περὶ τὸν Ἀνδοβάλην τοὺς λοι-*
11 *ποὺς διέδωκε τοῖς ἀνίπποις. καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη μεταλαβὼν τὴν τῶν Καρχηδονίων στρατοπεδείαν διὰ τὴν τῶν τόπων εὐφυΐαν, αὐτὸς μὲν ἔμενε καραδοκῶν τοὺς καταλειπομένους τῶν Καρχηδονίων στρατηγούς, ἐπὶ δὲ τὰς ὑπερβολὰς τῶν Πυρηναίων ὀρέων*
12 *ἐξαπέστειλε τοὺς τηρήσοντας τὸν Ἀσδρούβαν. μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς ὥρας ἤδη συναπτούσης, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Ταρράκων', ἐν τούτοις τοῖς τόποις ποιεῖσθαι τὴν παραχειμασίαν.*

VII. RES GRAECIAE.

41 *Οἱ μὲν Αἰτωλοί, προσφάτως ἐπηρμένοι ταῖς ἐλπίσιν ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων καὶ τῇ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου παρουσίᾳ, πάντας ἐξέπληττον καὶ πᾶσιν ἐπέκειντο κατὰ γῆν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄτταλον καὶ Πόπλιον κατὰ*
2 *θάλατταν. διόπερ ἧκον Ἀχαιοὶ μὲν παρακαλοῦντες τὸν Φίλιππον βοηθεῖν· οὐ γὰρ μόνον τοὺς Αἰτωλοὺς ἠγωνίων, ἀλλὰ καὶ τὸν Μαχανίδαν διὰ τὸ προκαθῆσθαι μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ὅροις.*
3 *Βοιωτοὶ (δὲ) δεδιότες τὸν στόλον τῶν ὑπεναντίων, ἡγεμόνα καὶ βοήθειαν ᾔτουν. φιλοπονώτατά γε μὴν οἱ τὴν Εὔβοιαν κατοικοῦντες ἠξίουν (ἔχειν) τινὰ*

---

11 *ταρακῶννας* F, *ταρακῶνας* S, *Ταρακῶνα Ur* 174[b], *Ταρακῶνος Ben* 258, *Ταρράκωνα Be*, *Ταρράκωνα* (*σπεύδων*) *Hu*, *Ταρράκων' BW* (videtur enim signo elisionis perperam pro compendio syllabae —*ας* accepto *ταρράκων'* codicis archetypi obscuratum esse in *ταρράκωνας*) coll. X 1, 8: *εἰς Τάραντ' ἐποιεῖτο* cet. 12 **des. F fol. 175[r] med.** 14 **F fol. 175[r] med.** F[2] in marg.: *περὶ πυρσῶν* 24 *ἔχειν*

πρόνοιαν τῶν πολεμίων. παραπλήσια δ' Ἀκαρνᾶνες
παρεκάλουν. ἦν δὲ καὶ παρ' Ἠπειρωτῶν πρεσβεία. 4
προσήγγελτο δὲ καὶ Σκερδιλαΐδαν καὶ Πλευρᾶτον
ἐξάγειν τὰς δυνάμεις· ἔτι δὲ τοὺς προσοροῦντας τῇ
Μακεδονίᾳ Θρᾷκας, καὶ μάλιστα τοὺς Μαιδούς, ἐπι-
βολὰς ἔχειν ὡς ἐμβαλοῦντας ἐπὶ Μακεδονίαν, ἐὰν
βραχύ τι μόνον ὁ βασιλεὺς τῆς οἰκείας ἀποσπασθῇ.
προκατελάμβανον δὲ καὶ τὰ περὶ Θερμοπύλας στενὰ 5
761. *τάφροις καὶ χάρακι καὶ φυλακαῖς βαρείαις Αἰτωλοί,*
πεπεισμένοι συγκλείειν τὸν Φίλιππον καὶ καθόλου **685.**
κωλύειν παραβοηθεῖν τοῖς ἐντὸς Πυλῶν συμμάχοις.
δοκεῖ δέ μοι τὰς τοιαύτας περιστάσεις εὐλόγως ἂν 6
τις ἐπισημήνασθαι καὶ συνεφιστάνειν τοὺς ἀναγι-
νώσκοντας, ἐν αἷς πεῖρα καὶ βάσανος ἀληθινὴ γίνε-
ται κατὰ τάς (τε ψυχικὰς ὁρμὰς καὶ τὰς) σωματικὰς
δυνάμεις τῶν ἡγεμόνων. καθάπερ (γὰρ) ἐν ταῖς 7
κυνηγεσίαις τὰ ζῷα τότε διάδηλα γίνεται κατὰ τὴν
ἀλκὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅταν τὸ δεινὸν αὐτὰ περι-
στῇ πανταχόθεν, τὸν αὐτὸν τρόπον συμβαίνει καὶ
ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. ὃ δὴ τότε μάλιστα συνιδεῖν
ἦν γινόμενον ὑπὸ τοῦ Φιλίππου· τὰς μὲν γὰρ 8
πρεσβείας ἀπέλυσε πάσας, ἑκάστοις τὰ δυνατὰ ποιή-

---

add. post *ἠξίουν* Bothius l. c. 65, *ποιεῖσθαι* post *πολεμίων* *Rei* 531 3 *σκερδιλάϊδον* FS, corr. Gronovius 15. 16 *τὰς σωματικὰς δυνάμεις* FS, *τὰς ψυχικὰς* [*τε* add. *Sch*] *καὶ σωματικὰς. δυνάμεις* *Rei* 531 auctore *Ca*, *τὰς νοητικὰς δυνάμεις* Herwerdenus Mnemos. 1874, 77, *τάς (τε ψυχικὰς ὁρμὰς καὶ τὰς) σωματικὰς δυνάμεις* uno versu suppleto (v. *Hu* quaest. II 6 ss.) *BW* coll. VIII 10 (12), 9. VI 52, 10 21 *ὑπὸ*] *ἐπὶ* *Rei* 532; sed v. I 79, 11. VI 20, 9. IX 36, 2. XI 18, 5. XVIII 40, 2. XXV 4, 8. XXIX 24, 14 cet. 22 *πάσας αι καὶ τοῖς* F, *πάσης ἃς καὶ τοῖς* Vesontinus, *πάσας ἃς καὶ τοῖς* S, *πάσαις αἷς καὶ τὸ* G, *πάσας, πάσαις τὸ* *Ca*, *πάσαις τὸ* *Rei* 531, *πάσαις* *Sch* vulgo, corr. *Hu* quaest. II 2

σειν ἐπαγγειλάμενος, τῷ (δὲ) πολέμῳ πανταχόθεν
ἐπεῖχε, καραδοκῶν πῇ καὶ πρὸς τίνα πρῶτον δεήσει
42 *ποιεῖσθαι τὴν ὁρμήν. προσπεσόντος δ' αὐτῷ κατὰ*
τὸν καιρὸν τοῦτον τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον διάραντας
καὶ προσορμήσαντας τῇ Πεπαρήθῳ κατεσχηκέναι τὴν
χώραν, τούτοις μὲν ἐξαπέστειλε τοὺς παραφυλάξον-
2 *τας τὴν πόλιν, εἰς δὲ Φωκέας καὶ τοὺς κατὰ τὴν*
Βοιωτίαν τόπους Πολυφάνταν ἐξέπεμψε μετὰ συμ-
μέτρου δυνάμεως, εἰς δὲ Χαλκίδα καὶ τὴν ἄλλην
Εὔβοιαν Μένιππον, ἔχοντα πελταστὰς χιλίους, Ἀγριᾶ-
3 *νας πεντακοσίους. αὐτὸς δὲ προῆγε ποιούμενος τὴν*
πορείαν εἰς Σκοτοῦσαν, παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς
Μακεδόσιν εἰς ταύτην τὴν πόλιν παρήγγειλεν ἀπαν-
4 *τᾶν. πυθόμενος δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον εἰς Νί-*
καιαν καταπεπλευκέναι, τῶν δ' Αἰτωλῶν τοὺς ἄρ-
χοντας εἰς Ἡράκλειαν ἀθροίζεσθαι χάριν τοῦ κοινο-
762. *λογηθῆναι πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων,*
ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Σκοτούσης ὥρμησε
σπεύδων καταταχῆσαι. καὶ πτοήσας διασῦραι τὴν
5 *σύνοδον αὐτῶν. τοῦ μὲν οὖν συλλόγου καθυστέρει,*
τὸν δὲ σῖτον φθείρας καὶ παρελόμενος τῶν περὶ τὸν
6 *Αἰνιᾶνα κόλπον κατοικούντων ἐπανῆλθε. καὶ τὴν*
μὲν δύναμιν ἐν τῇ Σκοτούσῃ πάλιν ἀπέλειπε, μετὰ
δὲ τῶν εὐζώνων καὶ τῆς βασιλικῆς ἴλης εἰς Δημη-
τριάδα καταλύσας ἔμενε, καραδοκῶν (τὰς) τῶν ἐναν-

---

12 σκοτουσαν F, σκότουσαν S, *Σκότουσσαν Ca*, *Σκοτοῦσσαν Di*, *Σκοτοῦσαν Ur* 174b, sine dubio ex testimonio Urbinatis, quod exstat XVIII 20, 2; videtur autem Polybius, sicut nummi Scotusaei, variasse inter Scotusam et Scotussam, v. *Bullet. corr. hellén.* 1881, 298 et *BW* Fleckeis. annal. 1884, 112 s. 19 πτοήσαι F, ποιῆσαι S, corr. *Sch*
23 απελειπεν F, ἀπέλιπε S[a] vulgo, v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXV 8

τίων ἐπιβολάς. ἵνα δὲ μηδὲν αὐτὸν λανθάνῃ τῶν 7
πραττομένων, διεπέμψατο πρὸς Πεπαρηθίους καὶ
πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς Φωκίδος, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς 686.
ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, καὶ παρήγγειλε διασαφεῖν αὑτῷ
πάντα τὰ γινόμενα διὰ τῶν πυρσῶν ἐπὶ τὸ Τίσαιον.
τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς Θετταλίας ὄρος, εὐφυῶς κείμενον 8
πρὸς τὰς τῶν προειρημένων τόπων περιφάσεις.

Τοῦ δὲ κατὰ τὰς πυρσείας γένους, μεγίστας δὴ 43
παρεχομένου χρείας ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀνεργάστου
πρότερον ὑπάρχοντος, χρήσιμον εἶναί μοι δοκεῖ τὸ
μὴ παραδραμεῖν, ἀλλὰ ποιήσασθαι περὶ αὐτοῦ τὴν
ἁρμόζουσαν μνήμην. ὅτι μὲν οὖν ὁ καιρὸς ἐν πᾶσι 2
μεγάλην ἔχει μερίδα πρὸς τὰς ἐπιβολάς, μεγίστην δ'
ἐν τοῖς πολεμικοῖς, παντὶ δῆλον· τῶν δὲ πρὸς τοῦτο
συναγωνισμάτων πλείστην ἔχουσι δύναμιν οἱ πυρσοί.
ἄρτι (γὰρ) τὰ μὲν γέγονε, τινὰ δ' ἀκμὴν ἐνεργεῖται 3
καὶ δυνατόν ἐστι γινώσκειν, ᾧ μέλει, ποτὲ μὲν
ἡμερῶν τριῶν ἢ τεττάρων ὁδὸν ἀπέχοντι, ποτὲ δὲ
καὶ πλειόνων. ὥστ' ἀεὶ τοῖς δεομένοις πράγμασιν 4
ἐπικουρίας παράδοξον γίνεσθαι τὴν βοήθειαν διὰ
τῆς τῶν πυρσῶν ἀπαγγελίας. τὸν μὲν (οὖν) πρὸ 5

---

4 ἐκέλευσε (sic) διασαφεῖν — 7 περιφάσεις: **Suid. s. v. περίφασις** 4 αὐτῷ F(S[s]), αὑτῷ corr. *Be* 6 ἐστὶν F 16 s. ἄρτι τὰ μὲν cet.] lacunam statuit *Rei* 531 s. et supplet (δηλοῦσι γάρ,) τίνα μὲν γέγονε [vel (δηλοῦσι γάρ,) τίνα μὲν ἄρτι γέγονε], τίνα δ' ἀκμὴν ἐνεργεῖται καὶ οὕτω [vel καὶ δι' αὐτῶν] — quod est rectius; nam καὶ οὕτω non est Polybianum — πάντα. δυνατὸν cet., post ἄρτι inserendum esse οὖν coni. *Sch*, οἷς ἃ ἄρτι μὲν γέγονε, τίνα δ', ἃ ἀκμὴν ἐνεργεῖται, δυνατόν cet. Bothius l. c. p. 65 (cum hiatu intolerabili), (διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· καὶ γὰρ) ἄρτι cet. Lammertus Fleckeis. annal. 1888, 626 (hiatus inter πυρσοί et ἄρτι Lammerto immerito est offensioni, v. *Hu* Philol. 1859, 299), γὰρ post ἄρτι supplet *BW* 21 post τὸν μὲν add. οὖν *Rei* 532, γὰρ coni. supplendum esse *Sch*

763. *τούτου χρόνου ἁπλῆς γινομένης τῆς πυρσείας κατὰ
τὸ πλεῖστον αὐτὴν ἀνωφελῆ συνέβαινε γίνεσθαι τοῖς*
6 *χρωμένοις. διὰ γὰρ συνθημάτων ὡρισμένων ἔδει
τὴν χρείαν συντελεῖν· τῶν δὲ πραγμάτων ἀορίστων
ὑπαρχόντων τὰ πλεῖστα διέφυγε τὴν τῶν πυρσῶν*
7 *χρείαν, οἷον ἐπ' αὐτῶν τῶν νῦν εἰρημένων. ὅτι μὲν
οὖν εἰς Ὠρεὸν καὶ Πεπάρηθον ἢ Χαλκίδα πάρεστι
στόλος, δυνατὸν ἦν διασαφεῖν τοῖς περὶ τούτου*
8 *συνθεμένοις· ὅτι δὲ μεταβάλλονταί τινες τῶν πολι-
τῶν ἢ προδιδόασιν, ἢ φόνος ἐν τῇ πόλει γέγονεν,
ἤ τι τῶν τοιούτων, ἃ δὴ συμβαίνει μὲν πολλάκις,*
9 *πρόληψιν δ' ἔχειν πάντων ἀδύνατον — μάλιστα δὲ
τὰ παραδόξως γινόμενα τῆς ἐκ τοῦ καιροῦ συμβου-
λίας καὶ ἐπικουρίας προσδεῖται — τὰ τοιαῦτα πάντα*
10 *διέφυγε τὴν τῶν πυρσῶν χρείαν. περὶ ὧν γὰρ οὐκ
ἐνεδέχετο προνοηθῆναι, περὶ τούτων οὐδὲ σύνθημα
ποιήσασθαι δυνατόν.*
44 *Αἰνείας δὲ βουληθεὶς διορθώσασθαι τὴν τοιαύ-
την ἀπορίαν, ὁ τὰ περὶ τῶν Στρατηγικῶν ὑπομνή-
ματα συντεταγμένος, βραχὺ μέν τι προεβίβασε, τοῦ* **687.**
γε μὴν δέοντος ἀκμὴν πάμπολυ τὸ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν
2 *ἀπελείφθη. γνοίη δ' ἄν τις ἐκ τούτων. φησὶ γὰρ
δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀλλήλοις διὰ τῶν πυρσῶν δη-
λοῦν τὸ κατεπεῖγον ἀγγεῖα κατασκευάσαι κεραμεᾶ,*

---

5 *διέφευγε* coni. *Be*, sed v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXVIII 12
7 *καὶ*] *ἢ* Herwerdenus Mnemos. 1874, 77 12 *πάντων*] *περὶ ὧν* coni. *BW* 18. *Αἰνείας*] v. *Griech. Kriegsschriftsteller, griech. u. deutsch v. Köchly u. Rüstow* I 151 ss. 19. 20 *ὁ τὰ — συντεταγμένος* in suspicionem vocat Wielandtius de Pol. archetypo. Constant. 1887 p. 41 21 *τὸ*] *τοῦ* FS, corr. *Rei* 532, v. Krebsium *Die Präpos.* cet. 144 22 F[3] in marg.: *σημειῶσαι* 24 *κεραμμαῖα* F, *κεραμαῖα* S[3], corr. *Di* secutus Lobeckium ad Phryn. p. 147

κατά τε τὸ πλάτος καὶ κατὰ τὸ βάθος ἰσομεγέθη
πρὸς ἀκρίβειαν· εἶναι δὲ μάλιστα τὸ μὲν βάθος
τριῶν πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος πήχεος. εἶτα παρασκευ- 3
άσαι φελλοὺς βραχὺ κατὰ πλάτος ἐνδεεῖς τῶν στο-
μάτων, ἐν δὲ τούτοις μέσοις ἐμπεπηγέναι (βακτη-
ρίας διῃρημένας εἰς) ἴσα μέρη τριδάκτυλα, καθ
ἕκαστον δὲ μέρος εἶναι περιγραφὴν εὔσημον. ἐν 4
ἑκάστῳ δὲ μέρει γεγράφθαι τὰ προφανέστατα καὶ
καθολικώτατα τῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς συμβαινόν-
των, οἷον εὐθέως ἐν τῷ πρώτῳ, διότι "πάρεισιν 5
764. ἱππεῖς εἰς τὴν χώραν," ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διότι
"πεζοὶ βαρεῖς," ἐν δὲ τῷ τρίτῳ "ψιλοί," τούτων δ'
ἑξῆς "πεζοὶ μεθ' ἱππέων," εἶτα "πλοῖα," μετὰ δὲ 6
ταῦτα "σῖτος," (καὶ) κατὰ τὸ συνεχὲς οὕτω, μέχρις
ἂν ἐν πάσαις γραφῇ ταῖς χώραις τὰ μάλιστ' ἂν ἐκ
τῶν εὐλόγων προνοίας τυγχάνοντα καὶ συμβαίνοντα
κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας καιροὺς ἐκ τῶν πολεμικῶν.
τούτων δὲ γενομένων ἀμφότερα κελεύει τρῆσαι τὰ 7
ἀγγεῖα πρὸς ἀκρίβειαν, ὥστε τοὺς αὐλίσκους ἴσους
εἶναι καὶ κατ' ἴσον ἀπορρεῖν· εἶτα πληρώσαντας
ὕδατος ἐπιθεῖναι τοὺς φελλοὺς ἔχοντας (τὰς) βακτη-
ρίας, κἄπειτα τοὺς αὐλίσκους ἀφεῖναι ῥεῖν ἅμα.
τούτου δὲ συμβαίνοντος δῆλον ὡς ἀνάγκη πάντων 8
ἴσων καὶ ὁμοίων ὄντων, καθ' ὅσον ἂν ἀπορρέῃ τὸ
ὑγρόν, κατὰ τοσοῦτον τοὺς φελλοὺς καταβαίνειν
καὶ τὰς βακτηρίας κρύπτεσθαι κατὰ τῶν ἀγγείων.
ὅταν δὲ τὰ προειρημένα γένηται κατὰ τὸν χειρισμὸν 9

---

14 μέχρι FS, corr. *Ca*, v. *Hu* Philol. 1859, 290 et Krebsium *Die präpositionsart. Adverb. b. Pol.* Ratisbon. 1882, I 23   18 τηρῆσαι FS, corr. Scaliger   22 αφῆναι ῥέειν F   24 καὶ ὁμοίων] v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 685

ἰσοταχῆ καὶ σύμφωνα, τότε κομίσαντας ἐπὶ τοὺς
τόπους, ἐν οἷς ἑκάτεροι μέλλουσι συντηρεῖν τὰς
10 *πυρσείας, ἑκάτερον θεῖναι τῶν ἀγγείων. εἶτ᾽ ἐπὰν*
ἐμπέσῃ τι τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων, πυρ-
σὸν ἆραι κελεύει, καὶ μένειν, ἕως ἂν ἀνταίρωσιν
οἱ συντεταγμένοι· γενομένων δὲ φανερῶν ἀμφοτέ-
ρων ἅμα τῶν πυρσῶν καθελεῖν. εἶτ᾽ εὐθέως ἀφεῖ-
11 *ναι τοὺς αὐλίσκους ῥεῖν. ὅταν δὲ καταβαίνοντος* 688.
τοῦ φελλοῦ καὶ τῆς βακτηρίας ἔλθῃ τῶν γεγραμ-
μένων ὃ βούλει δηλοῦν κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ τεύχους,
12 *ἆραι κελεύει τὸν πυρσόν· τοὺς δ᾽ ἑτέρους ἐπιλαβεῖν*
εὐθέως τὸν αὐλίσκον, καὶ σκοπεῖν τί κατὰ τὸ χεῖ-
765.13 *λός ἐστι τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων· ἔσται*
δὲ τοῦτο τὸ δηλούμενον πάντων ἰστοταχῶς παρ᾽
ἀμφοτέροις κινουμένων.

45 *Ταῦτα δὲ βραχὺ μέν τι τῆς διὰ τῶν συνθημάτων*
2 *πυρσείας ἐξήλλαχεν, ἀκμὴν δ᾽ ἐστὶν ἀόριστα. δῆλον*
γὰρ [ἔσται] ὡς οὔτε προϊδέσθαι τὰ μέλλοντα πάντα
δυνατὸν οὔτε προϊδόμενον εἰς τὴν βακτηρίαν γρά-
ψαι· λοιπὸν ὁπόταν ἐκ τῶν καιρῶν ἀνυπονόητά
τινα συμβαίνῃ, φανερὸν ὡς οὐ δύναται δηλοῦσθαι
3 *κατὰ ταύτην τὴν ἐπίνοιαν. καὶ μὴν οὐδ᾽ αὐτῶν τῶν*
ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων οὐδέν ἐστιν ὡρισμένον.
πόσοι γὰρ ἥκουσιν ἱππεῖς ἢ πόσοι πεζοὶ καὶ ποῦ τῆς
χώρας καὶ πόσαι νῆες καὶ πόσος σῖτος, οὐχ οἷόν τε
4 *διασαφῆσαι· περὶ γὰρ ὧν ἀδύνατον γνῶναι πρὶν*

---

2 *μέλλουσιν* F 3 *εἶτε πρὸς πᾶν* F, *εἶτα πρὸς πᾶν* S, *εἶτα ἐπὰν Ur* 175ᵃ, *εἶτ᾽ ἐπειδὰν* ex manuscripto Gronovius refert intra lineas addita, *εἶθ᾽ ὁπόταν Hu* quaest. II 4, v. Briefium *Die Conj. bei Polyb.* pro r. Vindob. 1891, p. 18 14 *τούτο* F(S), cor . Scaliger *τῶν δηλουμένων* FS, corr. idem 18 *ἔσται* FS, *ἐστιν* Scaliger, *ἐσθ᾽* coni. *Hu*, del. *BW*

ἢ γενέσθαι, περὶ τούτων οὐδὲ συνθέσθαι πρὸ τοῦ
δυνατόν. τὸ δὲ συνέχον ἐστὶ τοῦτο· πῶς γὰρ ἄν τις 5
βουλεύσαιτο περὶ τοῦ βοηθεῖν μὴ γινώσκων πόσοι
πάρεισι τῶν πολεμίων ἢ ποῦ; πῶς δὲ θαρρήσαι
πάλιν ἢ τοὐναντίον ἢ καθόλου διανοηθείη τι μὴ
συνεὶς πόσαι νῆες ἢ πόσος σῖτος ἥκει παρὰ τῶν
συμμάχων;

Ὁ δὲ τελευταῖος (τρόπος), ἐπινοηθεὶς διὰ Κλεο- 6
ξένου καὶ Δημοκλείτου, τυχὼν δὲ τῆς ἐξεργασίας δι
ἡμῶν, (πάντη πάντως) μέν ἐστιν ὡρισμένος καὶ
πᾶν τὸ κατεπεῖγον δυνάμενος ἀκριβῶς διασαφεῖν,
κατὰ δὲ τὸν χειρισμὸν ἐπιμελείας δεῖ καὶ παρατη-
ρήσεως ἀκριβεστέρας. ἔστι δὲ τοιοῦτος. τὸ τῶν 7
στοιχείων πλῆθος ἑξῆς δεῖ λαμβάνοντας διελεῖν εἰς
πέντε μέρη κατὰ πέντε γράμματα. λείψει δὲ τὸ τε-
766. λευταῖον ἑνὶ στοιχείῳ· τοῦτο δ' οὐ βλάπτει πρὸς
τὴν χρείαν. μετὰ δὲ ταῦτα πλατεῖα παρεσκευάσθαι 8
πέντε τοὺς μέλλοντας ἀποδιδόναι τὴν πυρσείαν
ἀλλήλοις ἑκατέρους καὶ γράψαι τῶν μερῶν ἑξῆς εἰς
ἕκαστον πλατεῖον, κἄπειτα συνθέσθαι πρὸς αὑτοὺς 9 689.
διότι τοὺς μὲν πρώτους ἀρεῖ πυρσοὺς ὁ μέλλων
σημαίνειν ἅμα καὶ δύο καὶ μενεῖ μέχρις ἂν ὁ ἕτερος

5 ἢ τοὐναντίον del. *Rei* 534 s., ἢ τὸν νοῦν πρόσσχοι τοῖς συμβαίνουσιν *Hu* quaest. II 11, librorum scripturam tuetur *Sch* ἢ alterum] ἢ τοῦ F, ἢ τὸ S vulgo, ἤτοι *Hu* (sed ἤτοι non adhibet Polybius, nisi in primo enuntiati membro, v. III 29, 5. IV 38, 6. IX 7, 2. 32, 7. XX 11, 5), ᾗ *BW* coll. V 24, 3. IX 29, 3 8 τρόπος add. inter lineas post Δημοκλείτου cod. Gronovianus, post τελευταῖος *Sch* 10 μέν ἐστιν FS, ἔστι μὲν *Ca* vulgo, μάλιστα add. ante μέν *Hu*, πάντη πάντως *BW* coll. IV 40, 5 17 παρεσκευάσθαι F, παρεσκεύασται S, παρεσκέβασται Reg. F, παρεσκευᾶσθαι *Ur* 175[a], accentum corr. Ernestus 22 μέχρι FD Reg F. Reg G., corr. *Ben* 259 monente *Sch*, v. ann. cr. ad p. 117, 14

10 *ἀνταίρῃ. τοῦτο δ' ἔσται χάριν τοῦ διὰ ταύτης τῆς*
πυρσείας ἑαυτοῖς ἀνθομολογήσασθαι διότι προσέ-
11 *χουσι. καθαιρεθέντων δὲ τούτων λοιπὸν* (δ) *σημαί-*
νων ἀρεῖ μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τῶν εὐωνύμων, δια-
σαφῶν τὸ πλατεῖον ποῖον δεήσει σκοπεῖν, οἷον ἐὰν
μὲν τὸ πρῶτον, ἕν', ἂν δὲ τὸ δεύτερον, δύο, καὶ
12 *κατὰ λόγον οὕτω· τοὺς δὲ δευτέρους ἐκ τῶν δεξιῶν*
κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ποῖον δεήσει γράμμα τῶν
ἐκ τοῦ πλατείου γράφειν αὖ τὸν ἀποδεχόμενον τὴν
πυρσείαν.

46 *Ὅταν δὲ ταῦτα συνθέμενοι χωρισθῶσιν, ἑκάτερον*
ἐπὶ τοῦ τόπου δεήσει πρῶτον μὲν διόπτραν ἔχειν
δύ' αὐλίσκους ἔχουσαν, ὥστε τοῦ μέλλοντος ἀντιπυρ-
σεύειν τῷ μὲν τὸν δεξιὸν τόπον, τῷ δὲ τὸν εὐώνυ-
2 *μον δύνασθαι θεωρεῖν. παρὰ δὲ τὴν διόπτραν ἑξῆς*
3 *ὀρθὰ δεῖ τὰ πλατεῖα πεπηγέναι, παραπεφράχθαι δὲ*
καὶ τὸν δεξιὸν καὶ τὸν εὐώνυμον τόπον ἐπὶ δέκα
πόδας, τὸ δὲ βάθος ὡς ἀνδρόμηκες, (*εἰς*) *τὸ τοὺς*
πυρσοὺς αἰρομένους μὲν παρὰ ταῦτα τὴν φάσιν
4 *ἀκριβῆ ποιεῖν, καθαιρουμένους δὲ τὴν κρύψιν. τού-*
των δ' ἑτοιμασθέντων παρ' ἀμφοτέροις, ὅταν βούλῃ
δηλῶσαι λόγου χάριν διότι "τῶν στρατιωτῶν τινες
767. *εἰς ἑκατὸν ἀποκεχωρήκασι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους,"*
πρῶτον δεῖ διαλέξαι τῶν λέξεων, ὅσαι δι' ἐλαχίστων
5 *γραμμάτων δύνανται ταὐτὸ δηλοῦν, οἷον ἀντὶ τοῦ*
προειρημένου "Κρῆτες ἑκατὸν ἀφ' ἡμῶν ηὐτομόλη-

---

12 *διόπραν* F, item posthac 15 *παρὰ* F compendio sollemni, *περὶ* S vulgo (v. p. 108, 9) *διόπραν* F 18 (*εἰς*) *τὸ*] *τὸ* FS, *τῷ* Scaliger, *ἐς τὸ* *Ca* vulgo, *εἰς τὸ* *Di*, *τοῦ* *Hu*, v. Hewlettium *American Journal of Philology* XI 469 ann.
19 *παρὰ* F compendio sollemni, *περὶ* S (veram scripturam coniectura revocaverat *Rei* 536 s.)

σαν.'' νῦν γὰρ τὰ μὲν γράμματ' ἐστὶν ἐλάττω τῶν
ἡμίσεων, διασαφεῖται δὲ ταὐτόν. τούτου δὲ γραφέν- 6
τος εἰς πινάκιον, οὕτω δηλωθήσεται τοῖς πυρσοῖς.
πρῶτον δ' ἐστὶ γράμμα τὸ κάππα· τοῦτο δ' ἐστὶν 7
ἐν τῇ δευτέρᾳ μερίδι καὶ τῷ δευτέρῳ πλατείῳ. δεή-
σει δὲ καὶ πυρσοὺς ἐκ τῶν εὐωνύμων δύ' αἴρειν,
ὥστε τὸν ἀποδεχόμενον γινώσκειν ὅτι δεῖ τὸ δεύ-
τερον πλατεῖον ἐπισκοπεῖν. εἶτ' ἐκ τῶν δεξιῶν 8
ἀρεῖ πέντε, διασαφῶν ὅτι κάππα· τοῦτο γὰρ πέμ-
πτον ἐστὶ τῆς δευτέρας μερίδος, ὃ δεήσει γράφειν
εἰς τὸ πινάκιον τὸν ἀποδεχόμενον τοὺς πυρσούς. **690.**
(εἶτα τέτταρας ἐκ τῶν εὐωνύμων, ἐπεὶ) τὸ ῥῶ τῆς 9
τετάρτης ἐστὶ μερίδος. εἶτα δύο πάλιν ἐκ τῶν δε-
ξιῶν· δεύτερον (γάρ) ἐστι τῆς τετάρτης. ἐξ οὗ τὸ
ῥῶ γράφει [ὁ δεχόμενος τοὺς πυρσούς]· καὶ τὰ λοιπὰ
τὸν αὐτὸν τρόπον. προδηλοῦται μὲν οὖν πᾶν τὸ 10
προσπῖπτον ὡρισμένως κατὰ ταύτην τὴν ἐπίνοιαν,
πολλοὶ δὲ γίνονθ' οἱ πυρσοὶ διὰ τὸ δεῖν ὑπὲρ ἑκά- 47
στου γράμματος διττὰς ποιεῖσθαι τὰς πυρσείας. οὐ 2
μὴν ἀλλ' ἐάν τις εὐτρεπῆ ποιήσῃ τὰ πρὸς τὸ πρᾶγμα,
δύναται γίνεσθαι τὸ δέον. καθ' ἑκατέραν δὲ τὴν 3
ἐπίνοιαν προμελετᾶν δεῖ τοὺς χειρίζοντας, ἵνα τῆς
χρείας γινομένης ἀδιαπτώτως δύνωνται διασαφεῖν
ἀλλήλοις. πηλίκην δὲ συμβαίνει φαίνεσθαι τὴν δια- 4
φορὰν ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρῶτον λεγομέ-
νων καὶ πάλιν κατὰ συνήθειαν γινομένων, ἐκ πολ-
λῶν εὐχερὲς τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν. πολλὰ γὰρ 5
οὐ μόνον τῶν δυσχερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδυνάτων
εἶναι δοκούντων κατὰ τὰς ἀρχάς, μετὰ ταῦτα χρόνου

---

4 *ἐστὶν γρ.* F 14 *δεύτερον ἐστι* F, *δεύτερον γάρ ἐστι* G, *δεύτερόν ἐστι* S 15 *ὁ δεχόμενος τοὺς πυρσούς* del. *Ben* 259 s.

768. 6 *καὶ συνηθείας τυχόντα ῥᾷστα πάντων ἐπιτελεῖται. τοῦ
δὲ τοιούτου λόγου παραδείγματα μὲν πολλὰ καὶ
ἕτερα πρὸς πίστιν, ἐναργέστατον δὲ τὸ γινόμενον
7 ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως. ἐπὶ γὰρ ἐκείνης, εἴ τις παρα-
στησάμενος ἄνθρωπον ἄπειρον μὲν καὶ ἀσυνήθη
γραμματικῆς, τἄλλα δ' ἀγχίνουν, κἄπειτα παιδάριον
ἕξιν ἔχον παραστήσας καὶ δοὺς βυβλίον κελεύοι
8 λέγειν τὰ γεγραμμένα, δῆλον ὡς οὐκ ἂν δύναιτο
πιστεῦσαι διότι (δεῖ) πρῶτον ἐπὶ τὰς ὄψεις τὰς
ἑνὸς ἑκάστου τῶν γραμμάτων ἐπιστῆσαι τὸν ἀναγι-
νώσκοντα, δεύτερον ἐπὶ τὰς δυνάμεις, τρίτον ἐπὶ
τὰς πρὸς ἄλληλα συμπλοκάς, ὧν ἕκαστον ποσοῦ χρό-
9 νου τινὸς δεῖται. διόπερ ὅταν ἀνεπιστάτως θεωρῇ
τὸ παιδάριον ὑπὸ τὴν ἀναπνοὴν ἑπτὰ καὶ πέντε στί-
χους συνεῖρον, οὐκ ἂν εὐχερῶς δύναιτο πιστεῦσαι
10 διότι πρότερον οὗτος οὐκ ἀνέγνωκε τὸ βυβλίον· εἰ
δὲ καὶ τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὰς διαιρέσεις, ἔτι δὲ
δασύτητας καὶ ψιλότητας δύναιτο συσσῴζειν, οὐδὲ
11 τελέως. διόπερ οὐκ ἀποστατέον οὐδενὸς τῶν χρησί-* **691.**
*μων διὰ τὰς προφαινομένας δυσχερείας, προσακτέον
δὲ τὴν ἕξιν, ᾗ πάντα τὰ καλὰ γίνεται θηρατὰ τοῖς
ἀνθρώποις, ἄλλως τε καὶ περὶ τῶν τοιούτων, ἐν
οἷς πολλάκις κεῖται τὸ συνέχον τῆς σωτηρίας.*

12 *Ταῦτα μὲν οὖν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπαγγελίαν
προήχθημεν εἰπεῖν. ἔφαμεν γὰρ πάντα τὰ θεωρή-
ματα καθ' ἡμᾶς ἐπὶ τοσοῦτον εἰληφέναι τὰς προ-
κοπάς, ὥστε τῶν πλείστων τρόπον τινὰ μεθοδικὰς
13 εἶναι τὰς ἐπιστήμας. διὸ καὶ τοῦτο γίνεται τῆς
δεόντως ἱστορίας συντεταγμένης ὠφελιμώτατον.*

---

29 des. F fol. 180^{r} extr.

VIII. RES ASIAE.

Οἱ δ' Ἀπασιάκαι κατοικοῦσι μὲν ἀνὰ μέσον 48
Ὄξου καὶ Ταναΐδος, ὧν ὁ μὲν εἰς τὴν Ὑρκανίαν
ἐμβάλλει θάλατταν, ὁ δὲ Τάναϊς ἐξίησιν εἰς τὴν
769. *Μαιῶτιν λίμνην· εἰσὶ δ' ἑκάτεροι κατὰ τὸ μέγεθος*
πλωτοί. καὶ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι πῶς οἱ Νομάδες 2
περαιούμενοι τὸν Ὄξον εἰς τὴν Ὑρκανίαν ἔρχονται
πεζῇ μετὰ τῶν ἵππων. εἰσὶ δὲ δύο λόγοι περὶ τού- 3
του τοῦ πράγματος, ὁ μὲν ἐπιεικής, ὁ δ' ἕτερος
παράδοξος, οὐ μὴν ἀδύνατος. ὁ γὰρ Ὄξος ἔχει μὲν 4
ἐκ τοῦ Καυκάσου τὰς πηγάς, ἐπὶ πολὺ δ' αὐξηθεὶς
ἐν τῇ Βακτριανῇ, συρρεόντων εἰς αὐτὸν ὑδάτων,
φέρεται διὰ πεδιάδος χώρας πολλῷ καὶ θολερῷ
ῥεύματι. παραγενόμενος δ' εἰς τὴν ἔρημον ἐπί τινας 5
πέτρας ἀπορρῶγας ἐξωθεῖ τὸ ῥεῦμα τῇ βίᾳ διὰ τὸ
πλῆθος καὶ τὴν καταφορὰν τῶν ὑπερκειμένων τόπων
ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τῆς πέτρας ἐν τοῖς κάτω μέρεσι
πλεῖον ἢ στάδιον ἀφάλλεσθαι τὴν καταφορὰν αὐτοῦ.
διὰ δὴ τούτου τοῦ τόπου φασὶ τοὺς Ἀπασιάκας παρ' 6
αὐτὴν τὴν· πέτραν ὑπὸ τὴν καταφορὰν τοῦ ποτα-
μοῦ πεζεύειν μετὰ τῶν ἵππων εἰς τὴν Ὑρκανίαν.
ὁ δ' ἕτερος λόγος ἐπιεικεστέραν ἔχει τοῦ πρόσθεν 7
τὴν ἀπόφασιν. τοῦ γὰρ ὑποκειμένου τόπου μεγάλους
ἔχοντος πλαταμῶνας, εἰς οὓς καταρράττει, τούτους

---

2 **F fol. 180^{r} extr.** *ἀπασία* F, *ἀσπασίαι* S, corr. *Ur* 175^{a} ex **Steph. Byz. s. v. *Ἀπασιάκαι* p. 103, 15 ss. Mein.:** *Ἀπασιάκαι . . . Πολύβιος δεκάτῃ "οἱ δ' Ἀπασιάκαι νομάδες κατοικοῦσι μὲν ἀνὰ μέσον Ὄξου καὶ Ταναΐδος"* · post *ἀπασιάκαι* add. *Ur* 175^{a} ex Steph. Byz. l. c. *νομάδες*, del. *Be* auctore *Sch* 6 F^{2} in marg.: *περὶ ὄξου ποταμοῦ καὶ ταναΐδος* 19 *φασὶν* F

*φασὶ τῇ βίᾳ τοῦ ῥεύματος ἐκκοιλαίνοντα καὶ διαρ-
ρηγνύντα κατὰ βάθος ὑπὸ γῆν φέρεσθαι τόπον οὐ
8 πολύν, εἶτ᾽ ἀναφαίνεσθαι πάλιν. τοὺς δὲ βαρβά-
ρους διὰ τὴν ἐμπειρίαν κατὰ τὸν διαλείποντα τό-
πον ποιεῖσθαι τὴν δίοδον ἐπὶ τῶν ἵππων εἰς τὴν
Ὑρκανίαν. —*

49 *Γενομένης δὲ τῆς προσαγγελίας διότι συμβαίνει* 692.
*τὸν μὲν Εὐθύδημον μετὰ τῆς δυνάμεως εἶναι περὶ
Ταπουρίαν, μυρίους δ᾽ ἱππεῖς προκαθίζεσθαι φυλάτ-
τοντας (τὰς) περὶ τὸν Ἄριον ποταμὸν διαβάσεις,
ἔκρινε τὴν πολιορκίαν ἀπογνοὺς ἔχεσθαι τῶν προκει-
2 μένων. ἀπέχοντος δὲ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερῶν*
770. *ὁδόν, ἐπὶ μὲν ἡμέρας δύο σύμμετρον ἐποιήσατο τὴν
πορείαν, τῇ δὲ τρίτῃ μετὰ τὸ δειπνῆσαι τοῖς ἄλλοις
ἅμα τῷ φωτὶ ποιεῖσθαι παρήγγειλε τὴν ἀναζυγήν,
3 αὐτὸς δ᾽ ἀναλαβὼν τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς εὐζώνους,
ἅμα δὲ πελταστὰς μυρίους, προῆγε νυκτός, πορείᾳ
4 χρώμενος ἐνεργῷ. τοὺς γὰρ ἱππεῖς ἐπυνθάνετο τῶν
ὑπεναντίων τὰς μὲν ἡμέρας ἐφεδρεύειν παρὰ τὸ
χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, τὰς δὲ νύκτας ὑποχωρεῖν πρός
τινα πόλιν οὐκ ἔλαττον εἴκοσι σταδίων (διέχουσαν).
5 διανύσας δὲ νύκτωρ τὴν καταλειπομένην ὁδόν, ἅτε
τῶν πεδίων ἱππασίμων ὑπαρχόντων, ἔφθασε περαι-
ώσας τὸν ποταμὸν ἅμα τῷ φωτὶ τὸ πλεῖστον μέρος
6 τῆς μεθ᾽ ἑαυτοῦ δυνάμεως. οἱ δὲ τῶν Βακτριανῶν
ἱππεῖς, σημηνάντων αὐτοῖς τῶν σκοπῶν τὸ γεγονός,
ἐξεβοήθουν, καὶ κατὰ πορείαν συνέμισγον τοῖς ὑπεν-*

---

6 des. F fol. 181^{r} prim. 7 F fol. 181^{r} prim. F^{2} in marg.: *μάχη ἀντιόχου καὶ εὐθυδύμου τῶν βακτριανῶν* 10 *περὶ*] *κατὰ Rei* 538, sed v. Krebsium *Die Präpos.* cet. 101 s. et V 110, 1 14 *μὲν* post *τοῖς* add. *Rei* 538, sed v. *Hu* praef. I^{2} 67 15 *παρήγγειλεν* F

αντίοις. ὁ δὲ βασιλεύς, θεωρῶν ὅτι δεῖ δέξασθαι 7
τὴν πρώτην ἐπιφορὰν τῶν πολεμίων, παρακαλέσας
τοὺς περὶ αὐτὸν εἰθισμένους κινδυνεύειν τῶν ἱπ-
πέων δισχιλίους, τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγειλε κατὰ
σημαίας καὶ κατ' οὐλαμοὺς αὐτοῦ παρεμβαλεῖν καὶ
λαμβάνειν ἑκάστους τὰς εἰθισμένας τάξεις, αὐτὸς 8
δὲ μετὰ τῶν προειρημένων ἱππέων ἀπαντήσας συν-
έβαλε τοῖς πρώτοις ἐπιφερομένοις τῶν Βάκτρων.
δοκεῖ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν κίνδυνον Ἀντίοχος ἀγω- 9
νίσασθαι διαπρεπέστατα τῶν μεθ' αὐτοῦ. πολλοὶ 10
μὲν οὖν ἀμφοτέρων διεφθάρησαν, ἐπεκράτησαν δὲ
τῆς πρώτης ἱππαρχίας οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως· τῆς
δὲ δευτέρας καὶ τρίτης ἐπιφερομένης ἐπιέζοντο καὶ
κακῶς ἀπήλλαττον. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, τῶν 11
πλείστων ἱππέων ἐκτεταγμένων ἤδη, Παναίτωλος
ἐπαγαγεῖν παραγγείλας τὸν μὲν βασιλέα καὶ τοὺς
μετ' αὐτοῦ κινδυνεύοντας ἐδέξατο, τοὺς δὲ τῶν
771. Βακτριανῶν ἐπιφερομένους ἀτάκτως ἐκ μεταβολῆς **693.**
προτροπάδην ἠνάγκασε φυγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, τῶν 12
περὶ τὸν Παναίτωλον αὐτοῖς ἐπικειμένων, οὐ πρό-
τερον ἔστησαν ἕως οὗ συνέμιξαν τοῖς περὶ τὸν
Εὐθύδημον, τοὺς πλείστους ἀπολωλεκότες αὐτῶν·
οἱ δὲ τοῦ βασιλέως ἱππεῖς, πολλοὺς μὲν φονεύσαν- 13
τες, πολλοὺς (δὲ) ζωγρίᾳ λαβόντες, ἀνεχώρουν. καὶ
τότε μὲν αὐτοῦ παρὰ τὸν ποταμὸν ηὐλίσθησαν· ἐν 14
δὲ τούτῳ τῷ κινδύνῳ τὸν μὲν ἵππον συμβαίνει ***

---

10 *αὐτοῦ* F, *ἑαυτοῦ* S vulgo, corr. *Hu* 20 *παναιτωλὸν* F[1], *πὰν αἰτωλῶν* F[1] vel F[2], *πᾶν αἰτωλῶν* S, corr. *Ca* 23 *βασιλ*[ε] F (v. p. 107, 20) 26 p. 126, 1 ex duobus hiatibus (*συμβαίνει ἀποθανεῖν, τραυματισθέντα αὐτόν*) apparet nonnulla esse ab epitomatore omissa; Polybium scripsisse *τὸν μὲν*

*ἀποθανεῖν τραυματισθέντα ***, αὐτὸν δὲ πληγέντα διὰ τοῦ στόματος ἀποβαλεῖν τινας· τῶν ὀδόντων, καθόλου δὲ φήμην ἐπ' ἀνδρείᾳ περιποιήσασθαι τότε μάλιστα. γενομένης δὲ τῆς μάχης ταύτης ὁ μὲν Εὐθύδημος καταπλαγεὶς ἀνεχώρησε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς πόλιν Ζαριάσπαν τῆς Βακτριανῆς.*

ἵππον συνέβη (βασιλέως) ἀποθανεῖν τραυματισθέντα (καιρίως) cet. suspicatur *B W*   6 *ζαριάσπα* FS, *Ζαρίασπα* vulgo, corr. *Ur* 175[a] (nam solet F in terminationibus peccare, ut est XI 18, 4 *μαχανίδα* pro *μαχανίδαν*), v. Strab. XI 11, 2 (C 516 extr.)   **des. F fol. 182[r] prim.**

FRAGMENTA LIBRI XI.

I. EX PROOEMIO.

Ἴσως δέ τινες ἐπιζητοῦσι πῶς ἡμεῖς οὐ προγρα- 1[a]
φὰς ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ, καθάπερ οἱ πρὸ ἡμῶν, ἀλλὰ
καὶ προεκθέσεις καθ' ἑκάστην ὀλυμπιάδα πεποιή-
καμεν τῶν πράξεων. ἐγὼ δὲ κρίνω χρήσιμον μὲν 2
εἶναι καὶ τὸ τῶν προγραφῶν γένος· καὶ γὰρ εἰς ἐπί-
772. στασιν ἄγει τοὺς ἀναγινώσκειν θέλοντας καὶ συν-
εκκαλεῖται καὶ παρορμᾷ πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τοὺς
ἐντυγχάνοντας, πρὸς δὲ τούτοις πᾶν τὸ ζητούμενον
ἑτοίμως ἔνεστιν εὑρεῖν διὰ τούτου· θεωρῶν δὲ διὰ 3
πολλὰς αἰτίας καὶ τὰς τυχούσας ὀλιγωρούμενον καὶ
φθειρόμενον τὸ τῶν προγραφῶν γένος, οὕτως καὶ
διὰ ταῦτα πρὸς τοῦτο τὸ μέρος κατηνέχθην· τῆς 4
γὰρ προεκθέσεως οὐ μόνον ἰσοδυναμούσης (πρὸς)

---

2 **M 32, 12 H.** *ἐπιζητοῦσι* videtur esse epitomatoris, *ἐπιζητήσουσι* Geelius coll. III 57, 2 3 *ταύτῃ τῇ βίβλῳ*] ea quoque videntur esse epitomatoris; conicit h. l. fuisse *ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ* Orellius ind. lect. Turici 1834 p. 2, *ὅλῃ τῇ συντάξει BW*; addit *καὶ ἐν ταῖς πρὸ ταύτης* Birtius *Das antike Buchwesen* Berol. 1882 p. 142 ann. 1; v. Nissenum Mus. Rhenan. 1871, 259 s. 4 *καὶ* del. Geelius (immerito; nam quaeritur, cur non solita ratione praefationes sint praemissae, sed etiam *προεκθέσεις*) 11 *καὶ τὰς*] *οὐ τὰς* Geelius, codicis scripturam tuetur Orellius l. c.

τὴν προγραφήν, ἀλλὰ καὶ πλεῖόν τι δυναμένης, ἅμα
δὲ καὶ χώραν ἐχούσης ἀσφαλεστέραν διὰ τὸ συμ-
πεπλέχθαι τῇ πραγματείᾳ, τούτῳ μᾶλλον ἐδοκιμά-
σαμεν χρῆσθαι τῷ μέρει παρ' ὅλην τὴν σύνταξιν
πλὴν ἓξ τῶν πρώτων βυβλίων· ἐν ἐκείνοις (δὲ) **694.**
προγραφὰς ἐποιησάμεθα διὰ τὸ μὴ λίαν ἐναρμόζειν
ἐν αὐτοῖς τὸ τῶν προεκθέσεων γένος.

II. RES ITALIAE.

1 *Ἀλλὰ πολὺ ῥᾳδιεστέραν καὶ συντομωτέραν συνέβη
γενέσθαι τὴν Ἀσδρούβου παρουσίαν εἰς Ἰταλίαν.* —
Διόπερ ὡς οὐδέποτε μᾶλλον ὀρθὴ καὶ περίφο- **1184,21**
*βος ἡ τῶν Ῥωμαίων πόλις ἐγεγόνει, καραδοκοῦσα
τὸ συμβησόμενον.* —

2 Ἀσδρούβᾳ δὲ τούτων μὲν ἤρεσκεν οὐδέν, τῶν **694,6**
δὲ πραγμάτων οὐκέτι διδόντων ἀναστροφὴν διὰ τὸ
θεωρεῖν τοὺς πολεμίους ἐκτεταγμένους καὶ προσά-
γοντας, ἠναγκάζετο παρατάττειν τοὺς Ἴβηρας καὶ
773. 3 τοὺς μετ' αὐτοῦ γεγονότας Γαλάτας. προθέμενος
δὲ τὰ θηρία τὸν ἀριθμὸν ὄντα δέκα, καὶ τὸ βάθος
αὐξήσας τῶν τάξεων, καὶ ποιήσας ἐν βραχεῖ χώρῳ
τὴν ὅλην δύναμιν, πρὸς δὲ τούτοις μέσον αὑτὸν
θεὶς τῆς παρατάξεως κατὰ τὴν τῶν θηρίων προστα-
σίαν, ἐποιεῖτο τὴν ἔφοδον ἐπὶ τὰ λαιὰ τῶν πολε-

---

1 τῆς προγραφῆς M, τῇ προσγραφῇ Geelius vulgo, corr. *B W* coll. II 56, 2 7 des. **M 32, 27 H.** 9. 10 **Suid. s. v.** *ῥᾳδιέστερον* 11—13 **Suid. s. v. ὀρθή;** huc rettulit id fragmentum *Hu* auctore Mauritio Muellero (progr. Stendal. 1866, 22) 14 **F fol. 182r prim.** praemisso titulo πολυβίου ʼ*** ια (τ, I suprascr.) λόγου, *B*, F² in marg.: μάχη ῥωμαίων καὶ ἀσδρούβα τοῦ ἀννίβου 15 διδόντων F, δόντων S³ (veram scripturam coniectura invenerat *Be*) 20 ποιήσας FS, στήσας Naberus Mnemos. 1857, 244, sed v. ann. cr. p. 73, 24

μίων, προδιειληφὼς ὅτι δεῖ κατὰ τὸν παρόντα κίν-
δυνον νικᾶν ἢ θνήσκειν. ὁ μὲν οὖν Λίβιος ἀντεπ- 4
ῄει τοῖς πολεμίοις σοβαρῶς καὶ συμβαλὼν ταῖς
αὑτοῦ δυνάμεσιν ἐμάχετο γενναίως· ὁ δὲ Κλαύδιος 5
ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τεταγμένος προάγειν μὲν
εἰς τοὔμπροσθεν καὶ περικερᾶν τοὺς ὑπεναντίους οὐκ
ἐδύνατο διὰ τὰς προκειμένας δυσχωρίας, αἷς πεπι-
στευκὼς Ἀσδρούβας ἐποιήσατο τὴν ἐπὶ τὰ λαιὰ τῶν
πολεμίων ἔφοδον. ἀπόρως δὲ διακείμενος ἐπὶ τῷ 6
μηδὲν πράττειν, ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ) συμβαίνοντος
ἔμαθεν ὃ δέον ἦν πράττειν. διὸ καὶ παραδεξάμενος 7
ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας κατὰ τὸν
ὄπισθεν τόπον τῆς μάχης, καὶ τὸ λαιὸν ὑπεράρας
τῆς ἰδίας παρεμβολῆς, προσέβαλε κατὰ κέρας τοῖς
Καρχηδονίοις ἐπὶ τὰ θηρία. καὶ μέχρι μὲν [οὖν] 8
τούτων ἀμφίδοξος ἦν ἡ νίκη. οἵ τε γὰρ ἄνδρες
ἐφαμίλλως ἐκινδύνευον ἀμφότεροι διὰ τὸ μήτε τοῖς
Ῥωμαίοις ἐλπίδα καταλείπεσθαι σωτηρίας, εἰ σφα-
λεῖεν, μήτε τοῖς Ἴβηρσι καὶ Καρχηδονίοις· τά τε
θηρία κοινὴν ἀμφοῖν παρείχοντο τὴν χρείαν ἐν τῇ
μάχῃ· μέσα γὰρ ἀπειλημμένα καὶ συνακοντιζόμενα 9
διετάραττε καὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων καὶ τὰς τῶν Ἰβή- 695.
ρων τάξεις. ἅμα δὲ τῷ τοὺς περὶ τὸν Κλαύδιον 10
προσπεσεῖν κατ' οὐρὰν τοῖς πολεμίοις ἄνισος ἦν ἡ
μάχη, τῶν μὲν κατὰ πρόσωπον, τῶν δὲ κατὰ νώτου
τοῖς Ἴβηρσι προσκειμένων. ἐξ οὗ καὶ συνέβη τοὺς 11
πλείστους τῶν Ἰβήρων ἐν αὐτῷ τῷ τῆς μάχης καιρῷ
κατακοπῆναι. τῶν δὲ θηρίων τὰ μὲν ἓξ ἅμα τοῖς 12

---

10 ὑπαυ|τοῦ F(S), τοῦ add. cod. Tubing. 15 μὲν οὖν FS, μὲν K

ἀνδράσιν ἔπεσε, τὰ δὲ τέτταρα διωσάμενα τὰς τάξεις
ὕστερον ἑάλω μεμονωμένα καὶ ψιλὰ τῶν Ἰνδῶν.
774. 2 *Ἀσδρούβας δὲ καὶ τὸν πρὸ τούτου χρόνον καὶ*
κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος, ἐν
χειρῶν νόμῳ κατέστρεψε τὸν βίον· (*ὃν*) *οὐκ ἄξιον*
2 *ἀνεπισήμαντον παραλιπεῖν. ὅτι μὲν ἀδελφὸς ἦν*
Ἀννίβου κατὰ φύσιν, καὶ διότι χωριζόμενος εἰς τὴν
Ἰταλίαν τούτῳ (*τὰς*) *κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πράξεις ἐνε-*
χείρισε, ταῦτα μὲν ἐν (*τοῖς πρὸ τούτων*) *ἡμῖν* (*δε-*
3 *δήλωται*)*. παραπλησίως δὲ καὶ διότι πολλοῖς μὲν*
χρησάμενος ἀγῶσι πρὸς Ῥωμαίους, πολλαῖς δὲ καὶ
ποικίλαις περιστάσεσι παλαίσας διὰ τὸ *** *τοὺς*
ἐπαποστελλομένους ἐκ Καρχηδόνος εἰς Ἰβηρίαν στρα-
τηγούς, ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις καιροῖς ἀξίως μὲν
τοῦ πατρὸς Βάρκα, καλῶς δὲ καὶ γενναίως τὰς περι-
πετείας καὶ τὰς ἐλαττώσεις διετέλει φέρων, καὶ
ταῦτα διὰ τῶν πρὸ τοῦ συντάξεων δεδηλώκαμεν.
4 *περὶ δὲ τῶν τελευταίων ἀγώνων νῦν ἐροῦμεν, καθὸ*
μάλιστα πέφηνεν ἡμῖν ἄξιος ἐπιστάσεως εἶναι καὶ
5 *ζήλου. τοὺς γὰρ πλείστους ἰδεῖν ἔστι τῶν στρατη-*
γῶν καὶ τῶν βασιλέων, ἐπειδὰν συνιστῶνται τοὺς
ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνας, τὰ μὲν ἐκ τῶν κατορθω-
μάτων ἔνδοξα καὶ λυσιτελῆ συνεχῶς λαμβάνοντας
ὑπὸ τὴν ὄψιν, καὶ πολλάκις ἐφιστάνοντας καὶ δια-
λογιζομένους πῶς ἑκάστοις χρήσονται, κατὰ λόγον

---

1. 2 **Suid.** s. v. ***ψιλόν***: *τὰ δὲ θηρία ὕστερον ἑάλω ψιλὰ τῶν Ἰνδῶν* 5. 6 **Suid.** s. v. ***ἀνεπισήμαντον***: *οὐκ ἄξιον ἀνεπισήμαντον παραλιπεῖν τὸν Ἀσδρούβαν, ἄνδρα ἀγαθὸν γενόμενον* 7 post *χωριζόμενος* add. *ἐκεῖνος* *Rei* 538, sed. v. X 5, 2 9 *δεδήλωται* add. *BW* auctore *Ca*, v. V 111, 8
12 *τὸ* FS, del. *Ca*, *τὸ στασιάζειν πρὸς αὐτοὺς ἀεὶ* coni. *BW* coll. IX 11, 2 19. 20 **Suid.** s. v. ***ἐπίστασις***: *ὁ δὲ Ἀσδρούβας πέφυκεν ἡμῖν ἄξιος ἐπιστάσεως εἶναι καὶ ζήλου*

σφίσι χωρησάντων τῶν πραγμάτων, τὰ δ' ἐκ τῶν 6
ἀποπτωμάτων οὐκέτι πρὸ ὀφθαλμῶν τιθεμένους,
οὐδ' ἐν νῷ λαμβάνοντας πῇ καὶ τί πρακτέον ἑκά-
στοις ἐστὶ κατὰ τὰς περιπετείας. καίτοι τὸ μὲν
ἕτοιμόν ἐστι, τὸ δὲ πολλῆς δεῖται προνοίας. τοιγαρ- 7
οῦν οἱ πλεῖστοι διὰ τὴν αὑτῶν ἀγεννίαν καὶ τὴν
ἐν τούτοις ἀβουλίαν αἰσχρὰς μὲν ἐποίησαν τὰς ἥττας, 696.
εὐγενῶς πολλάκις ἠγωνισμένων τῶν στρατιωτῶν,
775. *κατῄσχυναν δὲ τὰς πρὸ τούτου πράξεις, ἐπονείδι-*
στον δὲ σφίσι τὸν καταλειπόμενον ἐποίησαν βίον.
διότι (δὲ) πολλοὶ τῶν ἡγουμένων περὶ τοῦτο τὸ 8
μέρος σφάλλονται, καὶ διότι μεγίστην ἐν τούτοις
ἔχει διαφορὰν ἀνὴρ ἀνδρός, εὐχερὲς τῷ βουλομένῳ
καταμαθεῖν· πολλὰ γὰρ ὑποδείγματα τῶν τοιούτων
πεποίηκεν ὁ προγεγονὼς χρόνος. Ἀσδρούβας δ', 9
ἕως μὲν ἦν ἐλπὶς ἐκ τῶν κατὰ λόγον τοῦ δύνασθαι
πράττειν ἄξιόν τι τῶν προβεβιωμένων, οὐδενὸς
μᾶλλον προενοεῖτο κατὰ τοὺς κινδύνους ὡς τῆς
αὑτοῦ σωτηρίας· ἐπεὶ δὲ πάσας ἀφελομένη τὰς εἰς 10
τὸ μέλλον ἐλπίδας ἡ τύχη συνέκλεισε πρὸς τὸν
ἔσχατον καιρόν, οὐδὲν παραλιπὼν οὔτε περὶ τὴν πα-
ρασκευὴν οὔτε κατὰ τὸν κίνδυνον πρὸς τὸ νικᾶν, οὐχ
ἧττον πρόνοιαν εἶχε καὶ τοῦ σφαλεὶς τοῖς ὅλοις ὁμόσε
χωρῆσαι τοῖς παροῦσι καὶ μηδὲν ὑπομεῖναι τῶν προ-
βεβιωμένων ἀνάξιον.

---

6 *ἀγγελίαν* FS, *ἀγεννίαν* G[m] (v. XXX 9, 19 *τὴν ἀβουλίαν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀγεννίαν*), *ἀμέλειαν* *Ur* 175[b], *ἀγένειαν* *Di*, *ἀπειρίαν* Campius in interpretatione Germanica p. 919 ann. 2   9 *προτοῦ* F, *πρὸ τούτου* S, *πρὸ τοῦ* *Ca* vulgo, librorum scripturam tuetur Kaelkerus quaest. de eloc. Polyb. p. 276

11 *Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω περὶ τῶν ἐν
πράγμασιν ἀναστρεφομένων, ἵνα μήτε προπετῶς
κινδυνεύοντες σφάλλωσι τὰς τῶν πιστευσάντων ἐλ-
πίδας μήτε φιλοζωοῦντες παρὰ τὸ δέον αἰσχρὰς καὶ
3 ἐπονειδίστους ποιῶσι τὰς αὑτῶν περιπετείας· Ῥω-
μαῖοι δὲ τῇ μάχῃ κατορθώσαντες παραυτίκα μὲν
τὸν χάρακα διήρπαζον τῶν ὑπεναντίων, καὶ πολ-
λοὺς μὲν τῶν Κελτῶν ἐν ταῖς στιβάσι κοιμωμένους
2 διὰ τὴν μέθην κατέκοπτον ἱερείων τρόπον· συνῆγον
δὲ καὶ τὴν λοιπὴν τῶν αἰχμαλώτων λείαν, ἀφ' ἧς
εἰς τὸ δημόσιον ἀνήχθη πλείω τῶν τριακοσίων τα-
3 λάντων. ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν Καρχηδονίων κατὰ
τὴν μάχην σὺν τοῖς Κελτοῖς οὐκ ἐλάττους μυρίων,
τῶν δὲ Ῥωμαίων περὶ δισχιλίους. ἑάλωσαν δὲ καὶ
ζωγρίᾳ τινὲς τῶν ἐνδόξων Καρχηδονίων, οἱ δὲ λοιποὶ
4 κατεφθάρησαν. τῆς δὲ φήμης ἀφικομένης εἰς τὴν
Ῥώμην τὴν μὲν ἀρχὴν ἠπίστουν τῷ λίαν βούλεσθαι
5 τοῦτο γενόμενον ἰδεῖν· ἐπειδὴ δὲ καὶ πλείους ἧκον,
776. οὐ μόνον τὸ γεγονός, ἀλλὰ καὶ (τὰ) κατὰ μέρος δια-
σαφοῦντες, τότε δὴ χαρᾶς ὑπερβαλλούσης ἦν ἡ πόλις 697
πλήρης, καὶ πᾶν μὲν τέμενος ἐκοσμεῖτο, πᾶς δὲ ναὸς
6 ἔγεμε πελάνων καὶ θυμάτων, καθόλου δ' εἰς τοι-
αύτην εὐελπιστίαν παρεγένοντο καὶ θάρσος ὥστε
πάντας τὸν Ἀννίβαν, ὃν μάλιστα πρότερον ἐφοβή-
θησαν, τότε μηδ' ἐν Ἰταλίᾳ νομίζειν παρεῖναι.*

---

15 *ζωγρεία* F(S), corr. *Di*   *δε* F (*ε* in rasura)   25 **des. F 184^r extr.**

III. RES GRAECIAE.

Ὁ δὲ φαντασίαν μὲν ἔχειν ἔφη τοὺς εἰρημένους 3,7
λόγους, τὴν δ' ἀλήθειαν οὐ τοιαύτην εἶναι, τὸ δ' ἐναντίον. —

„Ὅτι μὲν οὔτε Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς οὔθ' ἡ τῶν 4(5)
Ῥοδίων πόλις οὔθ' ἡ τῶν Βυζαντίων καὶ Χίων καὶ Μυτιληναίων ἐν παρέργῳ τίθενται τὰς ὑμετέρας, ὦ ἄνδρες Αἰτωλοί, διαλύσεις, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑπολαμβάνω τοῦτ' εἶναι συμφανές. οὐ γὰρ νῦν 2
πρῶτον οὐδὲ δεύτερον ποιούμεθα πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγους, ἀλλ' ἐξ ὅτου τὸν πόλεμον ἐνεστήσασθε, προσεδρεύοντες καὶ πάντα καιρὸν θεραπεύοντες οὐ διαλείπομεν ὑπὲρ τούτων ποιούμενοι πρὸς ὑμᾶς μνήμην, κατὰ μὲν τὸ παρὸν τῆς ὑμετέρας 3
καὶ Μακεδόνων στοχαζόμενοι καταφθορᾶς, πρὸς δὲ τὸ μέλλον καὶ περὶ τῶν σφετέρων πατρίδων καὶ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων προνοούμενοι. καθάπερ γὰρ ἐπὶ 4
777. *τοῦ πυρός, ὅταν ὑφάψῃ τις ἅπαξ τὴν ὕλην, οὐκέτι τὸ λοιπὸν ἐπὶ τῇ τούτου προαιρέσει γίνεται τὸ συμβαῖνον, ἀλλ' ᾗ ποτ' ἂν τύχῃ λαμβάνει τὴν νομήν, τὸ πλεῖον τοῖς ἀνέμοις κυβερνώμενον καὶ τῇ τῆς ὑποκειμένης ὕλης διαφθορᾷ, καὶ πολλάκις ἐπ' αὐτὸν*

2—4 **M 32, 27. 28 H.** Incertum est, utrum hoc fragmentum secundum codicem M post XI 1ª, 5 et ante XI 4, 10 inserendum spectet res Italiae an Graeciae; sed cum verba fiant de orationibus habitis (v. Liv. XXVIII 7, 13 s.), nos hanc eclogam putavimus esse coniungendam cum iis quae capite quarto sq. exponuntur 5 **F fol. 184ʳ extr.;** nomen legati Rhodii (v. *Sch* t. VII p. 7) addit F² in marg. ad v. 9: *Δη* [i. e. *δημηγορία*] *θρασυκράτους* 7 *μιτυληναίων* F^8S^8, corr. *Di*, v. Meisterhansium *Gramm. d. att. Inschr.*² p. 23 n. 8

5 *τὸν ἐμπρήσαντα πρῶτον ὥρμησε παραλόγως, τὸν*
αὐτὸν τρόπον [καὶ] ὁ πόλεμος ὑπό τινων ὅταν ἅπαξ
ἐκκαυθῇ, τοτὲ μὲν αὐτοὺς τούτους πρώτους ἀπόλ-
λυσι, ποτὲ δὲ φέρεται φθείρων ἀδίκως πᾶν τὸ πα-
ραπεσόν, αἰεὶ καινοποιούμενος καὶ προσφυσώμενος,
ὥσπερ ὑπ' ἀνέμων, ὑπὸ τῆς τῶν πλησιαζόντων
6 *ἀγνοίας. διόπερ, ὦ ἄνδρες Αἰτωλοί, νομίσαντες καὶ*
τοὺς νησιώτας πανδημεὶ καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοι-
κοῦντας Ἕλληνας παρόντας ὑμῶν δεῖσθαι τὸν μὲν
πόλεμον ἆραι, τὴν δ' εἰρήνην ἑλέσθαι, διὰ τὸ καὶ
πρὸς σφᾶς ἀνήκειν τὰ γινόμενα, σωφρονήσαντες
7 *ἐντράπητε καὶ πείσθητε τοῖς παρακαλουμένοις. καὶ* 698.
γὰρ εἰ κατά τινα τύχην ἐπολεμεῖτε πόλεμον ἀλυσι-
τελῆ μέν, ἐπειδὴ παντὶ πολέμῳ τοῦτο παρέπεται
κατὰ τὸ πλεῖστον, ἔνδοξον δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
ὑπόθεσιν καὶ κατὰ τὴν τῶν ἀποβαινόντων ἐπιγρα-
φήν, ἴσως ἄν τις ὑμῖν ἔσχε συγγνώμην, φιλοτίμως
8 *διακειμένοις. εἰ δὲ πάντων αἴσχιστον καὶ πολλῆς*
ἀδοξίας πλήρη καὶ βλασφημίας, ἆρ' οὐ μεγάλης
9 *προσδεῖται τὰ πράγματ' ἐπιστάσεως; ῥηθήσεται γὰρ*
τὸ δοκοῦν μετὰ παρρησίας· ὑμεῖς δ', ἂν εὖ φρονῆτε,
10 *μεθ' ἡσυχίας ἀνέξεσθε. πολλῷ γάρ ἐστιν ἄμεινον*
ὀνειδισθέντας ἐν καιρῷ σωθῆναι μᾶλλον ἢ πρὸς
χάριν ἀκούσαντας μετ' ὀλίγον ἀπολέσθαι μὲν αὐτούς,
ἀπολέσαι δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας.

5(6) *Λάβετε τοίνυν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν αὐτῶν ἄγ-*

---

2 *καὶ* del. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 685 3 *τούτοὺς* F[1] ex *τοὺς* 5 *η ει* F, *οἱ* S, *ὡς* G, *ὡσεὶ* *Rei* 539, *ἀεὶ* *Ur* 175[b], *αἰεὶ* *BW* (nam non tam *α* et *η*, quam *α* et *η* in Urbinate confunduntur) 6 *ὑπὸ* S[3], *ὑπερ* F 19 *πλήρη* F *Ur* 175[b] (sine dubio ex F), *πλῆρες* S 22 **inc. M 32, 29 H.:** *Οτι πολλῷ ἔστιν ἄμεινον* cet. 25 *Ἕλληνας*: **des. M 32, 31 H.**

778. νοιαν. φατὲ μὲν γὰρ πολεμεῖν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων
πρὸς Φίλιππον, ἵνα σῳζόμενοι μὴ ποιῶσι τούτῳ τὸ
προσταττόμενον, πολεμεῖτε δ' ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ
καὶ καταφθορᾷ τῆς Ἑλλάδος. ταῦτα γὰρ αἱ συν- 2
θῆκαι λέγουσιν ὑμῶν αἱ πρὸς Ῥωμαίους, αἳ πρότε-
ρον μὲν ἐν τοῖς γράμμασιν ὑπῆρχον, νῦν δ' ἐν τοῖς
πράγμασι θεωροῦνται γινόμεναι. καὶ τότε μὲν αὐτὰ 3
τὰ γράμματα τὴν αἰσχύνην ὑμῖν ἐπέφερε, νῦν δὲ
διὰ τῶν ἔργων ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦτο γίνεται πᾶσι
καταφανές. λοιπὸν ὁ μὲν Φίλιππος ὄνομα γίνεται 4
καὶ πρόσχημα τοῦ πολέμου· πάσχει γὰρ οὐδὲν δει-
νόν· τούτῳ δὲ συμμάχων ὑπαρχόντων Πελοποννη-
σίων τῶν πλείστων, Βοιωτῶν, Εὐβοέων, Φωκέων, Λο-
κρῶν, Θετταλῶν, Ἠπειρωτῶν, κατὰ τούτων πεποίησθε
τὰς συνθήκας ἐφ' ᾧ τὰ μὲν σώματα καὶ τἄπιπλα 5
Ῥωμαίων ὑπάρχειν, τὰς δὲ πόλεις καὶ τὴν χώραν
Αἰτωλῶν. καὶ κυριεύσαντες μὲν αὐτοὶ πόλεως οὔτ' 6
ἂν ὑβρίζειν ὑπομείναιτε τοὺς ἐλευθέρους οὔτ' ἐμ-
πιπράναι τὰς πόλεις, νομίζοντες ὠμὸν εἶναι τὸ
τοιοῦτο καὶ βαρβαρικόν· συνθήκας δὲ πεποίησθε 7
τοιαύτας, δι' ὧν ἅπαντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας 699.
ἐκδότους δεδώκατε τοῖς βαρβάροις εἰς τὰς αἰσχίστας
ὕβρεις καὶ παρανομίας. καὶ ταῦτα πρότερον μὲν 8
ἠγνοεῖτο· νυνὶ δὲ διὰ τῆς Ὠρειτῶν καὶ τῶν ταλαι-
πώρων Αἰγινητῶν ἅπασι γεγόνατε καταφανεῖς, τῆς
τύχης ὥσπερ ἐπίτηδες ἐπὶ τὴν ἐξώστραν ἀναβιβα-

---

5 λεγουσι F 14. 20 πεποιήσθε F 15 τὰ ἔπιπλα FS[3], τἄπιπλα *BW* (v. *Hu* Philol. 1859, 313), τἔπιπλα *Ben* 261 18. ἐπιπράναι F, ἐπιμπράναι S, πιμπράναι cod. Vesont. man. prim., ἐμπιμπράναι vulgo, corr. *Be*, v. I 53, 4. IV 78, 11. VII 18, 9 24 διὰ τῆς Ὠρειτῶν] intellege πόλεως, v. IV 25, 1. 34, 9

9 ζούσης τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν. ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τοῦ
πολέμου καὶ τὰ νῦν ἤδη συμβαίνοντα τοιαῦτ' ἐστί·
τὸ δὲ τέλος, ἂν ὅλως πάντα κατὰ νοῦν ὑμῖν χωρήσῃ,
ποῖόν τι δεῖ προσδοκᾶν; ἆρ' οὐ κακῶν ἀρχὴν μεγά-
6 (7) λων ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν; ὅτι γάρ, ἂν Ῥωμαῖοι τὸν
779. ἐν Ἰταλίᾳ πόλεμον ἀποτρίψωνται — τοῦτο δ' ἐστὶν
ἐν ὀλίγῳ, συγκεκλειμένου τῆς Βρεττίας εἰς πάνυ
2 βραχεῖς τόπους Ἀννίβου — λοιπὸν ὅτι πάσῃ τῇ δυ-
νάμει τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους
ποιήσονται, λόγῳ μὲν Αἰτωλοῖς βοηθήσοντες κατὰ
Φιλίππου, τῇ δ' ἀληθείᾳ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτοὺς ποι-
ησόμενοι, καὶ λίαν (ὑπολαμβάνω) τοῦτ' εἶναι κατα-
3 φανές. ἐάν τε καλῶς προθῶνται ποιεῖν Ῥωμαῖοι
κυριεύσαντες, ἐκείνων ἔσεσθαι καὶ τὴν χάριν καὶ τὴν
ἐπιγραφήν, ἐάν τε κακῶς, τῶν αὐτῶν ὑπάρξειν καὶ
τὰς ὠφελείας ἐκ τῶν ἀπολλυμένων καὶ τὴν ἐξουσίαν
4 (τῶν) σῳζομένων. ὑμεῖς δὲ τότε τοὺς θεοὺς ἐπικα-
λέσεσθε μάρτυρας, ὅταν μήτε τῶν θεῶν βούληται
μήτε τῶν ἀνθρώπων ἔτι δύνηται βοηθεῖν ὑμῖν
μηδείς.

5 Ἴσως μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἔδει πάντα προορᾶσθαι·
6 τοῦτο γὰρ ἦν ὑμῖν πρέπον· ἐπειδὴ δὲ πολλὰ δια-
φεύγει τῶν μελλόντων τὴν ἀνθρωπίνην πρόνοιαν,
νῦν γε δέον ἂν εἴη, διὰ τούτων τῶν πραγμάτων
συνεωρακότας τὸ συμβαῖνον, βέλτιον βουλεύεσθαι
7 περὶ τοῦ μέλλοντος. οὐ μὴν ἀλλ' ἡμεῖς γε κατὰ τὸ
παρὸν οὐδὲν ἀπολελοίπαμεν τῶν ἁρμοζόντων ἢ λέ-
γειν ἢ πράττειν τοῖς ἀληθινοῖς φίλοις, καὶ περὶ τοῦ

---

14 post ἐκείνων add. εἰκός Lammertus Fleckeis. annal. 1888, 632; sed v. *Sch* ad h. l. 17 ἐπικαλέσασθαι FS, ἐπεκαλέσεσθε D et Vesont. ex emend., corr. *Ur* 175^{b}

*μέλλοντος τὸ δοκοῦν μετὰ παρρησίας εἰρήκαμεν·
ὑμᾶς δ' ἀξιοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν μήθ' αὐτοῖς* 8
*φθονῆσαι μήτε τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι τῆς ἐλευθερίας
καὶ τῆς σωτηρίας."*

Τούτου δὲ ποιήσαντος διατροπήν τινα τοῖς πολ- 9 **700.**
*λοῖς, ὡς ἐδόκει, μετὰ τοῦτον εἰσῆλθον οἱ παρὰ τοῦ
Φιλίππου πρέσβεις, οἳ τοὺς μὲν κατὰ μέρος λόγους
ὑπερέθεντο, δύο δ' ἔφασαν ἥκειν ἔχοντες ἐντολάς,
αἱρουμένων μὲν τῶν Αἰτωλῶν τὴν εἰρήνην ἑτοίμως* 10
*δέχεσθαι *** τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς πρεσβευτὰς τοὺς*
780. *παρόντας ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπιμαρτυραμένους χω-
ρίζεσθαι διότι τῶν μετὰ ταῦτα συμβησομένων τοῖς
Ἕλλησιν Αἰτωλούς, ἀλλ' οὐ Φίλιππον αἴτιον δεήσει
νομίζειν.* —

Καὶ πολλὰ μὲν αὐτὸν κατοιμώξας ὅτι παρὰ μι- 7 (4)
κρὸν ἔλθοι τοῦ λαβεῖν τὸν Ἄτταλον ὑποχείριον. —

Ὅτι Φίλιππος *πορευθεὶς ἐπὶ τὴν Τριχωνίδα λί-* 2
*μνην καὶ παραγενόμενος εἰς τὸν Θέρμον, ἔνθ' ἦν
ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ὅσα πρότερον ἀπέλιπε τῶν ἀνα-
θημάτων, τότε πάλιν ἅπαντα διελωβήσατο, κακῶς
μὲν πρὸ τοῦ, κακῶς δὲ τότε χρώμενος τῷ θυμῷ· τὸ* 3
*γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὀργιζόμενον εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν
τῆς πάσης ἀλογιστίας ἐστὶ σημεῖον.* —

Ἐλλόπιον, πόλις Αἰτωλίας. Πολύβιος ια'. 4

---

10 post *δέχεσθαι* add *εἰ δὲ μὴ Ur* 175^{b} (sed recte animadvertit *Hu* ita hiatum evadere intolerabilem), *μὴ βουλομένων* add. *BW*, monente Hultschio participium aliquod intercidisse 14 **des. F fol. 186^{v} med.** 15. 16 **Suid. s. v. *κατοιμώξας*** 17 **P 45, 14 *Va*** 18 *τὸ Rei* 738, sed v. V 7, 6. 8, 1. 3. 13, 3. Steph. Byz. p. 310, 3 Mein. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 112 ss. 20 **inc. M 32, 31 H.**: *Τὰ δ' ἕτερα διελωβήσατο* cet. 23 **des. P 45, 19 *Va* M 33, 1 H.**
24 **Steph. Byz. p. 269, 1 Mein.**

5 *Φύταιον, πόλις Αἰτωλίας.* Πολύβιος ἑνδεκάτῳ.

8 Ὅτι *τριῶν ὄντων τρόπων, καθ' οὓς ἐφίενται πάν-
τες στρατηγίας οἱ κατὰ λόγον αὐτῇ προσιόντες, πρώ-
του. μὲν διὰ τῶν ὑπομνημάτων καὶ τῆς ἐκ τούτων*
2 *κατασκευῆς, ἑτέρου δὲ τοῦ μεθοδικοῦ καὶ τῆς παρὰ
τῶν ἐμπείρων ἀνδρῶν παραδόσεως, τρίτου δὲ τοῦ
διὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἕξεως καὶ τριβῆς,*
3 *πάντων ἦσαν τούτων* ἀνεννόητοι οἱ τῶν Ἀχαιῶν
στρατηγοὶ ἁπλῶς. —

4 *Τοῖς γὰρ πλείστοις ὑπεγεγόνει τις ζῆλος οὐκ
εὐτυχὴς ἐκ τῆς τῶν ἄλλων ἀλαζονείας καὶ τῆς ἀκαι-*
5 *ρίας· ἐσπούδαζον γὰρ τὰς ἀκολουθίας καὶ τὰς ἐσθῆ-
τας διαφερόντως, καί τις ἦν περὶ τοὺς πλείστους*
781. *καλλωπισμός, ὑπερέχων τὴν ἐκ τοῦ βίου χορηγίαν.*
6 *ὅπλων δ' οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον ἐποιοῦντο λόγον.* —

7 *Οἱ γὰρ πολλοὶ τὰ μὲν ἔργα τῶν εὐτυχούντων* 701.
*οὐδὲ πειρῶνται μιμεῖσθαι, τὰ δὲ πάρεργα ζηλοῦντες
μετὰ βλάβης ἐκθεατρίζουσι τὴν ἑαυτῶν ἀκρισίαν.* —

9 *Μεγάλα μὲν γὰρ ἔφη τὴν λαμπρότητα συμβάλ-
λεσθαι πρὸς ἔκπληξιν τῶν ὑπεναντίων, πολλὰ δὲ
συνεργεῖν τὴν ἐκ τῆς ἐπισκευῆς ἁρμογὴν τῶν ὅπλων*
2 *εἰς τὴν χρείαν. γίνεσθαι δ' ἂν μάλιστα τὸ δέον, εἰ
τὴν μὲν ἐπιμέλειαν, ἣν νῦν ποιοῦνται περὶ τὸν ἱμα-
τισμόν, ταύτην ποιήσαιντο περὶ τῶν ὅπλων, τὴν δὲ
πρότερον ὀλιγωρίαν περὶ τῶν ὅπλων παρ' αὐτοῖς*

---

1 **Steph. Byz. p. 675, 15 Mein.** 2—9 **Suid. s. vv.** *στρατηγία* et *ἀνεννόητον* 10—15 **Suid. s. vv.** *ζηλοτυπία, ἀλαζονεία, ἐσπούδαζον, ὑπερέχων, χορηγία* 12 *ἐσπούδαζον γὰρ τὰς ἀκολουθίας*] v. Krebsium *Zur Rection d. Casus* II 27 16—18 **F in marg. fol. 186v med., Suid. s. vv.** *ἐκθεατρίζουσιν* et *θεατρίζω* 19 **F fol. 186v med.**

ὑπάρχουσαν, ταύτην μετενέγκαιεν ἐπὶ τὰς ἐσθῆτας·
οὕτως γὰρ ἅμα τούς τε κατ' ἰδίαν βίους ὠφελήσε- 3
σθαι καὶ τὰ κοινὰ πράγμαθ' ὁμολογουμένως αὐτοὺς
δυνήσεσθαι σῴζειν. διόπερ ἔφη δεῖν τὸν εἰς ἐξοπλι- 4
σίαν ἢ στρατείαν ἐκπορευόμενον, ὅτε μὲν τὰς κνη-
μῖδας περιτίθεται, σκοπεῖν ὅπως ἀραρυῖαί τε καὶ
στίλβουσαι τῶν ὑποδεσμῶν καὶ κρηπίδων ὑπάρχω-
σιν αὗται μᾶλλον, ὅταν δὲ τὴν ἀσπίδα καὶ (τὸν) 5
θώρακα καὶ τὸ κράνος διαλαμβάνῃ, περιβλέπειν ἵνα
τῆς χλαμύδος καὶ τοῦ χιτῶνος καθαρειότερα ταῦθ'
ὑπάρχῃ καὶ πολυτελέστερα· παρ' οἷς γὰρ τὰ πρὸς 6
ἐπιφάνειαν αἱρετώτερά [ἐστι] τῶν πρὸς τὴν χρείαν,
παρὰ τούτοις αὐτόθεν εὐθέως προφανὲς εἶναι τὸ
συμβησόμενον ἐν τοῖς κινδύνοις. καθόλου δ' ἠξίου 7
διαλαμβάνειν ὡς ὁ μὲν ἐν τοῖς ἱματίοις καλλω-
πισμὸς γυναικός ἐστι, καὶ ταύτης οὐ λίαν σώφρο-
νος, ἡ δ' ἐν τοῖς ὅπλοις πολυτέλεια καὶ σεμνότης
ἀνδρῶν ἀγαθῶν, προαιρουμένων ἑαυτοὺς καὶ τὰς
782. πατρίδας ἐνδόξως σῴζειν. πάντες δ' οἱ παρόντες 8
οὕτως ἀπεδέξαντο τὰ ῥηθέντα καὶ τὸν νοῦν τῆς
παρακλήσεως ἐθαύμασαν, ὡς καὶ παραχρῆμα μὲν
ἐκπορευόμενοι τὸ βουλευτήριον εὐθέως ἐνεδείκνυντο
(τοὺς) κεκαλλωπισμένους καὶ διακλίνειν ἐνίους ἠνάγ-
καζον τῆς ἀγορᾶς, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις 9
καὶ στρατείαις παρετήρουν σφᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς προ-
ειρημένοις.

Οὕτως εἷς λόγος εὐκαίρως ῥηθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς 10
ἀξιοπίστου πολλάκις οὐ μόνον ἀποτρέπει τῶν χειρί- 702.

---

10. 11 **Suid. s. v. καθαρσιώτερα:** καθαρσιώτερα ταῦθ' ὑπάρχει καὶ πολυτελέστερα 10 καθαρσιώτερα FS Suid, corr. *Sch* 12 [ἐστι] *WB* 27 **inc. M 33, 2 H.:** Ὅτι εἷς λόγος cet.

στων, ἀλλὰ καὶ παρορμᾷ πρὸς τὰ κάλλιστα τοὺς ἀν-
2 θρώπους. ὅταν δὲ καὶ τὸν ἴδιον βίον ἀκόλουθον
εἰσφέρηται τοῖς εἰρημένοις ὁ παρακαλῶν, ἀνάγκη
λαμβάνειν τὴν πρώτην πίστιν τὴν παραίνεσιν. ὃ δὴ
περὶ ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα μάλιστ' ἄν τις ἴδοι γινό-
3 μενον. κατά τε γὰρ τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν σίτησιν
ἀφελὴς καὶ λιτὸς ἦν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς τοῦ
σώματος θεραπείας, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐντεύξεις, εὐπε-
4 ρίκοπτος καὶ ἀνεπίφθονος· περί γε μὴν τοῦ παρ
ὅλον τὸν βίον ἀληθεύειν μεγίστην ἐποιήσατο σπου-
δήν. τοιγάρτοι βραχέα καὶ τὰ τυχόντ' ἀποφαινό-
μενος μεγάλην ἐγκατέλειπε πίστιν τοῖς ἀκούουσι·
5 παράδειγμα γὰρ ἐν πᾶσι τὸν ἴδιον βίον εἰσφερό-
μενος οὐ πολλῶν ἐποίει προσδεῖσθαι λόγων τοὺς
6 ἀκούοντας. διὸ καὶ πολλάκις λόγους μακροὺς καὶ
δοκοῦντας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων δεόντως
εἰρῆσθαι δι' ὀλίγων ῥημάτων τῇ πίστει καὶ ταῖς
ἐννοίαις τῶν πραγμάτων ὁλοσχερῶς ἐξέβαλε.

7 Πλὴν τότε συντελεσθέντος τοῦ διαβουλίου πάν-
τες ἐπανῆγον ἐπὶ τὰς πόλεις, τά τε ῥηθέντα καὶ
τὸν ἄνδρα διαφερόντως ἀποδεδεγμένοι, καὶ νομί-
ζοντες οὐδ' ἂν παθεῖν οὐδὲν δεινὸν ἐκείνου προ-
8 εστῶτος. ὁ δὲ Φιλοποίμην εὐθέως ἐπεπορεύετο τὰς
πόλεις, ἐνεργῶς καὶ μετὰ σπουδῆς ποιούμενος τὴν
783. 9 ἔφοδον. κἄπειτα συναγαγὼν τοὺς ὄχλους ἅμα μὲν

4 *παραίνεσιν*: **des. M 33, 6 H.** 6 **inc. P**: Ὅτι φιλοποίμην ὁ τῶν ἀχαιῶν στρατηγὸς κατά τε τὴν ἐσθῆτα cet.
8. 9 **Suid. s. v. εὐπερίκοπτος**: ὁ δὲ πρὸς τὰς ἐντεύξεις εὐπερίκοπτος ἦν καὶ ἀνεπίφθονος 8 εὐπερίκοπτος F Suid., εὐπέριπτος S, εὐπερίοπτος coni. Bentenus observ. crit. in Polyb. p. 43 s., sed librorum scripturam optime tuetur *Rei* 541 s. 12 ἀκούουσιν F 13 πᾶσιν F 23 ἐπορεύετο εἰς FS, ἐπεπορεύετο corr. *Hu*, v. *Erzähl. Zeitf.* IX 3

(*ἐγύμναζεν ἅμα δὲ*) *συνέταττε καὶ τέλος οὐδ' ὅλους*
ὀκτὼ μῆνας χρησάμενος τῇ τοιαύτῃ παρασκευῇ καὶ
μελέτῃ συνῆγε τὰς δυνάμεις εἰς Μαντίνειαν, διαγω-
νιούμενος πρὸς τὸν τύραννον ὑπὲρ τῆς ἁπάντων
Πελοποννησίων ἐλευθερίας.

Ὁ δὲ Μαχανίδας κατατεθαρρηκώς, καὶ νομίζων 11
ὡς ἂν εἰ κατ' εὐχὴν αὐτῷ γίνεσθαι τὴν τῶν Ἀχαιῶν
ὁρμήν, ἅμα τῷ γνῶναι διότι συνηθροισμένοι τυγχά-
νουσιν εἰς τὴν Μαντίνειαν, παρακαλέσας ἐν Τεγέᾳ 2
τοὺς Λακεδαιμονίους τὰ πρέποντα τοῖς καιροῖς, εὐ-
θέως εἰς τὴν ἐπιοῦσαν, ἄρτι τῆς ἡμέρας ἐπιφαινού-
σης, προῆγεν ὡς ἐπὶ τὴν Μαντίνειαν, τῆς μὲν φάλαγ-
γος καθηγούμενος τῷ δεξιῷ κέρατι, τοὺς δὲ μισθο- 3 **703.**
φόρους ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τῆς πρωτοπορείας
παραλλήλους ἄγων, ἐπὶ δὲ τούτοις ζεύγη πλῆθος
ὀργάνων καὶ βελῶν κομίζοντα καταπελτικῶν. κατὰ 4
δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Φιλοποίμην εἰς τρία μέρη διῃ-
ρηκὼς τὴν δύναμιν ἐξῆγεν ἐκ τῆς Μαντινείας, κατὰ
μὲν (τὴν) ἐκ τοῦ Ποσειδῶνος ἱεροῦ φέρουσαν τοὺς
Ἰλλυριοὺς καὶ θωρακίτας, ἅμα δὲ τὸ ξενικὸν ἅπαν
καὶ τοὺς εὐζώνους, κατὰ δὲ τὴν ἑξῆς ὡς πρὸς τὰς
δύσεις τοὺς φαλαγγίτας, ἔτι δὲ κατὰ τὴν ἐχομένην
τοὺς πολιτικοὺς ἱππεῖς. τοῖς μὲν οὖν εὐζώνοις κατε- 5
λάβετο πρώτοις τὸν λόφον τὸν πρὸ τῆς πόλεως, ὃς
ἀνατείνων ἱκανὸν ὑπὲρ τὴν ὁδὸν κεῖται τὴν Ξενίδα

---

1 *συντέταξεν καὶ* F, *συνέταξε καὶ* S, addit *ἅμα δ' ἐγύμναζε* *Rei* 542, *συντέτα|ττε τοὺς νέους ἅμα δ' ἐγύμνα|ζε καὶ* *Hu*, *ἐγύμναζεν ἅμα δὲ συνέταττε καὶ* *BW* coll. I 73, 2 6 ss. **Suid. s. v. *κατ' εὐχὴν αὐτῷ γενέσθαι*:** *ὁ δὲ στρατηγὸς νομίζων αὐτῷ κατ' εὐχὴν γενέσθαι τ. τ. Ἀχ. ὁρμήν, προῆγεν ὡς ἐπὶ τὸν πόλεμον* 8 *ἅμα τὸ* F 9 *τεγαία* F(S), corr. Scaliger 19 *ἱερὸν* F(S), corr. idem

*καὶ τὸ προειρημένον ἱερόν· τοὺς δὲ θωρακίτας συν-
άπτων ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν κατέστησε. τούτοις δὲ
6 συνεχεῖς τοὺς Ἰλλυριοὺς παρενέβαλε. μετὰ δὲ τού-
τους ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν τὴν φάλαγγα κατὰ τέλη
σπειρηδὸν ἐν διαστήμασιν ἐπέστησε παρὰ τὴν τά-
φρον τὴν φέρουσαν ἐπὶ τοῦ Ποσειδίου διὰ μέσου
τοῦ τῶν Μαντινέων πεδίου καὶ συνάπτουσαν τοῖς*
784. *ὄρεσι τοῖς συντερμονοῦσι τῇ τῶν Ἐλισφασίων χώρᾳ.
7 πρὸς μὲν τούτοις ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἐπέστησε τοὺς
Ἀχαϊκοὺς ἱππεῖς, ὧν Ἀρισταίνετος ἡγεῖτο Δυμαῖος·
κατὰ δὲ τὸ λαιὸν αὐτὸς εἶχε τὸ ξενικὸν ἅπαν ἐν
ἐπαλλήλοις τάξεσιν.*

12 *Ἅμα δὲ τῷ σύνοπτον ἤδη καλῶς εἶναι παραγε-
νομένην τὴν τῶν ὑπεναντίων δύναμιν ἐπιπορευόμε-
νος τὰ συστήματα τῶν φαλαγγιτῶν παρεκάλει βρα-
χέως μέν, ἐμφαντικῶς δὲ τοῦ παρόντος κινδύνου.
2 τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν λεγομένων ἀσαφῆ συνέβαινε
γίνεσθαι· διὰ γὰρ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν καὶ πί-
στιν τῶν ὄχλων εἰς τοιαύτην ὁρμὴν καὶ προθυμίαν
παρέστη τὸ πλῆθος ὥστε παραπλησίαν ἐνθουσια-
σμῷ, τὴν ἀντιπαράκλησιν γίνεσθαι τῶν δυνάμεων,
3 ἄγειν καὶ θαρρεῖν αὐτὸν παρακελευομένων· τοῦτο
μέντοι παράπαν ἐπιμελῶς ἐπειρᾶτο διασαφεῖν, ὅτε
λάβοι καιρόν, ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ αἰσχρᾶς καὶ ἐπονει-
δίστου δουλείας, τοῖς δ' ὑπὲρ ἀειμνήστου καὶ λαμ-
πρᾶς ἐλευθερίας συνέστηκεν ὁ παρὼν κίνδυνος.*

---

4 *κατὰ τέλη* uncis includit Bentenus l. c. p. 47 s.
5 *ἐπέστησεν* F 8 *συντερμονοῦσιν* F 15. 16 **Suid. s. v. *ἐμφαντικῶς*:** *ὁ δὲ παρεκάλει — παρόντος κινδύνου*
16 *τὸν παρόντα κίνδυνον* coni. Bentenus l. c. p. 44 s. (sed pendet genetivus *τοῦ .. κινδύνου* non a *παρακαλεῖν* sed ab *ἐμφαντικῶς*) 19—21 **Suid. s. v. *ἀντιπαράκλησιν*:** *εἰς τοιαύτην προθυμίαν — δυνάμεων*

Ὁ δὲ Μαχανίδας τὸ μὲν πρῶτον ὑπέδειξεν ὡς 4 704.
ὀρθίᾳ τῇ φάλαγγι προσμίξων πρὸς τὸ δεξιὸν τῶν
πολεμίων· ἐπεὶ δ' ἐπλησίασε, λαβὼν σύμμετρον ἀπό-
στημα περιέκλα τὴν δύναμιν ἐπὶ δόρυ, καὶ παρεκτεί-
νας ἴσον ἐποίησε τὸ παρ' αὑτοῦ δεξιὸν τῷ τῶν
Ἀχαιῶν εὐωνύμῳ, τοὺς δὲ καταπέλτας πρὸ πάσης
ἐπέστησε τῆς δυνάμεως ἐν διαστήμασιν. ὁ δὲ Φιλο- 5
ποίμην θεασάμενος αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν, ὅτι τοῖς
καταπέλταις ἐπενόει βαλὼν εἰς τὰς σπείρας τῶν
φαλαγγιτῶν τραυματίζειν τοὺς ἄνδρας καὶ θόρυβον
ἐμποιεῖν τοῖς ὅλοις, οὐκέτι χρόνον ἔδωκεν οὐδ' 6
ἀναστροφήν, ἀλλὰ διὰ τῶν Ταραντίνων ἐνεργῶς
ἐχρῆτο τῇ καταρχῇ τοῦ κινδύνου κατὰ τοὺς περὶ τὸ
Ποσείδιον τόπους, ὄντας ἐπιπέδους καὶ πρὸς ἱππι-
785. κὴν εὐφυεῖς χρείαν. ὁ δὲ Μαχανίδας ὁρῶν τὸ γινό- 7
μενον ἠναγκάζετο ποιεῖν τὸ παραπλήσιον καὶ συν-
αφεῖναι τοὺς παρ' αὑτοῦ Ταραντίνους.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῶν τούτων ἀνδρώδης ἦν 13
ἡ σύμπτωσις· κατὰ βραχὺ δὲ προσγινομένων τοῖς
πιεζομένοις τῶν εὐζώνων, ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ
συνέβη (τὸ) παρ' ἑκατέρων ξενικὸν ἀναμὶξ γενέσθαι,
πάντῃ δὲ τούτων συμπλοκῆς ἀθρόως καὶ κατ' ἄνδρα 2
γινομένης ἐπὶ πολὺν χρόνον πάρισος ἦν ὁ κίνδυ-
νος οὕτως ὥστε τὰς λοιπὰς δυνάμεις, καραδοκούσας
καθ' ὁποτέρων ὁ κονιορτὸς τραπήσεται, μὴ δύνασθαι
συμβαλεῖν διὰ (τὸ) μένειν ἀμφοτέρους ἐπὶ πολὺ
διακατέχοντας ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἐξ ἀρχῆς τόπον.
χρόνου δὲ γινομένου κατίσχυον καὶ τῷ πλήθει καὶ 3
ταῖς εὐχειρίαις διὰ τὴν ἕξιν οἱ παρὰ τοῦ τυράννου
μισθοφόροι. τοῦτο δ' εἰκότως καὶ τὸ παράπαν εἴωθε 4
γίνεσθαι. ὅσῳ γὰρ συμβαίνει τοὺς ἐν ταῖς δημο- 5

κρατίαις ὄχλους προθυμοτέρους ὑπάρχειν ἐν τοῖς
πολεμικοῖς ἀγῶσι τῶν τοῖς τυράννοις πολιτικῶν ὑπο-
ταττομένων, τοσούτῳ τὰ παρὰ τοῖς μονάρχοις ξενικὰ
τῶν ἐν ταῖς δημοκρατίαις μισθοφορούντων εἰκὸς
6 ὑπεράγειν καὶ διαφέρειν. ὥσπερ γὰρ ἐπ' ἐκείνων
οἷς μὲν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐστίν, οἷς δ' ὑπὲρ δουλείας
ὁ κίνδυνος, οὕτως ἐπὶ τῶν μισθοφόρων οἷς μὲν ὑπὲρ
ὁμολογουμένης ἐπανορθώσεως, (οἷς δ') ὑπὲρ προδή- 705.
7 λου βλάβης γίνεται φιλοτιμία. δημοκρατία μὲν γάρ,
ἐπανελομένη τοὺς ἐπιβουλεύσαντας, οὐκέτι μισθοφό-
ροις τηρεῖ τὴν ἑαυτῆς ἐλευθερίαν· τυραννὶς δ' ὅσῳ
μειζόνων ἐφίεται, τοσούτῳ πλειόνων προσδεῖται μι-
8 σθοφόρων. πλείονας γὰρ ἀδικοῦσα πλείονας ἔχει καὶ
τοὺς ἐπιβουλεύοντας. ἡ δὲ τῶν μονάρχων ἀσφάλεια
τὸ παράπαν ἐν τῇ τῶν ξένων εὐνοίᾳ κεῖται καὶ δυ-
νάμει.

786. 14 Διὸ δὴ καὶ τότε συνέβαινε τὸ παρὰ τῷ Μαχα-
νίδᾳ ξενικὸν οὕτως ἐκθύμως ἀγωνίζεσθαι καὶ βιαίως
ὥστε μηδὲ τοὺς ἐφεδρεύοντας τοῖς ξένοις Ἰλλυριοὺς
καὶ θωρακίτας δύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν ὑπομεῖ-
ναι, πάντας δ' ἐκπιεσθέντας φεύγειν προτροπάδην
ὡς ἐπὶ τῆς Μαντινείας, ἀπεχούσης τῆς πόλεως ἑπτὰ
2 σταδίους. ἐν ᾧ δὴ καιρῷ τὸ παρ' ἐνίοις ἀπορούμε-
νον τότε παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενον ἐγένετο καὶ συμ-
φανές, ὅτι πλεῖστα τῶν κατὰ πόλεμον συντελουμέ-
νων (παρὰ τὴν τῶν ἡγουμένων) ἐμπειρίαν καὶ πάλιν
3 ἀπειρίαν ἐπιτελεῖται. μέγα μὲν γὰρ ἴσως καὶ τὸ
προτερήματος ἀρχὴν λαβόντα προσθεῖναι τἀκόλου-
θον, πολὺ δὲ μεῖζον τὸ σφαλέντα ταῖς πρώταις ἐπι-

---

2 ἀγῶσιν F 9—11. Suid. s. v. δημοκρατία: δημοκρατία ἐπανελομένη — ἐλευθερίαν

βολαῖς μεῖναι παρ' αὐτὸν καὶ συνιδεῖν τὴν τῶν
εὐτυχούντων ἀκρισίαν καὶ συνεπιθέσθαι τοῖς τού-
των ἁμαρτήμασιν. ἰδεῖν γοῦν ἔστι πολλάκις τοὺς 4
μὲν ἤδη δοκοῦντας πεπροτερηκέναι μετ' ὀλίγον τοῖς
ὅλοις ἐσφαλμένους, τοὺς δ' ἐν ἀρχαῖς δόξαντας ἐπται-
κέναι πάλιν ἐκ μεταβολῆς παρὰ τὴν αὐτῶν ἀγχί-
νοιαν τὰ ὅλα παραδόξως κατωρθωκότας. ὃ δὴ καὶ 5
τότε προφανῶς ἐδόκει περὶ τοὺς ἡγεμόνας ἀμφοτέ-
ρους γεγονέναι. τοῦ γὰρ ξενικοῦ παντὸς ἐγκεκλι- 6
κότος τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ παραλελυμένου τοῦ λαιοῦ
κέρως, ὁ μὲν Μαχανίδας ἀφέμενος τοῦ μένειν ἐπὶ
τῶν ὑποκειμένων, καὶ τοὺς μὲν κατὰ κέρας ὑπεραί-
ρειν τοῖς δὲ κατὰ πρόσωπον ἀπαντᾶν καὶ πειρᾶσθαι
τῶν ὅλων, τούτων μὲν οὐδὲν ἔπραξεν, ἀκρατῶς δὲ 7
καὶ μειρακιωδῶς συνεκχυθεὶς τοῖς ἑαυτοῦ μισθοφό-
ροις ἐπέκειτο τοῖς φεύγουσιν, ὥσπερ οὐκ αὐτὸν τὸν
φόβον ἱκανὸν ὄντα τοὺς ἅπαξ ἐγκλίναντας ἄχρι τῶν 706.
πυλῶν συνδιώκειν.

Ὁ δὲ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἕως μὲν τοῦ δυ- 15
νατοῦ διακατεῖχε τοὺς μισθοφόρους, ἐπ' ὀνόματος
787. καλῶν καὶ παροξύνων τοὺς ἡγεμόνας· ἐπεὶ δ' ἑώρα 2
τούτους ἐκβιαζομένους, οὐ πτοηθεὶς ἔφευγεν οὐδ'
ἀθυμήσας ἀπέστη ***, ἀλλ' ὑποστείλας αὐτὸν ὑπὸ
τὸ τῆς φάλαγγος κέρας, ἅμα τῷ παραπεσεῖν τοὺς
διώκοντας καὶ γενέσθαι τὸν τόπον ἔρημον, καθ' ὃν ὁ

---

2 ἀτυχούντων FS, corr. *Ur* 176a 13 ἀπαντᾶν *BW* coll. III 65, 6. XVIII 3, 3, ἄγειν FS, προσάγειν Hertleinius Fleckeis. annal. 1877, 37, ἐπάγειν Bentenus l. c. p. 27 22 ἔφευγεν FS, ἔφυγεν *Ur* 176a, sed v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXVII 2 23 ἀπέστη *** ἀλλ' *Ben* 262, τῆς ἐπιβολῆς supplet *BW* coll. III 51, 1. 54, 8. IV 79, 7. V 46, 4. 48, 15. 57, 7. 62, 5 25 τὸν τόπον γενέσθαι ἔρημον FS, γενέσθαι

κίνδυνος ἦν, εὐθέως τοῖς πρώτοις τέλεσι τῶν φα-
λαγγιτῶν ἐπ' ἀσπίδα κλίνων, προῆγε μετὰ δρόμου,
3 τηρῶν τὰς τάξεις. καταλαβόμενος δὲ τὸν ἐκλειφθέντα
τόπον ὀξέως, ἅμα μὲν ἀπετέτμητο τοὺς διώκοντας,
ἅμα δ' ὑπερδέξιος ἐγεγόνει τοῦ τῶν πολεμίων κέρα-
4 τος. καὶ τοὺς μὲν φαλαγγίτας αὐτοῦ παρεκάλει θαρ-
ρεῖν καὶ μένειν, ἕως ἂν παραγγείλῃ ποιεῖσθαι τὴν
5 ἐπαγωγὴν ἀναμίξ· Πολυαίνῳ δ' ἐπέταξε τῷ Μεγα-
λοπολίτῃ τοὺς περιλειπομένους καὶ τοὺς διακεκλι-
κότας τὴν φυγὴν Ἰλλυριοὺς καὶ θωρακίτας καὶ
μισθοφόρους συναθροίσαντι μετὰ σπουδῆς ἐφεδρεύ-
ειν τῷ κέρατι τῆς φάλαγγος καὶ τηρεῖν τὴν ἐπάνο-
6 δον τῶν ἐκ διώγματος ἀναχωρούντων. οἱ δὲ Λακε-
δαιμόνιοι χωρὶς παραγγέλματος, ἐπαρθέντες ταῖς
διανοίαις ἐπὶ τῷ τῶν εὐζώνων προτερήματι, κατα-
βαλόντες τὰς σαρίσας ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς ὑπεναν-
7 τίους. ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν προάγοντες ἧκον
ἐπὶ τὸ τῆς τάφρου χεῖλος, τὰ μὲν οὐκέτι διδόντος
τοῦ καιροῦ μεταμέλειαν ὥστ' ἐν χερσὶν ὄντας τῶν
πολεμίων ἀναστρέφειν, τὰ δὲ καὶ τῆς τάφρου κατα-
φρονήσαντες διὰ τὸ τὴν κατάβασιν ἔχειν ἐκ πολλοῦ
καὶ μήθ' ὕδωρ κατὰ τὸ τέλος ἐν αὐτῇ μήτε τιν'
ἀγρίαν ὕλην ὑπάρχειν, ὥρμησαν ἀνεπιστάτως διὰ
ταύτης.

τὸν τόπον ἔρημον BW, ut et hiatus evitetur et collocatio verborum usitata Polybio restituatur, v. II 50, 10. III 65, 4. 73, 6. 84, 1. IV 14, 7. X 34, 2   2 *κλίνειν* FS, corr. Scaliger   *προῆγεν* F   8 *πολυβίῳ* F(S), coll. XXXVII 2b (4), 5 Luchtius exc. Vatic. p. 81 s. coni. *Πολύβῳ*, corr. *Πολυαίνῳ* BW v. XI 18, 2 (ubi alter Polyaenus diserte discernitur additis *τὸν Κυπαρισσέα*, Simiae vero, eius comitis, solum nomen affertur) XXVIII 6, 8   15 *ἐπι τὸ* F, corr. S^s

Ὁ δὲ Φιλοποίμην ἅμα τῷ παραπεσεῖν κατὰ τῶν 16
ὑπεναντίων τὸν ἐκ πολλῶν χρόνων ἑωραμένον ὑπ'
αὐτοῦ καιρόν, τότε πᾶσιν ἐπάγειν τοῖς φαλαγγίταις
788. *καταβαλοῦσι τὰς σαρίσας παρήγγειλε. τῶν δ' Ἀχαιῶν* 2
ὁμοθυμαδὸν καὶ μετὰ καταπληκτικῆς κραυγῆς ποιη-
σαμένων τὴν ἔφοδον, οἱ μὲν προδιαλελυκότες τὰς
τάξεις τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῇ τῆς τάφρου κατα-
(βάσει πάλιν ἀνα)βαίνοντες πρὸς ὑπερδεξίους τοὺς 707.
πολεμίους ἀποδειλιάσαντες ἐτρέποντο· τὸ δὲ πολὺ 3
πλῆθος ἐν αὐτῇ τῇ τάφρῳ διεφθείρετο, τὸ μὲν ὑπὸ
τῶν Ἀχαιῶν, τὸ δ' ὑπὸ τῶν ἰδίων. συνέβαινε δὲ 4
τὸ προειρημένον οὐκ αὐτομάτως οὐδ' ἐκ τοῦ και-
ροῦ, διὰ δὲ τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ προεστῶτος, (ὃς)
εὐθέως προεβάλετο τὴν τάφρον. ὁ δὲ Φιλοποίμην 5
οὐ φυγομαχῶν, ὥς τινες ὑπελάμβανον, ἀλλὰ καὶ
λίαν ἀκριβῶς καὶ στρατηγικῶς ἕκαστα συλλογισά-
μενος, ὅτι παραγενόμενος ὁ Μαχανίδας, εἰ μὲν προσάξει
τὴν δύναμιν οὐ προϊδόμενος τὴν τάφρον, οὕτω συμ-
βήσεται παθεῖν αὐτῷ τὴν φάλαγγα (τὸ) προειρη-
μένον νῦν, γινόμενον δὲ τότ' ἐπὶ τῆς ἀληθείας· εἰ 6
δὲ συλλογισάμενος τὴν δυσχρηστίαν τῆς τάφρου,
κἄπειτα μεταμεληθεὶς καὶ δόξας ἀποδειλιᾶν, ἐκ πα-
ρατεταγμένων ἀπολύσει καὶ μακρὰν αὑτὸν ἐν πορείᾳ
διδόναι μέλλει, διότι χωρὶς ὁλοσχεροῦς ἀγῶνος

---

1 *ἅμα τὸ* F, corr. S[a] 2 *ἐκ πολλοῦ χρόνου ἑωραμένον* F, *ἐκ πολλοῦ χρόνου ἑωραμένου* S vulgo, *ἐκ πολλοῦ χρόνου προεωραμένον* coni. Naberus Mnemos. 1857, 255, *ἐκ πολλοῦ προεωραμένον* *Hu*, *ἐκ πολλῶν χρόνων ἑωραμένον* *BW* coll. IV 17, 4 4 *σαρισσας* F(S) 13. 14 *προεστῶτος εὐθέως προεβάλετο τὴν τάφρον·* F(S), *προεστῶτος ὃς κτλ.* G, *προεστῶτος. εὐθέως γὰρ κτλ.* *Ca* vulgo 14 *ὁ δὲ* FS, *ὁ* *Ca* vulgo (de hac periodo v. *Rei* 547) 19 *προειρημεὺ* i. e. *προειρημενον* F 24 *διδόναι μέλλει* *BW*, *διαβάλλει* FS,

αὐτῷ μὲν τὸ νικᾶν, ἐκείνῳ δὲ τἀναντία περιέσται.
7 *πολλοῖς γὰρ ἤδη τοῦτο συμβέβηκεν, οἵτινες παρα-*
ταξάμενοι μέν, οὐκ ἀξιόχρεως (*δὲ νομίσαντες*) *σφᾶς*
αὐτοὺς εἶναι τοῖς ὑπεναντίοις ἀγωνίζεσθαι, τινὲς
8 *μὲν διὰ τόπους, οἱ δὲ διὰ πλῆθος, οἱ δὲ δι᾽ ἄλλας*
αἰτίας, μακρὰν ἑαυτοὺς δόντες ἐν πορείᾳ, κατὰ τὴν
ἀπόλυσιν δι᾽ αὐτῶν τῶν οὐραγούντων ἤλπισαν οἱ
789. *μὲν προτερήσειν, οἱ δ᾽ ἀσφαλῶς ἀπολυθήσεσθαι*
9 *τῶν πολεμίων. ἐν οἷς δὴ καὶ μέγιστα συμβαίνει*
*τοὺς ἡγουμένους ****
17 *Πλὴν ὅ γε Φιλοποίμην οὐ διεψεύσθη τῇ προ-*
νοίᾳ τοῦ συντελεσθησομένου· τροπὴν (*γὰρ*) *ἰσχυρὰν*
2 *συνέβαινε γίνεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων. συνορῶν*
δὲ τὴν φάλαγγα νικῶσαν καὶ τὰ ὅλα καλῶς αὐτῷ
προχωροῦντα καὶ λαμπρῶς, ἐπὶ τὸ καταλειπόμενον
ὥρμησε τῆς ὅλης ἐπιβολῆς· τοῦτο δ᾽ ἦν τὸ μὴ δια-
3 *φυγεῖν τὸν Μαχανίδαν. εἰδὼς οὖν αὐτὸν κατὰ* (*τὴν*)
τοῦ διώγματος παράπτωσιν ἀποτετμημένον ἐν τοῖς
πρὸς τὴν πόλιν μέρεσι τῆς τάφρου μετὰ τῶν ἰδίων
4 *μισθοφόρων, ἐκαραδόκει τὴν τούτου παρουσίαν. ὁ*
δὲ Μαχανίδας, συνθεωρήσας κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τὴν
ἀπὸ τοῦ διώγματος φεύγουσαν τὴν αὑτοῦ δύναμιν,
καὶ συλλογισάμενος διότι προπέπτωκε καὶ διέψευσται
τῆς ὅλης ἐλπίδος, εὐθέως ἐπειρᾶτο συστραφεὶς μεθ᾽ 708.
ὧν εἶχε περὶ αὑτὸν ξένων, ἄθρους διαπεσεῖν διὰ τῶν
5 *ἐσκεδασμένων καὶ διωκόντων. εἰς ἃ καὶ συνορῶντες*
ἔνιοι συνέμενον αὐτῷ τὰς ἀρχάς, ταύτην ἔχοντες τὴν
6 *ἐλπίδα τῆς σωτηρίας. ὡς δὲ παραγενόμενοι συνεῖδον*

διαβαλεῖ Scaliger, librorum scripturam rectam esse putat Madvigius adversar. crit. I 483 10 post *ἡγουμένους* add. *σφάλλεσθαι* aut *βλάπτεσθαι* *Rei* 548, *ἁμαρτάνειν* Gronovius

τοὺς Ἀχαιοὺς τηροῦντας τὴν ἐπὶ τῆς τάφρου γέφυ-
ραν, τότε δὴ πάντες ἐξαθυμήσαντες ἀπέρρεον ἀπ᾿
αὐτοῦ, καὶ καθ᾿ ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπορίζετο τὴν σωτη-
ρίαν. καθ᾿ ὃν δὴ καιρὸν ὁ τύραννος ἀπογνοὺς τὴν 7
διὰ τῆς γεφύρας ὁδὸν παρήλαυνε παρὰ τὴν τάφρον,
ἐνεργῶς διάβασιν ζητῶν.

Ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἐπιγνοὺς τὸν Μαχανίδαν ἀπό 18
τε τῆς πορφυρίδος καὶ τοῦ περὶ τὸν ἵππον κόσμου,
τοὺς μὲν περὶ τὸν Ἀναξίδαμον ἀπολείπει, παρακαλέ-
σας τηρεῖν ἐπιμελῶς τὴν δίοδον καὶ μηδενὸς φείδε-
σθαι τῶν μισθοφόρων διὰ τὸ τούτους εἶναι τοὺς
συναύξοντας αἰεὶ τὰς ἐν τῇ Σπάρτῃ τυραννίδας·
αὐτὸς δὲ παραλαβὼν Πολύαινον τὸν Κυπαρισσέα 2
790. καὶ Σιμίαν, οἷς ἐχρῆτο τότε παρασπισταῖς, ἐκ τοῦ
πέραν τῆς τάφρου τὴν ἀντιπαραγωγὴν ἐποιεῖτο τῷ
τυράννῳ καὶ τοῖς μετ᾿ αὐτοῦ· δύο γὰρ ἦσαν οἱ τότε τῷ 3
Μαχανίδᾳ συμμίξαντες, Ἀρηξίδαμος καὶ τῶν μισθο-
φόρων εἷς. ἅμα δὲ τῷ τὸν Μαχανίδαν κατά τινα 4
τόπον εὔβατον τῆς τάφρου, προσθέντα τοὺς μύωπας,
βίᾳ τὸν ἵππον ἐπάγειν καὶ διαπερᾶν, συναγαγὼν ἐκ
μεταβολῆς ὁ Φιλοποίμην αὐτῷ καὶ πατάξας τῷ δό-
ρατι καιρίως, καὶ προσενεγκὼν τῷ σαυρωτῆρι πλη-
γὴν ἄλλην ἐκ διαλήψεως, ἐν χειρῶν νόμῳ διέφθειρε
τὸν τύραννον. τὸ δὲ παραπλήσιον ἐγίνετο καὶ περὶ 5
τὸν Ἀρηξίδαμον ὑπὸ τῶν παρίππων. ὁ δὲ τρίτος
ἀπογνοὺς τὴν διάβασιν διέφυγε τὸν κίνδυνον κατὰ
τὸν τῶν προειρημένων φόνον. πεσόντων δ᾿ ἀμφο- 6
τέρων, εὐθέως οἱ περὶ τὸν Σιμίαν, σκυλεύσαντες
τοὺς νεκροὺς καὶ συναφελόντες ἅμα τοῖς ὅπλοις τὴν

---

5 παρήλαυνεν F

τοῦ τυράννου κεφαλήν, ἠπείγοντο πρὸς τοὺς διώ-
7 κοντας, σπεύδοντες ἐπιδεῖξαι τοῖς ὄχλοις τὴν ἀπώ-
λειαν τοῦ τῶν ὑπεναντίων ἡγεμόνος χάριν τοῦ
πιστεύσαντας ἔτι μᾶλλον ἀνυπόπτως καὶ τεθαρρη-
κότως ποιήσασθαι τὸν ἐπιδιωγμὸν τῶν ὑπεναντίων
8 ἕως τῆς Τεγεατῶν πόλεως. ὃ καὶ μεγάλα συνεβάλετο 709.
πρὸς τὴν ὁρμὴν τῶν ὄχλων· οὐ γὰρ ἥκιστα διὰ
τούτων τῆς μὲν Τεγέας ἐξ ἐφόδου κύριοι κατέστη-
σαν, ταῖς δ' ἐχομέναις παρὰ τὸν Εὐρώταν ἐστρα-
τοπέδευον, κρατοῦντες ἤδη τῶν ὑπαίθρων ἀναμ-
9 φισβητήτως. καὶ πολλῶν χρόνων οὐ δυνάμενοι τοὺς
πολεμίους ἐκ τῆς οἰκείας ἀπώσασθαι, τότε πᾶσαν
10 ἀδεῶς ἐπόρθουν αὐτοὶ τὴν Λακωνικήν, τῶν μὲν
791. ἰδίων οὐ πολλοὺς ἀπολωλεκότες ἐν τῇ μάχῃ, τῶν
δὲ Λακεδαιμονίων ἀπεκτακότες μὲν οὐκ ἐλάττους
τῶν τετρακισχιλίων, ζωγρίᾳ δ' εἰληφότες ἔτι πλείους
τούτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀποσκευῆς κεκυριευκότες
ἁπάσης καὶ τῶν ὅπλων.

IV. RES ITALIAE.

19a (18a) Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος, τί γὰρ ὄφελός ἐστι τοῖς ἀναγινώσκουσι διεξιέναι πολέμους καὶ μάχας καὶ πόλεων ἐξανδραποδισμοὺς καὶ πολιορκίας, εἰ μὴ τὰς αἰτίας ἐπιγνώσονται, παρ' ἃς ἐν ἑκάστοις οἱ μὲν

---

6 συνεβάλετο FS, συνεβάλλετο *Ur* 176b, sed. v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXI 18   9 ταῖς δεχομενες F, ταῖς δεχομέναις S, ταῖς δ' ἐχομέναις cod. Tubing. *Ur* 176b, τῆς δ' ἐχομένης *Ca* vulgo, τῇ δ' ἐχομένῃ *Hu*   11 πολλῶ χρόνω F(S), corr. *Ben* 262   **18 des. F fol. 193r prim.**
20 M 33, 6 H.

κατώρθωσαν, οἱ δ' ἐσφάλησαν; τὰ γὰρ τέλη τῶν 2
πράξεων ψυχαγωγεῖ μόνον τοὺς ἀκούοντας, αἱ δὲ
πρόσθεν διαλήψεις τῶν ἐπιβαλλομένων ἐξεταζόμεναι
δεόντως ὠφελοῦσι τοὺς φιλομαθοῦντας. μάλιστα δὲ 3
πάντων ὁ κατὰ μέρος χειρισμὸς ἑκάστων ἐπιδεικνύ-
μενος ἐπανορθοῖ τοὺς συνεφιστάνοντας. —

Τίς οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν 19
ἀρετὴν καὶ τὴν δύναμιν ἐν τοῖς ὑπαίθροις τἀνδρός,
βλέψας εἰς τὸ μῆκος τούτου τοῦ χρόνου, καὶ συνεπι- 2
στήσας αὑτὸν ἐπί τε τὰς καθόλου καὶ τὰς κατὰ μέ-
ρος μάχας καὶ πολιορκίας καὶ πόλεων μεταβολὰς καὶ
περιστάσεις καιρῶν, ἐπί τε τὴν περιοχὴν τῆς ὅλης
ἐπιβολῆς καὶ πράξεως, ἐν ᾗ συνεχῶς Ἀννίβας ἑκκαί- 3
δεκα πολεμήσας ἔτη Ῥωμαίοις κατὰ τὴν Ἰταλίαν
οὐδέποτε διέλυσε τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν ὑπαίθρων,
ἀλλὰ συνέχων ὑφ' αὑτόν, ὥσπερ ἀγαθὸς κυβερνήτης,
ἀστασίαστα διετήρησε τοσαῦτα πλήθη καὶ πρὸς
αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλληλα, καίπερ οὐχ οἷον ὁμοεθνέ-
σιν, ἀλλ' οὐδ' ὁμοφύλοις χρησάμενος στρατοπέδοις.
792. *εἶχε γὰρ Λίβυας, Ἴβηρας, Λιγυστίνους, Κελτούς,* 4
Φοίνικας, Ἰταλούς, Ἕλληνας, οἷς οὐ νόμος, οὐκ ἔθος,
οὐ λόγος, οὐχ ἕτερον οὐδὲν ἦν κοινὸν ἐκ φύσεως
πρὸς ἀλλήλους. ἀλλ' ὅμως ἡ τοῦ προεστῶτος ἀγχί- 5 **710.**
νοια τὰς τηλικαύτας καὶ τοιαύτας διαφορὰς ἑνὸς
ἐποίει προστάγματος ἀκούειν καὶ μιᾷ πείθεσθαι
γνώμῃ, καίπερ οὐχ ἁπλῆς οὔσης τῆς περιστάσεως,

---

6 **des. M 33, 13 H.** 7 **F fol. 193^{r} prim.** F^{3} in marg.: *σημείωσαι* 26 In marg. fol. 193^{r} muti ato addit F^{3} nonnulla, quae legentium animos ad ipsas res Hanniba-is, imperatoris per XVI annos non victi, acrius intuendas videntur excitare. Quae nota ita obscurata, ut omnia accurate dignosci non possint, est haec:

ἀλλὰ καὶ ποικίλης, καὶ πολλάκις μὲν αὐτοῖς λαμπρᾶς
6 ἐπιπνεούσης τῆς τύχης, ποτὲ δὲ τοὐναντίον. ἐξ ὧν
εἰκότως ἄν τις θαυμάσειε τὴν τοῦ προεστῶτος δύνα-
μιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει, καὶ θαρρῶν εἴπειεν ὡς εἴπερ
ποιησάμενος τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκου-
μένης ἐπὶ τελευταίους ἦλθε Ῥωμαίους, οὐδὲν ἂν
7 τῶν προτεθέντων αὐτὸν διέφυγε. νῦν δ', ἐφ' οὓς
ἔδει τελευταίους ἐλθεῖν, ἀπὸ τούτων ἀρξάμενος, ἐν
τούτοις ἐποιήσατο καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν πράξεων καὶ
τὸ τέλος.

V. RES HISPANIAE.

20 Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἀσδρούβαν, ἀθροίσαντες
τὴν στρατιὰν ἐκ τῶν πόλεων, ἐν αἷς ἐποιοῦντο τὴν
παραχειμασίαν, προῆλθον, καὶ κατεστρατοπέδευσαν
οὐ μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς προσαγορευομένης
Ἰλίπας, βαλόμενοι τὸν χάρακα πρὸς ταῖς ὑπωρείαις,
καὶ προθέμενοι πεδία πρὸς ἀγῶνα καὶ μάχην εὐφυῆ.
2 πλῆθος δὲ πεζῶν μὲν εἶχον εἰς ἑπτὰ μυριάδας, ἱπ-
793. πεῖς δὲ τετρακισχιλίους, θηρία δὲ δυσὶ πλείω τῶν
3 τριάκοντα. Πόπλιος δὲ Μάρκον μὲν Ἰούνιον ἐξαπ-
έστειλε πρὸς Κολίχαντα, παραληψόμενον τὰς ἑτοι-

σημείωσαι πῶς δι
ρ ῦ'
κησιν
ἔτη ις'
ρησ^εν
τ'
παυλ

4 εἴποι F(S), corr. *Hu* 10 **des. F fol. 193ᵛ med.**
12 F fol. 193ᵛ med. 16 *Ἰλίπας Sch*, ἠλίγγασ F(S), *Σιλπίας Ca*, *Σιλίπας* Jacobyus *Philol. Anz.* 1874, 25 (est enim apud Liv. XXVIII 12, 14 Silpiam)

*μασθείσας αὐτῷ παρὰ τούτου δυνάμεις· αὗται δ'
ἦσαν πεζοὶ μὲν τρισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι·
τοὺς δὲ λοιποὺς συμμάχους αὐτὸς παρελάμβανε,* 4
*προάγων καὶ ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ προ-
κείμενον. ἐγγίσας δὲ τῷ Κασταλῶνι καὶ τοῖς περὶ* 5
*Βαίκυλα τόποις, καὶ συμμίξας ἐνθάδε τῷ Μάρκῳ
καὶ ταῖς παρὰ τοῦ Κολίχαντος δυνάμεσιν, εἰς πολ-
λὴν ἀπορίαν ἐνέπιπτε περὶ τῶν ἐνεστώτων. χωρὶς* 6
*γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἀξιόχρεοι (παρ)ῆσαν αἱ
Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις αὐτῷ πρὸς τὸ διακινδυνεύειν·
τὸ δ' ἐπὶ τοῖς συμμάχοις ἔχοντας τὰς ἐλπίδας ὑπὲρ
τῶν ὅλων κινδυνεύειν ἐπισφαλὲς ἐδόκει καὶ λίαν
εἶναι παράβολον. οὐ μὴν ἀλλὰ διαπορήσας, ὑπὸ δὲ* 7
*τῶν πραγμάτων συγκλειόμενος, ἐπὶ τὸ συγχρῆσθαι
κατηνέχθη τοῖς Ἴβηρσιν οὕτως ὥστε φαντασίαν μὲν
παρασκευάζειν τοῖς ὑπεναντίοις, τὸν δ' ἀγῶνα ποι-* **711.** 8
*εῖσθαι διὰ τῶν ἰδίων στρατοπέδων. ταῦτα δὲ προ-
θέμενος ἀνέζευξε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, ἔχων
πεζοὺς μὲν εἰς τετρακισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους,
ἱππεῖς δὲ περὶ τρισχιλίους. ἐγγίσας δὲ τοῖς Καρχη-* 9
*δονίοις καὶ γενόμενος σύνοπτος ἐστρατοπέδευσε περί
τινας γεωλόφους καταντικρὺ τῶν πολεμίων.*

Μάγων δὲ νομίσας εὐφυῆ καιρὸν ἐπιθέσθαι κα- 21
*τασστρατοπεδεύουσι τοῖς Ῥωμαίοις, ἀναλαβὼν τὸ πλεῖ-
στον μέρος τῶν ἰδίων ἱππέων καὶ Μασαννάσαν
μετὰ τῶν Νομάδων, ἤλαυνε πρὸς τὴν παρεμβολήν,
πεπεισμένος ἀφυλακτοῦντα λήψεσθαι τὸν Πόπλιον.
ὁ δὲ πάλαι προορώμενος τὸ μέλλον, ὑπό τινα βου-* 2
νὸν ὑπεστάλκει τοὺς ἱππεῖς, ἴσους (τοῖς) τῶν Καρ-

---

9 *αξιόχρεοι* F(S), *ἀξιόχρεως* *Ben* 262 *ἦσαν* FS[s], corr. *BW* coll. XI 34, 5 25 *μασσανάσσην* FS[s], corr. *BW* I 74

3 χηδονίων· ὧν ἀνυπονοήτως ἐμπεσόντων πολλοὶ μὲν
794. ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀναστρέφοντες διὰ τὸ παράδοξον τῆς
ἐπιφανείας (τῆς) ἄφνω τῶν ἱππέων ἀπέπεσον, οἱ
δὲ λοιποὶ συμβάλλοντες τοῖς πολεμίοις ἐμάχοντο
4 γενναίως. τῇ δὲ παρὰ τῶν καταβαινόντων ἐν τοῖς
Ῥωμαϊκοῖς ἱππεῦσιν εὐχειρίᾳ δυσχρηστούμενοι καὶ
πολλοὺς ἀπολλύντες οἱ Καρχηδόνιοι, βραχὺ προσ-
5 αντισχόντες ἐνέκλιναν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐν
τάξει τὴν ἀναχώρησιν ἐποιοῦντο, τῶν δὲ Ῥωμαίων
ἐγκειμένων αὐτοῖς λύσαντες τὰς ἴλας κατέφυγον
6 ὑπὸ τὴν αὑτῶν παρεμβολήν. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι
τούτου γενομένου θαρραλεώτερον διέκειντο πρὸς τὸν
7 κίνδυνον, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τοὐναντίον. οὐ μὴν
ἀλλὰ ταῖς ἑξῆς ἐπί τινας ἡμέρας τάς τε δυνάμεις
ἐκτάξαντες ἐν τῷ μεταξὺ πεδίῳ (καὶ) διὰ τῶν ἱπ-
πέων καὶ διὰ τῶν εὐζώνων ἀκροβολισμοὺς ποιησά-
μενοι καὶ καταπειράσαντες ἀλλήλων, ὥρμησαν ἐπὶ
τὸ κρίνειν τὰ ὅλα.

22 Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον δυσὶ δοκεῖ κεχρῆσθαι
2 στρατηγήμασιν ὁ Πόπλιος. θεωρῶν γὰρ τὸν Ἀσδρού-
βαν ὀψὲ ποιούμενον τὰς ἐξαγωγάς, καὶ μέσους Λίβυας,
τὰ δὲ θηρία προτιθέμενον ἑκατέρων τῶν κεράτων,
3 αὐτὸς εἰωθὼς τῇ μὲν ὥρᾳ προσανατείνειν, τοὺς δὲ
Ῥωμαίους μέσους ἀντιτάττειν τοῖς Λίβυσι, τοὺς
δ' Ἴβηρας ἐπὶ τῶν κεράτων παρεμβάλλειν, ᾗ προέ-
θετο κρίνειν ἡμέρᾳ, τἀναντία τοῖς προειρημένοις 712.

---

3 αὐτὸ τῶν ἵππων ἀπέπεσον F(S), ἀπὸ τῶν ἵππων ἀπέπεσον Scaliger, [αὐτὸ] τῶν ἱππέων ἀπέρρεον *Hu*, (τῆς) ἄφνω τῶν ἱππέων ἀπέπεσον (absolute positum, ut IV 16, 7. 36, 5) *BW* coll. IV 61, 3. VIII 17 (19), 11   11 αὐτῶν Scaliger, αυτην F(S)   25 δ' FS vulgo, δὲ *Hu*

ποιήσας μεγάλα συνήργησε ταῖς σφετέραις δυνάμεσι
πρὸς τὸ νικᾶν, οὐκ ὀλίγα δ' ἠλάττωσε τοὺς πολε-
μίους. ἅμα γὰρ τῷ φωτὶ διαπεμψάμενος τοὺς ὑπη- 4
ρέτας παρήγγειλε πᾶσι τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς στρα-
τιώταις ἀριστοποιησαμένους καὶ καθοπλισαμένους
795. ἐξάγειν πρὸ τοῦ χάρακος. γενομένου δὲ τούτου καὶ 5
προθύμως πειθαρχησάντων διὰ τὴν ὑπόνοιαν τοῦ
μέλλοντος, τοὺς μὲν ἱππεῖς καὶ τοὺς εὐζώνους προ-
απέστειλε, συντάξας ἐγγίζειν τῇ παρεμβολῇ τῶν
ὑπεναντίων καὶ προσακροβολίζεσθαι θρασέως, αὐτὸς 6
δὲ τοὺς πεζοὺς ἔχων ἄρτι τῆς κατὰ τὸν ἥλιον ἀνα-
τολῆς ἐπιφαινομένης προῆγε, καὶ παραγενόμενος εἰς
μέσον τὸ πεδίον παρενέβαλε, τάττων ἐναντίως ἢ
πρόσθεν· μέσους μὲν γὰρ ἐτίθει τοὺς Ἴβηρας, ἐπὶ
δὲ τῶν κεράτων τὰ τῶν Ῥωμαίων. τοῖς δὲ Καρχη- 7
δονίοις, ἄφνω συνεγγιζόντων πρὸς τὸν χάρακα τῶν
ἱππέων, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἄλλης δυνάμεως ἐκταττο-
μένης ἐν ὄψει, μόλις ἐδόθη καιρὸς εἰς τὸ καθοπλί-
σασθαι. διόπερ ἠναγκάσθησαν οἱ περὶ τὸν Ἀσδρού- 8
βαν ἔτι νήστεις ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἀπαρασκεύως
ἐκ τοῦ καιροῦ τοὺς μὲν ἱππεῖς καὶ τοὺς εὐζώνους
ἐπαφιέναι τοῖς ἱππεῦσι τῶν ὑπεναντίων εἰς τὰ πεδία,
τὰς δὲ πεζικὰς δυνάμεις παρατάττειν, οὐ πολὺ τῆς
παρωρείας ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ποιούμενοι τὴν ἔκταξιν,
καθάπερ ἦν ἔθος αὐτοῖς. ἕως μὲν οὖν τινος ἔμενον 9
οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἡσυχίαν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν
τῆς ἡμέρας προύβαινε, τῶν δ' εὐζώνων ἄκριτος ἦν
καὶ πάρισος ἡ συμπλοκὴ διὰ τὸ τοὺς πιεζομένους
καταφεύγοντας ὑπὸ τὰς ἰδίας φάλαγγας ἐκ μεταβο-
λῆς κινδυνεύειν, τὸ τηνικαῦτα δὲ διαδεξάμενος ὁ 10
Πόπλιος διὰ τῶν διαστημάτων ἐν ταῖς σημαίαις εἴσω

τοὺς ἀκροβολιζομένους, καὶ μερίσας ἐφ' ἑκάτερον
κέρας ὀπίσω τῶν παρατεταγμένων, πρῶτον μὲν τοὺς
γροσφομάχους, ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπιβάλλει τοὺς ἱππεῖς,
τὰς μὲν ἀρχὰς μετωπηδὸν ποιούμενος τὴν ἔφο-
11 *δον· ἀποσχὼν δὲ περὶ (τετρα)στάδιον τῶν ὑπεναν-*
τίων, τοὺς μὲν Ἴβηρας τηροῦντας τὰς τάξεις τὸν 713.
*αὐτὸν τρόπον ποιεῖσθαι τὴν ἐπαγωγὴν *** παρήγ-*
796. *γειλε, τῷ μὲν δεξιῷ τὰς σημαίας καὶ τὰς ἴλας ἐπι-*
23 *στρέφειν ἐπὶ δόρυ, τῷ δ' εὐωνύμῳ τἀναντία. καὶ*
λαβὼν αὐτὸς μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ, Λεύκιος δὲ Μάρ-
κιος καὶ Μάρκος Ἰούνιος ἀπὸ τῶν εὐωνύμων τρεῖς
ἴλας ἱππέων τὰς ἡγουμένας, καὶ πρὸ τούτων γρο-
σφομάχους τοὺς εἰθισμένους καὶ τρεῖς σπείρας —
τοῦτο δὲ καλεῖται τὸ σύνταγμα τῶν πεζῶν παρὰ
2 *Ῥωμαίοις κοόρτις — πλὴν οἱ μὲν ἐπ' ἀσπίδα περι-*
κλάσαντες τούτους, οἱ δ' ἐπὶ δόρυ, προῆγον ὀρθίους
ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐνεργῆ ποιούμενοι τὴν ἔφοδον,
ἀεὶ τῶν ἑξῆς ἐπιβαλλόντων καὶ κατὰ περίκλασιν
3 *ἑπομένων. ἐπεὶ δὲ τούτους μὲν οὐ πολὺ συνέβαινε*
τῶν πολεμίων ἀπέχειν, τοὺς δ' Ἴβηρας ἐν τῇ κατὰ
πρόσωπον πλευρᾷ τόπον ἱκανὸν ἔτι διεστάναι τῷ
βάδην ποιεῖσθαι τὴν ἐπαγωγήν, προσέβαλλον τοῖς
κέρασιν ἀμφοτέροις ἅμα τοῖς τῶν ὑπεναντίων ὀρθίαις
ταῖς Ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό-
4 *θεσιν. αἱ δὲ μετὰ ταῦτα κινήσεις, δι' ὧν συνέβαινε*
τοὺς ἑπομένους, ἐπιπαρεμβάλλοντας (ἐπὶ) τὴν αὐτὴν
εὐθεῖαν τοῖς ἡγουμένοις, συγκαθίστασθαι τοῖς πο-

---

5 *στάδιον* FS, *quingentos passus* Liv. XXVIII 14, 13, *δ'* vel *ε' σταδίους* coni. *Sch*, corr. *BW* 7 post *ἐπαγωγὴν* add. *ἐκέλευσε, τοῖς δὲ κέρασι Hu* 16 *δ' ἐπὶ Sca*, *δὲ π* F(S) 24 *δυνάμεσιν* F

λεμίοις εἰς τὴν μάχην, τὴν ἐναντίαν εἶχον διάθεσιν
ἀλλήλαις, καὶ καθόλου τὸ δεξιὸν κέρας τῷ λαιῷ
(καὶ) κατὰ μέρος οἱ πεζοὶ τοῖς ἱππεῦσιν. οἱ μὲν 5
γὰρ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἱππεῖς μετὰ τῶν εὐζώνων,
ἐκ δόρατος ἐπιπαρεμβάλλοντες, ὑπερκερᾶν ἐπειρῶντο
τοὺς πολεμίους, οἱ δὲ πεζοὶ τοὐναντίον ἐξ ἀσπίδος
παρενέβαλλον· τῶν δὲ κατὰ τὸ λαιὸν οἱ μὲν ἐν ταῖς 6
σπείραις ἐκ δόρατος, οἱ δ' ἱππεῖς μετὰ τῶν γροσφο-
μάχων ἐξ ἡνίας. ἐγεγόνει μὲν οὖν ἐκ τῶν ἱππέων 7
καὶ τῶν εὐζώνων ἀμφοτέρων τῶν κεράτων ἐκ ταύ-
της τῆς κινήσεως τὸ δεξιὸν εὐώνυμον. οὐ μικρὸν 8
λόγον θέμενος ὁ στρατηγὸς τοῦ μείζονος ἐποιήσατο
πρόνοιαν, τοῦ κατὰ τὴν ὑπερκέρασιν, ὀρθῶς λογι-
797. *ζόμενος· εἰδέναι μὲν γὰρ δεῖ τὸ γινόμενον, χρῆσθαι* 9
δὲ ταῖς πρὸς τὸν καιρὸν ἁρμοζούσαις κινήσεσιν.

Ἐκ δὲ τῆς τούτων συμπλοκῆς τὰ μὲν θηρία διὰ 24
τῶν γροσφομάχων καὶ τῶν ἱππέων ἀκοντιζόμενα
καὶ διαταραττόμενα πανταχόθεν ἔπασχε μὲν κακῶς, **714.**
ἔβλαπτε δ' οὐδὲν ἧττον τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολε-
μίους· φερόμενα γὰρ εἰκῇ τοὺς ὑποπεσόντας ἐξ ἀμ-
φοῖν αἰεὶ διέφθειρε. τῆς δὲ πεζικῆς δυνάμεως τὰ 2
μὲν κέρατα τῶν Καρχηδονίων ἐθραύετο, τὸ δὲ μέσον
τὸ κατὰ τοὺς Λίβυας, ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, εἰς
τέλος ἄπρακτον ἦν· οὔτε γὰρ παραβοηθεῖν ἠδύναντο 3
τοῖς ἐπὶ τῶν κεράτων, λιπόντες τὸν ἴδιον τόπον διὰ
τὴν τῶν Ἰβήρων ἔφοδον, οὔτε μένοντες ἐπὶ τῶν
ὑποκειμένων ἐνεργεῖν τι τῶν δεόντων οἷοί τ' ἦσαν
διὰ τὸ μὴ συνιέναι τοὺς κατὰ πρόσωπον πολεμίους
αὐτοῖς εἰς τὰς χεῖρας. οὐ μὴν ἀλλὰ χρόνον μέν τινα 4

---

19 *ἔβλαπτεν* F

διηγωνίζοντο τὰ κέρατα γενναίως διὰ τὸ περὶ τῶν
5 *ὅλων ἑκατέροις συνεστάναι τὸν κίνδυνον. ἤδη δὲ*
τοῦ καύματος ἐφεστῶτος κατὰ τὴν ἀκμήν, οἱ μὲν
Καρχηδόνιοι παρελύοντο διὰ τὸ μὴ πεποιῆσθαι τὴν
ἔξοδον κατὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν, κεκωλῦσθαι δὲ
6 *τῆς ἁρμοζούσης παρασκευῆς, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τῇ*
δυνάμει καὶ ταῖς εὐψυχίαις καθυπερεῖχον, καὶ μά-
λιστα τῷ τοῖς χρησιμωτάτοις πρὸς τοὺς ἀχρειοτά-
τους τῶν πολεμίων συμβεβληκέναι διὰ τὴν τοῦ
7 *στρατηγοῦ πρόνοιαν. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς οἱ περὶ*
τὸν Ἀσδρούβαν κατὰ πόδα πιεζούμενοι τὴν ἀνα-
χώρησιν ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ ταῦτα κλίναντες ἀθρόοι
πρὸς τὴν παρώρειαν ἀπεχώρουν· ἐγκειμένων δὲ τῶν
Ῥωμαίων βιαιότερον ἔφευγον εἰς τὸν χάρακα προ-
8 *τροπάδην. εἰ μὲν οὖν μὴ θεός αὐτοῖς τις συνεπε-*
λάβετο τῆς σωτηρίας, παραχρῆμ' ἂν ἐξέπεσον ἐκ τῆς
9 *παρεμβολῆς. ἐπιγενομένης δὲ κατὰ τὸν ἀέρα συστρο-*
φῆς ἐξαισίου, καὶ καταρραγέντος ὄμβρου λάβρου
καὶ συνεχοῦς, μόλις εἰς τὴν αὑτῶν στρατοπεδείαν
ἀνεκομίσθησαν οἱ Ῥωμαῖοι. —

798.10 *Ἰλούργεια, πόλις Ἰβηρίας,* Πολύβιος ἑνδεκάτῃ.

11 *Τὸ δὲ τετηκὸς καὶ συνερρυηκὸς ἀργύριον καὶ χρυσίον ἀναζητοῦντες ὑπὸ τοῦ πυρὸς πλεῖστοι Ῥωμαίων διεφθάρησαν.* —

24[a] Ὅτι *πάντων εὐδαιμονιζόντων τὸν Πόπλιον μετὰ τὸ τοὺς Καρχηδονίους ἐξελάσαι τῆς Ἰβηρίας, καὶ παρακαλούντων ἀναπαύεσθαι καὶ ῥᾳθυμεῖν, ἐπεὶ πέρας* **715.**

---

11 *πιεζούμενοι* ex F revocavit *Hu*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 119 **20 des. F fol. 197[r] med. 21 Steph. Byz. p. 331, 10 Mein. 22—24 Suid. s. v.** ***τέτηκα*** **25 M 33, 14 H. Suid. s. v.** ***ῥᾳθυμεῖν: πάντων εὐδαιμονιζόντων*** cet.

ἐπιτέθεικε τῷ πολέμῳ, μακαρίζειν αὐτοὺς ἔφη διότι
τοιαύτας ἔχουσι τὰς ἐλπίδας, αὐτὸς δὲ νῦν καὶ μά- 2
λιστα βουλεύεσθαι τίνα τρόπον ἄρξηται τοῦ πρὸς
Καρχηδονίους πολέμου· τὸν μὲν γὰρ πρὸ τούτου 3
χρόνον Καρχηδονίους Ῥωμαίοις πεπολεμηκέναι, νυνὶ
δὲ τὴν τύχην παραδεδωκέναι καιρὸν εἰς τὸ Ῥω-
μαίους Καρχηδονίοις ἐξενεγκεῖν πόλεμον. —

Ὅτι ὁ *Πόπλιος διαλεχθεὶς τῷ* Σόφακι, ἅτε *δὴ* 4
*πρὸς τοῦτο τὸ μέρος εὐφυὴς ὑπάρχων, οὕτω φιλαν-
θρώπως ὡμίλησε καὶ ἐπιδεξίως ὥστε τὸν Ἀσδρούβαν
εἰπεῖν ταῖς ὕστερον ἡμέραις πρὸς τὸν Σόφακα διότι
φοβερώτερος αὐτῷ Πόπλιος πέφηνε κατὰ τὴν ὁμι-
λίαν ἤπερ ἐν τοῖς ὅπλοις.* —

Ὅτι στάσεως γενομένης τινῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ 25
τῷ Ῥωμαϊκῷ, ὁ *Πόπλιος, καίπερ ἤδη πεῖραν εἰλη-
φὼς τῶν πραγμάτων ἐφ᾽ ἱκανόν, ὅμως οὐδέποτε
μᾶλλον εἰς ἀπορίαν ἧκε καὶ δυσχρηστίαν. καὶ τοῦτ᾽
ἔπασχε κατὰ λόγον· καθάπερ* (*γὰρ*) *ἐπὶ τῶν σωμάτων* 2
*τὰς μὲν ἐκτὸς αἰτίας τοῦ βλάπτειν, λέγω δ᾽ οἷον
ψύχους, καύματος, κόπου, τραυμάτων, καὶ πρὶν
γίνεσθαι φυλάξασθαι δυνατὸν καὶ γενομέναις εὐμα-
ρὲς βοηθῆσαι, τὰ δ᾽ ἐξ αὐτῶν τῶν σωμάτων γινό-*
799. *μενα φύματα καὶ νόσους δυσχερὲς μὲν προϊδέσθαι,
δυσχερὲς δὲ γενομένοις βοηθεῖν, τὸν αὐτὸν δὴ τρό-* 3
πον καὶ περὶ πολιτείας καὶ περὶ στρατοπέδων δια-

---

2 *ἔχουσι τὰς διαλήψεις*: **des. Suid.** 3 *ἄρξηται* M, *ἄρξεται* vulgo post Geelium 4 *τούτου* M, *τοῦ* Geelius, sed v. ad XI 2, 7 7 **des. M 33, 21 H.** 8 **M 33, 22 H.** nonnulla initio ab epitomatore esse in compendium redacta vel omissa vel mutata prodit hiatus 13 **des. M 33, 26 H.**
14 **M 33, 26 H.** 15 **inc. F fol. 197r med.:** *πόπλιος δὲ καίπερ* cet.

4 ληπτέον. πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἔξωθεν ἐπιβουλὰς καὶ
πολέμους πρόχειρος ὁ τρόπος τῆς παρασκευῆς καὶ
5 βοηθείας τοῖς ἐφιστάνουσι, πρὸς δὲ τὰς ἐν αὐτοῖς
γενομένας ἀντιπολιτείας καὶ στάσεις καὶ ταραχὰς
δύσχρηστος ἡ βοήθεια καὶ μεγάλης ἐπιδεξιότητος
6 καὶ διαφερούσης ἀγχινοίας δεομένη· πλὴν ἑνὸς παρ-
αγγέλματος, ὃ πᾶσιν ἁρμόσει, (δεῖ) καὶ στρατοπέ-
7 δοις καὶ πόλεσι καὶ σώμασιν, ὡς ἐμὴ δόξα. τοῦτο
δ' ἐστὶ τὸ μηδέποτ' ἐᾶν ἐπὶ πολὺ ῥᾳθυμεῖν καὶ
σχολάζειν περὶ μηδὲν τῶν προειρημένων, ἥκιστα δ
ἐν ταῖς εὐροίαις τῶν πραγμάτων καὶ ἐν ταῖς δαψι-
8 λείαις τῶν ἐπιτηδείων. πλὴν ὅ γε Πόπλιος, ἅτε δια- **716.**
φερόντως ἐπιμελὴς ὤν, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς εἶπον,
ἔτι δ' ἀγχίνους καὶ πρακτικός, συναθροίσας τοὺς
χιλιάρχους τοιάνδε τινὰ τῶν ἐνεστώτων εἰσηγεῖτο
9 λύσιν. ἔφη γὰρ δεῖν ἀναδέξασθαι τοῖς στρατιώταις
τὴν τῶν ὀψωνίων ἀπόδοσιν· χάριν δὲ τοῦ πιστεύ-
εσθαι τὴν ἐπαγγελίαν, τὰς ἐπιτεταγμένας εἰσφορὰς
ταῖς πόλεσι πρότερον εἰς τὴν τοῦ παντὸς στρατο-
πέδου χορηγίαν ταύτας νῦν ἀθροίζειν ἐπιφανῶς
καὶ μετὰ σπουδῆς, ὡς πρὸς τὴν διόρθωσιν τῶν
10 ὀψωνίων γινομένης τῆς παρασκευῆς· τοὺς δὲ χιλιάρ-
χους τοὺς αὐτοὺς πάλιν πορευθέντας ἀξιοῦν καὶ πα-
ρακαλεῖν μετατίθεσθαι τὴν ἄγνοιαν καὶ κομίζεσθαι
τὰς σιταρχίας, παραγινομένους ὡς αὐτόν, ἄν τε κατὰ
μέρη βούλωνται τοῦτο ποιεῖν ἄν θ' ὁμοῦ πάντες.
11 γενομένου δὲ τούτου τὸ λοιπὸν ἤδη παρ' αὐτὸν

---

3 ἐφιστάνουσιν F 6 πλὴμ FS, καὶ μὴν *Hu* 7 δεῖ add. *BW* 8 πόλεσιν F 9 ἐστὶν F 12 ἐπιτη|: **des. M 34, 10 H.** 19 πόλεσιν F

*τὸν καιρὸν ἔφη δεῖν βουλεύεσθαι τί δέον ἐστὶ
πράττειν.*

Οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα διανοηθέντες ἐγίνοντο 26
περὶ τὴν τῶν χρημάτων ἐπιμέλειαν· . . . . τῶν 2
*δὲ χιλιάρχων διασαφούντων τὰ δεδογμένα, γνοὺς ὁ
Πόπλιος ἀνεκοινοῦτο τῷ συνεδρίῳ τί δέον ἐστὶ*
800. *ποιεῖν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, ἡμέραν διασαφήσαντας* 3
*εἰς ἣν δεήσει παρεῖναι, πρὸς μὲν τὸ πλῆθος δια-
λύεσθαι, τοὺς δ' αἰτίους κολάζειν πικρῶς· οὗτοι
δ' ἦσαν εἰς πέντε καὶ τριάκοντα τὸν ἀριθμόν. τῆς* 4
*δ' ἡμέρας ἐπελθούσης, καὶ παραγενομένων τῶν ἀπο-
στατῶν ἐπί τε τὰς διαλύσεις καὶ τὴν κομιδὴν τῶν
ὀψωνίων, τοῖς μὲν χιλιάρχοις τοῖς πρεσβεύσασι συνέ-* 5
*ταξε δι' ἀπορρήτων ὁ Πόπλιος ἀπαντᾶν τοῖς ἀπο-
στάταις καὶ διελομένους ἕκαστον πέντε τῶν ἀρχη-
γῶν τῆς στάσεως εὐθέως κατὰ τὴν ἀπάντησιν φιλ-
ανθρωπεῖν καὶ καλεῖν ὡς αὑτούς, μάλιστα μὲν
πρὸς κατασκήνωσιν· οἳ δ' ἂν μὴ δύνωνται τοῦτο,
πρός γε δεῖπνον καὶ τοιαύτην συνουσίαν. τῷ δὲ* 6
*μεθ' αὑτοῦ στρατοπέδῳ παρήγγειλε πρὸ ἡμερῶν
τριῶν ἐφόδια παρεσκευάσθαι κατὰ πλείω χρόνον ὡς
ἐπὶ τὸν Ἀνδοβάλην αὐτῶν μετὰ Μάρκου πορευομέ-
νων. ὃ καὶ θαρραλεωτέρους αὐτοὺς ἀκούσαντας* 7
ἐποίησε τοὺς ἀποστάτας· ἐν αὐτοῖς γὰρ ὑπέλαβον

---

4. 5 *τῶν δὲ χιλιάρχων*: novam epitomam nova pagina (198^r) recte incipit F; nam permulta deesse secundum Liv. XXVIII 25, 15 iure animadvertit Campius in interpretatione Germanica p. 949 ann. 1   21 *παρεσκευάσθαι* FS^s, *παρασκευάσασθ'* *Hu*; sed videtur illud perfectum idem significare quod *ἔχειν* VIII (26) 28, 3   *εἰς* FS^s, *κατὰ* corr. *BW*, v. Krebsium *Die Präpos.* 145 b   22 *αυτομολου μάρκωι* F, *αὐτομόλῳ μάρκῳ* S, *αὐτόμολον μάρκῳ* K, [*αὐτόμολον*] (*σὺν*) *Μάρκῳ*, *Hu*, *αὐτῶν μετὰ Μάρκου* corr. *BW*

ἔσεσθαι τὴν πλείστην ἐξουσίαν, ἐπειδὰν συμμί- 717.
ξωσι τῷ στρατηγῷ τῶν ἄλλων στρατοπέδων κεχω-
ρισμένων.
27 Συνεγγιζόντων δ' αὐτῶν τῇ πόλει, τοῖς μὲν
ἄλλοις στρατιώταις εἰς τὴν ἐπαύριον ἅμα τῷ φωτὶ
2 παρηγγέλλετο μετὰ τῆς παρασκευῆς ἐξάγειν, τοῖς δὲ
χιλιάρχοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις, ὅταν ἐκπορευομέ-
νοις *** μετὰ τοῦτο τὸ πρῶτον τὰς μὲν ἀποσκευὰς
ἀποτιθέναι, τοὺς δὲ στρατιώτας κατέχειν ἐν τοῖς
ὅπλοις ἐπὶ τῆς πύλης, κἄπειτα διελεῖν σφᾶς ἐφ'
ἑκάστην τῶν πυλῶν καὶ φροντίζειν ἵνα μηδεὶς ἐκ-
3 πορεύηται τῶν ἀποστατῶν. οἱ δὲ πρὸς τὴν ἀπάν-
801. τησιν ἀποτεταγμένοι, συμμίξαντες τοῖς παραγινο-
μένοις πρὸς αὐτούς, ἀπῆγον μετὰ φιλανθρωπίας
4 τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις κατὰ τὸ συντεταγμένον. τού-
τοις μὲν οὖν ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐρρήθη συλλα-
βεῖν τοὺς πέντε καὶ τριάκοντ' ἄνδρας, ἐπειδὰν δει-
πνήσωσι, δήσαντάς (τε) τηρεῖν, μηδενὸς ἔτι τῶν
ἔνδον ἐκπορευομένου πλὴν τοῦ διασαφήσοντος τῷ
5 στρατηγῷ παρ' ἑκάστου τὸ γεγονός. πραξάντων δὲ
τῶν χιλιάρχων τὸ συνταχθέν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὁ
στρατηγὸς ἅμα τῷ φωτὶ θεωρῶν τοὺς παραγινο-
μένους ἠθροισμένους εἰς τὴν ἀγοράν, συνεκάλει τὴν
6 ἐκκλησίαν. πάντων δὲ συντρεχόντων κατὰ τὸν
ἐθισμὸν ἅμα τῷ σημῆναι, καὶ μετεώρων ὄντων ταῖς
διανοίαις (οἷόν) ποτ' ὄψονται τὸν στρατηγὸν καὶ τί

---

1 συμμίξωσιν F 7. 8 ἐκπορευομένοις μετα τὸ πρῶτας μὲν ἀποσκευὰς cet. nulla lacuna relicta F(S); cum loci sententia sic videatur esse restituenda, *si urbem egressi esse t, ad portum agmen esse reti endum* (v. Liv. XXVIII 26, 11), supplet *BW*: ὅταν ἐκπορευομένοις (πρὸ τῆς πόλεως συμβαίνῃ παραγίνεσθαι), μετὰ τοῦτο τὸ πρῶτον

ποτ' ἀκούσονται περὶ τῶν ἐνεστώτων, πρὸς μὲν τοὺς 7
ἐπὶ τῶν πυλῶν χιλιάρχους ὁ Πόπλιος διεπέμψατο,
κελεύων αὐτοὺς ἄγειν τοὺς στρατιώτας ἐν τοῖς
ὅπλοις καὶ περιστῆναι τὴν ἐκκλησίαν, αὐτὸς δὲ προ-
πορευθεὶς ἐξέστησε ταῖς διανοίαις πάντας εὐθέως
κατὰ τὴν πρώτην φαντασίαν· ἔτι γὰρ ὑπολαμβά- 8
νοντες αὐτὸν ἀσθενῶς ἔχειν οἱ πολλοί, κἄπειτα
παρὰ τὴν προσδοκίαν αἰφνιδίως ἐρρωμένον θεασά-
μενοι κατὰ τὴν ἐπίφασιν κατεπλάγησαν.

Οὐ μὴν ἀλλ' οὕτω πως ἤρξατο τῶν λόγων. ἔφη 28
γὰρ θαυμάζειν τίνι δυσαρεστήσαντες ἢ ποίαις ἐλπί-
σιν ἐπαρθέντες ἐπεβάλοντο ποιεῖσθαι τὴν ἀπόστα-
σιν. τρεῖς γὰρ αἰτίας εἶναι, δι' ἃς τολμῶσι στασιά- 2
ζειν ἄνθρωποι πρὸς πατρίδα καὶ τοὺς ἡγουμένους, **718.**
ὅταν (τοῖς) προεστῶσι μέμφωνταί τι καὶ δυσχεραί-
νωσιν, ἢ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι δυσαρεστῶσιν,
ἢ καὶ νὴ Δία μειζόνων ὀρεχθῶσι καὶ καλλιόνων
ἐλπίδων. "ἐρωτῶ δὲ τί τούτων ὑμῖν ὑπῆρξεν; ἐμοὶ 3
δῆλον ὅτι δυσηρεστήσασθε, διότι τὰς σιταρχίας ὑμῖν
οὐκ ἀπεδίδουν· ἀλλὰ τοῦτ' ἐμὸν μὲν οὐκ ἦν ἔγ- 4
κλημα· κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν ἀρχὴν οὐδὲν ὑμῖν ἐνέ-
802. *λειπε τῶν ὀψωνίων· εἰ δ' ἄρ' ἦν ἐκ τῆς Ῥώμης,* 5
διότι τὰ πάλαι προσοφειλόμενα νῦν οὐ διωρθοῦτο —
πότερον οὖν ἐχρῆν ἀποστάτας γενομένους τῆς πατρί- 6
δος καὶ πολεμίους τῆς θρεψάσης οὕτως ἐγκαλεῖν ἢ
παρόντας λέγειν μὲν περὶ τούτων πρὸς ἐμέ, παρα-
καλεῖν δὲ τοὺς φίλους συνεπιλαβέσθαι καὶ βοηθεῖν

---

22 *εἰ* FS, *εἴη* coni. *Sch* *ἄρα* FS, *ἄρ' ἂν Hu* recepto Schweighaeuseri *εἴη*, *ἄρ' ἦν BW* 23 *διορθοῦτο* FS, corr. *Ca* (*quod ea, quae iam dudum debentur, nunc non solverentur*)

7 ὑμῖν; δοκῶ γάρ, ἦν τοῦτο βέλτιον. τοῖς μὲν γὰρ
μισθοῦ παρά τισι στρατευομένοις ἔστιν ὅτε συγγνώ-
μην δοτέον ἀφισταμένοις τῶν μισθοδοτῶν, τοῖς δ'
ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμοῦσι καὶ γυναικῶν ἰδίων καὶ
8 τέκνων οὐδαμῶς συγχωρητέον· ἔστι γὰρ παραπλή-
σιον ὡς ἂν εἴ τις ὑπὸ γονέως ἰδίου φάσκων εἰς
ἀργυρίου λόγον ἀδικεῖσθαι παρείη μετὰ τῶν ὅπλων,
9 ἀποκτενῶν τοῦτον παρ' οὗ τὸ ζῆν αὐτὸς ἔλαβε. νὴ
Δί' ἀλλ' ἐγὼ τὰς μὲν κακοπαθείας ὑμῖν καὶ τοὺς
κινδύνους πλείους ἢ τοῖς ἄλλοις ἐπέταττον, τὰ δὲ
λυσιτελῆ καὶ τὰς ὠφελείας ἑτέροις μᾶλλον ἐμέριζον·
10 ἀλλ' οὔτε τολμᾶτε τοῦτο λέγειν οὔτε τολμήσαντες
11 δύναισθ' ἂν ἀποδεῖξαι. τί οὖν ἐστιν, ἐφ' ᾧ δυσα-
ρεστούμενοι κατὰ τὸ παρὸν ἡμῖν τὰς ἀποστάσεις
ἐποιήσασθε; τοῦτ' ἤδη βούλομαι πυθέσθαι· δοκῶ
μὲν γὰρ οὐδὲν οὔτ' ἐρεῖν οὔτ' ἐπινοήσειν ὑμῶν
29 οὐδένα. καὶ μὴν οὐδὲ τοῖς ὑποκειμένοις ἀσχάλλον-
τες· πότε γὰρ εὔροια πραγμάτων μείζων; πότε δὲ
πλείω προτερήματα γέγονε τῇ Ῥώμῃ; πότε δὲ τοῖς
2 στρατευομένοις μείζους ἐλπίδες ἢ νῦν; ἀλλ' ἴσως
(ἐρεῖ) τις τῶν ἀπηλπικότων ὅτι πλείω τὰ λυσιτελῆ
τὰ παρὰ τοῖς ἐχθροῖς προυφαίνετο καὶ μείζους ἐλ-
3 πίδες καὶ βεβαιότεραι· παρὰ τίσι δὴ τούτοις; ἢ
παρ' Ἀνδοβάλῃ καὶ Μανδονίῳ; καὶ τίς ὑμῶν οὐκ
οἶδε διότι πρότερον μὲν οὗτοι παρασπονδήσαντες 719.
Καρχηδονίους πρὸς ἡμᾶς ἀπέστησαν, νῦν δὲ πάλιν
803. ἀθετήσαντες τοὺς ὅρκους καὶ (τὴν) πίστιν ἐχθροὺς
4 ἡμῖν σφᾶς αὐτοὺς ἀναδεδείχασι; καλόν γε τούτοις
πιστεύσαντας πολεμίους γενέσθαι τῆς ἑαυτῶν πατρί-

23 τίσιν F 25 οἶδεν F

δος. οὐ μὴν οὐδ' ἐν αὐτοῖς εἴχετε τὰς ἐλπίδας ὡς 5
κρατήσοντες τῆς Ἰβηρίας· οὐδὲ γὰρ μετ' Ἀνδοβάλου
ταχθέντες ἱκανοὶ πρὸς ἡμᾶς ἦτε διακινδυνεύειν, μή
τι καὶ καθ' ἑαυτοὺς ταττόμενοι. τί οὖν ἦν ᾧ προσ- 6
είχετε; πυθέσθαι γὰρ ἂν βουλοίμην ὑμῶν. εἰ μὴ
νὴ Δία ταῖς ἐμπειρίαις τῶν νῦν προχειρισθέντων
ἡγεμόνων καὶ ταῖς ἀρεταῖς πιστεύοντες ἢ καὶ ταῖς
ῥάβδοις καὶ τοῖς πελέκεσι τοῖς προηγουμένοις αὐτῶν·
ὑπὲρ ὧν οὐδὲ λέγειν πλείω καλόν. ἀλλ' οὐκ ἔστι 7
τούτων, ὦ ἄνδρες, οὐδέν· οὐδ' ἂν ἔχοιθ' ὑμεῖς
δίκαιον οὐδὲ τοὐλάχιστον εἰπεῖν οὔτε πρὸς ἡμᾶς
οὔτε πρὸς τὴν πατρίδα. διόπερ ἐγὼ περὶ ὑμῶν πρός 8
τε τὴν Ῥώμην καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπολογήσομαι, τὰ
παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογούμενα δίκαια προ-
θέμενος. ταῦτα δ' ἐστὶ διότι πᾶς ὄχλος εὐπαρα- 9
λόγιστος ὑπάρχει καὶ πρὸς πᾶν εὐάγωγος. ὅθεν αἰεὶ
τὸ παραπλήσιον πάθος συμβαίνει περί τε τοὺς
ὄχλους καὶ τὴν θάλατταν. καθάπερ γὰρ κἀκείνης ἡ 10
μὲν ἰδία φύσις ἐστὶν ἀβλαβὴς τοῖς χρωμένοις καὶ
στάσιμος, ὅταν δ' εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ τὰ πνεύματα
βίᾳ, τοιαύτη φαίνεται τοῖς χρωμένοις οἷοί τινες ἂν
ὦσιν οἱ κυκλοῦντες αὐτὴν ἄνεμοι, τὸν αὐτὸν τρό- 11
πον καὶ τὸ πλῆθος ἀεὶ καὶ φαίνεται καὶ γίνεται
πρὸς τοὺς χρωμένους οἵους ἂν ἔχῃ προστάτας καὶ
συμβούλους. διὸ κἀγὼ νῦν καὶ πάντες οἱ προεστῶ- 12
τες τοῦ στρατοπέδου πρὸς μὲν ὑμᾶς διαλυόμεθα
καὶ πίστιν δίδομεν ἐφ' ᾧ μὴ μνησικακήσειν. πρὸς 13
δὲ τοὺς αἰτίους ἀκαταλλάκτως διακείμεθα, κολάζειν

---

2 κρατήσοντες S, κρατήσαντες FK 28 post διακεί-
μεθα deesse κεκρικότες monet *Rei* 557

*αὐτοὺς ἀξίως καὶ τῶν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τῶν εἰς
ἡμᾶς ἡμαρτημένων.”*

30 *Ἀκμὴν δὲ ταῦτ' ἔλεγε καὶ κύκλῳ μὲν οἱ στρα-
804. τιῶται περιεστῶτες ἐν τοῖς ὅπλοις ἀπὸ παραγγέλμα-
τος συνεψόφησαν ταῖς μαχαίραις τοὺς θυρεούς, ἅμα
δὲ τούτοις δεδεμένοι γυμνοὶ * * * οἱ τῆς στάσεως
2 αἴτιοι γεγονότες εἰσήγοντο. τῷ δὲ πλήθει τοιοῦτον 720.
παρέστη δέος ὑπό τε τοῦ πέριξ φόβου καὶ τῶν κατὰ
πρόσωπον δεινῶν, ὥστε τῶν μὲν μαστιγουμένων,
τῶν δὲ πελεκιζομένων μήτε τὴν ὄψιν ἀλλοιῶσαι
μήτε φωνὴν προέσθαι μηδένα, μένειν δὲ πάντας
3 ἀχανεῖς, ἐκπεπληγμένους πρὸς τὸ συμβαῖνον. οἱ
μὲν οὖν ἀρχηγοὶ τῶν κακῶν αἰκισθέντες εἵλκοντο
διὰ μέσων, ἀπηλλαγμένοι τοῦ ζῆν· οἱ δὲ λοιποὶ
παρὰ μὲν τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων
4 κατὰ κοινὸν ἔλαβον τὰς πίστεις ἐφ' ᾧ μηδένα μηδενὶ
μνησικακήσειν, αὐτοὶ δὲ καθ' ἕνα προϊόντες ὤμνυον
τοῖς χιλιάρχοις ἦ μὴν πειθαρχήσειν τοῖς παραγγελ-
λομένοις ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ μηδὲν ὑπεναντίον
φρονήσειν τῇ Ῥώμῃ.*

5 *Πόπλιος μὲν οὖν, μεγάλων κινδύνων ἀρχὴν φυο-
μένων καλῶς διορθωσάμενος, πάλιν ἀποκατέστησε
τὰς οἰκείας δυνάμεις εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν. —*

31 *Ὁ δὲ Πόπλιος συναθροίσας εὐθέως ἐν αὐτῇ τῇ
Καρχηδόνι τὰς δυνάμεις εἰς ἐκκλησίαν ἔλεγε περὶ*

---

1 ante *ἀξίως* addendum esse *ἀξιοῦντες* coni. Bentenus l. c. p. 45 6 hiatus *γυμνοὶ οἱ* et Liv. XXVIII 29, 10 ostendunt nonnulla ab epitomatore esse omissa 8 *ὑπέστη* FS[8], *ἐπέστη* coni. *Rei* 558, *παρέστη* monente *Sch* corr. *BW* 14 *μέσων* corr. *Hu* propter hiatum pro *μέσου*, quod non perspexit Wundererus coniect. Polyb. p. 16 s. **23 des. F fol. 201[r] prim. 24 F fol. 201[r] prim.**

τε τῆς Ἀνδοβάλου τόλμης καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἀθε-
σίας, καὶ πολλὰ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐνεγκάμενος 2
παρώξυνε τοὺς πολλοὺς πρὸς τὴν (κατὰ) τῶν προ-
ειρημένων δυναστῶν ὁρμήν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐξηρι- 3
θμήσατο τοὺς προγεγενημένους αὐτοῖς ἀγῶνας πρὸς
Ἴβηρας ὁμοῦ καὶ πρὸς Καρχηδονίους, στρατηγούν-
των Καρχηδονίων, ἐν οἷς ἀεὶ νικῶντας οὐ καθή- 4
κειν ἔφη νυνὶ διαπορεῖν, μήποτε πρὸς αὐτοὺς Ἴβη-
ρας Ἀνδοβάλου στρατηγοῦντος μαχόμενοι λειφθῶσι.
διόπερ οὐδὲ προσδέξασθαι συναγωνιστὴν Ἰβήρων 5
οὐδένα καθάπαξ ἔφη, δι' αὐτῶν δὲ Ῥωμαίων συστή-
805. σασθαι τὸν κίνδυνον, ἵνα φανερὸν γένηται πᾶσιν 6
ὡς οὐκ Ἴβηρσι Καρχηδονίους καταπολεμησάμενοι,
καθάπερ ἔνιοί φασιν, ἐξεβάλομεν ἐξ Ἰβηρίας, ἀλλὰ
καὶ Καρχηδονίους καὶ Κελτίβηρας ταῖς Ῥωμαίων
ἀρεταῖς καὶ τῇ σφετέρᾳ γενναιότητι νενικήκαμεν.
ταῦτα δ' εἰπὼν ὁμονοεῖν παρῄνει καὶ θαρροῦντας, 7
εἰ καὶ πρὸς ἄλλον τινά, καὶ πρὸς τοῦτον ἰέναι τὸν
κίνδυνον. περὶ δὲ τοῦ νικᾶν αὐτὸς ἔφη μετὰ τῶν
θεῶν ποιήσασθαι τὴν καθήκουσαν πρόνοιαν. τῷ δὲ 8
πλήθει τοιαύτη παρέστη προθυμία καὶ θάρσος ὥστε 721.
παραπλησίους εἶναι πάντας ἐκ τῆς ἀπόψεως τοῖς
ὁρῶσι τοὺς πολεμίους καὶ μέλλουσιν ὅσον οὔπω
πρὸς αὐτοὺς διακινδυνεύειν.

Τότε μὲν οὖν ταῦτ' εἰπὼν διαφῆκε τὴν ἐκκλη- 32
σίαν. τῇ δ' ἐπαύριον ἀναζεύξας προῆγε, καὶ παρα-
γενηθεὶς ἐπὶ τὸν Ἴβηρα ποταμὸν δεκαταῖος καὶ
περαιωθεὶς τῇ τετάρτῃ μετὰ ταύτην προσεστρατο-
πέδευσε τοῖς ὑπεναντίοις, λαβὼν αὐλῶνά τινα μεταξὺ
τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν πολεμίων στρατοπεδείας. τῇ δ' 2
ἑξῆς εἰς τὸν προειρημένον αὐλῶνα προσέβαλέ τινα

*θρέμματα τῶν παρεπομένων τῷ στρατοπέδῳ, συν-
τάξας ἑτοίμους ἔχειν τοὺς ἱππεῖς τῷ Γαΐῳ, τοὺς (δὲ)
γροσφομάχους ἐπέταξε τῶν χιλιάρχων τισὶ παρα-*
3 *σκευάζειν. ταχὺ δὲ τῶν Ἰβήρων ἐπιπεσόντων ἐπὶ τὰ
θρέμματ' ἐξαφῆκε τῶν γροσφομάχων τινάς. γινο-
μένης δὲ διὰ τούτων συμπλοκῆς καὶ προσβοηθούν-
των ἑκατέροις πλειόνων, συνέστη μέγας ἀκροβο-*
4 *λισμὸς τῶν πεζῶν περὶ τὸν αὐλῶνα. τοῦ δὲ καιροῦ
παραδιδόντος εὐλόγους ἀφορμὰς πρὸς ἐπίθεσιν, ἔχων
ὁ Γάιος ἑτοίμους τοὺς ἱππεῖς κατὰ τὸ συνταχθὲν
ἐπεβάλετο τοῖς ἀκροβολιζομένοις, ἀποτεμόμενος ἀπὸ
τῆς παρωρείας, ὥστε τοὺς πλείους αὐτῶν κατὰ τὸν
αὐλῶνα σκεδασθέντας ὑπὸ τῶν ἱππέων διαφθαρῆναι.*
5 *γενομένου δὲ τούτου, παροξυνθέντες οἱ βάρβαροι,
καὶ διαγωνιάσαντες μὴ διὰ τὸ προηττῆσθαι δόξωσι*
806. *καταπεπλῆχθαι τοῖς ὅλοις, ἐξῆγον ἅμα τῷ φωτὶ καὶ*
6 *παρέταττον εἰς μάχην ἅπασαν τὴν δύναμιν. ὁ δὲ
Πόπλιος ἕτοιμος μὲν ἦν πρὸς τὴν χρείαν, θεωρῶν
δὲ τοὺς Ἴβηρας ἀλογίστως συγκαταβαίνοντας εἰς
τὸν αὐλῶνα καὶ τάττοντας οὐ μόνον τοὺς ἱππεῖς,
ἀλλὰ καὶ τοὺς πεζοὺς ἐν τοῖς ἐπιπέδοις, ἐπέμενε,
βουλόμενος ὡς πλείστους ταύτῃ χρήσασθαι τῇ παρ-*
7 *εμβολῇ, πιστεύων μὲν καὶ τοῖς ἱππεῦσι τοῖς ἰδίοις,
ἔτι δὲ μᾶλλον τοῖς πεζοῖς, διὰ (τὸ κατὰ) τὰς ἐξ
ὁμολόγου καὶ συστάδην μάχας τόν τε καθοπλισμὸν
καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρ' αὐτοῦ πολὺ διαφέρειν
τῶν Ἰβήρων.*

33 *Ἐπεὶ δ' ἔδοξε τὸ δέον αὐτῷ γίνεσθαι, πρὸς μὲν
τοὺς ἐν τῇ παρωρείᾳ τεταγμένους τῶν πολεμίων*

---

15 *οἱ δὲ διαγωνιάσαντες* — 16 *ἅμα φωτί*: **Suid. s. v.** ***διαγωνιάσαντες***

*ἀντέταττε *** πρὸς δὲ τοὺς εἰς τὸν αὐλῶνα κατα-
βεβηκότας ἄθρους ἄγων ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ
τέτταρας κοόρτις προσέβαλε τοῖς πεζοῖς τῶν ὑπεν-
αντίων. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον καὶ Γάιος Λαί-* 2
*λιος, ἔχων τοὺς ἱππεῖς, προῆγε διὰ τῶν λόφων τῶν
ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ τὸν αὐλῶνα κατατεινόντων,
καὶ προσέβαλλε τοῖς τῶν Ἰβήρων ἱππεῦσι κατὰ
νώτου, καὶ συνεῖχε τούτους ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν μάχῃ.
λοιπὸν οἱ μὲν πεζοὶ τῶν ὑπεναντίων, ἐρημωθέντες* 3
τῆς τῶν ἱππέων χρείας, οἷς πιστεύσαντες εἰς τὸν **722.**
*αὐλῶνα κατέβησαν, ἐπιεζοῦντο καὶ κατεβαροῦντο τῇ
μάχῃ, οἱ δ' ἱππεῖς τὸ παραπλήσιον ἔπασχον· ἀπει-* 4
*λημμένοι γὰρ ἐν στενῷ καὶ δυσχρηστούμενοι πλείους
ὑφ' αὑτῶν ἢ τῶν πολεμίων διεφθείροντο, τῶν μὲν
ἰδίων πεζῶν ἐκ πλαγίου προσκειμένων αὐτοῖς, τῶν
δὲ πολεμίων τῶν πεζῶν κατὰ πρόσωπον, τῶν δ'
ἱππέων κατὰ νώτου περιεστώτων. τοιαύτης δὲ γενο-* 5
*μένης τῆς μάχης οἱ μὲν εἰς τὸν αὐλῶνα καταβάντες
σχεδὸν ἅπαντες διεφθάρησαν, οἱ δ' ἐν τῇ παρω-*
807. *ρείᾳ διέφυγον. οὗτοι δ' ἦσαν εὔζωνοι, τρίτον δὲ* 6
*μέρος τῆς ἁπάσης δυνάμεως, μεθ' ὧν καὶ τὸν
Ἀνδοβάλην συνέβη διασωθέντα φυγεῖν εἴς τι χωρίον
ὀχυρόν. —*

Πόπλιος δέ, συντέλειαν ἐπιτεθεικὼς τοῖς κατὰ 7
τὴν Ἰβηρίαν ἔργοις, παρῆν εἰς τὸν Ταρράκωνα (μετὰ)

---

1 post *ἀντέταττε* add. *Sch*: *τοὺς γροσφομάχους* vel *τὰς τῶν γροσφομάχων σπείρας* 2 *ἄθρους* — 3 *κοόρτις*: **Suid. s. v. *κόορτις*** 11 *ἐπιέζοντο Di*, at conf. ad XI 24, 7 14 *ὑπαὐτῶν* F(S^3), corr *Hu* 22 *φεύγειν* infelicissime coni. Naberus Mnemos. 1857, 349, v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XIX 24 *Πόπλιος δὲ* cet. in F cum superioribus nectuntur; sed omissa sunt nonnulla quae sunt apud Liv. XXVIII 34 ss.

μεγίστης χαρᾶς, κάλλιστον θρίαμβον καὶ καλλίστην
8 νίκην τῇ πατρίδι κατάγων. σπεύδων δὲ μὴ καθυ-
στερεῖν τῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ καταστάσεως τῶν ὑπάτων, πάντα τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν διατάξας καὶ παραδοὺς τὸ στρατόπεδον τοῖς περὶ τὸν Ἰούνιον καὶ Μάρκιον, αὐτὸς ἀπέπλευσε μετὰ Γαΐου καὶ τῶν ἄλλων φίλων εἰς τὴν Ῥώμην.

VI. RES ASIAE.

34 Καὶ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος Μάγνης, πρὸς ὃν ἀπελογίζετο φάσκων ὡς οὐ δικαίως αὐτὸν Ἀντί-
2 οχος ἐκ τῆς βασιλείας ἐκβαλεῖν σπουδάζει· γεγονέναι γὰρ οὐκ αὐτὸς ἀποστάτης τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἑτέρων ἀποστάντων ἐπανελόμενος τοὺς ἐκείνων ἐκγόνους,
3 οὕτως κρατῆσαι τῆς Βακτριανῶν ἀρχῆς. καὶ πλείω δὲ πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς ἠξίου τὸν 723.
Τηλέαν μεσιτεῦσαι τὴν διάλυσιν εὐνοϊκῶς, παρακαλέσαντα τὸν Ἀντίοχον μὴ φθονῆσαι τῆς ὀνομασίας
4 αὐτῷ τῆς τοῦ βασιλέως (καὶ) προστασίας, ὡς γ' ἐὰν μὴ συγχωρῇ τοῖς ἀξιουμένοις, οὐδετέρῳ τῆς ἀσφα-
5 λείας ὑπαρχούσης· πλήθη γὰρ οὐκ ὀλίγα παρεῖναι τῶν Νομάδων, δι' ὧν κινδυνεύειν μὲν ἀμφοτέρους, ἐκβαρβαρωθήσεσθαι δὲ τὴν χώραν ὁμολογουμένως,
6 ἐὰν ἐκείνους προσδέχωνται. ταῦτα δ' εἰπὼν ἐξαπέ-
7 στειλε τὸν Τηλέαν πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασι-
808. λεύς, πάλαι περιβλεπόμενος λύσιν τῶν πραγμάτων, πυθόμενος ταῦτα παρὰ τοῦ Τηλέου, προθύμως ὑπή-

---

7 des. F fol. 203r prim. 9 F fol. 203r prim. Praecessisse hanc fere sententiam: *Antiochus ad Euthydemum pacis conciliatorem mittebat Teleam, Magnesia oriundum, qui amicus quondam fuisset Euthydemi et eadem, qua ille, patria uteretur* explicat *Rei* 559

*κουσε πρὸς τὰς διαλύσεις διὰ τὰς προειρημένας
αἰτίας. τοῦ δὲ Τηλέου προσανακάμψαντος καὶ πολ-* 8
*λάκις πρὸς ἀμφοτέρους, τέλος Εὐθύδημος ἐξέπεμψε
Δημήτριον τὸν υἱὸν βεβαιώσοντα τὰς ὁμολογίας·
ὃν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος, καὶ νομίσας ἄξιον* 9
*εἶναι τὸν νεανίσκον βασιλείας καὶ κατὰ τὴν ἐπι-
φάνειαν καὶ κατὰ τὴν ἔντευξιν* (*καὶ*) *προστασίαν,
πρῶτον μὲν ἐπηγγείλατο δώσειν αὐτῷ μίαν τῶν
ἑαυτοῦ θυγατέρων· δεύτερον δὲ συνεχώρησε τῷ
πατρὶ τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν* 10
*ἐγγράπτους ποιησάμενος ὁμολογίας καὶ συμμαχίαν
ἔνορκον, ἀνέζευξε σιτομετρήσας δαψιλῶς τὴν δύνα-
μιν, προσλαβὼν καὶ τοὺς ὑπάρχοντας ἐλέφαντας
τοῖς περὶ τὸν Εὐθύδημον. ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Καύ-* 11
*κασον καὶ κατάρας εἰς τὴν Ἰνδικήν, τήν τε φιλίαν
ἀνενεώσατο τὴν πρὸς τὸν Σοφαγασῆνον τὸν βασιλέα
τῶν Ἰνδῶν, καὶ λαβὼν ἐλέφαντας, ὥστε γενέσθαι* 12
*τοὺς ἅπαντας εἰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντ', ἔτι δὲ
σιτομετρήσας πάλιν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν, αὐτὸς
μὲν ἀνέζευξε μετὰ τῆς στρατιᾶς, Ἀνδροσθένην δὲ
τὸν Κυζικηνὸν ἐπὶ τῆς ἀνακομιδῆς ἀπέλιπε τῆς
γάζης τῆς ὁμολογηθείσης αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως.
διελθὼν δὲ τὴν Ἀραχωσίαν καὶ περαιωθεὶς τὸν* 13
*Ἐρύμανθον ποταμόν, ἧκε διὰ τῆς Δραγγηνῆς εἰς
τὴν Καρμανίαν, οὗ καὶ συνάπτοντος ἤδη τοῦ χει-
μῶνος ἐποιήσατο τὴν παραχειμασίαν. τὸ μὲν οὖν* 14
*πέρας τῆς εἰς τοὺς ἄνω τόπους στρατείας Ἀντιόχου
τοιαύτην ἔλαβε τὴν συντέλειαν, δι' ἧς οὐ μόνον* **724.**

---

24 *ἐρύμανθον* DG, *ἐρύμαθον* S, *ἐρύβαν τὸν* F 25 *καρ-
μανιανοῦ· καὶ* F(S), distinxit *Ur* 177[a]

τοὺς ἄνω σατράπας ὑπηκόους ἐποιήσατο τῆς ἰδίας
ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις καὶ τοὺς
15– *ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου δυνάστας, καὶ συλλήβδην*
809. *ἠσφαλίσατο τὴν βασιλείαν, καταπληξάμενος τῇ τόλμῃ*
16 *καὶ φιλοπονίᾳ πάντας τοὺς ὑποταττομένους· διὰ*
γὰρ ταύτης τῆς στρατείας ἄξιος ἐφάνη τῆς βασιλείας
οὐ μόνον τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς κατὰ
τὴν Εὐρώπην.

---

8 **des. F fol. 204[r] med.**

FRAGMENTA LIBRI XII.

I. RES AFRICAE.

Πολύβιος .. *Βυζακίδα χώραν* εἶναί φησι *περὶ τὰς* 1
Σύρτεις ἐν δωδεκάτῳ· "*σταδίων μὲν οὖσα τὴν περίμετρον δισχιλίων, τῷ δὲ σχήματι περιφερής.*"

Ἱππών, Λιβύης πόλις. Πολύβιος δωδεκάτῳ. 2

Σίγγα, πόλις, Λιβύης, ὡς Πολύβιος δωδεκάτῳ. 3

Τάβρακα, πόλις Λιβύης. Πολύβιος δωδεκάτῳ. 4

Χαλκεῖα, πόλις Λιβύης· ὁ πολυΐστωρ ἐν Λιβυκῶν 5
τρίτῳ, ὡς Δημοσθένης· ᾧ μεμφόμενος Πολύβιος ἐν τῷ δωδεκάτῳ ὧδε γράφει· "*ἀγνοεῖ δὲ μεγάλως καὶ περὶ τῶν Χαλκείων· οὐδὲ γὰρ πόλις ἐστίν, ἀλλὰ χαλκουργεῖα.*"

Τὰ παραπλήσια τοῖς περὶ τὸν Ἡρόδοτον ἱστορεῖ 2
περὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ καλουμένου λωτοῦ αὐτόπτης γενόμενος ὁ Μεγαλοπολίτης Πολύβιος ἐν τῇ ιβ′ τῶν ἱστοριῶν λέγων οὕτως· "*Ἔστι δὲ τὸ δένδρον* ὁ λωτὸς *οὐ* 2
μέγα, τραχὺ δὲ καὶ ἀκανθῶδες, *ἔχει δὲ φύλλον χλωρὸν παραπλήσιον τῇ ῥάμνῳ, μικρὸν βαθύτερον καὶ*

2—4 **Steph. Byz. p. 189, 5 ss. Mein.** 5 **Steph. Byz. p. 336, 16** 6 **Steph. Byz. p. 564, 3** 7 **Steph. Byz. p. 598, 1** 8—12 **Steph. Byz. p. 681, 12 ss.** 13 **Athen. XIV p. 651**[d] 18 *ῥάμνῳ, μικρὸν*] sicut saepe,

810. 3 *πλατύτερον. ὁ δὲ καρπὸς τὰς μὲν ἀρχὰς ὅμοιός ἐστι
καὶ τῇ χρόᾳ καὶ τῷ μεγέθει ταῖς λευκαῖς μυρτίσι*
4 *ταῖς τετελειωμέναις, αὐξανόμενος δὲ τῷ μὲν χρώ-
ματι γίνεται φοινικοῦς, τῷ δὲ μεγέθει ταῖς γογγύ-
λαις ἐλαίαις παραπλήσιος, πυρῆνα* δὲ ἔχει *τελέως*
5 *μικρόν. ἐπὰν δὲ πεπανθῇ, συνάγουσι, καὶ τὸν μὲν
τοῖς οἰκέταις μετὰ χόνδρου κόψαντες σάττουσιν εἰς
ἀγγεῖα, τὸν δὲ τοῖς ἐλευθέροις ἐξελόντες τὸν πυρῆνα*
6 *συντιθέασιν ὡσαύτως, καὶ σιτεύονται τοῦτον. ἔστι* **725.**
δὲ τὸ βρῶμα παραπλήσιον σύκῳ καὶ φοινικοβαλάνῳ,
7 *τῇ* δὲ εὐωδίᾳ *βέλτιον. γίνεται δὲ* καὶ οἶνος *ἐξ αὐτοῦ
βρεχομένου καὶ τριβομένου δι' ὕδατος, κατὰ μὲν
τὴν γεῦσιν ἡδὺς καὶ ἀπολαυστικός, οἰνομέλιτι χρη-*
8 *στῷ παραπλήσιος, ᾧ χρῶνται χωρὶς ὕδατος. οὐ
δύναται δὲ πλέον δέκα μένειν ἡμερῶν· διὸ καὶ
ποιοῦσι κατὰ βραχὺ πρὸς τὴν χρείαν. ποιοῦσι δὲ*
καὶ ὄξος *ἐξ αὐτῶν."*

II. TIMAEI DE AFRICA ET CORSICA ERRORES.

3 *Τὴν μὲν τῆς χώρας ἀρετὴν πᾶς ἄν τις θαυμά-*
2 *σειε, τὸν δὲ Τίμαιον εἴποι τις ἂν οὐ μόνον ἀνιστό-
ρητον γεγονέναι περὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην, ἀλλὰ
καὶ παιδαριώδη καὶ τελέως ἀσυλλόγιστον καὶ ταῖς
ἀρχαίαις φήμαις ἀκμὴν ἐνδεδεμένον, ἃς παρειλήφα-*

---

ita h. l. genuina Polybii verba ab Athenaeo mutata videntur et in compendium redacta *μικρῷ* monente Reiskio recepit *Sch*, sed scripturam vulgatam recte tuetur Wundererus coniect. Polyb. p. 9 17 **des. Athen. p. 651**[f] 20 **F fol. 204**[r] **med.** praemisso titulo: *Πολυβίου '** τοῦ ιβ' λόγου* 21 *Τίμαιον*] v. Muelleri fragm. hist. graec. I n. 24

*μεν, ὡς ἀμμώδους πάσης καὶ ξηρᾶς καὶ ἀκάρπου
καθυπαρχούσης τῆς Λιβύης. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ* 3
*περὶ τῶν ζῴων. τό τε γὰρ τῶν ἵππων καὶ τῶν
βοῶν καὶ προβάτων, ἅμα δὲ τούτοις αἰγῶν πλῆθος
τοσοῦτόν ἐστι κατὰ τὴν χώραν ὅσον οὐκ οἶδ' εἰ
δύναιτ' ἂν εὑρεθῆναι κατὰ τὴν λοιπὴν οἰκουμένην,
διὰ τὸ πολλὰ τῶν κατὰ Λιβύην ἐθνῶν τοῖς μὲν* 4
*ἡμέροις μὴ χρῆσθαι καρποῖς, ἀπὸ δὲ τῶν θρεμμά-
των καὶ σὺν τοῖς θρέμμασιν ἔχειν τὸν βίον. καὶ* 5
*μὴν τὸ τῶν ἐλεφάντων καὶ λεόντων καὶ παρδάλεων
πλῆθος καὶ τὴν ἀλκήν, ἔτι δὲ βουβάλων κάλλος
καὶ στρουθῶν μεγέθη, τίς οὐχ ἱστόρησεν; ὧν κατὰ
μὲν τὴν Εὐρώπην τὸ παράπαν οὐδέν ἐστιν, ἡ δὲ
Λιβύη πλήρης ἐστὶ τῶν προειρημένων. περὶ ὧν* 6
οὐδὲν ἱστορήσας Τίμαιος ὥσπερ ἐπίτηδες τἀναντία
811. *τοῖς κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχουσιν ἐξηγεῖται. καθάπερ* 7
*δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ Λιβύην ἀπεσχεδίακεν, οὕτως
καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν νῆσον τὴν προσαγορευομέ-
νην Κύρνον. καὶ γὰρ ὑπὲρ ἐκείνης μνημονεύων ἐν* 8
*τῇ δευτέρᾳ βύβλῳ φησὶν αἶγας ἀγρίας καὶ πρόβατα
καὶ βοῦς ἀγρίους ὑπάρχειν ἐν αὐτῇ πολλούς, ἔτι
δ' ἐλάφους καὶ λαγὼς καὶ λύκους καί τινα τῶν
ἄλλων ζῴων, καὶ τοὺς ἀνθρώπους περὶ ταῦτα δια-
τρίβειν κυνηγετοῦντας καὶ τὴν ὅλην τοῦ βίου δια-
γωγὴν ἐν τούτοις ἔχειν. κατὰ δὲ τὴν προειρημένην* 9
*νῆσον οὐχ οἷον αἲξ ἄγριος ἢ βοῦς, ἀλλ' οὐδὲ λαγὼς
οὐδὲ λύκος οὐδ' ἔλαφος οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων* **726.**

---

1. 2 *ἀκάρπου ὑπαρχούσης τῆς λιβύης* FS[3], *ἀκάρπου τῆς Λιβύης ὑπαρχούσης Ben* 263, corr. *BW* coll. IX 15, 14 et Plutarch. vit. Cic. c. 23 extr. 16 *καθάπερ*] v. Muelleri fragm. hist. graec. I n. 26 20 *βίβλωι* FS, v. *BW* I 77

ζῴων οὐδεν ἐστι, πλὴν ἀλωπέκων καὶ κυνίκλων καὶ
10 προβάτων ἀγρίων. ὁ δὲ κύνικλος πόρρωθεν μὲν
δρώμενος εἶναι δοκεῖ λαγὼς μικρός, ὅταν δ' εἰς τὰς
χεῖρας λάβῃ τις, μεγάλην ἔχει διαφορὰν καὶ κατὰ
τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν βρῶσιν· γίνεται δὲ τὸ
4 πλεῖον μέρος κατὰ γῆς. δοκεῖ γε μὴν πάντ' εἶναι
τὰ ζῷα κατὰ τὴν νῆσον ἄγρια διὰ τοιαύτην αἰτίαν.
2 οὐ δύνανται κατὰ τὰς νομὰς συνακολουθεῖν οἱ ποι-
μαίνοντες τοῖς θρέμμασι διὰ τὸ σύνδενδρον καὶ
κρημνώδη καὶ τραχεῖαν εἶναι τὴν νῆσον· ἀλλ' ὅταν
βούλωνται συναθροῖσαι, κατὰ τοὺς εὐκαίρους τόπους
ἐφιστάμενοι τῇ σάλπιγγι συγκαλοῦσι τὰ ζῷα, καὶ
πάντα πρὸς τὴν ἰδίαν ἀδιαπτώτως συντρέχει σάλ-
3 πιγγα. λοιπὸν ὅταν τινὲς προσπλεύσαντες πρὸς τὴν
νῆσον αἶγας ἢ βοῦς θεάσωνται νεμομένας ἐρήμους,
κἄπειτα βουληθῶσι καταλαβεῖν, οὐ προσίεται τὰ ζῷα
4 διὰ τὴν ἀσυνήθειαν, ἀλλὰ φεύγει. ὅταν δὲ καὶ συν-
ιδὼν ὁ ποιμὴν τοὺς ἀποβαίνοντας σαλπίσῃ, προτρο-
πάδην ἅμα φέρεται καὶ συντρέχει πρὸς τὴν σάλπιγγα.
812. διὸ φαντασίαν ἀγρίων ποιεῖ· ὑπὲρ ὧν Τίμαιος κακῶς
5 καὶ παρέργως ἱστορήσας ἐσχεδίασε. τὸ δὲ τῇ σάλ-
πιγγι πειθαρχεῖν οὐκ ἔστι θαυμάσιον· καὶ γὰρ κατὰ
τὴν Ἰταλίαν οἱ τὰς ὗς τρέφοντες οὕτω χειρίζουσι
6 τὰ κατὰ τὰς νομάς. οὐ γὰρ ἕπονται κατὰ πόδας οἱ
συοφορβοὶ τοῖς θρέμμασιν, ὥσπερ παρὰ τοῖς Ἕλλη-
σιν, ἀλλὰ προηγοῦνται φωνοῦντες τῇ βυκάνῃ κατὰ
διάστημα, τὰ δὲ θρέμματα κατόπιν ἀκολουθεῖ καὶ

---

2 inc. Athen. IX p. 400[f]: *Πολύβιος δ' ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν γίγνεσθαί φησι παρόμοιον τῷ λαγῷ ζῷον τὸν κούνικλον καλούμενον, γράφων οὕτως· ὁ δὲ κούνικλος καλούμενος πόρρωθεν* cet. 6 *κατὰ γῆς*: des. Athen. l. c.
9 *θρέμμασιν* F 15 *θεασονται* F

συντρέχει πρὸς τὴν φωνήν, καὶ τηλικαύτη γίνεται 7
συνήθεια τοῖς ζῴοις πρὸς τὴν ἰδίαν βυκάνην ὥστε
θαυμάζειν καὶ δυσπαραδέκτως ἔχειν τοὺς πρώτους
ἀκούσαντας. διὰ γὰρ τὴν πολυχειρίαν καὶ τὴν λοι- 8
πὴν χορηγίαν μεγάλα συμβαίνει τὰ συβόσια κατὰ
τὴν Ἰταλίαν ὑπάρχειν, καὶ μάλιστα [τὴν παλαίαν],
παρά τε τοῖς Τυρρηνικοῖς καὶ Γαλάταις, ὥστε τὴν
μίαν τοκάδα χιλίους ἐκτρέφειν ὗς, ποτὲ δὲ καὶ πλεί-
ους. διὸ καὶ κατὰ γένη ποιοῦνται καὶ καθ' ἡλικίαν 9
τὰς ἐκ τῶν νυκτερευμάτων ἐξαγωγάς. ὅθεν εἰς τὸν 10
αὐτὸν τόπον προαγομένων καὶ πλειόνων συστημά- 727.
των οὐ δύνανται ταῦτα κατὰ γένη τηρεῖν, ἀλλά γε
συμπίπτει κατά τε τὰς ἐξελασίας καὶ νομὰς ἀλλή-
λοις, ὁμοίως δὲ κατὰ τὰς προσαγωγάς. ἐξ ὧν αὐτοῖς 11
ἐπινενόηται πρὸς τὸ διακρίνειν, ὅταν συμπέσῃ, χω-
ρὶς κόπου καὶ πραγματείας τὸ κατὰ βυκάνην. ἐπει- 12
δὰν γὰρ τῶν νεμόντων ὁ μὲν ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος
προάγῃ φωνῶν, ὁ δ' ἐφ' ἕτερον ἀποκλίνας, αὐτὰ
δι' αὑτῶν χωρίζεται τὰ θρέμματα καὶ κατακολουθεῖ
ταῖς ἰδίαις βυκάναις μετὰ τοιαύτης προθυμίας ὥστε
μὴ δυνατὸν εἶναι βιάσασθαι μηδὲ κωλῦσαι μηδενὶ
τρόπῳ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν. παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι 13
κατὰ τοὺς δρυμούς, ἐπειδὰν ἀλλήλοις συμπέσῃ διώ-
κοντα τὸν καρπόν, ὁ πλείονας ἔχων χεῖρας καὶ
κατευκαιρήσας περιλαβὼν τοῖς ἰδίοις θρέμμασιν
ἀπάγει τὰ τοῦ πλησίον. ποτὲ δὲ κλέπτης ὑποκαθί- 14
σας ἀπήλασεν, οὐδ' ἐπιγινώσκοντος τοῦ περιάγοντος

---

6 *τὴν παλαιὰν* FS, vocabula corrupta ex verbis *τὴν Ἰταλίαν* perperam repetitis seclusit Curtius Wachsmuthius (v. Wielandtium de Pol. archet. p. 26) 18 *ἐπιετερον* F(S), *ἐπὶ θάτερον* coni. *Hu*, corr. *BW*

818. *πῶς ἀπέβαλε, διὰ τὸ μακρὰν ἀποσπᾶσθαι τὰ κτήνη τῶν περιαγόντων, ἁμιλλώμενα περὶ τὸν καρπόν, ὅταν ἀκμὴν ἄρχηται ῥεῖν. πλὴν ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον.*

III. DE ALIIS TIMAEI ERRORIBUS.

4ª Ὅτι διασύρας ὁ Πολύβιος τὸν Τίμαιον ἐν πολλοῖς αὖθίς φησι· *Τίς ἂν ἔτι δοίη συγγνώμην* (*ἐπὶ*) *τοῖς τοιούτοις ἁμαρτήμασιν ἄλλως τε καὶ Τιμαίῳ τῷ προσφυομένῳ τοῖς ἄλλοις πρὸς τὰς τοιαύτας παρω-*
2 *νυχίας; ἐν αἷς Θεοπόμπου μὲν κατηγορεῖ διότι Διονυσίου ποιησαμένου τὴν ἀνακομιδὴν ἐκ Σικελίας εἰς Κόρινθον ἐν μακρᾷ νηί, Θεόπομπός φησιν ἐν στρογ-*
3 *γύλῃ παραγενέσθαι τὸν Διονύσιον, Ἐφόρου δὲ πάλιν ἄγνοιαν καταψεύδεται, φάσκων λέγειν αὐτὸν ὅτι Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος παρελάμβανε τὴν ἀρχὴν ἐτῶν εἴκοσι τριῶν ὑπάρχων, δυναστεῦσαι δὲ τετταράκοντα καὶ δύο, μεταλλάξαι δὲ τὸν βίον προσλα-*
4 *βὼν τοῖς ἑξήκοντα τρία· τοῦτο γὰρ οὐδεὶς ἂν εἴπειε δήπου τοῦ συγγραφέως εἶναι τὸ διάπτωμα, τοῦ δὲ*
5 *γραφέως ὁμολογουμένως· ἢ γὰρ δεῖ τὸν Ἔφορον ὑπερβεβηκέναι τῇ μωρίᾳ καὶ τὸν Κόροιβον καὶ τὸν Μαργίτην, εἰ μὴ δυνατὸς ἦν συλλογίζεσθαι διότι τὰ* 728. *τετταράκοντα καὶ δύο προστεθέντα τοῖς εἴκοσι καὶ*
6 *τρισὶν ἑξήκοντα γίνεται καὶ πέντε· ἢ τούτου μηδα-*

---

2 *ἁμιλλόμενα* F 4 **des. F fol. 206ʳ prim.** 6 **M 34, 11 H.** 8 *Τιμαίῳ*] v. Muelleri fragm. hist. graec. I n. 133 13 *Ἐφόρου*] v. Muellerum l. c. n. 141 a
13. 14 *πάλιν ὅταν* M, *παλλιλογίαν* coni. Geelius, *ἐναντιολογίαν* Cobetus Mnemos. 1876, 356, *πάλιν ἀλογίαν* Schenkelius *Jahresbericht üb. d. Fortschr. d. class. Alterthumswiss.* XII (1884), 1, 248, corr. *BW*

*μῶς ἂν πιστευθέντος ὑπὲρ Ἐφόρου φανερὸν ὅτι τὸ
μὲν ἁμάρτημα *** ἐστι τοῦ γραφέως, τὸ δὲ Τιμαίου
φιλεπίτιμον καὶ φιλέγκλημον οὐδεὶς ἂν ἀποδέξαιτο.*
814. *Καὶ μὴν ἐν τοῖς περὶ Πύρρου πάλιν φησὶ τοὺς* 4b
*Ῥωμαίους ἔτι νῦν ὑπόμνημα ποιουμένους τῆς κατὰ
τὸ Ἴλιον ἀπωλείας ἐν ἡμέρᾳ τινὶ κατακοντίζειν ἵπ-
πον πολεμιστὴν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ Κάμπῳ
καλουμένῳ, διὰ τὸ τῆς Τροίας τὴν ἅλωσιν διὰ τὸν
ἵππον γενέσθαι τὸν δούριον προσαγορευόμενον,
πρᾶγμα πάντων παιδαριωδέστατον· οὕτω μὲν γὰρ* 2
*δεήσει πάντας τοὺς βαρβάρους λέγειν Τρώων ἀπο-
γόνους ὑπάρχειν· σχεδὸν γὰρ πάντες, εἰ δὲ μή γ',* 3
*οἱ πλείους, ὅταν ἢ πολεμεῖν μέλλωσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ
διακινδυνεύειν πρός τινας ὁλοσχερῶς, ἵππον προ-
θύονται καὶ σφαγιάζονται, σημειούμενοι τὸ μέλλον
ἐκ τῆς τοῦ ζῴου πτώσεως. ὁ δὲ Τίμαιος περὶ τοῦτο* 4c
*τὸ μέρος τῆς ἀλογίας οὐ μόνον ἀπειρίαν, ἔτι δὲ
μᾶλλον ὀψιμαθίαν δοκεῖ μοι πολλὴν ἐπιφαίνειν, ὅς
γε, διότι θύουσιν ἵππον, εὐθέως ὑπέλαβε τοῦτο
ποιεῖν αὐτοὺς διὰ τὸ τὴν Τροίαν ἀφ' ἵππου δοκεῖν
ἑαλωκέναι.*

Πλὴν ὅτι γε κακῶς ἱστόρηκε καὶ τὰ περὶ τὴν 2
Λιβύην καὶ τὰ περὶ τὴν Σαρδόνα, καὶ μάλιστα τὰ

---

2 *ἁμάρτημα φα¦νερόν* M, videtur *φανερόν* illud perperam repetitum esse loco alterius cuiusdam vocabuli, quod *τοῦτ'* fuisse licet suspicari 4 v. Muellerum l. c. p. 231, n. 151

20 *ἀπὸ* M, corr. Geelius, *ὑφ'* coni. Cobetus Mnemos. 1862, 18; neque tamen sollicitanda est praepositio *ἀπό* idem fere significans, ac snpra (§ 1) *διά*, quod h. l. propter antecedens *διά* erat absonum, v. Lutzium *Die Präpos. b. d. att. Rednern. Progr. d. K. Studienanst. z. Neustadt a. d. H.* 1887 p. 45 et Dion. Chrysost. or. XII p. 195, 16 M: *ἔσεσθαι γὰρ φάρμακον . . ἄφυκτον, ἀφ' οὗ ἁλώσονται, τὸν ἰξόν* (ubi *ὑφ'* perperam mutavit Dindorfius)

3 κατὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐκ τούτων ἐστὶ συμφανές, καὶ
καθόλου διότι τὸ περὶ τὰς ἀνακρίσεις μέρος ἐπι-
σέσυρται παρ' αὐτῷ τελέως· ὅπερ ἐστὶ κυριώτατον
4 τῆς ἱστορίας. ἐπειδὴ γὰρ αἱ μὲν πράξεις ἅμα πολ-
λαχῇ συντελοῦνται, παρεῖναι δὲ τὸν αὐτὸν ἐν πλεί-
οσι τόποις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀδύνατον, ὁμοίως
γε μὴν οὐδ' αὐτόπτην γενέσθαι πάντων τῶν κατὰ
τὴν οἰκουμένην τόπων καὶ τῶν ἐν τοῖς τόποις
5 ἰδιωμάτων τὸν ἕνα δυνατόν, καταλείπεται πυν-
θάνεσθαι μὲν ὡς παρὰ πλείστων, πιστεύειν δὲ τοῖς
ἀξίοις πίστεως, κριτὴν δ' εἶναι τῶν προσπιπτόντων
μὴ κακόν.

4[d] Ἐν ᾧ γένει μεγίστην ἐπίφασιν ἕλκων Τίμαιος
2 πλεῖστον ἀπολείπεσθαί μοι δοκεῖ τῆς ἀληθείας· τοσ- 729.
οῦτο γὰρ ἀπέχει τοῦ δι' ἑτέρων ἀκριβῶς τὴν ἀλή-
815. θειαν ἐξετάζειν ὡς οὐδὲ τούτων ὧν αὐτόπτης γέγονε
καὶ ἐφ' οὓς αὐτὸς ἥκει τόπους, οὐδὲ περὶ τούτων
3 οὐδὲν ὑγιὲς ἡμῖν ἐξηγεῖται. τοῦτο δ' ἔσται δῆλον,
ἐὰν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν δείξωμεν αὐτὸν
4 ἀγνοοῦντα περὶ ὧν ἀποφαίνεται· σχεδὸν γὰρ οὐ
πολλῶν ἔτι προσδεήσει λόγων ὑπέρ γε τῆς ψευδολο-
γίας, ἐὰν ἐν οἷς ἔφυ καὶ ἐτράφη τόποις, καὶ τούτων
ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις [ἐν τούτοις] ἀγνοῶν εὑρεθῇ
5 καὶ παραπαίων τῆς ἀληθείας. φησὶ τοιγαροῦν τὴν
Ἀρέθουσαν κρήνην τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις ἔχειν
τὰς πηγὰς ἐκ τοῦ κατὰ Πελοπόννησον διά τε τῆς
Ἀρκαδίας καὶ διὰ τῆς Ὀλυμπίας ῥέοντος [ποταμοῦ]

---

22 ἐνετράφη coni. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 688
23 ἐν τού|τοις M, del. *Hu*, videtur enim εστατοις antecedentis vocabuli esse repetitum ac depravatum 24 φησὶ] v. Muelleri fragm. hist. Graec. I n. 51 27 ποταμοῦ del. *BW*

Ἀλφειοῦ· ἐκεῖνον γὰρ δύντα κατὰ γῆς (καὶ) τετρα- 6
κισχιλίους σταδίους ὑπὸ τὸ Σικελικὸν ἐνεχθέντα
πέλαγος ἀναδύνειν ἐν ταῖς Συρακούσαις, γενέσθαι 7
δὲ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ κατά τινα χρόνον οὐρανίων
ὄμβρων ῥαγέντων κατὰ τὸν τῶν Ὀλυμπίων καιρὸν
καὶ τοῦ ποταμοῦ τοὺς κατὰ τὸ τέμενος ἐπικλύσαν-
τος τόπους, ὄνθου τε πλῆθος ἀναβλύζειν τὴν Ἀρέ- 8
θουσαν ἐκ τῶν κατὰ τὴν πανήγυριν θυομένων
βοῶν καὶ φιάλην χρυσῆν ἀναβαλεῖν, ἣν ἐπιγνόντες
εἶναι τῆς ἑορτῆς ἀνείλοντο.

IV. DE TIMAEI ERRORIBUS COMMISSIS DE REBUS LOCRENSIUM.

Ἐμοὶ δὴ συμβαίνει καὶ παραβεβληκέναι πλεονά- 5
κις εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν πόλιν καὶ παρεσχῆσθαι
χρείας αὐτοῖς ἀναγκαίας· καὶ γὰρ τῆς εἰς Ἰβηρίαν 2
στρατείας αὐτοὺς παραλυθῆναι συνέβη δι' ἐμὲ καὶ
τῆς εἰς Δαλματεῖς, ἣν ὤφειλον κατὰ θάλατταν ἐκ-
πέμπειν Ῥωμαίοις κατὰ τὰς συνθήκας. ἐξ ὧν καὶ 3
κακοπαθείας καὶ κινδύνου καὶ δαπάνης ἱκανῆς τινος
816. ἀπολυθέντες πᾶσιν ἡμᾶς ἠμείψαντο τοῖς τιμίοις καὶ
φιλανθρώποις· διόπερ ὀφείλω μᾶλλον εὐλογεῖν Λο-
κροὺς ἢ τοὐναντίον. ἀλλ' ὅμως οὐκ ὤκνησα καὶ 4
λέγειν καὶ γράφειν ὅτι τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους παρα-
διδομένην ἱστορίαν περὶ τῆς ἀποικίας ἀληθινωτέραν
εἶναι συμβαίνει τῆς ὑπὸ Τιμαίου λεγομένης. σύν- 5
οιδα γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὁμολογοῦσιν ὅτι παραδό-

---

7 ὄνθου] M[m] habet glossam: βοείας κόπρου 10 **des. M 36, 5 H.** 13 **F fol. 206[r] prim.** 21 καὶ ante μᾶλλον ex Reg. FG Vesont. recepit *Sch*, om. FS 23 Ἀριστοτέλους] v. Muellerum l. c. II n. 229 et I n. 68

σιμος αὐτοῖς ἐστιν αὕτη περὶ τῆς ἀποικίας ἡ φήμη
παρὰ πατέρων, ἣν Ἀριστοτέλης εἴρηκεν, οὐ Τίμαιος. **730.**
6 *καὶ τούτων γε τοιαύτας ἔφερον ἀποδείξεις. πρῶτον*
μὲν ὅτι πάντα τὰ διὰ προγόνων ἔνδοξα παρ' αὐτοῖς
ἀπὸ τῶν γυναικῶν, οὐκ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐστιν, οἷον
εὐθέως εὐγενεῖς παρὰ σφίσι νομίζεσθαι τοὺς ἀπὸ
7 *τῶν ἑκατὸν οἰκιῶν λεγομένους· ταύτας δ' εἶναι τὰς*
ἑκατὸν οἰκίας τὰς προκριθείσας ὑπὸ τῶν Λοκρῶν
πρὶν ἢ τὴν ἀποικίαν ἐξελθεῖν, ἐξ ὧν ἔμελλον οἱ
Λοκροὶ κατὰ τὸν χρησμὸν κληροῦν τὰς ἀποσταλη-
8 *σομένας παρθένους εἰς Ἴλιον. τούτων δή τινας*
τῶν γυναικῶν συνεξᾶραι μετὰ τῆς ἀποικίας, ὧν τοὺς
ἀπογόνους ἔτι νῦν εὐγενεῖς νομίζεσθαι καὶ καλεῖ-
9 *σθαι τοὺς ἀπὸ τῶν ἑκατὸν οἰκιῶν. πάλιν ὑπὲρ τῆς*
φιαληφόρου παρ' αὐτοῖς λεγομένης τοιαύτη τις
10 *ἱστορία παραδέδοτο, διότι καθ' ὃν καιρὸν τοὺς Σικε-*
λοὺς ἐκβάλοιεν τοὺς κατασχόντας τὸν τόπον τοῦτον
τῆς Ἰταλίας, ὧν καὶ ταῖς θυσίαις προηγεῖτο τῶν
ἐνδοξοτάτων καὶ τῶν εὐγενεστάτων ὑπάρχων παῖς,
αὐτοὶ καὶ πλείω τῶν Σικελικῶν ἐθῶν παραλαβόν-
τες διὰ τὸ μηδὲν αὐτοῖς πάτριον ὑπάρχειν καὶ τοῦτο
11 *διαφυλάττοιεν ἀπ' ἐκείνων, αὐτὸ δὲ τοῦτο διορθώ-*
σαιντο, τὸ μὴ παῖδα ποιεῖν ἐξ αὐτῶν τὸν φιαληφό-
ρον, ἀλλὰ παρθένον, διὰ τὴν ἀπὸ τῶν γυναικῶν
εὐγένειαν.

817. 6 *Συνθῆκαι δὲ πρὸς μὲν τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα*
Λοκροὺς οὔτ' ἦσαν οὔτ' ἐλέγοντο παρ' αὐτοῖς γεγο-
νέναι, πρὸς μέντοι Σικελοὺς πάντες εἶχον ἐν παρα-

---

23 *τὸ φιαληφόρον* F, *τὸ φιληφόρον* S, corr. *Ur* 177[b] (edictum igitur erat, ne puerum facerent illum phialiferum, de quo iam antea est expositum)

δόσει. περὶ ὧν ἔλεγον διότι, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ τῆς 2
πρώτης παρουσίας καταλάβοιεν Σικελοὺς κατέχοντας
ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ νῦν κατοικοῦσι, καταπλα-
γέντων αὐτοὺς ἐκείνων καὶ προσδεξαμένων διὰ τὸν
φόβον, ὁμολογίας ποιήσαιντο τοιαύτας, ἦ μὴν εὐνοή- 3
σειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ τὴν χώραν ἕξειν, ἕως ἂν ἐπι-
βαίνωσι τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τοῖς ὤμοις
φορῶσι. τοιούτων δὲ τῶν ὅρκων γινομένων φασὶ 4
τοὺς Λοκροὺς εἰς μὲν τὰ πέλματα τῶν ὑποδημάτων
ἐμβαλόντας γῆν, ἐπὶ δὲ τοὺς ὤμους σκόρδων κεφα-
λὰς ἀφανεῖς ὑποθεμένους οὕτως ποιήσασθαι τοὺς
ὅρκους, κἄπειτα τὴν μὲν γῆν ἐκβαλόντας ἐκ τῶν 5
ὑποδημάτων, τὰς δὲ κεφαλὰς τῶν σκόρδων ἀπορ- 731.
ρίψαντας μετ' οὐ πολὺ καιροῦ παραπεσόντος ἐκβα-
λεῖν τοὺς Σικελοὺς ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα μὲν οὖν 6
λέγεται παρὰ Λοκροῖς. —

Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν, 'οὐκ ἦν' φησί 'πάτριον τοῖς Ἕλλησιν ὑπὸ ἀργυρωνήτων τὸ παλαιὸν διακονεῖσθαι', γράφων οὕτως· 'Καθόλου δὲ ᾐτιῶντο 8 τὸν Ἀριστοτέλη διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν· οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον εἶναι τοῖς Λοκροῖς.

Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐκλαθόμενος αὐτοῦ—ἐλέγχει δ' αὐτὸν εἰς τοῦτο Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης διὰ τῆς δωδεκάτης τῶν ἱστοριῶν — οὐκ εἶναι ἔφη σύνηθες τοῖς Ἕλλησι δούλους κτᾶσθαι. 7

Ἐκ τούτων ἄν τις συλλογιζόμενος Ἀριστοτέλει 6[a]

16 **des. F fol. 207[r] med.** 17—27 **Athen. VI p. 264[c] et p. 272[a];** v. Muelleri fragm. hist. Graec. I n. 67 28 **M 36, 5 H.**

πρόσσχοι μᾶλλον ἢ Τιμαίῳ· καὶ μὴν τὸ συνεχὲς
2 *τούτῳ τελέως ἄτοπον· τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν, καθά-*
περ ἐκεῖνος ὑποδείκνυσιν, ὡς οὐκ εἰκὸς ἦν τοὺς
οἰκέτας τῶν Λακεδαιμονίοις συμμαχησάντων τὴν
818. *τῶν κυρίων εὔνοιαν ἀναφέρειν πρὸς τοὺς ἐκείνων*
3 *φίλους εὔηθες· οὐ γὰρ μόνον τὰς εὐνοίας, ἀλλὰ*
καὶ τὰς ξενίας καὶ τὰς συγγενείας τῶν δεσποτῶν
οἱ δουλεύσαντες, ὅταν εὐτυχήσωσι παραδόξως καὶ
χρόνος ἐπιγένηται, πειρῶνται προσποιεῖσθαι καὶ
συνανανεοῦσθαι τῶν κατὰ φύσιν ἀναγκαίων μᾶλλον,
4 *αὐτῷ τούτῳ σπουδάζοντες τὴν προγεγενημένην περὶ*
αὐτοὺς ἐλάττωσιν καὶ τὴν ἀδοξίαν ἐξαλείφειν, τῷ
βούλεσθαι τῶν δεσποτῶν ἀπόγονοι μᾶλλον ἐπιφαί-
6b *νειν ἤπερ ἀπελεύθεροι. τοῦτο δὲ μάλιστα περὶ*
τοὺς Λοκροὺς εἰκός ἐστι γεγονέναι· πολὺ γὰρ ἐκ-
τοπίσαντες ἐκ τῶν συνειδότων καὶ προσλαβόντες
συνεργὸν τὸν χρόνον, οὐχ οὕτως ἄφρονες (ἦσαν)
ὥστε ταῦτ' ἐπιτηδεύειν, δι' ὧν ἔμελλον ἀνανέωσιν
ποιεῖσθαι τῶν ἰδίων ἐλαττωμάτων, ἀλλὰ μὴ τοὐναν-
2 *τίον δι' ὧν ἐπικαλύψειν ταῦτα. διὸ καὶ τὴν ὀνομα-*
σίαν τῇ πόλει τὴν ἀπὸ τῶν γυναικῶν εἰκότως ἐπέ-
θεσαν καὶ τὴν οἰκειότητα τὴν κατὰ τὰς γυναῖκας
προσεποιήθησαν, ἔτι δὲ τὰς φιλίας καὶ τὰς συμμα-
χίας τὰς προγονικὰς τὰς ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἀνε-
3 *νεοῦντο. ἢ καὶ τὸ τοὺς Ἀθηναίους πορθῆσαι τὴν*
χώραν αὐτῶν οὐδέν ἐστι σημεῖον ψευδῆ λέγειν τὸν
4 *Ἀριστοτέλην· εὐλόγου γὰρ ὄντος ἐκ τῶν προειρημέ-*

---

13 *ἐπιφαίνειν* M, *ἐπιφανῆναι* Geelius, *ἐπιφαίνεσθαι* Spengelius (apud *Hu* quaest. II 15), activum tuentur V 6, 6. XI 11, 2; Theocr. II 11; act. apostol. 27, 20, Luc. ev. 1, 79

νων, εἰ καὶ δεκάκις ἦσαν οἰκέται, τοῦ προσπεποιῆ-
σθαι τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φιλίαν τοὺς ἐξάραντας 732.
ἐκ τῶν Λοκρῶν καὶ κατασχόντας εἰς τὴν Ἰταλίαν,
εὔλογος γίνεται καὶ [ἡ] τῶν Ἀθηναίων ἀλλοτριότης
ἡ πρὸς (πάντας) τοὺς προειρημένους, οὐχ (οὕτως)
ἐξεταζόντων τὸ γένος ὡς τὴν προαίρεσιν. νὴ Δί' 5
ἀλλὰ πῶς αὐτοὶ μὲν ἐξαπέστελλον οἱ Λακεδαιμόνιοι
τοὺς ἀκμάζοντας εἰς τὴν πατρίδα τεκνοποιίας χάριν,
819. *τοὺς δὲ Λοκροὺς τὸ παραπλήσιον οὐκ εἴων ποιεῖν;*
ἕκαστα δὲ τούτων οὐ μόνον κατὰ τὸ πιθανόν, ἀλλὰ 6
καὶ κατὰ τὴν ἀλήθειαν μεγάλην ἔχει διαφοράν. οὔτε 7
γὰρ κωλύειν τοὺς Λοκροὺς ἔμελλον, αὐτοὶ τὸ ὅμοιον
ποιοῦντες — ἄτοπον γάρ — οὐδὲ μὴν κελευόντων
αὐτῶν οἱ Λοκροὶ πάντως ποιήσειν ἐκείνοις τὸ παρα-
πλήσιον. παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ 8
πάτριον ἦν καὶ σύνηθες τρεῖς ἄνδρας ἔχειν τὴν
γυναῖκα καὶ τέτταρας, τοτὲ δὲ καὶ πλείους ἀδελφοὺς
ὄντας, καὶ τὰ τέκνα τούτων εἶναι κοινά, καὶ γεννή-
σαντα παῖδας ἱκανοὺς ἐκδόσθαι γυναῖκά τινι τῶν
φίλων καλὸν καὶ σύνηθες. διόπερ οἱ Λοκροὶ μήτε 9
ταῖς ἀραῖς ὄντες ἔνοχοι μήτε τοῖς ὅρκοις, (οἷς)
ὤμοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ πρότερον εἰς τὴν
οἰκείαν ἐπανήξειν πρὶν ἢ τὴν Μεσσήνην κατὰ κρά-
τος ἑλεῖν, τῆς μὲν κατὰ τὸ κοινὸν ἐξαποστολῆς
εὐλόγως οὐ μετέσχον, κατὰ δὲ μέρος τὰς ἐπανόδους 10
ποιούμενοι καὶ σπανίως ἔδοσαν ἀναστροφὴν ταῖς
γυναιξὶ πρὸς οἰκέτας γενέσθαι συνηθεστέραν ἢ πρὸς

---

15 *μὲν*] *μόνοις* coni. *Hu*, sed v. V 81, 5 et *BW* II 50. IX 8, 13. X 19, 5. XIV 9, 7. XV 14, 8. *Sch* ad XVII 5, 9
27 *συνήθειαν ἢ* M, *συνηθεστέρας ἢ* *Be*, *συνήθειαν, μὴ* *Hu*, corr. Cobetus Mnemos. 1876, 356

τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἄνδρας, ταῖς δὲ παρθένοις καὶ μᾶλ-
λον· ὃ καὶ τῆς ἐξαναστάσεως αἴτιον γέγονεν. —
7 (8) Ὅτι πολλὰ ἱστορεῖ ψευδῆ ὁ *Τίμαιος*, καὶ δοκεῖ *τὸ*
παράπαν οὐκ ἄπειρος ὢν οὐδενὸς τῶν τοιούτων, ὑπὸ
820. *δὲ τῆς φιλονεικίας ἐπισκοτούμενος, ὅταν ἅπαξ ἢ*
ψέγειν ἢ τοὐναντίον ἐγκωμιάζειν τινὰ πρόθηται,
πάντων ἐπιλανθάνεται καὶ πολύ τι τοῦ καθήκοντος
2 *παρεκβαίνει. πλὴν ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ Ἀριστο-*
τέλους εἰρήσθω πῶς καὶ τίσι προσέχων τοιαύτην
3 *ἐποιήσατο τὴν περὶ τῶν Λοκρῶν ἐξήγησιν· τὰ δὲ*
λέγεσθαι μέλλοντα περὶ Τιμαίου καὶ τῆς ὅλης συν-
τάξεως αὐτοῦ καὶ καθόλου περὶ τοῦ καθήκοντος
τοῖς πραγματευομένοις ἱστορίαν τοιάνδε τινὰ λήψε-
4 *ται τὴν ἀπάντησιν. ὅτι μὲν οὖν ἀμφότεροι κατὰ* **733.**
τὸν εἰκότα λόγον πεποίηνται τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ
διότι πλείους εἰσὶ πιθανότητες ἐν τῇ κατ' Ἀριστο-
τέλην ἱστορίᾳ, δοκῶ, πᾶς ἂν τις ἐκ τῶν εἰρημένων
ὁμολογήσειεν· ἀληθὲς μέντοι γε καὶ καθάπαξ δια-
5 *στεῖλαι περί τινος οὐδὲν ἔστιν ἐν τούτοις. οὐ μὴν*
ἀλλ' ἔστω τὸν Τίμαιον εἰκότα λέγειν μᾶλλον. διὰ
ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν δεήσει πᾶν ῥῆμα καὶ πᾶσαν
φωνὴν ἀκούειν καὶ μόνον οὐ θανάτου κρίσιν ὑπέ-
χειν τοὺς ἐν ταῖς ἱστορίαις ἧττον εἰκότα λέγοντας;
6 *οὐ δήπου. τοῖς μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν ψευδογρα-*
φοῦσιν ἔφαμεν δεῖν διόρθωσιν εὐμενικὴν καὶ συγ-

---

2 **des. M 37, 16 H.** 3 **P 45, 20** *Va*; initio epitomae verba videntur esse ab epitomatore confusa 5 *φιλονικίας Di*, sed v. *Hu* praef. Π[2] p. 6 s. 14 **inc. M 37, 17 H.:** *ὅτι μὲν οὖν* cet. 18 *διαστῆναι* MP, *διαστεῖλαι* Ernestus in lexico, *διασαφῆσαι* coni. *BW* 24 *τοῖς μὲν* — p. 187, 2 *κατηγορίαν* add. **F in marg. fol. 206**[r] **extr.** (v. p. 181, 13 ss.)

γνώμην ἐξακολουθεῖν, τοῖς δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀπαρ-
αίτητον κατηγορίαν.

Ἢ δεικτέον οὖν τὸν Ἀριστοτέλην κατὰ τὸν ἄρτι 8 (9)
λόγον τὰ περὶ Λοκρῶν εἰρηκότα χάριτος ἢ κέρδους
ἢ διαφορᾶς ἕνεκεν ἢ μηδὲ τολμῶντας τοῦτο λέγειν
ὁμολογητέον ἀγνοεῖν καὶ παραπαίειν τοὺς τοιαύτῃ
χρωμένους ἀπεχθείᾳ καὶ πικρίᾳ κατὰ τῶν πέλας οἵᾳ
κέχρηται Τίμαιος κατ' Ἀριστοτέλους. φησὶ γὰρ 2
αὐτὸν εἶναι θρασύν, εὐχερῆ, προπετῆ, πρὸς δὲ τού-
τοις κατατετολμηκέναι τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως,
εἰπόντα τὴν ἀποικίαν αὐτῶν εἶναι δραπετῶν, οἰκε-
821. τῶν, μοιχῶν, ἀνδραποδιστῶν. καὶ ταῦτα λέγειν 3
αὐτόν φησιν οὕτως ἀξιοπίστως ὥστε δοκεῖν ἕνα
τῶν ἐστρατηγηκότων ὑπάρχειν καὶ τοὺς Πέρσας ἐν
ταῖς Κιλικίαις πύλαις ἄρτι παρατάξει νενικηκότα
διὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, ἀλλ' οὐ σοφιστὴν ὀψιμαθῆ 4
καὶ μισητὸν ὑπάρχοντα καὶ τὸ πολυτίμητον ἰατρεῖον
ἀρτίως ἀποκεκλεικότα, πρὸς δὲ τούτοις εἰς πᾶσαν
αὐλὴν καὶ σκηνὴν ἐμπεπηδηκότα, πρὸς δὲ γαστρί-
μαργον, ὀψαρτυτήν, ἐπὶ στόμα φερόμενον ἐν πᾶσι.
δοκεῖ δή μοι τὰ τοιαῦτα μόλις (ἂν) ἄνθρωπος ἀγύρ- 5
της καὶ προπετὴς ἐπὶ δικαστηρίου ῥιψολογῶν
ἀνεκτὸς φανῆναι· μέτριος μὲν γὰρ οὐ δοκεῖ. συγ- 6
γραφεὺς δὲ κοινῶν πράξεων καὶ προστάτης ἱστορίας

---

3 Ἢ δεικτέον] v. Muellerum l. c. I n. 70 8 φησὶ γὰρ — 23 φανῆναι: **Suid. s. v. Ἀριστοτέλης** 17 ὑπάρχοντα: **des. P;** tum idem incipit (v. 7): Ὅτι ἀπεχθεία καὶ πικρία χρώμενος ὁ τίμαιος φησὶ κατα ἀριστοτέλους εἶναι αὐτὸν θρασύ· εὐχερῆ; cetera usque ad μοιχῶν (v. 12), tum omissis proximis sic pergit (v. 14): καὶ τοὺς πέρσας ἐν ταῖς κιλικίαις, cetera non interrupta subiungit 23 δοκεῖ] punctum posuit *BW*, v. ann. sequ.

*ἀληθινὸς οὐδ' ἂν αὐτὸς ἐν αὑτῷ διανοηθῆναι μή
τι δὴ καὶ γράφειν τολμῆσαι τοιοῦτον.*
9 (10) *Σκεψώμεθα δὴ καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ Τιμαίου προ-
αίρεσιν, καὶ τὰς ἀποφάσεις συγκρίνωμεν ἐκ παρα-* 734.
*θέσεως, ἃς πεποίηται περὶ τῆς αὐτῆς ἀποικίας, ἵνα
γνῶμεν πότερος ἄξιος ἔσται τῆς τοιαύτης κατηγορίας.*
2 *φησὶ τοιγαροῦν κατὰ τὴν αὐτὴν βύβλον, οὐκέτι κατὰ
τὸν αὐτὸν εἰκότα λόγον χρώμενος τοῖς ἐλέγχοις, ἀλλ'
ἀληθινῶς αὐτὸς ἐπιβαλὼν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα*
3 *Λοκρούς, ἐξετάζειν τὰ περὶ τῆς ἀποικίας. τοὺς δὲ
πρῶτον μὲν ἐπιδεικνύειν αὐτῷ συνθήκας ἐγγρά-
πτους, ἔτι καὶ νῦν διαμενούσας, πρὸς τοὺς ἐξαπεσταλ-
μένους, αἷς ὑπογεγράφθαι τὴν ἀρχὴν τοιαύτην "ὡς*
4 *γονεῦσι πρὸς τέκνα." πρὸς δὲ τούτοις εἶναι δόγ-
ματα, καθ' ἃ πολιτείαν ὑπάρχειν ἑκατέροις παρ'
ἑκατέροις. καθόλου διακούοντας τὴν Ἀριστοτέλους
ἐξήγησιν περὶ τῆς ἀποικίας θαυμάζειν τὴν ἰταμό-*
5 *τητα τοῦ συγγραφέως. μεταβὰς δὲ πάλιν ἐπὶ τοὺς*
822. *ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς εὑρίσκειν ἀκολούθους καὶ τοὺς
νόμους φησὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐθισμοὺς
οὐ τῇ τῶν οἰκετῶν ῥᾳδιουργίᾳ, τῇ δὲ τῶν ἐλευθέ-*
6 *ρων ἀποικίᾳ· πάντως γὰρ καὶ τοῖς ἀνδραποδισταῖς
ἐπιτίμια τετάχθαι παρ' αὐτοῖς, ὁμοίως τοῖς μοιχοῖς,
τοῖς δραπέταις· ὧν οὐδὲν ἂν ὑπάρχειν, εἰ συνῄδει-
σαν αὑτοῖς ἐκ τοιούτων πεφυκόσι.*
10 (11) *Πρῶτον δὴ διαπορήσαι τις ἂν πρὸς τίνας τῶν
Λοκρῶν παραγενόμενος ἐπυνθάνετο περὶ τούτων.*

---

2 *τολμήσαι* P³ vulgo, accentum corr. *BW* 3 *Σκεψώμεθα*] v. Muellerum l. c. I n. 68 8 *αὐτὸν* del. *Be* (*immo affirmat Timaeus se iam non amplius coniectando, ut prius ipse et Aristoteles semper fecerit, de origine coloniae quaerere cet.*) 16 *διακούοντας* P, *δὲ ἀκούοντας* vulgo

εἰ μὲν γὰρ συνέβαινε, καθάπερ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λο- 2
κρούς, οὕτω καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα μίαν πόλιν
ἔχειν, τάχ' ἂν οὐκ ἔδει διαπορεῖν, ἀλλ' ἦν ἂν εὐθεώ-
ρητον· ἐπεὶ δὲ δύ' ἔθνη Λοκρῶν ἐστι, πρὸς ποτέ- 3
ρους ἦλθε καὶ πρὸς ποίας πόλεις τῶν ἑτέρων, καὶ
παρὰ τίσιν εὗρε τὰς συνθήκας ἀναγεγραμμένας;
οὐδὲν γὰρ ἡμῖν διασαφεῖται τούτων. καίτοι διότι 4
τοῦτ' ἴδιόν ἐστι Τιμαίου καὶ ταύτῃ παρημίλληται
τοὺς ἄλλους συγγραφέας καὶ καθόλου τῇδέ πῃ τῆς
*ἀποδοχῆς *** — λέγω δὲ κατὰ τὴν ἐν τοῖς χρόνοις*
καὶ ταῖς ἀναγραφαῖς ἐπίφασιν τῆς ἀκριβείας καὶ
τὴν περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιμέλειαν — δοκῶ, πάντες
γινώσκομεν. διὸ καὶ θαυμάζειν ἐστὶν ἄξιον πῶς 5
οὔτε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα, παρ' οἷς εὗρεν, οὔτε **735.**
(τὸν) τόπον, ἐν ᾧ συμβαίνει τὴν συνθήκην ἀνα-
γεγράφθαι, διεσάφησεν ἡμῖν, οὔτε τοὺς ἄρχοντας
τοὺς δείξαντας αὐτῷ τὴν ἀναγραφὴν καὶ πρὸς οὓς
ἐποιεῖτο τὸν λόγον, ἵνα μηδενὶ διαπορεῖν ἐξῇ (μηδέν),
ἀλλ' ὡρισμένου τοῦ τόπου καὶ τῆς πόλεως ἐνῇ τοῖς
ἀμφισβητοῦσιν εὑρεῖν τὴν ἀκρίβειαν. ὁ δὲ πάντα 6
ταῦτα παραλελοιπὼς δῆλός ἐστι συνειδὼς αὑτῷ
κατὰ πρόθεσιν ἐψευσμένῳ. διότι γὰρ τῶν τοιού-
823. *των ἐπιλαβόμενος οὐδὲν ἂν παρέλειπε Τίμαιος, ἀλλ'*
ἀπρίξ, τὸ δὴ λεγόμενον, ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν ἐπέφυ,
προφανὲς ἐκ τούτων. ὁ γὰρ πρὸς τὴν Ἐχεκράτους 7
πίστιν ἀπερεισάμενος ἐπ' ὀνόματος, πρὸς ὅν φησι

9. 10 *τῇδέ πῃ τῆς ἀποδοχῆς* P[8], *τῇδέ πῃ (τετύχηκε* vel *κατηξίωται) τῆς ἀποδοχῆς Rei* 739, *τοσαύτης (τέτευχεν) ἀποδοχῆς* Cobetus Mnemos. 1862, 27, *τῇδέ πῃ τῆς ἀποδοχῆς (ἀντιποιεῖται) Hu*, *τῇδέ πῃ τῆς ἀποδοχῆς (παρ' ἐνίοις ἀξιοῦται) BW* coll. II 56, 1 18 *ἐξῇ* del. *Hu*, post *ἐξῇ* add. *μηδέν BW* 23 *ἀλλ'* — 25 *τούτων* add. **F in marg. fol. 206[v] prim.** (v. p. 181, 13 ss.)

περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρῶν ποιήσασθαι τοὺς λόγους
8 *καὶ παρ' οὗ πυθέσθαι περὶ τούτων, καὶ προσεξειρ-*
γασμένος, ἵνα μὴ φανῇ τοῦ τυχόντος ἀκηκοὼς ὅτι
συνέβαινε τὸν τούτου πατέρα πρεσβείας κατηξιῶσθαι
9 *πρότερον ὑπὸ Διονυσίου, ἢ πού γ' ἂν οὗτος δημοσίας*
ἀναγραφῆς ἐπιλαβόμενος ἢ παραδοσίμου στήλης
11(12) *παρεσιώπησεν; ὁ γὰρ τὰς συγκρίσεις ποιούμενος*
ἀνέκαθεν τῶν ἐφόρων πρὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἐν
Λακεδαίμονι καὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς Ἀθήνησι καὶ
τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει παραβάλλων πρὸς τοὺς
ὀλυμπιονίκας, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πόλεων περὶ
τὰς ἀναγραφὰς τὰς τούτων ἐξελέγχων, παρὰ τρί-
2 *μηνον ἐχούσας τὸ διαφέρον, οὗτός ἐστι. καὶ μὴν*
ὁ τὰς ὀπισθοδόμους στήλας καὶ τὰς ἐν ταῖς φλιαῖς
3 *τῶν νεῶν προξενίας ἐξευρηκὼς Τίμαιός ἐστιν. ὃν*
οὔθ' ὑπάρχον τι τῶν τοιούτων ἀγνοεῖν οὔθ' εὑρόντα
παραλιπεῖν πιστευτέον οὔτε ψευσαμένῳ συγγνώμην
4 *δοτέον οὐδαμῶς· πικρὸς γὰρ γεγονὼς καὶ ἀπαραίτη-*
τος ἐπιτιμητὴς τῶν πέλας εἰκότως ἂν καὶ ὑπὸ τῶν
πλησίον αὐτὸς ἀπαραιτήτου τυγχάνοι κατηγορίας.
5 *οὐ μὴν ἀλλὰ προφανῶς ἐν τούτοις ἐψευσμένος,*
μεταβὰς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς πρῶτον μέν
φησι τήν τε πολιτείαν καὶ τὰ λοιπὰ φιλάνθρωπα
τοῖς Λοκροῖς ἀμφοτέροις * * * *Ἀριστοτέλη καὶ Θεό-*
6 *φραστον κατεψεῦσθαι τῆς πόλεως. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ*
μὲν ὅτι καὶ ταύτῃ τῆς πραγματείας ἀναγκασθήσο-
μαι παρεκβαίνειν, διοριζόμενος καὶ διαβεβαιούμενος **736.**
7 *περὶ τούτων· οὐ μὴν ἀλλὰ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν*
824. *εἰς ἕνα τόπον ὑπερεθέμην τὸν περὶ Τιμαίου λόγον,*

---

24 post *ἀμφοτέροις* add. *ὑπάρχειν ὅμοια, τὸν δ'* *Hu*, *εὑρηκέναι παρόμοια, τὸν δ'* *BW*

*ἵνα μὴ πολλάκις ἀναγκάζωμαι τοῦ καθήκοντος ὀλι-
γωρεῖν.* —

Ὅτι *Τίμαιός φησι μέγιστον ἁμάρτημα περὶ τὴν* 8(11a)
*ἱστορίαν εἶναι τὸ ψεῦδος· διὸ καὶ παραινεῖ τούτοις,
οὓς ἂν ἐξελέγξῃ διεψευσμένους ἐν τοῖς συγγράμμα-
σιν, ἕτερόν τι ζητεῖν ὄνομα τοῖς βυβλίοις, πάντα δὲ
μᾶλλον ἢ καλεῖν ἱστορίαν.* —

Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν κανόνων, κἂν ἐλάττων ᾖ 12 (7)
*τῷ μήκει κἂν τῷ πλάτει ταπεινότερος, μετέχῃ δὲ
τῆς τοῦ κανόνος ἰδιότητος, κανόνα φησὶ δεῖν προσ-
αγορεύειν ὅμως, ὅταν (δὲ) τῆς εὐθείας καὶ τῆς πρὸς
ταύτην οἰκειότητος ἐκπέσῃ, πάντα μᾶλλον δεῖν ἢ
κανόνα καλεῖν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν συγγραμ-* 2
*μάτων ὅσα μὲν ἂν ἢ κατὰ τὴν λέξιν ἢ κατὰ τὸν
χειρισμὸν ἢ κατ' ἄλλο τι διαμαρτάνηται τῶν ἰδίων
μερῶν, ἀντέχηται δὲ τῆς ἀληθείας, προσίεσθαί φησι
τὸ τῆς ἱστορίας ὄνομα τὰς βύβλους, ὅταν δὲ ταύτης
παραπέσῃ, μηκέτι καλεῖσθαι δεῖν ἱστορίαν. ἐγὼ δὲ* 3
*διότι μὲν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν τοιούτων συγγραμμάτων
τὴν ἀλήθειαν ὁμολογῶ, καὶ κατὰ τὴν πραγματείαν
αὐτός που κέχρημαι λέγων οὕτως, ὅτι, καθάπερ
ἐμψύχου σώματος τῶν ὄψεων ἐξαιρεθεισῶν ἀχρει-
οῦται τὸ ὅλον, οὕτως ἐξ ἱστορίας ἐὰν ἄρῃς τὴν*

---

2 **des. P 50, 31** *Va* 3—7 **M 37, 31—38, 3 H.**
3 *Τίμαιος*] v. Muelleri fragm. hist. Graec. I n. 72 8 **M 38, 3 H. F fol. 207r med.,** v. Muellerum l. c. I n. 73
10 *φησιν* F 12 *ἐγγίζει* FS, *ἐγγίζῃ* M[s]D Vesontinus, (*οὐκ*) *ἐγγίζει* Hervagius, (*οὐκ*) *ἐγγίζῃ* *Sch*, (*μὴ*) *ἐγγίζῃ* *Be*, *ὑστερίζῃ* Cobetus Mnemos. 1862, 26, *ἐκκλίνῃ* *Hu*, *παρεκβῇ* Krebsius *Die Präpositionsadv. in d. spät. hist. Gräc.* II 59, *ἐκπέσῃ* *BW*
20 *ὁμολογῶ*] hoc fere loco in marg. fol. 207v add. F[1] compendiis solemnibus exarata: *σημείωσαι ὡραῖον*, v. XIII 5, 4 21 *που*] I 14, 6

ἀλήθειαν, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς γίνεται διήγημα. —

4 *Δύο μέντοι τρόπους ἔφαμεν εἶναι ψεύδους, ἕνα μὲν τὸν κατ᾽ ἄγνοιαν, ἕτερον δὲ τὸν κατὰ προαίρε-*
825. 5 *σιν, καὶ τούτων δεῖν τοῖς μὲν κατ᾽ ἄγνοιαν παραπαίουσι τῆς ἀληθείας διδόναι συγγνώμην, τοῖς δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀκαταλλάκτως ἔχειν. —*

(12a) 6 *Τούτων δ᾽ ἡμῖν ὁμολογουμένων, αὐτοῦ τούτου τοῦ ψεύδους μεγάλην ὑπολαμβάνω διαφορὰν εἶναι τοῦ κατ᾽ ἄγνοιαν γινομένου καὶ τοῦ κατὰ προαίρεσιν, καὶ τὸ μὲν ἐπιδέχεσθαι συγγνώμην καὶ διόρθωσιν εὐμενικήν, τὸ δ᾽ ἀπαραιτήτου δικαίως ἂν τυγ-* 737.
7 *χάνειν κατηγορίας· ᾧ γένει μάλιστ᾽ ἂν εὕροι τις ἔνοχον αὐτὸν ὄντα τὸν Τίμαιον· διότι δ᾽ ἐστὶ τοιοῦτος σκοπεῖν ἤδη πάρεστιν. —*

12a (12b) *Ἐπὶ τῶν ἀθετούντων τὰς ὁμολογίας προφερόμεθα ταύτην τὴν παροιμίαν "Λοκροὶ τὰς συνθήκας." τοῦτο δέ τις ἐξεύρηκεν ὅτι καὶ παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμο-*
2 *λογούμενόν ἐστι, διότι κατὰ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἔφοδον συνθεμένων τῶν Λοκρῶν τοῖς Πελοποννησίοις πολεμίους πυρσοὺς αἴρειν, ἐὰν συμβῇ τοὺς Ἡρακλείδας μὴ κατὰ τὸν Ἰσθμόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥίον ποιεῖσθαι τὴν διάβασιν, χάριν τοῦ προαισθο-*
8 *μένους φυλάξασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν, οὐ ποιησάντων δὲ τῶν Λοκρῶν, πᾶν δὲ τοὐναντίον φιλίους ἀράντων πυρσούς, ὅτε παρῆσαν, τοὺς μὲν Ἡρακλείδας συνέβη μετ᾽ ἀσφαλείας χρῆσθαι τῇ διαβάσει,*

2 *διήγημα*: **des. M 38, 15 H. F fol. 207v med. 3 F fol. 207v med. 7 des. F fol. 207v med. 8—15 M 38, 16—21 H. 16 M 38, 21 H.** 18 *ἐξιστόρηκεν* M, corr. *BW*

τοὺς δὲ Πελοποννησίους κατολιγωρήσαντας λαθεῖν
παραδεξαμένους εἰς τὴν οἰκείαν τοὺς ὑπεναντίους
παρασπονδηθέντας ὑπὸ τῶν Λοκρῶν.

*** κατηγορεῖν καὶ θειασ(μὸν δια)σύρειν τῶν 12b (12c)
ὀνειρωττόντων καὶ δαιμονώντων ἐν τοῖς ὑπομνή-
μασιν· ὅσοι γε μὴν αὐτοὶ πολλὴν τῆς τοιαύτης
826. ἐμπεποίηνται φλυαρίας, τοὺς τοιούτους ἀγαπᾶν ἂν
δέοι μὴ τυγχάνοντας κατηγορίας, μηδ' ὅτι καὶ τῶν
ἄλλων αὐτοὺς κατατρέχειν· ὃ συμβέβηκε περὶ Τί-
μαιον. ἐκεῖνος γὰρ κόλακα μὲν εἶναί φησι τὸν Καλ- 2
λισθένην τοιαῦτα γράφοντα καὶ πλεῖστον ἀπέχειν
φιλοσοφίας, κόρδαξί τε προσέχοντα καὶ κορυβαν-
τιώσαις γυναιξί· δικαίως δ' αὐτὸν ὑπ' Ἀλεξάνδρου
τετευχέναι τιμωρίας διεφθαρκότα τὴν ἐκείνου ψυχὴν
καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν· καὶ Δημοσθένην μὲν καὶ 3
τοὺς ἄλλους ῥήτορας τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν
ἀκμάσαντας ἐπαινεῖ καί φησι τῆς Ἑλλάδος ἀξίους
γεγονέναι, διότι ταῖς Ἀλεξάνδρου τιμαῖς ταῖς ἰσο-
θέοις ἀντέλεγον, τὸν δὲ φιλόσοφον αἰγίδα καὶ
κεραυνὸν περιθέντα θνητῇ φύσει δικαίως αὐτὸν
ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τετευχέναι τούτων ὧν ἔτυχεν. —

Ὅτι Τίμαιός φησι Δημοχάρην ἡταιρηκέναι μὲν 13 738.
τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ σώματος, οὐκ εἶναι δ' ἄξιον
τὸ ἱερὸν πῦρ φυσᾶν, ὑπερβεβηκέναι δὲ τοῖς ἐπιτη-

---

3 **des. M 38,32 H.** 4 **M 39, 1 H.**, v. Muelleri fragm. hist. Graec. I n. 142 *θείας εὑρεῖν* M, *διασύρειν* Geelius, *θειασ(μὸν δια)σύρειν* corr. Herwerdenus Mnemos. 1874, 78 12 *κόραξι* M, corr. Wundererus act. sem. Erlang. III 398 20 *τιθέντα* M, *προσθέντα* Luchtius, *ἐπιθέντα* Geelius, *περιθέντα* corr. *Be* Heysio auctore **21 des. M 39, 14 H.** 22 **P 53, 1** *Va*, **Suid. s. v.** ***Δημοχάρης***; v. Muellerum l. c. I n. 141 *ἡταιρηκέναι δὲ* — 24 *φυσᾶν*: **Suid. s. v.** ***ἡταίρηκεν***
24 *ὑπερβεβηκέναι* — p. 194, 2 *ἀναισχυντογράφων* **Suid.**

δεύμασι τὰ Βότρυος ὑπομνήματα καὶ τὰ Φιλαινίδος
2 καὶ τῶν ἄλλων ἀναισχυντογράφων· ταύτην δὲ τὴν
λοιδορίαν καὶ τὰς ἐμφάσεις οὐχ οἷον ἄν τις διέθετο
πεπαιδευμένος ἀνήρ, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀπὸ τέγους ἀπὸ
3 τοῦ σώματος εἰργασμένων οὐδείς. ὁ δ' ἵνα πιστὸς
φανῇ κατὰ τὴν αἰσχρολογίαν καὶ τὴν ὅλην ἀναισχυν-
τίαν, καὶ προσκατέψευσται τἀνδρός, κωμικόν τινα
4 μάρτυρα προσεπισπασάμενος ἀνώνυμον. πόθεν δ'
ἐγὼ καταστοχάζομαι τοῦτο; πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ καὶ
πεφυκέναι καὶ τεθράφθαι καλῶς Δημοχάρην, ἀδελ-
5 φιδοῦν ὄντα Δημοσθένους, δεύτερον ἐκ τοῦ μὴ
μόνον στρατηγίας αὐτὸν ἠξιῶσθαι παρ' Ἀθηναίοις,
827. ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν, ὧν οὐδὲν ἂν αὐτῷ
6 συνεξέδραμε τοιαύταις ἀτυχίαις παλαίοντι. διὸ καὶ
δοκεῖ μοι Τίμαιος οὐχ οὕτως Δημοχάρους κατηγο-
ρεῖν ὡς Ἀθηναίων, εἰ τοιοῦτον ἄνδρα προῆγον καὶ
τοιούτῳ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἰδίους βίους ἐνεχεί-
7 ριζον. ἀλλ' οὐκ ἔστι τούτων οὐδέν. οὐ γὰρ ἂν
Ἀρχέδικος ὁ κωμῳδιογράφος ἔλεγε ταῦτα μόνος περὶ
8 Δημοχάρους, ὡς Τίμαιός φησιν, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν
ἂν τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, καθ' οὗ πεπαρρησίασται
πολλὰ καὶ δυνάμενα λυπεῖν οὐ μόνον αὐτὸν Ἀντί-
πατρον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου διαδόχους καὶ φίλους
γεγονότας, πολλοὶ δὲ τῶν ἀντιπεπολιτευμένων, ὧν
9 ἦν καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεύς. οὗ 'κεῖνος οὐ τὴν

---

s. v. **Βότρυος** 2 ταύτην — 8 ἀνώνυμον **Suid. s. v. ἔμφασις** 4 ἀποτέγους P Suid. s. v. Δημοχάρης, ἀπὸ τοῦ τέγους nonnulli codices Suid. s. v. ἔμφασις, ἐπὶ τέγους *Va* vulgo ἀπὸ P, ἄχρι Suid. utroque loco, τἀπὶ *Hu*, neque vero iterata praepositio ἀπὸ est offensioni, v. IV 11, 5. 69, 1. VII 10, 3. X 12, 6. 27, 1 14 παλαίοντι] **des. Suid. s. v. Δημοχάρης**

τυχοῦσαν πεποίηται κατηγορίαν ἐν ταῖς ἱστορίαις,
φάσκων αὐτὸν γεγονέναι τοιοῦτον προστάτην τῆς
πατρίδος καὶ ἐπὶ τούτοις σεμνύνεσθαι κατὰ τὴν
πολιτείαν, ἐφ' οἷς ἂν καὶ τελώνης σεμνυνθείη βά-
ναυσος. ἐπὶ γὰρ τῷ πολλὰ καὶ λυσιτελῶς πωλεῖσθαι 10
κατὰ τὴν πόλιν καὶ δαψιλῆ τὰ πρὸς τὸν βίον ὑπάρ-
χειν πᾶσιν, ἐπὶ τούτοις φησὶ μεγαλαυχεῖν αὐτόν·
καὶ διότι κοχλίας αὐτομάτως βαδίζων προηγεῖτο τῆς 11
πομπῆς αὐτῷ, σίαλον ἀναπτύων, σὺν δὲ τούτοις
ὄνοι διεπέμποντο διὰ τοῦ θεάτρου, διότι δὴ πάν-
των τῶν τῆς Ἑλλάδος καλῶν ἡ πατρὶς παρακεχω- **739.**
ρηκυῖα τοῖς ἄλλοις ἐποίει Κασσάνδρῳ τὸ προσταττό-
μενον, ἐπὶ τούτοις αὐτὸν οὐκ αἰσχύνεσθαί φησιν.
ἀλλ' ὅμως οὔτε Δημήτριος οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς εἰρή- 12
κει περὶ Δημοχάρους τοιοῦτον οὐδέν. ἐξ ὧν ἐγώ, 14
βεβαιοτέραν τὴν τῆς πατρίδος ἡγούμενος μαρτυρίαν
ἢ τὴν Τιμαίου πικρίαν, θαρρῶν ἀποφαίνομαι μηδενὶ
τὸν Δημοχάρους βίον ἔνοχον εἶναι τῶν τοιούτων
828. *κατηγορημάτων. καίπερ εἰ κατ' ἀλήθειαν ὑπῆρχέ* 2
τι τοιοῦτον ἀτύχημα περὶ Δημοχάρην, ποῖος καιρὸς
ἢ ποία πρᾶξις ἠνάγκασε Τίμαιον ταῦτα κατατάττειν
εἰς τὴν ἱστορίαν; καθάπερ γὰρ οἱ νοῦν ἔχοντες, 3
ἐπὰν ἀμύνασθαι κρίνωσι τοὺς ἐχθρούς, οὐ τοῦτο
πρῶτον σκοποῦνται τί παθεῖν ἄξιός ἐστιν ὁ πλη-
σίον, ἀλλὰ τί ποιεῖν αὐτοῖς πρέπει, τοῦτο μᾶλ-
*λον *** οὕτως καὶ περὶ τῶν λοιδοριῶν, οὐ τί τοῖς* 4
ἐχθροῖς ἀκούειν ἁρμόζει, τοῦτο πρῶτον ἡγητέον,
ἀλλὰ τί λέγειν ἡμῖν πρέπει, τοῦτ' ἀναγκαιότατον

---

22 **inc. F fol. 207v med.:** καθάπερ cet. 25. 26 μᾶλ-λον] lacunam indicavit *Hu*, idem θεωροῦσιν supplet, ἐν νῷ λαμβάνουσιν *BW*

5 λογιστέον. περὶ δὲ τῶν πάντα μετρούντων ταῖς
ἰδίαις ὀργαῖς καὶ φιλοτιμίαις ἀνάγκη πάνθ' ὑπ-
οπτεύειν ἐστὶ καὶ πᾶσι διαπιστεῖν πέρα τοῦ δέοντος
6 λεγομένοις. διὸ δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς μὲν εἰκότως ἂν
δόξαιμεν ἀθετεῖν τοῖς ὑπὸ Τιμαίου κατὰ Δημοχά-
7 ρους εἰρημένοις· ἐκεῖνος δ' ἂν οὐκ εἰκότως τυγχά-
νοι συγγνώμης οὐδὲ πίστεως ὑπ' οὐδενὸς διὰ τὸ
προφανῶς ἐν ταῖς λοιδορίαις ἐκπίπτειν τοῦ καθή-
κοντος διὰ τὴν ἔμφυτον πικρίαν.

15 Καὶ γὰρ οὐδὲ ταῖς κατ' Ἀγαθοκλέους ἔγωγε λοι-
δορίαις, εἰ καὶ πάντων γέγονεν ἀσεβέστατος, εὐδοκῶ.
2 λέγω δ' ἐν τούτοις, ἐν οἷς ἐπὶ καταστροφῇ τῆς ὅλης
ἱστορίας φησὶ γεγονέναι τὸν Ἀγαθοκλέα κατὰ τὴν
πρώτην ἡλικίαν κοινὸν πόρνον, ἕτοιμον τοῖς ἀκρατε-
στάτοις, κολοιόν, τριόρχην, πάντων τῶν βουλομένων
3 τοῖς ὄπισθεν ἔμπροσθεν γεγονότα. πρὸς δὲ τούτοις,
ὅτ' ἀπέθανε, τὴν γυναῖκά φησι κατακλαιομένην αὐτὸν
οὕτως θρηνεῖν· "Τί δ' οὐκ ἐγὼ σέ; τί δ' οὐκ ἐμὲ
4 σύ;" ἐν γὰρ τούτοις πάλιν οὐ μόνον ἄν τις ἐπι-
φθέγξαιτο τὰ καὶ περὶ Δημοχάρους, ἀλλὰ καὶ τὴν
5 ὑπερβολὴν θαυμάσειε τῆς πικρίας. ὅτι γὰρ ἐκ φύ-
829. σεως ἀνάγκη μεγάλα προτερήματα γεγονέναι περὶ 740.
τὸν Ἀγαθοκλέα, τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν ὁ
6 Τίμαιος ἀποφαίνεται. εἰ γὰρ εἰς τὰς Συρακούσας
παρεγενήθη φεύγων τὸν τροχόν, τὸν καπνόν, τὸν
πηλόν, περὶ ἔτη τὴν ἡλικίαν ὀκτωκαίδεκα γεγονώς,

10 *Καὶ γὰρ* cet.] v. Muelleri fragm. hist. Graec. I n. 145 13. 14 inc. **Suid. s. v.** *Ἀγαθοκλῆς: οὗτος ἐγένετο τύραννος, καὶ ὥς φησι Τίμαιος, κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν* cet. 14 *ὅτι ὁ τύραννος Σικελίας κοινὸς πόρνος* — 19 *σύ*: **Suid. s. v.** *τριόρχης* 26 *περί τε* PFS Suid., *τε* del. *Rei* 565, *καίπερ ἔτη Hu*, corr. *BW* (de mira verborum collo-

καὶ μετά τινα χρόνον ὁρμηθεὶς ἀπὸ τοιαύτης ὑπο- 7
θέσεως κύριος μὲν ἐγενήθη πάσης Σικελίας, μεγί-
στους δὲ κινδύνους περιέστησε Καρχηδονίοις, τέλος
ἐγγηράσας τῇ δυναστείᾳ κατέστρεψε τὸν βίον βασι-
λεὺς προσαγορευόμενος, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη μέγα τι 8
γεγονέναι χρῆμα καὶ θαυμάσιον τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ
πολλὰς ἐσχηκέναι ῥοπὰς καὶ δυνάμεις πρὸς τὸν
πραγματικὸν τρόπον; ὑπὲρ ὧν δεῖ τὸν συγγραφέα 9
μὴ μόνον τὰ πρὸς διαβολὴν κυροῦντα καὶ κατηγο-
ρίαν ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἐπιγινομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ
πρὸς ἔπαινον ἥκοντα περὶ τὸν ἄνδρα· τοῦτο γὰρ
ἴδιόν ἐστι τῆς ἱστορίας. ὁ δ' ἐπεσκοτημένος ὑπὸ 10
τῆς ἰδίας πικρίας τὰ μὲν ἐλαττώματα δυσμενικῶς καὶ
μετ' αὐξήσεως ἡμῖν ἐξήγγελκε, τὰ δὲ κατορθώματα
συλλήβδην παραλέλοιπεν, ἀγνοῶν ὅτι τὸ ψεῦδος οὐχ 11
*ἧττόν ἐστι περὶ τοὺς τὰ γεγονότα *** γράφοντας*
ἐν ταῖς ἱστορίαις. ἡμεῖς δὲ τὸ μὲν ἐπιμετρεῖν τῆς 12
ἀπεχθείας αὐτοῦ χάριν ἀφήκαμεν, τὰ δ' οἰκεῖα τῆς
προθέσεως αὐτῶν οὐ παρελείψαμεν. —

---

catione v. *BW* praef. II 67 s.) *ὀκτωκαίδεκα* omisso *ἔτη* PFS, *ὀκτωκαίδεκα ἔτη* Suid. vulgo 5 *προσαγορευόμενος*: **des. Suid. s. v. *Ἀγαθοκλῆς*** 11 *ἥκοντα* PFS, *ἀνήκοντα* *Rei* 565 vulgo, sed v. XXVIII 15 (17), 2 et Stephan. thesaur. vol. IV p. 123 A 12 *δὲ πᾶς ἐσκοτισμένος* P, *δε παις ἐσκοτισμένος* F(S), *δὲ παρεσκοτισμένος* *Ur* 177[b], corr. Cobetus Mnemos. 1862, 14 s., v. XII 7, 1 16 *γεγονότα*] lacunam indicavit *Sch*, qui supplet: *κρύπτοντας ἢ περὶ τοὺς τὰ οὐ γεγονότα*, add. *Hu*: *φιλαπεχθῶς ἐπικρυπτομένους ἢ τοὺς τὰ μὴ γεγονότα*, *BW*: *κρύπτοντας ἢ περὶ τοὺς τὰ μηδέποτε γεγονότα* 17 *ἱστορίαις*: **des. F fol. 208[v] med.** *ἐπιμετροῦν* P, corr. Campius in interpretatione Germanica p. 987 ann. 1; videtur praeterea epitomator nonnulla omisisse 19 *παρελείψαμεν* P est epitomatoris, non Polybii, quem *οὐκ ᾠήθημεν δεῖν παραλιπεῖν* scripsisse licet coll. II 35, 4 suspicari 19 **des. P 54, 12** *Va*

16 *Νεανίσκων δυεῖν περί τινος οἰκέτου διαφερομέ-*
830. *νων συνέβαινε παρὰ μὲν τὸν ἕτερον καὶ πλείω χρό-*
2 *νον γεγονέναι τὸν παῖδα, τὸν δ' ἕτερον ἡμέραις*
δυσὶ πρότερον εἰς τὸν ἀγρὸν ἐλθόντα μὴ παρόντος
τοῦ δεσπότου μετὰ βίας εἰς οἶκον ἀπηχέναι τὸν
3 *δοῦλον, κἄπειτα τὸν ἕτερον αἰσθόμενον ἐλθεῖν ἐπὶ*
τὴν οἰκίαν, καὶ λαβόντ' ἀπάγειν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, καὶ
φάναι δεῖν κύριον αὐτὸν εἶναι διδόντα τοὺς ἐγγυη-
4 *τάς· κελεύειν γὰρ τὸν Ζαλεύκου νόμον τοῦτον δεῖν*
κρατεῖν τῶν ἀμφισβητουμένων ἕως τῆς κρίσεως παρ'
5 *οὗ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίνεσθαι. τοῦ δ' ἑτέρου*
κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον παρ' αὐτοῦ φάσκοντος γεγο-
νέναι τὴν ἀγωγήν — ἐκ γὰρ τῆς οἰκίας τῆς ἐκείνου τὸ
6 *σῶμα πρὸς τὴν ἀρχὴν ἥκειν ἀπαγόμενον — τοὺς προ-* 741.
καθημένους ἄρχοντας διαποροῦντας ὑπὲρ τοῦ πράγ-
ματος ἐπισπάσασθαι καὶ συμμεταδοῦναι τῷ κοσμο-
7 *πόλιδι. τὸν δὲ διαστείλασθαι τὸν νόμον, φήσαντα*
παρὰ τούτων τὴν ἀγωγὴν αἰεὶ γίνεσθαι, παρ' οἷς
ἂν ἔσχατον ἀδήριτον ᾖ χρόνον τινὰ γεγονὸς τὸ
8 *διαμφισβητούμενον· ἐὰν δέ τις ἀφελόμενος βίᾳ παρά*
τινος ἀπαγάγῃ πρὸς αὐτόν, κἄπειτα παρὰ τούτου
τὴν ἀγωγὴν ὁ προϋπάρχων ποιῆται δεσπότης, οὐκ
9 *εἶναι ταύτην κυρίαν. τοῦ δὲ νεανίσκου δεινοπα-*
θοῦντος καὶ μὴ φάσκοντος εἶναι τοῦ νομοθέτου
ταύτην τὴν προαίρεσιν, προκαλέσασθαί φασι τὸν
κοσμόπολιν, εἴ τι βούλεται λέγειν ὑπὲρ τῆς γνώμης
10 *κατὰ τὸν Ζαλεύκου νόμον. τοῦτο δ' ἐστὶ καθισάν-*
των τῶν χιλίων καὶ βρόχων κρεμασθέντων λέγειν
11 *ὑπὲρ τῆς τοῦ νομοθέτου γνώμης· ὁπότερος δ' ἂν*

---

1 F fol. 208^{v} med. 22 *δεσπότην* FS, corr. *Ur* 177^{b}

αὐτῶν φανῇ τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχό-
μενος, τὸν τοιοῦτον διὰ τῆς ἀγχόνης ἀπόλλυσθαι
βλεπόντων τῶν χιλίων. ταῦτα προτείναντος τοῦ 12
831. κοσμοπόλιδος, τὸν νεανίσκον εἰπεῖν φασιν ἄνισον
εἶναι τὴν συνθήκην· τῷ μὲν γὰρ ἔτη δύ' ἢ τρία
καταλείπεσθαι τοῦ ζῆν· συνέβαινε γὰρ εἶναι τὸν 13
κοσμόπολιν οὐ πολὺ λεῖπον τῶν ἐνενήκοντ' ἐτῶν·
αὐτῷ δὲ τοῦ βίου τὸ πλεῖον ἐκ τῶν εὐλόγων ἔτι
μένειν. ὁ μὲν οὖν νεανίσκος οὕτως εὐτραπελευ- 14
σάμενος ἐξέλυσε τὴν σπουδήν, οἱ δ' ἄρχοντες ἔκρι-
ναν τὴν ἀγωγὴν κατὰ τὴν τοῦ κοσμοπόλιδος γνώμην.

V. DE CALLISTHENIS IMPERITIA IN NARRANDIS REBUS MILITARIBUS.

Ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν 17
καταξιοπιστεῖσθαι, μνησθησόμεθα μιᾶς παρατάξεως,
ἣν ἅμα μὲν οἵαν ἐπιφανεστάτην εἶναι συμβέβηκεν,
ἅμα δὲ τοῖς καιροῖς οὐ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι, τὸ δὲ
μέγιστον, παρατετευχέναι τὸν Καλλισθένη. λέγω δὲ 2
περὶ τῆς ἐν Κιλικίᾳ γενομένης Ἀλεξάνδρῳ πρὸς
Δαρεῖον, ἐν ᾗ φησὶ μὲν Ἀλέξανδρον ἤδη διαπε-
πορεῦσθαι τὰ στενὰ καὶ τὰς λεγομένας ἐν τῇ Κιλικίᾳ
Πύλας, Δαρεῖον δὲ χρησάμενον τῇ διὰ τῶν Ἀμα-
νίδων λεγομένων Πυλῶν πορείᾳ κατᾶραι μετὰ τῆς
δυνάμεως εἰς Κιλικίαν· πυθόμενον δὲ παρὰ τῶν 3
ἐγχωρίων προάγειν τὸν Ἀλέξανδρον ὡς ἐπὶ Συρίαν, **742.**

---

11 **des. F fol. 209v prim.** 14 ἵνα δὲ — 15 παρατάξεως: **Suid. s. v.** καταξιοπιστεύεσθαι 15 μνησθησόμεθα: **inc. F fol. 209v prim.,** F² in marg. add.: ἐπὶ δωριᾶ| δ' ἔστω κοραι¦ εἶς ἀνδρεῖ οἱ | κέους αἰεῖ μα¦ καὶ αμπε·χονον 16 οἵαν] μίαν FS, del. *Ca*, corr. *BW*

ἀκολουθεῖν, καὶ συνεγγίσαντα τοῖς στενοῖς στρατο-
4 πεδεῦσαι παρὰ τὸν Πίναρον ποταμόν. εἶναι δὲ τοῦ
μὲν τόπου τὸ διάστημ' οὐ πλείω τῶν τεττάρων καὶ
δέκα σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἕως πρὸς τὴν παρ-
5 ώρειαν· διὰ δὲ τούτου φέρεσθαι τὸν προειρημένον
ποταμὸν ἐπικάρσιον, ἀπὸ μὲν τῶν ὀρῶν εὐθέως
832. ἐκρήγματα τῶν πλευρῶν, διὰ δὲ τῶν ἐπιπέδων ἕως
εἰς θάλατταν ἀποτόμους ἔχοντα καὶ δυσβάτους λό-
6 φους. ταῦτα δ' ὑποθέμενος, ἐπεὶ συνεγγίζοιεν οἱ
περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐξ ὑποστροφῆς ἐπ' αὐτοὺς
ἀναχωροῦντες, κρῖναί φησι Δαρεῖον καὶ τοὺς ἡγε-
μόνας τὴν μὲν φάλαγγα τάξαι πᾶσαν ἐν αὐτῇ τῇ
στρατοπεδείᾳ, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς εἶχε, χρήσασθαι δὲ
τῷ ποταμῷ προβλήματι διὰ τὸ παρ' αὐτὴν ῥεῖν τὴν
7 στρατοπεδείαν. μετὰ δὲ ταῦτά φησι τοὺς μὲν ἱπ-
πεῖς τάξαι παρὰ θάλατταν, τοὺς δὲ μισθοφόρους
ἑξῆς τούτοις παρ' αὐτὸν τὸν ποταμόν, ἐχομένους
τούτων τοὺς πελταστὰς συνάπτοντας τοῖς ὄρεσι.
18 πῶς δὲ προέταξε τούτους πρὸ τῆς φάλαγγος, τοῦ
ποταμοῦ ῥέοντος παρ' αὐτὴν τὴν στρατοπεδείαν,
δυσχερὲς κατανοῆσαι, καὶ ταῦτα τῷ πλήθει τοσού-
2 των ὑπαρχόντων. τρισμύριοι μὲν γὰρ ἱππεῖς ὑπῆρ-
χον, ὡς αὐτὸς ὁ Καλλισθένης φησί, τρισμύριοι δὲ
μισθοφόροι· πόσου δ' εἶχον οὗτοι τόπου χρείαν,
3 εὐχερὲς καταμαθεῖν. πλεῖστον μὲν γὰρ ἱππέων τάτ-
τεται βάθος ἐπ' ὀκτὼ πρὸς ἀληθινὴν χρείαν, καὶ
μεταξὺ τῶν ἰλῶν ἑκάστης ἴσον ὑπάρχειν δεῖ διά-

15 τρατοπεδείαν F 17. 18 εχομένους τούτοις F(S), del. *Rei* 567 s., ἐχομένους τούτων *Sch*, cum sequentibus coniunxit *BW* (noli addere δὲ, quod solet Polybius tertio in membro omittere, v. *Hu* ad XII 15, 7) 18 δὲ add. post τοὺς S, non F 26 ἐφ' FD Regii Vesont.

στημα τοῖς μετώποις πρὸς τὸ ταῖς ἐπιστροφαῖς δύ-
νασθαι καὶ τοῖς περισπασμοῖς εὐχρηστεῖν. ἐξ ὧν 4
τὸ στάδιον ὀκτακοσίους λαμβάνει, τὰ δὲ δέκα τοὺς
ὀκτακισχιλίους, τὰ δὲ τέτταρα τρισχιλίους διακο-
σίους, ὥστ᾽ ἀπὸ τῶν μυρίων χιλίων διακοσίων
πεπληρῶσθαι τὸν τῶν τετταρεσκαίδεκα σταδίων
τόπον. ἐὰν δὲ πάντας ἐκτάττῃ τοὺς τρισμυρίους, 5
βραχὺ λείπει τοῦ τριφαλαγγίαν ἐπάλληλον εἶναι
333. τῶν ἱππέων αὐτῶν. εἰς ποῖον οὖν τόπον ἐτάττετο 6
τὸ τῶν μισθοφόρων πλῆθος; εἰ μὴ νὴ Δία κατόπιν 743.
τῶν ἱππέων. ἀλλ᾽ οὔ φησιν, ἀλλὰ συμπεπτωκέναι
τούτους τοῖς Μακεδόσι κατὰ τὴν ἐπαγωγήν. ἐξ ὧν 7
ἀνάγκη ποιεῖσθαι τὴν ἐκδοχὴν διότι τὸ μὲν ἥμισυ
τοῦ τόπου τὸ παρὰ θάλατταν ἡ τῶν ἱππέων ἐπεῖχε
τάξις, τὸ δ᾽ ἥμισυ τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν ἡ τῶν
μισθοφόρων. ἐκ δὲ τούτων εὐσυλλόγιστον πόσον 8
ὑπῆρχε τὸ βάθος τῶν ἱππέων καὶ ποῖον ἔδει τόπον
ἀπέχειν τὸν ποταμὸν ἀπὸ τῆς στρατοπεδείας. μετὰ 9
δὲ ταῦτα συνεγγιζόντων τῶν πολεμίων φησὶ τὸν
Δαρεῖον αὐτόν, κατὰ μέσην ὑπάρχοντα τὴν τάξιν,
καλεῖν τοὺς μισθοφόρους ἀπὸ τοῦ κέρατος πρὸς
αὑτόν. πῶς δὲ λέγεται τοῦτο, διαπορεῖν ἔστι· τῶν 10
γὰρ μισθοφόρων ἀνάγκη καὶ τῶν ἱππέων τὴν συν-
αφὴν κατὰ μέσον ὑπάρχειν τὸν τόπον, ὥστ᾽ ἐν
αὐτοῖς ὢν τοῖς μισθοφόροις ὁ Δαρεῖος ποῦ καὶ
πρὸς τί καὶ πῶς ἐκάλει τοὺς μισθοφόρους; τὸ δὲ 11
τελευταῖόν φησι τοὺς ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἱππεῖς
ἐπαγαγόντας ἐμβαλεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον,
τοὺς δὲ γενναίως δεξαμένους ἀντεπάγειν καὶ ποιεῖν

---

25 ὧν F, ὢν S^3

12 μάχην ἰσχυράν. ὅτι δὲ ποταμὸς ἦν ἐν μέσῳ, καὶ
ποταμὸς οἷον ἀρτίως εἶπεν, ἐπελάθετο.

19 Τούτοις δ' ἐστὶ παραπλήσια τὰ κατὰ τὸν Ἀλέ-
ξανδρον. φησὶ γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τὴν εἰς τὴν
Ἀσίαν διάβασιν, πεζῶν μὲν ἔχοντα τέτταρας μυριά-
δας, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους,
2 μέλλοντι δ' εἰς Κιλικίαν ἐμβάλλειν ἄλλους ἐλθεῖν
ἐκ Μακεδονίας πεζοὺς μὲν πεντακισχιλίους, ἱππεῖς
3 δ' ὀκτακοσίους. ἀφ' ὧν εἴ τις ἀφέλοι τρισχιλίους
μὲν πεζούς, τριακοσίους δ' ἱππεῖς, ἐπὶ τὸ πλεῖον
ποιῶν τὴν ἀπουσίαν πρὸς τὰς γεγενημένας χρείας,
ὅμως πεζοὶ μὲν ἀπολειφθήσονται τετρακισμύριοι
4 δισχίλιοι, (πεντακισχίλιοι δ' ἱππεῖς). τούτων οὖν
ὑποκειμένων, φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον πυθέσθαι τὴν
Δαρείου παρουσίαν εἰς Κιλικίαν ἑκατὸν ἀπέχοντα
834. σταδίους ἀπ' αὐτοῦ, διαπεπορευμένον ἤδη τὰ στενά·
5 διόπερ ἐξ ὑποστροφῆς πάλιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν
διὰ τῶν στενῶν, ἄγοντα πρῶτον μὲν τὴν φάλαγγα,
μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἱππεῖς, ἐπὶ πᾶσι τὸ σκευοφόρον. 744.
6 ἅμα δὲ τῷ πρῶτον εἰς τὰς εὐρυχωρίας ἐκπεσεῖν,
διασκευάζεσθαι παραγγείλαντα πᾶσιν ἐπιπαρεμβα-
λεῖν τὴν φάλαγγα, καὶ ποιῆσαι τὸ βάθος αὐτῆς ἐπὶ
τριάκοντα καὶ δύο, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς ἑκ-
καίδεκα, τὸ δὲ τελευταῖον, ἐγγίζοντα τοῖς πολεμίοις,
7 εἰς ὀκτώ. ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τῶν προειρημένων
ἀλογήματα. τοῦ γὰρ σταδίου λαμβάνοντος ἄνδρας
ἐν τοῖς πορευτικοῖς διαστήμασιν, ὅταν εἰς ἑκκαίδεκα
τὸ βάθος ὦσι, χιλίους ἑξακοσίους, ἑκάστου τῶν

---

21 ἐπιπαρέκβαλεῖν F, corr. S[3] 24 εἰσεγγίζοντα FS, ἐγγίζοντα *Rei* 568, σύνεγγυς ὄντα coni. *BW* coll. XII 21, 1

ἀνδρῶν ἓξ πόδας ἐπέχοντος, φανερὸν ὅτι τὰ δέκα 8
στάδια λήψεται μυρίους ἑξακισχιλίους, τὰ δ' εἴκοσι
τοὺς διπλασίους. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ὅτι 9
καθ' ὃν καιρὸν ἐποίησε τὴν δύναμιν Ἀλέξανδρος
ἑκκαίδεκα τὸ βάθος, ἀναγκαῖον ἦν εἴκοσι σταδίων
ὑπάρχειν τὸ τοῦ τόπου διάστημα καὶ περιττεύειν
ἔτι τοὺς μὲν ἱππεῖς πάντας, τῶν δὲ πεζῶν μυ-
ρίους.

Μετὰ δὲ ταῦτά φησι μετωπηδὸν ἄγειν τὴν δύ- 20
ναμιν, ἀπέχοντα τῶν πολεμίων περὶ τετταράκοντα
σταδίους. τούτου δὲ μεῖζον ἀλόγημα δυσχερὲς ἐπι- 2
νοῆσαι· ποῦ γὰρ ἂν εὕροι τις τοιούτους τόπους, ἄλ-
λως τε καὶ κατὰ Κιλικίαν, ὥστ' ἐπὶ σταδίους εἴκοσι
μὲν τὸ πλάτος τετταράκοντα δὲ τὸ μῆκος μετωπηδὸν
ἄγειν φάλαγγα σαρισοφόρον; τοσαῦτα γάρ ἐστιν 3
ἐμπόδια πρὸς τὴν τοιαύτην τάξιν καὶ χρείαν, ἅ τις
οὐδ' ἂν ἐξαριθμήσαιτο ῥᾳδίως. ἓν δὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ
Καλλισθένους λεγομένων ἱκανὸν ὑπάρχει πρὸς πίστιν·
τοὺς γὰρ ἀπὸ τῶν ὀρῶν χειμάρρους καταφερομέ- 4
νους τοσαῦτά φησι ποιεῖν ἐκρήγματα κατὰ τὸ πεδίον
835. ὥστε καὶ τῶν Περσῶν κατὰ τὴν φυγὴν διαφθαρῆ-
ναι λέγουσι τοὺς πλείστους ἐν τοῖς τοιούτοις κοι-
λώμασι. νὴ Δί', ἀλλ' ἕτοιμος ἐβούλετ' εἶναι πρὸς 5
τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν. τί δ' ἀνετοιμότερον 6
φάλαγγος ἐν μετώπῳ διαλελυμένης καὶ διεσταμέ-
νης; πόσῳ γὰρ ἐκ πορευτικῆς ἀγωγῆς ἁρμοζούσης
παρατάξαι ῥᾷον ἢ διαλελυμένην ἐν μετώπῳ καὶ διε-
σπασμένην δύναμιν ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν ἀγαγεῖν
καὶ συστῆσαι πρὸς μάχην ἐν τόποις ὑλώδεσι καὶ
περικεκλασμένοις; διόπερ οὐδὲ παρὰ μικρὸν ἦν 7 **745.**
κρεῖττον ἄγειν διφαλαγγίαν ἢ τετραφαλαγγίαν ἀρ-

μόζουσαν, ἢ καὶ τόπον πορείας εὑρεῖν οὐκ ἀδύνα-
τον, καὶ τὸ παρατάξαι ταχέως ῥᾴδιόν γε, δυνάμενον
διὰ τῶν προδρόμων ἐκ πολλοῦ γινώσκειν τὴν τῶν
8 πολεμίων παρουσίαν. ὁ δὲ χωρὶς τῶν ἄλλων οὐδὲ
τοὺς ἱππεῖς προέθετο, μετωπηδὸν ἄγων τὴν δύναμιν
ἐν τόποις ἐπιπέδοις, ἀλλ' ἐξ ἴσου ποιεῖ τοῖς πεζοῖς.
21 Τὸ δὲ δὴ πάντων μέγιστον· ἤδη γὰρ σύνεγγυς
ὄντα τοῖς πολεμίοις αὐτὸν εἰς ὀκτὼ ποιῆσαί φησι τὸ
2 βάθος. ἐξ οὗ δῆλον ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τετταρά-
κοντα σταδίους ἔδει γενέσθαι τὸ μῆκος τῆς φάλαγ-
3 γος. εἰ δ' ὅλως συνήσπισαν κατὰ τὸν ποιητὴν
οὕτως ὥστε συνερεῖσαι πρὸς ἀλλήλους, ὅμως εἴκοσι
4 σταδίων ἔδει τὸν τόπον ὑπάρχειν. αὐτὸς δέ φησι
5 λείπειν τῶν δεκατεττάρων σταδίων *** καὶ τούτου
μέρος μέν τι πρὸς θαλάττῃ τοὺς ἡμίσεας ἐπὶ τοῦ
δεξιοῦ· *** ἔτι δὲ τὴν ὅλην τάξιν ἀπὸ τῶν ὀρῶν
836. ἱκανὸν τόπον ἀφεστάναι πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις
6 ὑποπεπτωκέναι τοῖς κατέχουσι τὰς παρωρείας. ἴσμεν
γὰρ ὃ ποιεῖ πρὸς τούτους ἐπικάμπιον.
Ὑπολειπόμεθα καὶ νῦν ἡμεῖς τοὺς μυρίους πε-
7 ζούς, πλείους ὄντας τῆς ἐκείνου προθέσεως. ὥστ'
ἐκ τούτων ἕνδεκα σταδίους ἐπὶ τὸ πλεῖον ἀπολεί-
πεσθαι τὸ τῆς φάλαγγος μῆκος κατ' αὐτὸν τὸν
Καλλισθένην, ἐν οἷς ἀνάγκη τοὺς τρισμυρίους καὶ

---

1 ἢ FS, corr. *Be* monente *Sch* 14 σταδίων *** — 16 δεξιοῦ ***] hanc fere fuisse sententiam suspicatur *Sch*: *ex eisdem quatuordecim stadiis,* quae erat tota loci latitudo, *fere tria etiam stadia occupasse equitatum* (τὸ ἱππικόν), *cuius pars altera* (καὶ τούτου μέρος μέν τι) *a mari,* id est ad latus sinistrum peditum, *altera pars a dextro latere* (peditum) *erant locati* 18. 19 ἰστέον γὰρ ὡς ἐποίει coni. *BW*, v. Arrian. Alex. anab. II 9, 2 et Droysenum *Gesch. d. Hellenismus*[2] I p. 261

δισχιλίους ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος ὑπάρχειν συν-
ησπικότας. ὁ δέ φησιν εἰς ὀκτὼ τεταγμένων γενέ- 8
σθαι τὴν μάχην. τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ἁμαρτημάτων 9
οὐδ' ἀπολογίαν ἐπιδέχεται· τὸ γὰρ ἀδύνατον ἐν
πράγμασιν αὐτόθεν ἔχει τὴν πίστιν. διόπερ ὅταν 10
καὶ τὰ κατ' ἄνδρα διαστήματα καὶ τὸ πᾶν τοῦ
τόπου μέγεθος ὡρισμένον ὑποθῶσι καὶ τὸν ἀριθμὸν
τῶν ἀνδρῶν, ἀναπολόγητον γίνεται τὸ ψεῦδος.

Τὰ μὲν γὰρ ἅμα τούτοις ἀλογήματα μακρὸν ἂν 22
εἴη λέγειν πάντα πλὴν τελέως ὀλίγων. φησὶ γὰρ τὸν 2
Ἀλέξανδρον σπουδάζειν κατὰ τὴν τάξιν, ἵνα κατὰ
τὸν Δαρεῖον αὐτὸν ποιήσηται τὴν μάχην· ὁμοίως δὲ
κατὰ μὲν ἀρχὰς καὶ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν βούλεσθαι **746.**
κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ὕστερον δὲ μετανοῆσαι. πῶς 3
δ' ἐπέγνωσαν ἀλλήλους οὗτοι ποῦ τῆς ἰδίας δυνά-
μεως ἔχουσι τὴν τάξιν, ἢ ποῦ μετέβη πάλιν ὁ Δα-
ρεῖος, ἁπλῶς οὐδὲν λέγεται. πῶς δὲ προσανέβη πρὸς 4
τὴν ὀφρὺν τοῦ ποταμοῦ φαλαγγιτῶν τάξις, ἀπότο-
μον οὖσαν καὶ βατώδη; καὶ γὰρ τοῦτο παρὰ λόγον.
Ἀλεξάνδρῳ μὲν οὖν οὐκ ἐποιστέον τὴν τοιαύτην 5
ἀτοπίαν (διὰ τὸ πᾶσιν) ὁμολογουμένην παραλαμ-
βάνεσθαι περὶ αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐμπει-
ρίαν καὶ τριβὴν ἐκ παιδός, τῷ δὲ συγγραφεῖ μᾶλ- 6
837. *λον, ὃς διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐδὲ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ*
μὴ δυνατὸν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναται διευκρινεῖν.
περὶ μὲν οὖν Ἐφόρου καὶ Καλλισθένους ταῦθ' 7
ἡμῖν εἰρήσθω.

---

1 *τριακοντα*] Polybium h. l. rationem fefellisse docet *Sch*, v. praeterea *BW* Fleckeis. annal. 1889, 158 ss. et Giesingium ad XVIII 30, 9 21 *διὰ τὸ πᾶσιν* add. *Hu* (antecedenti *ἀτοπίαν* absorpta esse videntur ea verba) **27 des. F fol. 213r prim.**

VI. DE TIMAEO HISTORICO.

23 Ὅτι κατὰ τοῦ Ἐφόρου *Τίμαιος πλείστην πεποίη-*
ται καταδρομήν, αὐτὸς ὢν δυσὶν ἁμαρτήμασιν ἔνο-
2 *χος, τῷ μὲν ὅτι πικρῶς κατηγορεῖ τῶν πέλας ἐπὶ*
τούτοις οἷς αὐτὸς ἔνοχός ἐστι, τῷ δὲ διότι καθόλου
διέφθαρται τῇ ψυχῇ, τοιαύτας ἀποφάσεις ἐκτιθέμε-
νος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι καὶ τοιαύτας ἐντίκτων δό-
3 *ξας τοῖς ἐντυγχάνουσι. πλὴν εἰ τὸν Καλλισθένην*
θετέον εἰκότως κολασθέντα μεταλλάξαι τὸν βίον, τί
χρὴ πάσχειν Τίμαιον; πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον
4 *τούτῳ νεμεσῆσαι τὸ δαιμόνιον ἢ Καλλισθένει. ἐκεῖ-*
νος μὲν οὖν ἀποθεοῦν Ἀλέξανδρον ἐβουλήθη, Τί-
μαιος δὲ μείζω ποιεῖ Τιμολέοντα τῶν ἐπιφανεστά-
5 *των θεῶν, καὶ Καλλισθένης μὲν ἄνδρα τοιοῦτον,*
ὃν πάντες μεγαλοφυέστερον ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον γεγο-
6 *νέναι τῇ ψυχῇ συγχωροῦσιν, οὗτος δὲ Τιμολέοντα*
τὸν οὐχ οἷον δόξαντά τι πεπραχέναι μεγαλεῖον, ἀλλ᾽
οὐδ᾽ ἐπιβαλόμενον, μίαν δ᾽ ἐν τῷ βίῳ γραμμὴν
διανύσαντα, καὶ ταύτην οὐδὲ σπουδαίαν τρόπον
τινὰ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης, λέγω δὲ τὴν
7 *ἐκ τῆς πατρίδος εἰς Συρακούσας. ἀλλά μοι δοκεῖ*
πεισθῆναι Τίμαιος ὡς, ἂν Τιμολέων, πεφιλοδοξη-
838. *κὼς ἐν αὐτῇ Σικελίᾳ, καθάπερ ἐν ὀξυβάφῳ, σύγ-*
κριτος φανῇ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν ἡρώων, κἂν
αὐτὸς ὑπὲρ Ἰταλίας μόνον καὶ Σικελίας πραγμα-
τευόμενος εἰκότως παραβολῆς ἀξιωθῆναι τοῖς ὑπὲρ 747.
τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν καθόλου πράξεων πεποιη-

---

2 **P 54, 13** *Va*, **Suid. s. v. *Τίμαιος*:** *οὗτος κατὰ τοῦ Ἐφόρου* cet., v. Muelleri fragm. hist. Graec. I n. 143

μένοις τὰς συντάξεις. περὶ μὲν οὖν Ἀριστοτέλους 8
καὶ Θεοφράστου καὶ Καλλισθένους, ἔτι δ' Ἐφόρου
καὶ Δημοχάρους, ἱκανὰ ταῦθ' ἡμῖν ἐστι πρὸς τὴν
Τιμαίου καταδρομήν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς
ἀφιλοτίμως πεπεισμένους ἀληθεύειν τὸν συγγραφέα
τοῦτον. —

Ὅτι *διαπορεῖν ἔστι περὶ τῆς αἱρέσεως Τιμαίου.* 24
φησὶ γὰρ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφέας διὰ τῶν
ὑπεράνω πλεονασμῶν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι διαφαί-
νειν τὰς ἑαυτῶν φύσεις. λέγων τὸν μὲν ποιητὴν ἐκ 2
τοῦ δαιτρεύειν πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως ὡς ἂν εἰ
γαστρίμαργον παρεμφαίνειν, τὸν δ' Ἀριστοτέλην,
ὀψαρτύοντα πλεονάκις ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ὀψο-
φάγον εἶναι καὶ λίχνον. τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ *** 3
τοῦ Διονυσίου τοῦ τυράννου, κλινοκοσμοῦντος καὶ
τὰς τῶν ὑφασμάτων ἰδιότητας καὶ ποικιλίας ἐξεργα-
ζομένου συνεχῶς. *** *ἀνάγκη τὴν ἀκόλουθον ποι-* 4
εῖσθαι διάληψιν *** *καὶ δυσαρεστεῖσθαι* *** *κατὰ*
τὴν προαίρεσιν. οὗτος γὰρ ἐν μὲν ταῖς τῶν πέλας 5
κατηγορίαις πολλὴν ἐπιφαίνει δεινότητα καὶ τόλμαν,
ἐν δὲ ταῖς ἰδίαις ἀποφάσεσιν ἐνυπνίων καὶ τεράτων
καὶ μύθων ἀπιθάνων καὶ συλλήβδην δεισιδαιμονίας
ἀγεννοῦς καὶ τερατείας γυναικώδους ἐστὶ πλήρης.
οὐ μὴν ἀλλὰ διότι γε συμβαίνει διὰ τὴν ἀπειρίαν 6
καὶ κακοκρισίαν πολλοὺς ἐνίοτε καθάπερ εἰ παρόν-

---

1 *συντάξεις*: **des. Suid.** 6 **des. P 57, 7** *Vρ* 7 **P 57, 8** *Va* 8 **inc. Suid. s. v.** ***δαιτρός:*** *ὅτι Τίμαιός φησι τοὺς ποιητὰς* cet. 14 lacunam indicavit et supplendam esse coniecit his: *τρόπον ἐπι(φαίνεσθαι τὴν φύσιν)* *BW* 17. 18 *ἀνάγκη (τοίνυν περὶ Τιμαίου)* *Va* ann. 10, *(ἀλλ') ἀνάγκη τ. ἀκ. ποιεῖσθαι διάληψιν (περὶ Τιμαίου)* *BW* 18. 19 ***] *(καὶ τούτου) τὴν πρ.* *Rei* 741, *(τῷ Τιμαίῳ)* vel *(τῷ συγγραφεῖ)* *Hu*, *(τούτῳ)* *BW* 19 *προαίρεσιν*: **des. Suid.**

τας τρόπον τινὰ μὴ παρεῖναι καὶ βλέποντας μὴ
839. *βλέπειν ἐκ τῶν εἰρημένων τε νῦν καὶ τῶν Τιμαίῳ*
συμβεβηκότων γέγονε φανερόν. —

25 Ὅτι περὶ τοῦ ταύρου τοῦ χαλκοῦ τοῦ παρὰ Φαλά-
ριδος κατασκευασθέντος ἐν Ἀκράγαντι, εἰς ὃν *ἐνεβί-*
βαζεν ἀνθρώπους, κἄπειτα πῦρ ὑποκαίων ἐλάμβανε
2 *τιμωρίαν παρὰ τῶν ὑποταττομένων τοιαύτην ὥστ'*
ἐκπυρουμένου τοῦ χαλκοῦ τὸν μὲν ἄνθρωπον πανταχόθεν
παροπτώμενον καὶ περιφλεγόμενον διαφθεί-
ρεσθαι, κατὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀλγηδόνος, ὁπότ' 748.
ἀναβοήσειε, μυκηθμῷ παραπλήσιον τὸν ἦχον ἐκ τοῦ
3 *κατασκευάσματος προσπίπτειν τοῖς ἀκούουσι. τούτου*
δὲ τοῦ ταύρου κατὰ τὴν ἐπικράτειαν Καρχηδονίων
μετενεχθέντος ἐξ Ἀκράγαντος εἰς Καρχηδόνα, καὶ
τῆς θυρίδος διαμενούσης περὶ τὰς συνωμίας, δι' ἧς
συνέβαινε καθίεσθαι τοὺς ἐπὶ τὴν τιμωρίαν, καὶ ἑτέ-
ρας αἰτίας, δι' ἣν ἐν Καρχηδόνι κατεσκευάσθη τοι-
οῦτος ταῦρος, οὐδαμῶς δυναμένης εὑρεθῆναι τὸ
4 *παράπαν, ὅμως Τίμαιος ἐπεβάλετο καὶ τὴν κοινὴν*
φήμην ἀνασκευάζειν καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ποιητῶν
καὶ συγγραφέων ψευδοποιεῖν, φάσκων μήτ' εἶναι τὸν
ἐν Καρχηδόνι ταῦρον ἐξ Ἀκράγαντος μήτε γεγονέναι
5 *τοιοῦτον ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει· καὶ πολλοὺς δή*
τινας εἰς τοῦτο τὸ μέρος διατέθειται λόγους. —

Κατὰ τῆς Τιμαίου *τί ποτε δεῖ λέγειν ὄνομα καὶ ῥῆμα; πάντα γὰρ ἐπιδέχεσθαί μοι δοκεῖ τὰ πικρότατα τὸ γένος, οἷς ἐκεῖνος κέχρηται κατὰ τῶν πλη-*

---

3 des. P 57, 23 *Va* 4 P 57, 24 *Va* 4. 5 epitomatoris verba esse prodit et hiatus et constructio turbata 24 non desinit P, sed continuo exarata sunt quae sequuntur

σίον. ὅτι μὲν οὖν ἐστι φιλαπεχθὴς καὶ ψεύστης καὶ 6
τολμηρός, σχεδὸν ἱκανῶς ἐκ τῶν προειρημένων ὑπε-
δείχθη· διότι δ' ἀφιλόσοφός ἐστι καὶ συλλήβδην
840. *ἀνάγωγος συγγραφεύς, ἐκ τῶν λέγεσθαι μελλόντων*
ἔσται συμφανές. ἐν γὰρ τῇ μιᾷ καὶ εἰκοστῇ βύβλῳ, 7
καὶ ταύτης ἐπὶ τελευτῇ, λέγει κατὰ τὴν τοῦ Τιμο-
λέοντος παράκλησιν ταῦτα, διότι τῆς γῆς τῆς ὑπὸ
τῷ κόσμῳ κειμένης εἰς τρία μέρη διῃρημένης, καὶ τῆς
μὲν Ἀσίας, τῆς δὲ Λιβύης, τῆς δ' Εὐρώπης προσα-
γορευομένης. ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον Τίμαιον εἰρηκέναι 8
τίς ἂν πιστεύσειεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν λεγόμενον Μαρ-
γίτην ἐκεῖνον. τίς γὰρ οὕτως ἐστὶν ἀδαής, οὐ λέγω 9
τῶν πρὸς ὑπομνήμασι γεγονότων ***
Ὅτι περὶ Τιμαίου φηςὶν ὁ Πολύβιος ὁ Μεγαλοπο- 25[a]
λίτης· *Καθάπερ γὰρ ἐκ τῶν παροιμιῶν ἱκανὸν*
εἶναί φασι σταλαγμὸν ἕνα τοῦ μεγίστου τεύχους εἰς
τὸ γνῶναι τὸ πᾶν ἔγχυμα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
περὶ τῶν ὑποκειμένων χρὴ διαλαμβάνειν· ἐπειδὰν 2
γὰρ ἓν ἢ δεύτερον εὑρεθῇ ψεῦδος ἐν τοῖς συγγράμ-
μασι, καὶ τοῦτο γεγονὸς ᾖ κατὰ προαίρεσιν, δῆλον
ὡς οὐδὲν ἂν ἔτι βέβαιον οὐδ' ἀσφαλὲς γένοιτο τῶν
ὑπὸ τοῦ τοιούτου συγγραφέως λεγομένων. ἵνα δὲ 3 **749.**
καὶ τοὺς φιλοτιμότερον διακειμένους μεταπείσωμεν,
ῥητέον ἂν εἴη περὶ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ καὶ μελέτης
τῆς κατὰ τὰς δημηγορίας καὶ τὰς παρακλήσεις, ἔτι

---

5 *εἰκοστῇ*] *τριακοστῇ* Muellerus fragm. histor. Graec. I n. 134 10 lacunam suspicatur post *προσαγορευομένης* Campius in interpretatione Germanica p. 999, v. Maximil. Carolum Paullum Schmidtium de Pol. geographia p. 43, 1 13 **des. P 58, 22** *Va* 14 **M 39, 15 H.** 24 *καὶ μᾶλλον* legit Maius, *οὐ μόνον* Spengelius act. societ. Graec. I (1836), 28 cum hiatu intolerabili, *καὶ μελέτης* corr. *Hu*

δὲ τοὺς πρεσβευτικοὺς λόγους, καὶ συλλήβδην πᾶν
(τὸ) τοιοῦτο γένος, ἃ σχεδὸν ὡς εἰ κεφάλαια τῶν
4 πράξεών ἐστι καὶ συνέχει τὴν ὅλην ἱστορίαν· διότι
γὰρ ταῦτα παρ' ἀλήθειαν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι κατα-
τέταχε Τίμαιος, καὶ τοῦτο πεποίηκε κατὰ πρόθεσιν,
5 τίς οὐ παρακολουθεῖ τῶν ἀνεγνωκότων; οὐ γὰρ τὰ
ῥηθέντα γέγραφεν, οὐδ' ὡς ἐρρήθη κατ' ἀλήθειαν,
ἀλλὰ προθέμενος ὡς δεῖ ῥηθῆναι, πάντας ἐξαριθμεῖ-
ται τοὺς ῥηθέντας λόγους καὶ τὰ παρεπόμενα τοῖς
πράγμασιν οὕτως ὡς ἂν εἴ τις ἐν διατριβῇ πρὸς
841. ὑπόθεσιν ἐπιχειροίη *** ὥσπερ ἀπόδειξιν τῆς ἑαυ-
τοῦ δυνάμεως ποιούμενος, ἀλλ' οὐκ ἐξήγησιν τῶν
κατ' ἀλήθειαν εἰρημένων. —

25b Ὅτι τῆς ἱστορίας ἰδίωμα τοῦτ' ἐστὶ τὸ πρῶτον
μὲν αὐτοὺς τοὺς κατ' ἀλήθειαν εἰρημένους, οἷοί ποτ'
ἂν ὦσι, γνῶναι λόγους, δεύτερον τὴν αἰτίαν πυνθά-
νεσθαι, παρ' ἣν ἢ διέπεσεν ἢ κατωρθώθη τὸ πρα-
2 χθὲν ἢ ῥηθέν· ἐπεὶ ψιλῶς λεγόμενον αὐτὸ τὸ γεγο-
νὸς ψυχαγωγεῖ μέν, ὠφελεῖ δ' οὐδέν· προστεθείσης
δὲ τῆς αἰτίας ἔγκαρπος ἡ τῆς ἱστορίας γίνεται χρῆ-
3 σις. ἐκ γὰρ τῶν ὁμοίων ἐπὶ τοὺς οἰκείους μετα-
φερομένων καιροὺς ἀφορμαὶ γίνονται καὶ προλή-
ψεις εἰς τὸ προϊδέσθαι τὸ μέλλον, καὶ ποτὲ μὲν
εὐλαβηθῆναι, ποτὲ δὲ μιμούμενον τὰ προγεγονότα
4 θαρραλεώτερον ἐγχειρεῖν τοῖς ἐπιφερομένοις· ὁ δὲ
καὶ τοὺς ῥηθέντας λόγους καὶ τὴν αἰτίαν παρασι-
ωπῶν, ψευδῆ δ' ἀντὶ τούτων ἐπιχειρήματα καὶ διεξ-
οδικοὺς λέγων λόγους, ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἱστορίας

11 post ἐπιχειροίη add. λέγειν Geelius, διεξοδικοὺς vel μειρακιώδεις λέγειν λόγους *BW* 13 des. **M 40, 1 H.** 14 **M 40, 2 H.**

ἴδιον· ὃ μάλιστα ποιεῖ Τίμαιος· καὶ διότι τούτου
τοῦ γένους ἐστὶ πλήρη τὰ βυβλία παρ' αὐτῷ, πάν-
τες γινώσκομεν.

Ἴσως δ' οὖν ἄν τις ἐναπορήσειε πῶς τοιοῦτος 25c
ὢν οἷον ἡμεῖς ὑποδείκνυμεν τοιαύτης παρ' ἐνίοις 750.
ἀποδοχῆς τέτευχε καὶ πίστεως. τούτου δ' ἐστὶν 2
αἴτιον διότι πλεοναζούσης αὐτῷ κατὰ τὴν πραγμα-
τείαν τῆς κατὰ τῶν ἄλλων ἐπιτιμήσεως καὶ λοιδο-
ρίας οὐκ ἐκ τῆς αὑτοῦ θεωρεῖται πραγματείας οὐδ'
ἐκ τῶν ἰδίων ἀποφάσεων, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πέλας
κατηγορίας, πρὸς ὃ γένος καὶ πολυπραγμοσύνην
δοκεῖ μοι καὶ φύσιν προσενέγκασθαι διαφέρουσαν·
παραπλήσιον γὰρ δή τι τοιοῦτο συμβέβηκε καὶ 3
Στράτωνι τῷ φυσικῷ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὅταν ἐγχει-
ρήσῃ τὰς τῶν ἄλλων δόξας διαστέλλεσθαι καὶ ψευ-
δοποιεῖν, θαυμάσιός ἐστιν· ὅταν δ' ἐξ αὑτοῦ τι
προφέρηται καί (*τι*) *τῶν ἰδίων ἐπινοημάτων ἐξηγῆ-*
842. *ται, παρὰ πολὺ φαίνεται τοῖς ἐπιστήμοσιν εὐηθέστε-*
ρος αὑτοῦ καὶ νωθρότερος. καί μοι δοκεῖ παν- 4
τάπασιν ὅμοιόν τι γίνεσθαι περὶ τοὺς γράφοντας
τῷ περὶ τὸν ὅλον ἡμῶν βίον συμβαίνοντι· καὶ γὰρ 5
ἐν τούτῳ τὸ μὲν ἐπιτιμῆσαι τοῖς πέλας ἐστὶ ῥᾴδιον,
τὸ δ' αὑτὸν ἀναμάρτητον παρέχεσθαι χαλεπόν, καὶ
σχεδὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἴδοι τις ἂν τοὺς προχειρό-
τατα τοῖς πέλας ἐπιτιμῶντας πλεῖστα περὶ τὸν ἴδιον
βίον ἁμαρτάνοντας.

Τῷ δὲ Τιμαίῳ καὶ ἕτερόν τι χωρὶς τῶν προγε- 25d
γραμμένων συμβέβηκεν· ἀποκαθίσας γὰρ Ἀθήνησι
σχεδὸν ἔτη πεντήκοντα καὶ πρὸς τοῖς τῶν προγεγο-

---

22 *τὸ μὲν* — 23 *χαλεπόν* habet **F in marg. fol. 209v med.**

νότων ὑπομνήμασι γενόμενος ὑπέλαβε τὰς μεγίστας
ἀφορμὰς ἔχειν πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἀγνοῶν, ὥς γ'
2 *ἐμοὶ δοκεῖ. ἐχούσης γάρ τι παραπλήσιον τῆς ἱστορίας*
καὶ τῆς ἰατρικῆς διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁλοσχερεῖς δια-
φορὰς ἑκατέραν αὐτῶν ὑπάρχειν τριμερῆ, παραπλη-
σίους εἶναι συμβαίνει καὶ τὰς τῶν ἐπιβαλλομένων
3 *ἐπ' αὐτὰς διαθέσεις· οἷον εὐθέως τῆς ἰατρικῆς, ἑνὸς*
μὲν μέρους αὐτῆς ὑπάρχοντος λογικοῦ, τοῦ δ' ἑξῆς
διαιτητικοῦ, τοῦ δὲ τρίτου χειρουργικοῦ καὶ φαρ-
*μακευτικοῦ, γένους *** ὁλοσχερῶς. ε ..... μαι τῷ*
4 *καταψεύδεσθαι τοῦ ἐπιτηδεύματος *** τὸ δὲ λογι-*
κόν, ὃ δὴ πλεῖστον ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἄρχεται
παρὰ τῶν Ἡροφιλείων καὶ Καλλιμαχείων ἐκεῖ προσ-
αγορευομένων, τοῦτο μέρος μέν τι κατέχει τῆς
ἰατρικῆς, κατὰ δὲ τὴν ἐπίφασιν καὶ τὴν ἐπαγγελίαν **751.**
τοιαύτην ἐφέλκεται φαντασίαν ὥστε δοκεῖν μηδένα
5 *τῶν ἄλλων κρατεῖν τοῦ πράγματος· οὓς ὅταν ἐπὶ*
τὴν ἀλήθειαν ἀπαγαγὼν ἄρρωστον ἐγχειρίσῃς, τοσ-
οῦτον ἀπέχοντες εὑρίσκονται τῆς χρείας ὅσον [καὶ]
843. *οἱ μηδὲν ἀνεγνωκότες ἁπλῶς ἰατρικὸν ὑπόμνημα·*
οἷς ἤδη τινὲς τῶν ἀρρώστων ἐπιτρέψαντες αὑτοὺς
διὰ τὴν ἐν λόγῳ δύναμιν οὐδὲν ἔχοντες δεινὸν τοῖς
6 *ὅλοις πολλάκις ἐκινδύνευσαν. εἰσὶ γὰρ ἀληθῶς*
ὅμοιοι τοῖς ἐκ βυβλίου κυβερνῶσιν· ἀλλ' ὅμως
οὗτοι μετὰ φαντασίας ἐπιπορευόμενοι τὰς πόλεις,

---

10. 11 sententiam loci valde mutilati fuisse hanc: *nam, exempli gratia, cum medicinae tres partes sint, has adoriuntur homines quidam, veram scientiam nullam afferentes sed audaciam et ipsius artis contemtum* Geelius exponit; sed recte Hultschio videntur post *ἐπιτηδεύματος* quoque nonnulla deesse 19 *καὶ* M, del. *BW*, v. Fleckeis. annal. 1889, 681 s.

ἐπειδὰν ἀθροίσωσι τοὺς ὄχλους *** ἐπ' ὀνόματος,
τοὺς ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἀληθινὴν πεῖραν δεδω-
κότας αὐτῶν εἰς τὴν ἐσχάτην ἄγουσιν ἀπορίαν καὶ
καταφρόνησιν παρὰ τοῖς ἀκούουσι, τῆς τοῦ λόγου
πιθανότητος καταγωνιζομένης πολλάκις τὴν ἐπ'
αὐτῶν τῶν ἔργων δοκιμασίαν. τὸ δὲ τρίτον, τὸ 7
τὴν ἀληθινὴν προσφερόμενον ἕξιν ἐν ἑκάστοις τῶν
ἐπιτηδευμάτων, οὐ μόνον ὑπάρχει σπάνιον, ἀλλὰ
καὶ πολλάκις ὑπὸ τῆς στωμυλίας καὶ τόλμης ἐπισκο-
τεῖται διὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀκρισίαν. τὸν αὐτὸν 25e
δὴ τρόπον καὶ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας ὑπαρχούσης
τριμεροῦς, τῶν δὲ μερῶν αὐτῆς ἑνὸς μὲν ὄντος
τοῦ περὶ τὴν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι πολυπραγμοσύνην
καὶ τὴν παράθεσιν τῆς ἐκ τούτων ὕλης, ἑτέρου δὲ
τοῦ περὶ τὴν θέαν τῶν πόλεων καὶ τῶν τόπων
περί τε ποταμῶν καὶ λιμένων καὶ καθόλου τῶν
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἰδιωμάτων καὶ διαστη-
μάτων, τρίτου δὲ τοῦ περὶ τὰς πράξεις τὰς πολιτι-
κάς, παραπλησίως ἐφίενται μὲν ταύτης πολλοὶ διὰ 2
τὴν προγεγενημένην περὶ αὐτῆς δόξαν, προσφέρον-
ται δὲ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν γρα-
φόντων ἁπλῶς δίκαιον οὐδὲν πλὴν εὐχέρειαν καὶ
τόλμαν καὶ ῥᾳδιουργίαν, παραπλήσιον τοῖς φαρμα- 3
κοπώλαις δοξοκοποῦντες καὶ πρὸς χάριν λέγοντες

---

1 *ἐπ' ὀνόματος* M, vulgo cum prioribus coniunctum ad *τοὺς — δεδωκότας — ἄγουσιν* rettulit *Hu*, *ἐπὶ βήματος* Luchtius, *τοὺς ἐπ' ὀνόματος* Cobetus Mnemos. 1862, 28, *ὑπὸ κομπάσματος* Ernestus Schulzius de excerpt. Constant. p. 6 ann. 3, lacunam indicavit et supplevit verbis *μόνον οὐ καλοῦντες* coll. V 35, 2 *BW*   22 *πλὴν* M, *πολλὴν* Wielandtius de Pol. archetypo p. 54, sed v. Cobetum Mnemos. 1862, 28   24 *βλέποντες* M, *λέγοντες* corr. Campius in interpretatione Germanica p. 1004 ann. 1 (v. Krebsium *Die Präpos.* cet. p. 127)

ἀεὶ τὰ πρὸς τοὺς καιροὺς ἕνεκα τοῦ πορίζειν τὸν
βίον διὰ τούτων· περὶ ὧν οὐκ ἄξιον πλείω ποι-
4 *εῖσθαι λόγον. ἔνιοι δὲ τῶν δοκούντων εὐλόγως*
844. *προσάγειν πρὸς τὴν ἱστορίαν, καθάπερ οἱ λογικοὶ*
τῶν ἰατρῶν ἐνδιατρίψαντες ταῖς βυβλιοθήκαις καὶ 752.
καθόλου τὴν ἐκ τῶν ὑπομνημάτων περιποιησάμενοι
πολυπειρίαν πείθουσιν αὑτοὺς ὡς ὄντες ἱκανοὶ πρὸς
τὴν ἐπιβολήν, καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀρκούντως δοκοῦσι
*προσφέρεσθαι, *** μέρος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πρὸς*
5 *τὴν (πραγματικὴν) ἱστορίαν· τὸ γὰρ ἐποπτεῦσαι τὰ*
πρότε(ρον ὑπομνήματα) πρὸς (μὲν τὸ γνῶναι) τὰς
τῶν ἀρχαίων διαλήψεις καὶ τὰς ἐννοίας (ἃς πρὶν)
εἶχον ὑπὲρ (διαθ)έσεων, τόπων, ἐθνῶν, πολιτειῶν,
πράξεων, (ἔτι δὲ) πρὸς τὸ (συνεῖναι) τὰς ἑκάστων
περιστάσεις καὶ τύχας, αἷς κέχρηνται κατὰ τοὺς
6 *ἀνωτέρω χρόνους, εὔχρηστόν ἐστι· συνεφίστησι γὰρ*
τὰ προγεγονότα πρὸς τὸ μέλλον ἡμᾶς οἰκείως, ἐάν
τις ὑπὲρ ἑκάστων ἀληθινῶς ἱστορῇ τὰ παρεληλυ-
7 *θότα· τό γε μὴν ἀπ' αὐτῆς ταύτης (τῆς) δυνάμεως*
ὁρμηθέντα πεπεῖσθαι γράφειν τὰς ἐπιγινομένας
πράξεις καλῶς, ὃ πέπεισται Τίμαιος, τελέως εὔηθες

9 post *προσφέρεσθαι|εἰ* evanuerunt triginta fere litterae in M, *τὴν ἐπιβολὴν καὶ (ἔντευξιν· ἀλλ' οὐ τὸ) ἀρκοῦν δοκοῦσι προσφέρεσθαι, εἰ (μηδὲν ἄλλο τυγχάνουσι προσφερό)-μενοι, ὡς ἐμοὶ* cet. Spengelius act. societ. Graec. I (1836) 29, *προσφέρεσθαι, εἰ (νὴ μὰ Δία εὑρίσκονται ἓν μόνον παρέχοντες) μέρος* Heysius, *τὴν ἐπιβολὴν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρκοῦντα δοκοῦσι προσφέρεσθαι, εἰ (μὴ πλεῖον ἢ ἓν μόνον παρέχουσι) μέρος* Campius Philol. 1847, 347, *προσφέρεσθαι (ἓν μόνον ἐκ τῶν τριῶν προσφερόμενοι) μέρος* cet. Cobetus Mnemos. 1862, 29, *προσφέρεσθαι (καίπερ προσαγαγόντες προδήλως ἓν μόνον) μέρος* *BW* 12 (*ἀεὶ ἃς*) Heysius, (*ἃς πρὶν*) *BW* 13 *ἐνίων τόπων* M vulgo, *ἀνθρώπων πόλεων* Campius Philol. 1847, 347, *πόλεων τόπων* idem coni. in interpretatione Germanica p. 1004 ann. 2, corr. *BW*

καὶ παραπλήσιον ὡς ἂν εἴ τις τὰ τῶν ἀρχαίων
ζωγράφων ἔργα θεασάμενος ἱκανὸς οἴοιτο ζωγράφος
εἶναι καὶ προστάτης τῆς τέχνης.

Δῆλον (δ') ἔσται τὸ λεγόμενον ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν 25^f
ἐπιφερομένων, οἷον εὐθέως ἐκ τῶν συμβεβηκότων
Ἐφόρῳ κατὰ τόπους τινὰς τῆς ἱστορίας. ἐκεῖνος γὰρ
ἐν τοῖς πολεμικοῖς τῶν μὲν κατὰ θάλατταν ἔργων
ἐπὶ ποσὸν ὑπόνοιαν ἐσχηκέναι μοι δοκεῖ, τῶν δὲ
κατὰ γῆν ἀγώνων ἄπειρος εἶναι τελέως. τοιγαροῦν 2
ὅταν μὲν πρὸς τὰς περὶ Κύπρον ναυμαχίας καὶ τὰς
845. περὶ Κνίδον ἀτενίσῃ τις, αἷς ἐχρήσανθ' οἱ βασιλέως
στρατηγοὶ πρὸς Εὐαγόραν τὸν Σαλαμίνιον καὶ πά-
λιν πρὸς Λακεδαιμονίους θαυμάζειν τὸν συγγραφέα
καὶ κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κατὰ τὴν ἐμπειρίαν (εἰκὸς)
καὶ πολλὰ τῶν χρησίμων ἀπενέγκασθαι πρὸς τὰς
ὁμοίας περιστάσεις· ὅταν δὲ τὴν περὶ Λεῦκτρα 3
μάχην ἐξηγῆται Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων ἢ τὴν
ἐν Μαντινείᾳ πάλιν τῶν αὐτῶν τούτων, ἐν ᾗ καὶ
μετήλλαξε τὸν βίον Ἐπαμινώνδας, ἐν τούτοις ἐὰν
ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ἐπιστήσας τις θεωρῇ τὰς ἐκτά-
ξεις καὶ μετατάξεις τὰς κατ' αὐτοὺς τοὺς κινδύνους,
γελοῖος φαίνεται καὶ παντελῶς ἄπειρος καὶ ἀόρατος
τῶν τοιούτων ὤν. ὁ μὲν οὖν ἐν τοῖς Λεύκτροις 4
κίνδυνος ἁπλοῦς γεγονὼς καὶ καθ' ἕν τι μέρος τῆς **753.**
δυνάμεως οὐ λίαν ἐκφανῆ ποιεῖ τὴν τοῦ συγγρα-
φέως ἀπειρίαν· ὁ δὲ περὶ τὴν Μαντίνειαν τὴν μὲν
ἔμφασιν ἔχει ποικίλην καὶ στρατηγικήν, ἔστι δ'
ἀνυπόστατος καὶ τελέως ἀδιανόητος τῷ συγγραφεῖ.
τοῦτο δ' ἔσται δῆλον, ἐάν τις τοὺς τόπους ὑποθέ- 5

---

13 θαυμάζειν M, θαυμάσει Geelius, θαυμάσαι (πάρεστι) Luchtius   14 εἰκὸς add. *BW*

μενος ἀληθινῶς ἐπιμετρῇ τὰς κινήσεις τὰς ὑπ
6 *αὐτοῦ δηλουμένας. τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ Θεο-*
πόμπῳ καὶ μάλιστα Τιμαίῳ, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος·
7 *οὗ μὲν γὰρ ἂν ὑπὲρ τῶν τοιούτων κεφαλαιώδη*
ποιήσωνται τὴν ὑπόθεσιν, διαλανθάνουσιν, οὗ δ'
ἂν βουληθῶσι διαθέσθαι καὶ συνυποδεῖξαί τι τῶν
κατὰ μέρος, τοιοῦτοι φαίνονται καὶ πάντως οἷος
Ἔφορος. —
25g *Ὅτι οὔτε περὶ τῶν κατὰ πόλεμον συμβαινόντων*
δυνατόν ἐστι γράψαι καλῶς τὸν μηδεμίαν ἐμπειρίαν
ἔχοντα τῶν πολεμικῶν ἔργων οὔτε περὶ τῶν ἐν ταῖς
πολιτείαις τὸν μὴ πεπειραμένον τῶν τοιούτων πρά-
2 *ξεων καὶ περιστάσεων. λοιπὸν οὔτ' ἐμπείρως ὑπὸ*
846. *τῶν βυβλιακῶν οὔτ' ἐμφαντικῶς οὐδενὸς γραφομένου*
συμβαίνει τὴν πραγματείαν ἄπρακτον γίνεσθαι τοῖς
ἐντυγχάνουσιν· εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας ἐξέλοι τις
τὸ δυνάμενον ὠφελεῖν ἡμᾶς, τὸ λοιπὸν αὐτῆς ἄζη-
3 *λον καὶ ἀνωφελὲς γίνεται παντελῶς. ἔτι δὲ περὶ*
τῶν πόλεων καὶ τόπων ὅταν ἐπιβάλωνται γράφειν
τὰ κατὰ μέρος, ὄντες ἀτριβεῖς τῆς τοιαύτης ἐμπει-
ρίας, δῆλον ὡς ἀνάγκη συμβαίνειν τὸ παραπλή-
σιον, καὶ πολλὰ μὲν ἀξιόλογα παραλείπειν, περὶ
πολλῶν δὲ ποιεῖσθαι πολὺν λόγον οὐκ ἀξίων ὄντων·
4 *ὃ δὴ συμβαίνει μάλιστα Τιμαίῳ διὰ τὴν ἀορασίαν.* —
25h *Ὅτι Τίμαιός φησιν ἐν τῇ τριακοστῇ καὶ τετάρτῃ*

---

8 **des. M 43, 18 H.** 9 **M 43, 19 H.** 18 *καὶ ἀνωφελὲς* M, del. Wielandtius de Pol. archetypo p. 42, *καὶ ἀφελὲς* coni. Heysius, (sed v. Cobetum Mnemos. 1862, 30), *καλυσιτελές* coni. *Hu* (sed. v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 689 s.), libri scripturam merito tuetur Kaelkerus quaest. de eloc. Polyb. p. 270 24 **des. M 43, 31 H.** 25 **M 43, 32 H.** *Τίμαιος*] v. Muelleri fragm. histor. Graec. I n. 139

βύβλῳ 'πεντήκοντα συνεχῶς ἔτη διατρίψας Ἀθή-
νησι ξενιτεύων καὶ πάσης ὁμολογουμένως ἄπειρος
[ἐγένετο] πολεμικῆς χρείας, ἔτι δὲ καὶ τῆς τῶν τό-
πων θέας'. λοιπὸν ὅταν εἴς τι τῶν μερῶν τούτων 2
ἐμπέσῃ κατὰ τὴν ἱστορίαν, πολλὰ μὲν ἀγνοεῖ καὶ
ψεύδεται· κἄν ποτε δὲ τῆς ἀληθείας ἐπιψαύσῃ, παρα-
πλήσιός ἐστι τοῖς ζωγράφοις τοῖς ἀπὸ τῶν (ἀνασε-
σ)αγμένων θυλάκων ποιουμένοις τὰς ὑπογραφάς·
καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἡ μὲν ἐκτὸς ἐνίοτε γραμμὴ 3 **754.**
σῴζεται, τὸ δὲ τῆς ἐμφάσεως καὶ τῆς ἐνεργείας τῶν
ἀληθινῶν ζῴων ἄπεστιν, ὅπερ ἴδιον ὑπάρχει τῆς
ζωγραφικῆς τέχνης. τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ
Τίμαιον καὶ καθόλου τοὺς ἀπὸ ταύτης τῆς βυβλια-
κῆς ἕξεως ὁρμωμένους· ἡ γὰρ ἔμφασις τῶν πραγ- 4
μάτων αὐτοῖς ἄπεστι διὰ τὸ μόνον ἐκ τῆς αὐτο-
παθείας τοῦτο γίνεσθαι τῆς τῶν συγγραφέων· ὅθεν
οὐκ ἐντίκτουσιν ἀληθινοὺς ζήλους τοῖς ἀκούουσιν
847. οἱ μὴ δι' αὐτῶν πεπορευμένοι τῶν πραγμάτων. ἦ 5
καὶ τοιαύτας ᾤοντο δεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ὑπ-
άρχειν ἐμφάσεις οἱ πρὸ ἡμῶν ὥσθ', ὅτε μὲν ὑπὲρ
πολιτικῶν ὁ λόγος εἴη πραγμάτων, ἐπιφθέγγεσθαι
διότι κατ' ἀνάγκην ὁ γράφων πεπολίτευται καὶ
πεῖραν ἔσχηκε τῶν ἐν τούτῳ τῷ μέρει συμβαινόν-
των, ὅτε δὲ περὶ πολεμικῶν, ὅτι πάλιν ἐστράτευκε
καὶ κεκινδύνευκε, καὶ μὴν ὅτε περὶ βιωτικῶν, ὅτι
τέτραφε τέκνα καὶ μετὰ γυναικὸς ἔζηκε. τὸ δὲ

---

3 *ἐγένετο* M, delendum putat ab epitomatore imperite insertum *BW* 10 *ἐνεργείας* M, *ἐναργείας* edit. Didotiana, sed v. Wundererum coniect. Polyb. Erlang. 1885 p. 6 s. 26 *τέτραφε* M, non tentandum, v. Alfredum Eberhardum observ. Polyb. partic. p. 35 ann. 6 et *Hu* tom. IV p. 1400

παραπλήσιον καὶ (περὶ) τῶν ἄλλων τοῦ βίου μερῶν·
6 ὃ παρὰ μόνοις εἰκὸς εὑρίσκεσθαι τῶν συγγραφέων
τοῖς δι' αὑτῶν πεπορευμένοις τῶν πραγμάτων καὶ
τοῦτο τὸ μέρος περιπεποιημένοις τῆς ἱστορίας. πάν-
των μὲν οὖν οἷον αὐτουργὸν γενέσθαι καὶ δράστην
δυσχερὲς ἴσως, τῶν μέντοι μεγίστων καὶ κοινοτά-
25[1] των ἀναγκαῖον. ὅτι δὲ τὸ λεγόμενον οὐκ ἀδύνατον,
ἱκανὸν ὑπόδειγμα πρὸς πίστιν ὁ ποιητής, παρ' ᾧ
πολὺ τὸ τῆς τοιαύτης ἐμφάσεως ἴδοι τις ἂν ὑπάρ-
2 χον. ἐξ ὧν πᾶς ἂν εἰκότως συγκατάθοιτο τρίτον
εἶναι μέρος τῆς ἱστορίας καὶ τρίτην ἔχειν τάξιν τὴν
3 ἐκ τῶν ὑπομνημάτων πολυπραγμοσύνην. ὡς δ'
ἀληθές ἐστι τὸ νυνὶ λεγόμενον καὶ ἐκφανέστατον
γένοιτ' ἂν ἐπί τε τῶν συμβουλευτικῶν καὶ παρα-
κλητικῶν, ἔτι δὲ πρεσβευτικῶν λόγων, οἷς κέχρη-
4 ται Τίμαιος. ὀλίγοι μὲν γὰρ καιροὶ πάντας ἐπι-
δέχονται διαθέσθαι τοὺς ἐνόντας λόγους, οἱ δὲ
πλεῖστοι βραχεῖς [καί] τινας τῶν ὑπόντων, καὶ τού-
των τινὰς μὲν οἱ νῦν, ἄλλους δ' οἱ προγεγονότες,
καὶ τινὰς μὲν Αἰτωλοὶ προσίενται, τινὰς δὲ Πελο-
5 ποννήσιοι, τινὰς δ' Ἀθηναῖοι. καὶ τὸ μὲν ματαίως 755.
848. καὶ ἀκαίρως [καὶ] πρὸς πάντα πάντας διεξιέναι τοὺς
ἐνόντας λόγους, ὃ ποιεῖ Τίμαιος πρὸς πᾶσαν ὑπό-
θεσιν εὑρεσιλογῶν, τελέως ἀνάληθες καὶ μειρακι-

1 καὶ M, καὶ περὶ vel καὶ ἐπὶ Geelius, περὶ Luchtius, κἀπὶ *Be*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 687   18 καί τινας M, καθ' ἕκαστα *Hu*, καί seclusit *BW* coll. IV 19, 10   21. 22 καὶ διό|περ ἀθηναῖοι καίρω M secundum Maium, . . . |περ ἀθηναῖοι καίρωι M secundum Heysium, τὸ δὲ παρεκβαίνειν *Hu* et ἀκαίρως Orellius ind. lect. acad. Turic. 1834 p. 5, καὶ τὸ μὲν ματαίως καὶ ἀκαίρως *BW*   22 καὶ M, δὲ καὶ Heysius, seclusit καὶ *BW*

ῶδες καὶ διατριβικόν — ἅμα καὶ πολλοῖς ἀποτυχίας
αἴτιον ἤδη τοῦτο γέγονε καὶ καταφρονήσεως — τὸ δὲ
τοὺς ἁρμόζοντας καὶ καιρίους ἀεὶ λαμβάνειν, τοῦτ'
ἀναγκαῖον. ἀστάτου δὲ τῆς χρείας οὔσης καὶ πόσοις 6
καὶ ποίοις τῶν ἐνόντων χρηστέον, ἀλλοιοτέρου τινὸς
δεῖ ζήλου καὶ παραγγέλματος, εἰ μέλλομεν μὴ βλά-
πτειν, ἀλλ' ὠφελεῖν τοὺς ἀναγινώσκοντας. ἔστι μὲν 7
οὖν ὁ καιρὸς ἐν πᾶσι δυσπαράγγελτος, οὐ μὴν
ἀδύνατος εἰς ὑπόνοιαν ἀχθῆναι διὰ τῶν ἐκ τῆς
αὐτοπαθείας καὶ τριβῆς θεωρημάτων· ἐπὶ δὲ τοῦ
παρόντος μάλιστ' ἂν ὑπονοηθείη τὸ λεγόμενον ἐκ
τούτων. εἰ γὰρ οἱ συγγραφεῖς ὑποδείξαντες τοὺς 8
καιροὺς καὶ τὰς ὁρμὰς καὶ διαθέσεις τῶν βουλευο-
μένων, κἄπειτα τοὺς κατ' ἀλήθειαν ῥηθέντας λόγους
ἐκθέντες διασαφήσαιεν ἡμῖν τὰς αἰτίας, δι' ἃς ἢ
κατευστοχῆσαι συνέβη τοὺς εἰπόντας ἢ διαπεσεῖν,
γένοιτ' ἄν τις ἔννοια τοῦ πράγματος ἀληθινή, καὶ
δυναίμεθ' ἂν ἅμα μὲν διακρίνοντες, ἅμα δὲ μετα-
φέροντες ἐπὶ τὰ παραπλήσια κατευστοχεῖν ἀεὶ τῶν
προκειμένων. ἀλλ' ἔστιν, οἶμαι, τὸ μὲν αἰτιολογεῖν 9
δυσχερές, τὸ δὲ ῥησικοπεῖν (ἐν) τοῖς βυβλίοις ῥᾴ-
διον, καὶ τὸ μὲν ὀλίγα καιρίως εἰπεῖν καὶ τούτου
παραγγελίαν εὑρεῖν ὀλίγοις ἐφικτόν, τὸ δὲ πολλὰ
διαθέσθαι καὶ ματαίως τῶν ἐν μέσῳ κειμένων καὶ
κοινόν.

Ἵνα δὲ καὶ περὶ ταῦτα βεβαιωσώμεθα τὴν ἀπό- 25^{k}
φασιν τὴν ὑπὲρ Τιμαίου, καθάπερ καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς
ἀγνοίας, ἔτι δὲ τῆς ἑκουσίου ψευδογραφίας, βραχέα
προοισόμεθα τῶν ὁμολογουμένων αὐτοῦ λόγων ἐπ'

---

1 ἅμα καὶ — 2 καταφρονήσεως distinxit *BW* 9 ἀν-αχθῆναι M, corr. Cobetus Mnemos. 1862, 37

2 *ὀνόματος.* — ὅτι *τῶν δεδυναστευκότων ἐν Σικελίᾳ
μετὰ Γέλωνα τὸν ἀρχαῖον πραγματικωτάτους ἄνδρας*
849. *παρειλήφαμεν Ἑρμοκράτην, Τιμολέοντα, Πύρρον τὸν
Ἠπειρώτην, οἷς ἥκιστ' ἂν δέοι περιάπτειν μειρα-*
3 *κιώδεις καὶ διατριβικοὺς λόγους. ὁ δέ φησιν ἐν* 756.
*τῇ μιᾷ καὶ εἰκοστῇ βύβλῳ, καθ' ὃν καιρὸν Εὐρυ-
μέδων παραγενόμενος εἰς Σικελίαν παρεκάλει τὰς
πόλεις εἰς τὸν κατὰ τῶν Συρακοσίων πόλεμον, τότε
τοὺς Γελῴους κάμνοντας τῷ πολέμῳ διαπέμψασθαι*
4 *πρὸς τοὺς Καμαριναίους ὑπὲρ ἀνοχῶν· τῶν δὲ προ-
θύμως δεξαμένων, μετὰ ταῦτα πρεσβεύειν ἑκατέρους
πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συμμάχους καὶ παρακαλεῖν ἄν-
δρας ἐκπέμψαι πιστούς, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς
Γέλαν βουλεύσονται περὶ διαλύσεως καὶ τῶν κοινῇ*
5 *συμφερόντων. παραγενομένων δὲ τῶν συνέδρων,
καὶ διαβουλίου προτεθέντος τοιούτοις τισὶ χρώμενον*
6 *εἰσάγει λόγοις τὸν Ἑρμοκράτην. ἐπαινέσας γὰρ ὁ
προειρημένος ἀνὴρ τοὺς Γελῴους καὶ τοὺς Καμα-
ριναίους, πρῶτον μὲν ὡς αὐτῶν ποιησάντων τὰς
ἀνοχάς, δεύτερον ὅτι τοῦ περὶ διαλύσεως γενέσθαι
λόγους αἴτιοι καθεστήκασι, τρίτον ὅτι προνοηθεῖεν
τοῦ μὴ βουλεύεσθαι τὰ (πλήθη περὶ τῶν δι)αλύ-
σεων, ἀλλὰ (τοὺς προεστῶ)τας τῶν πολιτῶν (τοὺς)
σαφῶς εἰδότας τίνα διαφορὰν ὁ πόλεμος ἔχει τῆς*
7 *εἰρήνης, μετὰ δὲ ταῦτα δύ' ἢ τρία λαβὼν ἐπιχει-
ρήματα πραγματικά, λοιπόν (φησιν) αὐτοὺς ἐπιστή-
σαντας μαθεῖν ἡλίκην ὁ πόλεμος διαφορὰν ἔχει τῆς
εἰρήνης, μικρῷ πρότερον εἰρηκὼς ὅτι κατ' (αὐτὸ*

---

6 *μιᾷ καὶ εἰκοστῇ βύβλῳ*] v. Muelleri fragm. hist. Graec. I n. 97   24 *ἔχει ὁ πόλεμος*] verba transposuit Hultschio auctore *BW*

*τοῦτο) χάριν ἔχει τοῖς Γελῴοις τὸ μὴ γίνεσθαι τοὺς
λόγους (ἐν τοῖς πολλοῖς ἀλλ') ἐν συνεδρίῳ καλῶς
γινώσκοντι τὰς τοιαύτας περιπετείας. ἐξ ὧν ὁ* 8
Τίμαιος οὐ μόνον τῆς πραγματικῆς ἂν δόξειεν ἀπο-
850. *λείπεσθαι δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ταῖς διατρι-
βαῖς ἐπι(χειρήσεων οὐκ ὀλίγον) ἐλαττοῦσθαι. πάντες* 9
*γὰρ δήπουθεν οἴονται δεῖν τὰς ἀποδείξεις φέρειν
τῶν ἀγνοουμένων καὶ τῶν ἀπιστουμένων παρὰ τοῖς
ἀκροαταῖς, περὶ δὲ τῶν ἤδη γινωσκομένων μαται-
ότατον εἶναι πάντων καὶ παιδαριωδέστατον τὸ καθ-
ευρεσιλογεῖν . . . . μενον ἢ τὸ γινω-
σκόμενον. ὁ δὲ χωρὶς τῆς ὅλης παραπτώσεως τοῦ* 10
*(διατε)θεῖσθαι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ λόγου πρὸς
τὰ καθάπαξ μὴ προσδεόμενα λόγου καὶ λήμμασι
κέχρηται τοιούτοις, οἷς τὸν μὲν Ἑρμοκράτην τίς ἂν* 11
*κεχρῆσθαι πιστεύσειε, τὸν συναγωνισάμενον μὲν
Λακεδαιμονίοις τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν,* 757.
*αὐτανδρὶ δὲ χειρωσάμενον τὰς Ἀθηναίων δυνάμεις
καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ Σικελίαν, ἀλλ' οὐδὲ μει-
ράκιον τὸ τυχόν; ὅς γε πρῶτον μὲν οἴεται δεῖν* 26
*ἀναμνησθῆναι τοὺς συνέδρους διότι τοὺς κοιμωμέ-
νους τὸν ὄρθρον ἐν μὲν τῷ πολέμῳ διεγείρουσιν
αἱ σάλπιγγες, κατὰ δὲ τὴν εἰρήνην οἱ ὄρνιθες. μετὰ* 2
*δὲ ταῦτα τὸν Ἡρακλέα φησὶ τὸν μὲν Ὀλυμπίων
ἀγῶνα θεῖναι καὶ τὴν ἐκεχειρίαν δεῖγμα ποιούμενον
τῆς αὑτοῦ προαιρέσεως, ὅσοις δ' ἐπολέμησε, τού-
τους πάντας βεβλαφέναι κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ κατ'*

---

10 *εἶναι* [*ἀλλὰ καὶ*] *παι* | M secundum Maium, *εἶναι ἅμα δὲ καὶ* | M secundum Heysium; pro *ἅμα δὲ*, quae verba haud ita certa esse videntur, *πάντων* corr. *BW* 20 **inc. F fol. 213r prim.:** *πρῶτον μὲν* cet. 22 *διεγείρουσι* F 24 *φησὶν* F

ἐπιταγήν, ἑκουσίως δὲ παραίτιον οὐδενὶ γεγονέναι
3 *κακοῦ τῶν ἀνθρώπων. ἑξῆς δὲ τούτοις παρὰ μὲν*
τῷ ποιητῇ τὸν Δία παρεισάγεσθαι δυσαρεστούμενον
τῷ Ἄρει καὶ λέγοντα

851. *ἔχθιστος δέ μοί ἐσσι θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν·*
αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε.

4 *ὁμοίως δὲ καὶ τὸν φρονιμώτατον τῶν ἡρώων λέγειν*

ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.

5 *ὁμογνωμονεῖν δὲ τῷ ποιητῇ καὶ τὸν Εὐριπίδην, ἐν*
οἷς φησιν,

εἰρήνα βαθύπλουτε,
καλλίστα μακάρων θεῶν,
ζῆλός μοι σέθεν, ὡς χρονίζεις.
δέδοικα δὲ μὴ πρὶν ὑπερβάλῃ με γῆρας,
πρὶν σὰν χαρίεσσαν προσιδεῖν ὥραν
καὶ καλλιχόρους ἀοιδὰς
φιλοστεφάνους τε κώμους.

6 *ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὁμοιότατον εἶναί φησι τὸν μὲν*
πόλεμον τῇ νόσῳ, τὴν δ' εἰρήνην τῇ ὑγιείᾳ· τὴν
μὲν γὰρ καὶ τοὺς κάμνοντας ἀναλαμβάνειν, ἐν ᾧ
7 *δὲ καὶ τοὺς ὑγιαίνοντας ἀπόλλυσθαι. καὶ κατὰ μὲν*
τὴν εἰρήνην τοὺς πρεσβυτέρους ὑπὸ τῶν νέων
θάπτεσθαι κατὰ φύσιν, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τἀναντία,
8 *τὸ δὲ μέγιστον ἐν μὲν τῷ πολέμῳ μηδ' ἄχρι τῶν*
τειχῶν εἶναι τὴν ἀσφάλειαν, κατὰ δὲ τὴν εἰρήνην

---

1 *κακοῦ οὐδενὶ γεγονέναι* M[s]FS, *οὐδενὶ γεγονέναι κακοῦ* *BW* v. II 67 5—18 versus continuo scripti sunt in MS, signis discernuntur in F 5. 6 Hom. Il. V 890 s. 5 *ἔχουσι* F 8. 9 Hom. Il. IX 63 s. 12 ss. Euripid. fragm. 453 ed.[2] Nauck

*μέχρι τῶν τῆς χώρας ὅρων, καὶ τούτοις ἕτερα παρα-
πλήσια. θαυμάζω δὴ τίσι ποτ' ἂν ἄλλοις ἐχρήσατο* 9 758.
*λόγοις ἢ προφοραῖς μειράκιον ἄρτι γενόμενον περὶ
διατριβὰς καὶ (τὰς) ἐκ τῶν ὑπομνημάτων πολυ-
πραγμοσύνας καὶ βουλόμενον παραγγελματικῶς ἐκ*
852. *τῶν παρεπομένων τοῖς προσώποις ποιεῖσθαι τὴν
ἐπιχείρησιν· δοκεῖ γὰρ (οὐχ ἑτ)έροις, ἀλλὰ τούτοις
οἷς Τίμαιος Ἑρμοκράτην κεχρῆσθαί φησι.*

Τί δὲ πάλιν ὅταν ὁ Τιμολέων ἐν τῇ αὐτῇ βύβλῳ 26a
*παρακαλῶν τοὺς Ἕλληνας πρὸς τὸν ἐπὶ τοὺς Καρ-
χηδονίους κίνδυνον, καὶ μόνον οὐκ ἤδη μελλόντων
συνάγειν εἰς τὰς χεῖρας τοῖς ἐχθροῖς πολλαπλασίοις
οὖσι, πρῶτον μὲν ἀξιοῖ μὴ βλέπειν αὐτοὺς πρὸς τὸ
πλῆθος τῶν ὑπεναντίων, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀνανδρίαν;
καὶ γὰρ τῆς Λιβύης ἁπάσης συνεχῶς οἰκουμένης καὶ* 2
*πληθυούσης ἀνθρώπων, ὅμως ἐν ταῖς παροιμίαις,
ὅταν περὶ ἐρημίας ἔμφασιν βουλώμεθα ποιῆσαι, λέ-
γειν ἡμᾶς 'ἐρημότερα τῆς Λιβύης', οὐκ ἐπὶ τὴν
ἐρημίαν φέροντας τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀναν-
δρίαν τῶν κατοικούντων. καθόλου δέ, φησί, τίς* 3
*ἂν φοβηθείη τοὺς ἄνδρας, οἵτινες τῆς φύσεως
τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις δεδωκυίας ἴδιον παρὰ τὰ
λοιπὰ τῶν ζῴων, λέγω δὲ τὰς χεῖρας, ταύτας παρ*

---

1 *παραπλήσια*: **des. F fol. 213v prim.** 7 *δοκεῖ γὰρ . . . πρὸς ἄλλα* M secundum Maium, *δοκεῖ δ . . . . ἄλλα* M secundum Heysium, *δοκεῖ γὰρ (οὐχ ἑτ)έροις* supplevit *BW* monente *Hu*. qui tamen totum illud enuntiatum putat esse epitomatoris, *δοκεῖ γάρ (μοι οὐκ ἂν ἄλλοις χρήσασθαι) ἀλλὰ* infelicissime suspicatur Herwerdenus Mnemos. 1874, 73 9 *τῇ αὐτῇ βύβλῳ*] v. Muelleri fragm. hist. Graec. I p. 226 11 *καὶ μόνον* M[s], *καὶ ὅσον* Cobetus Mnemos. 1876, 359, sed v. Wundererum coni. Pol. p. 18 et *BW* Fleckeis. annal. 1889, 684

ὅλον τὸν βίον ἐντὸς τῶν χιτώνων ἔχοντες ἀπρά-
4 κτους περιφέρουσι; τὸ δὲ μέγιστον ὅτι καὶ ὑπὸ
τοῖς χιτωνίσκοις, φησί, περιζώματα φοροῦσιν, ἵνα
μηδ᾽ ὅταν ἀποθάνωσιν ἐν ταῖς μάχαις φανεροὶ γέ-
νωνται τοῖς ὑπεναντίοις ....

26[b] Ὅτι Γέλωνος ἐπαγγελλομένου τοῖς Ἕλλησι δισ-
μυρίοις πεζοῖς, διακοσίαις δὲ ναυσὶ καταφράκτοις
βοηθήσειν, ἐὰν αὐτῷ τῆς ἡγεμονίας ἢ τῆς κατὰ γῆν
ἢ τῆς κατὰ θάλατταν παραχωρήσωσι, φασὶ τοὺς
προκαθημένους ἐν Κορίνθῳ τῶν Ἑλλήνων πραγ-
ματικώτατον ἀπόκριμα δοῦναι τοῖς παρὰ τοῦ Γέ-
2 λωνος πρεσβευταῖς· ἐκέλευον γὰρ ὡς ἐπίκουρον ἔρ-
853. χεσθαι τὸν Γέλωνα μετὰ τῶν δυνάμεων, τὴν δ᾽
ἡγεμονίαν ἀνάγκῃ τὰ πράγματα περιθήσειν τοῖς
3 ἀρίστοις τῶν ἀνδρῶν· τοῦτο δ᾽ ἐστὶν οὐ καταφευ-
γόντων ἐπὶ τὰς Συρακοσίων ἐλπίδας, ἀλλὰ πιστευ-
όντων αὐτοῖς καὶ προκαλουμένων τὸν βουλόμενον 759.
ἐπὶ τὸν τῆς ἀνδρείας ἀγῶνα καὶ τὸν περὶ τῆς ἀρε-
4 τῆς στέφανον. ἀλλ᾽ ὅμως Τίμαιος εἰς ἕκαστα τῶν
προειρημένων τοσούτους ἐκτείνει λόγους καὶ τοι-
αύτην ποιεῖται σπουδὴν περὶ τοῦ τὴν μὲν Σικελίαν
μεγαλομερεστέραν ποιῆσαι τῆς συμπάσης Ἑλλάδος,
τὰς δ᾽ ἐν αὐτῇ πράξεις ἐπιφανεστέρας καὶ καλλίους
τῶν κατὰ τὴν ἄλλην οἰκουμένην, τῶν δ᾽ ἀνδρῶν
τῶν μὲν σοφίᾳ διενηνοχότων σοφωτάτους τοὺς ἐν
Σικελίᾳ, τῶν δὲ πραγματικῶν ἡγεμονικωτάτους καὶ
5 θειοτάτους τοὺς ἐκ Συρακουσῶν, ὥστε μὴ κατα-

---

4 ἄνδρες ὄντες add. ante φανεροὶ Campius in interpretatione Germanica p. 1014 ann. 1; sed videtur epitomator plura omisisse 5 **des. M 48, 11 H** 6 **M 48, 12 H.**
20 ἐντείνει M, corr. *Be*

*λιπεῖν ὑπερβολὴν τοῖς μειρακίοις τοῖς ἐν ταῖς δια-
τριβαῖς καὶ τοῖς (περι)πάτοις πρὸς τὰς παραδόξους
ἐπιχειρήσεις, ὅταν ἢ Θερσίτου λέγειν ἐγκώμιον ἢ
Πηνελόπης πρόθωνται ψόγον ἤ τινος ἑτέρου τῶν
τοιούτων.*

Λοιπὸν ἐκ τούτων διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρα- 26c
*δοξολογίας οὐκ εἰς σύγκρισιν, ἀλλ' εἰς καταμώκησιν
ἄγει καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς πράξεις ὧν βούλεται
προΐστασθαι, καὶ σχεδὸν εἰς τὸ παραπλήσιον ἐμ-
πίπτει τοῖς περὶ τοὺς ἐν Ἀκαδημείᾳ λόγους (πρὸς)
τὸν προχειρότατον λόγον ἠσκηκόσι. καὶ γὰρ ἐκεί-* 2
*νων τινὲς βουλόμενοι περί τε τῶν προφανῶς κατα-
ληπτῶν εἶναι δοκούντων καὶ περὶ τῶν ἀκαταλήπτων
εἰς ἀπορίαν ἄγειν τοὺς προσδιαλεγομένους τοιαύ-
ταις χρῶνται παραδοξολογίαις καὶ τοιαύτας εὐπο-
ροῦσι πιθανότητας ὥστε διαπορεῖν εἰ δυνατόν ἐστι*
854. *τοὺς ἐν Ἀθήναις ὄντας ὀσφραίνεσθαι τῶν ἑψομένων
ᾠῶν ἐν Ἐφέσῳ καὶ διστάζειν μή πως, καθ' ὃν και-
ρὸν ἐν Ἀκαδημείᾳ διαλέγονται περὶ τούτων, οὐχ*

---

1. 2 *τοῖς ἐν ταῖς διατριβαῖς καὶ*] *τοῖς ἐνδιατρίβουσι* coni. Geelius 2 *καὶ τοῖς τόποις* M, *καὶ τοῖς θάκοις* coni. Luchtius, *καὶ τοῖς πότοις* Orellius ind. lect. Turic. 1834 p. 6, *ἀσκουμένοις* Leutschius *Gött. gel. Anz.* 1855 p. 259, *ἱκανωτάτοις* *Hu*, *καὶ τοῖς περιπάτοις* monente Campio l. c. p. 1015 ann. 1 corr. *BW* coll. Athen. IV p. 163b, ubi hi sunt Batonis versus '*τοὺς τὸν φρόνιμον ζητοῦντας ἐν τοῖς περιπάτοις καὶ ταῖς διατριβαῖς ὥσπερ ἀποδεδρακότα*' 10 *ἀκαδημίᾳ* M[3], corr. *Di*, v. Meisterhansium *Gramm. d. att. Inschr.*[2] §.15 g, 28 10. 11 *λόγους τὸν προχειριστότατον λόγον* M, *λόγους τὸν προχειρότατον λόγον* auctore Geelio Heysius, *λόγους τὸν προχειρότατον γέλωτι* (cum hiatu intolerabili) Orellius l. c., *λόγους τοῖς τὰ προχειρότατα τὸν λόγον* Spengelius act. societ. Graec. 1836 (I) p. 30 s., *λόγους τὸν χείριστον λόγον* Geelius, *τόπους χείριστα τὸν λόγον* *Hu*, *λόγους (πρὸς) τὸν προχειρότατον λόγον* *BW* 19 *ἀκαδημίᾳ* M[3], corr. *Di*, v. Meisterhansium *Gramm. d att. Inschr.*[2] l. c.

ὕπαρ, ἀλλ' ὄναρ ἐν οἴκῳ κατακείμενοι τούτους δια-
3 τίθενται τοὺς λόγους. ἐξ ὧν διὰ τὴν ὑπερβολὴν
τῆς παραδοξολογίας εἰς διαβολὴν ἥχασι τὴν ὅλην
αἵρεσιν, ὥστε καὶ τὰ καλῶς ἀπορούμενα παρὰ τοῖς
4 ἀνθρώποις εἰς ἀπιστίαν ἦχθαι. καὶ χωρὶς τῆς ἰδίας
ἀστοχίας καὶ τοῖς νέοις τοιοῦτον ἐντετόκασι ζῆλον,
ὥστε τῶν μὲν ἠθικῶν καὶ πραγματικῶν λόγων μηδὲ
τὴν τυχοῦσαν ἐπίνοιαν ποιεῖσθαι (συμβαίνει), δι'
ὧν ὄνησις τοῖς φιλοσοφοῦσι, περὶ δὲ τὰς ἀνωφελεῖς
καὶ παραδόξους εὑρεσιλογίας κενοδοξοῦντες κατα- 760.
τρίβουσι τοὺς βίους.

26[d] Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Τιμαίῳ συμβέβηκε περὶ τὴν
ἱστορίαν καὶ τοῖς τούτου ζηλωταῖς· παραδοξολόγος
γὰρ ὢν καὶ φιλόνεικος περὶ τὸ προτεθὲν τοὺς μὲν
πολλοὺς καταπέπληκται τοῖς λόγοις, ἠνάγκακε δ'
αὐτῷ (προσέχειν) διὰ τὴν ἐπίφασιν τῆς ἀληθινο-
λογίας, τινὰς δὲ καὶ προσκέκληται καὶ μετ' ἀπο-
2 δείξεως δοκεῖ πείσειν. καὶ μάλιστα ταύτην γ' ἐν-
είργασται τὴν δόξαν ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀποικίας καὶ
3 κτίσεις καὶ συγγενείας ἀποφάσεων· ἐν γὰρ τούτοις
τηλικαύτην ἐπίφασιν ποιεῖ διὰ τῆς ἀκριβολογίας καὶ
τῆς πικρίας τῆς ἐπὶ τῶν ἐλέγχων, οἷς χρῆται κατὰ
τῶν πέλας, ὥστε δοκεῖν τοὺς ἄλλους συγγραφέας
ἅπαντας συγκεκοιμῆσθαι τοῖς πράγμασι καὶ κατεσχε-
διακέναι τῆς οἰκουμένης, αὐτὸν δὲ μόνον ἐξητακέναι
τὴν ἀκρίβειαν καὶ διευκρινηκέναι τὰς ἐν ἑκάστοις
ἱστορίας, ἐν οἷς πολλὰ μὲν ὑγιῶς λέγεται, πολλὰ

---

1 ὑπὲρ ἄλλων ἄρ' M, ὁμοῦ γ' ὑπὲρ ἄλλων Luchtius, ὑπὲρ ἅλων (voluit ἀλῶν, sed v. Cobetum Mnemos. 1862, 5) ἄρ' Heysius, ὕπαρ, ἀλλ' ὄναρ corr. Naberus Mnemos. 1888, 100 7 εἰς τὸ M[a], corr. Geelius 8 συμβαίνει add. *BW*

δὲ καὶ ψευδῶς. οὐ μὴν ἀλλ' οἱ πλείω χρόνον συν- 4 (26e)
855. τραφέντες αὐτοῦ τοῖς πρώτοις ὑπομνήμασιν, ἐν οἷς
αἱ περὶ τῶν προειρημένων εἰσὶ συντάξεις, ὅταν
ἅπασαν συνταξαμένῳ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπαγγελίας
ἀποπιστεύσωσι, κἄπειτά τις αὐτοῖς ἀποδεικνύῃ τὸν
Τίμαιον, ἐν οἷς πικρότατός ἐστι κατὰ τῶν πέλας,
αὐτὸν ἔνοχον ὄντα, καθάπερ ἡμεῖς ἀρτίως ἐπὶ τῶν
Λοκρῶν καὶ τῶν ἑξῆς παραπαίοντα συνεστήσαμεν,
δυσέριδες γίνονται καὶ φιλόνεικοι καὶ δυσμετάθε- 5
τοι, καὶ σχεδὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν οἱ φιλοπονώτατα
προσεδρεύσαντες τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοῦ τοῦτ'
ἀποφέρονται τὸ λυσιτελὲς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως. οἵ 6
γε μὴν ταῖς δημηγορίαις προσσχόντες αὐτοῦ καὶ
καθόλου τοῖς διεξοδικοῖς λόγοις μειρακιώδεις καὶ
διατριβικοὶ καὶ τελέως ἀναλήθεις γίνονται διὰ τὰς
ἄρτι ῥηθείσας αἰτίας.

Λοιπὸν δὲ τὸ πραγματικὸν αὐτῷ μέρος τῆς ἱστο- 27a (26f)
ρίας ἐκ πάντων σύγκειται τῶν ἁμαρτημάτων, ὧν τὰ
πλεῖστα διεληλύθαμεν· τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἁμαρτίας 2
νῦν ἐροῦμεν, ἥτις οὐκ ἔνδοξος μὲν φανεῖται τοῖς
πλείστοις, ἀληθινωτάτη δ' εὑρεθήσεται τῶν Τιμαίου
κατηγορημάτων. δοκεῖ μὲν γὰρ καὶ τὴν ἐμπειρικὴν 3 (2)
περὶ ἕκαστα δύναμιν καὶ τὴν ἐπὶ τῆς πολυπραγμο- 761.
σύνης ἕξιν παρεσκευάσθαι καὶ συλλήβδην φιλοπό-
νως προσεληλυθέναι πρὸς τὸ γράφειν τὴν ἱστορίαν,
ἐν ἐνίοις δ' οὐδεὶς οὔτ' ἀπειρότερος οὔτ' ἀφιλοπο- 4 (3)
νώτερος φαίνεται γεγονέναι τῶν ἐπ' ὀνόματος συγ-
γραφέων. δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ τούτων.
δυεῖν γὰρ ὄντων κατὰ φύσιν ὡς ἂν εἴ τινων ὀρ- 27

26 ἐν ἐνίοις δ' Ms, ἐνεργητικῆς δ' (αὐτοπαθείας) coni. *BW* 29 **inc. F fol. 213r prim.:** δυεῖν γὰρ cet.

*γάνων ἡμῖν, οἷς πάντα πυνθανόμεθα καὶ πολυπραγ-
μονοῦμεν [ἀκοῆς καὶ ὁράσεως], ἀληθινωτέρας δ'
856. οὔσης οὐ μικρῷ τῆς ὁράσεως κατὰ τὸν Ἡράκλειτον
— ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὤτων ἀκριβέστεροι μάρτυρες —
2 τούτων Τίμαιος τὴν ἡδίω μέν, ἥττω δὲ τῶν ὁδῶν
3 ὥρμησε πρὸς τὸ πολυπραγμονεῖν. τῶν μὲν γὰρ διὰ
τῆς ὁράσεως εἰς τέλος ἀπέστη, τῶν δὲ διὰ τῆς ἀκοῆς
ἀντεποιήσατο. καὶ ταύτης (δι)μερ(οῦς) οὔσης τινός,
τοῦ μὲν διὰ τῶν ὑπομνημάτων * * * τὸ δὲ περὶ τὰς
ἀνακρίσεις ῥᾳθύμως ἀνεστράφη, καθάπερ ἐν τοῖς
4 ἀνώτερον ἡμῖν δεδήλωται. δι' ἣν δ' αἰτίαν ταύτην
ἔσχε τὴν αἵρεσιν εὐχερὲς καταμαθεῖν· ὅτι τὰ μὲν
ἐκ τῶν βυβλίων δύναται πολυπραγμονεῖσθαι χωρὶς
κινδύνου καὶ κακοπαθείας, ἐάν τις αὐτὸ τοῦτο προ-
νοηθῇ μόνον ὥστε λαβεῖν ἢ πόλιν ἔχουσαν ὑπομνη-
5 μάτων πλῆθος ἢ βυβλιοθήκην που γειτνιῶσαν. λοι-
πὸν κατακείμενον ἐρευνᾶν δεῖ τὸ ζητούμενον καὶ
συγκρίνειν τὰς τῶν προγεγονότων συγγραφέων
6 ἀγνοίας ἄνευ πάσης κακοπαθείας. ἡ δὲ πολυπραγ-
μοσύνη πολλῆς μὲν προσδεῖται ταλαιπωρίας καὶ
δαπάνης, μέγα δέ τι συμβάλλεται καὶ μέγιστόν ἐστι
7 μέρος τῆς ἱστορίας. δῆλον δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐξ αὐ-
τῶν τῶν τὰς συντάξεις πραγματευομένων. ὁ μὲν
γὰρ Ἔφορός φησιν, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτοὺς παρεῖναι
πᾶσι τοῖς πράγμασι, ταύτην ἂν διαφέρειν πολὺ τῶν*

---

2 *ἀκοῆς καὶ ὁράσεως* induxit *BW* Fleckeis. annal. 1889, 685 3 *Ἡράκλειτον*] v. *von Scala Die Stud. d. Pol.* I p. 88s. 8 *μὲν οὔσης τινός·* FM^{s}S, corr. *Rei* 569 9 post *ὑπομνημάτων* partim secutus Reiskium et Schweighaeuserum supplet *μέρους φιλοπόνως ἀντείχετο BW* *τοῦ* FM^{s}S, *τὸ* monente *Sch* corr. *BW* 19 *ἀγνοίας* FM^{s}S, suspectum Hultschio, *ἀποφάσεις* coni. *BW* 24 *Ἔφορος*] v. Muelleri fragm. histor. Graec. I n. 3

ἐμπειριῶν· ὁ δὲ Θεόπομπος τοῦτον μὲν ἄριστον ἐν 8
τοῖς πολεμικοῖς τὸν πλείστοις κινδύνοις παρατετευ-
χότα, τοῦτον δὲ δυνατώτατον ἐν λόγῳ τὸν πλείστων
μετεσχηκότα πολιτικῶν ἀγώνων. τὸν αὐτὸν δὲ τρό- 9 **762.**
πον συμβαίνειν ἐπ' ἰατρικῆς καὶ κυβερνητικῆς. ἔτι 10
857. *δὲ τούτων ἐμφαντικώτερον ὁ ποιητὴς εἴρηκε περὶ*
τούτου τοῦ μέρους. ἐκεῖνος γὰρ βουλόμενος ὑπο-
δεικνύειν ἡμῖν οἷον δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν πραγματι-
κὸν εἶναι, προθέμενος τὸ τοῦ Ὀδυσσέως πρόσωπον
λέγει πως οὕτως·

ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη,

καὶ προβάς, 11

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,

καὶ ἔτι

ἀνδρῶν τε πτολέμους ἀλεγεινά τε κύματα πείρων.

Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ τῆς ἱστορίας πρόσχημα τοι- 28
οῦτον ἄνδρα ζητεῖν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων φησὶ τότε 2
τἀνθρώπεια καλῶς ἕξειν, ὅταν ἢ οἱ φιλόσοφοι βασι-
λεύσωσιν ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· κἀγὼ δ' ἂν 3
εἴποιμι διότι τὰ τῆς ἱστορίας ἕξει τότε καλῶς, ὅταν
ἢ οἱ πραγματικοὶ τῶν ἀνδρῶν γράφειν ἐπιχειρήσωσι
τὰς ἱστορίας, μὴ καθάπερ νῦν παρέργως, νομίσαν- 4
τες δὲ καὶ τοῦτ' εἶναι σφίσι τῶν ἀναγκαιοτάτων
*καὶ καλλίστων, ἀπερίσπαστοι *** παράσχωνται πρὸς*

---

1 *Θεόπομπος*] v. Muellerum l. c. n. 28 6 *εἴρηκεν* F 9 *ὀδυσέως* F 17 Hom. Od. VIII 183 19 *Πλάτων*] de republ. V p. 473c 23 et p. 230, 1 *ἢ οἱ*] v. *Ben* 266 et *BW* Fleckeis. annal. 1890, 839 26 *ἀπερισπάστω* F, *ἀπερισπάστως* M[s]S vulgo,

5 *τοῦτο τὸ μέρος κατὰ τὸν βίον, ἢ οἱ γράφειν ἐπι-
βαλλόμενοι τὴν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἕξιν ἀναγ-
καίαν ἡγήσωνται πρὸς τὴν ἱστορίαν. πρότερον δ'
οὐκ ἔσται παῦλα τῆς τῶν ἱστοριογράφων ἀγνοίας.*
6 *ὧν Τίμαιος οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην πρόνοιαν θέμενος,
ἀλλὰ καταβιώσας ἐν ἑνὶ τόπῳ ξενιτεύων, καὶ σχεδὸν
ὡς εἰ κατὰ πρόθεσιν ἀπειπάμενος καὶ τὴν ἐνεργη-
τικὴν τὴν περὶ τὰς πολεμικὰς καὶ πολιτικὰς πράξεις
καὶ τὴν ἐκ τῆς πλάνης καὶ θέας αὐτοπάθειαν, οὐκ*
858. *οἶδ' ὅπως ἐκφέρεται δόξαν ὡς ἕλκων τὴν τοῦ συγ-*
7 *γραφέως προστασίαν. καὶ διότι τοιοῦτός ἐστιν
αὐτὸν ἀνθομολογούμενον εὐχερὲς παραστῆσαι τὸν*
8 *Τίμαιον. κατὰ γὰρ τὸ προοίμιον τῆς ἕκτης βύβλου
φησί τινας ὑπολαμβάνειν διότι τινὸς μείζονος δεῖται
φύσεως καὶ φιλοπονίας καὶ παρασκευῆς τὸ τῶν ἐπι-
δεικτικῶν λόγων γένος ἢ τὸ τῆς ἱστορίας· ταύτας* **763.**
δὲ τὰς δόξας πρότερον μὲν Ἐφόρῳ φησὶ προσπεσεῖν,
9 *οὐ δυνηθέντος δ' ἱκανῶς ἐκείνου πρὸς τοὺς ταῦτα
λέγοντας ἀπαντῆσαι, πειρᾶται συγκρίνειν αὐτὸς ἐκ
παραβολῆς τὴν ἱστορίαν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς λόγοις,*
10 *πρᾶγμα ποιῶν πάντων ἀτοπώτατον, πρῶτον μὲν τὸ
καταψεύσασθαι τοῦ συγγραφέως. ὁ γὰρ Ἔφορος
παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν θαυμάσιος ὢν καὶ κατὰ*

ἀπερίσπαστον (χρείαν) Hu, ἀπερίσπαστοι (γενόμενοι πᾶσαν φιλοτιμίαν) BW 1 *ἐπιβαλλόμενοι* F[s]M[s]S[s], *ἐπιβαλόμενοι Di*, sed v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXII 8[c] ann. 1 4 *πολλα* M, *πολλὰ* FS, *παῦλα* optime corr. *Ur* 178[a]; nam imitatur Polybius Platonem l. c. *οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα* cet. 7 *ὡς οἱ* FMS, *ὡσανεὶ Ca*, corr. *Ur* 178[a]; v. VIII 29 (31), 4 et Stephan. thesaur. VIII 2120[c] 13 *Τίμαιον*] v. Muellerum fragm. histor. Graec. I n. 55 20 *λόγοις*: **des. F fol. 215[r] prim.;** reliqua pars p. 215[r] et tota pag. 215[v] vacua est relicta 21. 22 *τὸ καταψεύσασθαι*] est infinitivus absolutus, v. Kruegeri gramm. graec. 55, 1, 7

τὴν φράσιν καὶ κατὰ τὸν χειρισμὸν καὶ κατὰ τὴν
ἐπίνοιαν τῶν λημμάτων, δεινότατός ἐστιν ἐν ταῖς
παρεκβάσεσι καὶ ταῖς ἀφ' αὑτοῦ γνωμολογίαις, καὶ
συλλήβδην ὅταν που τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον δια-
τίθηται· κατὰ δέ τινα συντυχίαν εὐχαριστότατα καὶ 11
πιθανώτατα περὶ τῆς συγκρίσεως εἴρηκε τῆς τῶν
ἱστοριογράφων καὶ λογογράφων. ὁ δ' ἵνα μὴ δόξῃ 12
κατακολουθεῖν Ἐφόρῳ, πρὸς τῷ κατεψεῦσθαι 'κείνου
καὶ τῶν λοιπῶν (ἅμα) κατέγν(ωκε· τὰ γὰρ παρ')
ἄλλων δεόντως κεχειρισμένα μακρῶς καὶ ἀσαφῶς
καὶ τρόπῳ παντὶ χεῖρον ἐξηγούμενος οὐδένα τῶν
ζώντων ὑπέλαβε τοῦτο παρατηρήσειν. οὐ μὴν ἀλλὰ 28[a]
βουλόμενος αὔξειν τὴν ἱστορίαν πρῶτον μὲν τηλι-
καύτην εἶναί φησι διαφορὰν τῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς
ἐπιδεικτικοὺς λόγους, ἡλίκην ἔχει τὰ κατ' ἀλήθειαν
859. ᾠκοδομημένα καὶ κατεσκευασμένα τῶν ἐν ταῖς σκη-
νογραφίαις φαινομένων τόπων καὶ διαθέσεων· δεύ- 2
τερον αὐτὸ τὸ συναθροῖσαί φησι τὴν παρασκευὴν
τὴν πρὸς τὴν ἱστορίαν μεῖζον ἔργον εἶναι τῆς ὅλης
πραγματείας τῆς περὶ τοὺς ἐπιδεικτικοὺς λόγους·
αὐτὸς γοῦν τηλικαύτην ὑπομεμενηκέ(ναι) δαπάνην 3
καὶ κακοπάθειαν τοῦ συναγαγεῖν τὰ παρὰ Κυρνίων
ὑπομνήματα καὶ πολυπραγμονῆσαι τὰ Λιγύων ἔθη
καὶ Κελτῶν, ἅμα δὲ τούτοις Ἰβήρων, ὥστε μήτ' ἂν

---

9 .ν|M, ἂν Maius, ἅμα Heysius κατεγν . . . . M, κατέγνωκε Maius, κατεγνωκὼς Heysius τὰ γὰρ παρ'] . . . . . M, γὰρ τὰ ὑπ' Maius, τὰ γὰρ ὑπ' Geelius, τὰ ὑπ' Heysius, τὰ παρ' *Hu* 10 καὶ|σαφῶς M, καὶ ἀσαφῶς Geelius, κἀσαφῶς coni. Luchtius, sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 689 s. 11 τῶι M, τῷ Maius vulgo, τρόπῳ corr. *Hu* 22 παρ' ἀστυρίων M, παρ' Ἀσσυρίων *Hu*, παρὰ Κυρνίων *BW* coll. Timaei fragm. 26 (Pol. XII 3)

αὐτὸς ἐλπίσαι μήτ' ἂν ἑτέρους ἐξηγουμένους πιστευ-
4 θῆναι περὶ τούτων. ἡδέως δέ τις ἂν ἔροιτο τὸν
συγγραφέα πότερον ὑπολαμβάνει μείζονος δεῖσθαι
δαπάνης καὶ κακοπαθείας τὸ καθήμενον ἐν ἄστει
συνάγειν ὑπομνήματα καὶ πολυπραγμονεῖν τὰ Λι-
γύων ἔθη καὶ Κελτῶν ἢ τὸ πειραθῆναι τῶν πλεί-
5 στων ἐθνῶν καὶ τόπων αὐτόπτην γενέσθαι. τί δ'
αὖ τὸ πυνθάνεσθαι τὰς παρατάξεις καὶ πολιορκίας, **764.**
ἔτι δὲ ναυμαχίας, τῶν παρατετυχηκότων τοῖς κιν-
δύνοις, ἢ τὸ πεῖραν λαβεῖν τῶν δεινῶν καὶ τῶν
ἅμα τούτοις συμβαινόντων ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων;
6 ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἴομαι τηλικαύτην διαφορὰν ἔχειν
τὰ κατ' ἀλήθειαν οἰκοδομήματα τῶν ἐν ταῖς σκηνο-
γραφίαις τόπων, οὐδὲ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιδεικτι-
κῶν λόγων, ἡλίκην ἐπὶ πασῶν τῶν συντάξεων τὴν
ἐξ αὐτουργίας καὶ τὴν ἐξ αὐτοπαθείας ἀπόφασιν
7 τῶν ἐξ ἀκοῆς καὶ διηγήματος γραφομένων· ἧς εἰς
τέλος ἄπειρος ὢν εἰκότως ὑπέλαβε τὸ πάντων ἐλά-
χιστον καὶ ῥᾷστον εἶναι (μέγιστον καὶ χαλεπώτατον)
860. τοῖς πραγματευομένοις (τὴν) ἱστορίαν, λέγω δὲ τὸ
συνάγειν ὑπομνήματα καὶ πυνθάνεσθαι παρὰ τῶν
8 εἰδότων ἕκαστα τῶν πραγμάτων. καίτοι γε περὶ
τοῦτο τὸ μέρος ἀνάγκη μεγάλα διαψεύδεσθαι τοὺς
ἀπείρους· πῶς γὰρ οἷόν τε καλῶς ἀνακρῖναι περὶ
παρατάξεως ἢ πολιορκίας ἢ ναυμαχίας; πῶς δὲ συν-
εῖναι τῶν ἐξηγουμένων τὰ κατὰ μέρος ἀνεννόητον
9 ὄντα τῶν προειρημένων; οὐ γὰρ ἔλαττον ὁ πυνθα-

---

1 *ἑτέροις ἐξηγούμενος* M secundum Maium, *ἑτεροι. ἐξηγούμεν.* M secundum Heysium, corr. *BW* 7 *τοῦτον* M, *τούτων* Maius vulgo, *τόπων* corr. Campius in interpret. Germ. p. 1021 ann. 2

νόμενος τῶν ἀπαγγελλόντων συμβάλλεται πρὸς τὴν ἐξήγησιν· ἡ γὰρ τῶν παρεπομένων τοῖς πράγμασιν ὑπόμνησις αὐτὴ χειραγωγεῖ τὸν ἐξηγούμενον ἐφ' ἕκαστα τῶν συμβεβηκότων· ὑπὲρ ὧν ὁ μὲν ἄπειρος οὔτ' ἀνακρῖναι τοὺς παραγεγονότας ἱκανός ἐστιν οὔτε συμπαρὼν γνῶναι τὸ γινόμενον, ἀλλὰ κἂν παρῇ, τρόπον τινὰ παρὼν (οὐ πάρεστιν).

---

7 des. M. 53, 21 H.

FRAGMENTA LIBRI XIII.

I. RES GRAECIAE.

1 Ὅτι *Αἰτωλοὶ διά τε τὴν συνέχειαν τῶν πολέμων
καὶ διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν βίων ἔλαθον οὐ μόνον
ἄλλους, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς κατάχρεοι γενηθέν-*
2 *τες. διόπερ οἰκείως διακείμενοι πρὸς καινοτομίαν
τῆς οἰκείας πολιτείας εἵλοντο νομογράφους Δωρί-*
3 *μαχον καὶ Σκόπαν, θεωροῦντες τούτους κατά τε*
861. *τὰς προαιρέσεις κινητικοὺς ὑπάρχοντας καὶ κατὰ
τὰς οὐσίας ἐνδεδεμένους εἰς πολλὰ τῶν βιωτικῶν* 765.
συναλλαγμάτων. οἳ καὶ παραλαβόντες τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔγραψαν νόμους. —

1a Ὅτι *Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς νομοθετοῦντος Δωριμάχου καὶ Σκόπα ἀντέλεγε τοῖς γραφομένοις, ἐκ πολλῶν ἐπιδεικνύμενος ὅτι παρ' οἷς ἔφυ τοῦτο τὸ φυτόν, οὐδέποτε κατέληξε πρότερον ἢ μεγάλοις κακοῖς περιβαλεῖν τοὺς ἅπαξ αὐτῷ χρησαμένους·*

---

2 **P 58, 23** *Va*; **Athen. XII p. 527[b]** *περὶ δὲ Αἰτωλῶν Πολύβιος μὲν ἐν τρισκαιδεκάτῃ ἱστοριῶν φησιν ὡς διὰ τὴν τῶν πολέμων συνέχειαν καὶ τὴν τῶν βίων πολυτέλειαν κατάχρεοι ἐγένοντο* **11 des. P 58, 30** *Va* **12 M 53, 22 H.**
13 post *Σκόπα* omisit excerptor *χρεῶν ἀποκοπάς* vel simile quid, v. Cobetum Mnemos. 1876, 359 et Schenkelium (*Bursians Jahresber. üb. d. Fortschr. d. class. Alterth.* XXXVIII [1884] 248) **14 inc. F[1] in marg. fol. 216[v] extr.:** *ὅτι παροῖς* 16 *χρησαμένους*: **des. F**

διόπερ ἠξίου μὴ μόνον πρὸς τὸ παρὸν ἀποβλέπειν, 2
εἰ κουφισθήσονται τῶν ἐνεστώτων συναλλαγμάτων,
ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον· ἄτοπον γὰρ εἶναι πολε- 3
μοῦντας μὲν καὶ τὸ πνεῦμα προΐεσθαι χάριν τῆς
τῶν τέκνων ἀσφαλείας, βουλευομένους δὲ μηδένα
ποιεῖσθαι λόγον τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνου. —

Ὅτι *Σκόπας Αἰτωλῶν* στρατηγὸς ἀποτυχὼν τῆς 2
ἀρχῆς, ἧς χάριν ἐτόλμα γράφειν τοὺς νόμους, με-
τέωρος ἦν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ταῖς ἐκεῖθεν ἐλ-
πίσι πεπεισμένος ἀναπληρώσειν τὰ λείποντα τοῦ
βίου καὶ τὴν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν,
οὐκ εἰδὼς ὅτι, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν οὐδέ- 2
ποτε ποιεῖ παῦλαν οὐδὲ κόρον τῆς ἐπιθυμίας ἡ τῶν
ἔξωθεν ὑγρῶν παράθεσις, ἐὰν μὴ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ
σώματι διάθεσιν ὑγιάσῃ τις, τὸν αὐτὸν τρόπον
οὐδὲ τὴν πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν οἷόν τε κορέσαι
μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίαν λόγῳ τινὶ διορθω-
σάμενον. ἐμφανέστατον δὲ τοῦτο συνέβη γενέσθαι
περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὑπὲρ οὗ νῦν ὁ λόγος. τούτῳ 3
γὰρ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀφικομένῳ πρὸς ταῖς ἐκ τῶν
862. ὑπαίθρων ὠφελείαις, ὧν ἦν αὐτὸς κύριος διὰ τὸ
πιστεύεσθαι περὶ τῶν ὅλων, καὶ τῆς ἡμέρας ἑκάστης
ὀψώνιον ἐξέθηκεν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ μὲν δεκαμναι-
αῖον, τοῖς δ' ἐπί τινος ἡγεμονίας μετ' αὐτὸν τεταγ-
μένοις μναιαῖον. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἤρκεῖτο τούτοις, 4

---

6 **des. M 53, 30 H.** 7 **M 53, 30 H., P 61, 1** *Va*, **Suid. s. v. *Σκόπας* et s. v. *δεκαμναιαῖον*** ὁ post *Σκόπας* add. M[s]P[s] 12 *οὐκ εἰδὼς — 19 λόγος*] *ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν* P Suid. 12 **inc. F fol. 216[r] prim.:** *καθάπερ* 13 verbis *τῆς ἐπιθυμίας* omissis impugnat Casauboni interpretationem *Sch*, sed v. Luchtium ad h. l. 17 *διορθωσάμενον*: **des. F** 19 *λόγος*: **des. M 54, 7 H.**

ὃς τὸ πρότερον προσκαρτερῶν τῷ πλείονι διετέλεσε,
5 μέχρι διὰ τὴν ἀπληστίαν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς δι- 766.
δοῦσι φθονηθεὶς τὸ πνεῦμα προσέθηκε τῷ χρυσίῳ.—
3 Ἐγένετο περὶ τὴν τοιαύτην κακοπραγμοσύνην,
ἣν δὴ βασιλικὴν μὲν οὐδαμῶς οὐδεὶς ἂν εἶναι φή-
σειεν, ἀναγκαίαν δὲ βούλονται λέγειν ἔνιοι πρὸς
τὸν πραγματικὸν τρόπον διὰ τὴν νῦν ἐπιπολάζου-
2 σαν κακοπραγμοσύνην. οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολύ
τι τοῦ τοιούτου μέρους ἐκτὸς ἦσαν· τοσοῦτο γὰρ
ἀπηλλοτρίωντο τοῦ κακομηχανεῖν περὶ τοὺς φίλους
χάριν τοῦ τῷ τοιούτῳ συναύξειν τὰς σφετέρας δυ-
ναστείας, ὥστ' οὐδὲ τοὺς πολεμίους ᾑροῦντο δι'
3 ἀπάτης νικᾶν, ὑπολαμβάνοντες (οὐδὲν) οὔτε λαμ-
πρὸν οὐδὲ μὴν βέβαιον εἶναι τῶν κατορθωμάτων,
ἐὰν μή τις ἐκ τοῦ προφανοῦς μαχόμενος ἡττήσῃ
4 ταῖς ψυχαῖς τοὺς ἀντιταττομένους. διὸ καὶ συνε-
τίθεντο πρὸς σφᾶς μήτ' ἀδήλοις βέλεσι μήθ' ἑκη-
βόλοις χρήσασθαι κατ' ἀλλήλων, μόνην δὲ τὴν ἐκ
χειρὸς καὶ συστάδην γινομένην μάχην ἀληθινὴν
5 ὑπελάμβανον εἶναι κρίσιν πραγμάτων. ᾗ καὶ τοὺς
πολέμους ἀλλήλοις προύλεγον καὶ τὰς μάχας, ὅτε
πρόθοιντο διακινδυνεύειν, καὶ τοὺς τόπους, (εἰς)
863. 6 οὓς μέλλοιεν ἐξιέναι παραταξόμενοι. νῦν δὲ καὶ
φαύλου φασὶν εἶναι στρατηγοῦ τὸ προφανῶς τι
7 πράττειν τῶν πολεμικῶν. βραχὺ δέ τι λείπεται
παρὰ Ῥωμαίοις ἴχνος ἔτι τῆς ἀρχαίας αἱρέσεως περὶ

---

3 προσέθηκε P Suid. s. v. Σκόπας, scripturam tuetur coll. XXXII 12ᵃ, 1 (25, 2) *Hu* tom. IV 1401   3 des. P 61, 12 *Va* Suid.   4 F fol. 216ʳ prim.; 'facile intellegitur de dolo illo agi, quo in subornando adversus Rhodios Heraclide usus Philippus est.' *Sch*   8 ἀχαιοὶ FS, corr. *Sch* monente *Ca*   11 τοῦτ τοιοῦτω F

τὰ πολεμικά· καὶ γὰρ προλέγουσι τοὺς πολέμους καὶ
ταῖς ἐνέδραις σπανίως χρῶνται καὶ τὴν μάχην ἐκ
χειρὸς ποιοῦνται καὶ (συ)στάδην. ταῦτα μὲν οὖν 8
εἰρήσθω πρὸς τὸν ἐπιπολάζοντα νῦν ὑπὲρ τὸ δέον
ἐν τῇ κακοπραγμοσύνῃ ζῆλον περὶ τοὺς ἡγουμένους
ἔν τε ταῖς πολιτικαῖς καὶ πολεμικαῖς οἰκονομίαις.

Ὁ δὲ Φίλιππος Ἡρακλείδῃ μέν, καθάπερ ὑπόθε- **4**
σιν δούς, ἐπέταξε φροντίζειν πῶς ἂν κακοποιῆσαι
καὶ διαφθεῖραι τὰς τῶν Ῥοδίων νῆας, εἰς δὲ τὴν 2
Κρήτην πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλε τοὺς ἐρεθιοῦντας
καὶ παρορμήσοντας ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν Ῥοδίων πόλε-
μον. ὁ δ' Ἡρακλείδης, ἄνθρωπος εὖ πεφυκὼς πρὸς 3
τὸ κακόν, ἑρμαῖον ἡγησάμενος τὴν ἐπιταγήν, καὶ **767.**
διανοηθεὶς ἄττα δήποτ' οὖν παρ' αὐτῷ, μετά τινα
χρόνον ὥρμησε καὶ παρῆν καταπλέων εἰς τὴν Ῥόδον.
συνέβαινε δὲ τὸν Ἡρακλείδην τοῦτον τὸ μὲν γένος 4
ἀνέκαθεν εἶναι Ταραντῖνον, πεφυκέναι δ' ἐκ βαναύ-
σων καὶ χειροτεχνῶν ἀνθρώπων, μεγάλα δ' ἐσχη-
κέναι προτερήματα πρὸς ἀπόνοιαν καὶ ῥᾳδιουργίαν·
πρῶτον μὲν γὰρ ἀναφανδὸν τῷ σώματι παρεκέχρητο 5
κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, εἶτ' ἀγχίνους ὑπῆρχε καὶ
μνήμων, καὶ πρὸς μὲν τοὺς ταπεινοτέρους κατα-
πληκτικώτατος καὶ τολμηρότατος, πρὸς δὲ τοὺς
ὑπερέχοντας κολακικώτατος. οὗτος ἀρχῆθεν μὲν ἐκ 6
τῆς πατρίδος ἐξέπεσε δόξας τὸν Τάραντα πράττειν
Ῥωμαίοις, οὐ πολιτικὴν ἔχων δύναμιν, ἀλλ' ἀρχι-
τέκτων ὑπάρχων καὶ διά τινας ἐπισκευὰς τῶν τειχῶν

8. 9 *κακοποιήσῃ καὶ διαφθείρῃ* F(S), corr. *Di* 13 *ἕρ-μαιον* FS, corr. *Hu*, v. III 104, 6 15 *ὥρμησεν* F
16. 17 **inc. P:** *Ὅτι ἡρακλείδης ὁ παραφιλίππωι τῶι βασιλεῖ τὸ μὲν γένος ἀνέκειθεν συνέβαινεν εἶναι* cet. 25 *ἐξέπεσεν* F

κύριος γενόμενος τῶν κλειδῶν τῆς πύλης τῆς ἐπὶ
864. 7 *τὸ μεσόγαιον φερούσης· καταφυγὼν δὲ πρὸς Ῥωμαίους, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν γράφων καὶ διαπεμπόμενος εἰς τὸν Τάραντα καὶ πρὸς Ἀννίβαν, ἐπεὶ καταφανὴς ἐγένετο, προαισθόμενος τὸ μέλλον αὖθις*
8 *ἔφυγε πρὸς τὸν Φίλιππον. παρ' ᾧ τοιαύτην περιεποιήσατο πίστιν καὶ δύναμιν ὥστε τοῦ καταστραφῆναι τὴν τηλικαύτην βασιλείαν σχεδὸν αἰτιώτατος γεγονέναι. —*

5 *Διαπιστοῦντες δ' οἱ πρυτάνεις ἤδη τῷ Φιλίππῳ διὰ τὴν περὶ τὰ Κρητικὰ κακοπραγμοσύνην, καὶ τὸν Ἡρακλείδην ὑπώπτευον ἐγκάθετον εἶναι. —*

2 *Ὁ δ' εἰσελθὼν ἀπελογίζετο τὰς αἰτίας, δι' ἃς πεφευγὼς εἴη τὸν Φίλιππον. —*

3 *Πᾶν γὰρ βουληθῆναι τὸν Φίλιππον* ἀναδέξασθαι *ἢ καταφανῆ γενέσθαι Ῥοδίοις τὴν ἐν τούτοις αὐτοῦ προαίρεσιν. ᾗ καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἀπέλυσε τῆς ὑποψίας. —*

4 *Καί μοι δοκεῖ μεγίστην θεὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις ἀποδεῖξαι τὴν ἀλήθειαν καὶ μεγίστην αὐτῇ*
5 *προσθεῖναι δύναμιν. πάντων γοῦν αὐτὴν καταγωνιζομένων, ἐνίοτε καὶ πασῶν τῶν πιθανοτήτων μετὰ τοῦ ψεύδους ταττομένων, οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὴ δι'*

---

8 **Athen. VI p. 251e:** *Πολύβιος δ' ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν Φιλίππου τοῦ καταλυθέντος ὑπὸ Ῥωμαίων κόλακα γενέσθαι Ἡρακλείδην τὸν Ταραντῖνον τὸν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀνατρέψαντα·* 9 **des. F fol. 217r med. P** 10—12 **Suid. s. v.** *πρυτάνεις* 13. 14 **Suid. s. v.** *ἀπελογίζετο* 15—18 **Suid. s. v.** *ἀναδέξασθαι* **et s. v.** *ἀπέλυσεν* 19 **F fol. 217r med.;** add. F[1] in marg. compendiis sollemnibus scripta: *σημείωσαι ὡραῖον* v. XII 12, 2; **inc. M 54, 8 H.:** *Ὅτι μεγίστην θεὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν καὶ μεγίστην αὐτῇ προσέθηκε δύναμιν* cet.

αὑτῆς εἰς τὰς ψυχὰς εἰσδύεται τῶν ἀνθρώπων, καὶ 768. 6
ποτὲ μὲν παραχρῆμα δείκνυσι τὴν αὑτῆς δύναμιν,
ποτὲ δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐπισκοτισθεῖσα, τέλος
αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἐπικρατεῖ καὶ καταγωνίζεται τὸ
ψεῦδος, ὡς συνέβη γενέσθαι περὶ τὸν Ἡρακλείδην
τὸν παρὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ βασιλέως εἰς Ῥόδον
ἀφικόμενον. —

Ὅτι Δαμοκλῆς ὁ μετὰ Πυθίωνος πεμφθεὶς κατά- 7
865. σκοπος πρὸς Ῥωμαίους ὑπηρετικὸν ἦν σκεῦος εὐφυὲς
καὶ πολλὰς ἔχον ἀφορμὰς εἰς πραγμάτων οἰκονομίαν.—

Ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος Νάβις, ἔτος 6
ἤδη τρίτον ἔχων τὴν ἀρχήν, ὁλοσχερὲς μὲν οὐδὲν
ἐπεβάλλετο πράττειν οὐδὲ τολμᾶν διὰ τὸ πρόσφατον
εἶναι τὴν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἧτταν τοῦ Μαχανίδου,
καταβολὴν δ' ἐποιεῖτο καὶ θεμέλιον ὑπεβάλλετο πο- 2
λυχρονίου καὶ βαρείας τυραννίδος. διέφθειρε γὰρ 3
τοὺς λοιποὺς ἄρδην ἐκ τῆς Σπάρτης, ἐφυγάδευσε
δὲ τοὺς κατὰ πλέον πλούτῳ διαφέροντας ἢ δόξῃ
προγονικῇ, τὰς δὲ τούτων οὐσίας καὶ γυναῖκας
διεδίδου τῶν ἄλλων τοῖς ἐπιφανεστάτοις καὶ τοῖς
μισθοφόροις. οὗτοι δ' ἦσαν ἀνδροφόνοι καὶ πα- 4
ρασχίσται, λωποδύται, τοιχωρύχοι. καθόλου γὰρ
τοῦτο τὸ γένος ἠθροίζετο πρὸς αὐτὸν ἐπιμελῶς ἐκ
τῆς οἰκουμένης, οἷς ἄβατος ἦν ἡ θρέψασα δι' ἀσέ-
βειαν καὶ παρανομίαν. ὧν προστάτην [καὶ βασιλέα] 5

---

5 ψεῦδος: **des. F fol. 217**[r] **extr.** (folium 217[v] vacuum est relictum) **7 des. M 54, 15 H.** 8—10 **P 61, 14 ss.** *Va* **et partim Suid. s. vv.** *εὐφυᾶ, σκεῦος, ὑπηρετικοῖς* **11 F fol. 218**[r] **prim.; P 61, 17** *Va*: Ὅτι τῶν λακεδαιμονίων τύραννος ναβίσετος ὑπῆρχεν ὃς ὁλοσχερὲς cet. 23 ἠθροίζετο F, v. *BW* I 77 25 καὶ βασιλέα del. *Hu*

*αὑτὸν ἀναδείξας, καὶ χρώμενος δορυφόροις καὶ
σωματοφύλαξι τούτοις, δῆλον ἔμελλε πολυχρόνιον*
6 *ἕξειν τὴν ἐπ' ἀσεβείᾳ φήμην καὶ δυναστείαν. ὅς γε
χωρὶς τῶν προειρημένων οὐκ ἐξηρκεῖτο φυγαδεύειν
τοὺς πολίτας, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς φεύγουσιν οὐδεὶς τό-*
7 *πος ἦν ἀσφαλὴς οὐδὲ καταφυγὴ βέβαιος. τοὺς μὲν
γὰρ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπαποστέλλων ἀνῄρει, τοὺς δ' ἐκ*
8 *τῶν τόπων ἐπανάγοντας ἐφόνευε. τὸ δὲ τελευταῖον*
866. *ἐν ταῖς πόλεσι τὰς σύνεγγυς οἰκίας, ὅπου τις τυγ-
χάνοι κατοικῶν τῶν φυγάδων, μισθούμενος δι' ἀν-
υπονοήτων ἀνθρώπων, εἰς ταύτας εἰσέπεμπε Κρῆ-
τας, οἵτινες ῥήγματα ποιοῦντες ἐν τοῖς τοίχοις καὶ* 769.
*διὰ τῶν ὑπαρχουσῶν θυρίδων τοξεύοντες τοὺς μὲν
ἑστῶτας τῶν φυγάδων, τοὺς δ' ἀνακειμένους ἐν*
9 *ταῖς ἰδίαις οἰκίαις διέφθειρον, ὥστε μήτε τόπον
εἶναι μηδένα φύξιμον μήτε καιρὸν ἀσφαλῆ τοῖς*
10 *ταλαιπώροις Λακεδαιμονίοις. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ*
7 *τρόπῳ τοὺς μὲν πλείστους αὐτῶν ἠφάνισε. κατεσκευ-
άσατο δὲ καί τινα μηχανήν, εἰ μηχανὴν ταύτην χρὴ*
2 *λέγειν. ἦν γὰρ εἴδωλον γυναικεῖον, πολυτελέσιν
ἱματίοις ἠμφιεσμένον, κατὰ δὲ τὴν μορφὴν εἰς ὁμοι-
ότητα τῇ τοῦ Νάβιδος γυναικὶ διαφόρως ἀπειρ-*
3 *γασμένον. ὁπότε δέ τινας τῶν πολιτικῶν ἀνακαλέ-
σαιτο, βουλόμενος εἰσπρᾶξαι χρήματα, τὰς μὲν ἀρχὰς*
4 *διετίθετο λόγους πλείονας καὶ φιλανθρώπους, ὑπο-
δεικνύων μὲν τὸν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπικρεμάμενον
τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει φόβον, διασαφῶν δὲ τὸ πλῆ-*

---

2 *σωματοφύλαξιν* F post *δῆλον* add. *Ca ὅτι Hu* Fleckeis. annal. 1867, 676 *ὡς*; sed v. IX 39, 3 *ἔμελλεν* F 4 *φυγαδεύων Ca*, sed v. *Sch* in lexico s. v. *ἐξαρκεῖν* 7. 8 *ἐκ τῶν τόπων ex agris suis*, v. Xen. Oecon. 16, 4, Pol. XXXII 21 (20), 11 8 *ἐπαναγαγόντας* P[s]FS, corr. *Hu* 15 *οἰκείαις* F

θος τῶν μισθοφόρων τὸ τρεφόμενον τῆς ἐκείνων
ἀσφαλείας χάριν, ἔτι δὲ τὰς εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὰς
κοινὰς τῆς πόλεως δαπάνας. εἰ μὲν οὖν ἐντρέ- 5
ποιντο διὰ τῶν τοιούτων λόγων, εἶχεν ἀποχρώντως
αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον· εἰ δέ τινες ἐξαρνούμενοι 6
διωθοῖντο τὴν ἐπιταγήν, ἐπεφθέγγετο λόγον τοιοῦ-
τον 'ἴσως ἐγὼ μὲν οὐ δύναμαί σε πείθειν, Ἀπῆγαν
μέντοι ταύτην δοκῶ σε πείσειν' τοῦτο δ' ἦν ὄνομα
τῇ γυναικὶ τοῦ Νάβιδος. καὶ τοῦτ' ἔλεγε, καὶ παρῆν 7
ὃ μικρῷ πρότερον ἔλεγον εἴδωλον. καὶ δεξιωσά- 8
μενος, ἐπειδὰν ἐκ τῆς καθέδρας ἀνέστησε τὴν γυ-
ναῖκα καὶ περιέπτυξε ταῖς χερσί, προσήγετο κατὰ
867. *βραχὺ πρὸς τὰ στέρνα. τοὺς δὲ πήχεις εἶχε καὶ* 9
τὰς χεῖρας πλήρεις σιδηρῶν γόμφων ὑπὸ τοῖς ἱμα-
τίοις, ὁμοίως καὶ κατὰ τοὺς μαστούς. ὅταν προσ- 10
ήρεισε ταῖς χερσὶ πρὸς τὰ νῶτα τῆς γυναικός,
κἄπειτα διὰ τῶν ὀργάνων ἑλκόμενον ἐπέτεινε καὶ
προσῆγε πρὸς τοὺς μαστοὺς κατ' ἐλάχιστον, πᾶσαν
ἠνάγκαζε φωνὴν προΐεσθαι τὸν πιεζόμενον. καὶ 11
πολλοὺς δή τινας τῷ τοιούτῳ τρόπῳ διέφθειρε τῶν
ἐξαρνουμένων.

Καὶ τὰ λοιπὰ δ' ἦν τούτοις ὅμοια καὶ σύστοιχα 8
κατὰ τὴν ἀρχήν. ἐκοινώνει μὲν γὰρ τοῖς Κρησὶ 2
τῶν κατὰ θάλατταν λῃστειῶν· εἶχε δὲ καθ' ὅλην **770.**
τὴν Πελοπόννησον ἱεροσύλους, ὁδοιδόκους, φονέας,

2. 3 *τὰς κοινὰς*] *τὰ κοινὰ* coni. sed ipse improbat *Sch*, repetit coniecturam, ut suam, Wundererus coni. Pol. p. 34 s. 9 *ἔλεγεν* F 10. 11 *καὶ δεξιωσάμενος* cet. manum produnt graeculi cuiusdam, qui verba Polybii ita depravavit, ut genuina restitui vix possint 13 *εἶχεν* F 15 *καὶ κατὰ*] aut *καὶ* aut *καὶ τὰ κατὰ* *Rei* 572 21 **des. F fol. 219**[r] **med.** (reliqua pars folii et pagina insequens [219[v]] vacuae sunt); **pergit P 61, 19** *Va*

οἷς μερίτης γινόμενος τῶν ἐκ τῆς ῥᾳδιουργίας λυ-
σιτελῶν ὁρμητήριον καὶ καταφυγὴν παρείχετο τού-
3 *τοις τὴν Σπάρτην. πλὴν κατά γε τοὺς καιροὺς*
τούτους ξένοι τῶν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Λακε-
δαίμονα παρεπιδημήσαντες ἐψυχαγώγησάν τινα τῶν
τοῦ Νάβιδος ἱπποκόμων ὥστε συναποχωρῆσαι μεθ'
ἑαυτῶν ἔχοντα λευκὸν ἵππον, ὃς ἐδόκει γενναιότα-
4 *τος εἶναι τῶν ἐκ τῆς τυραννικῆς ἱπποστάσεως. τοῦτο*
δὲ πεισθέντος καὶ πράξαντος τοῦ προειρημένου,
καταδιώξαντες οἱ παρὰ τοῦ Νάβιδος εἰς τὴν Με-
γάλην πόλιν καὶ καταλαβόντες τὸν μὲν ἵππον εὐθὺς
ἀπῆγον καὶ τὸν ἱπποκόμον, οὐδενὸς ἀντιποιουμένου,
μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τοῖς ξένοις ἐπέβαλον τὰς χεῖρας.
5 *οἱ δὲ Βοιωτοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἠξίουν ἄγειν αὑτοὺς*
ἐπὶ τὴν ἀρχήν· οὐδενὸς δὲ προσέχοντος ἀνεβόα τις
6 *τῶν ξένων 'βοήθεια'. συνδραμόντων δὲ τῶν ἐγχω-*
ρίων καὶ μαρτυρομένων τοὺς ἄνδρας ἐπανάγειν ἐπὶ
τὴν ἀρχήν, ἠναγκάσθησαν προιέμενοι τοὺς ἀνθρώ-
7 *πους οἱ παρὰ τοῦ Νάβιδος ἀπελθεῖν. ὁ δὲ πάλαι*
868. *ζητῶν ἀφορμὰς ἐγκλημάτων καὶ πρόφασιν εὔλογον*
διαφορᾶς, τότε λαβόμενος ταύτης εὐθέως ἤλαυνε
τὰ Προαγόρου θρέμματα καί τινων ἑτέρων. ἐξ ὧν
ἐγένετο (κατ)αρχὴ τοῦ πολέμου.

II. RES ASIAE.

9 *Λάβαι*, ὡς Σάβαι, Χαττηνίας πόλις. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. τὸ ἐθνικὸν Λαβαῖος ὡς Σαβαῖος. τῆς

---

8 *τοῦτο* P, *τούτου* Gronovius vulgo 9 *τὸ προειρημένον* P, corr. *Rei* 743 23 *ἐγένετο ἀρχὴ* P[3], *ἐγένετ' ἀρχὴ* *Ben* 268, corr. *BW* coll. XXIII 2 (XXII 4), 14 et 15 **des. P 62, 10** *Va* 25 — p. 243, 2 **Steph. Byz. p. 404, 10 ss.**

αὐτῆς χώρας ἀμφότεραι· ἡ γὰρ Χαττηνία τῶν Γερραίων ἐστὶ χώρα. —

Χαττηνία, χώρα τρίτη Γερραίων. Πολύβιος ιγ΄ 2
‘ἔστι δ᾽ ἡ Χαττηνία τἄλλα μὲν λυπρά, κώμαις δὲ καὶ πύργοις διεσκεύασται διὰ τὴν εὐκαιρίαν τῶν Γερραίων· οὗτοι γὰρ αὐτὴν νέμονται’. ἔστι δὲ τῆς 3
Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. οἱ πολῖται Χαττηνοί, ὡς αὐτός· *‘τούτοις μὲν γὰρ παρήγγειλε φείδεσθαι τῆς τῶν Χαττηνῶν χώρας’.* —

Οἱ δὲ Γερραῖοι ἀξιοῦσι *τὸν βασιλέα μὴ καταλῦσαι* 4
τὰ παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς δεδομένα, τοῦτ᾽ ἔστιν ἀΐδιον εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν. ὁ δὲ ἑρμηνευθείσης οἱ 771.
τῆς ἐπιστολῆς ἔφη συγχωρεῖν τοῖς ἀξιουμένοις. —

Κυρωθείσης δὲ τῆς ἐλευθερίας τοῖς Γερραίοις 5
ἐστεφάνωσαν παραχρῆμα τὸν Ἀντίοχον τὸν βασιλέα πεντακοσίοις ἀργυρίου ταλάντοις, χιλίοις δὲ λιβανωτοῦ καὶ διακοσίοις τῆς λεγομένης στακτῆς. καὶ ἐποίει *τὸν πλοῦν ἐπὶ Τύλον τὴν νῆσον* καὶ ἐποίει *τὸν ἀπόπλουν ἐπὶ Σελευκείας. ἦσαν δὲ* τὰ ἀρώματα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ *θαλάττῃ.*

III. VARIA FRAGMENTA GEOGRAPHICA.

A. RES ITALIAE.

869,3 *Βάδιζα*, πόλις τῆς Βρεττίας, Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. 10 (10,4)

869,9 *Λαμπέτεια*, πόλις Βρεττίας, Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. 2 (8)

Mein. 3—9 **Steph. Byz. p. 689, 14** ss. 10—13 **Suid.** s. v. *ἀξιουμένου* 14—20 **idem s. v.** *στακτή* 22 v. Liv. XXX 19, 10, *Sch* t. VII 158 et t. V 39 23. 24 **Steph. Byz. p. 155, 12 s.** 25. 26 **idem p. 409, 17**

869,15 3(11) Ἔστι γὰρ καὶ Ταμέση πόλις τῆς Ἰταλίας καὶ ποταμός. Πολύβιος δ' ἐν τῷ ιγ' *Τεμέσειαν* τὴν πόλιν καλεῖ.

B. RES GRAECIAE ET MACEDONIAE.

868,23 4(2) *Ἀλλαρία*, πόλις τῆς Κρήτης, Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ. τὸ ἐθνικὸν *Ἀλλαριάτης*, ὡς αὐτός φησιν.

869,6 5(6) *Ἰλαττία*, πόλις Κρήτης, Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ.

869,13 6(10) Σίβυρτος, πόλις Κρήτης. τὸ ἐθνικὸν *Σιβύρτιος*, ὡς Πολύβιος ἐν τρισκαιδεκάτῳ.

868,26 7(1) Ἀδράνη, πόλις Θρᾴκης . . . Πολύβιος δὲ διὰ τοῦ η̄ τὴν μέσην λέγει ἐν τρισκαιδεκάτῃ, *Ἀδρήνη*.

869,1 8(3) Ἄρειον πεδίον . . ἔστι καὶ Θρᾴκης *ἔρημον πεδίον χαμαιπετῆ* δένδρα ἔχον, ὡς Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ.

869,5 9(5) *Δίγηροι*, ἔθνος Θρᾴκιον, Πολύβιος ιγ'.

869,7 10(7) *Καβύλη*, πόλις Θρᾴκης οὐ πόρρω τῆς τῶν Ἀστῶν χώρας. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ.

C. FRAGMENTUM INCERTAE SEDIS.

869,11 11(9) *Μελίτουσσα*, πόλις Ἰλλυρίας. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ.

---

1. 2 **Steph. Byz. p. 599, 9 ss.** 2 *ιγ' Sch*, *α'* libri 4—8 v. XIII 5, 1 4. 5 **idem p. 76, 4 s.** 5 *Ἀλλαριώτης* coni. Meinekius (conf. V 63, 12. 65, 7 et *BW* Fleckeis. annal. 1884, 112 ss.) 6 **idem p. 330, 14 s.** 7. 8 **idem p. 563, 18 s.** 9—15 'Ex hisce fragmentis intelligi par est Philippum hoc anno bellum in T racia gessisse' *Sch* 9. 10 **Steph. Byz. p. 27, 14 ss.** 11. 12 **idem p. 117, 7 ss.** 13 **idem p. 229, 19** 14. 15 **idem p. 346, 1 s.** 17. 18 **idem p. 443, 14**

FRAGMENTA LIBRI XIV.

I. EX PROOEMIO.

Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος περὶ ἑαυτοῦ καὶ περὶ τῆς 1a
τῶν βίβλων ὑποθετικῆς ἐξηγήσεως· *Ἴσως μὲν οὖν
ἐπὶ πάσαις ταῖς ὀλυμπιάσιν αἱ προεκθέσεις τῶν πρά-* 772.
ξεων εἰς ἐπίστασιν ἄγουσι τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ
870. *διὰ τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων,
ὡς ἂν ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἀγομένων τῶν ἐξ ὅλης
τῆς οἰκουμένης ἔργων· οὐ μὴν (ἀλλὰ) τὰ κατὰ ταύ-* 2
*την τὴν ὀλυμπιάδα μάλιστα νομίζω συνεπιστήσειν
τοὺς ἀναγινώσκοντας διὰ τὸ πρῶτον μὲν τοὺς κατὰ
τὴν Ἰταλίαν καὶ Λιβύην πολέμους ἐν τούτοις τοῖς
χρόνοις εἰληφέναι τὴν συντέλειαν· ὑπὲρ ὧν τίς οὐκ
ἂν ἱστορῆσαι βουληθείη ποία τις ἡ καταστροφὴ καὶ
τί τὸ τέλος αὐτῶν ἐγένετο; φύσει γὰρ πάντες ἄν-* 3
*θρωποι, κἂν ὁλοσχερῶς (παρα)δέχωνται τὰ κατὰ
μέρος ἔργα καὶ λόγους, ὅμως ἑκάστων τὸ τέλος
ἱμείρουσι μαθεῖν· πρὸς δὲ τούτοις συμβαίνει καὶ* 4
τὰς προαιρέσεις τῶν βασιλέων ἐκφανεστάτας γεγο-

2 **M 54, 16 H.**; in marg. ascripta sunt: *Σχολ. Ἰστέον ὅτι τὸ προοίμιον μόνον διεσάφει τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου λόγου· τὰ δ' ἐφεξῆς ἐνέλειπεν μέχρι λ' φύλλων.* Conf. ann. ad cap. 12, 3

νέναι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους· ἃ γὰρ πρότερον
ἐλέγετο περὶ αὐτῶν, τότε σαφῶς ἐπεγνώσθη πάντα
παρὰ πᾶσι καὶ τοῖς μηδ' ὅλως ἐθέλουσι πολυπραγ-
5 μονεῖν. διὸ καὶ βουλόμενοι κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων
ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν, οὐ τὰς ἐκ τῶν δυεῖν ἐτῶν
πράξεις κατατετάχαμεν εἰς μίαν βύβλον, καθάπερ
ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἀποδεδώκαμεν.

II. RES A SCIPIONE IN AFRICA GESTAE.

1 Οἱ μὲν οὖν ὕπατοι περὶ ταύτας ἐγίνοντο τὰς
2 πράξεις, ὁ δὲ Πόπλιος ἐν τῇ Λιβύῃ κατὰ τὴν παρα-
χειμασίαν πυνθανόμενος ἐξαρτύειν στόλον τοὺς
Καρχηδονίους, ἐγίνετο μὲν καὶ περὶ ταύτην τὴν
παρασκευήν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ περὶ τὴν τῆς Ἰτύκης
3 πολιορκίαν. οὐ μὴν οὐδὲ τῆς κατὰ τὸν Σόφακα
τελέως ἐλπίδος ἀφίστατο, διεπέμπετο δὲ συνεχῶς
διὰ τὸ μὴ πολὺ ἀφεστάναι τὰς δυνάμεις ἀλλήλων,
871. πεπεισμένος μετακαλέσειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς τῶν Καρ-
4 χηδονίων συμμαχίας· οὐ γὰρ ἀπεγίνωσκε καὶ τῆς
παιδίσκης αὐτὸν ἤδη κόρον ἔχειν, δι' ἣν εἵλετο τὰ
Καρχηδονίων, καὶ καθόλου τῆς πρὸς τοὺς Φοίνικας
φιλίας διά τε τὴν φυσικὴν τῶν Νομάδων ἀψικορίαν
καὶ διὰ τὴν πρός τε τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώ-
5 πους ἀθεσίαν. ὢν δὲ περὶ πολλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ

---

7 des. M 55, 1 H. 9 **F³ fol. 220ʳ prim.;** in marg. add. F² *πολυβίου τοῦ ιδ λόγου*, in marg. sup. add. F³ *τοῦ ιδ^ου λογ*. Totam hanc eclogam (fol. 220ʳ usque ad. fol. 227ᵛ) uno in quaternione exaratam scripsit manus secunda 16 *πολὺ* debetur epitomatori; Polybius videtur scripsisse *πολὺν τόπον*, v. VI 15, 9 18 *ἀπεγίνωσκεν* F
21 ss. Suid. s. v. ἀψίκορος: *εἰδὼς τῶν Νομάδων τὴν ἀψικορίαν καὶ τὴν ἀθεσίαν τὴν πρὸς ἀνθρώπους*

ποικίλας ἔχων ἐλπίδας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος διὰ τὸ
κατορρωδεῖν τὸν ἔξω κίνδυνον τῷ πολλαπλασίους
εἶναι τοὺς ὑπεναντίους, ἐπελάβετό τινος ἀφορμῆς **773.**
τοιαύτης. τῶν γὰρ διαπεμπομένων πρὸς τὸν Σό- 6
φακά τινες ἀνήγγειλαν αὐτῷ διότι συμβαίνει τοὺς
μὲν Καρχηδονίους ἐκ παντοδαπῶν ξύλων καὶ φυλ-
λάδος ἄνευ γῆς ἐν τῇ παραχειμασίᾳ κατεσκευακέναι
τὰς σκηνάς, τῶν δὲ Νομάδων τοὺς μὲν ἐξ ἀρχῆς 7
ἐκ καλάμων, τοὺς δ' ἐ(πι)συναγομένους ἐκ τῶν
πόλεων κατὰ τὸ παρὸν ἐξ αὐτῆς τῆς φυλλάδος σκη-
νοποιεῖσθαι, τοὺς μὲν ἐντός, τοὺς δὲ πλείους αὐ-
τῶν ἐκτὸς τῆς τάφρου καὶ τοῦ χάρακος. νομίσας 8
οὖν ὁ Πόπλιος παραδοξοτάτην μὲν τοῖς πολεμίοις,
πραγματικωτάτην δὲ σφίσιν εἶναι τὴν διὰ τοῦ πυ-
ρὸς ἐπιβολήν, ἐγένετο περὶ ταύτην τὴν κατασκευήν.
ὁ δὲ Σόφαξ ἐν ταῖς πρὸς τὸν Πόπλιον διαποστο- 9
λαῖς ἀεί πως ἐπὶ ταύτην κατήντα τὴν γνώμην ὅτι
δέοι Καρχηδονίους μὲν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαλλάτ-
τεσθαι, Ῥωμαίους δὲ παραπλησίως ἐκ τῆς Λιβύης,
τὰ δὲ μεταξὺ τούτων ἔχειν ἀμφοτέρους ὡς τότε
κατεῖχον. ὧν ὁ Πόπλιος ἀκούων ἐν τοῖς πρὸ τοῦ 10
χρόνοις οὐδαμῶς ἀνείχετο· τότε δὲ τῷ Νομάδι βρα-
χεῖαν ἔμφασιν ἐποιήσατο διὰ τῶν ἀποστελλομένων
ὡς οὐκ ἀδυνάτου τῆς ἐπιβολῆς οὔσης, ἧς ἐπιβάλ-
λεται. δι' οὗ συνέβη τὸν Σόφακα κουφισθέντα 11
πολλαπλασίως ἐπιρρωσθῆναι πρὸς τὴν ἐπιπλοκήν.
οὗ γινομένου πλείους ἦσαν οἱ διαπεμπόμενοι καὶ 12
πλεονάκις· ἔστι δ' ὅτε καί τινας ἡμέρας ἔμενον παρ'

---

22 *ἀνείχετο* FS, *ἠνείχετο Di*; sed v. XV 2, 2. XXXVIII 4 (10), 4 et *BW* Fleckeis. annal. 1884, 119 28 *ἔστιν* F

13 *ἀλλήλοις ἀπαρατηρήτως. ἐν αἷς ὁ Πόπλιος ἀεί*
872. *τινας μὲν τῶν πραγματικῶν, οὓς δὲ καὶ στρατιωτικῶν, ῥυπῶντας καὶ ταπεινούς, εἰς δουλικὰς ἐσθῆτας διασκευάζων, μετὰ τῶν ἀποστελλομένων ἐξέπεμπε χάριν τοῦ τὰς προσόδους καὶ τὰς εἰσόδους τὰς εἰς ἑκατέραν τὴν παρεμβολὴν ἀσφαλῶς ἐξερευνῆσαι καὶ*
14 *κατοπτεῦσαι. δύο γὰρ ἦσαν στρατοπεδεῖαι, μία μὲν ἣν Ἀσδρούβας εἶχε μετὰ πεζῶν τρισμυρίων καὶ τρισχιλίων ἱππέων, ἄλλη δὲ περὶ δέκα σταδίους ἀφεστῶσα ταύτης, ἡ τῶν Νομάδων, ἱππεῖς μὲν εἰς μυρίους ἔχουσα, πεζοὺς δὲ περὶ πεντακισμυρίους.*
15 *ἣ δὴ καὶ μᾶλλον εὐέφοδος ἦν καὶ τὰς σκηνὰς εἶχε τελέως εὐφυεῖς πρὸς ἐμπυρισμὸν διὰ (τὸ) τοὺς No-* 774.
μάδας, ὡς ἀρτίως εἶπον, μὴ διὰ ξύλων μηδὲ διὰ γῆς, ἁπλῶς δὲ κάνναις καὶ καλάμοις χρῆσθαι πρὸς τὰς σκηνοποιίας.

2 *Ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν τῆς ἐαρινῆς ὥρας ὑπέφαινεν ἤδη, τῷ δὲ Σκιπίωνι πάντα διηρεύνητο πρὸς τὴν προειρημένην ἐπιβολὴν τὰ κατὰ τοὺς ὑπεναντίους,*
2 *τὰς μὲν νῆας καθεῖλκε καὶ μηχανὰς κατεσκεύαζε ταύταις ὡς πολιορκήσων ἐκ θαλάττης τὴν Ἰτύκην,*
3 *τοῖς δὲ πεζοῖς, οὖσιν ὡς δισχιλίοις, κατελάβετο πάλιν τὸν ὑπὲρ τὴν πόλιν κείμενον λόφον, καὶ τοῦ-*
4 *τον ὠχυροῦτο καὶ διετάφρευε πολυτελῶς, τοῖς μὲν ὑπεναντίοις ποιῶν φαντασίαν ὡς τοῦτο πράττων τῆς πολιορκίας ἕνεκα, τῇ δ' ἀληθείᾳ βουλόμενος ἐφεδρεύειν τοῖς κατὰ τὸν τῆς πράξεως καιρόν, ἵνα*

12 *εἶχεν* F   14 *διὰ ξύλων* — 16 *σκηνοποιίας*] anacoluthian recte explicat Krebsius *Die Präpos.* cet. p. 67 ann. 2   20 *καθεῖλκεν* F   21 *ταύταις ὡς* = *ὡς ταύταις*, v. *BW* II 67 s.   24 *διετάφρευε∗ν* F   27 *τοῖς* est generis neutrius; alibi dicit Polybius *ἐφεδρεύειν τοῖς καιροῖς*,

μὴ τῶν στρατοπέδων ἐκ τῆς παρεμβολῆς χωρισθέν-
των οἱ τὴν Ἰτύκην παραφυλάττοντες στρατιῶται
τολμήσαιεν ἐξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως ἐγχειρεῖν τῷ
χάρακι διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι, καὶ πολιορκεῖν τοὺς
φυλάττοντας. ταῦτα δὲ παρασκευαζόμενος ἅμα δι- 5
επέμπετο πρὸς τὸν Σόφακα, πυνθανόμενος, ἐὰν συγ-
χωρῇ τοῖς παρακαλουμένοις, εἰ καὶ τοῖς Καρχηδο-
873. νίοις ἔσται ταῦτα κατὰ νοῦν καὶ μὴ πάλιν ἐκεῖνοι
φήσουσι βουλεύσεσθαι περὶ τῶν συγχωρουμένων.
ἅμα δὲ τούτοις προσενετείλατο τοῖς πρεσβευταῖς μὴ 6
πρότερον ὡς αὐτὸν ἀπιέναι πρὶν ἢ λαβεῖν ἀπόκρι-
σιν ὑπὲρ τούτων. ὧν ἀφικομένων διακούσας ὁ 7
Νομὰς ἐπείσθη διότι πρὸς τὸ συντελεῖν ἐστι τὰς
διαλύσεις ὁ Σκιπίων, ἔκ τε τοῦ φάναι τοὺς πρέσβεις
μὴ πρότερον ἀπαλλαγήσεσθαι πρὶν ἢ λαβεῖν παρ'
αὐτοῦ τὰς ἀποκρίσεις, ἔκ τε τοῦ διευλαβεῖσθαι τὴν
τῶν Καρχηδονίων συγκατάθεσιν. διὸ καὶ πρὸς μὲν 8
τὸν Ἀσδρούβαν ἐξ αὐτῆς ἔπεμπε, διασαφῶν τὰ γι-
νόμενα καὶ παρακαλῶν δέχεσθαι τὴν εἰρήνην, αὐτὸς
δὲ ῥαθύμως διῆγε, καὶ τοὺς ἐπισυναγομένους Νο-
μάδας ἐκτὸς εἴα τῆς παρεμβολῆς αὐτοῦ κατασκηνοῦν.
ὁ δὲ Πόπλιος κατὰ μὲν τὴν ἐπίφασιν ἐποίει τὸ 9
παραπλήσιον, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν (ἐν) τοῖς μά-
λιστα περὶ τὰς παρασκευὰς ἦν. ἐπειδὴ δὲ παρὰ 10
μὲν τῶν Καρχηδονίων τῷ Σόφακι διεσαφήθη συν- 775.
τελεῖν τὰ κατὰ τὰς συνθήκας, ὁ δὲ Νομὰς περι-
χαρὴς ὢν εἶπε τοῖς πρεσβευταῖς ὑπὲρ τούτων, εὐ-

---

ut XVIII 48, 4. XXX 7, 5 13 τὸ FS, τῷ Scaliger, sed v. *Hu* quaest. Pol. I p. 20 et *Erzähl. Zeitf.* XXIII 10 ann. 2 22 ss. **Suid. s. v. ἐπίφασις:** *κατὰ μὲν τὴν ἐπίφασιν ἐποίει τινά, τῇ δὲ ἀληθείᾳ περὶ τὰς παρασκευὰς εἶχεν* 27 *εἶπεν* F

*θέως οἱ πρέσβεις ἀπήεσαν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβο-
λήν, μηνύσοντες τῷ Ποπλίῳ τὰ πραχθέντα παρὰ
11 τοῦ βασιλέως. ὧν ἀκούσας ὁ τῶν Ῥωμαίων στρα-
τηγὸς αὖθις ἐκ ποδὸς ἔπεμπε πρέσβεις, δηλώσοντας
τῷ Σόφακι διότι συμβαίνει τὸν μὲν Πόπλιον εὐ-
δοκεῖν καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, τοὺς δ'
ἐν τῷ συνεδρίῳ διαφέρεσθαι καὶ φάναι διαμένειν
12 ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων· οἳ καὶ παραγενόμενοι διεσά-
13 φησαν ταῦτα τῷ Νομάδι. τὴν δ' ἀποστολὴν ταύ-
την ὁ Σκιπίων ἐποιήσατο χάριν τοῦ μὴ δόξαι παρα-
σπονδεῖν, ἐὰν ἔτι μενούσης τῆς ὑπὲρ τῶν διαλύσεων
ἐπικηρυκείας πρὸς ἀλλήλους πράξῃ τι τῶν πολεμι-
14 κῶν ἔργων. γενομένης δὲ τῆς ἀπορρήσεως ταύτης
ἅπαν τὸ γινόμενον ἀνεπίληπτον ἕξειν ὑπέλαβε τὴν
προαίρεσιν.*

874. 3 *Ὁ δὲ Σόφαξ ταῦτα διακούσας ἔφερε μὲν δυσ-
χερῶς διὰ τὸ προκατηλπικέναι περὶ τῶν διαλύσεων,
συνήει δὲ πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν εἰς λόγους, καὶ
διεσάφει τὰ παρὰ τῶν Ῥωμαίων αὐτῷ προσαγγελ-
2 λόμενα. περὶ ὧν πολλὰ διαπορήσαντες ἐβουλεύοντο
πῶς σφίσι καθήκει χρῆσθαι τοῖς ἑξῆς πράγμασι,
πλεῖστον ἀπέχοντες ταῖς ἐννοίαις καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς
3 τοῦ μέλλοντος· περὶ φυλακῆς μὲν γὰρ ἢ τοῦ πεί-
σεσθαί τι δεινὸν οὐδ' ἡντινοῦν εἶχον πρόληψιν,
περὶ δὲ τοῦ δρᾶσαί τι καὶ προκαλέσασθαι τοὺς
πολεμίους εἰς ὁμαλὸν τόπον πολλή τις ἦν αὐτῶν
4 ὁρμὴ καὶ προθυμία. Πόπλιος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν*

4—8 **Suid. s. vv.** *ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων*: *πρέσβεις δὲ ἔπεμπε διασαφοῦντας Πόπλιον μὲν εὐδοκεῖν τὴν εἰρήνην, τοὺς δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ διαφέρεσθαι, καὶ φάναι διαμένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων* 13 *ἀπορρήσεωσ* F *Ur* 178[a], *ἐπιρρήσεως* S

τοῦτον τοῖς μὲν πολλοῖς ὑπεδείκνυε διά τε τῆς
παρασκευῆς καὶ τῶν παραγγελμάτων ὡς κατὰ τῆς
Ἰτύκης ἔχων πρᾶξιν, τῶν δὲ χιλιάρχων τοὺς ἐπι- 5
τηδειοτάτους καὶ πιστοτάτους καλέσας περὶ μέσον
ἡμέρας ἐξέθηκε τὴν ἐπιβολήν, καὶ παρήγγειλε δει-
πνοποιησαμένους καθ' ὥραν ἐξάγειν τὰ στρατόπεδα
πρὸ τοῦ χάρακος, ἐπειδὰν κατὰ τὸν ἐθισμὸν οἱ
σαλπιγκταὶ σημαίνωσιν ἅμα πάντες· ἔστι γὰρ ἔθος 6
Ῥωμαίοις κατὰ τὸν τοῦ δείπνου καιρὸν τοὺς βυκα-
νητὰς καὶ σαλπιγκτὰς πάντας σημαίνειν παρὰ τὴν 776.
τοῦ στρατηγοῦ σκηνήν, χάριν τοῦ τὰς νυκτερινὰς
φυλακὰς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἵστασθαι κατὰ
τοὺς ἰδίους τόπους. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς κατασκό- 7
πους ἀνακαλεσάμενος, οὓς ἐτύγχανε διαπεμπόμενος
εἰς τὰ τῶν πολεμίων στρατόπεδα, συνέκρινε καὶ
διηρεύνα τὰ λεγόμενα περί τε τῶν προσβάσεων καὶ
τῶν εἰσόδων τῶν εἰς τὰς παρεμβολάς, χρώμενος
ἐπικριτῇ τῶν λεγομένων καὶ συμβούλῳ Μασαννάσᾳ
διὰ τὴν τῶν τόπων ἐμπειρίαν.

Ἐπειδὴ δὲ πάντ' ἦν εὐτρεπῆ τὰ πρὸς τὴν χρείαν 4
αὐτῷ τὴν ἐνεστῶσαν, ἀπολιπὼν τοὺς ἱκανοὺς καὶ
875. τοὺς ἐπιτηδείους ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς, ἀναλαβὼν
τὰς δυνάμεις προῆγεν ἄρτι ληγούσης τῆς πρώτης
φυλακῆς· περὶ γὰρ ἑξήκοντα σταδίους ἀπεῖχον οἱ
πολέμιοι. συνεγγίσας δὲ τοῖς πολεμίοις περὶ τρίτην 2

---

1 ὑπεδείκνυεν F 8 σημάνωσιν FS *Be* (vix Polybianum), corr. K vulgo (item peccat cod. A III 96, 1); σημήνωσιν *Di* 17 ss. **Suid. s. v. ἐπικριτής:** χρώμενος ἐπικριτῇ τ. λεγ. τῷ Μασσανάσσῃ διὰ τ. τ. τόπων ἐμπειρίαν 18 μασσανασσῆι F(K), τῶ μασσανασσῇ S, τῷ Μασσανάσσῃ Suid. vulgo, corr. *BW* I 74 21 αὐτῶ F *Ca*, αὐτῶν S

φυλακὴν λήγουσαν, Γαίῳ μὲν Λαιλίῳ καὶ Μασαν-
νάσᾳ τοὺς ἡμίσεις ἀπονείμας τῶν στρατιωτῶν καὶ
πάντας τοὺς Νομάδας ἐπέταξε ποιεῖσθαι τὴν προσ-
3 βολὴν πρὸς τὸν τοῦ Σόφακος χάρακα, παρακαλέσας
ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ μηδὲν εἰκῇ πράττειν,
σαφῶς εἰδότας ὅτι, καθ᾽ ὅσον ἐμποδίζει καὶ κωλύει
τὰ τῆς ὁράσεως τὸ σκότος, κατὰ τοσοῦτον δεῖ συν-
εκπληροῦν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ τόλμῃ τὰς νυκτερινὰς
4 ἐπιβολάς· αὐτὸς δὲ τὴν λοιπὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν
ἐποιεῖτο τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν. ἦν δ᾽ αὐτῷ
συλλελογισμένον μὴ πρότερον ἐγχειρεῖν, ἕως ἂν οἱ
περὶ τὸν Λαίλιον πρῶτοι τὸ πῦρ ἐμβάλωσι τοῖς πο-
5 λεμίοις. οὗτος μὲν τοιαύτας ἔχων ἐπινοίας βάδην
ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Λαίλιον εἰς
δύο μέρη σφᾶς αὐτοὺς διελόντες ἅμα προσέβαλλον
6 τοῖς πολεμίοις. τῆς δὲ τῶν σκηνῶν διαθέσεως οἷον
ἐπίτηδες πρὸς ἐμπυρισμὸν κατεσκευασμένης, καθά-
περ ἀνώτερον εἶπον, ὡς οἱ προηγούμενοι τὸ πῦρ
ἐνέβαλλον, κατανεμηθὲν εἰς τὰς πρώτας σκηνὰς εὐ-
θέως ἀβοήθητον ἐποίει τὸ κακὸν διά τε τὴν συν-
έχειαν τῶν σκηνῶν καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὑπο-
7 κειμένης ὕλης. ὁ μὲν οὖν Λαίλιος ἔχων ἐφεδρείας
τάξιν ἔμενεν· ὁ δὲ Μασαννάσας εἰδὼς τοὺς τόπους, 777.
καθ᾽ οὓς ἔμελλον οἱ φεύγοντες τὸ πῦρ ποιήσασθαι
τὴν ἀποχώρησιν, ἐν τούτοις ἐπέστησε τοὺς αὑτοῦ
8 στρατιώτας. τῶν δὲ Νομάδων οὐδεὶς ἁπλῶς συνυπ-
ώπτευσε τὸ γινόμενον, οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ Σόφαξ, ἀλλ᾽
ὡς αὐτομάτως ἐμπεπρησμένου τοῦ χάρακος, ταύτην

---

1 *μασσανασσῆι* FS, corr. *BW*, v. p. 251, 18 23 *μασσανάσσης* FS[s], corr. *BW*, v. 1 24 *ποιήσασθαι* FS, *ποιήσεσθαι* *Di* I 49, sed v. I 10, 8

ἔσχον τὴν διάληψιν. ὅθεν ἀνυπονοήτως οἱ μὲν ἐκ 9
876. τῶν ὕπνων, οἱ δ' ἀκμὴν ἔτι μεθυσκόμενοι καὶ πί-
νοντες ἐξεπήδων ἐκ τῶν σκηνῶν. καὶ πολλοὶ μὲν 10
ὑφ' αὐτῶν περὶ τὰς τοῦ χάρακος ἐξόδους συνεπατή-
θησαν, πολλοὶ δὲ περικαταληφθέντες ὑπὸ τῆς φλο-
γὸς κατεπρήσθησαν· οἱ δὲ καὶ διαφυγόντες τὴν
φλόγα, πάντες εἰς τοὺς πολεμίους ἐμπίπτοντες, οὔθ'
ὃ πάσχουσιν οὔθ' ὃ ποιοῦσι γινώσκοντες διεφθεί-
ροντο.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ Καρχηδόνιοι, 5
θεωροῦντες τὸ πλῆθος τοῦ πυρὸς καὶ τὸ μέγεθος
τῆς ἐξαιρομένης φλογός, ὑπολαβόντες αὐτομάτως
ἀνῆφθαι τὸν τῶν Νομάδων χάρακα, τινὲς μὲν ἐβο-
ήθουν ἐξ αὐτῆς, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐκτρέχοντες 2
ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἄνοπλοι συνίσταντο πρὸ τῆς
ἰδίας στρατοπεδείας, ἐκπλαγεῖς ὄντες ἐπὶ τοῖς γινο-
μένοις. ὁ δὲ Σκιπίων, τῶν πραγμάτων ὡς ἂν εἰ 3
κατ' εὐχὴν αὐτῷ προχωρησάντων, ἐπιπεσὼν τοῖς
ἐξεληλυθόσιν, οὓς μὲν ἐφόνευεν, οὓς δὲ καταδιώ-
κων ἅμα τὸ πῦρ ἐνέβαλλε ταῖς σκηναῖς. οὗ γενο- 4
μένου παραπλήσια συνέβαινε πάσχειν τοὺς Φοίνικας
ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ὅλης περιστάσεως τοῖς ἄρτι
ῥηθεῖσι περὶ τῶν Νομάδων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀσδρού- 5
βαν τοῦ μὲν τῷ πυρὶ βοηθεῖν αὐτόθεν εὐθέως
ἀπέστησαν, γνόντες ἐκ τοῦ συμβαίνοντος ὅτι καὶ
περὶ τοὺς Νομάδας οὐκ αὐτομάτως, καθάπερ ὑπ-
έλαβον, ἀλλ' ἐκ τῆς ⟨τῶν⟩ πολεμίων ἐπιβολῆς καὶ

---

1 ἔσχον, v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXIV 8 ann. 1 (p. 370)
2 ἔτι del. hic et XV 6, 6 Witterus ad Thom. Mag. p. 379 et Krumbacherus *Beitr. z. ein. Gesch. d. gr. Spr.* Vimariae 1884 p. 22 ann. 1; sed amat Polybius istud pleonasmi genus

6 *τόλμης ἐγεγόνει τὸ δεινόν· ἐγίνοντο δὲ περὶ τὸ
σῴζειν ἑαυτούς, βραχείας σφίσι καὶ περὶ τοῦτο τὸ*
7 *μέρος ἐλπίδος ἔτι καταλειπομένης. τό τε γὰρ πῦρ
ταχέως ἐπενέμετο καὶ περιελάμβανε πάντας τοὺς
τόπους, αἵ τε δίοδοι πλήρεις ἦσαν ἵππων, ὑποζυ-
γίων, ἀνδρῶν, τῶν μὲν ἡμιθνήτων καὶ διεφθαρ-
μένων ὑπὸ τοῦ πυρός, τῶν δ᾽ ἐξεπτοημένων καὶ*
8 *παρεστώτων ταῖς διανοίαις, ὥστε καὶ τοῖς ἀνδραγα-* 778.
*θεῖν προαιρουμένοις ἐμπόδια ταῦτα γίνεσθαι, καὶ
διὰ τὴν ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἀνέλπιστον εἶναι τὴν*
9 *σωτηρίαν. παραπλήσια δὲ τούτοις ἦν καὶ τὰ περὶ
τὸν Σόφακα καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας. πλὴν οὗτοι*
877. *μὲν ἀμφότεροι μετ᾽ ὀλίγων ἱππέων ἐξέσωσαν αὐ-*
10 *τούς· αἱ δὲ λοιπαὶ μυριάδες ἀνδρῶν, ἵππων, ὑπο-
ζυγίων, ἀτυχῶς μὲν καὶ ἐλεεινῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς*
11 *ἀπώλλυντο· αἰσχρῶς δὲ καὶ ἐπονειδίστως ἔνιοι τῶν
ἀνδρῶν, τὴν τοῦ πυρὸς βίαν φεύγοντες, ὑπὸ τῶν
πολεμίων διεφθείροντο, χωρὶς οὐ μόνον τῶν ὅπλων,*
12 *ἀλλὰ καὶ τῶν ἱματίων, γυμνοὶ φονευόμενοι. καθό-
λου δὲ πᾶς ἦν ὁ τόπος οἰμωγῆς, βοῆς ἀτάκτου,
φόβου, ψόφου παρηλλαγμένου, σὺν δὲ τούτοις πυρὸς*
13 *ἐνεργοῦ καὶ φλογὸς ὑπερβαλλούσης πλήρης· ὧν ἓν
ἱκανὸν [ὂν] ἐκπλῆξαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μηδ᾽*
14 *ὅτι καὶ πάνθ᾽ ὁμοῦ συγκυρήσαντα παραδόξως. διὸ
καὶ τὸ γεγονὸς οὐδὲ καθ᾽ ὑπερβολὴν εἰκάσαι δυνα-
τὸν οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐστίν· οὕτως ὑπερπεπαίκει*
15 *τῇ δεινότητι πάσας τὰς προειρημένας πράξεις. ἧ*

---

15 *καὶ ἐλεεινῶς*] v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 688 s.
24 *διὸ τὸ γεγονὸς* — 27 *πράξεις*: **Suid. s. v. *ὑπερπαίειν***
26 *ὑπὲρπεπαίκει* F(DK Suid.), *ὑπὲρ αἰεὶ πεπαίκει* S, *ὑπερεπεπαίκει Ca*

*καὶ πολλῶν καὶ καλῶν διειργασμένων Σκιπίωνι
κάλλιστον εἶναί μοι δοκεῖ τοῦτο τοὔργον καὶ παρα-
βολώτατον τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων* * * *

Οὐ μὴν ἀλλὰ τῆς ἡμέρας ἐπιγενομένης, καὶ τῶν 6
*πολεμίων τῶν μὲν ἀπολωλότων, τῶν δὲ προτροπά-
δην πεφευγότων, παρακαλέσας τοὺς χιλιάρχους ἐκ
ποδὸς ἐπηκολούθει. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς ὁ Καρχη-* 2
*δόνιος ὑπέμενε, καίπερ αὐτῷ προσαγγελίας γενο-
μένης· τοῦτο δ' ἐποίει πιστεύων τῇ τῆς πόλεως
ὀχυρότητι. μετὰ δὲ ταῦτα συνθεωρήσας τοὺς ἐγ-* 3
*χωρίους στασιάζοντας, καταπλαγεὶς τὴν ἔφοδον τοῦ
Σκιπίωνος, ἔφευγε μετὰ τῶν διασεσωσμένων· οὗτοι
δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων, πεζοὶ
δὲ περὶ δισχιλίους. οἱ δ' ἐγχώριοι συμφρονήσαντες* 4
ἐπέτρεψαν περὶ σφῶν αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις. ὁ δὲ 5
Πόπλιος τούτων μὲν ἐφείσατο, δύο δὲ τὰς παρα-
878. *κειμένας πόλεις ἐφῆκε τοῖς στρατοπέδοις διαρπάζειν,
καὶ ταῦτα διαπραξάμενος αὖθις ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς
ἐπανῄει παρεμβολήν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, παλιν-* 6 779.
*τρόπου τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ἀποβαινούσης πρὸς τὰς
ἐξ ἀρχῆς ἐπιβολάς, βαρέως ἔφερον τὸ γεγονός· ἐλ-* 7
*πίσαντες γὰρ πολιορκήσειν τοὺς Ῥωμαίους συγκλεί-
σαντες εἰς τὴν ἄκραν τὴν προσοῦσαν τῆς Ἰτύκης,
ἐν ᾗ τὴν παραχειμασίαν ἐποιοῦντο, κατὰ γῆν μὲν*

---

3 * * *] 'numerum caesorum et pauca alia, quae Livius habet lib. XXX c. 6 sq. et Appian. Punic. c. 23 sq. praetermisit epitomator' *Sch* 12 *ἔφευγε* F, v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXVII 2, *ἔφυγε* S[s] vulgo 13 *ελλ 'τους* F (ut XIV 7, 9) 17 *ἐφῆκε* FK *Di* monente *Sch* in l. x. s. v. *ἀφιένχι*, *ἀφῆκε* S vulgo 19 *ἐπανήκει* FS, corr. *Rei* 575, v. *Hu Erzähl. Zeitf.* IX 2 ann. 3 23 *προσοῦσαν*] *πρὸς ἕω οὖσαν Rei* 575, *προπίπτουσαν Ben* 269, *προτείνουσαν*, coni. *Hu*, *πρὸς (τὸ πέλαγος προτείν)ουσαν BW*

*τοῖς πεζοῖς στρατεύμασι, κατὰ θάλατταν δὲ ταῖς
ναυτικαῖς δυνάμεσι, καὶ πρὸς τοῦτο πάσας ἡτοι-
8 μακότες τὰς παρασκευάς, ἅμα τῷ μὴ μόνον τῶν
ὑπαίθρων οὕτως ἀλόγως καὶ παραδόξως ἐκχωρῆσαι
τοῖς ὑπεναντίοις, ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ σφῶν αὐτῶν
καὶ τῆς πατρίδος ὅσον οὐκ ἤδη προσδοκᾶν κίνδυνον,
τελέως ἐκπλαγεῖς ἦσαν καὶ περίφοβοι ταῖς ψυχαῖς.
9 οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν πραγμάτων ἀναγκαζόντων ποι-
εῖσθαι πρόνοιαν καὶ βουλὴν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος,
ἦν τὸ συνέδριον ἀπορίας καὶ ποικίλων καὶ τεταραγ-
10 μένων ἐπινοημάτων πλῆρες. οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν
δεῖν πέμπειν ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν καὶ καλεῖν ἐκ τῆς
Ἰταλίας, ὡς μιᾶς ἔτι καταλειπομένης ἐλπίδος τῆς
ἐν ἐκείνῳ τῷ στρατηγῷ καὶ ταῖς μετ' ἐκείνου δυ-
11 νάμεσιν, οἱ δὲ διαπρεσβεύεσθαι πρὸς τὸν Πόπλιον
ὑπὲρ ἀνοχῶν καὶ λαλεῖν ὑπὲρ διαλύσεων καὶ συν-
θηκῶν, ἕτεροι δὲ θαρρεῖν καὶ συνάγειν τὰς δυνά-
12 μεις καὶ διαπέμπεσθαι πρὸς τὸν Σόφακα· καὶ γὰρ
πλησίον αὐτὸν εἰς τὴν Ἄββαν ἀποκεχωρηκέναι, συν-
αθροίζειν δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ κινδύνου διαφυγόντας.
καὶ δὴ καὶ τέλος αὕτη τῶν γνωμῶν ἐπεκράτησεν.*

13 *Οὗτοι μὲν οὖν τάς τε δυνάμεις ἤθροιζον, ἐκ-
πέμψαντες τὸν Ἀσδρούβαν, καὶ διεπέμψαντο πρὸς
τὸν Σόφακα, δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν καὶ μένειν ἐπὶ
τῶν ὑποκειμένων κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν, ὡς
αὐτίκα μάλα τοῦ στρατηγοῦ μετὰ τῶν δυνάμεων
7 πρὸς αὐτὸν συνάψοντος· ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρα-
879. τηγὸς ἐγίνετο μὲν καὶ περὶ τὴν τῆς Ἰτύκης πολιορ-
κίαν, τὸ δὲ πλεῖον, ἀκούων ἐπιμένειν τὸν Σόφακα
καὶ τοὺς Καρχηδονίους πάλιν ἀθροίζειν στρατιάν,
ἐξῆγε τὰς δυνάμεις καὶ παρενέβαλλε πρὸ τῆς Ἰτύκης.*

ἅμα δὲ καὶ νείμας τῶν λαφύρων *** τοὺς μὲν *** 2
ἐμπόρους ἐξαπέστειλε *** λυσιτελῶς· καλῆς γὰρ τῆς 3 780.
ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐλπίδος ὑπογραφομένης ἐκ τοῦ γε-
γονότος εὐτυχήματος, ἑτοίμως τὴν παροῦσαν ὠφέ-
λειαν οἱ στρατιῶται παρ' οὐδὲν ποιούμενοι διετί-
θεντο τοῖς ἐμπόροις. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Νομάδων 4
καὶ τοῖς φίλοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει κατὰ τὸ
συνεχὲς εἰς τὴν οἰκείαν ποιεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν·
τῶν δὲ Κελτιβήρων αὐτοῖς ἀπαντησάντων περὶ τὴν 5
Ἄββαν, οἵτινες ἐτύγχανον ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων
ἐξενολογημένοι, πλείους ὄντες τῶν τετρακισχιλίων,
πιστεύοντες ταῖς χερσὶ ταύταις οὕτως ἐπέστησαν
καὶ βραχύ τι ταῖς ψυχαῖς ἐθάρρησαν. σὺν δὲ τού- 6
τοις ἅμα καὶ τῆς παιδίσκης, ἥτις ἦν θυγάτηρ μὲν
Ἀσδρούβου (τοῦ) στρατηγοῦ, γυνὴ δὲ τοῦ Σόφακος,
καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, δεομένης καὶ λιπαρούσης
μεῖναι καὶ μὴ καταλιπεῖν ἐν τοιούτοις καιροῖς τοὺς
Καρχηδονίους, ἐπείσθη καὶ προσέσχε τοῖς παρακα-
λουμένοις ὁ Νομάς. οὐ μικρὰ δὲ καὶ τοὺς Καρχη- 7
δονίους ἐλπίζειν παρεσκεύασαν οἱ Κελτίβηρες· ἀντὶ
μὲν γὰρ τῶν τετρακισχιλίων μυρίους αὐτοὺς ἀπήγ-
γελλον εἶναι, κατὰ δὲ τοὺς κινδύνους ἀνυποστάτους
ὑπάρχειν καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς καθοπλισμοῖς.
ἐκ δὲ ταύτης τῆς φήμης καὶ τῆς χυδαίου καὶ παν- 8
δήμου λαλιᾶς μετεωρισθέντες οἱ Καρχηδόνιοι δι-
πλασίως ἐπερρώσθησαν πρὸς τὸ πάλιν ἀντιποιήσα-
σθαι τῶν ὑπαίθρων. καὶ τέλος ἐν ἡμέραις τριά- 9

---

1. 2 λαφύρων (πολλὰ μὲν τῇ στρατιᾷ, τὰ δ' ἀξιολογώτατα πέμψας εἰς τὴν Ῥώμην) τοὺς μὲν (στρατιώτας οὐκ ὠφέλησε μεγάλα, τοὺς δ') ἐμπόρους ἐξαπέστειλε(ν ἀγοράσαντας) λυσιτελῶς· *BW* coll. Appian. Punic. 23

κοντα περὶ τὰ Μεγάλα πεδία καλούμενα βαλόμενοι
880. χάρακα συνεστρατοπέδευον ὁμοῦ τοῖς Νομάσι καὶ
τοῖς Κελτίβηρσιν, ὄντες οὐκ ἐλάττους οἱ πάντες
τρισμυρίων.

8 Ὧν διασαφηθέντων εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων στρα-
τόπεδον εὐθέως ὁ Πόπλιος ἐγίνετο περὶ τὴν ἔξοδον,
καὶ συντάξας τοῖς πολιορκοῦσι τὴν Ἰτύκην ἃ δέον
ἦν πράττειν καὶ τοῖς κατὰ θάλατταν ἐξώρμησε, τὸ
2 στράτευμα πᾶν ἔχων εὔζωνον. ἀφικόμενος δὲ πεμ-
πταῖος ἐπὶ τὰ Μεγάλα πεδία καὶ συνεγγίσας τοῖς
πολεμίοις, τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐπί τινος λόφου
κατεστρατοπέδευσε, περὶ τριάκοντα σταδίους ἀπο-
3 σχὼν τῶν πολεμίων, τῇ δ' ἑξῆς καταβὰς εἰς τὰ
πεδία καὶ προθέμενος τοὺς ἱππέας (ἐν) ἑπτὰ στα- 781.
4 δίοις παρενέβαλε. δύο δὲ τὰς κατὰ πόδας ἡμέρας
μείναντες καὶ βραχέα διὰ τῶν ἀκροβολισμῶν κατα-
πειράσαντες ἀλλήλων, τῇ τετάρτῃ κατὰ πρόθεσιν
ἐξῆγον ἀμφότεροι καὶ παρενέβαλλον τὰς δυνάμεις.
5 ὁ μὲν οὖν Πόπλιος ἁπλῶς κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος
ἔθηκε πρῶτον μὲν τὰς τῶν ἀστάτων σημαίας, ἐπὶ
δὲ ταύταις τὰς τῶν πριγκίπων, τελευταίας δ' ἐπ-
6 έστησε κατόπιν τὰς τῶν τριαρίων· τῶν δ' ἱππέων
τοὺς μὲν Ἰταλικοὺς ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἔθηκε, τοὺς δὲ
7 Νομάδας καὶ Μασαννάσαν ἐπὶ τὸ λαιόν. οἱ δὲ περὶ
τὸν Σόφακα καὶ τὸν Ἀσδρούβαν τοὺς μὲν Κελτί-
βηρας μέσους ἔταξαν ἀντίους ταῖς τῶν Ῥωμαίων
σπείραις, τοὺς δὲ Νομάδας ἐξ εὐωνύμου, τοὺς δὲ

---

1 *βαλλόμενοι* FS, corr. *Be*, v. III 105, 10. 110, 10
12 *σταδίων* FS, *σταδίους* *Rei* 575, *σταδι'* *Hu*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1890, 834 24 et p. 259, 4 *μασσανάσσην* FS, corr. *BW* I 74

Καρχηδονίους ἐκ τῶν δεξιῶν. ἅμα δὲ τῷ γενέσθαι 8
τὴν πρώτην ἔφοδον εὐθέως οἱ Νομάδες ἐνέκλιναν
τοὺς Ἰταλικοὺς ἱππεῖς, οἵ τε Καρχηδόνιοι τοὺς περὶ
τὸν Μασαννάσαν, ἅτε πλεονάκις ἤδη προηττημένοι
ταῖς ψυχαῖς. οἱ δὲ Κελτίβηρες ἐμάχοντο γενναίως, 9
συστάντες τοῖς Ῥωμαίοις. οὔτε γὰρ φεύγοντες ἐλ-
πίδα σωτηρίας εἶχον διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων
οὔτε ζωγρίᾳ κρατηθέντες διὰ τὴν ἀθεσίαν τὴν εἰς
881. *τὸν Πόπλιον· οὐδὲν γὰρ πολέμιον πεπονθότες ὑπ'* 10
αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ πράξεις ἀδίκως ἐφαί-
νοντο καὶ παρασπόνδως ἥκειν κατὰ Ῥωμαίων συμ-
μαχήσοντες τοῖς Καρχηδονίοις. οὐ μὴν ἀλλ' ἅμα 11
τῷ κλῖναι τοὺς ἀπὸ τῶν κεράτων ταχέως κυκλω-
θέντες ὑπὸ τῶν πριγκίπων καὶ τριαρίων αὐτοῦ κατ-
εκόπησαν πάντες πλὴν τελέως ὀλίγων. οἱ μὲν οὖν 12
Κελτίβηρες τοῦτον τὸν τρόπον ἀπώλοντο, μεγάλην
[παρ' ὅλην] παρασχόμενοι χρείαν τοῖς Καρχηδονίοις
οὐ μόνον κατὰ τὴν μάχην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν
φυγήν. εἰ μὴ γὰρ τοῦτ' ἐμπόδιον ἐγένετο τοῖς 13
Ῥωμαίοις, ἀλλ εὐθέως ἐκ ποδὸς ἠκολούθησαν τοῖς
φεύγουσι, παντελῶς ἂν ὀλίγοι (δι)έφυγον τῶν ὑπ-
εναντίων. νῦν δὲ περὶ τούτους γενομένης ἐπιστά- 14
σεως οἵ τε περὶ τὸν Σόφακα μετὰ τῶν ἱππέων
ἀσφαλῶς ἐποιήσαντο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰ-
κείαν, οἵ τε περὶ τὸν Ἀσδρούβαν μετὰ τῶν δια-
σῳζομένων εἰς τὴν Καρχηδόνα.
Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ἐπεὶ τὰ σκῦλα 9 **782.**

---

17 *παρ' ὅλην* FS, del *Ca*, transposuit post *οὐ μόνον* versus sequentis deleto *κατὰ* post *μόνον Hu*, *καὶ ὅλην* coni. *Sch* (sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 684), defendit librorum scripturam *τὴν πρᾶξιν* ad *ὅλην* intellecto *Rei* 576
21 *ἔφυγον* FS, corr. Campius in interpret. German. p. 1047 ann. 1

καὶ τοὺς αἰχμαλώτους εὐτρεπεῖς ἔθετο, συγκαλέσας
τὸ συνέδριον ἐβουλεύετο περὶ τῶν ἑξῆς, τί δέον ἦν
2 ποιεῖν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς τὸν μὲν στρατηγὸν Πό-
πλιον καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως μένειν ἐπιπορευό-
μενον τὰς πόλεις, τὸν δὲ Λαίλιον καὶ τὸν Μασαν-
νάσσαν, λαβόντας τούς τε Νομάδας καὶ μέρος τῶν
Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων, ἕπεσθαι τοῖς περὶ τὸν Σό-
φακα καὶ μὴ δοῦναι χρόνον εἰς ἐπίστασιν καὶ παρα-
3 σκευήν. οὗτοι μὲν ταῦτα βουλευσάμενοι διεχωρί-
σθησαν, οἱ μὲν ἐπὶ τὸν Σόφακα μετὰ τῶν προει-
ρημένων στρατιωτῶν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπὶ τὰς πόλεις.
4 ὧν αἱ μὲν ἐθελοντὴν προσετίθεντο τοῖς Ῥωμαίοις
διὰ τὸν φόβον, ἃς δὲ πολιορκῶν ἐξ ἐφόδου κατὰ
5 κράτος ᾕρει. πάντα δ' ἦν οἰκεῖα μεταβολῆς τὰ κατὰ
882. τὴν χώραν, ἅτε συνεχῶς [τε] ἐκκείμενα ταῖς κακο-
παθείαις καὶ ταῖς εἰσφοραῖς διὰ τὸ πολυχρονίους
γεγονέναι τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πολέμους.
6 Ἐν δὲ τῇ Καρχηδόνι μεγάλης καὶ πρότερον ὑπ-
αρχούσης ἀκαταστασίας, ἔτι μείζω τότε συνέβαινε
γίνεσθαι τὴν ταραχήν, ὡς ἂν ἐκ δευτέρου τηλι-
καύτῃ πληγῇ (περι)πεπτωκότων ἤδη καὶ ἀπειπόντων
7 τὰς ἐν αὑτοῖς ἐλπίδας. οὐ μὴν ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρω-
δέστατοι δοκοῦντες εἶναι τῶν συμβούλων ταῖς μὲν
ναυσὶν ἐκέλευον ἤδη πλεῖν ἐπὶ τοὺς τὴν Ἰτύκην
πολιορκοῦντας, καὶ τήν τε πολιορκίαν πειρᾶσθαι
λύειν καὶ ναυμαχεῖν τοῖς ὑπεναντίοις, ἀπαρασκεύοις
8 οὖσι πρὸς τοῦτο τὸ μέρος· ἐπί τε τὸν Ἀννίβαν

5 μασσανάσσην FS, corr. *BW* I 74 15 τε FS, del. *Sch* ἐγκείμενα FS, corr. *Di* in Steph. thes. t. III p. 75c 27 τε] δὲ *Rei* 576, sed v. *BW* II 50 et conf. V 71, 8. IX 8, 13. X 19, 5. XII 6b, 8

πέμπειν ἠξίουν καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν ποιησαμένους ἐξελέγχειν καὶ ταύτην τὴν ἐλπίδα· μεγάλας γὰρ ἀμφοτέραις εἶναι ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἀφορμὰς πρὸς σωτηρίαν. τινὲς δὲ ταύτας 9
μὲν ἔφασαν μηκέτι φέρειν τοὺς καιρούς, τὴν δὲ πόλιν ὀχυροῦν καὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν· πολλὰς γὰρ δώσειν ἀφορμὰς ταὐτόματον, ἂν ὁμονοῶσιν. ἅμα δὲ βουλεύεσθαι περὶ διαλύσεως 10
καὶ συνθηκῶν παρήνουν, ἐπὶ τίσι καὶ πῶς ἂν λύσιν ποιήσαιντο τῶν ἐνεστώτων κακῶν. γενομένων δὲ 11 **783.**
καὶ πλειόνων λόγων περὶ ταῦτα, πάσας ἐκύρωσαν ἅμα τὰς γνώμας. κριθέντων δὲ τούτων οἱ μὲν εἰς 10
τὴν Ἰταλίαν μέλλοντες πλεῖν εὐθέως ἐκ τοῦ βουλευτηρίου προῆγον ἐπὶ θάλατταν, ὁ δὲ ναύαρχος ἐπὶ τὰς ναῦς· οἱ δὲ λοιποὶ περί τε τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀσφαλείας προενοοῦντο καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρος ἐβουλεύοντο συνεχῶς.

Καὶ [ὁ] Πόπλιος, καταγέμοντος ἤδη τοῦ στρατο- 2
πέδου τῆς λείας διὰ τὸ μηδένʼ ἀντιπράττειν, ἀλλὰ πάντας εἴκειν ταῖς ἐπιβολαῖς, ἔκρινε τὸ μὲν τῶν λαφύρων πλεῖον εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς παραπέμψαι παρεμ-
883. *βολήν, αὐτὸς δὲ τὴν στρατείαν ἀναλαβὼν εὔζωνον* 3
καταλαβέσθαι τὸν ἐπὶ Τύνητι χάρακα καὶ στρατοπεδεῦσαι τοῖς Καρχηδονίοις ἐν συνόψει· μάλιστα γὰρ οὕτως ἐκφοβήσειν ὑπελάμβανε καὶ καταπλήξειν αὐτούς. οἱ μὲν οὖν Καρχηδόνιοι μετʼ ὀλίγας ἡμέρας 4
τά τε πληρώματα καὶ τὰς σιταρχίας ἑτοίμας ἔχοντες ἐν ταῖς ναυσὶν ἐγίνοντο πρὸς ἀναγωγῇ καὶ τοῖς

---

9 *τίσιν* F 18 *ὁ* del. *BW*, v. Fleckeis. annal. 1889, 684 s. 21 *παρασκευήν* FS, corr. *παρεμβολήν* Campius l. c. p. 1049 ann. 1

*προκειμένοις· ὁ δὲ Πόπλιος ἧκε πρὸς τὸν Τύνητα,
καὶ φυγόντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ τῶν παραφυλατ-*
5 *τόντων κατέλαβε τὸν τόπον. ὁ δὲ Τύνης ἀπέχει
μὲν τῆς Καρχηδόνος ὡς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους,
ἔστι δὲ σύνοπτος σχεδὸν ἐξ ὅλης τῆς πόλεως, δια-
φέρει δ' ὀχυρότητι καὶ φυσικῇ καὶ χειροποιήτῳ,*
6 *καθάπερ καὶ πρότερον ἡμῖν εἴρηται. τῶν δὲ Ῥω-
μαίων ἄρτι κατεστρατοπεδευκότων ἀνήγοντο ταῖς
ναυσὶν οἱ Καρχηδόνιοι, ποιούμενοι τὸν πλοῦν εἰς*
7 *τὴν Ἰτύκην. ὁ δὲ Πόπλιος ὁρῶν τὸν ἀνάπλουν
τῶν ὑπεναντίων, καὶ δεδιὼς μή τι περὶ (τὸ) σφέ-
τερον αὐτῶν ναυτικὸν συμβῇ, διεταράττετο πάντων
ἀνυπονοήτως διακειμένων καὶ ἀπαρασκεύως πρὸς τὸ*
8 *μέλλον. αὖθις δ' ἐκ μεταβολῆς ἀναστρατοπεδεύσας*
9 *ἠπείγετο βοηθήσων τοῖς ἰδίοις πράγμασι. κατα-
λαβὼν δὲ τὰς καταφράκτους ναῦς πρὸς μὲν τὰς
ἐξαιρέσεις καὶ προσαγωγὰς τῶν ὀργάνων καὶ καθόλου
πρὸς πολιορκίαν εὖ καὶ δεόντως ἐξηρτυμένας, πρὸς
δὲ ναυμαχίαν ἥκιστα παρεσκευασμένας, τὸν δὲ τῶν
ὑπεναντίων στόλον ἐξ ὅλου τοῦ χειμῶνος πρὸς αὐτὸ*
10 *τοῦτο κατηρτισμένον, τὸ μὲν ἀντανάγεσθαι καὶ ναυ-* **784.**
*μαχεῖν ἀπογνούς, συνορμίσας δὲ τὰς καταφράκτους
νῆας περιέστησε ταύταις τὰς φορτηγοὺς ἐπὶ τρεῖς*
11 *καὶ τέτταρας τὸ βάθος, κἄπειτα καθελόμενος τοὺς
ἱστοὺς καὶ τὰς κεραίας ἔζευξε τούτοις βιαίως πρὸς*
884. 12 *ἀλλήλας, βραχὺ διάστημα ποιῶν, ὥσθ' ὑπηρετικοῖς
ἐκπλεῖν δύνασθαι καὶ διαπλεῖν.*

---

1 *ἥκεν* F 24 *κἄπειτα*: **des. F² fol. 227ᵛ extr.** (v. ad XIV 1, 1) *καθελόμενος* — 26 *ἀλλήλας*: **Suid. s. v. *κεραία*** 26 *βραχὺ* — 27 *διαπλεῖν*: **Suid. s. v. *ὑπηρετικοῖς***

III. RES AEGYPTI.

⟨Πολύβιος⟩ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ⟨φησὶν⟩ *Ἀγα-* 11
θοκλέους τοῦ Οἰνάνθης υἱοῦ, ἑταίρου *δὲ τοῦ Φιλο-*
πάτορος βασιλέως, ⟨κόλακα γενέσθαι⟩ Φίλωνα. —
Πολύβιος δὲ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῶν ἱστο- 2
ριῶν *Κλεινοῦς* φησι *τῆς οἰνοχοούσης* αὐτῷ *⟨Πτο-*
λεμαίῳ τῷ Φιλαδέλφῳ⟩ εἰκόνας *πολλὰς ἀνακεῖσθαι*
κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν μονοχίτωνας καὶ ῥυτὸν
ἐχούσας ἐν ταῖς χερσίν. αἱ δὲ κάλλισται τῶν οἰ- 3
κιῶν, φησίν, *οὐ Μυρτίου καὶ Μνησίδος καὶ Ποθει-*
νῆς προσαγορεύονται; καίτοι Μνησὶς μὲν ἦν αὐ- 4
λητρὶς καὶ Ποθεινή. Μύρτιον δὲ μία τῶν ἀπο-
δεδειγμένων καὶ κοινῶν δεικτηριάδων. τοῦ δὲ 5
Φιλοπάτορος βασιλέως Πτολεμαίου οὐκ Ἀγαθόκλεια
ἡ ἑταίρα ἐκράτει *ἡ καὶ πᾶσαν ἀνατρέψασα τὴν βα-*
σιλείαν; —

Ἴσως δέ τινες ἐπαπορήσουσι πῶς ἡμεῖς τὰς ἄλ- 12
λας πράξεις ἁπάσας κατ᾽ ἐνιαυτὸν γράφοντες τὰς
καταλλήλους περὶ μόνων τῶν κατ᾽ Αἴγυπτον ἐν
καιρῷ τῷ νῦν ἐκ πλείονος χρόνου πεποιήμεθα τὴν
ἐξήγησιν. ἡμεῖς δὲ τοῦτο πεποιήκαμεν διά τινας 2
τοιαύτας αἰτίας. Πτολεμαῖος ὁ βασιλεύς, περὶ οὗ 3
νῦν ὁ λόγος, ὁ Φιλοπάτωρ, μετὰ τὸ συντελεσθῆναι
τὸν περὶ Κοίλην Συρίαν πόλεμον ἀποστὰς πάντων
τῶν καλῶν ἐτράπη πρὸς βίον ἄσωτον καὶ τοιοῦτον
οἷον ἀρτίως διεληλύθαμεν. ὀψὲ δέ ποτε βιασθεὶς 4

2—4 **Athen. VI p. 251e** (verba uncis inclusa ex antecedentibus repetita sunt) 5—16 **Athen. XIII p. 576f**
12 post *Ποθεινή* excidisse *ὀρχηστρὶς* suspicatur Kaibelius **17 P 62, 11** *Va* 19 *παραλλήλους* P, corr. *Di*
26 *διεληλύθαμεν*] add. P: *ζήτει. ἐνέλειπε γὰρ φύλλα μη*

885. *ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐνέπεσεν εἰς τὸν νῦν δεδηλω-
μένον πόλεμον, ὃς χωρὶς τῆς εἰς ἀλλήλους ὠμότητος
καὶ παρανομίας οὔτε παράταξιν οὔτε ναυμαχίαν οὔτε
πολιορκίαν οὔθ' ἕτερον οὐδὲν ἔσχε μνήμης ἄξιον.
διόπερ ὑπέδραμεν οὕτω κἀμοὶ τῷ γράφοντι ῥᾳδίαν
ἔσεσθαι καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν εὐμαθεστέραν τὴν
διήγησιν, εἰ μὴ κατ' ἐνιαυτὸν ἐπιψαύων μικρῶν [καὶ]* 785.
*οὐκ ἀξίων ἐπιστάσεως πραγμάτων ἀποδιδοίην τὸν
λόγον, ἀλλ' εἰσάπαξ οἷον εἰ σωματοειδῆ ποιήσας τὴν
τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπαγγείλαιμι περὶ αὐτῆς.*

ἑνοῖς περὶ τοῦ πτολεμαίου ἐνεφέρετο καὶ περὶ ἀρσινόης, v. ad XIV 1ª, 1   7 *καὶ* del. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 681   10 **des. P 62, 30** *Va*

FRAGMENTA LIBRI XV.

I. RES ITALIAE ET AFRICAE.

Ὅτι τῶν Καρχηδονίων λαβόντων αἰχμαλώτους 1
τὰς φορτηγοὺς νῆας τῶν Ῥωμαίων καὶ χορηγίας πλῆ-
θος ἐξαίσιον ὁ Πόπλιος βαρέως μὲν ἔφερεν ἐπὶ τῷ
μὴ μόνον σφίσι παρῃρῆσθαι τὴν χορηγίαν, ἀλλὰ καὶ
τοῖς ἐχθροῖς παρεσκευάσθαι δαψίλειαν τῶν ἀναγ-
καίων, ἔτι δὲ βαρύτερον ἐπὶ τῷ παραβεβηκέναι τοὺς 2
ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τοὺς Καρχηδονίους καὶ
πάλιν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς ἐγείρεσθαι τὸν πόλεμον. διὸ 3
καὶ παραυτίκα προχειρισάμενος πρεσβευτὰς Λεύκιον
Σέργιον καὶ Λεύκιον Βαίβιον καὶ Λεύκιον Φάβιον
ἐξαπέστειλε διαλεξομένους τοῖς Καρχηδονίοις ὑπὲρ
886. τῶν γεγονότων, ἅμα δὲ καὶ δηλώσοντας ὅτι κεκύ-
ρωκε τὰς συνθήκας ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων· ἄρτι 4
γὰρ ἧκε τῷ Ποπλίῳ γράμματα διασαφοῦντα περὶ
τῶν προειρημένων. οἱ δὲ παραγενηθέντες εἰς τὴν 5
Καρχηδόνα τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν σύγκλητον, μετὰ
δὲ ταῦτα πάλιν ἐπὶ τοὺς πολλοὺς παραχθέντες,
ἔλεγον ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων μετὰ παρρησίας, πρῶ- 6

2 N fol. 64v 4 inc. F fol. 228r prim.: ὁ δὲ Πόπλιος cet. titulo praemisso πολυβίου * * τοῦ ιε' λόγου, cui F[1] add.: B 15 ἧκεν F

*τον μὲν ἀναμιμνήσκοντες ὡς οἱ παρ᾽ ἐκείνων πρε-
σβευταί, παραγενηθέντες εἰς Τύνητα πρὸς σφᾶς καὶ
παρελθόντες εἰς τὸ συνέδριον, οὐ μόνον τοὺς θεοὺς
ἀσπάσαιντο καὶ τὴν γῆν προσκυνήσαιεν, καθάπερ*
7 *ἔστιν ἔθος τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ πεσόν-
τες ἐπὶ τὴν γῆν ἀγεννῶς τοὺς πόδας καταφιλοῖεν
τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἀναστάν-
τες [ὡς] κατηγορήσαιεν σφῶν αὐτῶν, διότι καὶ τὰς
ἐξ ἀρχῆς γενομένας συνθήκας Ῥωμαίοις καὶ Καρχη-*
8 *δονίοις ἀθετήσαιεν αὐτοί. διόπερ ἔφασαν οὐκ
ἀγνοεῖν ὅτι πᾶν εἰκότως ἂν πάθοιεν ὑπὸ Ῥωμαίων,
ἀλλὰ τῆς τύχης ἕνεκα τῶν ἀνθρώπων ἐδέοντο μηδὲν
παθεῖν ἀνήκεστον· ἔσεσθαι γὰρ τὴν σφετέραν ἀβου-*
9 *λίαν ἀπόδειξιν τῆς Ῥωμαίων καλοκἀγαθίας. ὧν* 786.
*μνημονεύοντα τὸν στρατηγὸν ἔφασαν [τὸν] αὐτὸν
οἱ πρέσβεις καὶ τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ τότε γεγο-
νότας ἐκπλήττεσθαι, τίνι ποτὲ πιστεύοντες ἐπελαν-
θάνοντο μὲν τῶν τότε ῥηθέντων, ἀθετεῖν δὲ τολ-*
10 *μῶσι τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας. σχεδὸν δὲ τοῦτ᾽
εἶναι δῆλον ὡς Ἀννίβᾳ πεποιθότες καὶ ταῖς μετὰ
τούτου παρούσαις δυνάμεσι ταῦτα τολμῶσι ποιεῖν,*
11 *κακῶς φρονοῦντες· σαφῶς γὰρ εἰδέναι πάντας ὅτι
ἐκεῖνοι δεύτερον ἔτος ἤδη φεύγοντες ἐκ πάσης Ἰτα-*
887. *λίας εἰς τοὺς περὶ Λακίνιον τόπους, κἀκεῖ συγκε-
κλεισμένοι καὶ μόνον οὐ πολιορκούμενοι, μόλις ἑαυ-*
12 *τοὺς ἐκσεσωκότες ἥκουσι νῦν. "οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἰ καὶ
νενικηκότες τοὺς ἐκεῖ παρῆσαν, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔμελ-
λον διακινδυνεύειν τοὺς δυσὶ μάχαις ἑξῆς ὑμᾶς ἤδη*

---

2 *$\overset{\alpha}{\pi}$γεννηθέντες* (= *παραγ.*) F 15 *τὸν* FNS, del. *Ca*; de verborum collocatione v. *BW* II 67 s.

νενικηκότας, ὅμως ἀμφιδόξους ἔχειν (ἔ)δει τὰς ἐλ-
πίδας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, καὶ μὴ μόνον τοῦ νικᾶν
ἔννοιαν λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ σφαλῆναι πάλιν.
οὗ συμβάντος ποίους ἐπικαλέσεσθε" ἔφη "θεούς; 13
ποίοις δὲ χρώμενοι λόγοις τὸν ἐκ τῶν κρατούντων
ἔλεον ἐπισπάσεσθε πρὸς τὰς ἑαυτῶν συμφοράς; πά- 14
σης εἰκὸς ὑμᾶς ἐλπίδος ἀποκλεισθήσεσθαι καὶ παρὰ
θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων διὰ τὴν ἀθεσίαν καὶ τὴν
ἀβουλίαν."

Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοιαῦτα διαλεχθέντες ἀνε- 2
χώρησαν· τῶν δὲ Καρχηδονίων ὀλίγοι μὲν ἦσαν οἱ 2
συναινοῦντες μὴ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας, οἱ δὲ
πλείους καὶ τῶν πολιτευομένων καὶ τῶν βουλευο-
μένων βαρέως μὲν ἔφερον τὰς ἐν ταῖς συνθήκαις
ἐπιταγάς, δυσχερῶς δ' ἀνείχοντο τὴν τῶν πρεσβευ-
τῶν παρρησίαν, πρὸς δὲ τούτοις οὐχ οἷοί τ' ἦσαν
προέσθαι τὰ κατηγμένα πλοῖα καὶ τὰς ἐκ τούτων
χορηγίας. τὸ δὲ συνέχον, οὐ μικρὰς ἀλλὰ μεγάλας 3
εἶχον ἐλπίδας νικήσειν διὰ τῶν περὶ τὸν Ἀννίβαν.
τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἔδοξε τοὺς πρέσβεις ἀναπο- 4
κρίτους ἐξαποστέλλειν· τῶν δὲ πολιτευομένων οἷς
ἦν προκείμενον ἐκ παντὸς τρόπου συγχέαι πάλιν τὸν
πόλεμον, οὗτοι συνεδρεύσαντες μηχανῶνταί τι τοι-
οῦτον. ἔφασαν δεῖν πρόνοιαν ποιήσασθαι τῶν 5 787.
πρεσβευτῶν, ἵνα μετ' ἀσφαλείας ἀνακομισθῶσιν εἰς
τὴν ἰδίαν παρεμβολήν. καὶ παραυτίκα τούτοις μὲν 6
ἡτοίμαζον δύο τριήρεις παραπόμπους, πρὸς δὲ τὸν
888. ναύαρχον Ἀσδρούβαν διεπέμψαντο παρακαλοῦντες
ἑτοιμάσαι πλοῖα μὴ μακρὰν τῆς τῶν Ῥωμαίων παρ-

---

15 ἀνείχοντο FS, ἠνείχοντο *Di*, sed v. ad XIV 1, 10

εμβολῆς, ἵν' ἐπειδὰν αἱ παραπέμπουσαι νῆες ἀπο-
λίπωσι τοὺς Ῥωμαίους, ἐπαναχθέντα ταῦτα κατα-
7 ποντίσῃ τοὺς πρεσβευτάς. ἐφώρμει γὰρ αὐτοῖς τὸ
ναυτικὸν κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Ἰτύκης ἐγκειμένους
8 τόπους. οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα διαταξάμενοι πρὸς
τὸν Ἀσδρούβαν ἐξέπεμπον τοὺς Ῥωμαίους, ἐντειλά-
μενοι τοῖς ἐπὶ τῶν τριήρων, [ὡς] ἐὰν παραλλάξωσι
τὸν Μακάραν ποταμόν, αὖθις ἀπολιπόντας ἀποπλεῖν
9 ἐν τῷ πόρῳ τοὺς πρεσβευτάς· καὶ γὰρ ἦν ἐκ τούτων
τῶν τόπων συνορᾶν ἤδη τὴν τῶν ὑπεναντίων παρ-
10 εμβολήν· οἱ δὲ παραπέμποντες, ἐπεὶ κατὰ τὸ συν-
ταχθὲν παρήλλαξαν τὸν ποταμόν, ἀσπασάμενοι τοὺς
11 Ῥωμαίους αὖθις ἐπανέπλεον. οἱ δὲ περὶ τὸν Λεύ-
κιον ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑφεωρῶντο δεινόν, νομίσαντες
δὲ τοὺς παραπέμποντας δι' ὀλιγωρίαν αὐτοὺς προ-
12 απολιπεῖν ἐπὶ ποσὸν ἐδυσχέραινον. ἅμα δὲ τῷ
μονωθέντας αὐτοὺς πλεῖν ἐπανάγονται τρισὶ τριή-
ρεσιν ἐξ ὑποβολῆς οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ παραβαλόν-
τες τῇ Ῥωμαϊκῇ πεντήρει τρῶσαι μὲν οὐχ οἷοί τ'
ἦσαν, ὑποχωρούσης τῆς νεώς, οὐδὲ τοῦ καταστρώ-
ματος ἐπιβῆναι διὰ τὸ γενναίως ἀμύνεσθαι τοὺς
13 ἄνδρας· ἐκ παραβολῆς δὲ καὶ πέριξ προσμαχόμενοι
κατετίτρωσκον τοὺς ἐπιβάτας καὶ διέφθειρον πολ-
14 λοὺς αὐτῶν, ἕως οὗ κατιδόντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς
προνομεύοντας τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς ἰδίας στρατο-
πεδείας παραβοηθοῦντας ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἐξέβαλον
15 τὴν ναῦν εἰς τὴν γῆν. τῶν μὲν οὖν ἐπιβατῶν οἱ
πλεῖστοι διεφθάρησαν, οἱ δὲ πρεσβευταὶ παραδόξως
ἐξεσώθησαν.

3 Γενομένων δὲ τούτων αὖθις ὁ πόλεμος ἄλλην
889. ἀρχὴν εἰλήφει βαρυτέραν τῆς πρόσθεν καὶ δυσμενι-

κωτέραν. οἵ τε γὰρ Ῥωμαῖοι δοκοῦντες παρεσπον- 2
δῆσθαι φιλοτίμως διέκειντο πρὸς τὸ περιγενέσθαι
τῶν Καρχηδονίων, οἵ τε Καρχηδόνιοι συνειδότες 788.
σφίσι τὰ πεπραγμένα πρὸς πᾶν ἑτοίμως εἶχον πρὸς
τὸ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριοι γενηθῆναι. τοιαύτης 3
δὲ τῆς ἐξ ἀμφοῖν παραστάσεως ὑπαρχούσης προφα-
νὲς ἦν ὅτι δεήσει μάχῃ κρίνεσθαι περὶ τῶν ἐνεστώ-
των. ἐξ οὗ συνέβαινε μὴ μόνον τοὺς κατὰ τὴν Ἰτα- 4
λίαν καὶ Λιβύην πάντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατὰ τὴν
Ἰβηρίαν καὶ Σικελίαν καὶ Σαρδόνα μετεώρους εἶναι
καὶ περισπᾶσθαι ταῖς διανοίαις, καραδοκοῦντας τὸ
συμβησόμενον. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Ἀννίβας, 5
ἐλλείπων τοῖς ἱππικοῖς, διέπεμπε πρός τινα Νομάδα
Τυχαῖον, ὃς ἦν μὲν οἰκεῖος Σόφακος, ἱππεῖς δὲ
μαχιμωτάτους ἔχειν ἐδόκει τῶν κατὰ τὴν Λιβύην,
παρακαλῶν αὐτὸν βοηθεῖν καὶ συνεπιλαμβάνεσθαι 6
τοῦ καιροῦ, σαφῶς γινώσκοντα διότι Καρχηδονίων
κρατησάντων δύναται διαφυλάττειν τὴν ἀρχήν, Ῥω-
μαίων δ' ἐκνικησάντων καὶ τῷ βίῳ κινδυνεύσει διὰ
τὴν Μασαννάσου φιλαρχίαν. οὗτος οὖν πεισθεὶς 7
τοῖς παρακαλουμένοις ἧκε μετὰ δισχιλίων ἱππέων
πρὸς τὸν Ἀννίβαν.

Πόπλιος δὲ τὰ περὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν ἀσφα- 4
λισάμενος καὶ καταλιπὼν Βαίβιον ἀντιστράτηγον,
αὐτὸς μὲν ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις, οὐκέτι παραλαμ-
βάνων εἰς τὴν πίστιν τοὺς ἐθελοντὴν σφᾶς αὐτοὺς
ἐγχειρίζοντας, ἀλλὰ μετὰ βίας ἀνδραποδιζόμενος καὶ
φανερὰν ποιῶν τὴν ὀργήν, ἣν εἶχε πρὸς τοὺς πολε-

8 συνέβαινεν F 12 κατὰ δὲ — p. 270, 13 γενέσθαι om. N 20 μασσανάσσου FS, corr. *BW* I 74

3 *μίους διὰ τὴν Καρχηδονίων παρασπόνδησιν· πρὸς
δὲ Μασαννάσαν διεπέμπετο συνεχῶς, ἀποδηλῶν
αὐτῷ τίνα τρόπον παραβεβηκότες εἶεν οἱ Φοίνικες*
890. *τὰς σπονδάς, καὶ παρακαλῶν ἀθροίζειν δύναμιν ὡς*
4 *πλείστην καὶ συνάπτειν αὐτῷ κατὰ σπουδήν. ὁ γὰρ
Μασαννάσας ἅμα τῷ γενέσθαι τὰς συνθήκας, καθά-
περ εἴρηται πρότερον, εὐθέως ἀφώρμησε μετὰ τῆς
ἰδίας δυνάμεως, προσλαβὼν δέκα σημαίας Ῥωμαϊκὰς
ἱππέων καὶ πεζῶν καὶ πρεσβευτὰς παρὰ τοῦ στρα-
τηγοῦ, χάριν τοῦ μὴ μόνον τὴν πατρῴαν ἀρχὴν
ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ Σόφακος προσκατα-
κτήσασθαι διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπικουρίας· ὃ καὶ συν-
έβη γενέσθαι.*

5 *Συνέτυχε δὲ καὶ τοὺς ἐκ Ῥώμης πρεσβευτὰς περὶ* **789.**
τοὺς αὐτοὺς καιροὺς εἰς τὸν ναυτικὸν χάρακα τὸν
6 *τῶν Ῥωμαίων καταπλεῦσαι. τοὺς μὲν οὖν παρ'
αὐτῶν ὁ Βαίβιος παραχρῆμα πρὸς τὸν Πόπλιον
ἐξέπεμψε, τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων παρακατεῖχε,
τά τε λοιπὰ δυσθύμως διακειμένους καὶ νομίζοντας*
7 *ἐν τοῖς μεγίστοις εἶναι κινδύνοις· πυθόμενοι γὰρ τὴν
γεγενημένην ἐκ τῶν Καρχηδονίων ἀσέβειαν πρὸς
τοὺς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις, πρόδηλον ἐδόκουν*
8 *εἶναι σφίσι τὴν ἐκ τούτων τιμωρίαν. ὁ δὲ Πόπλιος,
διακούσας τῶν παραγεγονότων ὅτι προθύμως ἥ τε
σύγκλητος ὅ τε δῆμος ἀποδέξαιντο τὰς γενομένας δι'
αὐτοῦ συνθήκας πρὸς τοὺς Καρχηδονίους καὶ διότι
πρὸς πᾶν τὸ παρακαλούμενον ἑτοίμως ἔχοιεν, ἐπὶ*
9 *μὲν τούτοις ἔχαιρε μεγάλως· τοὺς δὲ τῶν Καρχη-*

---

2 *μασσανάσσην* FS, corr. *BW* I 74 6 *μασσανάσσης* FS, corr. *BW* v. 2 26 *συνθήκας· τούτους φιλανθρώπως ἐδέξατο* **des. N fol. 70v** 28 *ἔχαιρεν* F

δονίων προσέταξε τῷ Βαιβίῳ μετὰ πάσης φιλαν-
θρωπίας ἀποπέμπειν εἰς τὴν οἰκείαν, πάνυ καλῶς
βουλευσάμενος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ φρονίμως.
θεωρῶν (γὰρ) τὴν σφετέραν πατρίδα περὶ πλείστου 10
ποιουμένην τὴν περὶ τοὺς πρεσβευτὰς πίστιν, ἐσκο-
πεῖτο παρ' αὑτῷ συλλογιζόμενος οὐχ οὕτως τί δέον
παθεῖν Καρχηδονίους, ὡς τί δέον ἦν πρᾶξαι Ῥω-
891. *μαίους. διὸ παρακατασχὼν τὸν ἴδιον θυμὸν καὶ* 11
τὴν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι πικρίαν, ἐπειράθη διαφυλάξαι,
κατὰ τὴν παροιμίαν "πατέρων εὖ κείμενα ἔργα."
τοιγαροῦν καὶ τοὺς ἐν τῇ Καρχηδόνι πάντας ἥττησε 12
ταῖς ψυχαῖς καὶ τὸν Ἀννίβαν αὐτόν, ὑπερθέμενος
τῇ καλοκἀγαθίᾳ τὴν ἐκείνων ἄνοιαν.

Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὰς πόλεις ἐκ- 5
πορθουμένας, ἔπεμπον πρὸς τὸν Ἀννίβαν, δεόμενοι
μὴ μέλλειν, ἀλλὰ προσπελάζειν τοῖς πολεμίοις καὶ
κρίνειν τὰ πράγματα διὰ μάχης. ὁ δὲ διακούσας 2
τοῖς μὲν παροῦσιν ἀπεκρίθη τἄλλα σκοπεῖν, περὶ δὲ
τούτου ῥᾳθυμεῖν· διαλήψεσθαι (γὰρ) τὸν καιρὸν
αὐτός. μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἀναζεύξας ἐκ τῶν παρὰ 3
τὸν Ἀδρύμητα τόπων προῆλθε καὶ κατεστρατο-
πέδευσε περὶ Ζάμαν· αὕτη δ' ἐστὶ πόλις ἀπέχουσα
Καρχηδόνος ὡς πρὸς τὰς δύσεις ὁδὸν ἡμερῶν πέντε.
κἀκεῖθεν ἐξέπεμψε τρεῖς κατασκόπους, βουλόμενος 4 **790.**
ἐπιγνῶναι ποῦ στρατοπεδεύουσι καὶ πῶς χειρίζει
τὰ κατὰ τὰς παρεμβολὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός.
Πόπλιος δ', ἐπαναχθέντων ὡς αὐτὸν τῶν κατα- 5
σκόπων, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κολάζειν τοὺς ἑαλω-
κότας, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοὐναν-

---

3 *γέ μοι* F

τίον συστήσας αὐτοῖς χιλίαρχον ἐπέταξε πάντα
6 καθαρίως ὑποδεῖξαι τὰ κατὰ τὴν παρεμβολήν. γενο-
μένου δὲ τούτου προσεπύθετο τῶν ἀνθρώπων εἰ
πάντα φιλοτίμως αὐτοῖς ὑποδέδειχεν ὁ συσταθείς·
7 τῶν δὲ φησάντων, δοὺς ἐφόδια καὶ παραπομπὴν
ἐξαπέστειλε προστάξας ἐπιμελῶς Ἀννίβᾳ διασαφεῖν
8 περὶ τῶν ἀπηντημένων αὐτοῖς. ὧν παραγενηθέν-
των θαυμάσας ὁ Ἀννίβας τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ
892. τόλμαν τἀνδρὸς οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς ὁρμὴν ἔπεσε τοῦ
9 βούλεσθαι συνελθεῖν εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ. κρί-
νας δὲ τοῦτο διεπέμψατο κήρυκα, φάσκων βούλεσθαι
10 κοινολογηθῆναι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων. ὁ δὲ
Πόπλιος ἀκούσας ταῦτα τοῦ κήρυκος συγκατετίθετο
τοῖς παρακαλουμένοις, ἔφη δὲ πέμψειν πρὸς αὐτὸν
διασαφῶν, ἐπειδὰν μέλλῃ συμπορεύεσθαι, τὸν τόπον
11 καὶ τὸν καιρόν. ταῦτα μὲν οὖν ἀκούσας ὁ κῆρυξ
12 ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν· τῇ δ'
ἐπαύριον ἧκε Μασαννάσας, ἔχων πεζοὺς μὲν εἰς
13 ἑξακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ τετρακισχιλίους. ὃν
ἀποδεξάμενος ὁ Πόπλιος φιλανθρώπως καὶ συγχα-
ρεὶς ἐπὶ τῷ πάντας ὑπηκόους πεποιῆσθαι τοὺς πρό-
14 τερον Σόφακι πειθομένους, ἀνέζευξε, καὶ παραγε-
νηθεὶς πρὸς πόλιν Ναράγαρα κατεστρατοπέδευσε,
πρός τε τἄλλα τόπον εὐφυῆ καταλαβόμενος καὶ τὴν
6 ὑδρείαν ἐντὸς βέλους ποιησάμενος. κἀντεῦθεν ἐξέ-
πεμψε πρὸς τὸν τῶν Καρχηδονίων στρατηγόν, φά-
σκων ἕτοιμος εἶναι συμπορεύεσθαι πρὸς αὐτὸν εἰς
2 λόγους. ὧν ἀκούσας Ἀννίβας ἀνέζευξε, καὶ συνεγ-
γίσας, ὥστε μὴ πλεῖον ἀπέχειν τριάκοντα σταδίων,

17 ἐπανῆλθεν F 18 μασσανασσῆς F, μασσανάσσης S[3], corr. *BW* I 74

κατεστρατοπέδευσε πρός τινα λόφον, ὃς τὰ μὲν λοιπὰ
πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν ὀρθῶς ἔχειν ἐδόκει, τὴν δ'
ὑδρείαν ἀπωτέρω μικρὸν εἶχε· καὶ πολλὴν ταλαιπω- 791.
ρίαν ὑπέμενον οἱ στρατιῶται περὶ τοῦτο τὸ μέρος,
κατὰ δὲ τὴν ἑξῆς ἡμέραν προῆλθον ἀπὸ τῆς ἰδίας 3
παρεμβολῆς ἀμφότεροι μετ' ὀλίγων ἱππέων, κἄπειτα
χωρισθέντες ἀπὸ τούτων αὐτοὶ συνῆλθον εἰς τὸ
μέσον ἔχοντες ἑρμηνέα μεθ' αὑτῶν. δεξιωσάμενος 4
δὲ πρῶτος Ἀννίβας ἤρξατο λέγειν ὡς ἐβούλετο μὲν
ἂν μήτε Ῥωμαίους ἐπιθυμῆσαι μηδέποτε μηδενὸς
τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας μήτε Καρχηδονίους τῶν ἐκτὸς
893. Λιβύης· ἀμφοτέροις γὰρ εἶναι ταύτας καὶ καλλίστας 5
δυναστείας καὶ συλλήβδην ὡς ἂν εἰ περιωρισμένας
ὑπὸ τῆς φύσεως. "ἐπεὶ δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν 6
κατὰ Σικελίαν ἀμφισβητήσαντες ἐξεπολεμώσαμεν
ἀλλήλους, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ὑπὲρ τῶν κατ' Ἰβη-
ρίαν, τὸ δὲ τέλος ὑπὸ τῆς τύχης οὔπω νουθετού-
μενοι μέχρι τούτου προβεβήκαμεν ὥστε καὶ περὶ τοῦ
τῆς πατρίδος ἐδάφους οὓς μὲν κεκινδυνευκέναι, τοὺς
δ' ἀκμὴν ἔτι καὶ νῦν κινδυνεύειν, λοιπόν ἐστιν, εἴ 7
πως δυνάμεθα δι' αὑτῶν παραιτησάμενοι τοὺς θεοὺς
διαλύσασθαι τὴν ἐνεστῶσαν φιλοτιμίαν. ἐγὼ μὲν 8
οὖν ἕτοιμός εἰμι τῷ πεῖραν εἰληφέναι δι' αὐτῶν
τῶν πραγμάτων ὡς (εὐ)μετάθετός ἐστιν ἡ τύχη καὶ
παρὰ μικρὸν εἰς ἑκάτερα ποιεῖ μεγάλας ῥοπάς, καθά-

3 ἀποτέρωι F 5 inc. **M 55, 1 H.:** Ὅτι Ἀννίβας ὁ Καρχηδονίων στρατηγὸς ὥρμησεν εἰς τὸ συνελθεῖν εἰς λόγους Ποπλίῳ τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατηγῷ, καὶ καταστρατοπεδεύσαντες ἐκ συμφωνοῦ ἐγγὺς ἀλλήλων προῆλθον cet. 19 οὓς μὲν] ἡμᾶς MFS, ὑμᾶς *Ca*, τοὺς μὲν coni. Heysius, corr. *Hu* 20 ἀκμὴν ἔτι] v. ad XIV 4, 9 25 s. καθάπερέι F, καθάπερ M

7 περ εἰ νηπίοις παισὶ χρωμένη· σὲ δ' ἀγωνιῶ,
Πόπλιε, λίαν" ἔφη "καὶ διὰ τὸ νέον εἶναι κομιδῇ
καὶ διὰ τὸ πάντα σοι κατὰ λόγον κεχωρηκέναι καὶ
τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν καὶ τὰ κατὰ τὴν Λιβύην καὶ
μηδέπω μέχρι γε τοῦ νῦν εἰς τὴν τῆς τύχης ἐμπε-
πτωκέναι παλιρρύμην, μήποτ' οὐ πεισθῇς διὰ ταῦτα
2 τοῖς ἐμοῖς λόγοις, καίπερ οὖσι πιστοῖς. σκόπει δ'
ἀφ' ἑνὸς τῶν λόγων τὰ πράγματα, μὴ τὰ τῶν προ-
3 γεγονότων, ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτούς. εἰμὶ τοιγαρ-
οῦν Ἀννίβας ἐκεῖνος, ὃς μετὰ τὴν ἐν Κάνναις
μάχην σχεδὸν ἁπάσης Ἰταλίας ἐγκρατὴς γενόμενος
μετά τινα χρόνον ἧκον πρὸς αὐτὴν τὴν Ῥώμην, καὶ
στρατοπεδεύσας ἐν τετταράκοντα σταδίοις ἐβουλευ-
όμην ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τοῦ τῆς ὑμετέρας πατρίδος
4 ἐδάφους πῶς ἐστί μοι χρηστέον, ὃς νῦν ἐν Λιβύῃ
πάρειμι πρὸς σὲ Ῥωμαῖον ὄντα περὶ τῆς ἐμαυτοῦ
καὶ τῶν Καρχηδονίων σωτηρίας κοινολογησόμενος. 792.
5 εἰς ἃ βλέποντα παρακαλῶ σε μὴ μέγα φρονεῖν, ἀλλ'
894. ἀνθρωπίνως βουλεύεσθαι περὶ τῶν ἐνεστώτων· τοῦτο
δ' ἐστὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀεὶ τὸ μέγιστον, τῶν κακῶν
6 δὲ τοὐλάχιστον αἱρεῖσθαι. τίς οὖν ἂν ἕλοιτο νοῦν
ἔχων πρὸς τοιοῦτον ὁρμᾶν κίνδυνον οἷος σοὶ νῦν
ἐνέστηκεν; ἐν ᾧ νικήσας μὲν οὔτε τῇ σαυτοῦ δόξῃ
μέγα τι προσθήσεις οὔτε τῇ τῆς πατρίδος, ἡττηθεὶς
δὲ πάντα τὰ πρὸ τούτου σεμνὰ καὶ καλὰ δι' αὐτὸν
7 ἄρδην ἀναιρήσεις. τί οὖν ἐστιν ὃ προτίθεμαι τέλος
8 τῶν νυνὶ λόγων; πάντα περὶ ὧν πρότερον ἠμφισβη-
τήσαμεν, Ῥωμαίων ὑπάρχειν — ταῦτα δ' ἦν Σικε-

---

6 πάλιν ῥύμην MFS, παλινρύμην *Ca*, corr. *Di*
20 ἐστὶν F 20. 21 κακῶν δε F, δὲ κακῶν M[s]S[s] *Sch*

*λία, Σαδρώ, τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν — καὶ μηδέποτε
Καρχηδονίους Ῥωμαίοις ὑπὲρ τούτων ἀνταῖραι πόλε-
μον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας νήσους, ὅσαι μεταξὺ
κεῖνται τῆς Ἰταλίας καὶ Λιβύης, Ῥωμαίων ὑπάρχειν.
ταύτας γὰρ πέπεισμαι τὰς συνθήκας καὶ πρὸς τὸ* 9
*μέλλον ἀσφαλεστάτας μὲν εἶναι Καρχηδονίοις, ἐνδο-
ξοτάτας δὲ σοὶ καὶ πᾶσι Ῥωμαίοις.*"

Ἀννίβας μὲν οὖν ταῦτ' εἶπεν. ὁ δὲ Πόπλιος 8
*ὑπολαβὼν οὔτε τοῦ περὶ Σικελίας ἔφη πολέμου Ῥω-
μαίους οὔτε τοῦ περὶ τῆς Ἰβηρίας αἰτίους γεγονέ-
ναι, Καρχηδονίους δὲ προφανῶς· ὑπὲρ ὧν κάλλιστα* 2
*γινώσκειν αὐτὸν τὸν Ἀννίβαν. μάρτυρας δὲ καὶ
τοὺς θεοὺς γεγονέναι τούτων, περιθέντας τὸ κράτος
οὐ τοῖς ἄρχουσι χειρῶν ἀδίκων, ἀλλὰ τοῖς ἀμυνο-
μένοις. βλέπειν δὲ καὶ τὰ τῆς τύχης οὐδενὸς ἧττον* 3
καὶ τῶν ἀνθρωπίνων στοχάζεσθαι κατὰ δύναμιν.
"*ἀλλ' εἰ μὲν πρὸ τοῦ τοὺς Ῥωμαίους διαβαίνειν* 4
*εἰς Λιβύην αὐτὸς ἐξ Ἰταλίας ἐκχωρήσας προύτεινας
τὰς διαλύσεις ταύτας, οὐκ ἂν οἴομαί σε διαψευσθῆ-
ναι τῆς ἐλπίδος. ἐπεὶ δὲ σὺ μὲν ἄκων ἐκ τῆς Ἰτα-* 5
*λίας ἀπηλλάγης, ἡμεῖς δὲ διαβάντες εἰς τὴν Λιβύην
τῶν ὑπαίθρων ἐκρατήσαμεν, δῆλον ὡς μεγάλην εἴ-*
895. *ληφε τὰ πράγματα παραλλαγήν. τὸ δὲ δὴ μέγιστον* 6
ἤλθομεν ἐπὶ τί πέρας; ἡττηθέντων καὶ δεηθέντων 7
*τῶν παρὰ σοῦ πολιτῶν ἐθέμεθα συνθήκας ἐγγρά-
πτους, ἐν αἷς ἦν πρὸς τοῖς ὑπὸ σοῦ νῦν προτεινο-
μένοις τοὺς αἰχμαλώτους ἀποδοῦναι χωρὶς λύτρων* 793.
*Καρχηδονίους, τῶν πλοίων παραχωρῆσαι τῶν κατα-
φράκτων, πεντακισχίλια τάλαντα προσενεγκεῖν, ὅμηρα
δοῦναι περὶ τούτων. ταῦτ' ἦν ἃ συνεθέμεθα πρὸς* 8
ἀλλήλους· ὑπὲρ τούτων ἐπρεσβεύσαμεν ἀμφότεροι

*πρός τε τὴν σύγκλητον τὴν ἡμετέραν καὶ πρὸς τὸν
δῆμον, ἡμεῖς μὲν ὁμολογοῦντες εὐδοκεῖν τοῖς γε-
γραμμένοις, Καρχηδόνιοι δὲ δεόμενοι τούτων τυχεῖν.*
9 *ἐπείσθη τὸ συνέδριον τούτοις, ὁ δὲ δῆμος συγκατ-
ήνεσε. τυχόντες ὧν ἠξίουν ἠθέτησαν ταῦτα Καρ-*
10 *χηδόνιοι, παρασπονδήσαντες ἡμᾶς. τί λείπεται ποι-*
11 *εῖν; σὺ τὴν ἐμὴν χώραν μεταλαβὼν εἰπόν. ἀφελεῖν
τὰ βαρύτατα τῶν ὑποκειμένων ἐπιταγμάτων; ἵνα δὴ
λαβόντες ἆθλα τῆς παρανομίας διδαχθῶσι τοὺς εὖ
ποιοῦντας εἰς τὸ λοιπὸν παρασπονδεῖν· ἀλλ' ἵνα*
12 *τυχόντες ὧν ἀξιοῦσι χάριν ὀφείλωσιν ἡμῖν; ἀλλὰ
νυνὶ μεθ' ἱκετηρίας τυχόντες ὧν παρεκάλουν, ὅτι
βραχείας ἐλπίδος ἐπελάβοντο τῆς κατὰ σέ, παρὰ
πόδας ὡς ἐχθροῖς ἡμῖν κέχρηνται καὶ πολεμίοις.*
13 *ἐν οἷς βαρυτέρου μέν τινος προσεπιταχθέντος δυνα-
τὸν ἀνενεγκεῖν τῷ δήμῳ περὶ διαλύσεως, ὑφαίρεσιν
δὲ ποιουμένοις τῶν ὑποκειμένων οὐδ' ἀναφορὰν ἔχει*
14 *τὸ διαβούλιον. τί πέρας οὖν πάλιν τῶν ἡμετέρων
λόγων; ἢ τὴν ἐπιτροπὴν ὑμᾶς διδόναι περὶ σφῶν
αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος ἢ μαχομένους νικᾶν".*
9 *Ταῦτα μὲν οὖν διαλεχθέντες αὐτοῖς Ἀννίβας
καὶ Πόπλιος ἐχωρίσθησαν, ἀσύμβατον ποιησάμενοι*
2 *τὴν κοινολογίαν. εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἅμα τῷ φωτὶ
τὰς δυνάμεις ἐξῆγον ἀμφότεροι καὶ συνίσταντο τὸν
ἀγῶνα, Καρχηδόνιοι μὲν ὑπὲρ τῆς σφετέρας σωτη-*
896. *ρίας καὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην πραγμάτων, Ῥωμαῖοι*
3 *δὲ περὶ τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς καὶ δυναστείας. ἐφ'
ἃ τίς οὐκ ἂν ἐπιστήσας συμπαθὴς γένοιτο κατὰ τὴν*

---

1 *πρόσ ται τὴν* F, *πρός τε τὴν* M[s]S, *πρὸς τὴν* K
12 *μεθ' — παρεκάλουν*] de 'mira orationis traiectione' v. *BW* II 67 s. 23 *κοινολογίαν*: **des. M 57, 17 H.**

ἐξήγησιν; οὔτε γὰρ δυνάμεις πολεμικωτέρας οὔθ' 4
ἡγεμόνας ἐπιτυχεστέρους τούτων καὶ μᾶλλον ἀθλη-
τὰς γεγονότας τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων εὕροι τις
ἂν ἑτέρους, οὐδὲ μὴν ἆθλα μείζω τὴν τύχην ἐκτε-
θεικυῖαν τοῖς ἀγωνιζομένοις τῶν τότε προκειμένων·
οὐ γὰρ τῆς Λιβύης αὐτῆς οὐδὲ τῆς Εὐρώπης ἔμελ- 5 **794.**
λον κυριεύειν οἱ τῇ μάχῃ κρατήσαντες, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἄλλων μερῶν τῆς οἰκουμένης, ὅσα νῦν πέπτω-
κεν ὑπὸ τὴν ἱστορίαν. ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι μετ'
ὀλίγον. πλὴν ὁ μὲν Πόπλιος ἔθηκε τὰς τάξεις τῶν 6
ἰδίων δυνάμεων τὸν τρόπον τοῦτον. πρῶτον μὲν 7
τοὺς ἀστάτους καὶ τὰς τούτων σημαίας ἐν διαστή-
μασιν, ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς πρίγκιπας, τιθεὶς τὰς
σπείρας οὐ κατὰ τὸ τῶν πρώτων σημαιῶν διάστημα,
καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καταλλήλους
ἐν ἀποστάσει διὰ τὸ πλῆθος τῶν παρὰ τοῖς ἐναν-
τίοις ἐλεφάντων· τελευταίους δ' ἐπέστησε τοὺς τρια-
ρίους. ἐπὶ δὲ τῶν κεράτων ἔταξε κατὰ μὲν τὸ λαιὸν 8
Γάιον Λαίλιον, ἔχοντα τοὺς Ἰταλικοὺς ἱππέας, κατὰ
δὲ τὸ δεξιὸν μέρος Μασαννάσαν μετὰ πάντων τῶν
ὑφ' ἑαυτὸν ταττομένων Νομάδων. τὰ δὲ διαστή- 9
ματα τῶν πρώτων σημαιῶν ἀνεπλήρωσε ταῖς τῶν
γροσφομάχων σπείραις, παραγγείλας τούτοις προ-
κινδυνεύειν, ἐὰν δ' ἐκβιάζωνται κατὰ τὴν τῶν θη- 10
ρίων ἔφοδον, ἀποχωρεῖν, τοὺς μὲν καταταχοῦντας
διὰ τῶν ἐπ' εὐθείας διαστημάτων εἰς τοὐπίσω τῆς
ὅλης δυνάμεως, τοὺς δὲ περικαταλαμβανομένους
εἰς τὰ πλάγια παρίστασθαι διαστήματα κατὰ τὰς
σημαίας.

---

20 *μασσανασσῆν* F, *μασσανάσσην* S³, corr. *BW* I 74

10 Ταῦτα δ' ἑτοιμασάμενος (ἐπ)επορεύετο παρακα-
λῶν τὰς δυνάμεις βραχέως μέν, οἰκείως δὲ τῆς ὑπο-
2 κειμένης περιστάσεως. ἠξίου γὰρ μνημονεύοντας
897. τῶν προγεγονότων ἀγώνων ἄνδρας ἀγαθοὺς γίνε-
σθαι, σφῶν καὶ τῆς πατρίδος ἀξίους, καὶ λαμβάνειν
πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι κρατήσαντες μὲν τῶν ἐχθρῶν
οὐ μόνον τῶν ἐν Λιβύῃ πραγμάτων ἔσονται κύριοι
βεβαίως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης οἰκουμένης τὴν ἡγε-
μονίαν καὶ δυναστείαν ἀδήριτον αὑτοῖς τε καὶ τῇ
3 πατρίδι περιποιήσουσιν· ἐὰν δ' ὡς ἄλλως ἐκβῇ τὰ
κατὰ τὸν κίνδυνον, οἱ μὲν ἀποθανόντες εὐγενῶς
ἐν τῇ μάχῃ κάλλιστον ἐντάφιον ἕξουσι τὸν ὑπὲρ
τῆς πατρίδος θάνατον, οἱ δὲ διαφυγόντες αἴσχιστον
4 καὶ ἐλεεινότατον τὸν ἐπίλοιπον βίον. ἀσφάλειαν
γὰρ τοῖς φυγοῦσιν οὐδεὶς ἱκανὸς περιποιῆσαι τόπος
τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· πεσοῦσι δ' ὑπὸ τὰς τῶν Καρχη-
δονίων χεῖρας οὐκ ἄδηλα [εἶναι] τὰ συμβησόμενα 795.
τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις· "ὧν" ἔφη "μηδενὶ γέ-
5 νοιτο πεῖραν ὑμῶν λαβεῖν. τῆς δ' οὖν τύχης ἡμῖν
τὰ μέγιστα τῶν ἄθλων εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος ἐκ-
τεθεικυίας, πῶς οὐκ ἂν εἴημεν ἀγεννέστατοι καὶ
συλλήβδην ἀφρονέστατοι πάντων, εἰ παρέντες τὰ
κάλλιστα τῶν ἀγαθῶν ἑλοίμεθα τὰ μέγιστα τῶν
6 κακῶν διὰ φιλοζωίαν;" διόπερ ἠξίου δύο προθεμέ-
νους, ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ νικᾶν ἢ θνήσκειν, ὁμόσε
7 χωρεῖν εἰς τοὺς πολεμίους. τοὺς γὰρ τοιαύτας ἔχον-
τας διαλήψεις κατ' ἀνάγκην ἀεὶ κρατεῖν τῶν ἀντι-
ταττομένων, ἐπειδὰν ἀπελπίσαντες τοῦ ζῆν ἴωσιν
εἰς τὴν μάχην.

---

12 ἕξουσιν F 14 καὶ ἐλεεινότατον] v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 688 s.

Ὁ μὲν οὖν Πόπλιος τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν 11
παραίνεσιν. ὁ δ' Ἀννίβας τὰ μὲν θηρία πρὸ πάσης
τῆς δυνάμεως, ὄντα πλείω τῶν ὀγδοήκοντα, μετὰ
δὲ ταῦτα τοὺς μισθοφόρους ἐπέστησε, περὶ μυρίους
ὄντας καὶ δισχιλίους τὸν ἀριθμόν. οὗτοι δ' ἦσαν
Λιγυστῖνοι, Κελτοί, Βαλιαρεῖς, Μαυρούσιοι. τού- 2
των δὲ κατόπιν παρενέβαλε τοὺς ἐγχωρίους Λίβυας
καὶ Καρχηδονίους, ἐπὶ δὲ πᾶσι τοὺς ἐξ Ἰταλίας
ἥκοντας μεθ' αὑτοῦ, πλεῖον ἢ στάδιον ἀποστήσας
898. τῶν προτεταγμένων. τὰ δὲ κέρατα διὰ τῶν ἱππέων 3
ἠσφαλίσατο, θεὶς ἐπὶ μὲν τὸ λαιὸν τοὺς συμμάχους
Νομάδας, ἐπὶ δὲ τὸ δεξιὸν τοὺς τῶν Καρχηδονίων
ἱππεῖς. παρήγγειλε δὲ τοὺς ἰδίους στρατιώτας ἕκα- 4
στον παρακαλεῖν, ἀναφέροντας τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης
ἐφ' ἑαυτὸν καὶ τὰς μεθ' αὑτοῦ παραγεγενημένας
δυνάμεις· τοῖς δὲ Καρχηδονίοις ἐκέλευσε τοὺς ἡγου- 5
μένους τὰ συμβησόμενα περὶ τέκνων καὶ γυναικῶν
ἐξαριθμεῖσθαι καὶ τιθέναι πρὸ ὀφθαλμῶν, ἐὰν ἄλλως
πως ἐκβῇ τὰ τῆς μάχης. οὗτοι μὲν οὖν οὕτως
ἐποίουν τὸ παραγγελθέν. Ἀννίβας δὲ τοὺς μεθ' 6
αὑτοῦ παραγεγονότας ἐπιπορευόμενος ἠξίου καὶ παρ-
εκάλει διὰ πλειόνων μνησθῆναι μὲν τῆς πρὸς ἀλ-
λήλους ἑπτακαιδεκαέτους συνηθείας, μνησθῆναι δὲ
τοῦ πλήθους τῶν προγεγονότων αὐτοῖς πρὸς Ῥω-
μαίους ἀγώνων· ἐν οἷς ἀηττήτους γεγονότας οὐδ' 7
ἐλπίδα τοῦ νικᾶν οὐδέποτ' ἔφη Ῥωμαίοις αὐτοὺς
ἀπολελοιπέναι. τὸ δὲ μέγιστον, ἠξίου λαμβάνειν 8 796.
πρὸ ὀφθαλμῶν χωρὶς τῶν κατὰ μέρος κινδύνων καὶ
τῶν ἀναριθμήτων προτερημάτων τήν τε περὶ τὸν

23 σημείωσαι add. F[3] in marg.

Τρεβίαν ποταμὸν μάχην πρὸς τὸν πατέρα τοῦ νῦν
ἡγουμένου Ῥωμαίων, ὁμοίως τὴν ἐν Τυρρηνίᾳ πρὸς
Φλαμίνιον μάχην, ἔτι δὲ τὴν περὶ Κάννας γενομέ-
9 *νην πρὸς Αἰμίλιον, ἃς οὔτε κατὰ πλῆθος τῶν ἀν-*
δρῶν οὔτε κατὰ τὰς ἀρετὰς ἀξίας εἶναι συγκρίσεως
10 *πρὸς τὸν νῦν ἐπιφερόμενον κίνδυνον. καὶ ταῦτα*
λέγων ἀναβλέπειν αὐτοὺς ἐκέλευε (καὶ) τὴν τῶν
ὑπεναντίων κατοπτεύειν τάξιν· οὐ γὰρ οἷον ἐλάτ-
τους, ἀλλ' οὐδὲ πολλοστὸν μέρος εἶναι τῶν τότε
πρὸς αὐτοὺς ἀγωνισαμένων, ταῖς γε μὴν ἀρεταῖς
11 *οὐδὲ σύγκρισιν ἔχειν. ἐκείνους μὲν γὰρ ἀηττήτους*
ὄντας ἐξ ἀκεραίου διηγωνίσθαι πρὸς σφᾶς, τούτων
δὲ τοὺς μὲν ἐκγόνους εἶναι, τοὺς δὲ λείψανα τῶν
ἡττημένων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ πεφευγότων αὐτὸν πλεο-
12 *νάκις. διόπερ [ᾤετο] δεῖν μὴ καταλῦσαι μήτε τὴν*
899. *σφῶν αὐτῶν μήτε τὴν τοῦ προεστῶτος δόξαν καὶ*
προσηγορίαν, ἀλλ' ἀγωνισαμένους εὐψύχως βεβαι-
ῶσαι τὴν διαδεδομένην περὶ αὐτῶν φήμην, ὡς ὄν-
των ἀηττήτων.

13 *Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα παρεκάλεσαν ἀμφό-*
12 *τεροι. ἐπειδὴ δ' ἑκατέροις ἦν εὐτρεπῆ τὰ πρὸς τὸν*
κίνδυνον, πάλαι τῶν Νομαδικῶν ἱππέων πρὸς ἀλ-
λήλους ἀκροβολιζομένων, τότε παρήγγειλε τοῖς ἐπὶ
τῶν ἐλεφάντων Ἀννίβας ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον ἐπὶ
2 *τοὺς ὑπεναντίους. ἅμα δὲ τῷ πανταχόθεν τὰς σάλ-*
πιγγας καὶ τὰς βυκάνας ἀναβοῆσαι τινὰ μὲν δια-
ταραχθέντα τῶν θηρίων ἐξ αὐτῆς ὥρμησε παλίσσυτα
κατὰ τῶν βεβοηθηκότων τοῖς Καρχηδονίοις Νομά-
*δων· *** τῶν περὶ τὸν Μασαννάσαν ταχέως ἐψι-*

---

29 ***] *διὰ* add. G, *διὸ διὰ Ca*, *οὗ γενομένου διὰ Hu*, *διόπερ ὑπὸ BW* *μασσανασσῆν* F, *μασσανάσσην* S[3], corr.

λώϑη τὸ λαιὸν κέρας τῶν Καρχηδονίων. τὰ δὲ 3
λοιπὰ συμπεσόντα τοῖς τῶν Ῥωμαίων γροσφομάχοις
ἐν τῷ μεταξὺ χωρίῳ τῶν παρατάξεων πολλὰ μὲν
ἔπασχε κακά, πολλὰ δ' ἐποίει τοὺς ὑπεναντίους,
ἕως ὅτου πεφοβημένα τὰ μὲν διὰ τῶν διαστημάτων 4
ἐξέπεσε, δεξαμένων αὐτὰ τῶν Ῥωμαίων ἀσφαλῶς
κατὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ πρόνοιαν, τὰ δ' ἐπὶ τὸ δε-
ξιὸν μέρος παραφυγόντα διὰ τῶν ἱππέων συνακοντι- 797.
ζόμενα τέλος εἰς τὸν ἔξω τόπον τῶν στρατοπέδων
ἐξέπεσεν, ὅτε δὴ καὶ Λαίλιος ἅμα τῇ περὶ τοὺς ἐλέ- 5
φαντας ταραχῇ συμβαλὼν ἠνάγκασε φυγεῖν τοὺς
τῶν Καρχηδονίων ἱππεῖς προτροπάδην. οὗτος μὲν 6
οὖν ἐπέκειτο τοῖς φεύγουσιν ἐκϑύμως· τὸ δ' ὅμοιον
ἐποίει καὶ Μασαννάσας. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον 7
αἱ φάλαγγες ἀμφότεραι βάδην ἀλλήλαις καὶ σοβαρῶς
ἐπῄεσαν, πλὴν τῶν (ἐκ) τῆς Ἰταλίας μετ' Ἀννίβου
παραγεγονότων· οὗτοι δ' ἔμενον ἐπέχοντες τὸν ἐξ
ἀρχῆς τόπον. ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς ἦσαν ἀλλήλων, οἱ μὲν 8
Ῥωμαῖοι κατὰ τὰ πάτρια συναλαλάξαντες καὶ συμ-
ψοφήσαντες τοῖς ξίφεσι τοὺς ϑυρεοὺς προσέβαλλον
τοῖς ὑπεναντίοις, οἱ δὲ μισϑοφόροι τῶν Καρχηδο- 9
νίων ἀδιάκριτον ἐποίουν τὴν φωνὴν καὶ παρηλλαγ-
900. μένην· οὐ γὰρ πάντων ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ αὐ-
τὸς ϑροῦς

οὐδ' ἴα γῆρυς,
ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα, πολύκλητοι δ' ἔσαν ἄνδρες,

καϑάπερ ἀρτίως ἐξηριϑμησάμην.

BW I 74 5 ὅπου FK 14 μασσανασσῆς F, μασσανάσσης S[s], corr. *BW* 23 Polybius de memoria citans inter se coniungit Homer. Il. IV 437 s. et Π 804; itaque Cobetum (Mnemos. 1881, 244) falso mutasse ἦν in ᾖεν et ὁ αὐτὸς in ὁμὸς patet

13 *Πάσης δ' οὔσης ἐκ χειρὸς καὶ κατ' ἄνδρα τῆς
μάχης [διὰ τὸ μὴ δόρασι μηδὲ ξίφεσι χρῆσθαι τοὺς
ἀγωνιζομένους], τῇ μὲν εὐχερείᾳ καὶ τόλμῃ προ-
εῖχον οἱ μισθοφόροι τὰς ἀρχάς, καὶ πολλοὺς κατ-
2 ετραυμάτιζον τῶν Ῥωμαίων, τῷ δὲ τῆς συντάξεως
ἀκριβεῖ καὶ τῷ καθοπλισμῷ πιστεύοντες οἱ Ῥωμαῖοι
3 μᾶλλον ἐπέβαινον εἰς τὸ πρόσθεν. ἅμα δὲ τοῖς
μὲν Ῥωμαίοις ἑπομένων καὶ παρακαλούντων τῶν
κατόπιν, τοῖς δὲ μισθοφόροις τῶν Καρχηδονίων οὐ
συνεγγιζόντων οὐδὲ παραβοηθούντων, ἀλλ' ἀποδει-
4 λιώντων ταῖς ψυχαῖς, πέρας ἐνέκλιναν οἱ βάρβαροι,
καὶ δόξαντες ἐγκαταλείπεσθαι προφανῶς ὑπὸ τῶν
ἰδίων, ἐπιπεσόντες κατὰ τὴν ἀποχώρησιν εἰς τοὺς
5 ἐφεστῶτας ἔκτεινον τούτους. ὃ καὶ πολλοὺς ἠνάγ-
κασε τῶν Καρχηδονίων ἀνδρωδῶς ἀποθανεῖν· φο-
νευόμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν μισθοφόρων ἐμάχοντο παρὰ
τὴν αὑτῶν προαίρεσιν ἅμα πρός τε τοὺς ἰδίους καὶ
6 πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. ποιούμενοι δὲ τὸν κίνδυνον
ἐκστατικῶς καὶ παρηλλαγμένως οὐκ ὀλίγους διέφθει-
7 ραν καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν ὑπεναντίων. καὶ δὴ 798.
τῷ τοιούτῳ τρόπῳ συνέχεαν ἐπιπεσόντες τὰς τῶν
ἀστάτων σημαίας· οἱ μέντοι τῶν πριγκίπων ἡγεμό-
νες συνθεασάμενοι τὸ γεγονὸς ἐπέστησαν τὰς αὑτῶν
8 τάξεις. τῶν δὲ μισθοφόρων καὶ τῶν Καρχηδονίων
τὸ πλεῖστον μέρος τὸ μὲν ὑφ' αὑτῶν, τὸ δ' ὑπὸ
9 τῶν ἀστάτων αὐτοῦ κατεκόπη. τοὺς δὲ διασῳζο-
μένους καὶ φεύγοντας οὐκ εἴασε καταμιγῆναι ταῖς
δυνάμεσιν Ἀννίβας, ἀλλὰ προβαλέσθαι παραγγείλας
901. τοῖς ἐπιστάταις ἐκώλυσε μὴ παραδέξασθαι τοὺς ἐγ-*

2. 3 *διὰ τὸ — ἀγωνιζομένους* seclusit *BW* 22 *μὲν γὰρ* FS, *δὲ Ca*, corr. *μέντοι BW*

γίζοντας. ὅθεν ἠναγκάσθησαν οὗτοι μὲν ποιεῖσθαι 10
τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ τὰ κέρατα καὶ τὰς ἐκ τούτων
εὐρυχωρίας, γενομένου δὲ τοῦ μεταξὺ τόπου τῶν 14
καταλειπομένων στρατοπέδων πλήρους αἵματος, φό-
νου, νεκρῶν, πολλὴν ἀπορίαν παρεῖχε τῷ τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγῷ τὸ τῆς τροπῆς ἐμπόδιον· ὅ τε γὰρ 2
τῶν νεκρῶν ὄλισθος, ὡς ἂν αἱμοφύρτων καὶ σωρη-
δὸν πεπτωκότων, ἥ τε τῶν χύδην ἐρριμμένων ὅπλων
ὁμοῦ τοῖς πτώμασιν ἀλογία δυσχερῆ τὴν δίοδον
ἔμελλε ποιήσειν τοῖς ἐν τάξει διαπορευομένοις. οὐ 3
μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν τραυματίας εἰς τοὐπίσω τῆς
παρατάξεως κομισάμενος, τοὺς δ' ἐπιδιώκοντας τῶν
ἀστάτων ἀνακαλεσάμενος διὰ τῆς σάλπιγγος, τοὺς
μὲν αὐτοῦ πρὸ τῆς μάχης κατὰ μέσους τοὺς πολε-
μίους ἐπέστησε, τοὺς δὲ πρίγκιπας καὶ τριαρίους 4
πυκνώσας ἐφ' ἑκάτερον τὸ κέρας προάγειν παρήγ-
γειλε διὰ τῶν νεκρῶν. ἐπειδὴ δ' ὑπερβάντες ἐξ 5
ἴσου τοῖς ἀστάτοις ἐγένοντο, συνέβαλον αἱ φάλαγγες
ἀλλήλαις μετὰ τῆς μεγίστης ὁρμῆς καὶ προθυμίας.
ὄντων δὲ καὶ τῷ πλήθει καὶ τοῖς φρονήμασι καὶ 6
ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς καθοπλισμοῖς παραπλησίων
ἀμφοτέρων, ἄκριτον ἐπὶ πολὺ συνέβαινε γενέσθαι
τὴν μάχην, ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις ἐναποθνησκόντων
τῶν ἀνδρῶν διὰ φιλοτιμίαν, ἕως οἱ περὶ τὸν Μα- 7
σαννάσαν καὶ Λαίλιον ἀπὸ τοῦ διώγματος τῶν ἱπ-
πέων ἀνακάμπτοντες [καὶ] δαιμονίως εἰς δέοντα
καιρὸν συνῆψαν. ὧν προσπεσόντων τοῖς περὶ τὸν 8

---

17 *διὰ praeter*, v. *Rei* 582 et *BW* Fleckeis. annal. 1889, 145 22 *γενέσθαι* FS, *γίνεσθαι Di*, sed v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XIX 4 s. 24 *μασσανασσῆν* FS, corr. *BW* I 74

Ἀννίβαν κατόπιν οἱ μὲν πλεῖστοι κατεκόπησαν ἐν
τῇ τάξει, τῶν δὲ πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων ὀλίγοι
μὲν τελέως διέφυγον, ἅτε τῶν ἱππέων ἐν χερσὶν 799.
9 ὄντων καὶ τῶν τόπων ἐπιπέδων ὑπαρχόντων. ἔπεσον
δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων ὑπὲρ τοὺς χιλίους πεντακο-
σίους, τῶν δὲ Καρχηδονίων ὑπὲρ δισμυρίους, αἰχμά-
λωτοι δ' ἑάλωσαν οὐ πολὺ τούτων ἐλάττους.

902.15 Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ πᾶσι γενομένη μάχη καὶ τὰ ὅλα
κρίνασα Ῥωμαίοις διὰ τῶν προειρημένων ἡγεμόνων
2 τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος· μετὰ δὲ τὴν μάχην Πόπλιος
μὲν ἐπακολουθήσας καὶ διαρπάσας τὸν χάρακα τῶν
Καρχηδονίων αὖτις ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν παρ-
3 εμβολήν. Ἀννίβας δὲ μετ' ὀλίγων ἱππέων κατὰ
τὸ συνεχὲς ποιούμενος τὴν ἀναχώρησιν εἰς Ἀδρύ-
μητα διεσώθη, πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας κατὰ τὸν
κίνδυνον, ὅσα τὸν ἀγαθὸν ἔδει στρατηγὸν καὶ πολ-
4 λῶν ἤδη πραγμάτων πεῖραν εἰληφότα. πρῶτον μὲν
γὰρ εἰς λόγους συνελθὼν ἐπειράθη δι' αὑτοῦ λύσιν
5 ποιήσασθαι τῶν ἐνεστώτων· τοῦτο δ' ἐστὶ τοῦ προ-
ειδότος τὰ κατορθώματα, ἀλλ' ἀπιστοῦντος τῇ τύχῃ
καὶ προορωμένου τὰ περὶ τὰς μάχας ἐκβαίνοντα
6 παράλογα. μετὰ δὲ ταῦτα συγκαταστὰς εἰς τὸν κίν-
δυνον οὕτως ἐχρήσατο τοῖς πράγμασιν ὥστε μὴ δυ-
νατὸν εἶναι βέλτιον πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶνα συστή-
σασθαι, παραπλησίῳ καθοπλισμῷ χρώμενον, οὗ τότε
7 συνεστήσατ' Ἀννίβας. οὔσης γὰρ δυσδιασπάστου
τῆς Ῥωμαίων τάξεως καὶ δυνάμεως, τὸν ἄνδρα
συνέβη καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρη μάχεσθαι πρὸς
πάσας τὰς ἐπιφανείας διὰ τῆς μιᾶς ἐκτάξεως, ἀεὶ

3 μὲν τελέως FS, παντελῶς *Di*, sed v. ad XII 6b, 8
19 ἐστὶν F

(τῶν) ἔγγιστα τῷ δεινῷ σημαιῶν συνεπιστρεφουσῶν
πρὸς τὸ δεόμενον. ἔτι δὲ τοῦ καθοπλισμοῦ σκέπην 8
καὶ θράσος παρασκευάζοντος καὶ διὰ τὸ μέγεθος
τοῦ θυρεοῦ καὶ τὴν τῆς μαχαίρας ὑπομονὴν τῶν
πληγῶν, δύσμαχοι γίνονται καὶ δυσκαταγώνιστοι
διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. ἀλλ' ὅμως πρὸς ἕκα- 16
στα τούτων οὕτως ἐνδεχομένως Ἀννίβας ἐκ τῶν
κατὰ λόγον ἡρμόσατο παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ὥσθ'
ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἐλεφάν- 2
των πλῆθος ἐξ αὐτῆς παρεσκευάσατο καὶ τότε προ-
εβάλετο χάριν τοῦ συνταράξαι καὶ διασπάσαι τὰς
903. τάξεις τῶν ὑπεναντίων· τοὺς δὲ μισθοφόρους προ- 3
έταξε καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἔθηκε μετὰ τούτους 800.
ἕνεκα τοῦ προεκλῦσαι μὲν τῷ κόπῳ τὰ σώματα τῶν
πολεμίων, ἀχρειῶσαι δὲ τὰς ἀκμὰς τῶν ὅπλων διὰ
τὸ πλῆθος τῶν φονευομένων, ἀναγκάσαι δὲ τοὺς
Καρχηδονίους μέσους ὄντας μένειν καὶ μάχεσθαι
κατὰ τὸν ποιητὴν

ὄφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζοι.

τοὺς δὲ μαχιμωτάτους καὶ στασιμωτάτους τῶν ἀν- 4
δρῶν ἐν ἀποστάσει παρενέβαλε χάριν τοῦ προορω-
μένους ἐκ πολλοῦ τὸ συμβαῖνον καὶ διαμένοντας
ἀκεραίους τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς σὺν καιρῷ
χρήσασθαι ταῖς σφετέραις ἀρεταῖς. εἰ δὲ πάντα τὰ 5
δυνατὰ ποιήσας πρὸς τὸ νικᾶν ἐσφάλη τὸν πρὸ
τούτου χρόνον ἀήττητος ὤν, συγγνώμην δοτέον·
ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ ταὐτόματον ἀντέπραξε ταῖς 6

---

10 προεβάλλετο S[s], προεβάλετο F (idem correxerat *Be*)
19 Hom. Il. IV 300 27 ἔστι — p. 286, 3 ἀντέτυχε **Suid. s. v. ἐπιβολή et partim s. v. ἐσθλός** 27 ἔστιν F

ἐπιβολαῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἔστι δ' ὅτε πάλιν κατὰ τὴν παροιμίαν

ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν·

ὃ δὴ καὶ τότε γεγονέναι περὶ ἐκεῖνον φήσειεν ἄν τις.—
17 *Τὰ γὰρ ὑπεραίροντα τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν*
παρ' ἐνίοις ἐθισμῶν, ὅταν μὲν αὐτοπαθῶς δόξῃ γί-
νεσθαι διὰ τὸ μέγεθος τῶν συμπτωμάτων, ἔλεον
ἐκκαλεῖται παρὰ τοῖς ὁρῶσι καὶ τοῖς ἀκούουσι, καὶ
2 *συγκινεῖ πως ἕκαστον ἡμῶν ὁ ξενισμός· ἐπὰν δὲ*
φαίνηται γοητείας χάριν καὶ καθ' ὑπόκρισιν γί-
νεσθαι τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἔλεον, ἀλλ' ὀργὴν ἐξεργά-
ζεται καὶ μῖσος. ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι περὶ
τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Καρχηδονίων. —
3 *Ὁ δὲ Πόπλιος διὰ βραχέων ἤρξατο λέγειν πρὸς*
αὐτούς, ὡς ἐκείνων μὲν χάριν οὐδὲν ὀφείλουσι ποι-
εῖν φιλάνθρωπον, ὁμολογούντων αὐτῶν διότι καὶ
τὸν πόλεμον ἐξ ἀρχῆς ἐπενέγκαιεν Ῥωμαίοις, παρὰ
904. *τὰς συνθήκας ἐξανδραποδισάμενοι τὴν Ζακανθαίων*
πόλιν, καὶ πρῴην παρασπονδήσαιεν, ἀθετήσαντες
4 *τοὺς ὅρκους καὶ τὰς ἐγγράπτους ὁμολογίας· αὐτῶν*
δὲ χάριν ἔφησε καὶ τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων
κεκρίσθαι σφίσι πρᾴως χρῆσθαι καὶ μεγαλοψύχως
5 *τοῖς πράγμασι. φανήσεσθαι δὲ τοῦτο κἀκείνοις*
ἔφησεν, ἐὰν ὀρθῶς διαλαμβάνωσι περὶ τῶν ἐνεστώ- 801.

---

3 v. Crusium Philol. 1889, 178 ss. et Scalam *Die Stud. d. Pol.* I 76 ann. 1   4 **des. F fol. 238v extr.**

5 **F fol. 238v extr.,** F1 add. in marg.: $\overset{ε}{π}$ *τοῦ μὴ κατεπτοημένως ποιεῖν τὰς ἐντεύξεις*   8 *ὁρῶσιν* F   13 **des. F fol. 239r prim.**   14 **F fol. 239r prim.**   21 *ἔφασαν* FS, *ἔφησε Rei* 584, nisi forte *ἔφησεν* est Polybianum

*των· οὐ γὰρ εἴ τι πάσχειν ἢ ποιεῖν ἢ διδόναι σφί-
σιν ἐπιταχθήσεται, τοῦτο δεῖν νομίζειν δεινόν, ἀλλ'
εἴ τι συγχωρηθήσεται φιλάνθρωπον, τοῦτο μᾶλλον
ἡγεῖσθαι παράδοξον, ἐπείπερ ἡ τύχη παρελομένη τὸν* 6
*ἔλεον αὐτῶν καὶ τὴν συγγνώμην διὰ τὴν σφετέραν
ἀδικίαν ὑποχειρίους πεποίηκε τοῖς ἐχθροῖς. ταῦτα* 7
*δ' εἰπὼν ἔλεγε τὰ φιλάνθρωπα τὰ διδόμενα, καὶ
πάλιν ἃ δέον ἦν ὑπομένειν αὐτούς.*

Ἦν δὲ τὰ κεφάλαια τῶν προτεινομένων ταῦτα. 18
*πόλεις ἔχειν κατὰ Λιβύην ἃς καὶ πρότερον εἶχον ἢ
τὸν τελευταῖον πόλεμον ἐξενεγκεῖν Ῥωμαίοις, καὶ
χώραν ἣν καὶ τὸ παλαιὸν εἶχον, κτήνη καὶ σώματα
καὶ τὴν ἄλλην ὕπαρξιν, ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης* 2
*ἀσινεῖς Καρχηδονίους ὑπάρχειν, ἔθεσι καὶ νόμοις
χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις, ἀφρουρήτους ὄντας. ταῦτα μὲν* 3
*οὖν ἦν τὰ φιλάνθρωπα, τὰ δ' ἐναντία τούτοις πά-
λιν τὰ κατὰ τὰς ἀνοχὰς ἀδικήματα γενόμενα πάντα
Καρχηδονίους ἀποκαταστῆσαι Ῥωμαίοις, τοὺς αἰχμα-
λώτους καὶ δραπέτας ἐκ παντὸς ἀποδοῦναι τοῦ
χρόνου, τὰ μακρὰ πλοῖα παραδοῦναι πάντα πλὴν
δέκα τριήρων, ὁμοίως καὶ πάντας τοὺς ἐλέφαντας.* 4
*πόλεμον μηδενὶ τῶν ἔξω τῆς Λιβύης ἐπιφέρειν καθ-
όλου μηδὲ τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ χωρὶς τῆς Ῥωμαίων
γνώμης· οἰκίας καὶ χώραν καὶ πόλεις, καὶ εἴ τι* 5
ἕτερόν ἐστι Μασαννάσου τοῦ βασιλέως ἢ τῶν προ-

---

2 *δεῖ* S, *δεῖν* FK (idem correxerat *Rei* 584) 9 *κεφά-λαια* F (non *κεφάλαι*) 12 *καὶ* addendum esse ante *κτήνη* coni. *Sch* 21 *περὶ* FS, corr. *πάντας* *Rei* 584 (v. Liv. XXX 37, 4. Appian. Pun. 54, 1) 24 *καὶ εἴ*] neque hic neque alii (288, 2. 3. 9) hiatus sunt offensioni, v. *Hu* Philol. 1859, 290 s. et *BW* Fleckeis. annal. 1889, 680 ann. 31 25 *μασ-σανάσσου* FS[1], corr. *BW* I 74

γόνων ἐντὸς τῶν ἀποδειχθησομένων ὅρων αὐτοῖς
6 πάντα ἀποδοῦναι Μασαννάσᾳ· σιτομετρῆσαί τε τὴν
δύναμιν τριμήνου καὶ μισθοδοτῆσαι μέχρι ἂν ἐκ
7 Ῥώμης ἀντιφωνηθῇ τι κατὰ τὰς συνθήκας· ἐξενεγκεῖν
905. ἀργυρίου τάλαντα μύρια Καρχηδονίους ἐν ἔτεσι πεν-
τήκοντα, φέροντας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν Εὐβοϊκὰ
8 τάλαντα διακόσια· ὁμήρους δοῦναι πίστεως χάριν
ἑκατὸν οὓς ἂν προγράψῃ τῶν νέων ὁ στρατηγὸς
τῶν Ῥωμαίων, μὴ νεωτέρους τετταρεσκαίδεκα ἐτῶν
μηδὲ πρεσβυτέρους τριάκοντα.

19 Ταῦτα μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς εἶπε τῶν Ῥωμαίων
τοῖς πρεσβευταῖς· οἱ δ' ἀκούσαντες ἠπείγοντο καὶ
2 διεσάφουν τοῖς ἐν τῇ πατρίδι. καθ' ὃν δὴ καιρὸν
λέγεται, μέλλοντός τινος τῶν ἐκ τῆς γερουσίας
ἀντιλέγειν τοῖς προτεινομένοις καὶ καταρχομένου,
προελθόντα τὸν Ἀννίβαν κατασπάσαι τὸν ἄνθρωπον 802.
3 ἀπὸ τοῦ βήματος. τῶν δὲ λοιπῶν ἐξοργισθέντων
διὰ τὸ παρὰ τὴν συνήθειαν αὐτὸν τοῦτο πρᾶξαι,
πάλιν τὸν Ἀννίβαν ἀναστάντα φασὶν ἀγνοεῖν (μὲν
ὁμολογῆσαι, δεῖν δὲ) συγγνώμην ἔχειν, εἴ τι παρὰ
τοὺς ἐθισμοὺς πράττει, γινώσκοντας ὅτι τὴν μὲν
ἔξοδον ἐκ τῆς πατρίδος ἐνναέτης ὢν ποιήσαιτο, πλείω
δὲ τῶν πέντε καὶ τετταράκοντ' ἐτῶν ἔχων εἰς αὐτὴν
4 ἐπανήκει. διόπερ ἠξίου μὴ τοῦτο σκοπεῖν, εἴ τι
παραπέπαικε τῆς συνηθείας, πολὺ δὲ μᾶλλον, εἰ

---

2 μασσανασσῆι F, μασσανάσσῃ S³, corr. *BW* I 74
4 F³ add. in marg.: σημείωσαι 9 τεσσαρεσκαίδεκα FS, τεσσαρωνκαίδεκα *Be*, τεττάρων καὶ δέκα *Di* I 45, sed v. XII 18, 4 et *Kuehner-Blass Ausf. Gramm. d. gr. Spr.* I 626 ann. 1 12 πρεσβύταισ FS, corr. K 13 δὴ ex δὲ F³
19 μὲν — 20 δὲ add. *Hu* partim secutus *Rei* 584 s., pro his super versum add. καὶ F³, idem in contextu S

τοῖς τῆς πατρίδος πράγμασιν ἀληθινῶς συμπάσχει·
διὰ γὰρ ταῦτα καὶ νῦν εἰς τὴν ἀλογίαν ἐμπεπτω-
κένει ταύτην. θαυμαστὸν γὰρ αὐτῷ φανῆναι καὶ 5
τελέως ἐξηλλαγμένον, εἴ τις ὑπάρχων Καρχηδόνιος
καὶ συνειδὼς τὰ βεβουλευμένα καὶ κοινῇ τῇ πατρίδι
καὶ κατ' ἰδίαν ἑκάστοις ἡμῶν κατὰ Ῥωμαίων οὐ
προσκυνεῖ τὴν τύχην, εἰ γεγονὼς ὑποχείριος τοι-
ούτων τυγχάνει φιλανθρώπων· οὓς εἴ τις ὀλίγαις 6
πρότερον ἡμέραις ἤρετο πόσ' ἐλπίζουσι πείσεσθαι
τὴν πατρίδα κρατησάντων Ῥωμαίων, οὐδ' ἂν εἰπεῖν
οἷοί τ' ἦσαν διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὑπερβολὴν
τῶν προφαινομένων αὐτοῖς κακῶν. διόπερ ἠξίου 7
καὶ νῦν μηδ' ἐπὶ λόγον ἄγειν, ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν
906. δεξαμένους τὰ προτεινόμενα θύειν τοῖς θεοῖς, καὶ
πάντας εὔχεσθαι βεβαιῶσαι ταῦτα τὸν δῆμον τῶν
Ῥωμαίων. φανέντος δὲ φρονίμως αὐτοῦ καὶ τοῖς 8
καιροῖς οἰκείως συμβουλεύειν, ἔδοξε ποιεῖσθαι τὰς
συνθήκας ἐπὶ τοῖς προειρημένοις. καὶ τὸ μὲν συν- 9
έδριον παραυτίκα πρεσβευτὰς ἐξέπεμπε τοὺς ἀνθ-
ομολογησομένους ὑπὲρ τούτων.

II. RES MACEDONIAE ET GRAECIAE.

Τοῦτο δὲ τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε, πῶς, ὅτε μὲν 20
αὐτὸς ὁ Πτολεμαῖος ζῶν οὐ προσεδεῖτο τῆς τούτων
ἐπικουρίας, ἕτοιμοι βοηθεῖν ἦσαν, ὅτε δ' ἐκεῖνος μετ- 2

9 *πότ'* F(S), *τί ποτ' Ur* 179^b, *πόσα* coni. *Sch*, corr. *BW*
20 ὑπὲρ (compendio non ita usitato exaratum in F, v. Gardthausenum *griech. Paläogr.* p. 260 et T. W. Allenum *Notes on Abbreviations in Greek Manuscripts* Oxon. 1889 tabul. IX sub ὑπὲρ compendium quartum), ὡς S, om. K, περὶ *Ur* 179^b vulgo **des. F fol. 240^v prim.** 22 **F fol. 240^v prim.**

*ἤλλαξε καταλιπὼν παιδίον νήπιον, ᾧ κατὰ φύσιν
ἀμφοῖν ἐπέβαλλε συσσῴζειν τὴν βασιλείαν, τότε
παρακαλέσαντες ἀλλήλους ὥρμησαν ἐπὶ τὸ διελόμενοι
τὴν τοῦ παιδὸς ἀρχὴν ἐπανελέσθαι τὸν ἀπολελειμ-
3 μένον, οὐδ' οὖν, καθάπερ οἱ τύραννοι, βραχεῖαν δή
τινα προβαλλόμενοι τῆς αἰσχύνης πρόφασιν, ἀλλ'* 803.
*ἐξ αὐτῆς ἀνέδην καὶ θηριωδῶς οὕτως ὥστε προσ-
οφλεῖν τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον, ἐν οἷς
φασιν ὁμοφύλοις οὖσι τὴν τοῦ μείονος ἀπώλειαν
4 τῷ μείζονι τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον. ἐξ ὧν τίς
οὐκ ἂν ἐμβλέψας οἷον εἰς κάτοπτρον εἰς τὴν συν-
θήκην ταύτην αὐτόπτης δόξειε γίνεσθαι τῆς πρὸς
τοὺς θεοὺς ἀσεβείας καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους
ὠμότητος, ἔτι δὲ τῆς ὑπερβαλλούσης πλεονεξίας τῶν
5 προειρημένων βασιλέων; οὐ μὴν ἀλλὰ τίς οὐκ ἂν
εἰκότως τῇ τύχῃ μεμψάμενος ἐπὶ τῶν ἀνθρωπείων
πραγμάτων ἐν τούτοις ἀντικαταλλαγείη, διότι ἐκεί-
νοις μὲν ἐπέθηκε μετὰ ταῦτα τὴν ἁρμόζουσαν δίκην,
τοῖς δ' ἐπιγενομένοις ἐξέθηκε κάλλιστον ὑπόδειγμα
πρὸς (ἐπ)ανόρθωσιν τὸν τῶν προειρημένων βασιλέων
6 παραδειγματισμόν; ἔτι γὰρ αὐτῶν παρασπονδούντων*
907. *μὲν ἀλλήλους, διασπωμένων δὲ τὴν τοῦ παιδὸς ἀρ-
χήν, ἐπιστήσασα Ῥωμαίους, ἁκεῖνοι κατὰ τῶν πέλας
ἐβουλεύσαντο παρανόμως, ταῦτα κατ' ἐκείνων δι-
7 καίως ἐκύρωσε καὶ καθηκόντως. παραυτίκα γὰρ ἑκά-
τεροι διὰ τῶν ὅπλων ἡττηθέντες οὐ μόνον ἐκωλύ-
θησαν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ συγ-
κλεισθέντες εἰς φόρους ὑπέμειναν Ῥωμαίοις τὸ προσ-*

---

11 *εἰς* ante *τὴν* del. Bentenus observ. crit. in Polyb. p. 46 s.
20 *ἀνόρθωσιν* FS, *διόρθωσιν* Wundererus coni. Polyb. p. 4 s., corr. *Ca* 23 *ἃ ἐκεῖνοι* FS[s], corr. *Hu* Philol. 1859, 314

ταττόμενον (ποιεῖν). τὸ τελευταῖον ἐν πάνυ βραχεῖ 8
χρόνῳ τὴν μὲν Πτολεμαίου βασιλείαν ἡ τύχη διώρθωσε, τὰς δὲ τούτων δυναστείας καὶ τοὺς διαδόχους τοὺς μὲν ἄρδην ἀναστάτους ἐποίησε καὶ πανωλέθρους, τοὺς δὲ μικροῦ δεῖν τοῖς αὐτοῖς περιέβαλε συμπτώμασι. —

Ὅτι *Μολπαγόρας τις ἦν παρὰ τοῖς Κι(αν)οῖς,* 21
ἀνὴρ καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἱκανός, κατὰ δὲ τὴν αἵρεσιν δημαγωγικὸς καὶ πλεονέκτης. ὃς πρὸς χάριν 2
ὁμιλῶν τῷ πλήθει καὶ τοὺς εὐκαιροῦντας τοῖς βίοις ὑποβάλλων τοῖς ὄχλοις, καὶ τινὰς μὲν εἰς τέλος ἀναιρῶν, τινὰς δὲ φυγαδεύων καὶ τὰς οὐσίας τὰς τούτων δημεύων καὶ διαδιδοὺς τοῖς πολλοῖς, ταχέως τῷ τοιούτῳ τρόπῳ περιεποιήσατο μοναρχικὴν ἐξουσίαν. —

Κιανοὶ μὲν οὖν περιέπεσον τηλικαύταις συμφο- 3
ραῖς οὐχ οὕτως διὰ τὴν τύχην οὐδὲ διὰ τὴν τῶν **804.**
πέλας ἀδικίαν, τὸ δὲ πλεῖον διὰ τὴν αὑτῶν ἀβουλίαν καὶ κακοπολιτείαν, προάγοντες ἀεὶ τοὺς χει- 4
ρίστους καὶ κολάζοντες τοὺς ἐναντιουμένους τούτοις,
ἵνα διαιρῶνται τὰς ἀλλήλων οὐσίας, εἰς ταύτας οἷον 5
ἐθελοντὴν ἐνέπεσον τὰς ἀτυχίας, εἰς ἃς οὐκ οἶδ' ὅπως πάντες ἄνθρωποι προφανῶς ἐμπίπτοντες οὐ δύνανται λῆξαι τῆς ἀνοίας, ἀλλ' οὐδὲ βραχὺ διαπιστῆσαι [ῥᾴδιον], καθάπερ ἔνια τῶν ἀλόγων ζῴων.
908. *ἐκεῖνα γὰρ οὐ μόνον ἐὰν αὐτά που δυσχρηστήσῃ* 6

---

6 des. F fol. 241r med. 7 **P 65, 1** *Va*, **Suid. s. v.** *Μολπαγόρας, δημαγωγικός* 15 **des. P 65, 7** *Va*, **add. Suid. s. v.** *δημαγωγικός* eum esse a nonnullis occisum 16 **F fol. 241r med.** 22. 23 **inc. M 57, 17 H.:** *Ὅτι εἰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας προφανῶς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμπ ..... πάντε. ἄνοι οὐ δύνανται* cet.

περὶ τὰ δελέατα καὶ τὰς ἄρκυς, ἀλλὰ κἂν ἕτερον
ἴδῃ κινδυνεῦον, οὐκ ἂν ἔτι ῥᾳδίως αὐτὰ προσαγά-
γοις πρὸς οὐδὲν τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον
7 ὑποπτεύει καὶ παντὶ τῷ φαινομένῳ διαπιστεῖ. οἱ
δ' ἄνθρωποι τὰς μὲν ἀκούοντες ἀπολλυμένας πόλεις
ἄρδην τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, τὰς δ' ἀκμὴν δρῶν-
τες, ὅμως, ὅταν τις χρησάμενος τῷ πρὸς χάριν λόγῳ
προτείνῃ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐξ ἀλλήλων ἐπανορθώσεως,
8 προσίασι πρὸς τὸ δέλεαρ ἀνεπιστάτως, σαφῶς εἰδό-
τες ὅτι τῶν τὰ τοιαῦτα δελέατα καταπιόντων οὐδεὶς
οὐδέποτε σέσωσται, πᾶσι δ' ὁμολογουμένως ὄλεθρον
ἐπήνεγκαν αἱ τοιαῦται πολιτεῖαι.

22 Ὁ δὲ Φίλιππος κύριος γενόμενος τῆς πόλεως
περιχαρὴς ἦν, ὡς καλήν τινα καὶ σεμνὴν πρᾶξιν
ἐπιτετελεσμένος καὶ βεβοηθηκὼς μὲν προθύμως τῷ
κηδεστῇ, καταπεπληγμένος δὲ πάντας τοὺς ἀλλο-
τριάζοντας, σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων εὐπορίαν ἐκ
2 τοῦ δικαίου περιπεποιημένος. τὰ δ' ἐναντία τούτοις
οὐ καθεώρα, καίπερ ὄντα προφανῆ, πρῶτον μὲν
(ὡς) οὐκ ἀδικουμένῳ, παρασπονδοῦντι δὲ τῷ κη-
3 δεστῇ τοὺς πέλας ἐβοήθει, δεύτερον ὅτι πόλιν Ἑλλη-
νίδα περιβαλὼν τοῖς μεγίστοις ἀτυχήμασιν ἀδίκως
ἔμελλε κυρώσειν τὴν περὶ αὐτοῦ διαδεδομένην φή-
μην ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς φίλους ὠμότητος, ἐξ ἀμφοῖν
δὲ δικαίως καὶ κληρονομήσειν παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι
4 τὴν ἐπ' ἀσεβείᾳ δόξαν, τρίτον ὡς ἐνυβρίκει τοῖς
ἀπὸ τῶν προειρημένων πόλεων πρεσβευταῖς, οἳ
παρῆσαν ἐξελούμενοι τοὺς Κιανοὺς ἐκ τῶν περιεστώ-
909. των κακῶν, ὑπὸ δ' ἐκείνου παρακαλούμενοι καὶ δια- 805.

12 πολιτεῖαι: des. M 57, 29 H. 13 inc. P 65, 8 Va: Ὅτι ὁ φίλιππος κύριος γενόμενος τῆς τῶν κιανῶν πόλεως cet.

γελώμενοι καθ' ἡμέραν (ἠναγκάσθησαν) αὐτόπται
γενέσθαι τούτων, ὧν ἥκιστ' ἂν ἐβουλήθησαν, πρὸς 5
δὲ τούτοις ὅτι τοὺς Ῥοδίους οὕτως ἀπετεθηριώκει
τότε πρὸς αὐτὸν ὥστε μηδένα λόγον ἔτι προσίεσθαι
περὶ Φιλίππου. καὶ γὰρ ἡ τύχη πρός γε τοῦτο τὸ 23
μέρος αὐτῷ συνήργησε προφανῶς. ὅτε γὰρ ὁ πρε- 2
σβευτὴς ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν ἀπολογισμὸν ἐποιεῖτο
πρὸς τοὺς Ῥοδίους, ἐμφανίζων τὴν τοῦ Φιλίππου
μεγαλοψυχίαν, καὶ διότι τρόπον τινὰ κρατῶν ἤδη
τῆς πόλεως δίδωσι τῷ δήμῳ τὴν χάριν ταύτην, ποιεῖ
δὲ τοῦτο βουλόμενος ἐλέγξαι μὲν τὰς τῶν ἀντι-
πραττόντων αὐτῷ διαβολάς, φανερὰν δὲ τῇ πόλει
καταστῆσαι τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν· καὶ παρῆν τις 3
ἐκ κατάπλου πρὸς τὸ πρυτανεῖον ἀναγγέλλων τὸν
ἐξανδραποδισμὸν τῶν Κιανῶν καὶ (τὴν) ὠμότητα
τοῦ Φιλίππου τὴν ἐν τούτοις γεγενημένην, ὥστε 4
τοὺς Ῥοδίους, ἔτι μεταξὺ τοῦ πρεσβευτοῦ τὰ προ-
ειρημένα λέγοντος, ἐπεὶ προελθὼν ὁ πρύτανις διε-
σάφει τὰ προσηγγελμένα, μὴ δύνασθαι πιστεῦσαι
διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀθεσίας. Φίλιππος μὲν 5
οὖν, παρασπονδήσας οὐχ οὕτως Κιανοὺς ὡς ἑαυτόν,
εἰς τοιαύτην ἄγνοιαν ἢ καὶ παράπτωσιν τοῦ καθ-
ήκοντος ἧκεν ὥστ' ἐφ' οἷς ἐχρῆν αἰσχύνεσθαι καθ'
ὑπερβολήν, ἐπὶ τούτοις ὡς καλοῖς σεμνύνεσθαι καὶ
μεγαλαυχεῖν· ὁ δὲ τῶν Ῥοδίων δῆμος ἀπὸ ταύτης 6
τῆς ἡμέρας ὡς περὶ πολεμίου διελάμβανε τοῦ Φι-
λίππου, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐποιεῖτο τὰς
παρασκευάς. παραπλήσιον δὲ καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς 7
μῖσος ἐκ ταύτης τῆς πράξεως ἐνειργάσατο πρὸς
αὐτόν· ἄρτι γὰρ διαλελυμένος καὶ τὰς χεῖρας ἐκ- 8
τείνων πρὸς τὸ ἔθνος, οὐδεμιᾶς προφάσεως ἐγγινο-

μένης, φίλων ὑπαρχόντων καὶ συμμάχων Αἰτωλῶν,
910. 9 Λυσιμαχέων, Καλχηδονίων, Κιανῶν, βραχεῖ χρόνῳ πρότερον, πρῶτον μὲν προσηγάγετο τὴν Λυσιμαχέων πόλιν, ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς τῶν Αἰτωλῶν συμμαχίας, δευτέραν δὲ τὴν Καλχηδονίων, τρίτην δὲ τὴν Κιανῶν ἐξηνδραποδίσατο, στρατηγοῦ παρ᾽ Αἰτωλῶν ἐν αὐτῇ διατρίβοντος καὶ προεστῶτος τῶν κοινῶν.
10 Προυσίας δέ, καθὸ μὲν ἡ πρόθεσις αὐτοῦ συντε- 806.
λείας ἔτυχε, περιχαρὴς ἦν, καθὸ δὲ τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἐπιβολῆς ἕτερος ἀπέφερεν, αὐτὸς δὲ πόλεως οἰκόπεδον ἔρημον ἐκληρονόμει, δυσχερῶς διέκειτο, ποιεῖν δ᾽ οὐδὲν οἷός τ᾽ ἦν. —

24 Ὅτι Φίλιππος κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἕτερον ἐφ᾽ ἑτέρῳ παρασπόνδημα μεταχειριζόμενος προσέσχε περὶ μέσον ἡμέρας πρὸς τὴν τῶν Θασίων πόλιν, καὶ ταύτην φιλίαν οὖσαν ἐξηνδραποδίσατο. —

2 Θάσιοι εἶπον πρὸς Μητρόδωρον τὸν Φιλίππου στρατηγὸν παραδοῦναι τὴν πόλιν εἰ διατηρήσοι αὐτοὺς ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύτους, νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. —

3 Συγχωρεῖν τὸν βασιλέα Θασίους ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύτους, νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ἐπισημηναμένων δὲ μετὰ κραυγῆς πάντων τὰ ῥηθέντα παρήγαγον τὸν Φίλιππον εἰς τὴν πόλιν. —

4 (24[a]) Ἴσως μὲν γὰρ πάντες οἱ βασιλεῖς κατὰ τὰς πρώ-

---

7 κοινῶν: **des. P, perg. F** 12 **des. F fol. 242[v] extr.** 13—16 **P 65, 11 ss.** *Va* 17—20 **Suid. s. v.** ***ἀφρουρήτως*** 21—25 **Suid. s. v.** ***ἀνεπισταθμεύτους, ἀσταθμεύτους*** 26 **M 57, 29 H.** 'loquitur fortasse Polybius de Philippo, Macedonum rege penultimo, qui in regni primordiis optimus fuit et laudatissimus princeps, deinde pes-

τας ἀρχὰς πᾶσι προτείνουσι τὸ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα
καὶ φίλους προσαγορεύουσι καὶ συμμάχους (τοὺς)
κοινωνήσαντας σφίσι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, καθικό-
911. μενοι δὲ τῶν πράξεων παρὰ πόδας οὐ συμμαχικῶς,
ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πιστεύσασι· διὸ καὶ 5 (2)
τοῦ μὲν καλοῦ διαψεύδονται, τοῦ δὲ παραυτὰ συμ-
φέροντος ὡς ἐπίπαν οὐκ ἀποτυγχάνουσι· τὸ δ' ἐπι- 6
βαλλόμενον τοῖς μεγίστοις καὶ περιλαμβάνοντα ταῖς
ἐλπίσι τὴν οἰκουμένην καὶ πάσας ἀκμὴν ἀκεραίους
ἔχοντα τὰς ἐπιβολὰς εὐθέως ἐν τοῖς ἐλαχίστοις καὶ
πρώτοις τῶν ὑποπιπτόντων ἐπικηρύττειν ἅπασι τὴν
ἀθεσίαν αὑτοῦ καὶ τὴν ἀβεβαιότητα πῶς οὐκ ἂν
δόξειεν ἀλόγιστον εἶναι καὶ μανικόν;

III. RES AEGYPTI.

Ὅτι ἐπεὶ πάσας καθ' ἕκαστον ἔτος τὰς κατάλ- 24[a]
ληλα πράξεις γενομένας κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐξη- (24[a],4)
γούμεθα, δῆλον ὡς ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ τέλος ἐπ'
ἐνίων πρότερον ἐκφέρειν τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὰν πρό- 807.
τερος ὁ τόπος ὑποπέσῃ κατὰ τὸν τῆς ὅλης ὑποθέ-
σεως μερισμὸν καὶ κατὰ τὴν τῆς διηγήσεως ἔφοδον
ὁ τὴν συντέλειαν τῆς πράξεως ἔχων τοῦ τὴν ἀρχὴν
καὶ τὴν ἐπιβολὴν περιέχοντος. —

Ὅτι Σωσίβιος ὁ ψευδεπίτροπος Πτολεμαίου ἐδό- 25.
κει γεγονέναι σκεῦος ἀγχίνουν καὶ πολυχρόνιον, ἔτι
δὲ κακοποιὸν ἐν βασιλείᾳ, καὶ πρώτῳ μὲν ἀρτῦσαι 2
φόνον Λυσιμάχῳ, ὃς ἦν υἱὸς Ἀρσινόης τῆς Λυσι-

simus evasit' Maius; v. IV 77. VII 11 (12) 13 des. **M 58, 7 H.** 15—22 **M 58, 8—58, 13 H.** 23—p. 298, 5 **P 65, 15 ss.** *Va* 25 καὶ πρῶτον — 26 Ἀρσινόης: **Suid. s. v. ἀνεθυμιᾶτο**

*μάχου καὶ Πτολεμαίου, δευτέρῳ δὲ Μάγᾳ τῷ Πτο-
λεμαίου καὶ Βερενίκης τῆς Μάγα, τρίτῃ δὲ Βερενίκῃ
τῇ Πτολεμαίου μητρὶ τοῦ Φιλοπάτορος, τετάρτῳ
Κλεομένει τῷ Σπαρτιάτῃ, πέμπτῃ θυγατρὶ Βερενί-
κης Ἀρσινόῃ. —*
(25[a]) 3 *Μετὰ δ' ἡμέρας τρεῖς ἢ τέτταρας ἐν τῷ μεγίστῳ
περιστύλῳ τῆς αὐλῆς οἰκοδομήσαντες βῆμα συνεκά-
λεσαν τοὺς ὑπασπιστὰς καὶ τὴν θεραπείαν, ἅμα δὲ
τούτοις τοὺς πεζῶν καὶ τοὺς ἱππέων ἡγεμόνας.*
912. 4 (2) *ἀθροισθέντων δὲ τούτων ἀναβὰς Ἀγαθοκλῆς καὶ
Σωσίβιος ἐπὶ τὸ βῆμα πρῶτον μὲν τὸν τοῦ βασι-
λέως καὶ τὸν τῆς βασιλίσσης θάνατον ἀνθωμολο-
γήσαντο καὶ τὸ πένθος ἀνέφηναν τοῖς πολλοῖς κατὰ*
5 *τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος. μετὰ δὲ ταῦτα διάδημα τῷ
παιδὶ περιθέντες ἀνέδειξαν βασιλέα, καὶ διαθήκην
τινὰ παρανέγνωσαν πεπλασμένην, ἐν ᾗ γεγραμμένον
ἦν ὅτι καταλείπει τοῦ παιδὸς ἐπιτρόπους ὁ βασιλεὺς*
6 (3) *Ἀγαθοκλέα καὶ Σωσίβιον· καὶ παρεκάλουν τοὺς ἡγε-
μόνας εὐνοεῖν καὶ διαφυλάττειν τῷ παιδὶ τὴν ἀρ-
χήν· ἐπὶ δὲ τούτοις δύο κάλπιδας ἀργυρᾶς εἰσήνεγ-
καν, ὡς τῆς μὲν μιᾶς ἐχούσης τὰ τοῦ βασιλέως*
7 (4) *ὀστᾶ, τῆς δ' ἑτέρας τὰ τῆς Ἀρσινόης· εἶχε δ' ἡ μὲν
μία κατ' ἀλήθειαν τὰ τοῦ βασιλέως, ἡ δ' ἑτέρα
πλήρης ἦν ἀρωμάτων. ταῦτα δὲ ποιήσαντες εὐθέως
ἐπετέλουν τὴν ἐκφοράν. ἐν ᾧ καιρῷ πᾶσι τὰ κατὰ*
8 (5) *τὴν Ἀρσινόην συνέβη γενέσθαι δῆλα. τοῦ γὰρ θα-
νάτου φωτισθέντος ὁ τρόπος ἐπεζητεῖτο τῆς ἀπω-
λείας· οὐκ οὔσης δὲ προφάσεως ἄλλης οὐδεμιᾶς,*

---

6 **Q fol. 188v**, v. Muelleri F. H. G. II, XXVII ss. et Federi exc. e Pol. Diod. cet. Darmstad. 1848—55 p. 1 ss.
10 *ἀναβὰς*] v. *Bernhardy Wiss. Synt.* p. 415 ss.

τῆς ἀληθινῆς φήμης προσπεπτωκυίας, ἀκμὴν δ' ἀμ-
φισβητουμένης, τὸ κατ' ἀλήθειαν γεγονὸς ἐν ταῖς
ἑκάστων γνώμαις ἐπεσφραγίσθη. διὸ καὶ συνέβη
μεγάλην γενέσθαι τὴν σύγχυσιν τῶν ὄχλων. τοῦ 9 (6)
μὲν γὰρ βασιλέως οὐθεὶς οὐθένα λόγον ἐποιεῖτο,
περὶ δὲ τῆς Ἀρσινόης, ἀνανεούμενοι τινὲς μὲν τὴν
ὀρφανίαν αὐτῆς, ἔνιοι δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ζῆν
ὕβριν, ἣν ὑπέμεινε, καὶ τὴν αἰκίαν, σὺν δὲ τούτοις
τὸ περὶ τὴν τελευτὴν ἀτύχημα, εἰς τοσαύτην παρά-
στασιν ἐνέπιπτον καὶ δυσθυμίαν ὥστε πλήρη γε-
νέσθαι τὴν πόλιν στεναγμοῦ, δακρύων, οἰμωγῆς
ἀκαταπαύστου. ταῦτα δ' ἦν τοῖς ὀρθῶς λογιζο- 10 (7)
μένοις οὐχ οὕτω τῆς πρὸς Ἀρσινόην εὐνοίας τε-
κμήρια, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῦ πρὸς τοὺς περὶ τὸν
Ἀγαθοκλέα μίσους· ὁ δὲ προειρημένος, ἐπειδὴ τὰς 11 (8)
913. ὑδρίας εἰς τοὺς βασιλικοὺς οἴκους ἔθηκε, παραγγεί-
λας ἀποθέσθαι τὰ φαιά, πρῶτον μὲν διμήνου τὰς
δυνάμεις ὠψωνίασε, πεπεισμένος τὸ παρὰ τοῖς
πολλοῖς μῖσος ἀμβλύνειν διὰ τῆς πρὸς τὸ λυσιτελὲς
ὁρμῆς αὐτῶν, εἶτ' ἐπεξώρκισε τὸν ὅρκον ὃν ἦσαν
ὀμνύειν εἰθισμένοι κατὰ τὰς ἀναδείξεις τῶν βασι-
λέων. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ Φιλάμμωνα τὸν ἐπιστάντα 12 (9)
τῷ τῆς Ἀρσινόης φόνῳ, ποιήσας αὐτὸν Λιβυάρχην
τῶν κατὰ Κυρήνην τόπων, τὸ δὲ παιδίον ἐνεχείρισε
ταῖς περὶ τὴν Οἰνάνθην καὶ Ἀγαθόκλειαν. μετὰ δὲ 13 (10)
ταῦτα Πέλοπα μὲν ἐξέπεμψε τὸν Πέλοπος εἰς τὴν
Ἀσίαν πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, παρακαλέσοντα
συντηρεῖν τὴν φιλίαν καὶ μὴ παραβαίνειν τὰς πρὸς
τὸν τοῦ παιδὸς πατέρα συνθήκας, Πτολεμαῖον δὲ
τὸν Σωσιβίου πρὸς Φίλιππον τά τε περὶ τῆς ἐπι-
γαμίας συνθησόμενον καὶ παρακαλέσοντα βοηθεῖν,

ἐὰν δλοσχερέστερον αὐτοὺς Ἀντίοχος ἐπιβάληται
14 παρασπονδεῖν. προεχειρίσατο δὲ καὶ Πτολεμαῖον
τὸν Ἀγησάρχου πρεσβευτὴν πρὸς Ῥωμαίους, οὐχ ὡς
ἐπισπεύσοντα τὴν πρεσβείαν, ἀλλ' ὡς, ἂν ἅψηται
τῆς Ἑλλάδος καὶ συμμίξῃ τοῖς ἐκεῖ φίλοις καὶ συγ-
15 (11) γενέσιν, αὐτοῦ καταμενοῦντα. προέκειτο γὰρ αὐτῷ
πάντας τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας ἐκποδὼν ποιῆσαι.
16 ἐξαπέστειλε δὲ καὶ Σκόπαν τὸν Αἰτωλὸν ἐπὶ ξενο-
λογίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, πλῆθος χρυσίου συνθεὶς
17 εἰς τὰ προδόματα. δύο γὰρ ἔσχε προθέσεις ὑπὲρ
ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, μίαν μὲν ἀποχρῆσθαι τοῖς
ξενολογηθεῖσιν εἰς τὸν πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον,
ἄλλην δὲ τοὺς ἀρχαίους καὶ προϋπάρχοντας ξένους
ἐπὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν φρούρια καὶ τὰς κατοικίας
ἀποστεῖλαι, τοῖς δὲ παραγενομένοις ἀναπληρῶσαι
914. καὶ καινοποιῆσαι τὴν θεραπείαν καὶ τὰ περὶ τὴν
αὐλὴν φυλακεῖα, παραπλησίως δὲ καὶ κατὰ τὴν
18 ἄλλην πόλιν, νομίζων τοὺς δι' αὐτοῦ ξενολογηθέν-
τας καὶ μισθοδοτουμένους τῶν μὲν προγεγονότων
μηδενὶ συμπαθήσοντας διὰ τὸ μηδὲν γινώσκειν, ἐν
αὐτῷ δὲ τὰς ἐλπίδας ἔχοντας καὶ τῆς σωτηρίας καὶ
τῆς ἐπανορθώσεως, ἑτοίμους ἕξειν συναγωνιστὰς
19 (12) καὶ συνεργοὺς πρὸς τὸ παραγγελλόμενον. ταῦτα
δ' ἐγενήθη πρότερα τοῦ παρὰ Φιλίππῳ διαβουλίου
***, ὡς ἐδηλώσαμεν· ἀλλ' ἐκείνων κατὰ τὴν τῆς
διηγήσεως τάξιν προτέρων λαμβανομένων ἀναγκαῖον
ἦν οὕτως ταῦτα χειρίζειν ὥστε πρότερον ἐξηγεῖσθαι
τὰς ἐντεύξεις καὶ τοὺς χρηματισμοὺς τῶν πρεσβευ-

---

6 προέκειτο Muellerus, πρόσεκειτο Federus, vulgo
24. 25 nonnulla ab epitomatore esse omissa prodit hiatus

τῶν καὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῆς ἐξαποστολῆς. ὁ 20 (13)
δ' Ἀγαθοκλῆς ἐπεὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἀν-
δρῶν ἐκποδὼν ἐποίησε, καὶ τὸ πολὺ τῆς τοῦ πλή-
θους ὀργῆς παρακατέσχε τῇ τῶν ὀψωνίων ἀποδόσει,
παρὰ πόδας εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς συνήθειαν ἐπανῆλθε.
καὶ τὰς μὲν τῶν φίλων χώρας ἀνεπλήρωσε, παρ- 21 (14)
εισαγαγὼν ἐκ τῆς διακονίας καὶ τῆς ἄλλης ὑπηρε-
σίας τοὺς εἰκαιοτάτους καὶ θρασυτάτους· αὐτὸς δὲ 22 (15)
τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐν μέθῃ διέτριβε
καὶ ταῖς τῇ μέθῃ παρεπομέναις ἀκρασίαις, οὐ φει-
δόμενος οὔτ' ἀκμαζούσης γυναικὸς οὔτε νύμφης
οὔτε παρθένου, καὶ πάντα ταῦτ' ἔπραττε μετὰ τῆς
ἐπαχθεστάτης φαντασίας. ὅθεν πολλῆς μὲν καὶ παν- 23 (16)
τοδαπῆς γινομένης δυσαρεστήσεως, οὐδεμιᾶς δὲ θε-
ραπείας οὐδὲ βοηθείας προσαγομένης, τὸ δ' ἐναντίον
ἀεὶ προσεπαγομένης ὕβρεως, ὑπερηφανίας, ῥαθυ-
μίας, ἀνεθυμιᾶτο πάλιν ἐν τοῖς πολλοῖς τὸ προ- 24 (17)
ϋπάρχον μῖσος καὶ πάντες ἀνενεοῦντο τὰ προγεγε-
νημένα περὶ τὴν βασιλείαν ἀτυχήματα διὰ τοὺς
ἀνθρώπους τούτους. τῷ δὲ μηδὲν ἔχειν πρόσωπον 25 (18)
ἀξιόχρεων τὸ προστησόμενον, καὶ δι' οὗ τὴν ὀργὴν
915. εἰς τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν ἀπερεί-
σονται, τὴν ἡσυχίαν ἦγον, ἔτι μίαν ἐλπίδα καρα-
δοκοῦντες τὴν κατὰ τὸν Τληπόλεμον καὶ ταύτῃ
προσανέχοντες. ὁ δὲ Τληπόλεμος, ἕως μὲν ὁ βασι- 26 (19)
λεὺς ἔζη, τὰ καθ' αὑτὸν ἔπραττεν· ἅμα δὲ τῷ μετ-
αλλάξαι 'κεῖνον ταχέως ἐξομαλίσας τὰ πλήθη στρα-

---

2 **inc. P 65, 22** *Va*: Ὅτι ἀγαθοκλῆς ὁ ψευδεπίτροπος πτολεμαίου ἐπεὶ cet. 6 καὶ τὰς — 16 ῥαθυμίας om. Q
16.17 μετὰ ταῦτα πολλῆς ἐπαγομένης ὕβρεως ἀνεθυμιᾶτο — 18 μῖσος **Suid. s. v.** ***ἀνεθυμιᾶτο*** **et partim s. v.** ***Σωσίβιος*** 25 προσανέχοντες: **des. P 66, 11** *Va*

τηγὸς πάλιν ἐγενήθη τῶν κατὰ Πηλούσιον τόπων.
27 καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ἐποιεῖτο τὴν ἀναφορὰν τῶν κρατ-
τομένων ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως συμφέρον, πεπεισμένος
ὑπάρξειν τι συνέδριον ὃ τήν τε τοῦ παιδὸς ἐπι-
28 (20) τροπείαν ἕξει καὶ τὴν τῶν ὅλων προστασίαν. ὡς
δ' ἑώρα τοὺς μὲν ἀξίους ἐπιτροπῆς ἄνδρας ἐκποδὼν
γεγονότας, τῆς δὲ τῶν ὅλων ἀρχῆς κατατολμῶντα
τὸν Ἀγαθοκλέα, ταχέως ἐφ' ἑτέρας ἐγένετο γνώμης,
ὑφορώμενος τὸν προεστῶτα κίνδυνον διὰ τὴν ὑπο-
κειμένην αὐτοῖς ἔχθραν, καὶ τάς τε δυνάμεις περὶ
αὐτὸν ἤθροιζε καὶ περὶ πόρον ἐγίνετο χρημάτων,
29 (21) ἵνα μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐχείρωτος ᾖ. ἅμα δὲ καὶ
τὴν τοῦ παιδὸς ἐπιτροπείαν καὶ τὴν τῶν ὅλων προ-
στασίαν εἰς ἑαυτὸν ἥξειν οὐκ ἀπήλπιζε, νομίζων
καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν μὲν κρίσιν αὐτὸς ἀξιοχρεώτερος
ὑπάρχειν Ἀγαθοκλέους πρὸς πᾶν, ἔτι μᾶλλον δὲ
πυνθανόμενος καὶ τὰς ὑφ' ἑαυτὸν ταττομένας δυ-
νάμεις καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπ' ἐκείνῳ
τὰς ἐλπίδας ἔχειν τοῦ καταλύειν τὴν Ἀγαθοκλέους
30 (22) ὕβριν. οὔσης δὲ περὶ αὐτὸν οἵας εἴρηκα διαλήψεως,
ταχέως τὰ τῆς διαφορᾶς αὔξησιν ἔλαβε συνεργούν-
31 (23) των ἀμφοτέρων πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν. ὁ μὲν
γὰρ Τληπόλεμος, ἐξιδιάζεσθαι σπεύδων τοὺς ἡγε-
μόνας καὶ ταξιάρχους καὶ τοὺς ἐπὶ τούτων ταττο-
μένους, συνῆγε πότους ἐπιμελῶς, καὶ παρὰ τὰς
916. συνουσίας τὰ μὲν ὑπὸ τῶν πρὸς χάριν λεγόντων
αἰκαλλόμενος, τὰ δ' ὑπὸ τῆς ἰδίας ὁρμῆς, ἅτε νέος

16. 17 *πᾶν ἔτι μᾶλλον, πυνθανόμενος δὲ* Q, corr. *BW* auctore Muellero 24 *τούτων* Q, *τούτοις* coni. Muellerus, *τῶν ἱππέων* vel aliud simile *Hu*, *τινων* (*ἡγεμονιῶν μετ' αὐτοὺς*) *BW* coll. XIII 2, 3

ὧν καὶ παρὰ τὸν οἶνον γινομένης τῆς ὁμιλίας, ἐρ-
ρίπτει λόγους κατὰ τῆς συγγενείας τῆς τῶν περὶ
τὸν Ἀγαθοκλέα, τὰς μὲν ἀρχὰς αἰνιγματώδεις, εἶτ'
ἀμφιβόλους, τὸ δὲ τελευταῖον ἐκφανεῖς καὶ τὴν
πικροτάτην ἔχοντας λοιδορίαν. ἐπεχεῖτο γὰρ τοῦ 32 (24)
θρανογράφου καὶ τῆς σαμβυκιστρίας καὶ τῆς κου-
ρίδος, ἔτι δὲ τοῦ παιδαρίου τοῦ πάντα πεποιηκότος
καὶ πεπονθότος παρὰ τοὺς πότους, ὅτ' ἐῳνοχόει τῷ
βασιλεῖ παῖς ὤν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἀεὶ τῶν συμπαρ- 33 (25)
όντων γελώντων καὶ συμβαλλομένων τι πρὸς τὸν
χλευασμόν, ταχέως εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα
τὸ πρᾶγμα παρεγενήθη. γενομένης δ' ἔχθρας ὁμο- 34 (26)
λογουμένης εὐθέως ὁ Ἀγαθοκλῆς διαβολὴν εἰσῆγε
κατὰ τοῦ Τληπολέμου, φάσκων αὐτὸν ἀλλοτριάζειν
τοῦ βασιλέως καὶ καλεῖν Ἀντίοχον ἐπὶ τὰ πράγματα.
καὶ πολλὰς εἰς τοῦτο τὸ μέρος εὐπόρει πιθανότη- 35
τας, τὰς μὲν ἐκ τῶν συμβαινόντων παρεκδεχόμενος
καὶ διαστρέφων, τὰς δ' ἐκ καταβολῆς πλάττων καὶ
διασκευάζων. ταῦτα δ' ἐποίει βουλόμενος τὰ πλήθη 36 (27)
παροξύνειν κατὰ τοῦ Τληπολέμου· συνέβαινε δὲ τοὐ-
ναντίον. πάλαι γὰρ ἐπὶ τῷ προειρημένῳ τὰς ἐλπί-
δας ἔχοντες οἱ πολλοὶ καὶ λίαν ἡδέως ἑώρων ἐκ-
καιομένην τὴν διαφοράν. ἐγένετο δ' ἡ καταρχὴ τοῦ 37 (28)
περὶ τὰ πλήθη κινήματος διά τινας τοιαύτας αἰτίας.
Νίκων ὁ συγγενὴς τῶν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα ζῶντος
ἔτι τοῦ βασιλέως καθεσταμένος ἦν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ·
τότε δὲ τῶν * * *

Ὅτι Δείνωνα τὸν Δείνωνος ἐπανείλετο Ἀγαθο- 26ᵃ (25ᵇ
κλῆς, καὶ τοῦτο ἔπραξε τῶν ἀδίκων ἔργων, ὡς ἡ 808.

---

27 des. Q 28 M 58, 13 H. 29 — p. 302, 1 ἔπραξε τῶν ἀδίκων ἔργων τοῦτο δικαιότατον poetae esse verba do-

παροιμία φησί, δικαιότατον· καθ' ὃν μὲν γὰρ και-
ρόν, τῶν γραμμάτων αὐτῷ προσπεσόντων ὑπὲρ τῆς
ἀναιρέσεως τῆς 'Αρσινόης, ἐξουσίαν ἔσχε μηνῦσαι
917. τὴν πρᾶξιν καὶ σῶσαι τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν, τότε
δὴ συνεργήσας τοῖς περὶ τὸν Φιλάμμωνα, πάντων
2 ἐγένετο τῶν ἐπιγενομένων κακῶν αἴτιος, μετὰ δὲ τὸ
συντελεσθῆναι τὸν φόνον ἀνανεούμενος καὶ πρὸς
πολλοὺς οἰκτιζόμενος καὶ μεταμελόμενος ἐπὶ τῷ τοι-
οῦτον καιρὸν παραλιπεῖν δῆλος ἐγένετο τοῖς περὶ
τὸν 'Αγαθοκλέα· διὸ καὶ παραυτίκα τυχὼν τῆς ἁρ-
μοζούσης τιμωρίας μετήλλαξε τὸν βίον. —

26 Πρώτους δὲ συναθροίσας τοὺς Μακεδόνας, εἰς
τούτους εἰσῆλθε μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς 'Αγαθο-
2 κλείας. καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ὑπεκρίνετο τὸν οὐ δυ-
νάμενον εἰπεῖν ἃ βούλεται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπι-
3 φερομένων δακρύων· ἐπεὶ δὲ πλεονάκις ἀπομάττων
τῇ χλαμύδι κατεκράτησε τῆς ἐπιφορᾶς, βαστάσας τὸ
παιδίον 'Λάβετε' ἔφη 'τοῦτον, ὃν ὁ πατὴρ ἀποθνή-
σκων εἰς μὲν τὰς ἀγκάλας ἔδωκε ταύτῃ' δείξας τὴν
ἀδελφὴν 'παρακατέθετο δ' εἰς τὴν ὑμετέραν, ὦ ἄν-
4 δρες Μακεδόνες, πίστιν. ἡ μὲν οὖν [καὶ] ταύτης
εὔνοια βραχεῖάν τινα ῥοπὴν ἔχει πρὸς τὴν τούτου
σωτηρίαν, ἐν ὑμῖν δὲ κεῖται καὶ ταῖς ὑμετέραις χερσὶ
5 τὰ τούτου νυνὶ πράγματα. Τληπόλεμος γὰρ πάλαι
μὲν ἦν δῆλος τοῖς ὀρθῶς σκοπουμένοις μειζόνων
ἐφιέμενος ἢ καθ' ἑαυτὸν πραγμάτων, νῦν δὲ καὶ
τὴν ἡμέραν καὶ τὸν καιρὸν ὥρικεν, ἐν ᾗ μέλλει τὸ

---

cuit Cobetus Mnemos. 1862, 32 et 1876, 360; v. IV 18, 7
5 δὲ M, corr. Geelius **11 des. M 58, 22 H.**
12 **F fol. 242ᵛ extr.** 16 ἀπομάττων F (scil. τὰ δάκρυα), ἀπεμάττου S, ἀποματτόμενος *Rei* 587 vulgo 19 ἔδωκεν F

διάδημʼ ἀναλαμβάνειν.” καὶ περὶ τούτων οὐχ αὑτῷ 6
πιστεύειν ἐκέλευεν, ἀλλὰ τοῖς εἰδόσι τὴν ἀλήθειαν
καὶ παροῦσι νῦν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων. καὶ 7
τοῦτʼ εἰπὼν εἰσῆγε τὸν Κριτόλαον, ὃς ἔφη καὶ τοὺς
βωμοὺς αὐτὸς ἑωρακέναι κατασκευαζομένους καὶ τὰ
θύματα παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἑτοιμαζόμενα πρὸς τὴν
τοῦ διαδήματος ἀνάδειξιν. ὧν οἱ Μακεδόνες ἀκού- 8
οντες οὐχ οἷον ἠλέουν αὐτόν, ἀλλʼ ἁπλῶς οὐδὲν
προσεῖχον τῶν λεγομένων, μυχθίζοντες (δὲ καὶ) δια- 809.
918. *ψιθυρίζοντες ἐξελήρησαν οὕτως ὥστε μηδʼ αὐτὸν*
εἰδέναι [μήτε] πῶς τὸ παράπαν ἐκ τῆς ἐκκλησίας
ἀπελύθη. παραπλήσια δὲ τούτοις ἐγίνετο καὶ περὶ 9
τὰ λοιπὰ συστήματα κατὰ τοὺς ἐκκλησιασμούς. ἐν 10
δὲ τῷ μεταξὺ πολὺς ἦν ὁ καταπλέων ἐκ τῶν ἄνω
στρατοπέδων, καὶ παρεκάλουν οἱ μὲν συγγενεῖς, οἱ
δὲ φίλους, βοηθεῖν τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ μὴ περι-
ιδεῖν σφᾶς ἀνέδην ὑφʼ οὕτως ἀναξίων ὑβριζομένους.
μάλιστα δὲ παρώξυνε τοὺς πολλοὺς πρὸς τὴν κατὰ 11
τῶν προεστώτων τιμωρίαν τὸ γινώσκειν ὅτι τὸ μέλ-
λειν καθʼ αὑτῶν ἐστι διὰ τὸ πάντων τῶν παρακο-
μιζομένων ἐπιτηδείων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν κρατεῖν
τοὺς περὶ τὸν Τληπόλεμον. ἐγένετο δέ τι καὶ ἐξ 27
αὐτῶν (τῶν) περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα συνέργημα πρὸς
τὸ τὴν ὀργὴν ἐπιτεῖναι τήν τε τῶν πολλῶν καὶ τὴν
τοῦ Τληπολέμου· τὴν γὰρ Δανάην, ἥτις ἦν πενθερὰ 2
τοῦ προειρημένου, λαβόντες ἐκ τοῦ τῆς Δήμητρος
ἱεροῦ καὶ διὰ μέσου τῆς πόλεως ἑλκύσαντες ἀκατα-
κάλυπτον εἰς φυλακὴν ἀπέθεντο, βουλόμενοι φανε-
ρὰν ποιεῖν τὴν πρὸς τὸν Τληπόλεμον διαφοράν.

11 *μήτε* del. *Sch*, *μηδαμῶς* coni. *BW* 28 *φανερὰν* FS, *φανερὸν* typotheta apud *Hu*

3 *ἐφ' οἷς τὸ πλῆθος ἀγανακτοῦν οὐκέτι κατ' ἰδίαν*
οὐδὲ δι' ἀπορρήτων ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, ἀλλ' οἱ
μὲν τὰς νύκτας εἰς πάντα τόπον ἐπέγραφον, οἱ δὲ
τὰς ἡμέρας συστρεφόμενοι κατὰ μέρη φανερῶς ἐξ-
έφερον ἤδη τὸ μῖσος εἰς τοὺς προεστῶτας.
4 *Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα βλέποντες τὰ συμ-*
βαίνοντα, καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχοντες περὶ
αὑτῶν, τοτὲ μὲν ἐγίνοντο περὶ δρασμόν, οὐδενὸς
δ' αὐτοῖς ἡτοιμασμένου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὴν
5 *σφετέραν ἀβουλίαν ἀφίσταντο τῆς ἐπιβολῆς· τοτὲ*
δὲ συνωμότας κατέγραφον καὶ κοινωνοὺς τῆς τόλ-
μης, ὡς αὐτίκα μάλα τῶν ἐχθρῶν τοὺς μὲν κατα-
σφάξοντες, τοὺς δὲ συλληψόμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα
919. 6 *τυραννικὴν ἐξουσίαν περιποιησόμενοι. ταῦτα δ'*
αὐτῶν διανοουμένων προσέπεσε διαβολὴ κατά τινος
Μοιραγένους, ἑνὸς τῶν σωματοφυλάκων, διότι μη-
νύοι πάντα τῷ Τληπολέμῳ καὶ συνεργοίη διὰ τὴν
πρὸς Ἀδαῖον οἰκειότητα τὸν ἐπὶ τῆς Βουβαστοῦ τότε 810.
7 *καθεσταμένον. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς εὐθέως συνέταξε*
Νικοστράτῳ τῷ πρὸς τοῖς γράμμασι τεταγμένῳ συλ-
λαβόντι τὸν Μοιραγένη φιλοτίμως ἐξετάσαι, πᾶσαν
8 *προτιθέντα βάσανον. οὗτος μὲν οὖν παραχρῆμα*
συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Νικοστράτου καὶ παραχθεὶς
εἴς τινα μέρη τῆς αὐλῆς ἀποκεχωρηκότα, τὸ μὲν
πρῶτον ἐξ ὀρθῆς ἀνεκρίνετο περὶ τῶν προσπεπτω-
9 *κότων, πρὸς οὐδὲν δὲ τῶν λεγομένων ἀνθομολο-*
γούμενος ἐξεδύθη· καὶ τινὲς μὲν τὰ πρὸς τὰς βα-

---

3 *πανˉ|* = *πάντα* F (v. ad vers. 17) 10 *ἐπιβολῆς* F Gronovius, *ἐπιβουλῆς* S 18 *οἰκειότηˉ|* = *οἰκειότητα* F 19 *συνέταξεν* F

σάνους ὄργανα διεσκεύαζον, οἱ δὲ τὰς μάστιγας
ἔχοντες μετὰ χεῖρας ἀπεδύοντο τὰς χλαμύδας. κατὰ 10
δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον προστρέχει τις τῶν ὑπηρετῶν
πρὸς τὸν Νικόστρατον, καὶ ψιθυρίσας πρὸς τὴν
ἀκοὴν ἅττα δήποτ' οὖν ἀπηλλάττετο μετὰ σπουδῆς.
ὁ δὲ Νικόστρατος ἐκ ποδὸς ἐπηκολούθει τούτῳ, λέ- 11
γων μὲν οὐδέν, τύπτων δὲ συνεχῶς τὸν μηρόν.
περὶ δὲ τὸν Μοιραγένην ἄφατον ἦν καὶ παράλογον 28
τὸ συμβαῖνον. οἱ μὲν γὰρ μόνον οὐ διατεταμένοι 2
τὰς μάστιγας παρέστασαν, οἱ δὲ πρὸ ποδῶν αὐτοῦ
τὰ πρὸς ἀνάγκας ὄργανα διεσκεύαζον· τοῦ δὲ Νικο- 3
στράτου παραχωρήσαντος ἕστασαν ἀχανεῖς πάντες,
ἐμβλέποντες ἀλλήλοις, προσδοκῶντες ἀεί ποτε τὸν
προειρημένον ἀνακάμψειν. χρόνου δὲ γινομένου 4
κατὰ βραχὺ διέρρεον οἱ παρεστῶτες, τέλος δ' ὁ
Μοιραγένης ἀπελείφθη. καὶ μετὰ ταῦτα διελθὼν
τὴν αὐλὴν ἀνελπίστως παρέπεσε γυμνὸς εἴς τινα
σκηνὴν τῶν Μακεδόνων, σύνεγγυς κειμένην τῆς
αὐλῆς. καταλαβὼν δὲ κατὰ τύχην ἀριστῶντας καὶ 5
συνηθροισμένους, ἔλεγε τὰ περὶ αὑτὸν συμβεβηκότα
καὶ τὸ παράλογον τῆς σωτηρίας. οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπί- 6
στουν, τὰ δὲ πάλιν ὁρῶντες αὐτὸν γυμνὸν ἠναγκά-
920. ζοντο πιστεύειν. ἐκ δὲ ταύτης τῆς περιπετείας ὅ 7
τε Μοιραγένης μετὰ δακρύων ἐδεῖτο τῶν Μακεδό-
νων μὴ μόνον τῆς αὑτοῦ συνεπιλαβέσθαι σωτηρίας,
ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως, καὶ μάλιστα τῆς σφῶν
αὐτῶν· πρόδηλον γὰρ εἶναι πᾶσι τὸν ὄλεθρον, ἐὰν 8
μὴ συνάψωνται τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἀκμάζει τὸ
τῶν πολλῶν μῖσος καὶ πᾶς ἕτοιμός ἐστι πρὸς τὴν

28 συνάψωνται τοῦ καιροῦ] librorum scripturam tuetur *Hu* t. IV 1401 coll. XXVII 7, 3   29 ἐστιν F

9 κατ' Ἀγαθοκλέους τιμωρίαν. ἀκμάζειν δὲ νῦν μά- 811.
29 λιστ' ἔφη καὶ προσδεῖσθαι τῶν καταρξομένων. οἱ
δὲ Μακεδόνες ἀκούσαντες τούτων παροξύνονται, καὶ
πέρας ἐπείσθησαν τῷ Μοιραγένει, καὶ πρώτας μὲν
εὐθέως ἐπῄεσαν τὰς τῶν Μακεδόνων σκηνάς, μετὰ
2 δὲ ταῦτα τὰς τῶν ἄλλων στρατιωτῶν· εἰσὶ δ' αὗται
συνεχεῖς, πρὸς ἓν μέρος ἀπονενευκυῖαι τῆς πόλεως.
3 οὔσης δὲ τῆς μὲν ὁρμῆς πάλαι προχείρου τῆς τῶν
πολλῶν, προσδεομένης δὲ τοῦ προκαλεσομένου μό-
νον καὶ τολμήσοντος, ἅμα τῷ λαβεῖν ἀρχὴν τὸ
4 πρᾶγμα ταχέως οἷον εἰ πῦρ ἐξέλαμψεν. οὐ γὰρ
ἐγενήθησαν ὧραι τέτταρες καὶ πάντα τὰ γένη συμ-
πεφωνήκει καὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ πρὸς
5 τὴν ἐπίθεσιν. συνήργησε γὰρ μεγάλα καὶ ταὐτό-
6 ματον ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ πρὸς τὴν συντέλειαν. ὁ
μὲν γὰρ Ἀγαθοκλῆς, ἀνενεχθείσης πρὸς αὐτὸν ἐπι-
στολῆς καὶ κατασκόπων ἐπαναχθέντων, καὶ τῆς μὲν
ἐπιστολῆς γεγραμμένης πρὸς τὰς δυνάμεις παρὰ τοῦ
Τληπολέμου καὶ δηλούσης ὅτι παρέσται ταχέως, τῶν
7 δὲ κατασκόπων διασαφούντων ὅτι πάρεστιν, οὕτως
ἐξέστη τῶν φρενῶν ὥστ' ἀφέμενος τοῦ πράττειν τι
καὶ διανοεῖσθαι περὶ τῶν προσπεπτωκότων ἀπῆλθε
κατὰ τὸν εἰθισμένον καιρὸν εἰς τὸν πότον, κἀκεῖ
κατὰ τὴν εἰθισμένην ἀγωγὴν ἐπετέλει τὴν συνου-
8 σίαν. ἡ δ' Οἰνάνθη περικακοῦσα παρῆν εἰς τὸ
Θεσμοφορεῖον, ἀνεῳγμένου τοῦ νεὼ διά τινα θυ-
9 σίαν ἐπέτειον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐλιπάρει γονυ-
πετοῦσα καὶ μαγγανεύουσα πρὸς τὰς θεάς, μετὰ δὲ
921. ταῦτα καθίσασα πρὸς τὸν βωμὸν εἶχε τὴν ἡσυχίαν.

4 μοιραγένη F, corr. S^s 22 ἀπῆλθεν F

αἱ μὲν οὖν πολλαὶ τῶν γυναικῶν, ἡδέως ὁρῶσαι 10
τὴν δυσθυμίαν καὶ περικάκησιν αὐτῆς, ἀπεσιώπων·
αἱ δὲ τοῦ Πολυκράτους συγγενεῖς καί τινες ἕτεραι
τῶν ἐνδόξων, ἀδήλου τῆς περιστάσεως αὐταῖς ἀκμὴν
ὑπαρχούσης, προσελθοῦσαι παρεμυθοῦντο τὴν Οἰ-
νάνθην. ἡ δ' ἀναβοήσασα μεγάλῃ τῇ φωνῇ "Μή 11
μοι πρόσιτε" φησι "θηρία· καλῶς γὰρ ὑμᾶς γινώ-
σκω, διότι καὶ φρονεῖθ' ἡμῖν ἐναντία καὶ ταῖς θε-
αῖς εὔχεσθε τὰ δυσχερέστατα καθ' ἡμῶν. οὐ μὴν 12
ἀλλ' ἔτι πέποιθα τῶν θεῶν βουλομένων γεύσειν
ὑμᾶς τῶν ἰδίων τέκνων". καὶ ταῦτ' εἰποῦσα ταῖς 812.13
ῥαβδούχοις ἀνείργειν προσέταξε καὶ παίειν τὰς μὴ
πειθαρχούσας. αἱ δ' ἐπιλαβόμεναι τῆς προφάσεως 14
ταύτης ἀπηλλάττοντο πᾶσαι, τοῖς θεοῖς ἀνίσχουσαι
τὰς χεῖρας καὶ καταρώμεναι λαβεῖν αὐτὴν ἐκείνην
πεῖραν τούτων, ἃ κατὰ τῶν πέλας ἐπανετείνετο
πράξειν.

Ἤδη δὲ κεκριμένου τοῦ καινοτομεῖν τοῖς ἀνδρά- 30
σιν, ἐπιγενομένης καθ' ἑκάστην οἰκίαν καὶ τῆς ἐκ
τῶν γυναικῶν ὀργῆς διπλάσιον ἐξεκαύθη τὸ μῖσος.
ἅμα δὲ τῷ μεταλαβεῖν τὸ τῆς νυκτὸς πᾶσα πλήρης 2
ἦν ἡ πόλις θορύβου καὶ φώτων καὶ διαδρομῆς· οἱ 3
μὲν γὰρ εἰς τὸ στάδιον ἠθροίζοντο μετὰ κραυγῆς,
οἱ δὲ παρεκάλουν ἀλλήλους, οἱ δὲ κατεδύοντο δια-
διδράσκοντες εἰς ἀνυπονοήτους οἰκίας καὶ τόπους·
ἤδη δὲ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν εὐρυχωριῶν καὶ τοῦ 4
σταδίου καὶ τῆς πλατείας πλήρους ὑπαρχούσης ὄχλου
παντοδαποῦ καὶ τῆς περὶ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον
προστασίας, πυθόμενος τὸ συμβαῖνον Ἀγαθοκλῆς 5

---

12 προσέταξεν F 23 ἠθροίζοντο F, v. *BW* I 77

ἐξηγέρθη μεθύων, ἄρτι καταλελυκὼς τὸν πότον, καὶ
παραλαβὼν τοὺς συγγενεῖς πάντας πλὴν Φίλωνος
6 *ἧκε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ βραχέα πρὸς τοῦτον*
922. *οἰκτισάμενος καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρός, ἀνέ-*
βαινεν εἰς τὴν σύριγγα τὴν μεταξὺ τοῦ Μαιάνδρου
καὶ τῆς παλαίστρας κειμένην καὶ φέρουσαν ἐπὶ τὴν
7 *τοῦ θεάτρου πάροδον. μετὰ δὲ ταῦτα, δύο θύρας*
ἀσφαλισάμενος τὰς πρώτας, εἰς τὴν τρίτην ἀνεχώ-
ρησε μετὰ δυεῖν ἢ τριῶν σωματοφυλάκων καὶ τοῦ
8 *βασιλέως καὶ τῆς αὑτοῦ συγγενείας. συνέβαινε δὲ*
τὰς θύρας εἶναι δικτυωτὰς διαφανεῖς, ἀποκλειομένας
9 *δὲ διττοῖς μοχλοῖς. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον*
ἠθροισμένου τοῦ πλήθους ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως,
ὥστε μὴ μόνον τοὺς ἐπιπέδους τόπους, ἀλλὰ καὶ
τὰ βάθρα καὶ τὰ τέγη καταγέμειν ἀνθρώπων, ἐγί-
νετο βοὴ καὶ κραυγὴ σύμμικτος, ὡς ἂν γυναικῶν
10 *ὁμοῦ καὶ παίδων ἀνδράσιν ἀναμεμιγμένων· οὐ γὰρ*
ἐλάττω ποιεῖ τὰ παιδάρια τῶν ἀνδρῶν περὶ τὰς
τοιαύτας ταραχὰς ἔν τε τῇ Καρχηδονίων πόλει καὶ
κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

31 *Ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας ὑποφαινούσης ἦν μὲν ἄκρι-* **813.**
τος ἡ κραυγή, μάλιστα δ' ἐξ αὐτῆς ἐξέλαμψε τὸ
2 *καλεῖν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ Μακε-*
δόνες ἐξαναστάντες κατελάβοντο τὸν χρηματιστικὸν
3 *πυλῶνα τῶν βασιλείων· μετὰ δέ τινα χρόνον ἐπι-*
γνόντες ποῦ τῆς αὐλῆς (ἦν) ὁ βασιλεύς, περιελθόν-
τες τὰς μὲν πρώτας τῆς [πρώτης] σύριγγος ἐξέβαλον
θύρας, ἐγγίσαντες δὲ τῆς δευτέρας ᾐτοῦντο τὸν

---

9 *δύο* FS vulgo, *δυοῖν* *Di*, corr. *Hu*, v. VIII 20 (22), 8. X 3, 4 27 *ἐξέβαλον* F, *ἐξέβαλλον* S^s vulgo ante *Be*, v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXI 6

παῖδα μετα κραυγῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, 4
βλέποντες ἤδη τὰ καθ' αὑτούς, ἐδέοντο τῶν σωμα-
τοφυλάκων πρεσβεῦσαι περὶ αὑτῶν πρὸς τοὺς Μακε-
δόνας, δηλοῦντας ὅτι τῆς ἐπιτροπείας ἐκχωροῦσι
καὶ τῆς ἄλλης ἐξουσίας καὶ τῶν τιμῶν, ἔτι δὲ τῶν
923. *χορηγίων ὧν ἔχουσι πάντων, αὐτὸ δὲ τὸ πνευμάτιον* 5
δέονται συγχωρηθῆναι σφίσι μετὰ τῆς ἀναγκαίας
τροφῆς, ἵνα χωρήσαντες εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν
μηδὲ βουληθέντες ἔτι δύνωνται λυπεῖν μηδένα. τῶν 6
μὲν οὖν ἄλλων σωματοφυλάκων οὐδεὶς ὑπήκουσεν,
Ἀριστομένης δὲ μόνος ὑπέστη τὴν χρείαν ταύτην ὁ
μετά τινα χρόνον ἐπὶ τῶν πραγμάτων γενόμενος.
ὁ δ' ἀνὴρ οὗτος τὸ μὲν γένος ἦν Ἀκαρνάν, καθ' 7
ὅσον δὲ προβαίνων κατὰ τὴν ἡλικίαν, γενόμενος
κύριος τῶν ὅλων πραγμάτων, κάλλιστα καὶ σεμνό-
τατα δοκεῖ προστῆναι τοῦ τε βασιλέως καὶ τῆς βα-
σιλείας, κατὰ τοσοῦτον κεκολακευκέναι τὴν Ἀγαθο-
κλέους εὐκαιρίαν. πρῶτος μὲν γὰρ ὡς ἑαυτὸν ἐπὶ 8
δεῖπνον καλέσας τὸν Ἀγαθοκλέα χρυσοῦν στέφανον
ἀνέδωκε μόνῳ τῶν παρόντων, ὃ τοῖς βασιλεῦσιν
αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ μόνοις συγχωρεῖσθαι, πρῶτος δὲ 9
τὴν εἰκόνα τοῦ προειρημένου φέρειν ἐτόλμησεν ἐν
τῷ δακτυλίῳ· γενομένης δὲ θυγατρὸς αὐτῷ ταύτην
Ἀγαθόκλειαν προσηγόρευσεν. ἀλλ' ἴσως ὑπὲρ μὲν 10
τούτων ἐξαρκεῖ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα· λαβὼν δὲ τὰς
προειρημένας ἐντολὰς καὶ διά τινος ῥινοπύλης ἐξελ-
θών, ἧκε πρὸς τοὺς Μακεδόνας. βραχέα δ' αὐτοῦ 11
διαλεχθέντος καὶ δηλώσαντος τὴν προαίρεσιν, ἐπ-
εβάλοντο μὲν οἱ Μακεδόνες παραχρῆμα συγκεντῆσαι,
ταχὺ δέ τινων ὑπερεχόντων αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ
παραιτησαμένων τοὺς πολλούς, ἐπανῆλθε λαβὼν ἐν- **814.**

τολὴν ἢ τὸν βασιλέα πρὸς αὐτοὺς ἄγονθ' ἥκειν ἢ
12 *μηδ' αὐτὸν ἐξιέναι. τὸν μὲν οὖν Ἀριστομένην ταῦτ'*
εἰπόντες οἱ Μακεδόνες ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ ταῖς
δευτέραις θύραις ἐγγίσαντες ἐξέωσαν καὶ ταύτας.
13 *οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα θεωροῦντες τὴν τῶν*
Μακεδόνων βίαν διά τε τῶν ἐνεργουμένων καὶ διὰ
τῆς ἀποκρίσεως, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλοντο διὰ τῆς
θύρας προτείναντες τὰς χεῖρας, ἡ δ' Ἀγαθόκλεια
καὶ τοὺς μασθούς, οἷς ἔφη θρέψαι τὸν βασιλέα,
924. *δεῖσθαι τῶν Μακεδόνων, πᾶσαν προϊέμενοι φωνὴν*
32 *πρὸς τὸ περιποιήσασθαι τὸ ζῆν αὐτὸ μόνον· ἐπεὶ*
δὲ πολλὰ κατολοφυρόμενοι τὴν αὑτῶν τύχην οὐδὲν
ἤνυον, τέλος ἐξέπεμψαν τὸν παῖδα μετὰ τῶν σωμα-
2 *τοφυλάκων. οἱ δὲ Μακεδόνες, παραλαβόντες τὸν*
βασιλέα καὶ ταχέως ἐφ' ἵππον ἀναβιβάσαντες, ἦγον
3 *εἰς τὸ στάδιον. ἅμα δὲ τῷ φανῆναι μεγάλης κραυγῆς*
καὶ κρότου γενηθέντος, ἐπιστήσαντες τὸν ἵππον
καθεῖλον τὸν παῖδα, καὶ προαγαγόντες ἐκάθισαν
4 *εἰς τὴν βασιλικὴν θέαν. περὶ δὲ τοὺς ὄχλους ἐγέ-*
νετό τις ἅμα χαρὰ καὶ λύπη· τὰ μὲν γὰρ ἦσαν περι-
χαρεῖς ἐπὶ τῷ κεκομίσθαι τὸν παῖδα, τὰ δὲ πάλιν
δυσηρέστουν τῷ μὴ συνειλῆφθαι τοὺς αἰτίους μηδὲ
5 *τυγχάνειν τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας. διὸ καὶ συνε-*
χῶς ἐβόων, ἄγειν κελεύοντες καὶ παραδειγματίζειν
6 *τοὺς πάντων τῶν κακῶν αἰτίους. ἤδη δὲ τῆς ἡμέ-*
ρας προβαινούσης, καὶ τοῦ πλήθους ἐπ' οὐδένα
δυναμένου πέρας ἀπερείσασθαι τὴν ὁρμήν, Σωσί-
βιος, ὃς ἦν μὲν υἱὸς Σωσιβίου, τότε δὲ σωματο-

---

9 *μασθούς* FD Vesont., *μαστούς* S, v. III 72, 4
26 *προφαινούσης* FS, corr. *Rei* 590

φύλαξ ὑπάρχων μάλιστα τὸν νοῦν προσεῖχε τῷ τε
βασιλεῖ καὶ τοῖς πράγμασι, θεωρῶν τήν τε τοῦ 7
πλήθους ὁρμὴν ἀμετάθετον οὖσαν καὶ τὸ παιδίον
δυσχρηστούμενον διά τε τὴν τῶν παρεστώτων ἀσυνή-
θειαν καὶ διὰ τὴν περὶ τὸν ὄχλον ταραχήν, ἐπύθετο
τοῦ βασιλέως εἰ παραδώσει τοῖς πολλοῖς τοὺς εἰς
αὐτὸν ἢ τὴν μητέρα τι πεπλημμεληκότας. τοῦ δὲ 8
κατανεύσαντος, τῶν μὲν σωματοφυλάκων τισὶν εἶπε
δηλῶσαι τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην, τὸ δὲ παιδίον
ἀναστήσας ἀπῆγε πρὸς τὴν θεραπείαν εἰς τὴν ἰδίαν 815.
οἰκίαν, σύνεγγυς οὖσαν. τῶν δὲ διασαφούντων τὰ 9
παρὰ τοῦ βασιλέως, κατερρήγνυτο πᾶς ὁ τόπος ὑπὸ
τοῦ κρότου καὶ τῆς κραυγῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγα- 10
θοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ
διεχωρίσθησαν ἀλλήλων εἰς τὰς ἰδίας καταλύσεις.
925. ταχὺ δὲ τῶν στρατιωτῶν τινες, οἱ μὲν ἐθελοντήν, 11
οἱ δ' ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐξωθούμενοι, (παρ)ώρμησαν
ἐπὶ τὸ ζητεῖν τοὺς προειρημένους.

Τοῦ δὲ ποιεῖν αἷμα καὶ φόνους ἐγένετό τις ἐκ 33
ταὐτομάτου καταρχὴ τοιαύτη. τῶν γὰρ Ἀγαθοκλέ- 2
ους ὑπηρετῶν καὶ κολάκων τις ὄνομα Φίλων ἐξῆλθε
κραιπαλῶν εἰς τὸ στάδιον. οὗτος θεωρῶν τὴν ὁρ- 3
μὴν τῶν ὄχλων εἶπε πρὸς τοὺς παρεστῶτας ὅτι
πάλιν αὐτοῖς, καθάπερ καὶ πρῴην, ἐὰν Ἀγαθοκλῆς
ἐξέλθῃ, μεταμελήσει. τῶν δ' ἀκουσάντων οἱ μὲν 4
ἀπελοιδόρουν αὐτόν, οἱ δὲ προώθουν. ἐπιβαλομένου
δ' ἀμύνεσθαι ταχέως οἱ μὲν τὴν χλαμύδα περιέρ-
ρηξαν, οἱ δὲ τὰς λόγχας προσερείσαντες ἐξεκέντησαν.

---

17 ὥρμησαν FS, corr. *Ben* 272 s. 25 ἐξέλθῃ FS (Hinckius ex Urbinate descripserat ἔλθῃ) 26 προεώθουν *Di*, sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 119 et *Hu* I² 46

5 ἅμα δὲ τῷ τοῦτον εἰς τὸ μέσον ἑλκυσθῆναι μεθ'
ὕβρεως ἔτι σπαίροντα, καὶ γεύσασθαι τὰ πλήθη
φόνου, πάντες ἐκαραδόκουν τὴν τῶν ἄλλων παρου-
6 σίαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ παρῆν ἀγόμενος πρῶτος
Ἀγαθοκλῆς δέσμιος· ὃν εὐθέως εἰσιόντα προσδρα-
μόντες τινὲς ἄφνω συνεκέντησαν, ἔργον ποιοῦντες
οὐκ ἐχθρῶν, ἀλλ' εὐνοούντων· αἴτιοι γὰρ ἐγένοντο
τοῦ μὴ τυχεῖν αὐτὸν τῆς ἁρμοζούσης καταστροφῆς·
7 μετὰ δὲ τοῦτον ἤχθη Νίκων, εἶτ' Ἀγαθόκλεια γυμνὴ
σὺν ταῖς ἀδελφαῖς, ἑξῆς δὲ τούτοις πάντες οἱ συγ-
8 γενεῖς. ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐκ τοῦ Θεσμοφορείου τὴν
Οἰνάνθην ἀποσπάσαντες ἧκον εἰς τὸ στάδιον, ἄγοντες
9 γυμνὴν ἐφ' ἵππου. παραδοθέντων δὲ πάντων ὁμοῦ
τοῖς ὄχλοις, οἱ μὲν ἔδακνον, οἱ δ' ἐκέντουν, οἱ δὲ
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτον· ἀεὶ δὲ τοῦ πεσόντος τὰ
μέλη διέσπων, ἕως ὅτου κατελώβησαν πάντας αὐ-
10 τούς· δεινὴ γάρ τις ἡ περὶ τοὺς θυμοὺς ὠμότης
11 γίνεται τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἀνθρώπων. κατὰ
926. δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον σύντροφοι τῆς Ἀρσινόης γε-
γενημέναι τινὲς παιδίσκαι, πυθόμεναι παραγεγονέ-
ναι τὸν Φιλάμμωνα τριταῖον ἀπὸ Κυρήνης τὸν ἐπι- 816.
στάντα τῷ φόνῳ τῆς βασιλίσσης, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν
12 οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ βιασάμεναι τὸν μὲν Φιλάμμωνα
τύπτουσαι τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ξύλοις ἀπέκτειναν,
τὸν δ' υἱὸν ἀπέπνιξαν, ἀντίπαιδα τὴν ἡλικίαν ὄντα,
σὺν δὲ τούτοις τὴν γυναῖκα τοῦ Φιλάμμωνος γυμνὴν
εἰς τὴν πλατεῖαν ἐξέλκουσαι διέφθειραν.
13 Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγα-
θόκλειαν καὶ τοὺς τούτων συγγενεῖς τοιοῦτον ἔσχε

16 ὅτου delendum esse coni. *Di* I 55, sed v. *BW* l. c. p. 121

τὸ τέλος. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν τὰς τερατείας καὶ 34
διασκευάς, αἷς κέχρηνται πρὸς ἔκπληξιν τῶν ἀκου-
όντων ἔνιοι τῶν γεγραφότων τὰς πράξεις ταύτας,
πλείω τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον διατιθέμενοι τοῦ
συνέχοντος τὰ πράγματα καὶ κυρίου, τινὲς μὲν ἐπὶ 2
τὴν τύχην ἀναφέροντες τὰ γεγονότα καὶ τιθέντες
ὑπὸ τὴν ὄψιν τὸ ταύτης ἀβέβαιον καὶ δυσφύλακτον,
οἱ δὲ τὸ παράδοξον τῶν συμβεβηκότων ὑπὸ λόγον
ἄγοντες, πειρώμενοι τοῖς γεγονόσιν αἰτίας καὶ πι-
θανότητας ὑποτάττειν. οὐ μὴν ἔγωγε προεθέμην 3
τούτῳ χρήσασθαι τῷ χειρισμῷ περὶ τῶν προειρη-
μένων διὰ τὸ μήτε πολεμικὴν τόλμαν καὶ δύναμιν
ἐπίσημον γεγονέναι περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα μήτε χει-
ρισμὸν πραγμάτων ἐπιτυχῆ καὶ ζηλωτὸν μήτε τὸ 4
τελευταῖον τὴν αὐλικὴν ἀγχίνοιαν καὶ κακοπραγ-
μοσύνην διαφέρουσαν, ἐν ᾗ Σωσίβιος καὶ πλείους
ἕτεροι κατεβίωσαν, βασιλεῖς ἐκ βασιλέων μεταχειρι-
ζόμενοι, τὰ δ' ἐναντία τούτοις συμβεβηκέναι περὶ
τὸν προειρημένον ἄνδρα. προαγωγῆς μὲν γὰρ ἔτυχε 5
παραδόξου διὰ τὴν τοῦ Φιλοπάτορος ἀδυναμίαν τοῦ
βασιλεύειν· τυχὼν δὲ ταύτης καὶ παραλαβὼν εὐ- 6
φυέστατον καιρὸν μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον πρὸς
τὸ συντηρῆσαι τὴν ἐξουσίαν, ἅμα τὰ πράγματα καὶ
927. τὸ ζῆν ἀπέβαλε διὰ τὴν ἰδίαν ἀνανδρίαν καὶ ῥαθυ-
μίαν, ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ καταγνωσθείς.

Διόπερ οὐ χρὴ τοῖς τοιούτοις προσάπτειν τὸν 35
ἐπιμετροῦντα λόγον, καθάπερ εἶπα, τῷ δ' Ἀγαθο-

1 inc. **M 58, 23 H.**: Ὅτι περὶ ἀγαθοκλέους τοῦ ψευδεπιτρόπου πτολεμαίου φησὶν ὁ πολύβιος· ἐγὼ δ' οὐκ cet.
25 καταγωνισθείς coni. Hertleinius Fleckeis. annal. 1877, 38
27 εἶπα, τῷ δ'] εἴποι τις MFS, εἴποι τις ἂν *Di*, καθαπερεὶ ποιητήν, ἀλλ' coni. *Hu*, corr. *BW*

*κλεῖ καὶ Διονυσίῳ τοῖς Σικελιώταις καί τισιν ἑτέ-
ροις τῶν ἐν πράγμασιν ἐπ' ὀνόματος γεγονότων.*
2 *ἐκείνων γὰρ ὁ μὲν ἕτερος ἐκ δημοτικῆς καὶ ταπεινῆς
ὑποθέσεως ὁρμηθείς, ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς, ὡς ὁ Τίμαιος
ἐπισκώπτων φησί, κεραμεὺς ὑπάρχων καὶ καταλι-* **817.**
πὼν τὸν τροχὸν (καὶ τὸν) πηλὸν καὶ τὸν καπνόν,
3 *ἧκε νέος ὢν εἰς τὰς Συρακούσας. καὶ τὸ μὲν πρῶ-
τον ἐγενήθησαν ἀμφότεροι κατὰ τοὺς ἰδίους καιροὺς
τύραννοι Συρακουσῶν, πόλεως τῆς μέγιστον ἀξίωμα*
4 *τότε καὶ μέγιστον πλοῦτον περιποιησαμένης, μετὰ
δὲ ταῦτα βασιλεῖς ἁπάσης Σικελίας νομισθέντες καί*
5 *τινων καὶ τῆς Ἰταλίας μερῶν κυριεύσαντες. Ἀγα-
θοκλῆς δ' οὐ μόνον καὶ τῶν τῆς Λιβύης ἀπεπείρα-
σεν, ἀλλὰ καὶ τέλος ἐναπέθανε ταῖς ὑπεροχαῖς ταύ-*
6 *ταις. διὸ καὶ Πόπλιον Σκιπίωνά φασι τὸν πρῶτον
καταπολεμήσαντα Καρχηδονίους ἐρωτηθέντα τίνας
ὑπολαμβάνει πραγματικωτάτους ἄνδρας γεγονέναι
καὶ σὺν νῷ τολμηροτάτους, εἰπεῖν τοὺς περὶ Ἀγα-*
7 *θοκλέα καὶ Διονύσιον τοὺς Σικελιώτας. καὶ περὶ
μὲν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν εἰς ἐπίστασιν ἄγειν τοὺς
ἀναγινώσκοντας, καί που καὶ τῆς τύχης ποιήσασθαι
μνήμην, ἔτι δὲ τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, καὶ
καθόλου προστιθέναι τὸν ἐπεκδιδάσκοντα λόγον, ἐπὶ
δὲ τῶν προειρημένων ἀνδρῶν οὐδαμῶς ἁρμόζει.*
36 *Διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας τὸν μετ' αὐξήσεως*
2 *λόγον ἀπεδοκιμάσαμεν ὑπὲρ Ἀγαθοκλέους, οὐχ ἥκι-
στα δὲ καὶ διὰ τὸ πάσας τὰς ἐκπληκτικὰς περιπε-*

---

7 *ἥκεν* F 13 *ἐνεπείρασεν* MFS, *ἐπείρασεν* *Di* vulgo, corr. *Rei* 591 s. 20 post *ἄγειν* add. *ἄξιον* *Rei* 592, 'nisi huc apte refertur verbum *ἁρμόζει*, quod in fine periodi legitur' *Sch*

928. *τείας μίαν ἔχειν φαντασίαν τὴν πρώτην ἀξίαν ἐπι-*
στάσεως, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μόνον ἀνωφελῆ γίνεσθαι
τὴν ἀκρόασιν καὶ θέαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετά τινος
ὀχλήσεως ἐπιτελεῖσθαι τὴν ἐνέργειαν τῶν τοιούτων.
δυεῖν (γὰρ) ὑπαρχόντων τελῶν, ὠφελείας καὶ τέρ- 3
ψεως, πρὸς ἃ δεῖ τὴν ἀναφορὰν ποιεῖσθαι τοὺς διὰ
τῆς ἀκοῆς ἢ διὰ τῆς ὁράσεως βουλομένους τι πολυ-
πραγμονεῖν, καὶ μάλιστα τῷ τῆς ἱστορίας γένει
τούτου καθήκοντος, ἀμφοτέρων τούτων ὁ πλεονασμὸς
ὑπὲρ τῶν ἐκπληκτικῶν συμπτωμάτων ἐκτὸς πίπτει.
ζηλοῦν μὲν γὰρ τίς ἂν βουληθείη τὰς παραλόγους 4
περιπετείας; οὐδὲ μὴν θεώμενος οὐδ᾽ ἀκούων ἥδεται
συνεχῶς οὐδεὶς τῶν παρὰ φύσιν γενομένων πραγ-
μάτων καὶ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν τῶν ἀνθρώπων.
ἀλλ᾽ εἰσάπαξ μὲν καὶ πρῶτον σπουδάζομεν ἃ μὲν 5
ἰδεῖν, ἃ δ᾽ ἀκοῦσαι, χάριν τοῦ γνῶναι τὸ μὴ δοκοῦν 818.
δυνατὸν εἶναι διότι δυνατόν ἐστιν· ὅταν δὲ πιστεύ- 6
ωμεν, οὐδεὶς τοῖς παρὰ φύσιν ἐγχρονίζων εὐδοκεῖ·
τῷ δ᾽ αὐτῷ πλεονάκις ἐγκυρεῖν οὐδ᾽ ὅλως ἂν βου-
ληθείη. διόπερ ἢ ζηλωτὸν εἶναι δεῖ τὸ λεγόμενον 7
ἢ τερπνόν· ὁ δὲ τῆς ἐκτὸς τούτων συμφορᾶς πλεο-
νασμὸς οἰκειότερόν ἐστι τραγῳδίας ἤπερ ἱστορίας.
ἀλλ᾽ ἴσως ἀναγκαῖόν ἐστι συγγνώμην ἔχειν τοῖς μὴ 8
συνεφιστάνουσι μήτ᾽ ἐπὶ τὰ τῆς φύσεως μήτ᾽ ἐπὶ
τὰ καθόλου κατὰ τῆς οἰκουμένης πράγματα· δοκεῖ 9
γὰρ αὐτοῖς ταῦτ᾽ εἶναι μέγιστα καὶ θαυμαστότατα
τῶν προγεγονότων οἷς ἂν αὐτοὶ παρατυχόντες ἐγ-
κυρήσωσιν ἢ πυθόμενοι παρά τινων πρὸς αὐτὰ
ταῦτα προσέχωσι τὸν νοῦν. διὸ καὶ λανθάνουσι 10
πλείω τοῦ καθήκοντος διατιθέμενοι λόγον ὑπὲρ τῶν
μήτε καινῶν ὄντων διὰ τὸ καὶ ἑτέροις πρότερον

929. εἰρῆσθαι μήτ' ὠφελεῖν μήτε τέρπειν δυναμένων.
11 περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω.

IV. RES ASIAE.

37 Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἐδόκει κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς γεγονέναι μεγαλεπίβολος καὶ τολμηρὸς καὶ
2 τοῦ προτεθέντος ἐξεργαστικός, προβαίνων δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφάνη πολὺ καταδεέστερος αὑτοῦ καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς προσδοκίας.

---

1 *μήτε* MFS, *μηδὲ* *Be* vulgo *δυναμένων*: **des. F fol. 250ᵛ med.** 2 **des. M 60, 25 H.** 4—8 **P 66, 12 ss.** *Va*, **Suid. s. v.** ***Ἀντίοχος.***

FRAGMENTA LIBRI XVI.

I. RES MACEDONIAE.

Ὅτι *Φίλιππος ὁ βασιλεὺς παραγενόμενος εἰς τὸ* 1
Πέργαμον καὶ νομίζων οἷον αὐτόχειρ Ἀττάλου γενέ-
σθαι πᾶσαν αἰκίαν ἐναπεδείκνυτο. χαριζόμενος γὰρ 2
οἷον εἰ λυττῶντι τῷ θυμῷ, τὸ πλεῖον τῆς ὀργῆς οὐκ
εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' εἰς τοὺς θεοὺς διετίθετο.
κατὰ μὲν γὰρ τοὺς ἀκροβολισμοὺς εὐχερῶς αὐτὸν 3
ἀπήρυκον διὰ τὰς τῶν τόπων ὀχυρότητας οἱ τὸ Πέρ-
γαμον παραφυλάττοντες· ἀπὸ δὲ τῆς χώρας οὐδὲν
ὠφελεῖτο τῷ προνενοῆσθαι τὸν Ἄτταλον ὑπὲρ τού-
των ἐπιμελῶς. λοιπὸν εἰς τὰ τῶν θεῶν ἕδη καὶ τε- 4 **819.**
μένη διετίθετο τὴν ὀργήν, ὑβρίζων οὐκ Ἄτταλον,
ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἑαυτόν. οὐ γὰρ 5
μόνον ἐνεπίμπρα καὶ κατασπῶν ἐρρίπτει τοὺς νεὼς
930. *καὶ τοὺς βωμούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λίθους ἔθραυε*
πρὸς τὸ μηδὲ πάλιν ἀνασταθῆναι μηδὲν τῶν κατε-
φθαρμένων. ἐπεὶ δὲ τὸ Νικηφόριον ἐλυμήνατο, τὸ 6
μὲν ἄλσος ἐκτεμών, τὸν δὲ περίβολον διαρρίψας,
τούς τε ναοὺς ἐκ θεμελίων ἀνέσκαψε, πολλοὺς καὶ

2 **P 66, 16** *Va*, v. Nissenum *Krit. Unters.* p. 120 s. 325
4 *αἰτιαν* (s. acc.) P, corr. Gronovius 14 *ἐρρίπτει* P[s],
ἤρειπε Herwerdenus Mnemos. 1874, 78

7 *πολυτελεῖς ὑπάρχοντας, ὥρμησε τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπὶ Θυατείρων· ἐκεῖθεν δὲ ποιησάμενος τὴν ἀναζυγὴν εἰς τὸ Θήβης πεδίον εἰσέβαλε, νομίζων εὐπορήσειν*
8 *λείας μάλιστα περὶ τούτους τοὺς τόπους. ἀποπεσὼν δὲ καὶ ταύτης τῆς ἐλπίδος, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἱερὰν κώμην, διεπέμπετο πρὸς Ζεῦξιν, παρακαλῶν αὐτὸν σῖτον χορηγῆσαι καὶ τὰ λοιπὰ συμπράττειν*
9 *κατὰ τὰς συνθήκας. ὁ δὲ Ζεῦξις ὑπεκρίνετο μὲν ποιεῖν τὰ κατὰ τὰς συνθήκας, οὐκ ἐβούλετο δὲ σωματοποιεῖν ἀληθινῶς τὸν Φίλιππον. —*

2 *Ὁ δὲ Φίλιππος, τῶν μὲν κατὰ τὴν πολιορκίαν ἀντιπιπτόντων αὐτῷ, τῶν δὲ πολεμίων ἐφορμούντων πλείοσι καταφράκτοις ναυσίν, ἠπορεῖτο καὶ δυσχρή-*
2 *στως διέκειτο περὶ τοῦ μέλλοντος. οὐκ ἐπιδεχομένων δὲ τῶν παρόντων αἵρεσιν, ἀνήχθη παρὰ τὴν*
3 *τῶν πολεμίων προσδοκίαν· ἔτι γὰρ αὐτὸν ἤλπιζον* 820.
οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον προσκαρτερήσειν τῇ τῶν μετάλ-
4 *λων κατασκευῇ. μάλιστα δ' ἐσπούδαζε ποιήσασθαι τὸν ἀνάπλουν αἰφνίδιον, πεπεισμένος καταταχήσειν καὶ τὸ λοιπὸν ἀσφαλῶς ἤδη κομισθήσεσθαι παρὰ*
5 *τὴν γῆν εἰς τὴν Σάμον. διεψεύσθη δὲ παρὰ πολὺ τοῖς λογισμοῖς· οἱ γὰρ περὶ τὸν Ἄτταλον καὶ Θεοφιλίσκον, ἅμα τῷ συνιδεῖν αὐτὸν ἀναγόμενον,*
6 *εἴχοντο τῶν προκειμένων εὐθέως. συνέβη δὲ τὸν*
931. *ἀνάπλουν αὐτῶν γενέσθαι διαλελυμένον, ἅτε πε-*

---

6 *Ἱερὰ κώμη, δῆμος Καρίας. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ*: **Steph. Byz. p. 327, 3 s. Mein.** 9 *συνθήκας*: **des. P 69, 7** *Va*, **pergit Suid. s. v.** *σωματοποιεῖν* 10 **des. Suid.** 11 **F fol. 251r prim.** praemisso in fol. antecedenti titulo *πολυβίου * * τοῦ ιϛ λόγου*, cui addit in marg. F¹: *B*. Ad fol. 251r prim. adicit in marg. F³: *λογ ιϛ*.
25 *αὐτῶν* F, *αὐτῷ* S

πεισμένων τὸν Φίλιππον, καθάπερ εἶπον, ἔτι μένειν
ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. οὐ μὴν ἀλλὰ χρησάμενοι ταῖς 7
εἰρεσίαις ἐνεργῶς προσέβαλλον, Ἄτταλος μὲν τῷ
δεξιῷ καὶ καθηγουμένῳ τῶν πολεμίων, Θεοφιλίσκος
δὲ τοῖς εὐωνύμοις. Φίλιππος δὲ περικαταλαμβανό- 8
μενος τοῖς καιροῖς, δοὺς τὸ σύνθημα τοῖς ἐπὶ τοῦ
δεξιοῦ καὶ παραγγείλας ἀντιπρῴρους ποιεῖν τὰς ναῦς
καὶ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐρρωμένως, αὐτὸς
ὑπὸ τὰς νησίδας ἀναχωρήσας μετά τινων λέμβων,
τὰς μεταξὺ τοῦ πόρου κειμένας, ἀπεκαραδόκει τὸν
κίνδυνον. ἦν δὲ τῶν μὲν τοῦ Φιλίππου νεῶν τὸ 9
πλῆθος τὸ συγκαταστὰν εἰς τὸν ἀγῶνα κατάφρακτοι
τρεῖς καὶ πεντήκοντα, σὺν δὲ τούτοις ἄφρακτα * * *
λέμβοι δὲ σὺν ταῖς πρίστεσιν ἑκατὸν καὶ πεντή-
κοντα· τὰς γὰρ ἐν τῇ Σάμῳ ναῦς οὐκ ἠδυνήθη
καταρτίσαι πάσας. τὰ δὲ τῶν πολεμίων σκάφη 10
κατάφρακτα μὲν ἦν ἑξήκοντα καὶ πέντε σὺν τοῖς
τῶν Βυζαντίων, μετὰ δὲ τούτων ἐννέα τριημιολίαι
καὶ τριήρεις τρεῖς ὑπῆρχον.

Λαβούσης δὲ τὴν καταρχὴν τῆς ναυμαχίας ἐκ 3
τῆς Ἀττάλου νεώς, εὐθέως πάντες οἱ σύνεγγυς ἀπαρ-
αγγέλτως συνέβαλον ἀλλήλοις. Ἄτταλος μὲν οὖν 2
συμπεσὼν ὀκτήρει, καὶ προεμβαλὼν ταύτῃ καιρίαν
καὶ ὕφαλον πληγήν, ἐπὶ πολὺ τῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώ-
ματος ἀγωνισαμένων τέλος ἐβύθισε τὴν ναῦν. ἡ δὲ 3
τοῦ Φιλίππου δεκήρης, ναυαρχὶς οὖσα, παραλόγως
ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριος. ὑποπεσούσης γὰρ 4
αὐτῇ τριημιολίας, ταύτῃ δοῦσα πληγὴν βιαίαν κατὰ
μέσον τὸ κύτος ὑπὸ τὸν θρανίτην σκαλμὸν ἐδέθη,

---

13 Post ἄφρακτα numerum deese monet Meibomius de fabr. trirem. in thes. Graev. t. XII p. 667

τοῦ κυβερνήτου τὴν ὁρμὴν τῆς νεὼς οὐκέτι δυνηθέν- 821.
5 τος ἀναλαβεῖν· διὸ καὶ προσκρεμαμένου τοῦ πλοίου
τοῖς ὅλοις ἐδυσχρηστεῖτο καὶ δυσκίνητος ἦν πρὸς πᾶν.
6 ἐν ᾧ καιρῷ δύο πεντήρεις προσπεσοῦσαι, καὶ τρώ-
σασαι τὴν ναῦν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, καὶ τὸ σκά-
932. φος καὶ τοὺς ἐπιβάτας τοὺς ἐν αὐτῷ διέφθειραν, ἐν
οἷς ἦν καὶ Δημοκράτης ὁ τοῦ Φιλίππου ναύαρχος.
7 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Διονυσόδωρος καὶ Δεινο-
κράτης, ὄντες ἀδελφοὶ καὶ ναυαρχοῦντες παρ' Ἀτ-
τάλῳ, συμπεσόντες ὁ μὲν ἑπτήρει τῶν πολεμίων,
ὁ δ' ὀκτήρει, παραβόλως ἐχρήσαντο τῇ ναυμαχίᾳ.
8 Δεινοκράτης μὲν πρὸς ὀκτήρη συμπεσὼν αὐτὸς μὲν
ἔξαλον ἔλαβε τὴν πληγήν, ἀναστείρου τῆς νεὼς
οὔσης, τὴν δὲ τῶν πολεμίων τρώσας ναῦν ὑπὸ
τὰ * βίαχα τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐδύνατο χωρισθῆναι,
9 καίπερ πολλάκις ἐπιβαλόμενος πρύμναν κρούειν· διὸ
καὶ τῶν Μακεδόνων εὐψύχως ἀγωνιζομένων εἰς τὸν
10 ἔσχατον παρεγένετο κίνδυνον. Ἀττάλου δ' ἐπιβοη-
θήσαντος αὐτῷ, καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν πολεμίαν ναῦν
ἐμβολῆς λύσαντος τὴν συμπλοκὴν τῶν σκαφῶν, ὁ
11 μὲν Δεινοκράτης ἀπελύθη παραδόξως, οἱ δὲ τῆς
πολεμίας νεὼς ἐπιβάται πάντες εὐψύχως διαγωνισά-
μενοι διεφθάρησαν, τὸ δὲ σκάφος ἔρημον ἀπολειφθὲν
12 ὑποχείριον ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἄτταλον. ὁ δὲ
Διονυσόδωρος μετὰ βίας ἐπιφερόμενος εἰς ἐμβολὴν
αὐτὸς μὲν ἥμαρτε τοῦ τρῶσαι, παραπεσὼν δὲ τοῖς
πολεμίοις ἀπέβαλε τὸν δεξιὸν ταρσὸν τῆς νεώς, ὁμοῦ
13 συρραγέντων καὶ τῶν πυργούχων· οὗ γενομένου
14 περιέστησαν αὐτὸν πανταχόθεν οἱ πολέμιοι. κραυ-

---

26 ἥμαρτεν F

γῆς δὲ καὶ θορύβου γενομένου τὸ μὲν λοιπὸν πλῆ-
θος τῶν ἐπιβατῶν ἅμα τῷ σκάφει διεφθάρη, τρίτος
δ' αὐτὸς ὁ Διονυσόδωρος ἀπενήξατο πρὸς τὴν ἐπι-
βοηθοῦσαν αὐτῷ τριημιολίαν.

Τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν τοῦ πλήθους ὁ κίνδυνος 4
ἐφάμιλλος ἦν· καθ' ὅσον γὰρ ἐπλεόναζον οἱ παρὰ 2
τοῦ Φιλίππου λέμβοι, κατὰ τοσοῦτον διέφερον οἱ
περὶ τὸν Ἄτταλον τῷ τῶν καταφράκτων νεῶν πλή-
θει. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Φιλίππου 3 **822.**
933. τοιαύτην εἶχε τὴν διάθεσιν ὥστ' ἀκμὴν ἄκριτα μέ-
νειν τὰ ὅλα, πολὺ δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον ἐπικυ-
δεστέρας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. οἱ δὲ Ῥόδιοι κατὰ μὲν 4
τὰς ἀρχὰς εὐθέως ἐκ τῆς ἀναγωγῆς ἀπεσπάσθησαν
τῶν πολεμίων, καθάπερ ἀρτίως εἶπα, τῷ δὲ ταχυ-
ναυτεῖν παρὰ πολὺ διαφέροντες τῶν ἐναντίων συν-
ῆψαν τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας Μακεδόσι. καὶ τὸ μὲν 5
πρῶτον ὑποχωροῦσι τοῖς σκάφεσι κατὰ πρύμναν ἐπι-
φερόμενοι τοὺς ταρσοὺς παρέλυον· ὡς δ' οἱ μὲν 6
παρὰ τοῦ Φιλίππου συνεπιστρέφειν ἤρξαντο παρα-
βοηθοῦντες τοῖς κινδυνεύουσι, τῶν δὲ Ῥοδίων οἱ
καθυστεροῦντες ἐκ τῆς ἀναγωγῆς συνῆψαν τοῖς περὶ
τὸν Θεοφιλίσκον, τότε κατὰ πρόσωπον ἀντιπρώρρους 7
τάξαντες τὰς ναῦς ἀμφότεροι συνέβαλον εὐψύχως,
ὁμοῦ ταῖς σάλπιγξι καὶ τῇ κραυγῇ παρακαλοῦντες
ἀλλήλους. εἰ μὲν οὖν μὴ μεταξὺ τῶν καταφράκτων 8
νεῶν ἔταξαν οἱ Μακεδόνες τοὺς λέμβους, ῥᾳδίαν
ἂν καὶ σύντομον ἔλαβε κρίσιν ἡ ναυμαχία· νῦν δὲ
ταῦτ' ἐμπόδια πρὸς τὴν χρείαν τοῖς Ῥοδίοις ἐγίνετο
κατὰ πολλοὺς τρόπους. μετὰ γὰρ τὸ κινηθῆναι τὴν 9

---

24 σάλπιγξιν F

ἐξ ἀρχῆς τάξιν ἐκ τῆς πρώτης συμβολῆς πάντες
10 *ἦσαν ἀναμὶξ ἀλλήλοις, ὅθεν οὔτε διεκπλεῖν εὐχερῶς*
οὔτε στρέφειν ἐδύναντο τὰς ναῦς οὔτε καθόλου
χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις προτερήμασιν, ἐμπιπτόντων
αὐτοῖς τῶν λέμβων ποτὲ μὲν εἰς τοὺς ταρσούς,
ὥστε δυσχρηστεῖν ταῖς εἰρεσίαις, ποτὲ δὲ πάλιν
εἰς τὰς πρῴρρας, ἔστι δ᾽ ὅτε κατὰ πρύμναν, ὥστε
παραποδίζεσθαι καὶ τὴν τῶν κυβερνητῶν καὶ τὴν
11 *τῶν ἐρετῶν χρείαν. κατὰ δὲ τὰς ἀντιπρῴρρους*
12 *συμπτώσεις ἐποίουν τι τεχνικόν· αὐτοὶ μὲν γὰρ*
ἔμπρωρρα τὰ σκάφη ποιοῦντες ἐξάλους ἐλάμβανον
τὰς πληγάς, τοῖς δὲ πολεμίοις ὕφαλα τὰ τραύματα
13 *διδόντες ἀβοηθήτους ἐσκεύαζον τὰς πληγάς. σπα-*
νίως δ᾽ εἰς τοῦτο συγκατέβαινον· καθόλου γὰρ
ἐξέκλινον τὰς συμπλοκὰς διὰ τὸ γενναίως ἀμύνε-
σθαι τοὺς Μακεδόνας ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ἐν
14 *ταῖς συστάδην γινομέναις μάχαις. τὸ δὲ πολὺ κατὰ*
934. *μὲν τοὺς διέκπλους παρασύροντες τῶν πολεμίων*
νεῶν τοὺς ταρσοὺς ἠχρείουν· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν
ἐκπεριπλέοντες, καὶ τοῖς μὲν κατὰ πρύμναν ἐμβάλ-
λοντες, τοῖς δὲ πλαγίοις καὶ στρεφομένοις ἀκμὴν **823.**
προσπίπτοντες οὓς μὲν ἐτίτρωσκον, οἷς δὲ παρέλυον
15 *ἀεί τι τῶν πρὸς τὴν χρείαν ἀναγκαίων. καὶ δὴ τῷ*
τοιούτῳ τρόπῳ μαχόμενοι παμπληθεῖς τῶν πολεμίων
ναῦς διέφθειραν.

5 *Ἐπιφανέστατα δ᾽ ἐκινδύνευσαν τρεῖς πεντήρεις*
τῶν Ῥοδίων, ἥ τε ναυαρχίς, ἐφ᾽ ἧς ἔπλει Θεοφιλί-
σκος, μετὰ δὲ ταύτην ἧς ἐτριηράρχει Φιλόστρατος,
τρίτη δ᾽ ἣν ἐκυβέρνα μὲν Αὐτόλυκος, ἐπέπλει δὲ

---

12 τὰ FG, om. S

Νικόστρατος. ταύτης γὰρ ἐμβαλούσης εἰς πολεμίαν 2
ναῦν καὶ καταλιπούσης ἐν τῷ σκάφει τὸν ἔμβολον,
συνέβη δὴ τὴν μὲν πληγεῖσαν αὔτανδρον καταδῦναι,
τοὺς δὲ περὶ τὸν Αὐτόλυκον, εἰσρεούσης εἰς τὴν
ναῦν τῆς θαλάττης διὰ τῆς πρώρρας, κυκλωθέντας
ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰς μὲν ἀρχὰς ἀγωνίζεσθαι γεν-
ναίως, τέλος δὲ τὸν μὲν Αὐτόλυκον ἐκπεσεῖν τρω- 3
θέντα μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν θάλατταν, τοὺς δὲ
λοιποὺς ἐπιβάτας ἀποθανεῖν μαχομένους γενναίως.
ἐν ᾧ καιρῷ Θεοφιλίσκος, βοηθήσας μετὰ τριῶν πεν- 4
τήρων, τὴν μὲν ναῦν οὐκ ἠδυνήθη σῶσαι διὰ τὸ
πλήρη θαλάττης εἶναι, δύο δὲ ναῦς πολεμίας τρώ-
σας τοὺς ἐπιβάτας ἐξέβαλε. ταχὺ δὲ περιχυθέντων 5
αὐτῷ λέμβων πλειόνων καὶ καταφράκτων νεῶν, τοὺς
μὲν πλείστους ἀπέβαλε τῶν ἐπιβατῶν ἐπιφανῶς
ἀγωνισαμένους, αὐτὸς δὲ τρία τραύματα λαβὼν καὶ 6
παραβόλως τῇ τόλμῃ κινδυνεύσας μόλις ἐξέσωσε τὴν
ἰδίαν ναῦν ἐπιβοηθήσαντος αὐτῷ Φιλοστράτου καὶ
συναναδεξαμένου τὸν ἐνεστῶτα κίνδυνον εὐψύχως.
συνάψας δὲ τοῖς αὐτοῦ σκάφεσι πάλιν ἐξ ἄλλης 7
ὁρμῆς συνεπλέκετο τοῖς πολεμίοις, τῇ μὲν σωματικῇ
δυνάμει παραλυόμενος ὑπὸ τῶν τραυμάτων, τῇ δὲ
τῆς ψυχῆς γενναιότητι λαμπρότερος ὢν καὶ παρα-
στατικώτερος ἢ πρόσθεν. συνέβη δὲ δύο γενέσθαι 8
ναυμαχίας πολὺ διεστώσας ἀλλήλων· τὸ μὲν γὰρ
935. δεξιὸν κέρας τοῦ Φιλίππου κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό-
θεσιν ἀεὶ τῆς γῆς ὀρεγόμενον οὐ μακρὰν ἀπεῖχε
τῆς Ἀσίας, τὸ δ' εὐώνυμον διὰ τὸ παραβοηθῆσαι 9

12 θαλάσσης FS, corr. Bayfius 20 σκάφεσιν F
27 ἀπεῖχεν F

*τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐξ ὑποστροφῆς οὐ πολὺ τῆς
Χίας ἀπέχον ἐναυμάχει τοῖς Ῥοδίοις.*
6 *Οὐ μὴν ἀλλὰ παρὰ πολὺ τοῦ δεξιοῦ κέρατος* **824.**
*κατακρατούντων τῶν περὶ τὸν Ἄτταλον, καὶ συνεγ-
γιζόντων ἤδη πρὸς τὰς νησίδας ὑφ' αἷς ὁ Φίλιππος*
2 *ὥρμει καραδοκῶν τὸ συμβησόμενον, συνιδὼν Ἄττα-
λος μίαν πεντήρη τῶν ἰδίων ἐκτὸς τοῦ κινδύνου
τετρωμένην καὶ βαπτιζομένην ὑπὸ νεὼς πολεμίας,
ὥρμησε παραβοηθήσων ταύτῃ μετὰ δύο τετρήρων.*
3 *τοῦ δὲ πολεμίου σκάφους ἐγκλίναντος καὶ ποιου-
μένου τὴν ἀποχώρησιν ὡς πρὸς τὴν γῆν, ἐπέκειτο
φιλοτιμότερον, ἐγκρατὴς γενέσθαι σπουδάζων τῆς*
4 *νεώς. ὁ δὲ Φίλιππος, συνθεασάμενος ἀπεσπασμένον
πολὺ τὸν Ἄτταλον ἀπὸ τῶν ἰδίων, παραλαβὼν τέτ-
ταρας πεντήρεις καὶ τρεῖς ἡμιολίας, ἔτι δὲ τῶν λέμ-
βων τοὺς ἐγγὺς ὄντας, ὥρμησε, καὶ διακλείσας τὸν
Ἄτταλον ἀπὸ τῶν οἰκείων νεῶν ἠνάγκασε μετὰ με-
γάλης ἀγωνίας εἰς τὴν γῆν ἐκβαλεῖν τὰ σκάφη.*
5 *τούτου δὲ συμβάντος αὐτὸς μὲν ὁ βασιλεὺς μετὰ
τῶν πληρωμάτων εἰς τὰς Ἐρυθρὰς ἀπεχώρησε, τῶν
δὲ πλοίων καὶ τῆς βασιλικῆς κατασκευῆς ἐγκρατὴς ὁ*
6 *Φίλιππος ἐγένετο. καὶ γὰρ ἐποίησάν τι τεχνικὸν
ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον· τὰ
γὰρ ἐπιφανέστατα τῆς βασιλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ τὸ*
7 *κατάστρωμα τῆς νεὼς ἐξέβαλον. ὅθεν οἱ πρῶτοι τῶν
Μακεδόνων, συνάψαντες ἐν τοῖς λέμβοις, συνθεα-
σάμενοι ποτηρίων πλῆθος καὶ πορφυρῶν ἱματίων
καὶ τῶν τούτοις παρεπομένων σκευῶν, ἀφέμενοι τοῦ*
8 *διώκειν ἀπένευσαν ἐπὶ τὴν τούτων ἁρπαγήν. διὸ
συνέβη τὸν Ἄτταλον ἀσφαλῆ ποιήσασθαι τὴν ἀπο-*
936. 9 *χώρησιν εἰς τὰς Ἐρυθράς. Φίλιππος δὲ τοῖς μὲν*

*ὅλοις ἠλαττωμένος παρὰ πολὺ τὴν ναυμαχίαν, τῇ
δὲ περιπετείᾳ τῇ κατὰ τὸν Ἄτταλον ἐπαρθείς, ἐπ-
ανέπλει, καὶ πολὺς ἦν συναθροίζων τὰς σφετέρας
ναῦς καὶ παρακαλῶν τοὺς ἄνδρας εὐθαρσεῖς εἶναι,
διότι νικῶσι τῇ ναυμαχίᾳ· καὶ γὰρ ὑπέδραμέ τις* 10
*ἔννοια καὶ πιθανότης τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀπολωλό-
τος τοῦ (βασιλέως) Ἀττάλου διὰ τὸ κατάγειν τοὺς
περὶ τὸν Φίλιππον ἀναδεδεμένους τὴν βασιλικὴν
ναῦν. ὁ δὲ Διονυσόδωρος ὑπονοήσας τὸ περὶ τὸν* 11
*αὐτοῦ βασιλέα γεγονός, ἤθροιζε τὰς οἰκείας ναῦς
ἐξαίρων σύνθημα· ταχὺ δὲ συλλεχθεισῶν πρὸς αὐτὸν
ἀπέπλει μετ' ἀσφαλείας εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν
ὅρμους. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν οἱ πρὸς τοὺς* 12 **825.**
*Ῥοδίους ἀγωνιζόμενοι τῶν Μακεδόνων, πάλαι κακῶς
πάσχοντες, ἐξέλυον αὐτοὺς ἐκ τοῦ κινδύνου μετὰ
προφάσεως κατὰ μέρη ποιούμενοι τὴν ἀποχώρησιν,
ὡς ταῖς οἰκείαις σπεύδοντες ἐπικουρῆσαι ναυσίν. οἱ* 13
*δὲ Ῥόδιοι, τὰς μὲν ἀναδησάμενοι τῶν νεῶν, τὰς
δὲ προδιαφθείραντες ταῖς ἐμβολαῖς, ἀπέπλευσαν εἰς
τὴν Χίον.*

Ἐφθάρησαν δὲ τοῦ μὲν Φιλίππου ναῦς ἐν μὲν 7
*τῇ πρὸς Ἄτταλον ναυμαχίᾳ δεκήρης, ἐννήρης, ἑπτή-
ρης, ἑξήρης, τῶν δὲ λοιπῶν κατάφρακτοι μὲν δέκα
καὶ τριημιολίαι τρεῖς, λέμβοι δὲ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ
τὰ τούτων πληρώματα· ἐν δὲ τῇ πρὸς Ῥοδίους διε-* 2
*φθάρησαν κατάφρακτοι μὲν δέκα, λέμβοι δὲ περὶ
τετταράκοντα τὸν ἀριθμόν· ἥλωσαν δὲ δύο τετρή-
ρεις καὶ λέμβοι σὺν τοῖς πληρώμασιν ἑπτά. τῶν* 3

---

7 *τοῦ Ἀττάλου*] *τοῦ* seclusit *Ben* 274 (nam *τοῦ* ante *Ἀττάλου* nusquam reperitur apud Polybium), *βασιλέως* add. post *τοῦ* *BW* coll. IX 30, 7. X 41, 1. XVI 28, 8. XVIII 10, 11

δὲ παρ' Ἀττάλου κατέδυσαν μὲν τριημιολία μία καὶ
δύο πεντήρεις, (ἥλωσαν δὲ δύο τετρήρεις) καὶ τὸ
4 τοῦ βασιλέως σκάφος. τῶν δὲ Ῥοδίων διεφθάρησαν
5 μὲν δύο πεντήρεις καὶ τριήρης, ἥλω δ' οὐδέν. ἄν-
δρες δὲ τῶν μὲν Ῥοδίων ἀπέθανον εἰς ἑξήκοντα,
τῶν δὲ παρ' Ἀττάλου πρὸς ἑβδομήκοντα, τῶν δὲ
τοῦ Φιλίππου Μακεδόνες μὲν εἰς τρισχιλίους, τῶν
937. 6 δὲ πληρωμάτων εἰς ἑξακισχιλίους. ἑάλωσαν δὲ ζω-
γρίᾳ τῶν μὲν συμμάχων καὶ Μακεδόνων εἰς δισχι-
λίους, τῶν δ' ὑπεναντίων εἰς ἑπτακοσίους.

8 Καὶ τὸ μὲν τέλος τῆς περὶ Χίον ναυμαχίας τοι-
2 οῦτον συνέβη γενέσθαι, τῆς δὲ νίκης ὁ Φίλιππος
ἀντεποιεῖτο κατὰ δύο προφάσεις, κατὰ μίαν μέν,
ᾗ τὸν Ἄτταλον εἰς τὴν γῆν ἐκβαλὼν ἐγκρατὴς τῆς
νεὼς ἐγεγόνει, καθ' ἑτέραν δ', ᾗ καθορμισθεὶς ἐπὶ
τὸ καλούμενον Ἄργεννον ἐδόκει πεποιῆσθαι τὸν
3 ὅρμον ἐπὶ τῶν ναυαγίων. ἀκόλουθα δὲ τούτοις
ἔπραττε καὶ κατὰ τὴν ἑξῆς ἡμέραν συνάγων τὰ ναυ-
άγια καὶ τῶν νεκρῶν ποιούμενος ἀναίρεσιν τῶν
ἐπιγινωσκομένων, χάριν τοῦ συναύξειν τὴν προειρη-
4 μένην φαντασίαν. ὅτι γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἐπέπειστο
νικᾶν, ἐξήλεγξαν αὐτὸν οἵ τε Ῥόδιοι καὶ Διονυσό- 826.
5 δωρος μετ' ὀλίγον· κατὰ γὰρ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν
ἔτι περὶ ταῦτα γινομένου τοῦ βασιλέως διαπεμψά-
μενοι πρὸς ἀλλήλους ἐπέπλευσαν αὐτῷ, καὶ στή-
σαντες ἐν μετώπῳ τὰς ναῦς, οὐδενὸς ἐπ' αὐτοὺς
6 ἀνταναγομένου πάλιν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Χίον. ὁ
δὲ Φίλιππος, οὐδέποτε τοσούτους ἄνδρας ἀπολω-
λεκὼς οὔτε κατὰ (γῆν οὔτε κατὰ) θάλατταν ἐνὶ

18 ἔπραττεν F

καιρῷ, βαρέως μὲν ἔφερε τὸ γεγονὸς καὶ τὸ πολὺ
τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ παρῄρητο, πρὸς μέντοι γε τοὺς 7
ἐκτὸς ἐπειρᾶτο κατὰ πάντα τρόπον ἐπικρύπτεσθαι
τὴν αὑτοῦ διάληψιν, καίπερ οὐκ ἐώντων αὐτῶν
τῶν πραγμάτων. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων καὶ τὰ μετὰ 8
τὴν μάχην συμβαίνοντα πάντας ἐξέπληττε τοὺς θεω-
μένους· γενομένης γὰρ τοσαύτης φθορᾶς ἀνθρώπων, 9
παρ' αὐτὸν μὲν τὸν καιρὸν πᾶς ὁ πόρος ἐπληρώθη
νεκρῶν, αἵματος, ὅπλων, ναυαγίων, ταῖς δ' ἑξῆς
ἡμέραις τοὺς αἰγιαλοὺς ἦν ἰδεῖν φύρδην σεσωρευ-
938. μένους ἀναμὶξ πάντων τῶν προειρημένων. ἐξ ὧν 10
οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ Μακεδόνες εἰς
διατροπὴν ἐνέπιπτον οὐ τὴν τυχοῦσαν.

Θεοφιλίσκος δὲ μίαν ἡμέραν ἐπιβιώσας, καὶ τῇ 9
πατρίδι γράψας ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν ναυμαχίαν, καὶ
Κλεωναῖον ἡγεμόνα συστήσας ἀνθ' ἑαυτοῦ ταῖς δυ-
νάμεσι, μετήλλαξε τὸν βίον ἐκ τῶν τραυμάτων,
ἀνὴρ καὶ κατὰ τὸν κίνδυνον ἀγαθὸς γενόμενος καὶ 2
κατὰ τὴν προαίρεσιν μνήμης ἄξιος. μὴ γὰρ ἐκείνου 3
τολμήσαντος προεπιβαλεῖν τῷ Φιλίππῳ τὰς χεῖρας
πάντες ἂν καταπροεῖντο τοὺς καιρούς, δεδιότες τὴν
τοῦ Φιλίππου τόλμαν. νῦν δ' ἐκεῖνος ἀρχὴν πολέμου 4
ποιήσας ἠνάγκασε μὲν τὴν αὑτοῦ πατρίδα συνεξανα-
στῆναι τοῖς καιροῖς, ἠνάγκασε δὲ τὸν Ἄτταλον μὴ
μέλλειν καὶ παρασκευάζεσθαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον,
ἀλλὰ πολεμεῖν ἐρρωμένως καὶ κινδυνεύειν. τοι- 5
γαροῦν εἰκότως αὐτὸν οἱ Ῥόδιοι καὶ μεταλλάξαντα
τοιαύταις ἐτίμησαν τιμαῖς δι' ὧν οὐ μόνον τοὺς

16 κλαιωναῖον FS, corr. Scaliger

ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιγενομένους ἐξεκαλέσαντο πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καιρούς. —

10 (1a) *Ὅτι μετὰ τὸ συντελεσθῆναι τὴν περὶ τὴν Λάδην* 819,17 *ναυμαχίαν καὶ τοὺς μὲν Ῥοδίους ἐκποδὼν γενέσθαι, τὸν δ' Ἄτταλον μηδέπω συμμεμιχέναι, δῆλον ὡς ἐξῆν γε τελεῖν τῷ Φιλίππῳ τὸν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πλοῦν. ἐξ οὗ δὴ καὶ μάλιστ' ἄν τις καταμάθοι τὸ μανιώδη γενόμενον Φίλιππον τοῦτο πρᾶξαι. —*

2 *Τί οὖν ἦν τὸ τῆς ὁρμῆς ἐπιλαβόμενον; οὐδὲν*
3 *ἕτερον ἀλλ' ἡ φύσις τῶν πραγμάτων. ἐκ πολλοῦ μὲν γὰρ ἐνίοτε πολλοὶ τῶν ἀδυνάτων ἐφίενται διὰ τὸ μέγεθος τῶν προφαινομένων ἐλπίδων, κρατούσης*
939. 4 *τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἑκάστου λογισμῶν· ὅταν δ' ἐγγίσωσι τοῖς ἔργοις, οὐδενὶ λόγῳ πάλιν ἀφίστανται τῶν προθέσεων, ἐπισκοτούμενοι καὶ παραλογιζόμενοι τοῖς λογισμοῖς διὰ τὴν ἀμηχανίαν καὶ τὴν δυσχρηστίαν τῶν ἀπαντωμένων. —*

11 *Μετὰ ταῦτα δὲ ποιησάμενος ὁ Φίλιππός τινας ἀπράκτους προσβολὰς διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ πολίσματος αὖθις ἀπεχώρει, πορθῶν τὰ φρούρια καὶ* 827.
2 *τὰς κατὰ τὴν χώραν συνοικίας. ὅθεν ἀπαλλαττόμενος προσεστρατοπέδευσε τῇ Πρινασσῷ. ταχὺ δὲ γέρρα καὶ τὴν τοιαύτην ἑτοιμάσας παρασκευὴν ἤρξατο*
3 *πολιορκεῖν διὰ τῶν μετάλλων. οὔσης δ' ἀπράκτου τῆς ἐπιβολῆς αὐτῷ διὰ τὸ πετρώδη τὸν τόπον ὑπ-*

---

2 des. F fol. 256r extr. **3—8 M 60, 25—29 H.** **9 M 65, 29 H. F fol. 256r extr.** 13 *ἐπιθυμίας τῶν*: **des. M 65, 32 H.** folio extremo, proximum folium vel etiam duo desunt 15 *παλογιζόμενοι* (α suprascr.) F(S), *παραγόμενοι* *Hu* **17 des. F fol. 256v prim.** **18 F fol. 256v prim.**; in marg. add. F1: *π* (ε suprascr.) *τῆς κνίδου πόλεως*

ἄρχειν ἐπινοεῖ τι τοιοῦτον. τὰς μὲν ἡμέρας ψόφον 4
ἐποίει κατὰ γῆς, ὡς ἐνεργουμένων τῶν μετάλλων,
τὰς δὲ νύκτας ἔξωθεν ἔφερε χοῦν καὶ παρέβαλλε
παρὰ τὰ στόμια τῶν ὀρυγμάτων, ὥστε διὰ τοῦ
πλήθους τῆς σωρευομένης γῆς στοχαζομένους κατα-
πλαγεῖς γενέσθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει. τὰς μὲν οὖν 5
ἀρχὰς ὑπέμενον οἱ Πρινασσεῖς εὐγενῶς· ἐπεὶ δὲ
προσπέμψας ὁ Φίλιππος ἐνεφάνιζε διότι πρὸς δύο
πλέθρα τοῦ τείχους αὐτοῖς ἐξήρεισται, καὶ προσ-
επυνθάνετο πότερα βούλονται λαβόντες τὴν ἀσφά-
λειαν ἐκχωρεῖν ἢ μετὰ τῆς πόλεως συναπολέσθαι
πανδημεί, τῶν ἐρεισμάτων ἐμπρησθέντων, τηνικάδε 6
πιστεύσαντες τοῖς λεγομένοις παρέδοσαν τὴν πόλιν. —

Ἡ δὲ τῶν Ἰασέων πόλις κεῖται μὲν ἐπὶ τῆς Ἀσίας 12
ἐν τῷ κόλπῳ τῷ μεταξὺ κειμένῳ τοῦ τῆς Μιλησίας
Ποσειδίου καὶ τῆς Μυνδίων πόλεως, προσαγορευ-
940. ομένῳ * * *, παρὰ δὲ τοῖς πλείστοις Βαργυλιητικῷ
συνωνύμως ταῖς περὶ τὸν μυχὸν αὐτοῦ πόλεσιν
ἐκτισμέναις. εὔχονται δὲ τὸ μὲν ἀνέκαθεν Ἀργείων 2
ἄποικοι γεγονέναι, μετὰ δὲ ταῦτα Μιλησίων, ἐπαγα-
γομένων τῶν προγόνων τὸν Νηλέως υἱὸν τοῦ κτί-
σαντος Μίλητον διὰ τὴν ἐν τῷ Καρικῷ πολέμῳ
γενομένην φθορὰν αὐτῶν. τὸ δὲ μέγεθος τῆς πόλεώς
ἐστι δέκα στάδια. καταπεφήμισται δὲ καὶ πεπίστευ- 3
ται παρὰ μὲν τοῖς Βαργυλιήταις διότι τὸ τῆς Κιν-
δυάδος Ἀρτέμιδος ἄγαλμα, καίπερ ὂν ὑπαίθριον,
οὔτε νίφεται τὸ παράπαν οὔτε βρέχεται, παρὰ δὲ 4

---

13 **des. F fol. 256ᵛ extr.** 14 **F fol. 257ʳ prim.** *ἰασσέων* FS, corr. *Be* (v. locos ab *Hu* citatos et *Bull. corresp. hellén.* 1881, 231. 497. 1885, 451. 1886, 312 cet.)
17 lacunam indicavit *Ca*, *μὲν παρά τισιν Ἰασσίῳ* (potius *Ἰασίῳ*) add. *Sch* *βαργυλιητικῶσ* F

τοῖς Ἰασεῦσι τὸ τῆς Ἀστιάδος· καὶ ταῦτά τινες
5 *εἰρήκασι καὶ τῶν συγγραφέων. ἐγὼ δὲ πρὸς τὰς*
τοιαύτας ἀποφάσεις τῶν ἱστοριογράφων οὐκ οἶδ'
ὅπως παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν ἐναντιούμενος καὶ
6 *δυσανασχετῶν διατελῶ. δοκεῖ γάρ μοι τὰ τοιαῦτα*
παντάπασι παιδικῆς εὐηθείας ὅσα μὴ μόνον τῆς 828.
τῶν εὐλόγων ἐκτὸς πίπτει θεωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς
7 *τοῦ δυνατοῦ. τὸ γὰρ φάσκειν ἔνια τῶν σωμάτων*
ἐν φωτὶ τιθέμενα μὴ ποιεῖν σκιὰν ἀπηλγηκυίας ἐστὶ
ψυχῆς· ὃ πεποίηκε Θεόπομπος, φήσας τοὺς εἰς τὸ
τοῦ Διὸς ἄβατον ἐμβάντας κατ' Ἀρκαδίαν ἀσκίους
8 *γίνεσθαι. τούτῳ δὲ παραπλήσιόν ἐστι καὶ τὸ νυνὶ*
9 *λεγόμενον. ὅσα μὲν οὖν συντείνει πρὸς τὸ δια-*
σῴζειν τὴν τοῦ πλήθους εὐσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον,
δοτέον ἐστὶ συγγνώμην ἐνίοις τῶν συγγραφέων
τερατευομένοις καὶ λογοποιοῦσι περὶ τὰ τοιαῦτα·
10 *τὸ δ' ὑπεραῖρον οὐ συγχωρητέον. τάχα μὲν οὖν*
ἐν παντὶ δυσπαράγραφός ἐστιν ἡ ποσότης, οὐ μὴν
11 *ἀπαράγραφός γε. διὸ καὶ παρὰ βραχὺ μὲν εἰ καὶ*
ἀγνοεῖται καὶ ψευδοδοξεῖται, δεδόσθω συγγνώμη, τὸ
δ' ὑπεραῖρον ἀθετείσθω κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν.

II. RES GRAECIAE.

941. 13 Ὅτι *κατὰ τὴν Πελοπόννησον τίνα μὲν ἐξ ἀρχῆς*
προαίρεσιν ἐνεστήσατο Νάβις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων

---

6 *εἶναι τῆς* FS, *εἶναι τῆς ἀπειρίας* coni. *Sch*, *εἶναι τῆς τερατείας Be*, *εἶναι τῆς εὐηθείας* Cobetus Mnemos. 1862, 20 s., *εἶναι διαγωγῆς Hu*, corr. *εὐηθείας BW* 19. 20 *εἰ καὶ ἀγνοεῖν καὶ ψευδοδοξεῖν* FS, *ἢ καὶ ἀγνοεῖν ἢ καὶ ψευδοδοξεῖν Ca*, *τι καὶ ἀγνοεῖν καὶ ψευδοδοξεῖν Rei* 595, *εἴ τις ἀγνοεῖ καὶ ψευδοδοξεῖ Hu*, corr. *BW* **21 des. F fol. 257v prim.** 23 **P 69, 11** *Va*

τύραννος, καὶ πῶς ἐκβαλὼν τοὺς πολίτας ἠλευθέ-
ρωσε τοὺς δούλους καὶ συνῴκισε ταῖς τῶν δεσπο-
τῶν γυναιξὶ καὶ θυγατράσιν, ὁμοίως δὲ καὶ τίνα 2
τρόπον ἀναδείξας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν οἷον ἄσυλον
ἱερὸν τοῖς ἢ δι' ἀσέβειαν ἢ πονηρίαν φεύγουσι τὰς
ἑαυτῶν πατρίδας ἤθροισε πλῆθος ἀνθρώπων ἀνο-
σίων εἰς τὴν Σπάρτην, ἐν τοῖς πρὸ τούτων δεδη-
λώκαμεν. πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον κατὰ τοὺς προ- 3
ειρημένους καιροὺς σύμμαχος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς,
Ἠλείοις, Μεσσηνίοις, καὶ πᾶσι τούτοις ὀφείλων καὶ
κατὰ τοὺς ὅρκους καὶ κατὰ τὰς συνθήκας βοηθεῖν,
εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, παρ' οὐδὲν ποιησάμενος τὰς
προειρημένας πίστεις ἐπεβάλετο παρασπονδῆσαι τὴν
τῶν Μεσσηνίων πόλιν, νῦν ἐροῦμεν. —

Ὅτι φηcὶ Πολύβιοc ἐπεὶ δέ τινες τῶν τὰς κατὰ 14
μέρος γραφόντων πράξεις γεγράφασι καὶ περὶ τού-
των τῶν καιρῶν, ἐν οἷς τά τε κατὰ Μεσσηνίους καὶ
τὰ κατὰ τὰς προειρημένας ναυμαχίας συνετελέσθη,
βούλομαι βραχέα περὶ αὐτῶν διαλεχθῆναι. ποιήσο- 2
μαι δ' οὐ πρὸς ἅπαντας, ἀλλ' ὅσους ὑπολαμβάνω
μνήμης ἀξίους εἶναι καὶ διαστολῆς· εἰσὶ δ' οὗτοι 829.
Ζήνων καὶ Ἀντισθένης οἱ Ῥόδιοι. τούτους δ' ἀξίους 3
εἶναι κρίνω διὰ πλείους αἰτίας. καὶ γὰρ κατὰ τοὺς
καιροὺς γεγόνασι καὶ προσέτι πεπολίτευνται καὶ
καθόλου πεποίηνται τὴν πραγματείαν οὐκ ὠφελείας
χάριν, ἀλλὰ δόξης καὶ τοῦ καθήκοντος ἀνδράσι πολι-

---

14 des. P 69, 23 *Va*   15 **P 69, 24** *Va*   20 *δ'*] post *δὲ* add. *τοὺς λόγους* *Rei* 745, nisi forte ex sequentibus supplenda sunt *μνήμην καὶ διαστολήν*   24 *προσέτι* *Va*, *περι περι* P, *ἐν τῇ πατρίδι* *Rei* 745, *πατρίδι* *Sch*, *περιττῶς ἐν τῇ σφετέρᾳ πατρίδι* coni. *Hu*

4 τικοῖς. τῷ δὲ τὰς αὐτὰς γράφειν ἡμῖν πράξεις
942. ἀναγκαῖόν ἐστι μὴ παρασιωπᾶν, ἵνα μὴ τῷ τῆς
πατρίδος ὀνόματι καὶ τῷ δοκεῖν οἰκειοτάτας εἶναι
Ῥοδίοις τὰς κατὰ θάλατταν πράξεις, ἡμῶν ἀντι-
δοξούντων πρὸς αὐτοὺς ἐνίοτε, μᾶλλον ἐπακολου-
5 θήσωσιν ἐκείνοις ἤπερ ἡμῖν οἱ φιλομαθοῦντες. οὗτοι
τοιγαροῦν ἀμφότεροι πρῶτον μὲν τὴν περὶ Λάδην
ναυμαχίαν οὐχ ἥττω τῆς περὶ Χίον, ἀλλ' ἐνεργε-
στέραν καὶ παραβολωτέραν ἀποφαίνουσι καὶ τῇ κατὰ
μέρος τοῦ κινδύνου χρείᾳ καὶ συντελείᾳ καὶ καθόλου
6 φασὶ τὸ νίκημα γεγονέναι κατὰ τοὺς Ῥοδίους. ἐγὼ
δὲ διότι μὲν δεῖ ῥοπὰς διδόναι ταῖς αὑτῶν πατρίσι
τοὺς συγγραφέας, συγχωρήσαιμ' ἄν, οὐ μὴν τὰς
ἐναντίας τοῖς συμβεβηκόσιν ἀποφάσεις ποιεῖσθαι
7 περὶ αὐτῶν. ἱκανὰ γὰρ τὰ κατ' ἄγνοιαν γινόμενα
τοῖς γράφουσιν, ἃ διαφυγεῖν ἄνθρωπον δυσχερές·
8 ἐὰν δὲ κατὰ προαίρεσιν ψευδογραφῶμεν ἢ πατρίδος
ἕνεκεν ἢ φίλων [ἢ] χάριτος, τί διοίσομεν τῶν ἀπὸ
9 τούτου τὸν βίον ποριζομένων; ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι
τῷ λυσιτελεῖ μετροῦντες ἀδοκίμους ποιοῦσι τὰς
αὑτῶν συντάξεις, οὕτως οἱ πολιτικοὶ τῷ μισεῖν ἢ
τῷ φιλεῖν ἑλκόμενοι πολλάκις εἰς ταὐτὸ τέλος ἐμ-
10 πίπτουσι τοῖς προειρημένοις. διὸ δεῖ καὶ τοῦτο τὸ
μέρος ἐπιμελῶς τοὺς μὲν ἀναγινώσκοντας παρατη-
ρεῖν, τοὺς δὲ γράφοντας αὐτοὺς παραφυλάττεσθαι.
15 Δῆλον δ' ἔστι τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ἐνεστώτων.
ὁμολογοῦντες γὰρ οἱ προειρημένοι διὰ τῶν κατὰ

5 *αὐτούς, ἔνιοι* P[3], *αὐτοὺς ἐν ἐνίοις Be*, corr. *BW* 18 *ἢ* ante *χάριτος* del. Campius in interpret. Germ. p. 1121 secutus Casauboni versionem 'sive in patriae, sive in amicorum gratiam' 22 *αὐτὸ Va*, *τὸ αὐτὸ* P[3] *Sch*, corr. *Rei* 745 26 *ἔσται* coni. Wielandtius de Pol. archetypo

*μέρος ἐν τῇ περὶ Λάδην ναυμαχίᾳ δύο μὲν αὐτάν-
δρους πεντήρεις τῶν Ῥοδίων ὑποχειρίους γενέσθαι
τοῖς πολεμίοις, ἐκ δὲ τοῦ κινδύνου μιᾶς νηὸς ἐπ-* 2
*αραμένης τὸν δόλωνα διὰ τὸ τετρωμένην αὐτὴν
θαλαττοῦσθαι, πολλοὺς καὶ τῶν ἐγγὺς τὸ παρα-
πλήσιον ποιοῦντας ἀποχωρεῖν πρὸς τὸ πέλαγος,
τέλος δὲ μετ' ὀλίγων καταλειφθέντα τὸν ναύαρχον* 3 **830.**
*ἀναγκασθῆναι ταὐτὸ τοῖς προειρημένοις πράττειν,
καὶ τότε μὲν εἰς τὴν Μυνδίαν ἀπουρώσαντας καθ-* 4
943. *ορμισθῆναι, τῇ δ' ἐπαύριον ἀναχθέντας εἰς Κῶ
διᾶραι, τοὺς δὲ πολεμίους τὰς πεντήρεις ἐνάψασθαι* 5
*καὶ καθορμισθέντας ἐπὶ τὴν Λάδην ἐπὶ τῇ 'κείνων
στρατοπεδείᾳ ποιήσασθαι τὴν ἔπαυλιν, ἔτι δὲ τοὺς* 6
*Μιλησίους, καταπλαγέντας τὸ γεγονός, οὐ μόνον
τὸν Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἡρακλείδην στεφανῶσαι
διὰ τὴν ἔφοδον, ταῦτα δ' εἰρηκότες ἃ προφανῶς* 7
*ἐστιν ἴδια τῶν ἡττημένων, ὅμως καὶ διὰ τῶν κατὰ
μέρος καὶ διὰ τῆς καθολικῆς ἀποφάσεως νικῶντας
ἀποφαίνουσι τοὺς Ῥοδίους, καὶ ταῦτα τῆς ἐπιστολῆς* 8
*ἔτι μενούσης ἐν τῷ πρυτανείῳ τῆς ὑπ' αὐτοὺς τοὺς
καιροὺς ὑπὸ τοῦ ναυάρχου πεμφθείσης περὶ τούτων
τῇ τε βουλῇ καὶ τοῖς πρυτάνεσιν, οὐ ταῖς Ἀντι-
σθένους καὶ Ζήνωνος ἀποφάσεσι (συμφωνούσης)
ἀλλὰ ταῖς ἡμετέραις.*

Ἑξῆς δὲ τοῖς προειρημένοις γράφουσι περὶ τοῦ 16
κατὰ Μεσσηνίους παρασπονδήματος. ἐν ᾧ φησιν ὁ 2
Ζήνων ὁρμήσαντα τὸν Νάβιν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος

---

p. 56 coll. X 2, 4. XVIII 13, 7. XL 6 (XXXIX 12) 11
9 *τότε — καθορμισθῆναι* **Suid. s. v.** ***ἀπουρώσαντας*** 23. 24 *μαρτυρούσης* vel *συμφωνούσης* post *ἡμετέραις* add. *Rei* 746, probabilius videtur hoc vocabulum supplere post *ἀποφάσεσι*

*καὶ διαβάντα τὸν Εὐρώταν ποταμὸν παρὰ τὸν Ὁπλί-
την προσαγορευόμενον πορεύεσθαι διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς
στενῆς παρὰ τὸ Πολιάσιον, ἕως ἐπὶ τοὺς κατὰ Σελ-*
3 *λασίαν ἀφίκετο τόπους· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Θαλάμας
ἐπιβαλόντα κατὰ Φαρὰς παραγενέσθαι πρὸς τὸν*
4 *Πάμισον ποταμόν. ὑπὲρ ὧν οὐκ οἶδα πῶς χρὴ
λέγειν· τοιαύτην γὰρ φύσιν ἔχει τὰ προειρημένα
πάντα συλλήβδην ὥστε μηδὲν διαφέρειν τοῦ λέγειν
ὅτι ποιησάμενός τις ἐκ Κορίνθου τὴν ὁρμὴν καὶ
διαπορευθεὶς τὸν Ἰσθμὸν καὶ συνάψας ταῖς Σκειρω-
νίσιν εὐθέως ἐπὶ τὴν Κοντοπορίαν ἐπέβαλε καὶ
παρὰ τὰς Μυκήνας ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς Ἄργος.*
5 *ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον παρὰ μικρόν ἐστιν, ἀλλὰ τὴν*
944. *ἐναντίαν διάθεσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα, καὶ τὰ μὲν
κατὰ τὸν Ἰσθμόν ἐστι καὶ τὰς Σκιράδας πρὸς ἀνα-
τολὰς τοῦ Κορίνθου, τὰ δὲ κατὰ τὴν Κοντοπορίαν*
6 *καὶ Μυκήνας ἔγγιστα πρὸς δύσεις χειμερινάς, ὥστ'
εἶναι τελέως ἀδύνατον ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐπι-*
7 *βαλεῖν τοῖς προειρημένοις τόποις. τὸ δ' αὐτὸ καὶ* **831.**
8 *περὶ τοὺς κατὰ τὴν Λακεδαίμονα συμβέβηκεν· ὁ μὲν
γὰρ Εὐρώτας καὶ τὰ περὶ τὴν Σελλασίαν κεῖται
τῆς Σπάρτης ὡς πρὸς τὰς θερινὰς ἀνατολάς, τὰ δὲ
κατὰ Θαλάμας καὶ Φαρὰς καὶ Πάμισον ὡς πρὸς τὰς*
9 *χειμερινὰς δύσεις, ὅθεν οὐχ οἷον ἐπὶ τὴν Σελλασίαν,
ἀλλ' οὐδὲ τὸν Εὐρώταν δέον ἐστὶ διαβαίνειν τὸν
προτιθέμενον παρὰ Θαλάμας ποιεῖσθαι τὴν πορείαν
εἰς τὴν Μεσσηνίαν.*

17 *Πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς
Μεσσήνης πεποιῆσθαι τὸν Νάβιν κατὰ τὴν πύλην*
2 *τὴν φέρουσαν ἐπὶ Τεγέαν. τοῦτο δ' ἔστιν ἄλογον·
πρόκειται γὰρ τῆς Τεγέας ἡ Μεγάλη πόλις ὡς πρὸς*

τὴν Μεσσήνην, ὥστ' ἀδύνατον εἶναι καλεῖσθαί τινα
πύλην παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ἐπὶ Τεγέαν. ἀλλ' ἔστι 3
παρ' αὐτοῖς πύλη Τεγεᾶτις προσαγορευομένη, καθ'
ἣν ἐποίησατο τὴν ἐπάνοδον Νάβις· ᾧ πλανηθεὶς
ἔγγιον ὑπέλαβε τὴν Τεγέαν εἶναι Μεσσηνίων. τὸ 4
δ' ἔστιν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἡ Λακωνικὴ καὶ [ἡ]
Μεγαλοπολῖτις χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς Μεσσηνίας
καὶ Τεγεάτιδος. τὸ δὲ τελευταῖον· φησὶ γὰρ τὸν 5
'Αλφειὸν ἐκ τῆς πηγῆς εὐθέως κρυφθέντα καὶ πολὺν
ἐνεχθέντα τόπον ὑπὸ γῆς ἐκβάλλειν περὶ Λυκόαν
τῆς 'Αρκαδίας. ὁ δὲ ποταμὸς οὐ πολὺν τόπον ἀπο- 6
σχὼν τῆς πηγῆς, καὶ κρυφθεὶς ἐπὶ δέκα στάδια,
πάλιν ἐκπίπτει, καὶ τὸ λοιπὸν φερόμενος διὰ τῆς 7
Μεγαλοπολίτιδος τὰς μὲν ἀρχὰς ἐλαφρός, εἶτα λαμ-
βάνων αὔξησιν καὶ διανύσας ἐπιφανῶς πᾶσαν τὴν
προειρημένην χώραν ἐπὶ διακοσίους σταδίους γίνεται
945. *πρὸς Λυκόαν, ἤδη προσειληφὼς καὶ τὸ τοῦ Λουσίου*
ῥεῦμα καὶ παντελῶς ἄβατος ὢν καὶ βαρύς. * * *

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντα μοι δοκεῖ τὰ προειρη- 8
μένα διαπτώματα μὲν εἶναι, πρόφασιν δ' ἐπιδέχε-
σθαι καὶ παραίτησιν· τὰ μὲν γὰρ δι' ἄγνοιαν γέ-
γονε, τὸ δὲ περὶ τὴν ναυμαχίαν διὰ τὴν πρὸς τὴν
πατρίδα φιλοστοργίαν. τί τις οὖν εἰκότως ἂν Ζή- 9
νωνι μέμψαιτο; διότι τὸ πλεῖον οὐ περὶ τὴν τῶν
πραγμάτων ζήτησιν οὐδὲ περὶ τὸν χειρισμὸν τῆς
ὑποθέσεως, ἀλλὰ περὶ τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν **832.**

---

6 *ἡ* del. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 683 9 *ἐκ τῆς* — 18 *καὶ βαρύς*: **Suid. s. v. 'Αλφειός** 18 *βαρύς* P Suid., *βαθύς Rei* 747 vulgo; sicut ventus dicitur *βαθύς* '*dumpf grollend*' (v. Steph. thes. Π 150 A extr.), eodem iure fluvius h. l. ita nominatur ***] *ζήτει· ὀλίγα διέλιπε* P 23 *εἴτις οὖν* P, corr. *Be*

*ἐσπούδακε, καὶ δῆλός ἐστι πολλάκις ἐπὶ τούτῳ σεμνυ-
νόμενος, καθάπερ καὶ πλείους ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν
10 συγγραφέων· ἐγὼ δὲ φημὶ μὲν δεῖν πρόνοιαν ποι-
εῖσθαι καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τοῦ δεόντως ἐξαγγέλλειν
τὰς πράξεις — δῆλον γὰρ ὡς οὐ μικρά, μεγάλα δὲ
συμβάλλεται τοῦτο πρὸς τὴν ἱστορίαν — οὐ μὴν
ἡγεμονικώτατόν γε καὶ πρῶτον αὐτὸ παρὰ τοῖς
11 μετρίοις ἀνδράσι τίθεσθαι· πολλοῦ γε δεῖν· ἄλλα
γὰρ ἂν εἴη καλλίω μέρη τῆς ἱστορίας, ἐφ' οἷς ἂν
μᾶλλον σεμνυνθείη πολιτικὸς ἀνήρ.*

18 *Ὃ δὲ λέγειν βούλομαι, γένοιτ' ἂν οὕτω μάλιστα
2 καταφανές. ἐξηγούμενος γὰρ ὁ προειρημένος συγ-
γραφεὺς τήν τε Γάζης πολιορκίαν καὶ τὴν γενομέ-
νην παράταξιν Ἀντιόχου πρὸς Σκόπαν ἐν Κοίλῃ
Συρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον, περὶ μὲν τὴν τῆς λέξεως
κατασκευὴν δῆλός ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον ἐσπουδακὼς
ὡς ὑπερβολὴν τερατείας μὴ καταλιπεῖν τοῖς τὰς ἐπι-
δεικτικὰς καὶ πρὸς ἔκπληξιν τῶν πολλῶν συντάξεις
3 ποιουμένοις, τῶν γε μὴν πραγμάτων ἐπὶ τοσοῦτον
ὠλιγώρηκεν ὥστε πάλιν ἀνυπέρβλητον εἶναι τὴν
4 εὐχέρειαν καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ συγγραφέως. προ-
θέμενος γὰρ πρώτην διασαφεῖν τὴν τῶν περὶ τὸν
946. Σκόπαν ἔκταξιν, τῷ μὲν δεξιῷ κέρατί φησι τῆς
ὑπωρείας ἔχεσθαι τὴν φάλαγγα μετ' ὀλίγων ἱππέων,
τὸ δ' εὐώνυμον αὐτῆς καὶ τοὺς ἱππεῖς πάντας τοὺς
ἐπὶ τούτου τεταγμένους ἐν τοῖς ἐπιπέδοις κεῖσθαι.
5 τὸν δ' Ἀντίοχον ἐπὶ μὲν τὴν ἑωθινὴν ἐκπέμψαι
φησὶ τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Ἀντίοχον ἔχοντα μέρος
τι τῆς δυνάμεως, ἵνα προκαταλάβηται τῆς ὀρεινῆς*

---

27 *ἐπι μεν την εωθινὴν* P, codicis scripturam tuetur X 8, 7: *ἐπὶ δείλην ὀψίαν*

τοὺς ὑπερκειμένους τῶν πολεμίων τόπους, τὴν δὲ 6
λοιπὴν δύναμιν ἅμα τῷ φωτὶ διαβιβάσαντα τὸν
ποταμὸν (τὸν) μεταξὺ τῶν στρατοπέδων ἐν τοῖς ἐπι-
πέδοις ἐκτάττειν, τιθέντα τοὺς μὲν φαλαγγίτας ἐπὶ
μίαν εὐθεῖαν κατὰ μέσην τὴν τῶν πολεμίων τάξιν,
τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν κέρας τῆς
φάλαγγος, τοὺς δ' ἐπὶ τὸ δεξιόν, ἐν οἷς εἶναι καὶ
τὴν κατάφρακτον ἵππον, ἧς ἡγεῖτο πάσης ὁ νεώ-
τερος Ἀντίοχος τῶν υἱῶν. μετὰ δὲ ταῦτά φησι τὰ 7 **883.**
θηρία προτάξαι τῆς φάλαγγος ἐν διαστήματι καὶ
τοὺς μετ' Ἀντιπάτρου Ταραντίνους, τὰ δὲ μεταξὺ
τῶν θηρίων πληρῶσαι τοῖς τοξόταις καὶ σφενδονή-
ταις, αὐτὸν δὲ μετὰ τῆς ἑταιρικῆς ἵππου καὶ τῶν
ὑπασπιστῶν κατόπιν ἐπιστῆναι τοῖς θηρίοις. ταῦτα 8
δ' ὑποθέμενος, τὸν μὲν νεώτερον Ἀντίοχόν φησιν,
ὃν ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἔθηκε κατὰ τὸ λαιὸν τῶν πολε-
μίων ἔχοντα τὴν κατάφρακτον ἵππον, τοῦτον ἐκ τῆς
ὀρεινῆς ἐπενεχθέντα τρέψασθαι τοὺς ἱππέας τοὺς
περὶ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Ἀερόπου καὶ καταδιώκειν,
ὃς ἐτύγχανε τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπιτεταγμένος ἐν τοῖς
ἐπιπέδοις ἐπὶ τῶν εὐωνύμων, τὰς δὲ φάλαγγας, ἐπεὶ 9
συνέβαλλον ἀλλήλαις, μάχην ποιεῖν ἰσχυράν. ὅτι δὲ 10
συμβαλεῖν ἀδύνατον ἦν τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱπ-
πέων καὶ τῶν εὐζώνων προτεταγμένων, τοῦτ' οὐκέτι ·
συνορᾷ.

Μετὰ δὲ ταῦτά φησι καταπροτερουμένην τὴν 19
φάλαγγα ταῖς εὐχειρίαις καὶ πιεζομένην ὑπὸ τῶν
Αἰτωλῶν ἀναχωρεῖν ἐπὶ πόδα, τὰ (δὲ) θηρία τοὺς
947. ἐγκλίνοντας ἐκδεχόμενα καὶ συμπίπτοντα τοῖς πολε-

22 συνεβαλλον (s. acc.) P, συνέβαλον *Va*, sed v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXI 16

2 μίοις μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν. πῶς δὲ ταῦτα
γέγονεν ὀπίσω τῆς φάλαγγος οὐ ῥᾴδιον καταμαθεῖν,
3 ἢ πῶς γενόμενα παρείχετο χρείαν μεγάλην· ὅτε γὰρ
ἅπαξ αἱ φάλαγγες συνέπεσον ἀλλήλαις, οὐκέτι δυ-
νατὸν ἦν κρῖναι τὰ θηρία τίς (τῶν) ὑποπιπτόντων
4 φίλιος ἢ πολέμιός ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τοὺς
Αἰτωλῶν ἱππέας δυσχρηστεῖσθαι κατὰ τὸν κίνδυνον
διὰ τὴν ἀσυνήθειαν τῆς τῶν θηρίων φαντασίας.
5 ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ταχθέντες ἐξ ἀρχῆς
ἀκέραιοι διέμενον, ὥς αὐτός φησι· τὸ δὲ λοιπὸν
πλῆθος τῶν ἱππέων τὸ μερισθὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν ἐπε-
φεύγει πᾶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον ἡττημένον.
6 ποῖον οὖν μέρος τῶν ἱππέων ἦν κατὰ μέσην τὴν
7 φάλαγγα τὸ τοὺς ἐλέφαντας ἐκπληττόμενον; ποῦ δ'
ὁ βασιλεὺς γέγονεν, ἢ τίνα παρέσχηται χρείαν ἐν
τῇ μάχῃ, τὸ κάλλιστον σύστημα περὶ αὐτὸν ἐσχηκὼς
καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων; ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν
8 εἴρηται περὶ τούτων. ποῦ δ' ὁ πρεσβύτερος τῶν
υἱῶν Ἀντίοχος ὁ μετὰ μέρους τινὸς τῆς δυνάμεως 834.
9 προκαταλαβόμενος τοὺς ὑπερδεξίους τόπους; οὗτος
μὲν γὰρ οὐδ' εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀνακεχώρηκεν
αὐτῷ μετὰ τὴν μάχην. εἰκότως· δύο γὰρ Ἀντιόχους
ὑπέθετο τοῦ βασιλέως υἱούς, ὄντος ἑνὸς τοῦ τότε
10 συνεστρατευμένου. πῶς δ' ὁ Σκόπας ἅμα μὲν αὐτῷ
πρῶτος, ἅμα δ' ἔσχατος ἀναλέλυκεν ἐκ τοῦ κινδύ-
νου; φησὶ γὰρ αὐτὸν ἰδόντα τοὺς περὶ τὸν νεώ-
τερον Ἀντίοχον ἐκ τοῦ διώγματος ἐπιφαινομένους
κατὰ νώτου τοῖς φαλαγγίταις, καὶ διὰ τοῦτο τὰς
τοῦ νικᾶν ἐλπίδας ἀπογνόντα, ποιεῖσθαι τὴν ἀπο-
11 χώρησιν· μετὰ δὲ ταῦτα συστῆναι τὸν μέγιστον
948. κίνδυνον, κυκλωθείσης τῆς φάλαγγος ὑπό τε τῶν

*θηρίων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ τελευταῖον ἀποχωρῆσαι
τὸν Σκόπαν ἀπὸ τοῦ κινδύνου.*

Ταῦτα δέ μοι δοκεῖ, καὶ καθόλου τὰ τοιαῦτα 20
*τῶν ἀλογημάτων, πολλὴν ἐπιφέρειν αἰσχύνην τοῖς
συγγραφεῦσι. διὸ δεῖ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι πάν-* 2
*των κρατεῖν τῶν τῆς ἱστορίας μερῶν· καλὸν γάρ· εἰ
δὲ μὴ τοῦτο δυνατόν, τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ τῶν
μεγίστων ἐν αὐτῇ πλείστην ποιεῖσθαι πρόνοιαν.*

Ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν, θεωρῶν νῦν, 3
*καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ ἐπιτηδευμά-
των, τὸ μὲν ἀληθινὸν καὶ πρὸς τὴν χρείαν ἀνῆκον
ἐν ἑκάστοις ἐπισεσυρμένον, τὸ δὲ πρὸς ἀλαζονείαν* 4
*καὶ φαντασίαν ἐπαινούμενον καὶ ζηλούμενον, ὡς
μέγα τι καὶ θαυμάσιον, ὃ καὶ τὴν κατασκευὴν ἔχει
ῥᾳδιεστέραν καὶ τὴν εὐδόκησιν ὀλιγοδεεστέραν,
καθάπερ αἱ λοιπαὶ τῶν γραφῶν. περὶ δὲ τῆς τῶν* 5
*τόπων ἀγνοίας τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν διὰ τὸ
μεγάλην εἶναι τὴν παράπτωσιν οὐκ ὤκνησα γράψαι
καὶ πρὸς αὐτὸν Ζήνωνα, κρίνων καλὸν εἶναι τὸ μὴ* 6
*τὰς τῶν πέλας ἁμαρτίας ἴδια προτερήματα νομίζειν,
καθάπερ ἔνιοι ποιεῖν εἰώθασιν, ἀλλὰ μὴ μόνον τῶν
ἰδίων ὑπομνημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, καθ'
ὅσον οἷοί τ' ἐσμέν, ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ διόρ-
θωσιν χάριν τῆς κοινῆς ὠφελείας. ὁ δὲ λαβὼν τὴν* 7
ἐπιστολήν, καὶ γνοὺς ἀδύνατον οὖσαν τὴν μετάθεσιν **835.**
*διὰ τὸ προεκδεδωκέναι τὰς συντάξεις, ἐλυπήθη μὲν
ὡς ἔνι μάλιστα, ποιεῖν δ' οὐδὲν εἶχε, τήν γε μὴν
ἡμετέραν αἵρεσιν ἀπεδέξατο φιλοφρόνως. ὃ δὴ κἂν* 8
ἐγὼ παρακαλέσαιμι περὶ αὐτοῦ (τοὺς) καθ' ἡμᾶς καὶ

---

27 post *μάλιστα* add. *φαίνεται* P, del. *Rei* 749 29 *παρακελεύσαιμι* P, *παρακαλέσαιμι* *Hu*, v. comment. Fleckeis.

τοὺς ἐπιγινομένους, ἐὰν μὲν κατὰ πρόθεσιν εὑρισκώμεθά που κατὰ τὴν πραγματείαν διαψευδόμενοι καὶ παρορῶντες τὴν ἀλήθειαν, ἀπαραιτήτως ἐπιτι-
949. 9 *μᾶν, ἐὰν δὲ κατ' ἄγνοιαν, συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα πάντων ἡμῖν διὰ τὸ μέγεθος τῆς συνταξεως καὶ διὰ τὴν καθόλου περιβολὴν τῶν πραγμάτων*

III. RES AEGYPTI.

21 Ὅτι ὁ *Τληπόλεμος ὁ τὰ τῆς βασιλείας τῶν Αἰγυπτίων πράγματα μεταχειριζόμενος ἦν μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν νέος καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν στρατιω-*
2 *τικῷ βίῳ διεγεγόνει μετὰ φαντασίας, ἦν δὲ καὶ τῇ φύσει μετέωρος καὶ φιλόδοξος, καὶ καθόλου πολλὰ μὲν εἰς πραγμάτων λόγον ἀγαθὰ προσεφέρετο, πολλὰ*
3 *δὲ καὶ κακά. στρατηγεῖν μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὑπαίθροις καὶ χειρίζειν πολεμικὰς πράξεις δυνατὸς ἦν, καὶ *** ἀνδρώδης ὑπῆρχε τῇ φύσει, καὶ πρὸς τὰς στρατιω-*
4 *τικὰς ὁμιλίας εὐφυῶς διέκειτο· πρὸς δὲ ποικίλων πραγμάτων χειρισμόν, δεόμενον ἐπιστάσεως καὶ νήψεως, καὶ πρὸς φυλακὴν χρημάτων καὶ καθόλου τὴν περὶ τὸ λυσιτελὲς οἰκονομίαν, ἀφυέστατος ὑπῆρχε*
5 *πάντων. ᾗ καὶ ταχέως οὐ μόνον ἔσφηλεν, ἀλλὰ καὶ*
6 *τὴν βασιλείαν ἠλάττωσε. παραλαβὼν γὰρ τὴν τῶν χρημάτων ἐξουσίαν, τὸ μὲν πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας κατέτριβε σφαιρομαχῶν καὶ πρὸς τὰ μειρά-*
7 *κια διαμιλλώμενος ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀπὸ δὲ τούτων γινόμενος εὐθέως πότους συνῆγε καὶ τὸ πλεῖον μέρος*

Lips. 1890 p. 86 s. 6 des. **P** 82, 4 *Va* 8 **P** 82, 5 *Va* **Suid. s. v.** ***Τληπόλεμος*** 15 ***] *καὶ* (*πρὸς τούτοις*) coni. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 691 21 *ἔσφηλεν* P Suid., tuetur hanc scripturam *Sch* t. VII p. 269

τοῦ βίου περὶ ταῦτα καὶ σὺν τούτοις εἶχε τὴν δια-
τριβήν. ὃν δέ ποτε χρόνον τῆς ἡμέρας ἀπεμέριζε 8
πρὸς ἐντεύξεις, ἐν τούτῳ διεδίδου, μᾶλλον δ', εἰ
δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, διερρίπτει τὰ βασιλικὰ
χρήματα τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος παραγεγονόσι πρε-
σβευταῖς καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις,
μάλιστα δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἡγεμόσι καὶ στρα-
τιώταις. καθόλου γὰρ ἀνανεύειν οὐκ ᾔδει, τῷ δὲ 9
πρὸς χάριν ὁμιλήσαντι πᾶν ἐξ ἑτοίμου τὸ φανὲν 836.
ἐδίδου. τὸ λοιπὸν ηὐξάνετο (τὸ) κακόν, ἐξ αὑτοῦ 10
950. *λαμβάνον τὴν ἐπίδοσιν. πᾶς γὰρ ὁ παθὼν εὖ παρὰ* 11
τὴν προσδοκίαν καὶ τοῦ γεγονότος χάριν καὶ τοῦ
μέλλοντος ὑπερεβάλλετο ταῖς τῶν λόγων εὐχαριστίαις·
ὁ δὲ πυνθανόμενος τὸν γινόμενον ἐκ πάντων ἔπαι- 12
νον ὑπὲρ αὑτοῦ καὶ τὰς ἐν τοῖς πότοις ἐπιχύσεις,
ἔτι δὲ τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ διὰ τῶν ἀκροαμάτων
εἰς αὑτὸν ᾀδόμενα παίγνια καθ' ὅλην τὴν πόλιν,
εἰς τέλος ἐχαυνοῦτο καὶ μᾶλλον ἀεὶ καὶ μᾶλλον
ἐξετυφοῦτο, καὶ προχειρότερος ἐγίνετο πρὸς τὰς
ξενικὰς καὶ στρατιωτικὰς χάριτας. ἐφ' οἷς οἱ περὶ 22
τὴν αὐλὴν ἀσχάλλοντες πάντα παρεσημαίνοντο καὶ
βαρέως αὐτοῦ τὴν αὐθάδειαν ὑπέφερον, τὸν δὲ Σω-
σίβιον ἐκ παραθέσεως ἐθαύμαζον. ἐδόκει γὰρ οὗτος 2
τοῦ τε βασιλέως προεστάναι φρονιμώτερον ἢ κατὰ
τὴν ἡλικίαν, τήν τε πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀπάντησιν
ἀξίαν ποιεῖσθαι τῆς ἐγκεχειρισμένης αὑτῷ πίστεως·
αὕτη δ' ἦν ἡ σφραγὶς καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα.
κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀνακομιζόμενος ἥκει 3
παρὰ τοῦ Φιλίππου Πτολεμαῖος ὁ Σωσιβίου. καὶ 4

---

10 *ἐδίδου*: des. Suid. 11 *πᾶς γὰρ* — 13 *εὐχαριστίαις* **habet F[1] in marg. fol. 257[v] prim.**

*πρὶν μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκπλεῦσαι πλήρης
ἦν τύφου διά τε τὴν ἰδίαν φύσιν καὶ διὰ τὴν προσ-
5 γεγενημένην ἐκ τοῦ πατρὸς εὐκαιρίαν· ὡς δὲ κατα-
πλεύσας εἰς τὴν Μακεδονίαν συνέμιξε τοῖς περὶ τὴν
αὐλὴν νεανίσκοις, ὑπολαβὼν εἶναι τὴν Μακεδόνων
ἀνδρείαν ἐν τῇ τῆς ὑποδέσεως καὶ τῇ τῆς ἐσθῆτος
διαφορᾷ, παρῆν ταῦτα πάντ' ἐξηλωκὼς καὶ πεπει-
σμένος αὐτὸν μὲν ἄνδρα γεγονέναι διὰ τὴν ἐκδημίαν
καὶ διὰ τὸ Μακεδόσιν ὡμιληκέναι, τοὺς δὲ κατὰ
τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀνδράποδα καὶ βλᾶκας διαμένειν.
6 διόπερ εὐθέως ἐξηλοτύπει καὶ παρετρίβετο πρὸς τὸν
7 Τληπόλεμον. πάντων δ' αὐτῷ συγκατατιθεμένων τῶν
περὶ τὴν αὐλὴν διὰ τὸ τὸν Τληπόλεμον καὶ τὰ
πράγματα καὶ τὰ χρήματα μὴ ὡς ἐπίτροπον, ἀλλ'
951. ὡς κληρονόμον χειρίζειν, ταχέως ηὐξήθη τὰ τῆς δια-
8 φορᾶς. καθ' ὃν καιρὸν ὁ Τληπόλεμος, προσπιπτόν-
των αὐτῷ λόγων δυσμενικῶν ἐκ τῆς τῶν αὐλικῶν
παρατηρήσεως καὶ κακοπραγμοσύνης, τὰς μὲν ἀρχὰς 837.
9 παρήκουε καὶ κατεφρόνει τῶν λεγομένων. ὡς δέ
ποτε καὶ κοινῇ συνεδρεύσαντες ἐτόλμησαν ἐν τῷ
μέσῳ καταμέμφεσθαι τὸν Τληπόλεμον, ὡς κακῶς
χειρίζοντα τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν, οὐ παρόντος
10 αὐτοῦ, τότε δὴ παροξυνθεὶς συνῆγε τὸ συνέδριον
καὶ παρελθὼν ἐκείνους μὲν ἔφη λάθρᾳ καὶ κατ' ἰδίαν
ποιεῖσθαι κατ' αὐτοῦ τὰς διαβολάς, αὐτὸς δ' ἔκρινε
κοινῇ καὶ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν
κατηγορίαν. —*

11 Ὅτι *μετὰ τὴν δημηγορίαν ἔλαβε καὶ τὴν σφρα-
γῖδα παρὰ Σωσιβίου, καὶ ταύτην παρειληφὼς ὁ*

27 des. **P** 86, 2 *Va*; add. eclogarius: *ζήτει ἐν τῷ περὶ δημηγοριῶν* 28 — p. 343, 2 **P** 86, 4—6 *Va*

*Τληπόλεμος λοιπὸν ἤδη πάντα τὰ πράγματα κατὰ
τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἔπραττεν.*

IV. RES SYRIAE.

Ὅτι Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τὴν τῶν Γαζαίων 22a (40
πόλιν πορθήσαντος φησὶν ὁ Πολύβιος· *ἐμοὶ δὲ καὶ* 2
*δίκαιον ἅμα καὶ πρέπον εἶναι δοκεῖ τὸ τοῖς Γαζαίοις
ἀποδοῦναι τὴν καθήκουσαν μαρτυρίαν. οὐδὲν γὰρ* 3
*διαφέροντες ἀνδρείᾳ τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν πρὸς
τὰς πολεμικὰς πράξεις, ἐν κοινωνίᾳ πραγμάτων καὶ
τῷ τηρεῖν τὴν πίστιν πολὺ διαφέρουσι καὶ συλ-
λήβδην ἀνυπόστατον ἔχουσι τὴν τόλμαν. κατὰ γὰρ* 4 **850.**
*τὴν Περσῶν ἔφοδον ἐκπλαγέντων τῶν ἄλλων διὰ
τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας, καὶ πάντων ἐγχειρισάν-
των σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πατρίδας Μήδοις, μόνοι
τὸ δεινὸν ὑπέμειναν πάντες, τὴν πολιορκίαν ἀνα-
δεξάμενοι. κατὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου παρουσίαν οὐ* 5
*μόνον τῶν ἄλλων παραδεδωκότων αὐτούς, ἀλλὰ καὶ
Τυρίων ἐξηνδραποδισμένων μετὰ βίας, καὶ σχεδὸν
ἀνελπίστου τῆς σωτηρίας ὑπαρχούσης τοῖς ἐναντιου-*
952. *μένοις πρὸς τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τὴν Ἀλεξάνδρου,
μόνοι τῶν κατὰ Συρίαν ὑπέστησαν καὶ πάσας ἐξή-
λεγξαν τὰς ἐλπίδας. τὸ δὲ παραπλήσιον ἐποίησαν* 6
*καὶ κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς· οὐδὲν γὰρ ἀπέλει-
πον τῶν ἐνδεχομένων, σπουδάζοντες διαφυλάξαι τὴν
πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πίστιν. διὸ καθάπερ καὶ κατ'* 7
*ἰδίαν ἐπισημαινόμεθα τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς
ὑπομνήμασι, τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ καὶ κοινῇ τῶν
πόλεων τὴν ἐπ' ἀγαθῷ ποιήσασθαι μνήμην, ὅσαι*

---

4 **P 86, 7** *Va*; v. Nissenum l. c. p. 124 et ibi ann. 2

τῶν καλῶν ἐκ παραδόσεώς τι καὶ προθέσεως πράττειν εἰώθασιν.

V. RES ITALIAE.

23 *Πόπλιος δὲ Σκιπίων ἧκεν ἐκ Λιβύης οὐ πολὺ* 837,13
2 *κατόπιν τῶν προειρημένων καιρῶν. οὔσης δὲ τῆς*
προσδοκίας τῶν πολλῶν ἀκολούθου τῷ μεγέθει τῶν
πράξεων, μεγάλην εἶναι συνέβαινε καὶ τὴν φαντα-
σίαν περὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν τοῦ πλήθους εὔνοιαν
3 *πρὸς αὐτόν. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἐκ τῶν κατὰ λόγον*
4 *ἐγίνετο καὶ καθηκόντως· οὐδέποτε γὰρ ἂν ἐλπίσαν-*
τες Ἀννίβαν ἐκβαλεῖν ἐξ Ἰταλίας οὐδ' ἀποτρίψασθαι
τὸν ὑπὲρ αὑτῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων κίνδυνον, τότε
δοκοῦντες ἤδη βεβαίως οὐ μόνον ἐκτὸς γεγονέναι
παντὸς φόβου καὶ πάσης περιστάσεως, ἀλλὰ καὶ
κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, ὑπερβολὴν οὐ κατέλιπον χαρᾶς.
5 *ὡς δὲ καὶ τὸν θρίαμβον εἰσῆγε, τότε καὶ μᾶλλον*
ἔτι διὰ τῆς τῶν εἰσαγομένων ἐνεργείας μιμνησκό-
μενοι τῶν προγεγονότων κινδύνων ἐκπαθεῖς ἐγίνοντο
κατά τε τὴν πρὸς θεοὺς εὐχαριστίαν καὶ κατὰ τὴν
πρὸς τὸν αἴτιον τῆς τηλικαύτης μεταβολῆς εὔνοιαν.
6 *καὶ γὰρ ὁ Σόφαξ ὁ τῶν Μασαισυλίων βασιλεὺς ἤχθη*
τότε διὰ τῆς πόλεως ἐν τῷ θριάμβῳ μετὰ τῶν αἰχμα-
953. *λώτων· ὃς καὶ μετά τινα χρόνον ἐν τῇ φυλακῇ τὸν*
7 *βίον μετήλλαξε. τούτων δὲ συντελεσθέντων οἱ μὲν*
ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
ἀγῶνας ἦγον καὶ πανηγύρεις ἐπιφανῶς, χορηγὸν
ἔχοντες εἰς ταῦτα τὴν Σκιπίωνος μεγαλοψυχίαν.

---

2 des. P 86, 26 *Va* **4 F fol. 257ᵛ prim.**
15 *κατέλειπον* coni. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXV 6 17 *ἐνεργείας* FS, *ἐναργείας* Scaliger; sed v. *Sch* lexicon s. v. *ἐνέργεια* et *BW* ad XII 25ᵇ, 3 **27 des. F fol. 258ʳ prim.**

VI. RES MACEDONIAE ET GRAECIAE.

Ὅτι *Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τοῦ χειμῶνος ἤδη* 24 838.
*καταρχομένου, καθ' ὃν Πόπλιος Σολπίκιος ὕπατος
κατεστάθη ἐν Ῥώμῃ, ποιούμενος τὴν διατριβὴν ἐν
τοῖς Βαργυλίοις, θεωρῶν καὶ τοὺς Ῥοδίους καὶ τὸν
Ἄτταλον οὐχ οἷον διαλύοντας τὸ ναυτικόν, ἀλλὰ
καὶ προσπληροῦντας ναῦς καὶ φιλοτιμότερον προσ-
κειμένους ταῖς φυλακαῖς, δυσχρήστως διέκειτο καὶ
πολλὰς καὶ ποικίλας εἶχε περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπι-
νοίας. ἅμα μὲν γὰρ ἠγωνία τὸν ἐκ τῶν Βαργυλίων* 2
*ἔκπλουν καὶ προεωρᾶτο τὸν κατὰ θάλατταν κίνδυ-
νον, ἅμα δὲ τοῖς κατὰ τὴν Μακεδονίαν πράγμασι
διαπιστῶν οὐδαμῶς ἐβούλετο παραχειμάζειν κατὰ
τὴν Ἀσίαν, φοβούμενος [μὲν οὖν] καὶ τοὺς Αἰτω-
λοὺς καὶ τοὺς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ οὐδ' ἠγνόει τὰς* 3
ἐξαποστελλομένας κατ' αὐτοῦ πρεσβείας εἰς Ῥώμην,
*** *διόπερ πέρας ἔχει τὰ κατὰ τὴν Λιβύην. ἐξ ὧν* 4
*ἐδυσχρηστεῖτο μὲν ὑπερβαλλόντως, ἠναγκάζετο δὲ
κατὰ τὸ παρὸν ἐπιμένων αὐτοῦ, τὸ δὴ λεγόμενον,
λύκου βίον ζῆν. παρ' ὧν μὲν γὰρ ἁρπάζων καὶ* 5
*κλέπτων, τοὺς δ' ἀποβιαζόμενος, ἐνίους δὲ παρὰ
φύσιν αἰκάλλων διὰ τὸ λιμώττειν αὐτῷ τὸ στρά-
τευμα, ποτὲ μὲν ἐσιτεῖτο κρέα, ποτὲ δὲ σῦκα, ποτὲ
δὲ σιτάρια βραχέα παντελῶς· ὧν τινὰ μὲν αὐτῷ* 6
*Ζεῦξις ἐχορήγει, τὰ δὲ Μυλασεῖς καὶ Ἀλαβανδεῖς
καὶ Μάγνητες, οὓς, ὁπότε μέν τι δοῖεν, ἔσαινεν, ὅτε
δὲ μὴ δοῖεν, ὑλάκτει καὶ ἐπεβούλευεν αὐτοῖς. τέλος* 7

---

2 **P 86, 27** *Va* 4 *κατεστάθη ἐν* P] ex hiatu apparet narrationem Polybii ab eclogario esse amputatam

ἐπὶ τὴν Μυλασέων πόλιν πράξεις συνεστήσατο διὰ
954. *Φιλοκλέους, ἐσφάλη δὲ διὰ τὴν ἀλογίαν τῆς ἐπι-*
8 *βολῆς. τὴν δ' Ἀλαβανδέων χώραν ὡς πολεμίαν*
κατέφθειρε, φήσας ἀναγκαῖον εἶναι πορίζειν τῷ
στρατεύματι τὰ πρὸς τὴν τροφήν. —
9 Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ ις' τῶν
ἱστοριῶν '*Φίλιππος*' φησὶν '*ὁ Περσέως πατήρ, ὅτε*
τὴν Ἀσίαν κατέτρεχεν, ἀπορῶν τροφῶν τοῖς στρατιώ-
ταις παρὰ Μαγνήτων, ἐπεὶ σῖτον οὐκ εἶχον, σῦκα
ἔλαβε. *διὸ καὶ Μυοῦντος κυριεύσας τοῖς Μάγνησιν*
ἐχαρίσατο τὸ χωρίον ἀντὶ τῶν σύκων'. —
25 Ὅτι ὁ *τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐξέπεμπε πρεσβευτὰς* 839.
πρὸς Ἄτταλον τὸν βασιλέα τοὺς ἅμα μὲν εὐχαρι-
στήσοντας ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἅμα δὲ παρακαλέσον-
τας αὐτὸν ἐλθεῖν Ἀθήναζε χάριν τοῦ συνδιαλαβεῖν
2 *περὶ τῶν ἐνεστώτων. ὁ δὲ βασιλεὺς μετά τινας*
ἡμέρας πυθόμενος καταπεπλευκέναι Ῥωμαίων πρε-
σβευτὰς εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ νομίζων ἀναγκαῖον
εἶναι τὸ συμμῖξαι τούτοις, ἀνήχθη κατὰ σπουδήν.
3 *ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων δῆμος γνοὺς τὴν παρουσίαν*
αὐτοῦ μεγαλομερῶς ἐψηφίσατο περὶ τῆς ἀπαντήσεως
4 *καὶ τῆς ὅλης ἀποδοχῆς τοῦ βασιλέως. Ἄτταλος δὲ*
καταπλεύσας εἰς τὸν Πειραιᾶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν
ἐχρημάτισε τοῖς ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευταῖς, θεωρῶν
δ' αὐτοὺς καὶ τῆς προγεγενημένης κοινοπραγίας
μνημονεύοντας καὶ πρὸς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου
5 *πόλεμον ἑτοίμους ὄντας περιχαρὴς ἦν. τῇ δ' ἐπ-*
αύριον ἅμα τοῖς Ῥωμαίοις καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων
ἄρχουσιν ἀνέβαινεν εἰς ἄστυ μετὰ μεγάλης προστα-

5 **des. P 89, 20** *Va* **6—11 Athen. III p. 78e**
12 N fol. 70v

σίας· οὐ γὰρ μόνον οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες μετὰ τῶν
ἱππέων, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ πολῖται μετὰ τῶν τέκνων
καὶ γυναικῶν ἀπήντων αὐτοῖς. ὡς δὲ συνέμιξαν, 6
τοιαύτη παρὰ τῶν πολλῶν ἐγένετο κατὰ τὴν ἀπάν-
955. τησιν φιλανθρωπία πρός τε Ῥωμαίους καὶ ἔτι μᾶλλον
πρὸς τὸν Ἄτταλον ὥσθ' ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν.
ἐπεὶ δ' εἰσῄει κατὰ τὸ Δίπυλον, ἐξ ἑκατέρου τοῦ 7
μέρους παρέστησαν τὰς ἱερείας καὶ τοὺς ἱερεῖς. μετὰ
δὲ ταῦτα πάντας μὲν τοὺς ναοὺς ἀνέῳξαν, ἐπὶ δὲ
πᾶσι θύματα τοῖς βωμοῖς παραστήσαντες ἠξίωσαν
αὐτὸν θῦσαι. τὸ δὲ τελευταῖον ἐψηφίσαντο τιμὰς 8
τηλικαύτας ἡλίκας οὐδενὶ ταχέως τῶν πρότερον εἰς
αὐτοὺς εὐεργετῶν γεγονότων· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις 9
καὶ φυλὴν ἐπώνυμον ἐποίησαν Ἀττάλῳ, καὶ κατέ-
νειμαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἐπωνύμους τῶν ἀρχηγετῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγόντες ἐκκλησίαν ἐκάλουν 26
τὸν προειρημένον. παραιτουμένου δὲ καὶ φάσκον- 2
τος εἶναι φορτικὸν τὸ κατὰ πρόσωπον εἰσελθόντα
διαπορεύεσθαι τὰς εὐεργεσίας τὰς αὐτοῦ τοῖς εὖ
πεπονθόσι, τῆς εἰσόδου παρῆκαν, γράψαντα δ' αὐτὸν 3 840.
ἠξίουν ἐκδοῦναι περὶ ὧν ὑπολαμβάνει συμφέρειν
πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς. τοῦ δὲ πεισθέντος 4
καὶ γράψαντος εἰσήνεγκαν τὴν ἐπιστολὴν οἱ προ-
εστῶτες. ἦν δὲ (τὰ) κεφάλαια τῶν γεγραμμένων 5
ἀνάμνησις τῶν πρότερον ἐξ αὐτοῦ γεγονότων εὐερ-
γετημάτων εἰς τὸν δῆμον, ἐξαρίθμησις τῶν πεπραγ-
μένων αὐτῷ πρὸς Φίλιππον κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας
καιρούς, τελευταία δὲ παράκλησις εἰς τὸν κατὰ Φι- 6
λίππου πόλεμον, καὶ διορκισμός, ὡς ἐὰν μὴ νῦν

---

5 καὶ ἔτι] v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 688

ἕλωνται συνεμβαίνειν εὐγενῶς εἰς τὴν ἀπέχθειαν
ἅμα Ῥοδίοις καὶ Ῥωμαίοις καὶ αὐτῷ, μετὰ δὲ ταῦτα
παρέντες τοὺς καιροὺς κοινωνεῖν βούλωνται τῆς εἰρή-
νης, ἄλλων αὐτὴν κατεργασαμένων, ἀστοχήσειν αὐτοὺς
7 τοῦ τῇ πατρίδι συμφέροντος. τῆς δ' ἐπιστολῆς ταύ-
της ἀναγνωσθείσης ἕτοιμον ἦν τὸ πλῆθος ψηφίζε-
σθαι τὸν πόλεμον καὶ διὰ τὰ λεγόμενα καὶ διὰ τὴν
8 εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν Ἄτταλον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
956. τῶν Ῥοδίων ἐπεισελθόντων καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν
αὐτὴν ὑπόθεσιν διαθεμένων λόγους, ἔδοξε τοῖς Ἀθη-
9 ναίοις ἐκφέρειν τῷ Φιλίππῳ τὸν πόλεμον. ἀπεδέ-
ξαντο δὲ καὶ τοὺς Ῥοδίους μεγαλομερῶς καὶ τόν τε
δῆμον ἐστεφάνωσαν ἀριστείων στεφάνῳ καὶ πᾶσι
Ῥοδίοις ἰσοπολιτείαν ἐψηφίσαντο διὰ τὸ κἀκείνους
αὐτοῖς χωρὶς τῶν ἄλλων τάς τε ναῦς ἀποκαταστῆσαι
10 τὰς αἰχμαλώτους γενομένας καὶ τοὺς ἄνδρας. οἱ μὲν
οὖν πρέσβεις οἱ παρὰ τῶν Ῥοδίων ταῦτα διαπράξαν-
τες ἀνήχθησαν εἰς τὴν Κέων ἐπὶ τὰς νήσους μετὰ
τοῦ στόλου. —

27 Ὅτι καθ' ὃν χρόνον οἱ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις
ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐποιοῦντο τὴν διατριβήν, Νικάνορος
τοῦ παρὰ Φιλίππου κατατρέχοντος τὴν Ἀττικὴν ἕως
τῆς Ἀκαδημείας, προδιαπεμψάμενοι πρὸς αὐτὸν οἱ
2 Ῥωμαῖοι κήρυκα συνέμιξαν αὐτῷ καὶ παρεκάλεσαν
ἀναγγεῖλαι τῷ Φιλίππῳ διότι Ῥωμαῖοι παρακαλοῦσι
τὸν βασιλέα τῶν μὲν Ἑλλήνων μηδενὶ πολεμεῖν,
τῶν δὲ γεγονότων εἰς Ἄτταλον ἀδικημάτων δίκας

---

14 s. *διὰ τὸ κἀκείνους* cet.] ab eclogario Polybii verba in epitomen esse redacta docet Nissenus l. c. p. 11
19 des. N fol. 73[v] **20 N fol. 73[v]** 23 *ἀκαδημίας* N[s], corr. *Di*, v. ad XII 26[c], 1

ὑπέχειν ἐν ἴσῳ κριτηρίῳ, καὶ διότι πράξαντι μὲν 3
ταῦτα τὴν εἰρήνην ἄγειν ἔξεστι πρὸς Ῥωμαίους, μὴ 841.
βουλομένῳ δὲ πείθεσθαι τἀναντία συνεξακολουθή-
σειν ἔφασαν. ὁ μὲν οὖν Νικάνωρ ταῦτ' ἀκούσας
ἀπηλλάγη· τὸν αὐτὸν δὲ λόγον τοῦτον οἱ Ῥωμαῖοι 4
καὶ πρὸς Ἠπειρώτας εἶπαν περὶ Φιλίππου παραπλέ-
οντες ἐν Φοινίκῃ καὶ πρὸς Ἀμύνανδρον ἀναβάντες
εἰς Ἀθαμανίαν· παραπλησίως καὶ πρὸς Αἰτωλοὺς ἐν
Ναυπάκτῳ καὶ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν Αἰγίῳ. τότε 5
δὲ διὰ τοῦ Νικάνορος τῷ Φιλίππῳ ταῦτα δηλώσαν-
τες αὐτοὶ μὲν ἀπέπλευσαν ὡς Ἀντίοχον καὶ Πτολε-
μαῖον ἐπὶ τὰς διαλύσεις. —

Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ μὲν ἄρξασθαι καλῶς καὶ 28
957. συνακμάσαι ταῖς ὁρμαῖς πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων
αὔξησιν ἐπὶ πολλῶν ἤδη γεγονέναι, τὸ δ' ἐπὶ τέλος 2
ἀγαγεῖν τὸ προτεθὲν καί που καὶ τῆς τύχης ἀντι-
πιπτούσης συνεκπληρῶσαι τῷ λογισμῷ τὸ τῆς προ-
θυμίας ἐλλιπὲς ἐπ' ὀλίγων γίνεσθαι. διὸ καὶ τότε 3
δικαίως ἄν τις τὴν μὲν Ἀττάλου καὶ Ῥοδίων ὀλιγο-
πονίαν καταμέμψαιτο, τὸ δὲ Φιλίππου βασιλικὸν
καὶ μεγαλόψυχον καὶ τὸ τῆς προθέσεως ἐπίμονον
ἀποδέξαιτο, οὐχ ὡς καθόλου τὸν τρόπον ἐπαινῶν,
ἀλλ' ὡς τὴν πρὸς τὸ παρὸν ὁρμὴν ἐπισημαινόμενος.
ποιοῦμαι δὲ τὴν τοιαύτην διαστολήν, ἵνα μή τις 4
ἡμᾶς ὑπολάβῃ μαχόμενα λέγειν ἑαυτοῖς, ἄρτι μὲν
ἐπαινοῦντας Ἄτταλον καὶ Ῥοδίους, Φίλιππον δὲ
καταμεμφομένους, νῦν δὲ τοὐναντίον. τούτου γὰρ 5
χάριν ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας διεστειλάμην, φή-
σας ἀναγκαῖον εἶναι ποτὲ μὲν εὐλογεῖν, ποτὲ δὲ

12 des. N fol. 73^{v} 13 F fol. 258^{r} prim.

6 ψέγειν τοὺς αὐτούς, ἐπειδὴ πολλάκις μὲν αἱ πρὸς
τὸ χεῖρον τῶν πραγμάτων ῥοπαὶ καὶ περιστάσεις
ἀλλοιοῦσι τὰς προαιρέσεις τῶν ἀνθρώπων, πολλάκις
7 δ' αἱ πρὸς τὸ βέλτιον, ἔστι δ' ὅτε κατὰ τὴν ἰδίαν
φύσιν ἄνθρωποι ποτὲ μὲν ἐπὶ τὸ δέον ὁρμῶσι, ποτὲ
δ' ἐπὶ τοὐναντίον. ὧν ἕν τί μοι δοκεῖ καὶ τότε
8 γεγονέναι περὶ τὸν Φίλιππον· ἀσχάλλων γὰρ ἐπὶ
τοῖς γεγονόσιν ἐλαττώμασι, καὶ τὸ πλεῖον ὀργῇ καὶ
θυμῷ χρώμενος, παραστατικῶς καὶ δαιμονίως ἐνήρ-
μοσεν εἰς τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς, καὶ τούτῳ τῷ
τρόπῳ κατανέστη τῶν Ῥοδίων καὶ τοῦ βασιλέως
9 Ἀττάλου, καὶ καθίκετο τῶν ἑξῆς πράξεων. ταῦτα 842.
μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν διὰ τὸ τινὰς μὲν πρὸς τῷ
τέρματι, καθάπερ οἱ κακοὶ τῶν σταδιέων, ἐγκατα-
λιπεῖν τὰς ἑαυτῶν προθέσεις, τινὰς δ' ἐν τούτῳ
μάλιστα νικᾶν τοὺς ἀντιπάλους. —

29 Ὁ δὲ Φίλιππος ἐβούλετο παρελέσθαι Ῥωμαίων
τὰς ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἀφορμὰς καὶ τὰς ἐπι-
βάθρας. —

2 Ἵνα, ἐὰν πρόθηται διαβαίνειν αὖθις εἰς τὴν
Ἀσίαν, ἐπιβάθραν ἔχοι τὴν Ἄβυδον. —

958. 3 Τὴν δὲ τῆς Ἀβύδου καὶ Σηστοῦ θέσιν καὶ τὴν
εὐκαιρίαν τῶν πόλεων τὸ μὲν διὰ πλειόνων ἐξαριθ-
μεῖσθαι μάταιον εἶναί μοι δοκεῖ διὰ τὸ πάντας, ὧν
καὶ μικρὸν ὄφελος, ἱστορηκέναι διὰ τὴν ἰδιότητα
4 τῶν τόπων· κεφαλαιωδῶς γε μὴν ὑπομνῆσαι τοὺς

---

4 ἔστιν F 16 des. F fol. 258^v extr. 17—19 Suid. s. v. ἐπιβάθρα 20. 21 Suid. s. v. ἐπιβάθρας

22 F fol. 258^r extr.; in marg. habet F¹: πε τῆς ἀβύδου καὶ σηστοῦ θέσεως 25 διὰ del. Herwerdenus Mnemos. 1874, 78, sed v. *Sch* ad h. l.

*ἀναγινώσκοντας ἐπιστάσεως χάριν οὐκ ἄχρηστον
εἶναι νομίζω πρὸς τὸ παρόν. γνοίη δ' ἄν τις τὰ* 5
*περὶ τὰς προειρημένας πόλεις οὐχ οὕτως ἐξ αὐτῶν
τῶν ὑποκειμένων τόπων ὡς ἐκ τῆς παραθέσεως καὶ
συγκρίσεως τῶν λέγεσθαι μελλόντων. καθάπερ γὰρ* 6
*οὐδ' ἐκ τοῦ παρὰ μέν τισιν Ὠκεανοῦ προσαγορευομένου, παρὰ δέ τισιν Ἀτλαντικοῦ πελάγους.
δυνατὸν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν εἰσπλεῦσαι
μὴ οὐχὶ διὰ τοῦ καθ' Ἡρακλέους στήλας περαιωθέντα στόματος, οὕτως οὐδ' ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς εἰς* 7
*τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Πόντον ἀφικέσθαι μὴ
οὐχὶ διὰ τοῦ μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου διαστήματος ποιησάμενον τὸν εἴσπλουν. ὥσπερ δὲ πρός* 8
*τινα λόγον τῆς τύχης ποιουμένης τὴν κατασκευὴν
ἀμφοτέρων τῶν πορθμῶν, πολλαπλάσιον εἶναι συμβαίνει τὸν καθ' Ἡρακλέους στήλας πόρον τοῦ κατὰ
τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἑξήκοντα στα-* 9
*δίων, ὁ δὲ κατὰ τὴν Ἄβυδον δυεῖν, ὡς ἂν εἴ τινος
τεκμαιρομένου διὰ τὸ πολλαπλασίαν εἶναι τὴν ἔξω
θάλατταν τῆς καθ' ἡμᾶς. εὐκαιρότερον μέντοι γε* 10
*τοῦ καθ' Ἡρακλείους στήλας στόματός ἐστι τὸ κατὰ
τὴν Ἄβυδον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ὑπ' ἀνθρώπων* 11
*οἰκούμενον πύλης ἔχει διάθεσιν διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίαν, ποτὲ μὲν γεφυρούμενον ὑπὸ τῶν
πεζεύειν ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ἠπείρους προαιρουμέ-* 843.
νων, ποτὲ δὲ πλωτευόμενον συνεχῶς· τὸ δὲ καθ' 12
Ἡρακλείους στήλας σπάνιον ἔχει τὴν χρῆσιν καὶ

9. 16 *ἡρακλέους* FS, *Ἡρακλείους Di*, sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 113 s. 18 *δυοῖν* FS, v. *Hu* Fleckeis. annal. 1867, 300 s. et *BW* I 78 s. 21 *ἡρακλείου* F, *ἡρακλέους* S vulgo ante *Di* 27 *ἡρακλείους* F *Di*, *ἡρακλέους* S vulgo

*σπανίοις διὰ τὴν ἀνεπιμιξίαν τῶν ἐθνῶν τῶν πρὸς
τοῖς πέρασι κατοικούντων τῆς Λιβύης καὶ τῆς Εὐρώ-*
959. 13 *πης καὶ διὰ τὴν ἀγνωσίαν τῆς ἐκτὸς θαλάττης. αὐτὴ
δ' ἡ τῶν Ἀβυδηνῶν πόλις περιέχεται μὲν ἐξ ἀμφοῖν
τοῖν μεροῖν ὑπὸ τῶν τῆς Εὐρώπης ἀκρωτηρίων, ἔχει
δὲ λιμένα δυνάμενον σκέπειν ἀπὸ παντὸς ἀνέμου*
14 *τοὺς ἐνορμοῦντας. ἐκτὸς δὲ τῆς εἰς τὸν λιμένα
καταγωγῆς οὐδαμῶς οὐδαμῇ δυνατόν ἐστιν ὁρμῆσαι
πρὸς τὴν πόλιν διὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βίαν τοῦ ῥοῦ
τοῦ κατὰ τὸν πόρον.*

30 *Οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε Φίλιππος τὰ μὲν ἀποσταυρώ-
σας, τὰ δὲ περιχαρακώσας τοὺς Ἀβυδηνοὺς ἐπολιόρ-*
2 *κει καὶ κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. ἡ δὲ πρᾶ-
ξις αὕτη κατὰ μὲν τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς καὶ
τὴν ποικιλίαν τῶν ἐν τοῖς ἔργοις ἐπινοημάτων, δι'
ὧν οἵ τε (πολιορκοῦντες καὶ) πολιορκούμενοι πρὸς
ἀλλήλους εἰώθασιν ἀντιμηχανᾶσθαι καὶ φιλοτεχνεῖν,*
3 *οὐ γέγονε θαυμάσιος, κατὰ δὲ τὴν γενναιότητα τῶν
πολιορκουμένων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐψυχίας,*
4 *εἰ καί τις ἄλλη, μνήμης ἀξία καὶ παραδόσεως. τὰς
μὲν γὰρ ἀρχὰς πιστεύοντες αὑτοῖς οἱ τὴν Ἄβυδον
κατοικοῦντες ὑπέμενον ἐρρωμένως τὰς τοῦ Φιλίππου
παρασκευάς, καὶ τῶν τε κατὰ θάλατταν προσαχθέν-
των μηχανημάτων τὰ μὲν τοῖς πετροβόλοις τύπτον-
τες διεσάλευσαν, τὰ δὲ τῷ πυρὶ διέφθειραν, οὕτως
ὥστε καὶ τὰς ναῦς μόλις ἀνασπάσαι τοὺς πολεμίους*
5 *ἐκ τοῦ κινδύνου. τοῖς δὲ κατὰ γῆν ἔργοις ἕως μέν
τινος προσαντεῖχον εὐψύχως, οὐκ ἀπελπίζοντες κατα-*

---

1 *σπανίοις* del. Scaliger 16 *πολιορκοῦντες καὶ* add. *Ca*, *π. καὶ οἱ Sch*, sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 681 s. et 692

κρατήσειν τῶν πολεμίων. ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἐκτὸς 6
τοῦ τείχους ἔπεσε διὰ τῶν ὀρυγμάτων, μετὰ δὲ
ταῦτα διὰ τῶν μετάλλων ἤγγιζον οἱ Μακεδόνες τῷ
κατὰ (τὸ) πεπτωκὸς ὑπὸ τῶν ἔνδοθεν ἀντῳκοδο-
μημένῳ τείχει, τὸ τηνικάδε πέμψαντες πρεσβευτὰς 7
Ἰφιάδην καὶ Παντάγνωτον ἐκέλευον παραλαμβάνειν
τὸν Φίλιππον τὴν πόλιν, τοὺς μὲν στρατιώτας
960. ὑποσπόνδους ἀφέντα τοὺς παρὰ Ῥοδίων καὶ παρ'
Ἀττάλου, τὰ δ' ἐλεύθερα τῶν σωμάτων ἐάσαντα 844.
σῴζεσθαι κατὰ δύναμιν οὗ ποτ' ἂν ἕκαστος προ-
αιρῆται μετὰ τῆς ἐσθῆτος τῆς περὶ τὸ σῶμα. τοῦ 8
δὲ Φιλίππου προστάττοντος περὶ πάντων ἐπιτρέπειν
ἢ μάχεσθαι γενναίως, οὗτοι μὲν ἐπανῆλθον. οἱ δ' 31
Ἀβυδηνοὶ πυθόμενοι τὰ λεγόμενα, συνελθόντες εἰς
ἐκκλησίαν ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐνεστώτων ἀπο-
νοηθέντες ταῖς γνώμαις. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς πρῶ- 2
τον μὲν τοὺς δούλους ἐλευθεροῦν, ἵνα συναγω-
νιστὰς ἔχοιεν ἀπροφασίστους, ἔπειτα συναθροῖσαι
τὰς μὲν γυναῖκας εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἁπά-
σας, τὰ δὲ τέκνα σὺν ταῖς τροφοῖς εἰς τὸ γυμνάσιον,
ἑξῆς δὲ τούτοις τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν 3
ἀγορὰν συναγαγεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν
ἀξιόλογον εἰς τὴν τετρήρη (τὴν) τῶν Ῥοδίων καὶ
τὴν τριήρη τὴν τῶν Κυζικηνῶν. ταῦτα δὲ προθέ- 4
μενοι καὶ πράξαντες ὁμοθυμαδὸν κατὰ τὸ δόγμα
πάλιν συνηθροίσθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πεν-
τήκοντα προεχειρίσαντο τῶν πρεσβυτέρων ἀνδρῶν
καὶ μάλιστα πιστευομένων, ἔτι δὲ τὴν σωματικὴν
δύναμιν ἐχόντων πρὸς τὸ δύνασθαι τὸ κριθὲν ἐπι-

---

2 ἔπεσεν F 9 ἐασαν̄ i. e. ἐάσαντα F

5 τελεῖν, καὶ τούτους ἐξώρκισαν ἐναντίον ἁπάντων
τῶν πολιτῶν ἦ μήν, ἐὰν ἴδωσι τὸ διατείχισμα κατα-
λαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, κατασφάξειν μὲν
τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, ἐμπρήσειν δὲ τὰς προ-
ειρημένας ναῦς, ῥίψειν δὲ κατὰ τὰς ἀρὰς τὸν ἄργυρον
6 καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν θάλατταν. μετὰ δὲ ταῦτα
παραστησάμενοι τοὺς ἱερέας ὤμνυον πάντες ἦ κρα-
τήσειν τῶν ἐχθρῶν ἢ τελευτήσειν μαχόμενοι περὶ
7 τῆς πατρίδος. ἐπὶ δὲ πᾶσι σφαγιασάμενοι κατάρας
ἠνάγκασαν ἐπὶ τῶν ἐμπύρων ποιεῖσθαι τοὺς ἱερέας
8 καὶ τὰς ἱερείας περὶ τῶν προειρημένων. ταῦτα δ'
ἐπικυρώσαντες τοῦ μὲν ἀντιμεταλλεύειν τοῖς πολε-
μίοις ἀπέστησαν, ἐπὶ δὲ τοιαύτην γνώμην κατέστη-
961. σαν ὥστ', ἐπειδὰν πέσῃ τὸ διατείχισμα, τότ' ἐπὶ τοῦ
πτώματος διαμάχεσθαι καὶ διαποθνήσκειν πρὸς τοὺς
βιαζομένους.

32 Ἐξ ὧν εἴποι τις ἂν καὶ τὴν λεγομένην Φωκικὴν
ἀπόνοιαν καὶ τὴν Ἀκαρνάνων εὐψυχίαν ὑπερηρκέναι
2 τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν τόλμαν. Φωκεῖς τε γὰρ δοκοῦσι 845.
τὰ παραπλήσια βουλεύσασθαι περὶ τῶν ἀναγκαίων,
οὐκ εἰς τέλος ἀπηλπισμένας ἔχοντες τὰς τοῦ νικᾶν
ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλειν ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς
τοὺς Θετταλοὺς ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἐκ παρατάξεως·
3 ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν Ἀκαρνάνων ἔθνος, ὅτε προ-
ιδόμενοι τὴν Αἰτωλῶν ἔφοδον, ἐβουλεύσαντο παρα-
πλήσια περὶ τῶν ἐνεστώτων· ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέρος
4 ἡμεῖς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἱστορήκαμεν. Ἀβυδηνοὶ
δέ, συγκεκλεισμένοι καὶ σχεδὸν ἀπηλπικότες τὴν
σωτηρίαν, πανδημεὶ προείλοντο τῆς εἱμαρμένης τυ-

---

9 πᾶσιν F   24 ἀκαρνανῶν F

*χεῖν μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν μᾶλλον ἢ
ζῶντες ἔτι πρόληψιν ἔχειν τοῦ πεσεῖσθαι τὰ σφέτερα
τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὑπὸ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐξου-
σίαν. διὸ καὶ μάλιστ' ἄν τις ἐπὶ τῆς Ἀβυδηνῶν* 5
*περιπετείας μέμψαιτο τῇ τύχῃ, διότι τὰς μὲν τῶν
προειρημένων συμφορὰς οἷον ἐλεήσασα παραυτίκα
διωρθώσατο, περιθεῖσα τὴν νίκην ἅμα καὶ τὴν
σωτηρίαν τοῖς ἀπηλπισμένοις, περὶ δ' Ἀβυδηνῶν
τὴν ἐναντίαν εἶχε διάληψιν. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες* 6
*ἀπέθανον, ἡ δὲ πόλις ἑάλω, τὰ δὲ τέκνα σὺν αὐταῖς
μητράσιν ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείρια.*

Πεσόντος γὰρ τοῦ διατειχίσματος, ἐπιβάντες ἐπὶ 33
*τὸ πτῶμα κατὰ τοὺς ὅρκους διεμάχοντο τοῖς πολε-
μίοις οὕτω τετολμηκότως ὥστε τὸν Φίλιππον, καί-
περ ἐκ διαδοχῆς προβαλόμενον τοὺς Μακεδόνας ἕως
νυκτός, τέλος ἀποστῆναι τῆς μάχης, δυσελπιστή-
σαντα καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς. οὐ γὰρ μόνον* 2
ἐπὶ τοὺς θνήσκοντας τῶν πολεμίων ἐπιβαίνοντες
962. *ἠγωνίζοντο μετὰ παραστάσεως οἱ προκινδυνεύοντες
τῶν Ἀβυδηνῶν, οὐδὲ τοῖς ξίφεσι καὶ τοῖς δόρασιν
αὐτοῖς ἐμάχοντο παραβόλως, ἀλλ' ὅτε τι τούτων* 3
*ἀχρειωθὲν ἀδυνατήσειεν ἢ μετὰ βίας προοῖντ' ἐκ
τῶν χειρῶν, συμπλεκόμενοι τοῖς Μακεδόσιν οὓς μὲν
ἀνέτρεπον ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις, ὧν δὲ συντρίβοντες
τὰς σαρίσας αὐτοῖς τοῖς ἐκείνων κλάσμασιν ἐκ δια-
λήψεως * * * τύπτοντες αὐτῶν ταῖς ἐπιδορατίσι τὰ
πρόσωπα καὶ τοὺς γυμνοὺς τόπους εἰς ὁλοσχερῆ
διατροπὴν ἦγον. ἐπιγενομένης δὲ τῆς νυκτὸς καὶ* 4 **846.**
διαλυθείσης τῆς μάχης, τῶν μὲν πλείστων τεθνεώ-

---

15 *προβαλλόντα* F, *προβαλόντα* S[s] vulgo, corr. *BW*
26 ***] *χρώμενοι καὶ Sch*, *πατάσσοντες καὶ BW*

των ἐπὶ τοῦ πτώματος, τῶν δὲ λοιπῶν ὑπὸ τοῦ
κόπου καὶ τῶν τραυμάτων ἀδυνατούντων, συναγα-
γόντες ὀλίγους τινὰς τῶν πρεσβυτέρων Γλαυκίδης
καὶ Θεόγνητος κατέβαλον τὸ σεμνὸν καὶ θαυμάσιον
τῆς τῶν πολιτῶν προαιρέσεως διὰ τὰς ἰδίας ἐλπί-
5 δας· ἐβουλεύσαντο γὰρ τὰ μὲν τέκνα καὶ τὰς γυ-
ναῖκας ζωγρεῖν, ἅμα δὲ τῷ φωτὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ
τὰς ἱερείας ἐκπέμπειν μετὰ στεμμάτων πρὸς τὸν
Φίλιππον, δεησομένους καὶ παραδιδόντας αὐτῷ τὴν
πόλιν.

34 Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Ἄτταλος ὁ βασι-
λεὺς ἀκούσας πολιορκεῖσθαι τοὺς Ἀβυδηνούς, δι'
Αἰγαίου ποιησάμενος τὸν πλοῦν εἰς Τένεδον, ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων Μάρκος Αἰμίλιος ὁ νεώτατος
2 ἧκε καταπλέων εἰς αὐτὴν τὴν Ἄβυδον. οἱ γὰρ Ῥω-
μαῖοι τὸ σαφὲς ἀκούσαντες ἐν τῇ Ῥόδῳ περὶ τῆς
τῶν Ἀβυδηνῶν πολιορκίας καὶ βουλόμενοι πρὸς
αὐτὸν τὸν Φίλιππον ποιήσασθαι τοὺς λόγους κατὰ
τὰς ἐντολάς, ἐπιστήσαντες τὴν πρὸς τοὺς βασιλέας
3 ὁρμὴν ἐξέπεμψαν τὸν προειρημένον, ὃς καὶ συμμίξας
περὶ τὴν Ἄβυδον διεσάφει τῷ βασιλεῖ διότι δέδοκται
τῇ συγκλήτῳ παρακαλεῖν αὐτὸν μήτε τῶν Ἑλλήνων
963. μηδενὶ πολεμεῖν μήτε τοῖς Πτολεμαίου πράγμασιν
ἐπιβάλλειν τὰς χεῖρας, περὶ δὲ τῶν εἰς Ἄτταλον
4 καὶ Ῥοδίους ἀδικημάτων δίκας ὑποσχεῖν, καὶ διότι
ταῦτα μὲν οὕτω πράττοντι τὴν εἰρήνην ἄγειν ἐξέσται,
μὴ βουλομένῳ δὲ πειθαρχεῖν ἑτοίμως ὑπάρξειν τὸν
5 πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. τοῦ δὲ Φιλίππου βουλο-
μένου διδάσκειν ὅτι Ῥόδιοι τὰς χεῖρας ἐπιβάλοιεν

---

11 inc. N fol. 75v: *Ὅτι ἄτταλος ὁ βασιλεὺς* cet.

αὐτῷ, μεσολαβήσας ὁ Μάρκος ἤρετο "Τί δαὶ Ἀθη-
ναῖοι; τί δαὶ Κιανοί; τί δαὶ νῦν Ἀβυδηνοί; καὶ
τούτων τίς" ἔφη "σοὶ πρότερος ἐπέβαλε τὰς χεῖρας;"
ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξαπορήσας κατὰ τρεῖς τρόπους ἔφησεν 6
αὐτῷ συγγνώμην ἔχειν ὑπερηφάνως ὁμιλοῦντι, πρῶ-
τον μὲν ὅτι νέος ἐστὶ καὶ πραγμάτων ἄπειρος, δεύ-
τερον ὅτι κάλλιστος ὑπάρχει τῶν καθ' αὑτὸν — καὶ
γὰρ ἦν τοῦτο κατ' ἀλήθειαν — (μάλιστα δ' ὅτι Ῥω- 847.
μαῖος. "ἐγὼ δὲ) μάλιστα μὲν ἀξιῶ Ῥωμαίους" ἔφη 7
"μὴ παραβαίνειν τὰς συνθήκας μηδὲ πολεμεῖν ἡμῖν·
ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο ποιῶσιν, ἀμυνούμεθα γενναίως,
παρακαλέσαντες τοὺς θεούς".

Οὗτοι μὲν οὖν ταῦτ' εἰπόντες διεχωρίσθησαν
ἀπ' ἀλλήλων· ὁ δὲ Φίλιππος κυριεύσας τῆς πόλεως, 8
τὴν ὕπαρξιν ἅπασαν καταλαβὼν συνηθροισμένην
ὑπὸ τῶν Ἀβυδηνῶν ἐξ ἑτοίμου παρέλαβε. θεωρῶν 9
δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ὁρμὴν τῶν σφᾶς αὐτοὺς καὶ
τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἀποσφαττόντων, κατα-
καόντων, ἀπαγχόντων, εἰς τὰ φρέατα ῥιπτούντων,
κατακρημνιζόντων ἀπὸ τῶν τεγῶν, ἐκπλαγὴς ἦν, καὶ 10
διαλγῶν ἐπὶ τοῖς γινομένοις παρήγγειλε διότι τρεῖς
ἡμέρας ἀναστροφὴν δίδωσι τοῖς βουλομένοις ἀπάγ-
χεσθαι καὶ σφάττειν αὑτούς. οἱ δ' Ἀβυδηνοί, προ- 11
διειληφότες ὑπὲρ αὑτῶν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς στάσιν,
964. καὶ νομίζοντες οἷον εἰ προδόται γίνεσθαι τῶν ὑπὲρ
τῆς πατρίδος ἠγωνισμένων καὶ τεθνεώτων, οὐδαμῶς
ὑπέμενον τὸ ζῆν, ὅσοι μὴ δεσμοῖς ἢ τοιαύταις ἀνάγ-
καις προκατελήφθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ὥρμων 12
ἀμελλήτως κατὰ συγγενείας ἐπὶ τὸν θάνατον. —

---

3 τίς FNS, τις Be vulgo 14 ἀλλήλων: des. N fol. 77r 29 des. F fol. 262v med.

35 *Ὅτι παρῆσαν μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἀβύδου παρὰ
τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους εἰς τὴν Ῥόδον πρεσβευταί,
παρακαλοῦντες τὸν δῆμον εἰς τὰς πρὸς τὸν Φίλιππον
2 διαλύσεις. οἷς ἐπελθόντων (τῶν) ἐκ τῆς Ῥώμης
πρεσβευτῶν καὶ διαλεγομένων ὑπὲρ τοῦ μὴ ποι-
εῖσθαι διαλύσεις πρὸς Φίλιππον ἄνευ Ῥωμαίων,
ἔδοξε προσέχειν τῷ δήμῳ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ στοχά-
ζεσθαι τῆς τούτων φιλίας. —*

36 *Ὁ δὲ Φιλοποίμην ἐξελογίσατο τὰ διαστήματα τῶν
Ἀχαϊκῶν πόλεων ἁπασῶν καὶ ποῖαι δύνανται κατὰ
τὰς αὐτὰς ὁδοὺς εἰς τὴν Τεγέαν παραγίνεσθαι.
2 λοιπὸν ἐπιστολὰς ἔγραψε πρὸς πάσας τὰς πόλεις,
καὶ ταύτας διέδωκε ταῖς πορρωτάτω πόλεσι, μερίσας
οὕτως ὥστε καθ' ἑκάστην ἔχειν μὴ μόνον τὰς ἑαυ-
τῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἄλλων πόλεων, ὅσαι κατὰ
3 τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἔπιπτον. ἐγέγραπτο δ' ἐν ταῖς* 848.
*πρώταις τοῖς ἀποτελείοις τοιαῦτα. "ὅταν κομίσησθε
τὴν ἐπιστολήν, παραχρῆμα ποιήσασθε τοὺς ἐν ταῖς
ἡλικίαις ἔχοντας τὰ ὅπλα καὶ πένθ' ἡμερῶν ἐφόδια
καὶ πέντ' ἀργύριον, ἀθροίζεσθαι παραυτίκα πάντας
4 εἰς τὴν ἀγοράν. ἐπειδὰν δὲ συλλεχθῶσιν οἱ παρόν-
τες, ἀναλαβόντες αὐτοὺς ἄγετ' εἰς τὴν ἑξῆς πόλιν·
ὅταν δ' ἐκεῖ παραγένησθε, τὴν ἐπιστολὴν ἀπόδοτε
τὴν ἐπιγεγραμμένην τῷ παρ' ἐκείνων ἀποτελείῳ καὶ
5 πειθαρχεῖτε τοῖς ἐγγεγραμμένοις". ἐγγέγραπτο δ' ἐν
ταύτῃ ταὐτὰ τοῖς πρόσθεν, πλὴν διότι τὸ τῆς ἑξῆς
κειμένης ὄνομα πόλεως οὐ ταὐτὸν εἶχεν, εἰς ἣν ἔδει*
965. 6 *προάγειν. τοιούτου δὲ τοῦ χειρισμοῦ γενομένου*

1—8 **N fol. 77r** 9 **F fol. 262v med.**; in marg. add. F[1] *στρατήγημα φιλοποίμε τοῦ τῶν ἀχαιῶν στρατηγοῦ*

*κατὰ τὸ συνεχές, πρῶτον μὲν οὐδεὶς ἐγίνωσκε πρὸς
τίνα πρᾶξιν ἢ πρὸς ποίαν ἐπιβολήν ἐστιν ἡ παρα-
σκευή, εἶτα ποῦ πορεύεται, πλὴν τῆς ἑξῆς πόλεως,
οὐδεὶς ἁπλῶς ᾔδει, πάντες δὲ διαποροῦντες καὶ παρα-* 7
*λαμβάνοντες ἀλλήλους προῆγον εἰς τοὔμπροσθεν.
τῷ δὲ μὴ τὸ ἴσον ἀπέχειν τῆς Τεγέας τὰς πορρω-* 8
*τάτω κειμένας πόλεις οὐχ ἅμα πάσαις ἀπεδόθη τὰ
γράμματα ταύταις, ἀλλὰ κατὰ λόγον ἑκάσταις. ἐξ* 9
*ὧν συνέβη, μήτε τῶν Τεγεατῶν εἰδότων τὸ μέλλον
μήτε τῶν παραγινομένων, ἅμα πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς
καὶ κατὰ πάσας τὰς πύλας εἰς τὴν Τεγέαν εἰσπο-
ρεύεσθαι σὺν τοῖς ὅπλοις. ταῦτα δὲ διεστρατήγει* **37**
*καὶ περιεβάλλετο τῇ διανοίᾳ διὰ τὸ πλῆθος τῶν
(ὠτ)ακουστῶν καὶ κατασκόπων τοῦ τυράννου.*

Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ συναθροίζεσθαι τὸ 2
*πλῆθος ἔμελλε τῶν Ἀχαιῶν εἰς Τεγέαν, ἐξαπέστειλε
τοὺς ἐπιλέκτους, ὥστε νυκτερεύσαντας περὶ Σελλα-
σίαν ἅμα τῷ φωτὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐπι-
τρέχειν τὴν Λακωνικήν. ἐὰν δ' οἱ μισθοφόροι βοη-* 3
*θήσαντες παρενοχλῶσιν αὐτούς, συνέταξε ποιεῖσθαι
τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ τὸν Σκοτίταν καὶ τὰ λοιπὰ
πειθαρχεῖν Διδασκαλώνδᾳ τῷ Κρητί· τούτῳ γὰρ
ἐπεπιστεύκει καὶ διετέτακτο περὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς.
οὗτοι μὲν οὖν προῆγον εὐθαρσῶς ἐπὶ τὸ συντεταγ-* 4
*μένον· ὁ δὲ Φιλοποίμην ἐν ὥρᾳ παραγγείλας δει-
πνοποιεῖσθαι τοῖς Ἀχαιοῖς ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἐκ* **849.**
*τῆς Τεγέας, καὶ νυκτοπορήσας ἐνεργῶς περὶ τὴν
ἑωθινὴν ἐνεκάθισε τὴν στρατιὰν ἐν τοῖς περὶ τὸν
Σκοτίταν προσαγορευομένοις τόποις, ὅς ἐστι μεταξὺ
τῆς Τεγέας καὶ τῆς Λακεδαίμονος. οἱ δ' ἐν τῇ* 5
Πελλήνῃ μισθοφόροι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἅμα

*τῷ σημῆναι τοὺς σκοποὺς τὴν καταδρομὴν τῶν πο-
λεμίων ἐκ χειρὸς ἐβοήθουν, καθάπερ ἔθος ἦν αὐτοῖς,*
6 *καὶ προσέκειντο τοῖς ὑπεναντίοις. τῶν δ' Ἀχαιῶν
κατὰ τὸ συνταχθὲν ὑποχωρούντων εἵποντο κατόπιν*
7 *ἐπικείμενοι θρασέως καὶ τετολμηκότως. ἅμα δὲ τῷ*
966. *παραβάλλειν εἰς τοὺς κατὰ τὴν ἐνέδραν τόπους,
διαναστάντων τῶν Ἀχαιῶν οἱ μὲν κατεκόπησαν, οἱ
δ' ἑάλωσαν αὐτῶν.* —

38 *Ὁ δὲ Φίλιππος ὁρῶν τοὺς Ἀχαιοὺς εὐλαβῶς
διακειμένους πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον,
ἐσπούδαζε κατὰ πάντα τρόπον* ἐμβιβάσαι αὐτοὺς *εἰς
ἀπέχθειαν.*

VII. RES ASIAE.

39 Μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις Πολύβιος ὁ
Μεγαλοπολίτης· ἐν γὰρ τῇ ἑξκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν
αὐτοῦ φησιν οὕτως· "*ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατη-
γὸς Σκόπας ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους* κατεστρέ-
ψατο ἐν *τῷ χειμῶνι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος.*" —

2 *Τῆς δὲ πολιορκίας ῥεμβώδους γενομένης ὁ μὲν
Σκόπας ἠδόξει καὶ διεβέβλητο νεανικῶς.* —

3 Λέγει δὲ ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς "*τοῦ Σκόπα νικη-
θέντος ὑπ' Ἀντιόχου τὴν μὲν Βατανέαν καὶ Σαμά-
ρειαν καὶ Ἄβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Ἀντίοχος·*
4 *μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰου-*

---

8 **des. F fol. 263v med.;** re iqua pars paginae vacua est re icta 9—12 **Suid. s. v.** *εὐλαβῶς;* Polybium agnov t *Va.* Ceterum v. Nissenu l. c. 326 14—18 **Joseph. antiqu. Iud. XII 3, 3 (135 Niese)** 18 *ἐν*] *κατὰ* est Polybianu 19. 20 **Suid. s. vv.** *ῥεμβώδους* **et** *Σκόπας;* Polybium agnovit *Va* 21 — p. 361, 5 **Joseph. l. c. XII 3, 3 (136 Niese)**

δαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον Ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ πλείω λέγειν 5
ἔχοντες, καὶ μάλιστα περὶ τῆς γενομένης περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθησόμεθα τὴν διήγησιν."

VIII. FRAGMENTA INCERTAE SEDIS.

Βαβράντιον, τόπος περὶ Χίον. Πολύβιος ἑκκαι- 40 (41)
δεκάτῳ.

Γίττα, πόλις Παλαιστίνης. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ. 2

Ἕλλα, χωρίον Ἀσίας, Ἀττάλου βασιλέως *ἐμπό-* 3
ριον. Πολύβιος ις'.

967. *Ἴνσοβροι,* ἔθνος Ἰταλικόν. Πολύβιος ις'. 4 850,18

Κάνδασα . . . φρούριον Καρίας. Πολύβιος ἑκκαι- 5
δεκάτῳ.

Κάρθαια, μία τῆς ἐν Κέῳ τετραπόλεως . . . οἱ 6
οἰκοῦντες *Καρθαεῖς.* Πολύβιος ις'.

Μάντυα, πόλις Ῥωμαίων. τὸ ἐθνικὸν *Μαντυανός.* 7
Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

7—18 **Steph. Byz.** 9 pertinet ad cap. 39, 3 ss. 10 Polybii est aut *τοῦ βασιλέως Ἀττάλου* (v. ad XVI 6, 10) aut *Ἀττάλου τοῦ βασιλέως* (XXXIII 1, 1) 12 *Ἴνσοβροι*] *Ἴνσομβρες* apud Polybium Insubres dicuntur, v. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 114

FRAGMENTA LIBRI XVIII.

I. RES MACEDONIAE ET GRAECIAE.

1 *Ἐπελθόντος δὲ τοῦ τεταγμένου καιροῦ παρῆν*
(17,1) *ὁ μὲν Φίλιππος ἐκ Δημητριάδος ἀναχθεὶς εἰς τὸν*
Μηλιέα κόλπον, πέντε λέμβους ἔχων καὶ μίαν πρί- 851.
2 *στιν, ἐφ' ἧς αὐτὸς ἐπέπλει. συνῆσαν δ' αὐτῷ Μακε-*
δόνες μὲν Ἀπολλόδωρος καὶ Δημοσθένης οἱ γραμ-
ματεῖς, ἐκ Βοιωτίας Βραχύλλης, Ἀχαιὸς δὲ Κυκλι-
968. *άδας, ἐκπεπτωκὼς ἐκ Πελοποννήσου διὰ τὰς πρό-*
3 *τερον ὑφ' ἡμῶν εἰρημένας αἰτίας. μετὰ δὲ τοῦ*
Τίτου παρῆν ὅ τε βασιλεὺς Ἀμύνανδρος καὶ παρ
4 *Ἀττάλου Διονυσόδωρος, ἀπὸ δὲ τῶν ἐθνῶν καὶ*
πόλεων τῶν μὲν Ἀχαιῶν Ἀρίσταινος καὶ Ξενοφῶν,
παρὰ δὲ Ῥοδίων Ἀκεσίμβροτος ὁ ναύαρχος, παρὰ
δὲ τῶν Αἰτωλῶν Φαινέας ὁ στρατηγός, καὶ πλείους
5 *δ' ἕτεροι τῶν πολιτευομένων. συνεγγίσαντες δὲ*
κατὰ Νίκαιαν πρὸς τὴν θάλατταν, οἱ μὲν περὶ τὸν
Τίτου ἐπέστησαν παρ' αὐτὸν (τὸν) αἰγιαλόν, ὁ δὲ
6 *Φίλιππος ἐγγίσας τῇ γῇ μετέωρος ἔμενε. τοῦ δὲ*
Τίτου κελεύοντος αὐτὸν ἀποβαίνειν, διαναστὰς ἐκ
7 *τῆς νεὼς οὐκ ἔφησεν ἀποβήσεσθαι. τοῦ δὲ πάλιν*

2 **F fol. 264r prim.**, praemisso titulo *πολυβίου* * * (vestigia rasurae supra lineam quoque comparent; deletum est *ἐκ*) *τοῦ* *$\overline{ιη}$* *λόγου* 15 *δὲ* F, *δ'* S[3]

ἐρομένου τίνα φοβεῖται, φοβεῖσθαι μὲν ἔφησεν ὁ
Φίλιππος οὐδένα πλὴν τοὺς θεούς, ἀπιστεῖν δὲ τοῖς
πλείστοις τῶν παρόντων, μάλιστα δ' Αἰτωλοῖς. τοῦ 8
δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοῦ θαυμάσαντος καὶ φή-
σαντος ἴσον εἶναι πᾶσι τὸν κίνδυνον καὶ κοινὸν τὸν
καιρόν, μεταλαβὼν ὁ Φίλιππος οὐκ ἔφησεν αὐτὸν
ὀρθῶς λέγειν· Φαινέου μὲν γὰρ παθόντος τι πολλοὺς 9
εἶναι τοὺς στρατηγήσοντας Αἰτωλῶν, Φιλίππου δ'
ἀπολομένου κατὰ τὸ παρὸν οὐκ εἶναι τὸν βασιλεύ-
σοντα Μακεδόνων. ἐδόκει μὲν οὖν πᾶσι φορτικῶς 10
κατάρχεσθαι τῆς ὁμιλίας. ὅμως δὲ λέγειν αὐτὸν
ἐκέλευεν ὁ Τίτος ὑπὲρ ὧν πάρεστιν. ὁ δὲ Φίλιππος 11
οὐκ ἔφη τὸν λόγον αὐτῷ καθήκειν, ἀλλ' ἐκείνῳ·
διόπερ ἠξίου διασαφεῖν τὸν Τίτον τί δεῖ ποιήσαντα
τὴν εἰρήνην ἄγειν. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς 12
αὐτῷ μὲν ἁπλοῦν τινα λόγον ἔφη καθήκειν καὶ
φαινόμενον. κελεύειν γὰρ αὐτὸν ἐκ μὲν τῆς Ἑλλά- 13
δος ἁπάσης ἐκχωρεῖν, ἀποδόντα τοὺς αἰχμαλώτους
καὶ τοὺς αὐτομόλους ἑκάστοις οὓς ἔχει, τοὺς δὲ 14
κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα τόπους παραδοῦναι Ῥωμαίοις,
ὧν γέγονε κύριος μετὰ τὰς ἐν Ἠπείρῳ διαλύσεις·
ὁμοίως δὲ καὶ Πτολεμαίῳ τὰς πόλεις ἀποκαταστῆσαι **852.**
πάσας, ἃς παρῄρηται μετὰ τὸν Πτολεμαίου τοῦ Φι-
λοπάτορος θάνατον.

969. Ταῦτα δ' εἰπὼν ὁ Τίτος αὐτὸς μὲν ἐπέσχε, πρὸς 2
δὲ τοὺς ἄλλους ἐπιστραφεὶς ἐκέλευε λέγειν ἅπερ (17,2)
ἑκάστοις αὐτῶν οἱ πέμψαντες εἴησαν ἐντεταλμένοι.
πρῶτος δὲ Διονυσόδωρος ὁ παρ' Ἀττάλου μεταλα- 2

---

25 ἐπέσχε] v Hu Erzähl Zeitf. XXIV 18

βὼν τὸν λόγον τάς τε ναῦς ἔφη δεῖν αὐτὸν ἀπο-
δοῦναι τὰς τοῦ βασιλέως τὰς γενομένας αἰχμαλώ-
τους ἐν τῇ περὶ Χίον ναυμαχίᾳ καὶ τοὺς ἅμα ταύ-
ταις ἄνδρας, ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ τὸ τῆς Ἀφρο-
δίτης ἱερὸν ἀκέραιον καὶ τὸ Νικηφόριον, ἃ κατ-
3 έφθειρε. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος
Ἀκεσίμβροτος τῆς μὲν Περαίας ἐκέλευεν ἐκχωρεῖν
τὸν Φίλιππον, ἧς αὐτῶν παρῄρηται, τὰς δὲ φρου-
ρὰς ἐξάγειν ἐξ Ἰασοῦ καὶ Βαργυλίων καὶ τῆς Εὐρω-
4 μέων πόλεως, ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ Περινθίους εἰς
τὴν Βυζαντίων συμπολιτείαν, παραχωρεῖν δὲ καὶ
Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου καὶ τῶν ἐμπορίων καὶ λιμένων
5 τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἁπάντων. ἐπὶ δὲ τοῖς Ῥοδίοις
Ἀχαιοὶ Κόρινθον ἀπῄτουν καὶ τὴν τῶν Ἀργείων
6 πόλιν ἀβλαβῆ. μετὰ δὲ τούτους Αἰτωλοὶ πρῶτον
μὲν τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἐκέλευον ἐξίστασθαι, καθά-
περ καὶ Ῥωμαῖοι, δεύτερον αὐτοῖς ἀποκαθιστάναι
τὰς πόλεις ἀβλαβεῖς τὰς πρότερον μετασχούσας τῆς
τῶν Αἰτωλῶν συμπολιτείας.

3 Ταῦτα δ' εἰπόντος τοῦ Φαινέου τοῦ τῶν Αἰτω-
(17,3) λῶν στρατηγοῦ, μεταλαβὼν Ἀλέξανδρος ὁ προσαγο-
ρευόμενος Ἴσιος, ἀνὴρ δοκῶν πραγματικὸς εἶναι καὶ
2 λέγειν ἱκανός, οὔτε διαλύεσθαι νῦν ἔφησε τὸν Φί-
λιππον ἀληθινῶς οὔτε πολεμεῖν γενναίως, ὅταν δέῃ
τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς συλλόγοις καὶ ταῖς
ὁμιλίαις ἐνεδρεύειν καὶ παρατηρεῖν καὶ ποιεῖν τὰ
τοῦ πολεμοῦντος ἔργα, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν πόλεμον
3 ἀδίκως ἵστασθαι καὶ λίαν ἀγεννῶς· ἀφέντα γὰρ τοῦ
κατὰ πρόσωπον ἀπαντᾶν τοῖς πολεμίοις, φεύγοντα
τὰς πόλεις ἐμπιπράναι καὶ διαρπάζειν καὶ διὰ ταύ-
της τῆς προαιρέσεως ἡττώμενον τὰ τῶν νικώντων

ἆθλα λυμαίνεσθαι. καίτοι γε τοὺς πρότερον Μακε- 4
δόνων βεβασιλευκότας οὐ ταύτην ἐσχηκέναι τὴν 853.
970. *πρόθεσιν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν· μάχεσθαι μὲν γὰρ*
πρὸς ἀλλήλους συνεχῶς ἐν τοῖς ὑπαίθροις, τὰς δὲ
πόλεις σπανίως ἀναιρεῖν καὶ καταφθείρειν. τοῦτο 5
δ' εἶναι πᾶσι φανερὸν ἔκ τε τοῦ πολέμου τοῦ περὶ
τὴν Ἀσίαν, ὃν Ἀλέξανδρος ἐπολέμησε πρὸς Δαρεῖον,
ἔκ τε τῆς τῶν διαδεξαμένων ἀμφισβητήσεως, καθ'
ἣν ἐπολέμησαν πάντες πρὸς Ἀντίγονον ὑπὲρ τῆς
Ἀσίας. παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς τούτους διαδεξα- 6
μένους μέχρι Πύρρου κεχρῆσθαι τῇ προαιρέσει
ταύτῃ· διακινδυνεύειν μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐν τοῖς 7
ὑπαίθροις προχείρως καὶ πάντα ποιεῖν εἰς τὸ κατα-
γωνίσασθαι διὰ τῶν ὅπλων ἀλλήλους, τῶν δὲ πό-
λεων φείδεσθαι χάριν τοῦ τοὺς νικήσαντας ἡγεῖσθαι
τούτων καὶ τιμᾶσθαι παρὰ τοῖς ὑποταττομένοις. τὸ 8
δ' ἀναιροῦντα περὶ ὧν ὁ πόλεμός ἐστι τὸν πόλεμον
αὐτὸν καταλιπεῖν μανίας ἔργον εἶναι, καὶ ταύτης
ἐρρωμένης, ὃ νῦν ποιεῖν τὸν Φίλιππον· τοσαύτας 9
γὰρ διεφθαρκέναι πόλεις ἐν Θετταλίᾳ, φίλον ὄντα
καὶ σύμμαχον, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ τῶν ἐν Ἠπείρῳ
στενῶν ἐποιεῖτο τὴν σπουδήν, ὅσας οὐδείς ποτε
τῶν Θετταλοῖς πεπολεμηκότων διέφθειρε. πολλὰ δὲ 10
καὶ ἕτερα πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς
τελευταίοις ἐχρήσατο τούτοις. ἤρετο γὰρ τὸν Φί- 11
λιππον διὰ τί Λυσιμάχειαν μετ' Αἰτωλῶν ταττομένην
καὶ στρατηγὸν ἔχουσαν παρ' αὐτῶν ἐκβαλὼν τοῦτον
κατάσχοι φρουρᾷ τὴν πόλιν· διὰ τί δὲ Κιανούς, 12

7 *ἐπολέμησεν* F 11 *προαιρέση* F, corr. S 17 *ἐστιν* F
18 *καταλείπειν* coni. *BW* 22 *σπουδήν*] *ὁρμήν* coni. *Hu*
comment. Fleckeis. p. 88 s.

παραπλησίως μετ' Αἰτωλῶν συμπολιτευομένους
ἐξανδραποδίσαιτο, φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς· τί δὲ
λέγων κατέχει νῦν Ἐχῖνον καὶ Θήβας τὰς Φθίας
καὶ Φάρσαλον καὶ Λάρισαν.

4 Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ταῦτ' εἰπὼν ἀπεσιώπη-
(17,4) σεν. ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τῇ γῇ μᾶλλον ἢ πρό-
σθεν καὶ διαναστὰς ἐπὶ τῆς νεὼς Αἰτωλικὸν ἔφη
καὶ θεατρικὸν διατεθεῖσθαι τὸν Ἀλέξανδρον λόγον.
2 σαφῶς γὰρ πάντας γινώσκειν ὅτι τοὺς ἰδίους συμ-
971. μάχους ἑκὼν μὲν οὐδεὶς διαφθείρει, κατὰ δὲ τὰς
τῶν καιρῶν περιστάσεις πολλὰ ποιεῖν ἀναγκάζεσθαι
3 τοὺς ἡγουμένους παρὰ τὰς ἑαυτῶν προαιρέσεις. ἔτι 854.
δὲ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως ὁ Φαινέας, ἠλατ-
τωμένος τοῖς ὄμμασιν ἐπὶ πλεῖον, ὑπέκρουε τὸν
Φίλιππον, φάσκων αὐτὸν ληρεῖν· δεῖν γὰρ ἢ μαχό-
μενον νικᾶν ἢ ποιεῖν τοῖς κρείττοσι τὸ προσταττό-
4 μενον. ὁ δὲ Φίλιππος, καίπερ ἐν κακοῖς ὤν, ὅμως
οὐκ ἀπέσχετο τοῦ καθ' αὑτὸν ἰδιώματος, ἀλλ' ἐπι-
στραφεὶς "Τοῦτο μὲν" ἔφησεν "ὦ Φαινέα, καὶ
τυφλῷ δῆλον". ἦν γὰρ εὔθικτος καὶ πρὸς τοῦτο
τὸ μέρος εὖ πεφυκὼς πρὸς τὸ διαχλευάζειν ἀνθρώ-
5 πους. αὖθις δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστρέψας
"Ἐρωτᾷς με" φησὶν "Ἀλέξανδρε, διὰ τί Λυσιμάχειαν
6 προσέλαβον; ἵνα μὴ διὰ τὴν ὑμετέραν ὀλιγωρίαν
ἀνάστατος ὑπὸ Θρᾳκῶν γένηται, καθάπερ νῦν γέ-
γονεν ἡμῶν ἀπαγαγόντων τοὺς στρατιώτας διὰ τοῦ-
τον τὸν πόλεμον, οὐ τοὺς φρουροῦντας αὐτήν, ὡς

---

21 πρὸς τὸ — ἀνθρώπους del. Naberus Mnemos. 1857, 121, scripturam traditam tuentur Kaelkerus de eloc. Polyb. p. 274 et Schenkelius *Jahresber. üb. d. Fortschr. d. class. Alterthumswiss.* 1884 I 239

σὺ φῄς, ἀλλὰ τοὺς παραφυλαττοντας. Κιανοῖς δ' 7
ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπολέμησα, Προυσίου δὲ πολεμοῦντος
βοηθῶν ἐκείνῳ συνεξεῖλον αὐτούς, ὑμῶν αἰτίων
γενομένων· πολλάκις γὰρ κἀμοῦ καὶ τῶν ἄλλων 8
Ἑλλήνων διαπρεσβευομένων πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τὸν
νόμον ἄρητε τὸν διδόντα τὴν ἐξουσίαν ὑμῖν ἄγειν
λάφυρον ἀπὸ λαφύρου, πρότερον ἔφατε τὴν Αἰτω-
λίαν ἐκ τῆς Αἰτωλίας ἀρεῖν ἢ τοῦτον τὸν νόμον."

Τοῦ δὲ Τίτου θαυμάσαντος τί τοῦτ' ἐστίν, ὁ 5
βασιλεὺς ἐπειρᾶτο διασαφεῖν αὐτῷ, λέγων ὅτι τοῖς (17,-)
Αἰτωλοῖς ἔθος ὑπάρχει μὴ μόνον πρὸς οὓς ἂν αὐτοὶ
πολεμῶσι, τούτους αὐτοὺς ἄγειν καὶ τὴν τούτων
χώραν, ἀλλὰ κἂν ἕτεροί τινες πολεμῶσι πρὸς ἀλλή- 2
λους, ὄντες Αἰτωλῶν φίλοι καὶ σύμμαχοι, μηδὲν
ἧττον ἐξεῖναι τοῖς Αἰτωλοῖς ἄνευ κοινοῦ δόγματος
καὶ παρ(αβοηθεῖν) ἀμφοτέροις τοῖς πολεμοῦσι καὶ
τὴν χώραν ἄγειν τὴν ἀμφοτέρων, ὥστε παρὰ μὲν 3
τοῖς Αἰτωλοῖς μήτε φιλίας ὅρους ὑπάρχειν μήτ'
ἔχθρας, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἀμφισβητοῦσι περί τινος
972. *ἑτοίμους ἐχθροὺς εἶναι τούτους καὶ πολεμίους.*
"πόθεν οὖν ἔξεστι τούτοις ἐγκαλεῖν νῦν, εἰ φίλος 4
ὑπάρχων Αἰτωλοῖς ἐγώ, Προυσίου δὲ σύμμαχος,
ἔπραξά τι κατὰ Κιανῶν, βοηθῶν τοῖς αὑτοῦ συμ-
μάχοις; τὸ δὲ δὴ πάντων δεινότατον, οἱ ποιοῦντες 5
ἑαυτοὺς ἐφαμίλλους Ῥωμαίοις καὶ κελεύοντες ἐκχω- **655.**
ρεῖν Μακεδόνας ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος· τοῦτο γὰρ 6
ἀναφθέγξασθαι καὶ καθόλου μέν ἐστιν ὑπερήφανον,
οὐ μὴν ἀλλὰ Ῥωμαίων μὲν λεγόντων ἀνεκτόν, Αἰτω-
λῶν δ' οὐκ ἀνεκτόν· ποίας δὲ κελεύετέ με" φησὶν 7
"ἐκχωρεῖν Ἑλλάδος καὶ πῶς ἀφορίζετε ταύτην; αὐτῶν 8
γὰρ Αἰτωλῶν οὐκ εἰσὶν Ἕλληνες οἱ πλείους· τὸ γὰρ

τῶν Ἀγραῶν ἔθνος καὶ τὸ τῶν Ἀποδωτῶν, ἔτι δὲ
9 *τῶν Ἀμφιλόχων, οὐκ ἔστιν Ἑλλάς. ἢ τούτων μὲν*
παραχωρεῖτέ μοι;"

6 *Τοῦ δὲ Τίτου γελάσαντος "Ἀλλὰ δὴ πρὸς μὲν*
(17,6) *Αἰτωλοὺς ἀρκείτω μοι ταῦτ'" ἔφη· "πρὸς δὲ Ῥο-*
δίους καὶ πρὸς Ἄτταλον ἐν μὲν ἴσῳ κριτῇ δικαιό-
τερον ἂν νομισθείη τούτους ἡμῖν ἀποδιδόναι τὰς
αἰχμαλώτους ναῦς καὶ τοὺς ἄνδρας ἤπερ ἡμᾶς τού-
2 *τοις· οὐ γὰρ ἡμεῖς Ἀττάλῳ πρότεροι καὶ Ῥοδίοις*
τὰς χεῖρας ἐπεβάλομεν, οὗτοι δ' ἡμῖν ὁμολογου-
3 *μένως. οὐ μὴν ἀλλὰ σοῦ κελεύοντος Ῥοδίοις μὲν*
ἀποδίδωμι τὴν Περαίαν, Ἀττάλῳ δὲ τὰς ναῦς καὶ
4 *τοὺς ἄνδρας τοὺς διασῳζομένους. τὴν δὲ τοῦ Νικη-*
φορίου καταφθορὰν καὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης τεμένους
ἄλλως μὲν οὐκ εἰμὶ δυνατὸς ἀποκαταστῆσαι, φυτὰ
δὲ καὶ κηπουροὺς πέμψω τοὺς φροντιοῦντας θερα-
πείας τοῦ τόπου καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκκοπέντων
5 *δένδρων". πάλιν δὲ τοῦ Τίτου γελάσαντος ἐπὶ τῷ*
χλευασμῷ, μεταβὰς ὁ Φίλιππος ἐπὶ τοὺς Ἀχαιοὺς
πρῶτον μὲν τὰς εὐεργεσίας ἐξηριθμήσατο τὰς ἐξ
Ἀντιγόνου γεγενημένας εἰς αὐτούς, εἶτα τὰς ἰδίας·
6 *ἑξῆς δὲ τούτοις προηνέγκατο τὸ μέγεθος τῶν τιμῶν*
7 *τῶν ἀπηντημένων αὐτοῖς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν. τελευ-*
973. *ταῖον δ' ἀνέγνω τὸ περὶ τῆς ἀποστάσεως ψήφισμα*
καὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους μεταθέσεως, ᾗ χρησάμενος
ἀφορμῇ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀχαιῶν εἰς ἀθεσίαν εἶπε
8 *καὶ ἀχαριστίαν. ὅμως δ' ἔφη τὸ μὲν Ἄργος ἀπο-*

---

1 *Ἀγραῶν*] *Ἀγρίαι, ἀρσενικῶς . . . παρὰ Πολυβίῳ δὲ διὰ τοῦ ᾱ. εὑρέθη δὲ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῃ "τὸ γὰρ τῶν Ἀγραῶν ἔθνος"* **Steph. Byz. p. 21, 13 ss. Mein.**

δώσειν, περὶ δὲ τοῦ Κορίνθου βουλεύσεσθαι μετὰ
τοῦ Τίτου.

Ταῦτα δὲ διαλεχθεὶς πρὸς τοὺς ἄλλους ἤρετο 7
τὸν Τίτον, φήσας πρὸς ἐκεῖνον αὐτῷ τὸν λόγον (17,7)
εἶναι καὶ πρὸς Ῥωμαίους, πότερον οἴεται δεῖν ἐκ-
χωρεῖν ὧν ἐπέκτηται πόλεων καὶ τόπων ἐν τοῖς
Ἕλλησιν, ἢ καὶ τούτων ὅσα παρὰ τῶν γονέων παρεί-
ληφε. τοῦ δ' ἀποσιωπήσαντος ἐκ χειρὸς ἀπαντᾶν 2 **856.**
οἷοί τ' ἦσαν ὁ μὲν Ἀρίσταινος ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν,
ὁ δὲ Φαινέας ὑπὲρ τῶν Αἰτωλῶν. ἤδη δὲ τῆς ὥρας 3
συγκλειούσης ὁ μὲν τούτων λόγος ἐκωλύθη διὰ τὸν
καιρόν, ὁ δὲ Φίλιππος ἠξίου γράψαντας αὐτῷ δοῦ-
ναι πάντας ἐφ' οἷς δεήσει γίνεσθαι τὴν εἰρήνην·
μόνος γὰρ ὢν οὐκ ἔχειν μεθ' ὧν βουλεύηται· διὸ 4
θέλειν αὐτῷ λόγον δοῦναι περὶ τῶν ἐπιταττομένων.
ὁ δὲ Τίτος οὐκ ἀηδῶς μὲν ἤκουε τοῦ Φιλίππου 5
χλευάζοντος· μὴ βουλόμενος δὲ τοῖς ἄλλοις [μὴ]
δοκεῖν ἀντεπέσκωψε τὸν Φίλιππον εἰπὼν οὕτως·
"Εἰκότως" ἔφη "Φίλιππε, μόνος εἶ νῦν· τοὺς γὰρ 6
φίλους τοὺς τὰ κράτιστά σοι συμβουλεύσοντας ἀπώ-
λεσας ἅπαντας". ὁ δὲ Μακεδὼν ὑπομειδιάσας σαρ-
δάνιον ἀπεσιώπησε.

Καὶ τότε μὲν ἅπαντες, ἐγγράπτους δόντες τῷ 7
Φιλίππῳ τὰς ἑαυτῶν προαιρέσεις ἀκολούθως τοῖς
προειρημένοις, ἐχωρίσθησαν, ταξάμενοι κατὰ τὴν
ἐπιοῦσαν εἰς Νίκαιαν πάλιν ἀπαντήσειν· τῇ δ' αὔριον 8
οἱ μὲν περὶ τὸν Τίτον ἧκον ἐπὶ τὸν ταχθέντα τό-
πον ἐν ὥ(ρᾳ) πάντες [ἦσαν], ὁ δὲ Φίλιππος οὐ
παρεγίνετο.

---

17. 18 *μὴ δοκεῖν* FS, *μὴ* del. *Ur* 181^{b} 28 *ἐν ὧ* F(S), corr. *BW* coll. XVIII 9, 3 *ἦσαν* FS, *μὲν παρῆσαν* aut

8 *Τῆς δ' ἡμέρας ἤδη προαγούσης ἐπὶ πολὺ καὶ*
(17,8) *σχεδὸν ἀπεγνωκότων τῶν περὶ τὸν Τίτον, παρῆν ὁ*
974. *Φίλιππος δείλης ὀψίας ἐπιφαινόμενος μεθ' ὧν καὶ*
2 *πρότερον, κατατετριφὼς τὴν ἡμέραν, ὡς μὲν αὐτὸς*
ἔφη, διὰ τὴν ἀπορίαν καὶ δυσχρηστίαν τῶν ἐπι-
ταττομένων, ὡς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει, βουλόμενος
ἐκκλεῖσαι τῷ καιρῷ τήν τε τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὴν
3 *τῶν Αἰτωλῶν κατηγορίαν· ἑώρα γὰρ τῇ πρόσθεν*
ἀπαλλαττόμενος ἀμφοτέρους τούτους ἑτοίμους ὄντας
4 *πρὸς τὸ συμπλέκεσθαι καὶ μεμψιμοιρεῖν αὐτῷ. διὸ*
καὶ τότε συνεγγίσας ἠξίου τὸν τῶν Ῥωμαίων στρα-
τηγὸν ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐνε-
στώτων, ἵνα μὴ λόγοι γένωνται μόνον ἐξ ἀμφοτέρων
ἀψιμαχούντων, ἀλλὰ καὶ τέλος τι τοῖς ἀμφισβητου-
5 *μένοις ἐπιτεθῇ. πλεονάκις δ' αὐτοῦ παρακαλοῦντος*
καὶ προσαξιοῦντος, ἤρετο τοὺς συμπαρόντας ὁ Τίτος
6 *τί δέον εἴη ποιεῖν. τῶν δὲ κελευόντων συνελθεῖν*
καὶ διακοῦσαι τῶν λεγομένων, παραλαβὼν ὁ Τίτος 857.
Ἄππιον Κλαύδιον χιλίαρχον ὄντα τότε, τοῖς μὲν
ἄλλοις μικρὸν ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀναχωρήσασιν
εἶπεν αὐτόθι μένειν, αὐτὸς δὲ τὸν Φίλιππον ἐκέ-
7 *λευσεν ἐκβαίνειν. ὁ δὲ βασιλεὺς παραλαβὼν Ἀπολ-*
λόδωρον καὶ Δημοσθένην ἀπέβη, συμμίξας δὲ τῷ
8 *Τίτῳ διελέγετο καὶ πλείω χρόνον. τίνα μὲν οὖν ἦν*
τὰ τότε ῥηθέντα παρ' ἑκατέρου, δυσχερὲς εἰπεῖν·
ἔφη δ' οὖν ὁ Τίτος μετὰ τὸ χωρισθῆναι τὸν Φί-
λιππον, διασαφῶν τοῖς ἄλλοις τὰ παρὰ τοῦ βασι-
9 *λέως, Αἰτωλοῖς μὲν ἀποδοῦναι Φάρσαλον καὶ Λάρι-*

ὁμοῦ ἦσαν *Rei* 604, versum intercidisse suspicatur Campius l. c. p. 1158 ann. 1, *ἦσαν* interpolatum ad explicanda verba corrupta *ἐν ᾧ* del. *BW*

*σαν, Θήβας δ' οὐκ ἀποδιδόναι, Ῥοδίοις δὲ τῆς μὲν
Περαίας παραχωρεῖν, Ἰασοῦ δὲ καὶ Βαργυλίων οὐκ
ἐκχωρεῖν· Ἀχαιοῖς δὲ παραδιδόναι τὸν Κόρινθον
καὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν. Ῥωμαίοις δὲ τὰ κατὰ* 10
*τὴν Ἰλλυρίδα φάναι παραδώσειν καὶ τοὺς αἰχμα-
λώτους πάντας, Ἀττάλῳ δὲ τάς τε ναῦς ἀποκατα-
στήσειν καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν ταῖς ναυμαχίαις
ἁλόντων ὅσοι περίεισι.*

Πάντων δὲ τῶν παρόντων δυσαρεστουμένων τῇ 9
διαλύσει καὶ φασκόντων δεῖν τὸ κοινὸν ἐπίταγμα (17,9)
975. *πρῶτον ποιεῖν — τοῦτο δ' ἦν ἁπάσης ἐκχωρεῖν τῆς
Ἑλλάδος — εἰ δὲ μή, διότι τὰ κατὰ μέρος μάταια
γίνεται καὶ πρὸς οὐδέν, θεωρῶν ὁ Φίλιππος τὴν* 2
*ἐν αὐτοῖς ἀμφισβήτησιν καὶ δεδιὼς ἅμα τὰς κατ-
ηγορίας, ἠξίου τὸν Τίτον ὑπερθέσθαι τὴν σύνοδον
εἰς τὴν αὔριον διὰ τὸ καὶ τὴν ὥραν εἰς ὀψὲ συγ-
κλείειν· ἢ γὰρ πείσειν ἢ πεισθήσεσθαι τοῖς παρα-
καλουμένοις. τοῦ δὲ συγχωρήσαντος, ταξάμενοι συμ-* 3
*πορεύεσθαι πρὸς τὸν κατὰ Θρόνιον αἰγιαλόν, τότε
μὲν ἐχωρίσθησαν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάντες ἧκον ἐπὶ
τὸν ταχθέντα τόπον ἐν ὥρᾳ. καὶ βραχέα διαλεχθεὶς* 4
*ὁ Φίλιππος ἠξίου πάντας, μάλιστα δὲ τὸν Τίτον,
μὴ διακόψαι τὴν διάλυσιν, τῶν γε δὴ πλείστων εἰς
συμβατικὴν διάθεσιν ἠγμένων, ἀλλ' εἰ μὲν ἐνδέχεται* 5
*δι' αὐτῶν συμφώνους γενέσθαι περὶ τῶν ἀντιλεγο-
μένων· εἰ δὲ μή, πρεσβεύσειν ἔφη πρὸς τὴν σύγ-
κλητον, κἀκείνην πείσειν περὶ τῶν ἀμφισβητου-
μένων, ἢ ποιήσειν ὅ, τι ποτ' ἂν ἐπιτάττῃ. ταῦτα* 6
δ' αὐτοῦ προτείνοντος, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφασαν 858.

---

29 *ἔφασαν* FS vulgo, *ἔφησαν Hu*

δεῖν πράττειν τὰ τοῦ πολέμου καὶ μὴ προσέχειν
7 τοῖς ἀξιουμένοις. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς
οὐκ ἀγνοεῖν μὲν οὐδ' αὐτὸς ἔφη διότι τὸν Φίλιππον
οὐκ εἰκός ἐστι ποιῆσαι τῶν παρακαλουμένων οὐδέν·
8 τῷ δ' ἁπλῶς μηδὲν ἐμποδίζειν τὰς σφετέρας πράξεις
τὴν αἰτουμένην χάριν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκποιεῖν
9 ἔφη χαρίζεσθαι. κυρωθῆναι μὲν γὰρ οὐδ' ὣς εἶναι
δυνατὸν οὐδὲν τῶν νῦν λεγομένων ἄνευ τῆς συγ-
κλήτου, πρὸς δὲ τὸ λαβεῖν πεῖραν τῆς ἐκείνων γνώ-
10 μης εὐφυῶς ἔχειν τὸν ἐπιφερόμενον καιρόν· τῶν
γὰρ στρατοπέδων οὐδ' ὣς δυναμένων οὐδὲν πράτ-
τειν διὰ τὸν χειμῶνα, τοῦτον ἀποθέσθαι τὸν χρόνον
εἰς τὸ προσανενεγκεῖν τῇ συγκλήτῳ περὶ τῶν προσ-
πιπτόντων, οὐκ ἄθετον, ἀλλ' οἰκεῖον εἶναι πᾶσι.

10 Ταχὺ δὲ συγκαταθεμένων ἁπάντων διὰ τὸ θεω-
(17,10) ρεῖν τὸν Τίτον οὐκ ἀλλότριον ὄντα τῆς ἐπὶ τὴν
2 σύγκλητον ἀναφορᾶς, ἔδοξε συγχωρεῖν τῷ Φιλίππῳ
πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥώμην, ὁμοίως δὲ καὶ παρ'
976. αὐτῶν πέμπειν ἑκάστους πρεσβευτὰς τοὺς διαλεχθη-
σομένους τῇ συγκλήτῳ καὶ κατηγορήσοντας τοῦ
Φιλίππου.

3 Τοῦ δὲ πράγματος τῷ Τίτῳ τοῦ κατὰ τὸν σύλ-
λογον κατὰ νοῦν καὶ κατὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς διαλο-
γισμοὺς προκεχωρηκότος, παραυτίκα τὸ συνεχὲς τῆς
ἐπιβολῆς ἐξύφαινε, τά τε καθ' αὑτὸν ἀσφαλιζόμενος
ἐπιμελῶς καὶ πρόλημμα τῷ Φιλίππῳ ποιῶν οὐδέν.
4 δοὺς γὰρ ἀνοχὰς διμήνους αὐτῷ τὴν μὲν πρεσβείαν
τὴν εἰς τὴν Ῥώμην ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συντελεῖν
ἐπέταξε, τὰς δὲ φρουρὰς ἐξάγειν παραχρῆμα τὰς ἐκ

---

19 αυτω F(S), corr. Scaliger

τῆς Φωκίδος καὶ Λοκρίδος ἐκέλευσε. διετάξατο δὲ 5
καὶ περὶ τῶν ἰδίων συμμάχων φιλοτίμως, ἵνα κατὰ
μηδένα τρόπον μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα γίνηται
κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπὸ Μακεδόνων. ταῦτα 6
δὲ ποιήσας πρὸς τὸν Φίλιππον ἔγγραπτα, λοιπὸν
αὐτὸς ἤδη δι' αὐτοῦ τὸ προκείμενον ἐπετέλει. καὶ 7
τὸν μὲν Ἀμύνανδρον εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπε παρα-
χρῆμα, γινώσκων αὐτὸν εὐάγωγον μὲν ὄντα καὶ
ῥᾳδίως ἐξακολουθήσοντα τοῖς ἐκεῖ φίλοις, ἐφ' ὁπό-
τερ' ἂν ἄγωσιν αὐτόν, φαντασίαν δὲ ποιήσοντα καὶ
προσδοκίαν διὰ τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα. μετὰ δὲ 8
τοῦτον ἐξέπεμπε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις, Κόιν- 859.
τόν τε τὸν Φάβιον, ὃς ἦν αὐτῷ τῆς γυναικὸς ἀδελ-
φιδοῦς, καὶ Κόιντον Φολούιον, σὺν δὲ τούτοις Ἄπ-
πιον Κλαύδιον ἐπικαλούμενον Νέρωνα. παρὰ δὲ 9
τῶν Αἰτωλῶν ἐπρέσβευον Ἀλέξανδρος Ἴσιος, Δαμό-
κριτος Καλυδώνιος, Δικαίαρχος Τριχωνιεύς, Πολέ-
μαρχος Ἀρσινοεύς, Λάμιος Ἀμβρακιώτης, Νικόμαχος 10
Ἀκαρνὰν τῶν ἐκ Θουρίου πεφευγότων κατοικούντων
δ' ἐν Ἀμβρακίᾳ, Θεόδοτος Φεραῖος, φυγὰς ἐκ Θετ-
ταλίας, κατοικῶν δ' ἐν Στράτῳ, παρὰ δὲ τῶν Ἀχαιῶν 11
Ξενοφῶν Αἰγιεύς, παρὰ δὲ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου
μόνος Ἀλέξανδρος, παρὰ δὲ τοῦ δήμου τῶν Ἀθη-
ναίων οἱ περὶ Κηφισόδωρον.

Οὗτοι δὲ παρεγενήθησαν εἰς τὴν Ῥώμην πρὸ 11 (17,11)
977. τοῦ τὴν σύγκλητον διαλαβεῖν ὑπὲρ τῶν εἰς τοῦτον
τὸν ἐνιαυτὸν καθεσταμένων ὑπάτων, πότερον ἀμ-
φοτέρους εἰς τὴν Γαλατίαν ἢ τὸν ἕτερον αὐτῶν
δεήσει πέμπειν ἐπὶ Φίλιππον. πεπεισμένων δὲ τῶν 2

25. 26 πρὸ;οῦ F(S), corr. *Ur* 181b

*τοῦ Τίτου φίλων μένειν τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους
κατὰ τὴν Ἰταλίαν διὰ τὸν ἀπὸ τῶν Κελτῶν φόβον,
εἰσελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον πάντες κατηγόρουν
3 ἀποτόμως τοῦ Φιλίππου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα παρα-
πλήσια τοῖς καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα πρότερον
4 εἰρημένοις ἦν· τοῦτο δ' ἐπιμελῶς ἐντίκτειν ἐπει-
ρῶντο τῇ συγκλήτῳ πάντες, διότι τῆς Χαλκίδος καὶ
τοῦ Κορίνθου καὶ τῆς Δημητριάδος ὑπὸ τῷ Μακε-
δόνι ταττομένων οὐχ οἷόν τε τοὺς Ἕλληνας ἔννοιαν
5 λαβεῖν ἐλευθερίας. ὃ γὰρ αὐτὸς Φίλιππος εἶπε,
τοῦτο καὶ λίαν ἀληθὲς ἔφασαν ὑπάρχειν· ὃς ἔφη
τοὺς προειρημένους τόπους εἶναι πέδας Ἑλληνικάς,
6 ὀρθῶς ἀποφαινόμενος. οὔτε γὰρ Πελοποννησίους
ἀναπνεῦσαι δυνατὸν ἐν Κορίνθῳ βασιλικῆς φρουρᾶς
ἐγκαθημένης, οὔτε Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φω-
κέας θαρρῆσαι Φιλίππου Χαλκίδα κατέχοντος καὶ
7 τὴν ἄλλην Εὔβοιαν, οὐδὲ μὴν Θετταλοὺς οὐδὲ Μά-
γνητας δυνατὸν ἐπαύρασθαι τῆς ἐλευθερίας οὐδέ-
ποτε, Δημητριάδα Φιλίππου κατέχοντος καὶ Μακε-
8 δόνων. διὸ καὶ τὸ παραχωρεῖν τῶν ἄλλων τόπων
τὸν Φίλιππον φαντασίαν εἶναι χάριν τοῦ τὸν παρόντα* 860.
*καιρὸν ἐκφυγεῖν· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ βουληθῇ, ῥᾳδίως
πάλιν ὑφ' αὑτὸν ποιήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἐὰν
9 κρατῇ τῶν προειρημένων τόπων. διόπερ ἠξίουν τὴν
σύγκλητον ἢ τούτων τῶν πόλεων ἀναγκάσαι τὸν
Φίλιππον ἐκχωρεῖν ἢ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων
10 καὶ πολεμεῖν ἐρρωμένως πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ ἠνύ-
σθαι τὰ μέγιστα τοῦ πολέμου, τῶν τε Μακεδόνων*

---

10 ὁ FS, corr. *Rei* 606 εἶτε FD Reg. F Reg. G Vesont., corr. Vesont. man. prim. 18 ἐναύσασθαι FS, ἐπαυρέσθαι Cobetus Mnemos. 1881, 272, corr. *Hu* Fleckeis. annal. 1887, 764 s.

προηττημένων δὶς ἤδη καὶ κατὰ γῆν πλείστων αὐτοῖς
978. χορηγιῶν ἐκδεδαπανημένων. ταῦτα δ' εἰπόντες παρε- 11
κάλουν μήτε τοὺς Ἕλληνας ψεῦσαι τῶν περὶ τῆς
ἐλευθερίας ἐλπίδων μήθ' ἑαυτοὺς ἀποστερῆσαι τῆς
καλλίστης ἐπιγραφῆς. οἱ μὲν οὖν παρὰ τῶν Ἑλλή- 12
νων πρέσβεις ταῦτα καὶ τούτοις παραπλήσια διελέ-
χθησαν, οἱ δὲ παρὰ τοῦ Φιλίππου παρεσκευάσαντο
μὲν ὡς ἐπὶ πλεῖον ποιησόμενοι τοὺς λόγους, ἐν
ἀρχαῖς δ' εὐθέως ἐκωλύθησαν· ἐρωτηθέντες γὰρ εἰ 13
παραχωροῦσι Χαλκίδος καὶ Κορίνθου καὶ Δημητρι-
άδος, ἀπεῖπαν μηδεμίαν ἔχειν περὶ τούτων ἐντολήν.

Οὗτοι μὲν οὖν ἐπιτμηθέντες οὕτως κατέπαυσαν 14
τὸν λόγον. ἡ δὲ σύγκλητος τοὺς μὲν ὑπάτους ἀμ- 12
φοτέρους εἰς Γαλατίαν ἐξαπέστειλε, καθάπερ ἐπάνω (17,12)
προεῖπα, τὸν δὲ πρὸς τὸν Φίλιππον πόλεμον ἐψη-
φίσατο κατάμονον εἶναι, δοῦσα τῷ Τίτῳ τὴν ἐπι-
τροπὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν. ταχὺ δὲ τούτων εἰς 2
τὴν Ἑλλάδα διασαφηθέντων ἐγεγόνει τῷ Τίτῳ πάντα
κατὰ νοῦν, ἐπὶ βραχὺ μὲν καὶ ταὐτομάτου συνεργή-
σαντος, τὸ δὲ πολὺ διὰ τῆς αὐτοῦ προνοίας ἁπάν-
των κεχειρισμένων. πάνυ γὰρ ἀγχίνους, εἰ καί τις 3
ἕτερος Ῥωμαίων, [καὶ] ὁ προειρημένος ἀνὴρ γέγο-
νεν· οὕτως γὰρ εὐστόχως ἐχείριζε καὶ νουνεχῶς οὐ 4
μόνον τὰς κοινὰς ἐπιβολάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κατ' ἰδίαν
ἐντεύξεις, ὥσθ' ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. καίτοι 5
γε [καὶ] νέος ἦν κομιδῇ· πλείω γὰρ τῶν τριάκοντ'

---

12 ἐπιτιμηθέντες FS, corr. Herwerdenus Mnemos. 1874, 74 18. 19 **inc. P:** Ὅτι ὁ τίτος στρατηγὸς ἦν τῶν ῥωμαίων· τούτω δε ἐγεγόνει πάντα κατανοῦν cet.; **inc. Suid. s. v.** ***Τίτος*:** Τίτος στρατηγὸς Ῥωμαίων. τούτῳ δὲ ἐγεγόνει πάντα κατὰ νοῦν cet. 22 καὶ om. P Suid. (v. ad 26), del. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 685 26 γε P Suid., γε καὶ F,

ἐτῶν οὐκ εἶχε· καὶ πρῶτος εἰς τὴν Ἑλλάδα διαβεβήκει μετὰ στρατοπέδων. —

13 Ἔμοιγε πολλάκις μὲν καὶ ἐπὶ πολλοῖς θαυμάζειν
(17,13) ἐπέρχεται τῶν ἀνθρωπείων ἁμαρτημάτων, μάλιστα 861.
2 δ' ἐπὶ τῷ κατὰ τοὺς προδότας. διὸ καὶ βούλομαι
τὰ πρέποντα τοῖς καιροῖς διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν.
979. 3 καίτοι γ' οὐκ ἀγνοῶ διότι δυσθεώρητον ὁ τόπος
ἔχει τι καὶ δυσπαράγραφον· τίνα γὰρ ὡς ἀληθῶς
4 προδότην δεῖ νομίζειν, οὐ ῥᾴδιον ἀποφήνασθαι. δῆ-
λον γὰρ ὡς οὔτε τοὺς ἐξ ἀκεραίου συντιθεμένους
τῶν ἀνδρῶν πρός τινας βασιλεῖς ἢ δυνάστας κοι-
5 νωνίαν πραγμάτων εὐθέως προδότας νομιστέον, οὔτε
τοὺς κατὰ (τὰς) περιστάσεις μετατιθέντας τὰς αὑτῶν
πατρίδας ἀπό τινων ὑποκειμένων πρὸς ἑτέρας φιλίας
6 καὶ συμμαχίας, οὐδὲ τούτους. πολλοῦ γε δεῖν· ἐπεί-
τοι γε πολλάκις οἱ τοιοῦτοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν
7 γεγόνασιν αἴτιοι ταῖς ἰδίαις πατρίσιν. ἵνα δὲ μὴ
πόρρωθεν τὰ παραδείγματα φέρωμεν, ἐξ αὐτῶν τῶν
ἐνεστώτων ῥᾳδίως ἔσται τὸ λεγόμενον κατανοεῖν.
8 εἰ γὰρ μὴ σὺν καιρῷ τότε μετέρριψε τοὺς Ἀχαιοὺς
Ἀρίσταινος ἀπὸ τῆς Φιλίππου συμμαχίας πρὸς τὴν
9 Ῥωμαίων, φανερῶς ἄρδην ἀπολώλει τὸ ἔθνος. νῦν
δὲ χωρὶς τῆς παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀσφαλείας
ἑκάστοις περιγενομένης, αὐξήσεως τῶν Ἀχαιῶν ὁμο-

καὶ S 1 *διαβεβήκει* PFS, *διέβη* Suid., *διεβεβήκει Di*, sed v. Eberhardum observ. Polyb. partic. p. 29 2 **des. P Suid. F fol. 271v med.** 3 **P 89, 25** *Va*: *Ὅτι φησὶν ὁ πολύβιος περι προδοτῶν· ἐμοὶ ἔστε πολλάκις* cet.
7. 8 **inc. Suid. s. v.** ***προδότας***: *δυσθεώρητόν τι ὁ τόπος* cet. 12. 13 **inc. Suid. s. v.** ***ἐξ ἀκεραίου***: *οὔτε τοὺς* cet.
17 *πατρίσιν*: **des. Suid. s. v.** ***ἐξ ἀκεραίου*** (sed add.: *καὶ τὰ παραδείγματα ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων καιρῶν*) et **s. v.** ***προδότας***, sed v. ad p. 379, 6 24 *καὶ αὐξήσεως*

λογουμένως ὁ προειρημένος ἀνὴρ κἀκεῖνο τὸ δια-
βούλιον αἴτιος ἐδόκει γεγονέναι· διὸ καὶ πάντες 10
αὐτὸν οὐχ ὡς προδότην, ἀλλ' ὡς εὐεργέτην καὶ σω-
τῆρα τῆς χώρας ἐτίμων. ὁ δ' αὐτὸς ἂν εἴη λόγος 11
καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι κατὰ τὰς τῶν καιρῶν
περιστάσεις τὰ παραπλήσια τούτοις πολιτεύονται
καὶ πράττουσιν.

Ἧι καὶ Δημοσθένην κατὰ πολλά τις ἂν ἐπαι- 14
νέσας ἐν τούτῳ μέμψαιτο, διότι πικρότατον ὄνειδος (17,14)
τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἑλλήνων εἰκῇ καὶ ἀκρίτως
προσέρριψε, φήσας ἐν μὲν Ἀρκαδίᾳ τοὺς περὶ Κερ- 2
980. *κιδᾶν καὶ Ἱερώνυμον καὶ Εὐκαμπίδαν προδότας γε-*
νέσθαι τῆς Ἑλλάδος, ὅτι Φιλίππῳ συνεμάχουν, ἐν 3
δὲ Μεσσήνῃ τοὺς Φιλιάδου παῖδας Νέωνα καὶ
Θρασύλοχον, ἐν Ἄργει δὲ τοὺς περὶ Μύρτιν καὶ
Τελέδαμον καὶ Μνασέαν, παραπλησίως ἐν Θετταλίᾳ 4
μὲν τοὺς περὶ Δάοχον καὶ Κινέαν, παρὰ δὲ Βοιω-
τοῖς τοὺς περὶ Θεογείτονα καὶ Τιμόλαν· σὺν δὲ 5
τούτοις καὶ πλείους ἑτέρους ἐξηρίθμηται, κατὰ πόλιν **862.**
ὀνομάζων, καίτοι γε πάντων μὲν τῶν προειρημένων
ἀνδρῶν πολὺν ἐχόντων λόγον καὶ φαινόμενον ὑπὲρ
τῶν καθ' αὑτοὺς δικαίων, πλεῖστον δὲ τῶν ἐξ Ἀρ-
καδίας καὶ Μεσσήνης. οὗτοι γὰρ ἐπισπασάμενοι 6
Φίλιππον εἰς Πελοπόννησον καὶ ταπεινώσαντες
Λακεδαιμονίους πρῶτον μὲν ἐποίησαν ἀναπνεῦσαι
καὶ λαβεῖν ἐλευθερίας ἔννοιαν πάντας τοὺς τὴν
Πελοπόννησον κατοικοῦντας, ἔπειτα δὲ τὴν χώραν 7
ἀνακομισάμενοι καὶ τὰς πόλεις, ἃς παρῄρηντο Λακε-
δαιμόνιοι κατὰ τὴν εὐκαιρίαν Μεσσηνίων, Μεγαλο-

Rei 751 probante *Sch*, sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 679 s. 8 Dem. de coron. 295

πολιτῶν, Τεγεατῶν, Ἀργείων, ηὔξησαν τὰς ἑαυτῶν
8 πατρίδας ὁμολογουμένως· ἀνθ' ὧν οὐ πολεμεῖν
ὤφειλον Φιλίππῳ καὶ Μακεδόσιν, ἀλλὰ πάντα κατὰ
δύναμιν ἐνεργεῖν ὅσα πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν ἀνῆκεν.
9 εἰ μὲν οὖν ταῦτ' ἔπραττον ἢ φρουρὰν παρὰ Φιλίππου
δεχόμενοι ταῖς πατρίσιν ἢ καταλύοντες τοὺς νόμους
ἀφῃροῦντο τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν τῶν πολι-
τῶν χάριν τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἢ δυναστείας, ἄξιοι
10 τῆς προσηγορίας ἦσαν ταύτης· εἰ δὲ τηροῦντες τὰ
πρὸς τὰς πατρίδας δίκαια κρίσει πραγμάτων διεφέ-
ροντο, νομίζοντες οὐ ταὐτὸ συμφέρον Ἀθηναίοις
εἶναι καὶ ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν, οὐ δήπου διὰ τοῦτο
καλεῖσθαι προδότας ἐχρῆν αὐτοὺς ὑπὸ Δημοσθέ-
11 νους. ὁ δὲ πάντα μετρῶν πρὸς τὸ τῆς ἰδίας πατρί-
δος συμφέρον, καὶ πάντας ἡγούμενος δεῖν τοὺς
Ἕλληνας ἀποβλέπειν πρὸς Ἀθηναίους, εἰ δὲ μή,
προδότας ἀποκαλῶν, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ καὶ πολὺ
12 παραπαίειν τῆς ἀληθείας [ὃ πεποίηκε Δημοσθένης],
981. ἄλλως τε δὴ καὶ τῶν συμβάντων τότε τοῖς Ἕλλησιν
οὐ Δημοσθένει μεμαρτυρηκότων ὅτι καλῶς πρου-
νοήθη τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' Εὐκαμπίδᾳ καὶ Ἱερω-
13 νύμῳ καὶ Κερκιδᾷ καὶ τοῖς Φιλιάδου παισίν. Ἀθη-
ναίοις μὲν γὰρ τῆς πρὸς Φίλιππον ἀντιπαραγωγῆς
τὸ τέλος ἀπέβη τὸ πεῖραν λαβεῖν τῶν μεγίστων
συμπτωμάτων πταίσασι τῇ μάχῃ τῇ περὶ Χαιρώ-
14 νειαν· εἰ δὲ μὴ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως μεγαλοψυχίαν
καὶ φιλοδοξίαν, καὶ πορρωτέρω τὰ τῆς ἀτυχίας ἂν
αὐτοῖς προύβη διὰ τὴν Δημοσθένους πολιτείαν. 863.
15 διὰ δὲ τοὺς προειρημένους ἄνδρας κοινῇ μὲν Ἀρ-
κάσι καὶ Μεσσηνίοις ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀσφάλεια
καὶ ῥᾳστώνη παρεσκευάσθη, κατ' ἰδίαν δὲ ταῖς

αὐτῶν πατρίσι πολλὰ καὶ λυσιτελῆ συνεξηκολού-
θησε.

Τίσιν οὖν εἰκότως ἂν ἐπιφέροι τις τὴν ὀνομα- 15 (17, 1
σίαν ταύτην, ἔστι μὲν δυσπαράγραφον· μάλιστα δ' 2
ἂν προστρέχοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τοιού-
τους φέρων, ὅσοι τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὰς δλοσχερεῖς
περιστάσεις ἢ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας καὶ λυσιτελείας
χάριν ἢ τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπολιτευομένους διαφορᾶς
ἐγχειρίζουσι τοῖς ἐχθροῖς τὰς πόλεις, ἢ καὶ νὴ Δία 3
πάλιν ὅσοι φρουρὰν εἰσδεχόμενοι καὶ συγχρώμενοι
ταῖς ἔξωθεν ἐπικουρίαις πρὸς τὰς ἰδίας ὁρμὰς καὶ
προθέσεις ὑποβάλλουσι τὰς πατρίδας ὑπὸ τὴν τῶν
πλεῖον δυναμένων ἐξουσίαν. τοὺς τοιούτους ὑπὸ 4
τὸ τῆς προδοσίας ὄνομα μετρίως ἄν τις ὑποτάττοι
πάντας. οἷς λυσιτελὲς μὲν ἀληθῶς ἢ καλὸν οὐδὲν 5
οὐδέποτε συνεξηκολούθησε, τὰ δ' ἐναντία πᾶσιν
ὁμολογουμένως. ἧ καὶ θαυμάζειν ἔστι πρὸς τὸν ἐξ 6
ἀρχῆς λόγον, πρὸς τί ποτε βλέποντες ἢ τίσι χρώ-
μενοι διαλογισμοῖς ὁρμῶσι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀτυ-
982. *χίαν. οὔτε γὰρ ἔλαθε πώποτε προδοὺς οὐδεὶς πόλιν* 7
ἢ στρατόπεδον ἢ φρούριον, ἀλλὰ κἂν παρ' αὐτὸν
τὸν τῆς πράξεως καιρὸν ἀγνοηθῇ τις, ὅ γ' ἐπιγινό-
μενος χρόνος ἐποίησε φανεροὺς ἅπαντας· οὐδὲ μὴν 8
γνωσθεὶς οὐδεὶς οὐδέποτε μακάριον ἔσχε βίον, ἀλλ'
ὡς μὲν ἐπίπαν ὑπ' αὐτῶν τούτων οἷς χαρίζονται
τυγχάνουσι τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας. χρῶνται μὲν 9
γὰρ τοῖς προδόταις οἱ στρατηγοὶ καὶ δυνάσται πολ-
λάκις διὰ τὸ συμφέρον· ὅταν γε μὴν ἀποχρήσωνται,

---

6 **Suid.** s. v. *προδότας* post *ταῖς πατρίσιν* (v. ad p. 376, 17) pergit *ἀλλ' ὅσοι τῶν ἀνδρῶν* cet. 17 *ὁμολογουμένως*: **des. Suid.**

χρῶνται λοιπὸν ὡς προδόταις, κατὰ τὸν Δημοσθέ-
10 νην, μάλ' εἰκότως ἡγούμενοι τὸν ἐγχειρίσαντα τοῖς
ἐχθροῖς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἐξ ἀρχῆς φίλους μη-
δέποτ' ἂν εὔνουν σφίσι γενέσθαι μηδὲ διαφυλάξαι
11 τὴν πρὸς αὐτοὺς πίστιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐὰν καὶ τὰς
τούτων διαφύγωσι χεῖρας, τάς γε δὴ τῶν παρα-
12 σπονδηθέντων οὐ ῥᾳδίως ἐκφυγγάνουσιν. ἐὰν δέ
ποτε καὶ τὰς ἀμφοτέρων τούτων ἐπιβουλὰς διολί- 864.
σθωσιν, ἥ γε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις φήμη
τιμωρὸς αὐτοῖς ἕπεται παρ' ὅλον τὸν βίον, πολλοὺς
μὲν φόβους ψευδεῖς, πολλοὺς δ' ἀληθεῖς παριστά-
νουσα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, πᾶσι δὲ συν-
εργοῦσα καὶ συνυποδεικνύουσα τοῖς κακόν τι κατ'
13 ἐκείνων βουλευομένοις, τὸ δὲ τελευταῖον οὐδὲ κατὰ
τοὺς ὕπνους ἐῶσα λήθην αὐτοὺς ἔχειν τῶν ἡμαρτη-
μένων, ἀλλ' ὀνειρώττειν ἀναγκάζουσα πᾶν γένος
ἐπιβουλῆς καὶ περιπετείας, ἅτε συνειδότας ἑαυτοῖς
τὴν ὑπάρχουσαν ἐκ πάντων ἀλλοτριότητα πρὸς σφᾶς
14 καὶ τὸ κοινὸν μῖσος. ἀλλ' ὅμως τούτων οὕτως ἐχόν-
των οὐδεὶς οὐδέποτε δεηθεὶς ἠπόρησε προδότου πλὴν
15 τελέως ὀλίγων τινῶν. ἐξ ὧν εἰκότως εἴποι τις ἂν
ὅτι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, δοκοῦν πανουργότατον
εἶναι τῶν ζῴων, πολὺν ἔχει λόγον τοῦ φαυλότατον
16 ὑπάρχειν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῷα, ταῖς τοῦ σώματος
ἐπιθυμίαις αὐταῖς δουλεύοντα, διὰ μόνας ταύτας
σφάλλεται· τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος, καίπερ δε-
983. δοξοποιημένον, οὐχ ἧττον διὰ τὴν ἀλογιστίαν ἢ διὰ

---

1 Dem. de coron. 47   22 **inc. F fol. 271ᵛ med.:** *τὸ τῶν* cet. **et Suid. s. v.** *ἄνθρωπος*   24 **inc. Suid. s. v.** ***δεδοξοποιημένον*:** *τὰ μὲν γὰρ* cet.

τὴν φύσιν ἁμαρτάνει. και ταυτα μὲν ἡμιν ἐπὶ τοσ- 17
οῦτον εἰρήσθω. —

Ὅτι ὁ *βασιλεὺς Ἄτταλος ἐτιμᾶτο μὲν καὶ πρό-* 16
τερον ὑπὸ τῆς τῶν Σικυωνίων πόλεως διαφερόντως, (17,16)
ἐξ οὗ τὴν ἱερὰν χώραν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐλυτρώσατο
χρημάτων αὐτοῖς οὐκ ὀλίγων, ἀνθ' ὧν καὶ τὸν 2
κολοσσὸν αὐτοῦ τὸν δεκάπηχυν ἔστησαν παρὰ τὸν
Ἀπόλλωνα τὸν κατὰ τὴν ἀγοράν. τότε δὲ πάλιν 3
αὐτοῦ δέκα τάλαντα δόντος καὶ μυρίους μεδίμνους
πυρῶν, πολλαπλασίως ἐπιταθέντες ταῖς εὐνοίαις
εἰκόνα τε χρυσῆν ἐψηφίσαντο καὶ θυσίαν αὐτῷ συν-
τελεῖν κατ' ἔτος ἐνομοθέτησαν. Ἄτταλος μὲν οὖν 4
τυχὼν τῶν τιμῶν τούτων ἀπῆρεν εἰς Κεγχρεάς. —

Ὅτι *Νάβις ὁ τύραννος ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς τῶν* 17
Ἀργείων πόλεως Τιμοκράτην τὸν Πελληνέα διὰ τὸ (17,17)
μάλιστα τούτῳ πιστεύειν καὶ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐπι-
φανεστάτας πράξεις, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην,
καὶ μετά τινας ἡμέρας ἐξέπεμψε τὴν γυναῖκα, δοὺς 2
ἐντολὰς παραγενομένην εἰς Ἄργος περὶ πόρον γί- **865.**
νεσθαι χρημάτων. ἡ δ' ἀφικομένη πολὺ κατὰ τὴν 3
ὠμότητα Νάβιν ὑπερέθετο· ἀνακαλεσαμένη γὰρ τῶν 4
γυναικῶν τινὰς μὲν κατ' ἰδίαν, τινὰς δὲ κατὰ
συγγένειαν, πᾶν γένος αἰκίας καὶ βίας προσέφερε,
μέχρι σχεδὸν ἁπασῶν οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν 5
ἀφείλετο κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν πο-
λυτελέστατον. —

Ὁ δὲ Ἄτταλος *περιβαλλόμενος πλείω λόγον, ὑπ-* 6 887,4

---

1 *ἁμαρτάνει* **des. F fol. 271ᵛ extr., Suid. utroque loco 2 des. P 97, 13** *Va* **3 P 97, 14** *Va* **13 des. P 97, 22** *Va* **14 P 97, 23** *Va* **26 des. P 98, 2** *Va*
27 — p. 382, 2 **Suid. s. v.** ***περιβαλλόμενος***

εμίμνησκεν αὐτοὺς τῆς ἀνέκαθεν τῶν προγόνων
ἀρετῆς. —
18 (1) Ὁ δὲ Τίτος οὐ δυνάμενος ἐπιγνῶναι τοὺς πολε- 865,8
μίους ᾗ στρατοπεδεύουσι, τοῦτο δὲ σαφῶς εἰδὼς ὅτι
πάρεισιν εἰς Θετταλίαν, προσέταξε κόπτειν χάρακα
πᾶσιν ἕνεκα τοῦ παρακομίζειν μεθ' αὑτῶν πρὸς τὰς
2 ἐκ τοῦ καιροῦ χρείας. τοῦτο δὲ κατὰ μὲν τὴν Ἑλλη-
νικὴν ἀγωγὴν ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ, κατὰ δὲ τὴν
984. 3 τῶν Ῥωμαίων εὔκοπον. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μόλις
αὑτῶν κρατοῦσι τῶν σαρισῶν ἐν ταῖς πορείαις καὶ
4 μόλις ὑπομένουσι τὸν ἀπὸ τούτων κόπον, Ῥωμαῖοι
δὲ τοὺς μὲν θυρεοὺς τοῖς ὀχεῦσι τοῖς σκυτίνοις ἐκ
τῶν ὤμων ἐξηρτηκότες, ταῖς δὲ χερσὶν αὐτοὺς τοὺς
γαίσους φέροντες, ἐπιδέχονται τὴν παρακομιδὴν τοῦ
5 χάρακος. ἅμα δὲ καὶ μεγάλην εἶναι συμβαίνει τὴν
6 διαφορὰν τούτων· οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες τοῦτον
ἡγοῦνται χάρακα βέλτιστον, ὃς ἂν ἔχῃ πλείστας ἐκ-
7 φύσεις καὶ μεγίστας πέριξ τοῦ πρέμνου, παρὰ δὲ
Ῥωμαίοις δύο κεραίας ἢ τρεῖς ἔχουσιν οἱ χάρακες,
ὁ δὲ πλείστας τέτταρας· καὶ ταύτας *** ἔχοντες λαμ-
8 βάνονται *** οὐκ ἐναλλάξ. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει
τήν τε κομιδὴν εὐχερῆ γίνεσθαι τελέως — ὁ γὰρ εἷς
ἀνὴρ φέρει τρεῖς καὶ τέτταρας συνθεὶς ἐπ' ἀλλή-
9 λους — τήν τε χρείαν ἀσφαλῆ διαφερόντως. ὁ μὲν
(γὰρ) τῶν Ἑλλήνων ὅταν τεθῇ πρὸ τῆς παρεμβολῆς,
10 πρῶτον μέν ἐστιν εὐδιάσπαστος· ὅταν γὰρ τὸ μὲν
κρατοῦν καὶ πιεζούμενον ὑπὸ τῆς γῆς ἓν ὑπάρχῃ

---

3 **F fol. 271ᵛ extr.** 16 οἱ Ἕλληνες τοῦτον — 18 πρέμνου **Suid. s. v.** πρέμνον οἱ Ἕλληνες τοῦτον — 19 οἱ χάρακες **idem s. v.** χάραξ 20 ταύτας (τὰς ἐκφύσεις) ἔχοντες λαμβάνονται (κατὰ κορυφὰς) οὐκ ἐνάλλαξ *BW*, de verborum collocatione v. *BW* II 67 s. 27 πιεζούμενον F, πιεζόμενον S[s]

μόνον, αἱ δ' ἀποφύσεις ἐκ τούτου πολλαὶ καὶ με- 866.
γάλαι, κἄπειτα δύο παραστάντες ἢ τρεῖς ἐκ τῶν
ἀποφύσεων ἐπισπάσωνται τὸν αὐτὸν χάρακα, ῥᾳδίως
ἐκσπᾶται. τούτου δὲ συμβάντος εὐθέως πύλη γί- 11
νεται διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὰ παρακείμενα λέλυται,
τῷ βραχείας τὰς εἰς ἀλλήλους ἐμπλοκὰς καὶ τὰς
ἐπαλλάξεις γίνεσθαι τοῦ τοιούτου χάρακος. παρὰ 12
δὲ Ῥωμαίοις συμβαίνει τοὐναντίον. τιθέασι γὰρ
εὐθέως ἐμπλέκοντες εἰς ἀλλήλους οὕτως ὥστε μήτε
τὰς κεραίας εὐχερῶς ἐπιγνῶναι, ποίας εἰσὶν ἐκφύ-
σεως τῶν ἐν τῇ γῇ κατωρυγμένων, μήτε τὰς ἐκφύ-
985. σεις, ποίων κεραιῶν. λοιπὸν οὔτ' ἐπιλαβέσθαι παρεί- 13
ραντα τὴν χεῖρα δυνατόν, ἅτε πυκνῶν οὐσῶν καὶ
προσπιπτουσῶν αὐταῖς, ἔτι δὲ φιλοπόνως ἀπωξυμ-
μένων τῶν κεραιῶν, οὔτ' ἐπιλαβόμενον ἐκσπάσαι 14
ῥᾴδιον διὰ τὸ πρῶτον μὲν πάσας τὰς προσβολὰς
σχεδὸν αὐτοκράτορα τὴν ἐκ τῆς γῆς δύναμιν ἔχειν,
δεύτερον δὲ τῷ τὸν μίαν ἐπισπώμενον κεραίαν 15
πολλοὺς ἀναγκάζεσθαι πειθομένους ἅμα βαστάζειν
διὰ τὴν εἰς ἀλλήλους ἐμπλοκήν· δύο δὲ καὶ τρεῖς
ἐπιλαβέσθαι ταὐτοῦ χάρακος οὐδ' ὅλως εἰκός. ἐὰν 16
δέ ποτε καὶ κατακρατήσας ἐκσπάσῃ τις ἕνα καὶ δεύ-
τερον, ἀνεπιγνώστως γίνεται τὸ διάστημα. διὸ καὶ 17
μεγάλης (οὔσης) διαφορᾶς τῷ καὶ τὴν εὕρεσιν ἑτοί-
μην εἶναι τοῦ τοιούτου χάρακος καὶ τὴν κομιδὴν
εὐχερῆ καὶ τὴν χρείαν ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον, φανε- 18
ρὸν ὡς εἰ καί τι τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἔργων ἄξιον
ζήλου καὶ μιμήσεως ὑπάρχει παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ
τοῦτο, κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην.

---

vulgo, v. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 119 et XI 24, 7. 33, 3. XVIII 21, 8. 24, 4. 25, 4. 26, 3. 30, 4 19 πυθομένας FS, corr. *Sch*

19 (2) *Πλὴν ὅ γε Τίτος ἑτοιμασάμενος ταῦτα πρὸς τὰς
ἐκ τοῦ καιροῦ χρείας, προῆγε παντὶ τῷ στρατεύματι
βάδην, ἀποσχὼν δὲ περὶ πεντήκοντα στάδια τῆς τῶν*
2 *Φεραίων πόλεως αὐτοῦ παρενέβαλε. κατὰ δὲ τὴν
ἐπιοῦσαν ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν ἐξέπεμπε τοὺς κατοπτεύ-
σοντας καὶ διερευνησομένους, εἴ τινα δυνηθεῖεν λα-
βεῖν ἀφορμὴν εἰς τὸ γνῶναι ποῦ ποτ' εἰσὶ καὶ τί*
3 *πράττουσιν οἱ πολέμιοι. Φίλιππος δὲ [καὶ] κατὰ
τὸν αὐτὸν καιρὸν πυνθανόμενος τοὺς Ῥωμαίους
στρατοπεδεύειν περὶ τὰς Θήβας, ἐξάρας ἀπὸ τῆς
Λαρίσης παντὶ τῷ στρατεύματι προῆγε, ποιούμενος* 867.
4 *τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὰς Φεράς. ἀποσχὼν δὲ περὶ
τριάκοντα στάδια, τότε μὲν αὐτοῦ καταστρατοπεδεύ-
σας ἐν ὥρᾳ παρήγγειλε πᾶσι γίνεσθαι περὶ τὴν τοῦ*
5 *σώματος θεραπείαν, ὑπὸ δὲ τὴν ἑωθινὴν ἐξεγείρας*
986. *τὴν δύναμιν τοὺς μὲν εἰθισμένους προπορεύεσθαι
τῆς δυνάμεως προεξαπέστειλε, συντάξας ὑπερβάλλειν
τὰς ὑπὲρ τὰς Φερὰς ἀκρολοφίας, αὐτὸς δὲ τῆς ἡμέ-
ρας διαφαινούσης ἐκίνει τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος.*
6 *παρ' ὀλίγον μὲν οὖν ἦλθον ἀμφοτέρων οἱ προεξαπε-
σταλμένοι τοῦ συμπεσεῖν ἀλλήλοις περὶ τὰς ὑπερβο-*
7 *λάς· προϊδόμενοι γὰρ σφᾶς αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ὄρφνην
ἐκ πάνυ βραχέος διαστήματος ἐπέστησαν, καὶ ταχέως
ἔπεμπον, ἀποδηλοῦντες ἀμφότεροι τοῖς ἡγεμόσι τὸ*
8 *γεγονὸς καὶ πυνθανόμενοι τί δέον εἴη ποιεῖν.* * * *
ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων στρατοπεδειῶν κἀκείνους ἀνα-
9 *καλεῖσθαι. τῇ δ' ἐπαύριον ἐξέπεμψαν ἀμφότεροι
κατασκοπῆς ἕνεκα τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων περὶ
τριακοσίους ἑκατέρων, ἐν οἷς ὁ Τίτος καὶ τῶν Αἰτω-*

---

25 * * *] *οἱ δὲ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ* (immo *ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν*) *μένειν ἔκριναν* add. *Rei* 609 coll. Liv. XXXIII 6, 6

λῶν δύ' οὐλαμοὺς ἐξαπέστειλε διὰ τὴν ἐμπειρίαν
τῶν τόπων· οἳ καὶ συμμίξαντες ἀλλήλοις ἐπὶ τάδε 10
τῶν Φερῶν ὡς πρὸς Λάρισαν συνέβαλλον ἐκθύμως.
τῶν δὲ περὶ τὸν Εὐπόλεμον τὸν Αἰτωλὸν εὐρώστως 11
κινδυνευόντων καὶ συνεκκαλουμένων τοὺς Ἰταλικοὺς
πρὸς τὴν χρείαν, θλίβεσθαι συνέβαινε τοὺς Μακε-
δόνας. καὶ τότε μὲν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀκροβολι- 12
σάμενοι διεχωρίσθησαν εἰς τὰς αὑτῶν παρεμβολάς·
κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἀμφότεροι δυσαρεστούμενοι 20
τοῖς περὶ τὰς Φερὰς τόποις διὰ τὸ καταφύτους (3)
εἶναι καὶ πλήρεις αἱμασιῶν καὶ κηπίων ἀνέζευξαν.
ὁ μὲν οὖν Φίλιππος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὴν 2
Σκοτοῦσσαν, σπεύδων ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ἐφο-
διάσασθαι, μετὰ δὲ ταῦτα γενόμενος εὐτρεπὴς λα-
βεῖν τόπους ἁρμόζοντας ταῖς αὑτοῦ δυνάμεσιν· ὁ δὲ 3
Τίτος ὑποπτεύσας τὸ μέλλον ἐκίνει τὴν δύναμιν
ἅμα τῷ Φιλίππῳ, σπεύδων προκαταφθεῖραι τὸν ἐν
987. τῇ Σκοτουσσαίᾳ σῖτον. τῆς δ' ἑκατέρων πορείας 4 868.
μεταξὺ κειμένων ὄχθων ὑψηλῶν, οὔθ' οἱ Ῥωμαῖοι
συνεώρων τοὺς Μακεδόνας, ποῖ ποιοῦνται τὴν πο-
ρείαν, οὔθ' οἱ Μακεδόνες τοὺς Ῥωμαίους. ταύτην 5
μὲν (οὖν) τὴν ἡμέραν ἑκάτεροι διανύσαντες, ὁ μὲν
Τίτος ἐπὶ τὴν προσαγορευομένην Ἐρέτριαν τῆς
(Φθιώτιδος χώρας), ὁ δὲ Φίλιππος ἐπὶ τὸν Ὀγχη-
στὸν ποταμόν, αὐτοῦ κατέζευξαν, ἀγνοοῦντες ἀμ-
φότεροι τὰς ἀλλήλων παρεμβολάς τῇ δ' ὑστεραίᾳ 6
προελθόντες ἐστρατοπέδευσαν, Φίλιππος μὲν ἐπὶ τὸ
Μελάμβιον προσαγορευόμενον τῆς Σκοτουσσαίας,

---

3 *συνέβαλλον* FS, *συνέβαλον Be Di*, sed v. *Hu Erzähl. Zeitf.* XXI 16 13 *σκοτοῦσαν* F, alterum *σ* superscr. F[1], v. ad X 42, 3

Τίτος δὲ περὶ τὸ Θετίδειον τῆς Φαρσαλίας, ἀκμὴν
7 *ἀγνοοῦντες ἀλλήλους. ἐπιγενομένου δ' ὄμβρου καὶ βροντῶν ἐξαισίων, πάντα συνέβη τὸν ἀέρα τὸν ἐκ τῶν νεφῶν κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν πεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ὥστε διὰ τὸν ἐφεστῶτα ζόφον μηδὲ τοὺς ἐν ποσὶ δύνασθαι βλέπειν.*
8 *οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε Φίλιππος κατανύσαι σπεύδων ἐπὶ τὸ προκείμενον, ἀναζεύξας προῆγε μετὰ πάσης τῆς*
9 *στρατιᾶς. δυσχρηστούμενος δὲ κατὰ τὴν πορείαν διὰ τὴν ὁμίχλην, βραχὺν τόπον διανύσας τὴν μὲν δύναμιν εἰς χάρακα παρενέβαλε, τὴν δ' ἐφεδρείαν ἀπέστειλε, συντάξας ἐπὶ τοὺς ἄκρους ἐπιβαλεῖν τῶν μεταξὺ κειμένων βουνῶν.*

21 (4) *Ὁ δὲ Τίτος στρατοπεδεύων περὶ τὸ Θετίδειον, καὶ διαπορούμενος ὑπὲρ τῶν πολεμίων ποῦ ποτ' εἰσί, δέκα προθέμενος οὐλαμοὺς καὶ τῶν εὐζώνων εἰς χιλίους ἐξαπέστειλε, παρακαλέσας εὐλαβῶς ἐξε-*
2 *ρευνωμένους ἐπιπορεύεσθαι τὴν χώραν· οἳ καὶ προάγοντες ὡς ἐπὶ τὰς ὑπερβολὰς ἔλαθον ἐμπεσόντες εἰς τὴν τῶν Μακεδόνων ἐφεδρείαν διὰ τὸ δύσ-*
3 *οπτον τῆς ἡμέρας. οὗτοι μὲν οὖν ἐν ταῖς ἀρ-*
988. *χαῖς ἐπὶ βραχὺ διαταραχθέντες ἀμφότεροι μετ' ὀλίγον ἤρξαντο καταπειράζειν ἀλλήλων, διεπέμψαντο δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν ἡγεμόνας ἑκάτεροι τοὺς*
4 *διασαφήσοντας τὸ γεγονός· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν συμπλοκὴν οἱ Ῥωμαῖοι κατεβαροῦντο καὶ κακῶς ἔπασχον ὑπὸ τῆς τῶν Μακεδόνων ἐφεδρείας, πέμποντες εἰς*
5 *τὴν ἑαυτῶν παρεμβολὴν ἐδέοντο σφίσι βοηθεῖν. ὁ*

---

10 *ὀμίχλην* F^{3}S^{3}, corr. *BW* coll. III 84, 1. 13, v. *Hu* I^{2} 37 15 *διαπορῦόμενος* F^{1} ex *διαπορευόμενος*, ut videtur, *διαπορευόμενος* S, corr. *Ur* 182^{a}

δὲ Τίτος, παρακαλέσας τοὺς περὶ τὸν Ἀρχέδαμον
καὶ τὸν Εὐπόλεμον Αἰτωλοὺς καὶ δύο τῶν παρ' 869.
αὐτοῦ χιλιάρχων, ἐξέπεμψε μετὰ πεντακοσίων ἱππέων
καὶ δισχιλίων πεζῶν. ὧν προσγενομένων τοῖς ἐξ 6
ἀρχῆς ἀκροβολιζομένοις, παραυτίκα τὴν ἐναντίαν ἔσχε
διάθεσιν ὁ κίνδυνος· οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι, προσλα- 7
βόντες τὴν ἐκ τῆς βοηθείας ἐλπίδα διπλασίως ἐπερ-
ρώσθησαν πρὸς τὴν χρείαν, οἱ δὲ Μακεδόνες ἠμύνοντο 8
μὲν γενναίως, πιεζούμενοι δὲ πάλιν οὗτοι καὶ κατα-
βαρούμενοι τοῖς ὅλοις προσέφυγον πρὸς τοὺς ἄκρους
καὶ διεπέμποντο πρὸς τὸν βασιλέα περὶ βοηθείας.

Ὁ δὲ Φίλιππος οὐδέποτ' ἂν ἐλπίσας κατ' ἐκεί- 22
νην τὴν ἡμέραν ὁλοσχερῆ γενέσθαι κίνδυνον διὰ τὰς (5)
προειρημένας αἰτίας, ἀφεικὼς ἔτυχε καὶ πλείους ἐκ
τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ χορτολογίαν. τότε δὲ πυνθανό- 2
μενος τὰ συμβαίνοντα παρὰ τῶν διαποστελλομένων,
καὶ τῆς ὁμίχλης ἤδη διαφαινούσης, παρακαλέσας
Ἡρακλείδην τε τὸν Γυρτώνιον, ὃς ἡγεῖτο τῆς Θεττα-
λικῆς ἵππου, καὶ Λέοντα τὸν τῶν Μακεδόνων ἱπ-
πάρχην ἐξέπεμπε, σὺν δὲ τούτοις Ἀθηναγόραν
ἔχοντα πάντας τοὺς μισθοφόρους πλὴν τῶν Θρᾳ-
κῶν. συναψάντων δὲ τούτων τοῖς ἐν ταῖς ἐφεδρεί- 3
αις, καὶ προσγενομένης τοῖς Μακεδόσι βαρείας χει-
ρός, ἐνέκειντο τοῖς πολεμίοις· καὶ πάλιν οὗτοι τοὺς
Ῥωμαίους ἤλαυνον ἐκ μεταβολῆς ἀπὸ τῶν ἄκρων.
μέγιστον δ' αὐτοῖς ἐμπόδιον ἦν τοῦ μὴ τρέψασθαι 4
τοὺς πολεμίους ὁλοσχερῶς ἡ τῶν Αἰτωλικῶν ἱππέων
φιλοτιμία· πάνυ γὰρ ἐκθύμως οὗτοι καὶ παραβόλως
989. ἐκινδύνευον. Αἰτωλοὶ γάρ, καθ' ὅσον ἐν τοῖς 5

---

9 πιεζοῦμενοι F, πιεζόμενοι S[s] vulgo, v. ad XVIII 18, 10
17 ὀμίχλης F[s]S[s], corr. *BW*, v. ad XVIII 20, 10

*πεζικοῖς ἐλλιπεῖς εἰσι καὶ τῷ καθοπλισμῷ καὶ τῇ
συντάξει πρὸς τοὺς ὁλοσχερεῖς ἀγῶνας, κατὰ τοσοῦ-
τον τοῖς ἱππικοῖς διαφέρουσι πρὸς τὸ βέλτιον τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων ἐν τοῖς κατὰ μέρος καὶ κατ' ἰδίαν*
6 *κινδύνοις. διὸ καὶ τότε τούτων παρακατασχόντων
τὴν ἐπιφορὰν τῶν πολεμίων, οὐκέτι συνηλάσθησαν
ἕως εἰς τοὺς ἐπιπέδους τόπους, βραχὺ δ' ἀποσχόν-*
7 *τες ἐκ μεταβολῆς ἔστησαν. ὁ δὲ Τίτος, θεωρῶν οὐ
μόνον τοὺς εὐζώνους καὶ τοὺς ἱππέας ἐγκεκλικότας,
ἀλλὰ διὰ τούτους καὶ τὴν ὅλην δύναμιν ἐπτοημένην,
ἐξῆγε τὸ στράτευμα πᾶν καὶ παρενέβαλε πρὸς τοῖς* 870.
8 *βουνοῖς. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἕτερος ἐφ'
ἑτέρῳ τῶν ἐκ τῆς ἐφεδρείας Μακεδόνων ἔθει πρὸς
τὸν Φίλιππον, ἀναβοῶν "Βασιλεῦ, φεύγουσιν οἱ
πολέμιοι· μὴ παρῇς τὸν καιρόν· οὐ μένουσιν ἡμᾶς
οἱ βάρβαροι· σὴ νῦν ἐστιν ἡμέρα, σὸς ὁ καιρός."*
9 *ὥστε τὸν Φίλιππον, καίπερ οὐκ εὐδοκούμενον τοῖς
τόποις, ὅμως ἐκκληθῆναι πρὸς τὸν κίνδυνον. οἱ γὰρ
προειρημένοι λόφοι καλοῦνται μὲν Κυνὸς Κεφαλαί,
τραχεῖς δ' εἰσὶ καὶ περικεκλασμένοι καὶ πρὸς ὕψος*
10 *ἱκανὸν ἀνατείνοντες. διὸ καὶ προορώμενος ὁ Φίλιπ-
πος τὴν δυσχρηστίαν τῶν τόπων, ἐξ ἀρχῆς μὲν
οὐδαμῶς ἡρμόζετο πρὸς ἀγῶνα· τότε δὲ παρορ-
μηθεὶς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐελπιστίας τῶν
ἀγγελλόντων ἕλκειν παρήγγελλε τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ
χάρακος.*

23 (6) *Ὁ δὲ Τίτος παρεμβαλὼν τὴν αὑτοῦ στρατιὰν*

---

1 *εἴσιν* F 19 *λόφοι* F[3], ut videtur, in marg. et S, *φίλοι* F[1] **Steph. Byz. p. 394, 6 s. Mein.:** *Κυνὸς κεφαλαί, λόφοι τῆς Θεσσαλίας. Πολύβιος ιη'.* 24 *ευελπιστείας* F

ἑξῆς ἅπασαν, ἅμα μὲν ἐφήδρευε τοῖς προκινδυνεύ-
ουσιν, ἅμα δὲ παρεκάλει τὰς τάξεις ἐπιπορευόμενος.
ἡ δὲ παράκλησις ἦν αὐτοῦ βραχεῖα μέν, ἐμφαντικὴ 2
δὲ καὶ γνώριμος τοῖς ἀκούουσιν. ἐναργῶς γὰρ ὑπὸ
τὴν ὄψιν ἐνδεικνύμενος ἔλεγε τοῖς αὑτοῦ στρατιώ-
ταις "Οὐχ οὗτοι Μακεδόνες εἰσίν, ὦ ἄνδρες, οὓς 3
ὑμεῖς προκατέχοντας ἐν Μακεδονίᾳ τὰς εἰς τὴν Ἐορ-
δαίαν ὑπερβολὰς ἐκ τοῦ προφανοῦς μετὰ Σολπικίου
990. βιασάμενοι πρὸς τόπους ὑπερδεξίους ἐξεβάλετε,
πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντες; οὐχ οὗτοι Μακεδόνες 4
εἰσίν, οὓς ὑμεῖς προκατέχοντας τὰς ἀπηλπισμένας
ἐν Ἠπείρῳ δυσχωρίας ἐκβιασάμενοι ταῖς ἑαυτῶν
ἀρεταῖς φεύγειν ἠναγκάσατε ῥίψαντας τὰ ὅπλα, τέως
εἰς Μακεδονίαν ἀνεκομίσθησαν; πῶς οὖν ὑμᾶς εὐλα- 5
βεῖσθαι καθήκει, μέλλοντας ἐξ ἴσου ποιεῖσθαι τὸν
κίνδυνον πρὸς τοὺς αὐτούς; τί δὲ προορᾶσθαι τῶν
προγεγονότων, ἀλλ' οὐ τἀναντία δι' ἐκεῖνα καὶ νῦν
θαρρεῖν; διόπερ, ὦ ἄνδρες, παρακαλέσαντες σφᾶς 6
αὐτοὺς ὁρμᾶσθε πρὸς τὸν κίνδυνον ἐρρωμένως· θεῶν
γὰρ βουλομένων ταχέως πέπεισμαι ταὐτὸ τέλος ἀπο-
βήσεσθαι τῆς παρούσης μάχης τοῖς προγεγονόσι
κινδύνοις". οὗτος μὲν οὖν ταῦτ' εἰπὼν τὸ μὲν 7
δεξιὸν μέρος ἐκέλευε μένειν κατὰ χώραν καὶ τὰ
θηρία πρὸ τούτων, τῷ δ' εὐωνύμῳ μετὰ τῶν εὐζώ-
νων ἐπῄει σοβαρῶς τοῖς πολεμίοις· οἱ δὲ προκιν- 8
δυνεύοντες τῶν Ῥωμαίων, προσλαβόντες τὴν τῶν 871.
πεζῶν στρατοπέδων ἐφεδρείαν, ἐκ μεταβολῆς ἐν-
έκειντο τοῖς ὑπεναντίοις.

---

1 ἐφήδρευεν F 13 τέως FS, ἕως *Ur* 182ᵃ *Di*, sed v. Krebsium *Die präpositionsart. Adverb. b. Pol.* Ratisbon. 1882 p. 29 ann. 1

24 *Φίλιππος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, ἐπειδὴ τὸ*
(7) *πλέον μέρος ἤδη τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ἑώρα παρ-*
εμβεβληκὸς πρὸ τοῦ χάρακος, αὐτὸς μὲν ἀναλαβὼν
τοὺς πελταστὰς καὶ τὸ δεξιὸν τῆς φάλαγγος προ-
ῆγε, σύντονον ποιούμενος τὴν πρὸς τοὺς λόφους
2 *ἀνάβασιν, τοῖς δὲ περὶ τὸν Νικάνορα τὸν ἐπικαλού-*
μενον ἐλέφαντα συνέταξε φροντίζειν ἵνα τὸ λοιπὸν
3 *μέρος τῆς δυνάμεως ἐκ ποδὸς ἕπηται. ἅμα δὲ τῷ*
τοὺς πρώτους ἅψασθαι τῆς ὑπερβολῆς εὐθέως ἐξ
ἀσπίδος παρενέβαλε καὶ προκατελάμβανε τοὺς ὑπερ-
δεξίους· τῶν γὰρ προκινδυνευόντων Μακεδόνων
ἐπὶ πολὺ τεθλιφότων τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ θάτερα
μέρη τῶν λόφων, ἐρήμους κατέλαβε τοὺς ἄκρους.
4 *ἔτι δὲ παρεμβάλλοντος αὐτοῦ τὰ δεξιὰ μέρη τῆς*
στρατιᾶς, παρῆσαν οἱ μισθοφόροι, πιεζούμενοι κατὰ
991. 5 *κράτος ὑπὸ τῶν πολεμίων· προσγενομένων γὰρ τοῖς*
τῶν Ῥωμαίων εὐζώνοις τῶν ἐν τοῖς βαρέσιν ὅπλοις
ἀνδρῶν, καθάπερ ἀρτίως εἶπα, καὶ συνεργούντων
κατὰ τὴν μάχην, προσλαβόντες οἷον εἰ σήκωμα τὴν
τούτων χρείαν, βαρέως ἐπέκειντο τοῖς πολεμίοις καὶ
6 *πολλοὺς αὐτῶν ἔκτεινον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν μὲν ταῖς*
ἀρχαῖς, ὅτε παρεγίνετο, θεωρῶν οὐ μακρὰν τῆς τῶν
πολεμίων παρεμβολῆς συνεστῶτα τὸν τῶν εὐζώνων
7 *κίνδυνον περιχαρὴς ἦν· ὡς δὲ πάλιν ἐκ μεταβολῆς*
ἑώρα κλίνοντας τοὺς ἰδίους καὶ προσδεομένους ἐπι-
κουρίας, ἠναγκάζετο βοηθεῖν καὶ κρίνειν ἐκ τοῦ
καιροῦ τὰ ὅλα, καίπερ ἔτι τῶν πλείστων μερῶν τῆς

---

5 *σύντομον* FS[s], *σύντονον* ab Hertleinio in annalibus Fleckeiseni a. 1877 p. 38 recte esse scriptum demonstrat Liv. XXXIII 8, 7 *prope cursu ad hostem vadit*
15 *πιεζοῦμενοι* F, *πιεζόμενοι* S vulgo , v. ad XVIII 18, 10

*φάλαγγος κατὰ πορείαν ὄντων καὶ προσβαινόντων
πρὸς τοὺς βουνούς. προσδεξάμενος δὲ τοὺς ἀγω-* 8
*νιζομένους, τούτους μὲν ἤθροιζε πάντας ἐπὶ τὸ
δεξιὸν κέρας, καὶ τοὺς πεζοὺς καὶ τοὺς ἱππέας, τοῖς
δὲ πελτασταῖς καὶ τοῖς φαλαγγίταις παρήγγελλε δι-
πλασιάζειν τὸ βάθος καὶ πυκνοῦν ἐπὶ τὸ δεξιόν.
γενομένου δὲ τούτου, καὶ τῶν πολεμίων ἐν χερσὶν* 9
*ὄντων, τοῖς μὲν φαλαγγίταις ἐδόθη παράγγελμα
καταβαλοῦσι τὰς σαρίσας ἐπάγειν, τοῖς δ' εὐζώνοις
κερᾶν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Τίτος, δεξά-* 10 872.
*μενος εἰς τὰ διαστήματα τῶν σημαιῶν τοὺς προ-
κινδυνεύοντας, προσέβαλε τοῖς πολεμίοις.*

Γενομένης δὲ τῆς ἐξ ἀμφοῖν συμπτώσεως μετὰ 25
βίας καὶ κραυγῆς ὑπερβαλλούσης, ὡς ἂν ἀμφοτέρων (8)
*ὁμοῦ συναλαλαξόντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς
μάχης ἐπιβοώντων τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἦν τὸ γινό-
μενον ἐκπληκτικὸν καὶ παραστατικὸν ἀγωνίας. τὸ* 2
*μὲν οὖν δεξιὸν τοῦ Φιλίππου λαμπρῶς ἀπήλλαττε
κατὰ τὸν κίνδυνον, ἅτε καὶ τὴν ἔφοδον ἐξ ὑπερ-
δεξίου ποιούμενον καὶ τῷ βάρει τῆς συντάξεως
ὑπερέχον καὶ τῇ διαφορᾷ τοῦ καθοπλισμοῦ πρὸς
τὴν ἐνεστῶσαν χρείαν πολὺ παραλλάττον· τὰ δὲ λοιπὰ* 3
*μέρη τῆς δυνάμεως αὐτῷ τὰ μὲν ἐχόμενα τῶν κιν-
δυνευόντων ἐν ἀποστάσει τῶν πολεμίων ἦν, τὰ δ'
ἐπὶ τῶν εὐωνύμων ἄρτι διηνυκότα τὰς ὑπερβολὰς*
992. *ἐπεφαίνετο τοῖς ἄκροις. ὁ δὲ Τίτος, θεωρῶν οὐ* 4
*δυναμένους τοὺς παρ' αὐτοῦ στέγειν τὴν τῆς φά-
λαγγος ἔφοδον, ἀλλ' ἐκπιεζουμένους τοὺς ἐπὶ τῶν
εὐωνύμων, καὶ τοὺς μὲν ἀπολωλότας ἤδη, τοὺς δ'*

---

28 *ἐκπιεζουμένους* F, *ἐκπιεζομένους* S vulgo, v. ad XVIII 18, 10

ἐπὶ πόδα ποιουμένους τὴν ἀναχώρησιν, ἐν δὲ τοῖς
δεξιοῖς μέρεσι καταλειπομένας τῆς σωτηρίας τὰς ἐλ-
5 πίδας, ταχέως ἀφορμήσας πρὸς τούτους, καὶ συν-
θεασάμενος [τῆς] τῶν πολεμίων τὰ μὲν συνεχῆ τοῖς
διαγωνιζομένοις * * *, τὰ δ' ἐκ τῶν ἄκρων ἀκμὴν ἐπι-
καταβαίνοντα, τὰ δ' ἔτι τοῖς ἄκροις ἐφεστῶτα, προ-
θέμενος τὰ θηρία προσῆγε τὰς σημαίας τοῖς πολε-
6 μίοις. οἱ δὲ Μακεδόνες, οὔτε τὸν παραγγελοῦντ'
ἔχοντες οὔτε συστῆναι δυνάμενοι καὶ λαβεῖν τὸ τῆς
φάλαγγος ἴδιον σχῆμα διά τε τὰς τῶν τόπων δυσ-
χερείας καὶ διὰ τὸ τοῖς ἀγωνιζομένοις ἑπόμενοι
7 πορείας ἔχειν διάθεσιν καὶ μὴ παρατάξεως, οὐδὲ
προσεδέξαντο τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὰς χεῖρας ἔτι, δι'
αὐτῶν δὲ τῶν θηρίων πτοηθέντες καὶ διασπασθέν-
τες ἐνέκλιναν.

26 (9) Οἱ μὲν οὖν πλείους τῶν Ῥωμαίων ἑπόμενοι τού-
2 τους ἔκτεινον· εἷς δὲ τῶν χιλιάρχων τῶν ἅμα τού-
τοις, σημαίας ἔχων οὐ πλείους εἴκοσι, καὶ παρ'
αὐτὸν τὸν τῆς χρείας καιρὸν συμφρονήσας ὃ δέον
εἴη ποιεῖν, μεγάλα συνεβάλετο πρὸς τὴν τῶν ὅλων
3 κατόρθωσιν. θεωρῶν γὰρ τοὺς περὶ τὸν Φίλιππον 873.
ἐπὶ πολὺ προπεπτωκότας τῶν ἄλλων καὶ πιεζοῦντας
τῷ βάρει τὸ σφέτερον εὐώνυμον, ἀπολιπὼν τοὺς
ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ νικῶντας ἤδη καταφανῶς, ἐπιστρέψας
ἐπὶ τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ κατόπιν ἐπιγενόμενος
4 προσέβαλλε κατὰ νώτου τοῖς Μακεδόσι. τῆς δὲ τῶν
φαλαγγιτῶν χρείας ἀδυνάτου καθεστώσης ἐκ μετα-
βολῆς καὶ κατ' ἄνδρα κινδυνεύειν, οὗτος μὲν ἐπέ-

---

4 τῆς FS, seclusit *Ur* 182ᵃ 5 * * *] ἄπρακτα *Rei* 613, ἄπρακτα μένοντα *BW* 22 πιεζοῦντας F, πιέζοντας S, v. ad XVIII 18, 10 26 μακεδόσιν F¹ in rasura

κειτο κτείνων τοὺς ἐν ποσίν, οὐ δυναμένους αὐτοῖς
993. βοηθεῖν, ἕως οὗ ῥίψαντες τὰ ὅπλα φεύγειν ἠναγ- 5
κάσθησαν οἱ Μακεδόνες, συνεπιθεμένων αὐτοῖς ἐκ
μεταβολῆς καὶ τῶν κατὰ πρόσωπον ἐγκεκλικότων.
ὁ δὲ Φίλιππος ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς, καθάπερ εἶπα, 6
τεκμαιρόμενος ἐκ τοῦ καθ' αὑτὸν μέρους ἐπέπειστο
τελέως νικᾶν· τότε δὲ συνθεασάμενος ἄφνω ῥιπτοῦν- 7
τας τὰ ὅπλα τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς πολεμίους
κατὰ νώτου προσβεβληκότας, βραχὺ γενόμενος ἐκ
τοῦ κινδύνου μετ' ὀλίγων ἱππέων καὶ πεζῶν συνε-
θεώρει τὰ ὅλα. κατανοήσας δὲ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ 8
τὸ δίωγμα τοῦ λαιοῦ κέρως τοῖς ἄκροις ἤδη προσ-
πελάζοντας, ἐγίνετο (πρὸς τὸ φεύγειν, ὅσους ἐδύ-
νατο) πλείστους ἐκ τοῦ καιροῦ συναθροίσας τῶν
Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων. Τίτος δὲ τοῖς φεύγουσιν 9
ἑπόμενος, καὶ καταλαβὼν ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ἄρτι
τοῖς ἄκροις ἐπιβαλλούσας τὰς εὐωνύμους τάξεις τῶν
Μακεδόνων τὰς μὲν (ἀρχὰς) *** ἐπέστη, τῶν πολε-
μίων ὀρθὰς ἀνασχόντων τὰς σαρίσας, ὅπερ ἔθος ἐστὶ 10
ποιεῖν τοῖς Μακεδόσιν, ὅταν ἢ παραδιδῶσιν αὑτοὺς
ἢ μεταβάλλωνται πρὸς τοὺς ὑπεναντίους· μετὰ δὲ 11
ταῦτα πυθόμενος τὴν αἰτίαν τοῦ συμβαίνοντος παρα-
κατεῖχε τοὺς μεθ' αὑτοῦ φείσασθαι κρίνων τῶν ἀπο-
δεδειλιακότων. ἀκμὴν δὲ τοῦ Τίτου ταῦτα διανο- 12
ουμένου τῶν προηγουμένων τινὲς ἐπιπεσόντες αὐτοῖς
ἐξ ὑπερδεξίου προσέφερον τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς μὲν
πλείους διέφθειρον, ὀλίγοι δέ τινες διέφυγον ῥίψαν-
τες τὰ ὅπλα.

---

18 ***] lacuna XVI fere litterarum relicta est in F, similiter in S; coll. Liv. XX[redacted]III 10, 3 *quidnam pararent incertus, paulisper novitate rei constituit signa* supplendum praeter ἀρχὰς censet ἀπορούμενος *BW*

27 Πανταχόθεν δὲ τοῦ κινδύνου συντέλειαν εἰλη-
(10) φότος καὶ κρατούντων τῶν Ῥωμαίων, ὁ μὲν Φίλιππος
2 ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν ὡς ἐπὶ τὰ Τέμπη. καὶ τῇ
μὲν πρώτῃ περὶ τὸν Ἀλεξάνδρου καλούμενον πύργον
ηὐλίσθη, τῇ δ' ὑστεραίᾳ προελθὼν εἰς Γόννους ἐπὶ 874.
994. τὴν εἰσβολὴν τῶν Τεμπῶν ἐπέμεινε, βουλόμενος
3 ἀναδέξασθαι τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς ἀνασῳζομένους. οἱ
δὲ Ῥωμαῖοι, μέχρι μέν τινος ἐπακολουθήσαντες τοῖς
φεύγουσιν, οἱ μὲν ἐσκύλευον τοὺς τεθνεῶτας, οἱ δὲ
τοὺς αἰχμαλώτους ἤθροιζον, οἱ δὲ πλείους ὥρμησαν
4 ἐπὶ τὴν διαρπαγὴν τοῦ τῶν πολεμίων χάρακος· ἔνθα
δὴ καταλαβόντες τοὺς Αἰτωλοὺς προεμπεπτωκότας
καὶ δόξαντες στέρεσθαι τῆς σφίσι καθηκούσης ὠφε-
λείας, ἤρξαντο καταμέμφεσθαι τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ
λέγειν πρὸς τὸν στρατηγὸν ὅτι τοὺς μὲν κινδύνους
αὐτοῖς ἐπιτάττει, τῆς δ' ὠφελείας ἄλλοις παρακεχώ-
5 ρηκε. καὶ τότε μὲν ἐπανελθόντες εἰς τὴν ἑαυτῶν
στρατοπεδείαν ηὐλίσθησαν, εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἅμα
μὲν ἤθροιζον τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὰ λειπόμενα
τῶν σκύλων, ἅμα δὲ προῆγον ποιούμενοι τὴν πο-
6 ρείαν ὡς ἐπὶ Λαρίσης. ἔπεσον δὲ τῶν Ῥωμαίων
πρὸς τοὺς ἑπτακοσίους· τῶν δὲ Μακεδόνων ἀπέθα-
νον μὲν οἱ πάντες εἰς ὀκτακισχιλίους, ζωγρίᾳ δ'
ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους πεντακισχιλίων.

7 Καὶ τῆς μὲν ἐν Θετταλίᾳ γενομένης περὶ Κυνὸς
Κεφαλὰς Ῥωμαίων καὶ Φιλίππου μάχης τοιοῦτον
28 ἀπέβη τὸ τέλος· ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν τὴν ἕκτην βύβλον
(11) ἐν ἐπαγγελίᾳ καταλιπὼν ὅτι λαβὼν τὸν ἁρμόζοντα
καιρὸν σύγκρισιν ποιήσομαι τοῦ καθοπλισμοῦ Ῥω-
μαίων καὶ Μακεδόνων, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς συντάξεως
τῆς ἑκατέρων, τί διαφέρουσιν ἀλλήλων πρὸς τὸ

χεῖρον καὶ τί πρὸς τὸ βέλτιον, νῦν ἐπ' αὐτῶν τῶν
πράξεων πειράσομαι τὴν ἐπαγγελίαν ἐπὶ τέλος ἀγα-
γεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἡ μὲν Μακεδόνων σύνταξις ἐν τοῖς 2
πρὸ τοῦ χρόνοις, δι' αὐτῶν τῶν ἔργων διδοῦσα
τὴν πεῖραν, ἐκράτει τῶν τε κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ
τῶν Ἑλληνικῶν συντάξεων, ἡ δὲ Ῥωμαίων τῶν τε
κατὰ τὴν Λιβύην καὶ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην προσ-
995. εσπερίων ἐθνῶν ἁπάντων, ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς 3
καιροῖς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πλεονάκις γέγονε τούτων
τῶν τάξεων καὶ τῶν ἀνδρῶν πρὸς ἀλλήλους διάκρι-
σις, χρήσιμον καὶ καλὸν ἂν εἴη τὸ τὴν διαφορὰν 4
ἐρευνῆσαι, καὶ παρὰ τί συμβαίνει Ῥωμαίους ἐπι-
κρατεῖν καὶ τὸ πρωτεῖον ἐκφέρεσθαι τῶν κατὰ πό- 875.
λεμον ἀγώνων, ἵνα μὴ τύχην λέγοντες μόνον μακα- 5
ρίζωμεν τοὺς κρατοῦντας ἀλόγως, καθάπερ οἱ μάταιοι
τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' εἰδότες τὰς ἀληθεῖς αἰτίας ἐπαι-
νῶμεν καὶ θαυμάζωμεν κατὰ λόγον τοὺς ἡγουμένους.

Περὶ μὲν οὖν τῶν πρὸς Ἀννίβαν ἀγώνων γε- 6
γονότων Ῥωμαίοις καὶ τῶν ἐν τούτοις ἐλαττωμάτων
οὐδὲν ἂν δέοι πλείω λέγειν· οὐ γὰρ παρὰ τὸν καθο-
πλισμὸν οὐδὲ παρὰ τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν
ἐπιδεξιότητα τὴν Ἀννίβου καὶ τὴν ἀγχίνοιαν περι-
έπιπτον τοῖς ἐλαττώμασι. δῆλον δὲ τοῦτο πεποι- 7
ήκαμεν ἡμεῖς ἐπ' αὐτῶν ὑποδεικνύοντες τῶν ἀγώ-
νων. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς ἡμετέροις λόγοις πρῶτον 8
μὲν τὸ τέλος τοῦ πολέμου· προσγενομένου γὰρ στρα-
τηγοῦ τοῖς Ῥωμαίοις παραπλησίαν δύναμιν ἔχοντος
Ἀννίβᾳ, ταχέως καὶ τὸ νικᾶν συνεξηκολούθησε τοῖς
προειρημένοις· εἶτα καὶ αὐτὸς Ἀννίβας ἀποδοκιμά- 9

29 ειτεναυτὸς F, εἶτ' ἐν αὐτοῖς S, καὶ αὐτὸς H Reg. G, item Σ i. e. repetita scriptura in S (v. *Sch* t. VII p. 351),

*σας τὸν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ὑπάρχοντα καθοπλισμόν,
ἅμα τῷ νικῆσαι τῇ πρώτῃ μάχῃ παραχρῆμα τοῖς Ῥω-
μαίων ὅπλοις καθοπλίσας τὰς οἰκείας δυνάμεις, τού-*
10 *τοις διετέλεσε χρώμενος τὸν ἑξῆς χρόνον. Πύρρος
γε μὴν οὐ μόνον ὅπλοις, ἀλλὰ καὶ δυνάμεσιν Ἰτα-
λικαῖς συγκέχρηται, τιθεὶς ἐναλλὰξ σημαίαν καὶ
σπεῖραν φαλαγγιτικὴν ἐν τοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶ-*
11 *σιν. ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὕτως ἐδύνατο νικᾶν, ἀλλ
ἀεί πως ἀμφίδοξα τὰ τέλη τῶν κινδύνων αὐτοῖς
ἀπέβαινε.*

12 *Περὶ μὲν οὖν τούτων ἀναγκαῖον ἦν προειπεῖν*
996. *χάριν τοῦ μηδὲν ἀντεμφαίνειν ταῖς ἡμετέραις ἀπο-
φάσεσιν· ἐπάνειμι δ' ἐπὶ τὴν προκειμένην σύγκρισιν.*

29 (12) *Ὅτι μὲν ἐχούσης τῆς φάλαγγος τὴν αὑτῆς ἰδιό-
τητα καὶ δύναμιν οὐδὲν ἂν ὑποσταίη κατὰ πρόσ-
ωπον οὐδὲ μεῖναι τὴν ἔφοδον αὐτῆς, εὐχερὲς κατα-*
2 *μαθεῖν ἐκ πολλῶν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ ἵσταται
σὺν τοῖς ὅπλοις ἐν τρισὶ ποσὶ κατὰ τὰς ἐναγωνίους
πυκνώσεις, τὸ δὲ τῶν σαρισῶν μέγεθός ἐστι κατὰ
μὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν ἑκκαίδεκα πηχῶν, κατὰ
δὲ τὴν ἁρμογὴν τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν δεκατεττά-*
3 *ρων, τούτων δὲ τοὺς τέτταρας ἀφαιρεῖ τὸ μεταξὺ* 876.
τοῖν χεροῖν διάστημα καὶ τὸ κατόπιν σήκωμα τῆς
4 *προβολῆς, φανερὸν ὅτι τοὺς δέκα πήχεις προπίπτειν
ἀνάγκῃ τὴν σάρισαν πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου*

εἶτα καὐτὸς Ca vulgo, corr. *Sch*, v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 679 s. *ὁ δ' Ἀννίβας ἀποδοκιμάσας* — p. 396, 3 *καθώπλισε τὰς δυνάμεις* habet **Suid. s. v.** ***ἀποδοκιμάσας*** 18 *ἐν τρισὶ ποσὶ*] v. Giesingium Fleckeis. annal. 1889, 162 ss. *ποσὶν* F 20 *πηχῶν*] *ποδῶν* Koechlyus ac Ruestowius *Griech. Kriegsschriftsteller* vol. II part. I p. 116, sed v. Edmundum Lammertum *Polybios u. di röm. Taktik* progr. gymn. regii Lips. 1889 p. 19

τῶν ὁπλιτῶν, ὅταν ἴῃ δι᾽ ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν προβαλόμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἐκ δὲ τούτου συμ- 5 βαίνει τὰς μὲν τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου καὶ τετάρτου πλεῖον, τὰς δὲ τοῦ πέμπτου ζυγοῦ σαρίσας δύο προπίπτειν πήχεις πρὸ τῶν πρωτοστατῶν, ἐχούσης τῆς φάλαγγος τὴν αὑτῆς ἰδιότητα καὶ πύκνωσιν κατ᾽ ἐπιστάτην καὶ κατὰ παραστάτην, ὡς Ὅμηρος 6 ὑποδείκνυσιν ἐν τούτοις·

ἀσπὶς ἄρ᾽ ἀσπίδ᾽ ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ᾽ ἀνήρ·
ψαῦον δ᾽ ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
νευόντων· ὣς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισι.

τούτων δ᾽ ἀληθινῶς καὶ καλῶς λεγομένων, δῆλον 7 ὡς ἀνάγκη καθ᾽ ἕκαστον τῶν πρωτοστατῶν σαρίσας προπίπτειν πέντε, δυσὶ πήχεσι διαφερούσας ἀλλήλων κατὰ μῆκος.

Ἐκ δὲ τούτου ῥᾴδιον ὑπὸ τὴν ὄψιν λαβεῖν τὴν 30
997. τῆς ὅλης φάλαγγος ἔφοδον καὶ προβολήν, ποίαν (13)
τιν᾽ εἰκὸς εἶναι καὶ τίνα δύναμιν ἔχειν, ἐφ᾽ ἑκκαίδεκα τὸ βάθος οὖσαν. ὧν ὅσοι (τὸ) πέμπτον ζυγὸν 2 ὑπεραίρουσι, ταῖς μὲν σαρίσαις οὐδὲν οἷοί τ᾽ εἰσὶ συμβαλέσθαι πρὸς τὸν κίνδυνον· διόπερ οὐδὲ ποιοῦνται κατ᾽ ἄνδρα τὴν προβολήν, παρὰ δὲ τοὺς 3 ὤμους τῶν προηγουμένων ἀνανενευκυίας φέρουσι χάριν τοῦ τὸν κατὰ κορυφὴν τόπον ἀσφαλίζειν τῆς ἐκτάξεως, εἰργουσῶν τῇ πυκνώσει τῶν σαρισῶν ὅσα τῶν βελῶν ὑπερπετῆ τῶν πρωτοστατῶν φερόμενα δύναται προσπίπτειν πρὸς τοὺς ἐφεστῶτας. αὐτῷ 4

---

7 Hom. Il. XIII 131 ss. 19 εκκαίδεκα F[1] ex εκκ * ίδεκα 24 φέρουσιν F

γε μὴν τῷ τοῦ σώματος βάρει κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν
πιεζοῦντες οὗτοι τοὺς προηγουμένους βιαίαν μὲν
ποιοῦσι τὴν ἔφοδον, ἀδύνατον δὲ τοῖς πρωτοστάταις
τὴν εἰς τοὔπισθεν μεταβολήν.

5 Τοιαύτης περὶ τὴν φάλαγγα διαθέσεως καὶ καθό-
λου καὶ κατὰ μέρος (οὔσης), ῥητέον ἂν εἴη καὶ τοῦ
Ῥωμαίων καθοπλισμοῦ καὶ τῆς ὅλης συντάξεως τὰς
6 ἰδιότητας καὶ διαφορὰς ἐκ παραθέσεως. ἵστανται
μὲν οὖν ἐν τρισὶ ποσὶ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ Ῥω- 877.
7 μαῖοι· τῆς μάχης δ' αὐτοῖς κατ' ἄνδρα τὴν κίνησιν
λαμβανούσης διὰ τὸ τῷ μὲν θυρεῷ σκέπειν τὸ
σῶμα, συμμετατιθεμένους αἰεὶ πρὸς τὸν τῆς πληγῆς
καιρόν, τῇ μαχαίρᾳ δ' ἐκ καταφορᾶς καὶ διαιρέσεως
8 ποιεῖσθαι τὴν μάχην, προφανὲς ὅτι χάλασμα καὶ
διάστασιν ἀλλήλων ἔχειν δεήσει τοὺς ἄνδρας ἐλά-
χιστον τρεῖς πόδας κατ' ἐπιστάτην καὶ κατὰ παρα-
9 στάτην, εἰ μέλλουσιν εὐχρηστεῖν πρὸς τὸ δέον. ἐκ
δὲ τούτου συμβήσεται τὸν ἕνα Ῥωμαῖον ἵστασθαι
κατὰ δύο πρωτοστάτας τῶν φαλαγγιτῶν, ὥστε πρὸς
δέκα σαρίσας αὐτῷ γίνεσθαι τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν
10 μάχην, ἃς οὔτε κόπτοντα τὸν ἕνα καταταχῆσαι δυ-
998. νατόν, ὅταν ἅπαξ συνάψωσιν εἰς τὰς χεῖρας, οὔτε
βιάσασθαι ῥᾴδιον, μηδέν γε τῶν ἐφεστώτων δυνα-
μένων συμβάλλεσθαι τοῖς πρωτοστάταις μήτε πρὸς
τὴν βίαν μήτε πρὸς τὴν τῶν μαχαιρῶν ἐνέργειαν.
11 ἐξ ὧν εὐκατανόητον ὡς οὐχ οἷόν τε μεῖναι κατὰ
πρόσωπον τὴν τῆς φάλαγγος ἔφοδον οὐδέν, διατη-

---

2 *πιεζοῦντες* FHK Vesont. extr., *πιέζοντες* DΣ vulgo, v. ad XVIII 18, 10 20 *δέκα*] cf. Giesingium l. c. p. 164 et v. ad XII 21, 7 27 *οὐδένα· ἢ τηρούσης* F(S), *οὐδένα τηρούσης* Reg. G Σ vulgo, corr. *BW* coll. XVIII 29, 1

*ρούσης τὴν αὑτῆς ἰδιότητα καὶ δύναμιν, ὡς ἐν ἀρ-
χαῖς εἶπα.*

Τίς οὖν αἰτία τοῦ νικᾶν Ῥωμαίους καὶ τί τὸ 31 (14)
σφάλλον ἐστὶ τοὺς ταῖς φάλαγξι χρωμένους; ὅτι 2
*συμβαίνει τὸν μὲν πόλεμον ἀορίστους ἔχειν καὶ
τοὺς καιροὺς καὶ τοὺς τόπους τοὺς πρὸς τὴν χρείαν,
τῆς δὲ φάλαγγος ἕνα καιρὸν εἶναι καὶ τόπων ἓν
γένος, ἐν οἷς δύναται τὴν αὑτῆς χρείαν ἐπιτελεῖν.
εἰ μὲν οὖν τις ἦν ἀνάγκη τοῖς ἀντιπάλοις εἰς τοὺς* 3
*τῆς φάλαγγος καιροὺς καὶ τόπους συγκαταβαίνειν,
ὅτε μέλλοιεν κρίνεσθαι περὶ τῶν ὅλων, εἰκὸς ἦν
κατὰ τὸν ἄρτι λόγον ἀεὶ φέρεσθαι τὸ πρωτεῖον τοὺς
ταῖς φάλαγξι χρωμένους· εἰ δὲ δυνατὸν ἐκκλίνειν* 4
*καὶ τοῦτο ποιεῖν ῥᾳδίως, πῶς ἂν ἔτι φοβερὸν εἴη
τὸ προειρημένον σύνταγμα; καὶ μὴν ὅτι χρείαν ἔχει* 5
*τόπων ἐπιπέδων καὶ ψιλῶν ἡ φάλαγξ, πρὸς δὲ τού-
τοις μηδὲν ἐμπόδιον ἐχόντων, λέγω δ᾽ οἷον τάφρους,
ἐκρήγματα, συναγκείας, ὀφρῦς, ῥεῖθρα ποταμῶν,
ὁμολογούμενόν ἐστι. πάντα γὰρ τὰ προειρημένα* 6
*παραποδίζειν καὶ λύειν τὴν τοιαύτην τάξιν ἱκανὰ
γίνεται. διότι δ᾽ εὑρεῖν τόπους ποτὲ μὲν ἐπὶ στα-* 7 878.
*δίους εἴκοσι, ποτὲ δὲ καὶ πλείους, ἐν οἷς μηδέν τι
τοιοῦτον ὑπάρχει, σχεδόν, ὡς εἰπεῖν, ἀδύνατόν ἐστιν,
εἰ δὲ μή γε, τελέως σπάνιον, καὶ τοῦτο πᾶς ἄν τις
ὁμολογήσειεν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔστω τόπους εὑρῆσθαι* 8
*τοιούτους. ἐὰν οὖν οἱ [μὲν] πολεμοῦντες εἰς μὲν
τούτους μὴ συγκαταβαίνωσι, περιπορευόμενοι δὲ
πορθῶσι τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν τὴν τῶν συμ-
μάχων, τί τῆς τοιαύτης ὄφελος ἔσται συντάξεως;*

---

15 *προειρημένῳ* F, corr. S[s]   27 *συγκαταβαίνωσιν* F

999. 9 μένουσα μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις αὐτῇ τόποις
οὐχ οἷον ὠφελεῖν δύναιτ' ἂν τοὺς φίλους, ἀλλ'
10 οὐδ' ἑαυτὴν σῴζειν. αἱ γὰρ τῶν ἐπιτηδείων παρα-
κομιδαὶ κωλυθήσονται ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν πολεμίων,
11 ὅταν ἀκονιτὶ κρατῶσι τῶν ὑπαίθρων· ἐὰν δ' ἀπο-
λιποῦσα τοὺς οἰκείους τόπους βούληταί τι πράττειν,
12 εὐχείρωτος ἔσται τοῖς πολεμίοις. οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν
εἰς τοὺς ἐπιπέδους συγκαταβάς τις τόπους μὴ πᾶν
ἅμα τὸ σφέτερον στρατόπεδον ὑπὸ τὴν ἐπαγωγὴν
τῆς φάλαγγος καὶ τὸν ἕνα καιρὸν ὑποβάλῃ, βραχέα
δὲ φυγομαχήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τοῦ κινδύνου και-
ρόν, εὐθεώρητον γίνεται τὸ συμβησόμενον ἐξ ὧν
32 ποιοῦσι Ῥωμαῖοι νῦν. οὐκέτι γὰρ ἐκ τοῦ λόγου δεῖ
(15) τεκμαίρεσθαι τὸ νυνὶ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ
2 τῶν ἤδη γεγονότων. οὐ γὰρ ἐξισώσαντες τὴν παρά-
ταξιν πᾶσιν ἅμα συμβάλλουσι τοῖς στρατοπέδοις
μετωπηδὸν πρὸς τὰς φάλαγγας, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐφε-
δρεύει τῶν μερῶν αὐτοῖς, τὰ δὲ συμμίσγει τοῖς
3 πολεμίοις. λοιπόν, ἄν τ' ἐκπιέσωσιν οἱ φαλαγγῖται
τοὺς καθ' αὐτοὺς προσβάλλοντες ἄν τ' ἐκπιεσθῶσιν
4 ὑπὸ τούτων, λέλυται τὸ τῆς φάλαγγος ἴδιον· ἢ γὰρ
ἑπόμενοι τοῖς ὑποχωροῦσιν ἢ φεύγοντες τοὺς προσ-
κειμένους ἀπολείπουσι τὰ λοιπὰ μέρη τῆς οἰκείας
5 δυνάμεως, οὗ γενομένου δέδοται τοῖς ἐφεδρεύουσι
τῶν πολεμίων διάστημα καὶ τόπος, ὃν οὗτοι κατ-
εῖχον, πρὸς τὸ μηκέτι κατὰ πρόσωπον ὁρμᾶν, ἀλλὰ
παρεισπεσόντας πλαγίους παρίστασθαι καὶ κατὰ νώ-
6 του τοῖς φαλαγγίταις. ὅταν δὲ τοὺς μὲν τῆς φά-
λαγγος καιροὺς καὶ τὰ προτερήματα ῥᾴδιον ᾖ φυλάξα-

---

16 συμβάλλουσιν F 23 ἀπολείπουσιν F

σθαι, τοὺς δὲ κατὰ τῆς φάλαγγος ἀδύνατον, πῶς
οὐ μεγάλην εἰκὸς εἶναι τὴν διαφορὰν ἐπὶ τῆς ἀλη- 879
θείας τῶν προειρημένων; καὶ μὴν πορευθῆναι διὰ 7
τόπων παντοδαπῶν ἀναγκαῖον τοὺς χρωμένους φά-
λαγγι καὶ καταστρατοπεδεῦσαι, ἔτι δὲ τόπους εὐκαί-
1000. ρους προκαταλαβέσθαι καὶ πολιορκῆσαί τινας καὶ
πολιορκηθῆναι καὶ παραδόξοις ἐπιφανείαις περι-
πεσεῖν· ἅπαντα γὰρ ταῦτ' ἐστὶ πολέμου μέρη καὶ 8
ῥοπὰς ποιεῖ πρὸς τὸ νικᾶν, ποτὲ μὲν ὁλοσχερεῖς,
ποτὲ δὲ μεγάλας. ἐν οἷς πᾶσιν ἡ μὲν Μακεδόνων 9
ἐστὶ σύνταξις δύσχρηστος, ποτὲ δ' ἄχρηστος, διὰ
τὸ μὴ δύνασθαι τὸν φαλαγγίτην μήτε κατὰ τάγμα
μήτε κατ' ἄνδρα παρέχεσθαι χρείαν, ἡ δὲ Ῥωμαίων
εὔχρηστος· πᾶς γὰρ Ῥωμαῖος, ὅταν ἅπαξ καθοπλι- 10
σθεὶς ὁρμήσῃ πρὸς τὴν χρείαν, ὁμοίως ἥρμοσται
πρὸς πάντα τόπον καὶ καιρὸν καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπι-
φάνειαν. καὶ μὴν ἕτοιμός ἐστι καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει 11
διάθεσιν, ἄν τε μετὰ πάντων δέῃ κινδυνεύειν ἄν
τε μετὰ μέρους ἄν τε κατὰ σημαίαν ἄν τε καὶ κατ'
ἄνδρα. διὸ καὶ παρὰ πολὺ τῆς κατὰ μέρος εὐχρη- 12
στίας διαφερούσης, παρὰ πολὺ καὶ τὰ τέλη συνεξα-
κολουθεῖ ταῖς Ῥωμαίων προθέσεσι μᾶλλον ἢ ταῖς
τῶν ἄλλων. περὶ μὲν (οὖν) τούτων ἀναγκαῖον ἡγη- 13
σάμην εἶναι τὸ διὰ πλειόνων ποιήσασθαι μνήμην
διὰ τὸ καὶ παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν πολλοὺς τῶν
Ἑλλήνων διαλαμβάνειν, ὅτε Μακεδόνες ἡττήθησαν,
ἀπίστῳ τὸ γεγονὸς ἐοικέναι, καὶ μετὰ ταῦτα πολλοὺς
διαπορήσειν διὰ τί καὶ πῶς λείπεται τὸ σύνταγμα
τῆς φάλαγγος ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίων καθοπλισμοῦ.

---

29 ὑπὸ del. imperite Bentenus observ. crit. in Pol. p. 49; nam ἡττᾶσθαι ὑπό τινος (VIII 21, 10. XXI 38, 3) vel

33 (16) *Φίλιππος δέ, τὰ δυνατὰ πεποιηκὼς πρὸς τὸν
ἀγῶνα, τοῖς δ' ὅλοις πράγμασιν ἐσφαλμένος, ἀνα-
δεξάμενος ὅσους ἐδύνατο πλείστους τῶν ἐκ τῆς μάχης
ἀνασῳζομένων, αὐτὸς μὲν ὥρμησε διὰ τῶν Τεμπῶν
2 εἰς Μακεδονίαν. εἰς δὲ τὴν Λάρισαν ἔτι τῇ προτε-
ραίᾳ νυκτὶ διεπέμψατό τινα τῶν ὑπασπιστῶν, ἐν-
τειλάμενος ἀφανίσαι καὶ κατακαῦσαι τὰ βασιλικὰ
γράμματα, ποιῶν πρᾶγμα βασιλικὸν τὸ μηδ' ἐν τοῖς
3 δεινοῖς λήθην ποιεῖσθαι τοῦ καθήκοντος· σαφῶς
γὰρ ᾔδει διότι πολλὰς ἀφορμὰς δώσει τοῖς ἐχθροῖς
καὶ καθ' ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τῶν φίλων, ἐὰν κρατή- 880.
1001. 4 σωσι Ῥωμαῖοι τῶν ὑπομνημάτων. ἴσως μὲν οὖν καὶ
ἑτέροις ἤδη τοῦτο συμβέβηκε, τὸ τὰς μὲν ἐν ταῖς
ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνθρωπί-
νως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι καὶ
5 νουνεχῶς· ἐν τοῖς δὲ μάλιστα καὶ περὶ Φίλιππον
τοῦτο γέγονε. δῆλον δ' ἔσται τοῦτο διὰ τῶν μετὰ
6 ταῦτα ῥηθησομένων· καθάπερ γὰρ καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς
ὁρμὰς ἐπὶ τὸ δέον αὐτοῦ σαφῶς ἐδηλώσαμεν, καὶ
πάλιν τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολήν, καὶ πότε καὶ
διὰ τί καὶ πῶς ἐγένετο, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πράξεις
7 μετ' ἀποδείξεως ἐξηγησάμεθα, τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ
καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ δηλῶσαι καὶ τὴν εὐστο-
χίαν, καθ' ἣν μεταθέμενος τοῖς ἐκ τῆς τύχης ἐλατ-
τώμασιν εὐλογιστότατα δοκεῖ κεχρῆσθαι τοῖς καθ'*

τινι (v. lex. *Sch*) et *λείπεσθαι ὑπό τινος* (Dion. Chrysost. or. XXVIII p. 535 R. Anthol. Palat. XI 224, 2) vel *τινι* (v. lex. *Sch*) significat victum esse ab aliquo, *ἡττᾶσθαι* vel *λείπεσθαί τινος* inferiorem esse aliquo. Vincendi autem notionem h. l. unice esse aptam patet   13 **inc. P 98, 3** *Va*: *Ὅτι τισὶ συμβέβηκε*   *συμβέβηκεν* F   *συμβέβηκε τὰς μὲν* — 16 *νουνεχῶς*: **Suid. s. v.** *ἀνθρωπείως*

αὐτὸν καιροῖς. Τίτος δὲ μετὰ τὴν μάχην ποιησά- 8
μενος τὴν καθήκουσαν πρόνοιαν περί τε τῶν αἰχμα-
λώτων καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων, ᾔει πρὸς Λάρισαν. —

*** *καθόλου τῇ περὶ τὰ λάφυρα πλεονεξίᾳ τῶν* 34
Αἰτωλῶν *** *εἴτ' οὐκ ἐβούλετο Φίλιππον ἐκβαλὼν ἐκ* (17)
τῆς ἀρχῆς Αἰτωλοὺς καταλιπεῖν δεσπότας τῶν Ἑλλή-
νων. δυσχερῶς δ' ἔφερε καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, 2
θεωρῶν ἀντεπιγραφομένους ἐπὶ τὸ νίκημα καὶ πλη-
ροῦντας τὴν Ἑλλάδα τῆς αὑτῶν ἀνδραγαθίας. διὸ 3
καὶ κατά τε τὰς ἐντεύξεις ἀγερωχότερον αὐτοῖς
ἀπήντα καὶ περὶ τῶν κοινῶν ἀπεσιώπα, τὰ δὲ προ-
κείμενα συνετέλει καὶ δι' αὑτοῦ καὶ διὰ τῶν ἰδίων
φίλων. τοιαύτης δ' οὔσης δυσχρηστίας ἐν ἀμφοτέ- 4
ροις, ἧκον πρεσβευταὶ μετά τινας ἡμέρας παρὰ τοῦ
Φιλίππου Δημοσθένης καὶ Κυκλιάδας καὶ Λιμναῖος. 5
1002. *πρὸς οὓς κοινολογηθεὶς ὁ Τίτος ἐπὶ πλεῖον μετὰ*
τῶν χιλιάρχων πεντεκαιδεχημέρους ἀνοχὰς ἐποιήσατο
παραχρῆμα, συνετάξατο δὲ καὶ συμπορεύεσθαι τῷ
Φιλίππῳ κοινολογησόμενος ὑπὲρ τῶν καθεστώτων
ἐν ταύταις. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἐντεύξεως 6
φιλανθρώπου, διπλασίως ἐξεκάετο τὰ τῆς ὑποψίας
κατὰ τοῦ Τίτου· ἤδη γὰρ κατὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς 7
δωροδοκίας ἐπιπολαζούσης καὶ τοῦ μηδένα μηδὲν
δωρεὰν πράττειν, καὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτου νομι- 881.
στευομένου παρὰ τοῖς Αἰτωλοῖς, οὐκ ἐδύναντο πι-
στεύειν διότι χωρὶς δώρων ἡ τηλικαύτη μεταβολὴ
γέγονε τοῦ Τίτου πρὸς τὸν Φίλιππον, οὐκ εἰδότες 8

---

1 *καιροῖς*: **des. P** 3 **des. F fol. 283r extr.** 4 **O fol. 127r** *Ur* 9 ***] *εἴτε* add. *Rei* 627 5 ***] *succensebat* Liv. XXXIII 11, 8 22 **inc. P 98, 5** *Va*: *ἤδη γὰρ* cet.

τὰ Ῥωμαίων ἔθη καὶ νόμιμα περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τεκμαιρόμενοι καὶ συλλογιζόμενοι διότι τὸν μὲν Φίλιππον εἰκὸς ἦν προτείνειν πλῆθος χρημάτων διὰ τὸν καιρόν, τὸν δὲ Τίτον μὴ δύνασθαι τούτοις ἀντοφθαλμεῖν.

35 *Ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν τοὺς ἀνωτέρω χρόνους καὶ*
(18) *κοινὴν ἂν ποιούμενος ἀπόφασιν ἐθάρρησα περὶ πάντων Ῥωμαίων εἰπεῖν ὡς οὐδὲν ἂν πράξαιεν τοιοῦτον, λέγω δὲ πρότερον ἢ τοῖς διαποντίοις αὐτοὺς ἐγχειρῆσαι πολέμοις, ἕως ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐθῶν καὶ*
2 *νομίμων ἔμενον. ἐν δὲ τοῖς νῦν καιροῖς περὶ πάντων μὲν οὐκ ἂν τολμήσαιμι τοῦτ' εἰπεῖν· κατ' ἰδίαν μέντοι γε περὶ πλειόνων ἀνδρῶν ἐν Ῥώμῃ θαρρήσαιμ' ἂν ἀποφήνασθαι διότι δύνανται τὴν πίστιν*
3 *ἐν τούτῳ τῷ μέρει διαφυλάττειν. μαρτυρίας δὲ χάριν ὁμολογούμενα δύ' ὀνόματα *** τοῦ μὴ δοκεῖν*
4 *ἀδύνατα λέγειν. Λεύκιος μὲν γὰρ Αἰμίλιος ὁ Περσέα νικήσας, κύριος γενόμενος τῆς Μακεδόνων βασιλείας, ἐν ᾗ τῆς ἄλλης χωρὶς κατασκευῆς καὶ χορη-*
1003. *γίας ἐν αὐτοῖς εὑρέθη τοῖς θησαυροῖς ἀργυρίου καὶ*
5 *χρυσίου πλείω τῶν ἑξακισχιλίων ταλάντων, οὐχ οἷον ἐπεθύμησε τούτων τινός, ἀλλ' οὐδ' αὐτόπτης ἠβουλήθη γενέσθαι, δι' ἑτέρων δὲ τὸν χειρισμὸν ἐποιήσατο τῶν προειρημένων, καίτοι κατὰ τὸν ἴδιον βίον οὐ περιττεύων τῇ χορηγίᾳ, τὸ δ' ἐναντίον*
6 *ἐλλείπων μᾶλλον. μεταλλάξαντος γοῦν αὐτοῦ τὸν*

---

5 *ἀντοφθαλμεῖν*: **des. OU** 6 **perg. P 98,12** *Va*: *ἐγὼ δὲ* 16 ***] lacunam indicavit *Rei* 753, qui post *χάριν* aut in hac regione supplet *παρέξομαι* aut *παραθήσομαι*; post *ὀνόματα* lacunam hiare significavit *Hu*, *προφερόμεθα* add. *BW* 17. 18 **inc. Suid. s. v.** ***Λεύκιος Αἰμίλιος***: *Λ. Α. ὁ Περσέα νικήσας* cet.

βίον οὐ πολὺ κατόπιν τοῦ πολέμου, βουληθέντες
οἱ κατὰ φύσιν υἱοὶ Πόπλιος Σκιπίων καὶ Κόιντος
Μάξιμος ἀποδοῦναι τῇ γυναικὶ τὴν φερνήν, εἴκοσι
τάλαντα καὶ πέντε, ἐπὶ τοσοῦτον ἐδυσχρηστήθησαν
ὡς οὐδ' εἰς τέλος ἐδυνήθησαν, εἰ μὴ τὴν ἐνδουχίαν
ἀπέδοντο καὶ τὰ σώματα καὶ σὺν τούτοις ἔτι τινὰς
τῶν κτήσεων. εἰ δέ τισιν ἀπίστῳ τὸ λεγόμενον 7
ἐοικέναι δόξει, ῥᾴδιον ὑπὲρ τούτου λαβεῖν πίστιν·
πολλῶν γὰρ ἀμφισβητουμένων παρὰ Ῥωμαίοις καὶ 8 882.
μάλιστα περὶ τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους
ἀντιπαραγωγάς, ὅμως τὸ νῦν εἰρημένον ὑφ' ἡμῶν
ὁμολογούμενον εὑρήσει παρὰ πᾶσιν ὁ ζητῶν. καὶ 9
μὴν Πόπλιος Σκιπίων, ὁ τούτου μὲν κατὰ φύσιν
υἱός, Ποπλίου δὲ τοῦ μεγάλου κληθέντος κατὰ θέ-
σιν υἱωνός, κύριος γενόμενος τῆς Καρχηδόνος, ἥτις
ἐδόκει πολυχρημονεστάτη τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην
εἶναι πόλεων, ἁπλῶς τῶν ἐξ ἐκείνης οὐδὲν εἰς τὸν
ἴδιον βίον μετήγαγεν, οὔτ' ὠνησάμενος οὔτ' ἄλλῳ
τρόπῳ κτησάμενος οὐδέν, καίπερ οὐχ ὅλως εὐπο- 10
ρούμενος κατὰ τὸν βίον, ἀλλὰ μέτριος ὢν κατὰ τὴν
ὕπαρξιν, ὡς Ῥωμαῖος. οὐχ οἷον δὲ τῶν ἐξ αὐτῆς 11
τῆς Καρχηδόνος ἀπέσχετο μόνον, ἀλλὰ καὶ καθόλου
τῶν ἐκ τῆς Λιβύης οὐδὲν ἐπιμιχθῆναι πρὸς τὸν
ἴδιον εἴασε βίον. περὶ δὲ τούτου πάλιν τἀνδρὸς 12
1004. ὁ ζητῶν ἀληθινῶς ἀναμφισβήτητον εὑρήσει παρὰ
Ῥωμαίοις τὴν περὶ τοῦτο τὸ μέρος δόξαν.

Ἀλλὰ γὰρ ὑπὲρ μὲν τούτων οἰκειότερον λαβόντες 36
καιρὸν ποιησόμεθα (τὴν) ἐπὶ πλεῖον διαστολήν. ὁ (19)

---

7 *κτήσεων*: **des. Suid.** 13. 14 **inc. Suid. s. v. *Πόπλιος Σκιπίων*:** *Π. Σ. Λευκίου κατὰ φύσιν υἱός* cet. 24 ss. *βίον. τοῦτο ἀναμφισβήτητον παρὰ Ῥωμαίοις*: **des. Suid.** 28 *δια-*

*δὲ Τίτος ταξάμενος ἡμέραν πρὸς τὸν Φίλιππον τοῖς
μὲν συμμάχοις ἔγραψε παραχρῆμα, διασαφῶν πότε
δεήσει παρεῖναι πρὸς τὸν σύλλογον, αὐτὸς δὲ μετά
τινας ἡμέρας ἧκε πρὸς τὴν εἰσβολὴν τῶν Τεμπῶν
2 εἰς τὸν ταχθέντα χρόνον. ἀθροισθέντων δὲ τῶν
συμμάχων καὶ τοῦ συνεδρίου συναχθέντος ἐξ αὐτῶν
τούτων, ἀναστὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐκέλευε
λέγειν ἕκαστον ἐφ᾽ οἷς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τὸν
3 Φίλιππον διαλύσεις. Ἀμύνανδρος μὲν οὖν ὁ βασι-
λεὺς βραχέα διαλεχθεὶς καὶ μέτρια κατέπαυσε τὸν
4 λόγον· ἠξίου γὰρ πρόνοιαν αὐτοῦ ποιήσασθαι πάν-
τας, ἵνα μὴ χωρισθέντων Ῥωμαίων ἐκ τῆς Ἑλλάδος
εἰς ἐκεῖνον ἀπερείδηται τὴν ὀργὴν ὁ Φίλιππος· εἶναι
γὰρ εὐχειρώτους Ἀθαμᾶνας αἰεὶ Μακεδόσι διά τε
5 τὴν ἀσθένειαν καὶ γειτνίασιν τῆς χώρας. μετὰ δὲ
τοῦτον Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς ἀναστάς, καθότι μὲν
ἤθροικε τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ περὶ τῶν διαλύσεων
διαβούλιον καὶ καθόλου νῦν ἑκάστους ἀξιοῖ λέγειν
6 τὸ φαινόμενον, ἐπῄνεσε τὸν Τίτον, τοῖς δ᾽ ὅλοις
πράγμασιν ἀγνοεῖν ἔφη καὶ παραπίπτειν αὐτόν, εἰ
πέπεισται διαλύσεις ποιησάμενος πρὸς Φίλιππον ἢ* 883.
*Ῥωμαίοις τὴν εἰρήνην ἢ τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐλευθερίαν
βέβαιον ἀπολείψειν· οὐδέτερον γὰρ εἶναι τούτων
7 δυνατόν, ἀλλ᾽ εἰ βούλεται καὶ τὴν τῆς πατρίδος
πρόθεσιν ἐπιτελῆ ποιεῖν καὶ τὰς ἰδίας ὑποσχέσεις,
ἃς ὑπέσχηται πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, μίαν ὑπάρχειν ἔφη
διάλυσιν πρὸς Μακεδόνας τὸ Φίλιππον ἐκβάλλειν
8 ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοῦτο δ᾽ εἶναι καὶ λίαν εὐχερές, ἐὰν*

στολήν: **des. P 101, 20** *Va*, **inc. OU:** *ὁ δὲ* cet. 20 *πα-ραπίπτειν*] *παραπαίειν* coni. Cobetus Mnemos. 1862, 24; sed v. *Hu* ad VIII 13, 8

μὴ παρῇ τὸν ἐνεστῶτα καιρόν. πλείω δὲ πρὸς ταύ- 9
την τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς κατέπαυσε τὸν λόγον.
1005. *Ὁ δὲ Τίτος ἀναδεξάμενος ἀστοχεῖν αὐτὸν ἔφη-* 37
σεν οὐ μόνον τῆς Ῥωμαίων προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ (20)
τῆς αὐτοῦ προθέσεως καὶ μάλιστα τοῦ τῶν Ἑλλή-
νων συμφέροντος. οὔτε γὰρ Ῥωμαίους οὐδενὶ τὸ 2
πρῶτον πολεμήσαντας εὐθέως ἀναστάτους ποιεῖν
τούτους· πίστιν δ' ἔχειν τὸ λεγόμενον ἔκ [τε] τῶν 3
κατ' Ἀννίβαν καὶ Καρχηδονίους, ὑφ' ὧν τὰ δεινό-
τατα παθόντας Ῥωμαίους, καὶ μετὰ ταῦτα γενομέ-
νους κυρίους ὃ βουληθεῖεν πρᾶξαι κατ' αὐτῶν
ἁπλῶς, οὐδὲν ἀνήκεστον βουλεύσασθαι περὶ Καρχη-
δονίων· καὶ μὴν οὐδ' αὐτὸς οὐδέποτε ταύτην ἐσχη- 4
κέναι τὴν αἵρεσιν, ὅτι δεῖ πολεμεῖν πρὸς τὸν Φί-
λιππον ἀδιαλύτως· ἀλλ' εἴπερ ἐβουλήθη ποιεῖν τὰ
παρακαλούμενα πρὸ τῆς μάχης, ἑτοίμως ἂν διαλε-
λύσθαι πρὸς αὐτόν. διὸ καὶ θαυμάζειν ἔφη πῶς 5
μετέχοντες τότε τῶν περὶ τῆς διαλύσεως συλλόγων
ἅπαντες νῦν ἀκαταλλάκτως ἔχουσιν. "ἢ δῆλον ὅτι 6
νενικήκαμεν; ἀλλὰ τοῦτό γ' ἐστὶ πάντων ἀγνωμονέ-
στατον· πολεμοῦντας γὰρ δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας 7
βαρεῖς εἶναι καὶ θυμικούς, ἡττωμένους δὲ γενναί-
ους καὶ μεγαλόφρονας, νικῶντάς γε μὴν μετρίους
καὶ πραεῖς καὶ φιλανθρώπους. ὑμεῖς δὲ τἀναντία
παρακαλεῖτε νῦν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς Ἕλλησι ταπει- 8
νωθῆναι μὲν ἐπὶ πολὺ συμφέρει τὴν Μακεδόνων
ἀρχήν, ἀρθῆναί γε μὴν οὐδαμῶς". τάχα γὰρ αὐτοὺς 9

---

6 *οὐδενὶ*] *οὐδέσι Rei* 628 s. vulgo, sed v. Kaelkerum quaest. de eloc. Pol. p. 278 s. 21 *πολεμοῦντας* — 24 *φιλανθρώπους* praemisso *ὡραῖον* per compendium exarato habet **F in marg. fol. 283r extr.**

πεῖραν λήψεσθαι τῆς Θρᾳκῶν καὶ Γαλατῶν παρανομίας· τοῦτο γὰρ ἤδη καὶ πλεονάκις γεγονέναι.
10 *καθόλου δ' αὐτὸς μὲν ἔφη καὶ τοὺς παρόντας Ῥωμαίων κρίνειν, ἐὰν Φίλιππος ὑπομένῃ πάντα ποιεῖν* 884.
τὰ πρότερον ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐπιταττόμενα, διδόναι τὴν εἰρήνην αὐτῷ, προσλαβόντας καὶ τὴν τῆς συγκλήτου γνώμην· Αἰτωλοὺς δὲ κυρίους εἶναι βου-
11 *λευομένους ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν. τοῦ δὲ Φαινέου*
1006. *μετὰ ταῦτα βουλομένου λέγειν ὅτι μάταια πάντα τὰ πρὸ τοῦ γέγονε· τὸν γὰρ Φίλιππον, ἐὰν διολίσθῃ τὸν παρόντα καιρόν, ἤδη πάλιν ἀρχὴν ἄλλην ποι-*
12 *ήσεσθαι πραγμάτων· ὁ Τίτος αὐτόθεν ἐξ ἕδρας καὶ θυμικῶς "Παῦσαι" φησὶ "Φαινέα, ληρῶν· ἐγὼ γὰρ οὕτως χειριῶ τὰς διαλύσεις ὥστε μηδὲ βουληθέντα τὸν Φίλιππον ἀδικεῖν δύνασθαι τοὺς Ἕλληνας."*

38 *Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐχωρίσθησαν. τῇ δ'*
(21) *ὑστεραίᾳ παραγενομένου τοῦ βασιλέως, καὶ τῇ τρίτῃ πάντων εἰς τὸν σύλλογον ἀθροισθέντων, εἰσελθὼν ὁ Φίλιππος εὐστόχως καὶ συνετῶς ὑπετέμετο τὰς*
2 *πάντων ὁρμάς· ἔφη γὰρ τὰ μὲν πρότερον ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων ἐπιταττόμενα πάντα συγχωρεῖν καὶ ποιήσειν, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν διδόναι*
3 *τῇ συγκλήτῳ τὴν ἐπιτροπήν. τούτων δὲ ῥηθέντων οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπεσιώπησαν, ὁ δὲ τῶν Αἰτωλῶν Φαινέας "Τί οὖν ἡμῖν οὐκ ἀποδίδως, Φίλιππε" ἔφη "Λάρισαν τὴν Κρεμαστήν, Φάρσαλον, Θήβας*
4 *τὰς Φθίας, Ἐχῖνον"; ὁ μὲν οὖν Φίλιππος ἐκέλευε*

---

12 post *ἕδρας* add. *ἀναστὰς Rei* 629; sed *αὐτόθεν ἐξ ἕδρας* locutio petita est ex Homero (v. Od. XIII 56. Il. XIX 77 et cf. Cobetum Mnemos. 1881, 244) 25. 26 *Φίλιππε" ἔφη*] v. *Hu* Philol. 1859, 302

*παραλαμβάνειν αὐτούς, ὁ δὲ Τίτος τῶν μὲν ἄλλων
οὐκ ἔφη δεῖν οὐδεμίαν, Θήβας δὲ μόνον τὰς Φθίας·
Θηβαίους γὰρ ἐγγίσαντος αὐτοῦ μετὰ τῆς δυνάμεως* 5
*καὶ παρακαλοῦντος σφᾶς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν
οὐ βουληθῆναι· διὸ νῦν, κατὰ πόλεμον ὑποχειρίων
ὄντων, ἔχειν ἐξουσίαν ἔφη βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν
ὡς ἂν προαιρῆται. τῶν δὲ περὶ τὸν Φαινέαν ἀγα-* 6
*νακτούντων, καὶ λεγόντων ὅτι δέον αὐτοὺς εἴη,
πρῶτον μέν, καθότι συνεπολέμησαν νῦν, κομίζεσθαι
τὰς πόλεις τὰς πρότερον μεθ' αὐτῶν συμπολιτευο-
μένας, ἔπειτα κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς συμμαχίαν, καθ' ἣν* 7
*ἔδει τῶν κατὰ πόλεμον ἑλόντων τὰ μὲν ἔπιπλα Ῥω-
μαίων εἶναι, τὰς δὲ πόλεις Αἰτωλῶν, ὁ Τίτος ἀγνο-
εῖν αὐτοὺς ἔφη κατ' ἀμφότερα. τήν τε γὰρ συμμα-* 8
χίαν λελύσθαι, καθ' ὃν καιρὸν τὰς διαλύσεις ἐποι- 885.
ήσαντο πρὸς Φίλιππον ἐγκαταλείποντες Ῥωμαίους,
1007. *εἴ τε καὶ μένειν ἔτι τὴν συμμαχίαν, δεῖν αὐτοὺς* 9
*κομίζεσθαι καὶ παραλαμβάνειν, οὐκ εἴ τινες ἐθελον-
τὴν σφᾶς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν ἐνεχείρισαν, ὅπερ
αἱ κατὰ Θετταλίαν πόλεις ἅπασαι πεποιήκασι νῦν,
ἀλλ' εἴ τινες κατὰ κράτος ἑάλωσαν.*

Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ὁ Τίτος ἤρεσκε ταῦτα λέ- 39
γων, οἱ δ' Αἰτωλοὶ βαρέως ἤκουον καί τις οἷον (22)
ἀρχὴ κακῶν ἐγεννᾶτο μεγάλων· ἐκ γὰρ ταύτης τῆς 2
*διαφορᾶς καὶ τούτου τοῦ σπινθῆρος μετ' ὀλίγον ὅ
τε πρὸς Αἰτωλοὺς ὅ τε πρὸς Ἀντίοχον ἐξεκαύθη
πόλεμος. τὸ δὲ συνέχον ἦν τῆς ὁρμῆς τῆς τοῦ Τίτου* 3
πρὸς τὰς διαλύσεις, ἐπυνθάνετο τὸν Ἀντίοχον ἀπὸ

---

17 *καὶ — συμμαχίαν*] *συγχωρήσειε* supplendum esse coni. *Sch*, *θείην* ante *δεῖν* intercidisse putat *BW*

Συρίας (ἀν)ῆχθαι μετὰ δυνάμεως, ποιούμενον τὴν
4 *ὁρμὴν ἐπὶ τὴν Εὐρώπην. διόπερ ἠγωνία μὴ ταύτης*
ὁ Φίλιππος τῆς ἐλπίδος ἀντιλαμβανόμενος ἐπὶ το
πολιοφυλακεῖν ὁρμήσῃ καὶ τρίβειν τὸν πόλεμον, εἶθ'
ἑτέρου παραγενηθέντος ὑπάτου τὸ κεφάλαιον τῶν
5 *πράξεων εἰς ἐκεῖνον ἀνακλασθῇ. διὸ συνεχωρήθη*
τῷ βασιλεῖ, καθάπερ ἠξίου, λαβόντα τετραμήνους
ἀνοχὰς παραχρῆμα μὲν δοῦναι τῷ Τίτῳ τὰ διακόσια
τάλαντα καὶ Δημήτριον τὸν υἱὸν εἰς ὁμηρείαν καί
τινας ἑτέρους τῶν φίλων, περὶ δὲ τῶν ὅλων πέμπειν
εἰς τὴν Ῥώμην καὶ διδόναι τῇ συγκλήτῳ τὴν ἐπι-
6 *τροπήν. καὶ τότε μὲν ἐχωρίσθησαν πιστωσάμενοι*
περὶ τῶν ὅλων πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' ᾧ Τίτον, ἐὰν μὴ
συντελῆται τὰ κατὰ τὰς διαλύσεις, ἀποδοῦναι Φι-
7 *λίππῳ τὰ διακόσια τάλαντα καὶ τοὺς ὁμήρους· μετὰ*
δὲ ταῦτα πάντες ἔπεμπον εἰς τὴν Ῥώμην, οἱ μὲν
συνεργοῦντες, οἱ δ' ἀντιπράττοντες τῇ διαλύσει.—
40 *Τί δήποτ' ἐστὶν ὅτι τοῖς αὐτοῖς καὶ διὰ τῶν*
(23) *αὐτῶν ἀπατώμενοι πάντες οὐ δυνάμεθα λῆξαι (τῆς)*
2 *ἀνοίας; τοῦτο γὰρ τὸ γένος τῆς ῥᾳδιουργίας πολ-*
3 *λάκις ὑπὸ πολλῶν ἤδη γέγονε· καὶ τὸ μὲν παρὰ*
1008. *τοῖς ἄλλοις διαχωρεῖν ἴσως οὐ θαυμαστόν, τὸ δέ,* 886.
παρ' οἷς ἡ πηγὴ τῆς τοιαύτης ὑπάρχει κακοπραγμο-
4 *σύνης. ἀλλ' ἔστιν αἴτιον τὸ μὴ πρόχειρον ὑπάρχειν*
τὸ παρ' Ἐπιχάρμῳ καλῶς εἰρημένον

1 *ἦχθαι* OU, corr. *Hu* comment. Fleckeis. p. 90
17 **des. OU** 18 **Suid. s. v. *ῥᾳδιουργός*:** *Πολύβιος δέ φησι περὶ οἰκογενοῦς προδότου· τί δήποτ' ἐστὶν ὅτι* cet.
inc. F. fol. 283r extr.: *Ὅτι τοῖς αὐτοῖς* cet.
19 *τῆς* add. *Ben* 277 21 *ὑπὸ* F Suid., *ἐπὶ* Bentenus l. c. p. 42, sed v. ad X 41, 7 22 *θαυμαστόν*: **des. Suid.**
24 *ἀλλ' ἔστιν*: **inc. Suid. s. v. *νῆφε* et s. v. *πρόχειρος***
25 *Ἐπιχάρμῳ*] v. O. Fr. Lorenzii *Epicharm des Koers*

νᾶφε καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τᾶν φρενῶν. —

Μεδίων, πόλις πρὸς τῇ Αἰτωλίᾳ. Πολύβιος ὀκτωκαιδεκάτῳ. 5

II. RES ASIAE.

. . . *κωλύειν δὲ τὸν Ἀντίοχον παραπλεῖν, οὐκ ἀπεχθείας χάριν, ἀλλ' ὑφορώμενοι μὴ Φιλίππῳ συνεπισχύσας ἐμπόδιον γένηται τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίᾳ.* — 41[a] 887,6

Ὅτι *Ἀντίοχος* ὁ *βασιλεὺς* πάνυ ὠρέγετο *τῆς Ἐφέσου διὰ τὴν εὐκαιρίαν, τῷ δοκεῖν μὲν κατὰ τῆς Ἰωνίας καὶ τῶν ἐφ' Ἑλλησπόντου πόλεων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἀκροπόλεως ἔχειν θέσιν, κατὰ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀμυντήριον ὑπάρχειν ἀεὶ τοῖς Ἀσίας βασιλεῦσιν εὐκαιρότατον.* — 2 894,11

Ὅτι φηςὶν ὁ Πολύβιος ἐν τῷ ιη' λόγῳ. Ὅτι *Ἄτταλος ἐτελεύτησε τὸν βίον· ὑπὲρ οὗ δίκαιόν ἐστι, καθάπερ περὶ τῶν ἄλλων εἰθίσμεθα ποιεῖν, καὶ περὶ τούτου νῦν ἐπιφθέγξασθαι τὸν ἁρμόζοντα λόγον.* 41 886,7 (24)
2 *ἐκείνῳ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφόδιον ὑπῆρξε πρὸς βασιλείαν τῶν ἐκτός, πλοῦτος δὲ μόνον,*
3 *ὃς μετὰ νοῦ μὲν καὶ τόλμης χειριζόμενος ὡς ἀληθῶς μεγάλην παρέχεται χρείαν πρὸς πᾶσαν ἐπιβολήν, ἄνευ δὲ τῶν προειρημένων τοῖς πλείστοις κακῶν παραίτιος πέφυκε γίνεσθαι καὶ συλλήβδην ἀπωλείας.*
4 *καὶ γὰρ φθόνους γεννᾷ καὶ ἐπιβουλὰς*

Leben u. Schriften p. 260 n. 17 2 **des. Suid. F fol. 283[v] prim.** 3. 4 **Steph. Byz. p. 440, 1 s. Mein.** 6—9 **Suid. s. v.** ***συνεπισχύσας*** 10—15 **Suid. s. v.** *εὐκαιρία* 16 **P 101, 23** *Va* 20 **inc. Suid. s. v.** ***Ἄτταλος*****:** *ᾧ ἄλλο οὐδὲν* cet. 26 *καὶ ἐπιβουλὰς*] v. *BW*

καὶ πρὸς διαφθορὰν σώματος καὶ ψυχῆς μεγίστας
1009. *ἔχει ῥοπάς. ὀλίγαι δέ τινές εἰσι ψυχαὶ παντάπασιν*
αἳ ταῦτα δυνάμεναι διωθεῖσθαι τῇ τοῦ πλούτου
5 *δυνάμει. διὸ καὶ τοῦ προειρημένου ἄξιον ἀγασθῆ-*
ναι τὴν μεγαλοψυχίαν, ὅτι πρὸς οὐδὲν τῶν ἄλλων
ἐπεβάλετο χρήσασθαι τοῖς χορηγίοις ἀλλὰ πρὸς βασι-
λείας κατάκτησιν, οὗ μεῖζον ἢ κάλλιον οὐδὲν οἷόν
6 *τ' ἐστὶν οὐδ' εἰπεῖν· ὃς τὴν ἀρχὴν ἐνεστήσατο τῆς*
προειρημένης ἐπιβολῆς οὐ μόνον διὰ τῆς εἰς τοὺς
φίλους εὐεργεσίας καὶ χάριτος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν
7 *κατὰ πόλεμον ἔργων. νικήσας γὰρ μάχῃ Γαλάτας,*
ὃ βαρύτατον καὶ μαχιμώτατον ἔθνος ἦν τότε κατὰ
τὴν Ἀσίαν, ταύτην ἀρχὴν ἐποιήσατο καὶ τότε πρῶ-
8 *τον αὑτὸν ἔδειξε βασιλέα. τυχὼν δὲ τῆς τιμῆς*
ταύτης καὶ βιώσας ἔτη δύο πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα,
τούτων δὲ βασιλεύσας τετταράκοντα καὶ τέτταρα,
σωφρονέστατα μὲν ἐβίωσε καὶ σεμνότατα πρὸς γυ-
9 *ναῖκα καὶ τέκνα, διεφύλαξε δὲ τὴν πρὸς πάντας*
τοὺς συμμάχους καὶ φίλους πίστιν, ἐναπέθανε δ'
ἐν αὐτοῖς τοῖς καλλίστοις ἔργοις, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ
10 *τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. τὸ δὲ μέγιστον,* **887.**
τέτταρας υἱοὺς ἐν ἡλικίᾳ καταλιπὼν οὕτως ἡρμό-
σατο τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὥστε παισὶ παίδων ἀστα-
σίαστον παραδοθῆναι τὴν βασιλείαν.

III. RES ITALIAE.

42 Ὅτι ἐπὶ Μαρκέλλου Κλαυδίου ὑπάτου *παρειλη-*
(25) *φότος τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἧκον εἰς τὴν Ῥώμην οἵ τε*

Fleckeis. annal. 1889, 687 s. 4 *ἄξιον*] *κατάξιον* coni. *BW*, nisi forte verba ab epitomatore in compendium sunt redacta 24 **des. P 102, 19** *Va* **Suid.** 26 **O fol. 111r** *Ur* 14, 23

*παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις οἵ τε παρὰ τοῦ Τίτου
καὶ τῶν συμμάχων ὑπὲρ τῶν πρὸς Φίλιππον συν-*
1010. *θηκῶν. λόγων δὲ πλειόνων γενομένων ἐν τῇ συγ-* 2
*κλήτῳ, ταύτῃ μὲν ἐδόκει βεβαιοῦν τὰς ὁμολογίας·
εἰς δὲ τὸν δῆμον εἰσενεχθέντος τοῦ διαβουλίου* 3
*Μάρκος, αὐτὸς ἐπιθυμῶν τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα δια-
βάσεως, ἀντέλεγε καὶ πολλὴν ἐποιεῖτο σπουδὴν εἰς
τὸ διακόψαι τὰς συνθήκας. οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε δῆ-* 4
*μος κατὰ τὴν τοῦ Τίτου προαίρεσιν ἐπεκύρωσε τὰς
διαλύσεις. ὧν ἐπιτελεσθεισῶν εὐθέως ἡ σύγκλητος* 5
*ἄνδρας δέκα καταστήσασα τῶν ἐπιφανῶν ἐξέπεμπε
τοὺς χειριοῦντας τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ
Τίτου καὶ βεβαιώσοντας τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐλευθε-
ρίαν. ἐποιήσαντο δὲ λόγους ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ* 6
*περὶ τῆς συμμαχίας οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις,
οἱ περὶ Δαμόξενον τὸν Αἰγιέα· γενομένης δ' ἀντιρρή-* 7
*σεως κατὰ τὸ παρὸν διὰ τὸ κατὰ πρόσωπον Ἠλεί-
ους μὲν ἀμφισβητεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπὲρ τῆς Τρι-
φυλίας, Μεσσηνίους δ' ὑπὲρ Ἀσίνης καὶ Πύλου,
συμμάχους τότε Ῥωμαίων ὑπάρχοντας, Αἰτωλοὺς δὲ
περὶ τῆς Ἡραιῶν πόλεως, ὑπέρθεσιν ἔλαβε τὸ δια-
βούλιον ἐπὶ τοὺς δέκα. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν σύγ-* 8
κλητον ἐπὶ τούτοις ἦν.

IV. RES GRAECIAE.

Ὅτι *κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν μάχην Τίτου* 43
παραχειμάζοντος ἐν Ἐλατείᾳ Βοιωτοί, σπουδάζοντες (26)
ἀνακομίσασθαι τοὺς ἄνδρας τοὺς παρ' αὐτῶν στρα- 888.
τευσαμένους παρὰ τῷ Φιλίππῳ, διεπρεσβεύοντο περὶ

---

23 **des. O fol. 112r** *Ur* 15, 18   25 **O fol. 112r** *Ur* 15 19

2 τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν πρὸς Τίτον. ὁ δὲ βουλόμενος
ἐκκαλεῖσθαι τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς τὴν σφετέραν
εὔνοιαν διὰ τὸ προορᾶσθαι τὸν Ἀντίοχον, ἑτοίμως
3 συνεχώρησεν. ταχὺ δὲ πάντων ἀνακομισθέντων ἐκ
τῆς Μακεδονίας, ἐν οἷς ἦν καὶ Βραχύλλης, τοῦτον
μὲν εὐθέως βοιωτάρχην κατέστησαν, παραπλησίως
1011. δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς δοκοῦντας εἶναι φίλους
τῆς Μακεδόνων οἰκίας ἐτίμων καὶ προῆγον οὐχ
4 ἧττον ἢ πρότερον. ἔπεμψαν δὲ καὶ πρεσβείαν πρὸς
τὸν Φίλιππον τὴν εὐχαριστήσουσαν ἐπὶ τῇ τῶν νεα-
νίσκων ἐπανόδῳ, λυμαινόμενοι τὴν τοῦ Τίτου χάριν.
5 ἃ συνορῶντες οἱ περὶ τὸν Ζεύξιππον καὶ Πεισίστρα-
τον, καὶ πάντες οἱ δοκοῦντες εἶναι Ῥωμαίοις φίλοι
δυσχερῶς ἔφερον, προορώμενοι τὸ μέλλον καὶ δεδιό-
6 τες περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων· σαφῶς
γὰρ ᾔδεισαν ὡς, ἐὰν μὲν οἱ Ῥωμαῖοι χωρισθῶσιν
ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ Φίλιππος μένῃ παρὰ πλευράν,
συνεπισχύων αἰεὶ τοῖς πρὸς σφᾶς ἀντιπολιτευομέ-
νοις, οὐδαμῶς ἀσφαλῆ σφίσιν ἐσομένην τὴν ἐν τῇ
7 Βοιωτίᾳ πολιτείαν. διὸ καὶ συμφρονήσαντες ἐπρέ-
8 σβευον πρὸς Τίτον εἰς τὴν Ἐλάτειαν. συμμίξαντες
δὲ τῷ προειρημένῳ πολλοὺς καὶ ποικίλους εἰς τοῦτο
τὸ μέρος διετίθεντο λόγους, ὑποδεικνύντες τὴν ὁρ-
μὴν τοῦ πλήθους τὴν οὖσαν ἤδη νῦν καθ' αὐτῶν
9 καὶ τὴν ἀχαριστίαν τῶν ὄχλων. καὶ τέλος ἐθάρρη-
σαν εἰπεῖν (ὡς), ἐὰν μὴ τὸν Βραχύλλην ἐπανελόμενοι
καταπλήξωνται τοὺς πολλούς, οὐκ ἔστιν ἀσφάλεια
τοῖς Ῥωμαίων φίλοις χωρισθέντων τῶν στρατοπέ-
10 δων. ὁ δὲ Τίτος ταῦτα διακούσας αὐτὸς μὲν οὐκ
ἔφη κοινωνεῖν τῆς πράξεως ταύτης, τοὺς δὲ βουλο-
11 μένους πράττειν οὐ κωλύειν· καθόλου δὲ λαλεῖν

*αὐτοὺς ἐκέλευε περὶ τούτων Ἀλεξαμενῷ τῷ τῶν
Αἰτωλῶν στρατηγῷ. τῶν δὲ περὶ τὸν Ζεύξιππον* 12
*πειθαρχησάντων καὶ διαλεγομένων, ταχέως ὁ προ-
ειρημένος πεισθεὶς καὶ συγκαταθέμενος τοῖς λεγο-
μένοις τρεῖς μὲν τῶν Αἰτωλικῶν συνέστησε, τρεῖς
δὲ τῶν Ἰταλικῶν νεανίσκων τοὺς προσοίσοντας τὰς
χεῖρας τῷ Βραχύλλῃ. —*

Οὐδεὶς γὰρ οὕτως οὔτε μάρτυς ἐστὶ φοβερὸς 13 889.
*οὔτε κατήγορος δεινὸς ὡς ἡ σύνεσις ἡ κατοικοῦσ'
ἐν ταῖς ἑκάστων ψυχαῖς. —*

1012. Ὅτι *κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἧκον ἐκ τῆς Ῥώμης* 44
οἱ δέκα, δι' ὧν ἔμελλε χειρίζεσθαι τὰ κατὰ τοὺς (27)
Ἕλληνας, κομίζοντες τὸ τῆς συγκλήτου (*δόγμα*) *τὸ
περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης. ἦν δὲ τὰ συνέ-* 2
*χοντα τοῦ δόγματος ταῦτα, τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλλη-
νας πάντας, τούς τε κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ τὴν
Εὐρώπην, ἐλευθέρους ὑπάρχειν καὶ νόμοις χρῆσθαι
τοῖς ἰδίοις· τοὺς δὲ ταττομένους ὑπὸ Φίλιππον καὶ* 3
*τὰς πόλεις τὰς ἐμφρούρους παραδοῦναι Φίλιππον
Ῥωμαίοις πρὸ τῆς τῶν Ἰσθμίων πανηγύρεως, Εὔρω-* 4
*μον δὲ καὶ Πήδασα καὶ Βαργύλια καὶ τὴν Ἰασέων
πόλιν, ὁμοίως Ἄβυδον, Θάσον, Μύριναν, Πέρινθον,
ἐλευθέρας ἀφεῖναι τὰς φρουρὰς ἐξ αὐτῶν μεταστη-
σάμενον· περὶ δὲ τῆς τῶν Κιανῶν ἐλευθερώσεως* 5
*Τίτον γράψαι πρὸς Προυσίαν κατὰ τὸ δόγμα τῆς
συγκλήτου· τὰ δ' αἰχμάλωτα καὶ τοὺς αὐτομόλους* 6
*ἅπαντας ἀποκαταστῆσαι Φίλιππον Ῥωμαίοις ἐν τοῖς
αὐτοῖς χρόνοις, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς καταφράκτους*

---

7 **des. O fol. 113^{r}** *Ur* 17, 3 8—10 **F in marg. fol. 283^{v} prim.** eo loco, ubi incipit cap. 50. Praemittitur *γνω* i. e. *γνώμη* 11 **O fol. 113^{r}** *Ur* 17, 4

ναῦς πλὴν πέντε σκαφῶν καὶ τῆς ἑκκαιδεκήρους·
7 δοῦναι δὲ καὶ χίλια τάλαντα, τούτων τὰ μὲν ἡμίση
παραυτίκα, τὰ δ' ἡμίση κατὰ φόρους ἐν ἔτεσι δέκα.

45 Τούτου δὲ τοῦ δόγματος διαδοθέντος εἰς τοὺς
(28) Ἕλληνας οἱ μὲν ἄλλοι πάντες εὐθαρσεῖς ἦσαν καὶ
περιχαρεῖς, μόνοι δ' Αἰτωλοί, δυσχεραίνοντες ἐπὶ
τῷ μὴ τυγχάνειν ὧν ἤλπιζον, κατελάλουν τὸ δόγμα,
φάσκοντες οὐ πραγμάτων, ἀλλὰ γραμμάτων μόνον
2 ἔχειν αὐτὸ διάθεσιν. καί τινας ἐλάμβανον πιθανό-
τητας ἐξ αὐτῶν τῶν ἐγγράπτων πρὸς τὸ διασείειν
3 τοὺς ἀκούοντας τοιαύτας. ἔφασκον γὰρ εἶναι δύο
γνώμας ἐν τῷ δόγματι περὶ τῶν ὑπὸ Φιλίππου
φρουρουμένων πόλεων, τὴν μὲν μίαν ἐπιτάττουσαν
ἐξάγειν τὰς φρουρὰς τὸν Φίλιππον, τὰς δὲ πόλεις
παραδιδόναι Ῥωμαίοις, τὴν δ' ἑτέραν ἐξάγοντα τὰς
4 φρουρὰς ἐλευθεροῦν τὰς πόλεις. τὰς μὲν οὖν ἐλευ-
1013. θερουμένας ἐπ' ὀνόματος δηλοῦσθαι, ταύτας δ'
εἶναι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν, τὰς δὲ παραδιδομένας 890.
Ῥωμαίοις φανερὸν ὅτι τὰς κατὰ τὴν Εὐρώπην.
5 εἶναι δὲ ταύτας Ὠρεόν, Ἐρέτριαν, Χαλκίδα, Δημη-
6 τριάδα, Κόρινθον. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ὑπάρ-
χειν πᾶσιν ὅτι μεταλαμβάνουσι τὰς Ἑλληνικὰς
πέδας παρὰ Φιλίππου Ῥωμαῖοι, καὶ γίνεται μεθάρ-
μοσις δεσποτῶν, οὐκ ἐλευθέρωσις τῶν Ἑλλήνων.

7 Ταῦτα μὲν οὖν ὑπ' Αἰτωλῶν ἐλέγετο κατακόρως.
ὁ δὲ Τίτος ὁρμήσας ἐκ τῆς Ἐλατείας μετὰ τῶν δέκα
καὶ κατάρας εἰς τὴν Ἀντίκυραν, παραυτίκα διέ-
πλευσεν εἰς τὸν Κόρινθον, κἀκεῖ παραγενόμενος
συνήδρευε μετὰ τούτων καὶ διελάμβανε περὶ τῶν
8 ὅλων. πλεοναζούσης δὲ τῆς τῶν Αἰτωλῶν διαβο-
λῆς καὶ πιστευομένης παρ' ἐνίοις, πολλοὺς καὶ

ποικίλους ἠναγκάζετο ποιεῖσθαι λόγους ὁ Τίτος ἐν
τῷ συνεδρίῳ, διδάσκων ὡς εἴπερ βούλονται καὶ 9
τὴν τῶν Ἑλλήνων εὔκλειαν ὁλόκληρον περιποιή-
σασθαι, καὶ καθόλου πιστευθῆναι παρὰ πᾶσι διότι
καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐποιήσαντο διάβασιν οὐ τοῦ συμ-
φέροντος ἕνεκεν, ἀλλὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας,
ἐκχωρητέον εἴη πάντων τῶν τόπων καὶ πάσας
ἐλευθερωτέον τὰς πόλεις τὰς νῦν ὑπὸ Φιλίππου
φρουρουμένας. ταύτην δὲ συνέβαινε γίνεσθαι τὴν 10
ἀπορίαν ἐν τῷ συνεδρίῳ διὰ τὸ περὶ μὲν τῶν
ἄλλων ἐν τῇ Ῥώμῃ προδιειλῆφθαι καὶ ῥητὰς ἔχειν
τοὺς δέκα παρὰ τῆς συγκλήτου τὰς ἐντολάς, περὶ
δὲ Χαλκίδος καὶ Κορίνθου καὶ Δημητριάδος ἐπιτρο-
πὴν αὐτοῖς δεδόσθαι διὰ τὸν Ἀντίοχον, ἵνα βλέ-
ποντες πρὸς τοὺς καιροὺς βουλεύωνται περὶ τῶν
προειρημένων πόλεων κατὰ τὰς αὑτῶν προαιρέσεις·
ὁ γὰρ προειρημένος βασιλεὺς δῆλος ἦν ἐπέχων 11
πάλαι τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην πράγμασιν. οὐ μὴν 12
ἀλλὰ τὸν μὲν Κόρινθον ὁ Τίτος ἔπεισε τὸ συνέ-
δριον ἐλευθεροῦν παραχρῆμα καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς ἐγχει-
1014. ρίζειν διὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογίας, τὸν δ' Ἀκροκό-
ρινθον καὶ Δημητριάδα καὶ Χαλκίδα παρακατέσχεν.

Δοξάντων δὲ τούτων, καὶ τῆς Ἰσθμίων πανηγύ- 46
ρεως ἐπελθούσης, καὶ σχεδὸν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκου- (29)
μένης τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν συνεληλυθότων
διὰ τὴν προσδοκίαν τῶν ἀποβησομένων, πολλοὶ καὶ
ποικίλοι καθ' ὅλην τὴν πανήγυριν ἐνέπιπτον λόγοι, 891.
τῶν μὲν ἀδύνατον εἶναι φασκόντων Ῥωμαίους ἐνίων 2
ἀποστῆναι τόπων καὶ πόλεων, τῶν δὲ διοριζομένων
ὅτι τῶν μὲν ἐπιφανῶν εἶναι δοκούντων τόπων ἀπο-
στήσονται, τοὺς δὲ φαντασίαν μὲν ἔχοντας ἐλάττω,

χρείαν δὲ τὴν αὐτὴν παρέχεσθαι δυναμένους καθέ-
3 ξουσι. καὶ τούτους εὐθέως ἐπεδείκνυσαν αὐτοὶ καθ'
4 αὑτῶν διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὑρεσιλογίας. τοιαύ-
της δ' οὔσης ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀπορίας, ἀθροι-
σθέντος τοῦ πλήθους εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα,
προελθὼν ὁ κῆρυξ καὶ (κατα)σιωπησάμενος τὰ πλήθη
διὰ τοῦ σαλπικτοῦ τόδε (τὸ) κήρυγμ' ἀνηγόρευσεν·
5 "Ἡ σύγκλητος ἡ Ῥωμαίων καὶ Τίτος Κοΐντιος στρα-
τηγὸς ὕπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον
καὶ Μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους,
ἀφορολογήτους, νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις,
Κορινθίους, Φωκέας, Λοκρούς, Εὐβοεῖς, Ἀχαιοὺς
τοὺς Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλούς, Περραιβούς".
6 κρότου δ' ἐν ἀρχαῖς εὐθέως ἐξαισίου γενομένου
τινὲς μὲν οὐδ' ἤκουσαν τοῦ κηρύγματος, τινὲς δὲ
7 πάλιν ἀκούειν ἐβούλοντο. τὸ δὲ πολὺ μέρος τῶν
ἀνθρώπων διαπιστούμενον καὶ δοκοῦν ὡς ἂν εἰ
καθ' ὕπνον ἀκούειν τῶν λεγομένων διὰ τὸ παρά-
8 δοξον τοῦ συμβαίνοντος, πᾶς τις ἐξ ἄλλης ὁρμῆς
ἐβόα προάγειν τὸν κήρυκα καὶ τὸν σαλπικτὴν εἰς
1015. μέσον τὸ στάδιον καὶ λέγειν πάλιν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν,
ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, βουλομένων τῶν ἀνθρώπων μὴ
μόνον ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν τὸν λέγοντα διὰ
9 τὴν ἀπιστίαν τῶν ἀναγορευομένων. ὡς δὲ πάλιν ὁ
κῆρυξ, προελθὼν εἰς τὸ μέσον καὶ κατασιωπησάμε-
νος διὰ τοῦ σαλπικτοῦ τὸν θόρυβον, ἀνηγόρευσε
ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως τοῖς πρόσθεν, τηλικοῦτον συνέβη
καταρραγῆναι τὸν κρότον ὥστε καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν
ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀγαγεῖν τοῖς νῦν ἀκούουσι τὸ γε-

---

7 κήρυγμα ἀνηγόρευσεν OU, corr. *Hu* Philol. 1859, 306
27 καὶ ὡσαύτως] v. *BW* Fleckeis. annal. 1889, 683

γονός. ὡς δέ ποτε κατέληξεν ὁ κρότος, τῶν μὲν 10
ἀθλητῶν ἁπλῶς οὐδεὶς οὐδένα λόγον εἶχεν ἔτι, πάν-
τες δὲ διαλαλοῦντες, οἱ μὲν ἀλλήλοις, οἱ δὲ πρὸς
σφᾶς αὐτούς, οἷον εἰ παραστατικοὶ τὰς διανοίας
ἦσαν. ᾗ καὶ μετὰ τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ὑπερβολὴν 11 **892.**
τῆς χαρᾶς μικροῦ διέφθειραν τὸν Τίτον εὐχαρι-
στοῦντες· οἱ μὲν γὰρ ἀντοφθαλμῆσαι κατὰ πρόσω- 12
πον καὶ σωτῆρα προσφωνῆσαι βουλόμενοι, τινὲς δὲ
τῆς δεξιᾶς ἅψασθαι σπουδάζοντες, οἱ δὲ πολλοὶ
στεφάνους ἐπιρριπτοῦντες καὶ λημνίσκους, παρ' ὀλί-
γον διέλυσαν τὸν ἄνθρωπον. δοκούσης δὲ τῆς εὐχα- 13
ριστίας ὑπερβολικῆς γενέσθαι, θαρρῶν ἄν τις εἶπε
διότι πολὺ καταδεεστέραν εἶναι συνέβαινε τοῦ τῆς
πράξεως μεγέθους. θαυμαστὸν γὰρ ἦν καὶ τὸ Ῥω- 14
μαίους ἐπὶ ταύτης γενέσθαι τῆς προαιρέσεως καὶ
τὸν ἡγούμενον αὐτῶν Τίτον, ὥστε πᾶσαν ὑπομεῖναι
δαπάνην καὶ πάντα κίνδυνον χάριν τῆς τῶν Ἑλλή-
νων ἐλευθερίας· μέγα δὲ καὶ τὸ δύναμιν ἀκόλουθον
τῇ προαιρέσει προσενέγκασθαι· τούτων δὲ μέγιστον 15
ἔτι τὸ μηδὲν ἐκ τῆς τύχης ἀντιπαῖσαι πρὸς τὴν
ἐπιβολήν, ἀλλ' ἁπλῶς ἅπαντα πρὸς ἕνα καιρὸν ἐκ-
δραμεῖν, ὥστε διὰ κηρύγματος ἑνὸς ἅπαντας καὶ
1016. *τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας καὶ τοὺς τὴν*
Εὐρώπην ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους
γενέσθαι, νόμοις χρωμένους τοῖς ἰδίοις.

Διελθούσης δὲ τῆς πανηγύρεως πρώτοις μὲν 47
ἐχρημάτισαν τοῖς παρ' Ἀντιόχου πρεσβευταῖς, δια- (30)
κελευόμενοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων τῶν μὲν
αὐτονόμων ἀπέχεσθαι καὶ μηδεμιᾷ πολεμεῖν, ὅσας

---

29 *μηδένα* OU, corr. *Rei* 635; v. Krebsium *z. Rect. d. Casus i. d. spät. hist. Gräcit.* program. gymn. novi Ratisbon. 1885 p. 16

δὲ νῦν παρείληφε τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον καὶ Φί-
2 λιππον ταττομένων, ἐκχωρεῖν. σὺν δὲ τούτοις προ-
ηγόρευον μὴ διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ δυ-
νάμεως· οὐδένα γὰρ ἔτι τῶν Ἑλλήνων οὔτε πολε-
μεῖσθαι νῦν ὑπ' οὐδενὸς οὔτε δουλεύειν οὐδενί.
3 καθόλου δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τινας ἔφασαν ἥξειν πρὸς
4 τὸν Ἀντίοχον. ταύτας μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Ἡγη-
σιάνακτα καὶ Λυσίαν λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις ἐπ-
5 ανῆλθον· μετὰ δὲ τούτους εἰσεκαλοῦντο πάντας τοὺς
ἀπὸ τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων παραγεγονότας, καὶ τὰ
6 δόξαντα τῷ συνεδρίῳ διεσάφουν. Μακεδόνων μὲν
οὖν τοὺς Ὀρέστας καλουμένους διὰ τὸ προσχωρῆσαι
σφίσι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτονόμους ἀφεῖσαν, ἠλευ-
θέρωσαν δὲ Περραιβοὺς καὶ Δόλοπας καὶ Μάγνη-
7 τας. Θετταλοῖς δὲ μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοὺς
Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας προσένειμαν, ἀφελόμενοι 893.
8 Θήβας τὰς Φθίας καὶ Φάρσαλον· οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ
περί τε τῆς Φαρσάλου μεγάλην ἐποιοῦντο φιλοτι-
μίαν, φάσκοντες αὐτῶν δεῖν ὑπάρχειν κατὰ τὰς ἐξ
9 ἀρχῆς συνθήκας, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ Λευκάδος. οἱ
δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ μὲν τούτων τῶν πόλεων
ὑπερέθεντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὸ διαβούλιον πάλιν ἐπὶ
τὴν σύγκλητον, τοὺς δὲ Φωκέας καὶ τοὺς Λοκροὺς
συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχειν, καθάπερ εἶχον καὶ πρό-
10 τερον, ἐν τῇ συμπολιτείᾳ. Κόρινθον δὲ καὶ τὴν
Τριφυλίαν καὶ (τὴν Ἡραιῶν πόλιν Ἀχαιοῖς ἀπέδω-
καν. Ὠρεὸν δ'), ἔτι δὲ τὴν Ἐρετριέων πόλιν ἐδόκει
11 μὲν τοῖς πλείοσιν Εὐμένει δοῦναι· Τίτου δὲ πρὸς
1017. τὸ συνέδριον διαστείλαντος οὐκ ἐκυρώθη τὸ δια-
βούλιον· διὸ καὶ μετά τινα χρόνον ἠλευθερώθησαν
αἱ πόλεις αὗται διὰ τῆς συγκλήτου καὶ σὺν ταύταις

Κάρυστος. ἔδωκαν δὲ καὶ Πλευράτῳ Λυχνίδα καὶ 12
Πάρθον, οὔσας μὲν Ἰλλυρίδας, ὑπὸ Φίλιππον δὲ
ταττομένας. Ἀμυνάνδρῳ δὲ συνεχώρησαν, ὅσα παρε- 13
σπάσατο κατὰ πόλεμον ἐρύματα τοῦ Φιλίππου,
κρατεῖν τούτων.

Ταῦτα δὲ διοικήσαντες ἐμέρισαν σφᾶς αὐτούς, 48 (31)
καὶ Πόπλιος μὲν Λέντλος εἰς Βαργύλια πλεύσας 2
ἠλευθέρωσε τούτους, Λεύκιος δὲ Στερτίνιος εἰς
Ἡφαιστίαν καὶ Θάσον ἀφικόμενος καὶ τὰς ἐπὶ Θρᾴ-
κης πόλεις ἐποίησε τὸ παραπλήσιον. πρὸς δὲ τὸν 3
Ἀντίοχον ὥρμησαν Πόπλιος Οὐίλλιος καὶ Λεύκιος
Τερέντιος, οἱ δὲ περὶ Γνάιον τὸν Κορνήλιον πρὸς
τὸν βασιλέα Φίλιππον. ᾧ καὶ συμμίξαντες πρὸς 4
τοῖς Τέμπεσι περί τε τῶν ἄλλων διελέχθησαν ὑπὲρ
ὧν εἶχον τὰς ἐντολάς, καὶ συνεβούλευον αὐτῷ
πρεσβευτὰς πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὲρ συμμαχίας,
ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύων ἀποκαραδοκεῖν
τὴν Ἀντιόχου παρουσίαν. τοῦ δὲ βασιλέως συγ- 5
καταθεμένου τοῖς ὑποδεικνυμένοις, εὐθέως ἀπ' ἐκεί-
νου χωρισθέντες ἧκον ἐπὶ τὴν τῶν Θερμικῶν σύν-
οδον, καὶ παρελθόντες εἰς τὰ πλήθη παρεκάλουν 6
τοὺς Αἰτωλοὺς διὰ πλειόνων μένειν ἐπὶ τῆς ἐξ
ἀρχῆς αἱρέσεως καὶ διαφυλάττειν τὴν πρὸς Ῥωμαί-
ους εὔνοιαν. πολλῶν δὲ παρισταμένων, καὶ τῶν 7
μὲν πρᾴως καὶ πολιτικῶς μεμψιμοιρούντων αὐτοῖς 894.
ἐπὶ τῷ μὴ κοινωνικῶς χρῆσθαι τοῖς εὐτυχήμασι
μηδὲ τηρεῖν τὰς ἐξ ἀρχῆς συνθήκας, τῶν δὲ λοιδο- 8
ρούντων καὶ φασκόντων οὔτ' ἂν ἐπιβῆναι τῆς Ἑλλά-
δος οὐδέποτε Ῥωμαίους οὔτ' ἂν νικῆσαι Φίλιππον,

---

4 *τὸν* ante *πόλεμον* vulgo additur post *Rei* 635, neutiquam necessarium, v. Krebsium *Die Präposit.* cet. p. 135

9 *εἰ μὴ δι' ἑαυτούς, τὸ μὲν ἀπολογεῖσθαι πρὸς ἕκαστα*
τούτων οἱ περὶ τὸν Γνάιον ἀπεδοκίμασαν, παρεκά-
1018. *λουν δ' αὐτοὺς πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥώμην, διότι*
πάντων παρὰ τῆς συγκλήτου τεύξονται τῶν δικαίων·
10 *ὃ καὶ πεισθέντες ἐποίησαν. καὶ τὸ μὲν τέλος τοῦ*
πρὸς Φίλιππον (πολέμου) τοιαύτην ἔσχε διάθεσιν.

V. RES ASIAE.

49 *Ἐάν, τὸ δὴ λεγόμενον, τρέχωσι τὴν ἐσχάτην,* 896,12
(35,6) *ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους καταφεύξονται καὶ τούτοις ἐγ-*
χειριοῦσι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν. —
(32) 2 (3) Ὅτι *προχωρούσης* τῷ Ἀντιόχῳ *κατὰ νοῦν τῆς* 894,16
ἐπιβολῆς παρόντι ἐν Θρᾴκῃ τῷ Ἀντιόχῳ *κατέπλευ-*
σαν εἰς Σηλυβρίαν οἱ περὶ Λεύκιον Κορνήλιον.
3 (4) *οὗτοι δ' ἦσαν παρὰ τῆς συγκλήτου πρέσβεις ἐπὶ*
τὰς διαλύσεις ἐξαπεσταλμένοι τὰς Ἀντιόχου καὶ
50 *Πτολεμαίου. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἧκον καὶ*
(33) *τῶν δέκα Πόπλιος μὲν Λέντλος ἐκ Βαργυλίων, Λεύ-*
κιος δὲ Τερέντιος καὶ Πόπλιος Οὐίλλιος ἐκ Θάσου.
2 *ταχὺ δὲ τῷ βασιλεῖ διασαφηθείσης τῆς τούτων παρ-*
ουσίας, πάντες ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἠθροίσθησαν εἰς
3 *τὴν Λυσιμάχειαν. συνεκύρησαν δὲ* καὶ οἱ *περὶ τὸν*
Ἡγησιάνακτα καὶ Λυσίαν οἱ πρὸς τὸν Τίτον ἀπο-
4 *σταλέντες εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον. αἱ μὲν οὖν κατ*
ἰδίαν ἐντεύξεις τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν Ῥωμαίων
τελέως ἦσαν ἀφελεῖς καὶ φιλάνθρωποι· μετὰ δὲ ταῦτα

---

6 **des. O fol. 118v** *Ur* 23, 24 8—10 **Suid. s. v. *τρέχειν*, F in marg. fol. 283v** eo loco, ubi cap. 50, 7 est, nihil habet nisi *τὸ δὴ λεγόμενον τρέχωσι τὴν ἐσχάτην*
11 **N fol. 77v** *Ur* 23, 25 16 **inc. F fol. 283v prim.:** *κατὰ δὲ τὸν* cet. 21 *καὶ οἱ* non esse Polybianum demonstravit *BW* Fleckeis. annal. 1889, 681 s.

*γενομένης συνεδρείας κοινῆς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀλλοι-
οτέραν ἔλαβε τὰ πράγματα διάθεσιν. ὁ γὰρ Λεύκιος* 5
*ὁ Κορνήλιος ἠξίου μὲν καὶ τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον
ταττομένων πόλεων, ὅσας νῦν εἴληφε κατὰ τὴν Ἀσίαν,
παραχωρεῖν τὸν Ἀντίοχον, τῶν δ' ὑπὸ Φίλιππον
διεμαρτύρετο φιλοτίμως ἐξίστασθαι· γελοῖον γὰρ* 6
εἶναι τὰ Ῥωμαίων ἆθλα τοῦ γεγονότος αὐτοῖς πο- **895.**
1019. *λέμου πρὸς Φίλιππον Ἀντίοχον ἐπελθόντα παραλαμ-
βάνειν. παρῄνει δὲ καὶ τῶν αὐτονόμων ἀπέχεσθαι* 7
πόλεων. καθόλου δ' ἔφη θαυμάζειν τίνι λόγῳ τοσ- 8
*αύταις μὲν πεζικαῖς, τοσαύταις δὲ ναυτικαῖς δυνά-
μεσι πεποίηται τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην διάβασιν· πλὴν* 9
*γὰρ τοῦ προτίθεσθαι Ῥωμαίοις ἐγχειρεῖν αὐτόν, οὐδ'
ἔννοιαν ἑτέραν καταλείπεσθαι παρὰ τοῖς ὀρθῶς λογι-
ζομένοις. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι ταῦτ' εἰπόντες ἀπε-
σιώπησαν· ὁ δὲ βασιλεὺς πρῶτον μὲν διαπορεῖν ἔφη* 51
κατὰ τίνα λόγον ἀμφισβητοῦσι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ (94)
*τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων· πᾶσι γὰρ μᾶλλον ἐπι-
βάλλειν τοῦτο ποιεῖν ἢ Ῥωμαίοις. δεύτερον δ' ἠξίου* 2
*μηδὲν αὐτοὺς πολυπραγμονεῖν καθόλου τῶν κατὰ
τὴν Ἀσίαν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς περιεργάζεσθαι τῶν κατὰ
τὴν Ἰταλίαν ἁπλῶς οὐδέν. εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην* 3
*ἔφη διαβεβηκέναι μετὰ τῶν δυνάμεων ἀνακτησόμε-
νος τὰ κατὰ τὴν Χερρόνησον καὶ τὰς ἐπὶ Θρᾴκης
πόλεις· τὴν γὰρ τῶν τόπων τούτων ἀρχὴν μάλιστα
πάντων αὐτῷ καθήκειν. εἶναι μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς* 4
*τὴν δυναστείαν ταύτην Λυσιμάχου, Σελεύκου δὲ
πολεμήσαντος πρὸς αὐτὸν καὶ κρατήσαντος τῷ πο-
λέμῳ πᾶσαν τὴν Λυσιμάχου βασιλείαν δορίκτητον
γενέσθαι Σελεύκου. κατὰ δὲ τοὺς τῶν αὐτοῦ προ-* 5
γόνων περισπασμοὺς ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις πρῶτον

μὲν Πτολεμαῖον παρασπασάμενον σφετερίσασθαι
6 *τοὺς τόπους τούτους, δεύτερον δὲ Φίλιππον. αὐτὸς*
δὲ νῦν οὐ κτᾶσθαι τοῖς Φιλίππου καιροῖς συνεπι-
τιθέμενος, ἀλλ' ἀνακτᾶσθαι τοῖς ἰδίοις δικαίοις συγ-
7 *χρώμενος. Λυσιμαχεῖς δέ, παραλόγως ἀναστάτους*
γεγονότας ὑπὸ Θρᾳκῶν, οὐκ ἀδικεῖν Ῥωμαίους κατ-
8 *άγων καὶ συνοικίζων· ποιεῖν γὰρ τοῦτ' ἔφη βουλό-*
μενος οὐ Ῥωμαίοις τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν, Σελεύκῳ
9 *δ' οἰκητήριον ἑτοιμάζειν. τὰς δ' αὐτονόμους τῶν*
κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων οὐ διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπι-
1020. *ταγῆς δέον εἶναι τυγχάνειν τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ*
10 *διὰ τῆς αὐτοῦ χάριτος. τὰ δὲ πρὸς Πτολεμαῖον*
αὐτὸς ἔφη διεξάξειν εὐδοκουμένως ἐκείνῳ· κρίνειν
γὰρ οὐ φιλίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς φιλίας
ἀναγκαιότητα συντίθεσθαι πρὸς αὐτόν.

52 *Τῶν δὲ περὶ τὸν Λεύκιον οἰομένων δεῖν καλεῖ-* 896.
(35) *σθαι τοὺς Λαμψακηνοὺς καὶ τοὺς Σμυρναίους καὶ*
2 *δοῦναι λόγον αὐτοῖς, ἐγένετο τοῦτο. παρῆσαν δὲ*
παρὰ μὲν Λαμψακηνῶν οἱ περὶ Παρμενίωνα καὶ
Πυθόδωρον, παρὰ δὲ Σμυρναίων οἱ περὶ Κοίρανον.
3 *ὧν μετὰ παρρησίας διαλεγομένων, δυσχεράνας ὁ*
βασιλεὺς ἐπὶ τῷ δοκεῖν λόγον ὑπέχειν ἐπὶ Ῥωμαίων
τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητοῦσι, μεσολαβήσας τὸν
4 *Παρμενίωνα "Παῦσαι" φησὶ "τῶν πολλῶν· οὐ γὰρ*
ἐπὶ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ Ῥοδίων ὑμῖν εὐδοκῶ δια-
5 *κριθῆναι περὶ τῶν ἀντιλεγομένων." καὶ τότε μὲν*
ἐπὶ τούτοις διέλυσαν τὸν σύλλογον, οὐδαμῶς εὐδο-
κήσαντες ἀλλήλοις.

---

8 *ῥωμαῖοις* F, *ρωμαίους* N(S) *ἐπιβάλλειν* coni. *BW* 24 *τῶν πολλῶν*] *τῶν λόγων* coni. Herwerdenus Mnemos. 1874, 77 28 **des. F fol. 284ᵛ extr., N fol. 80ᵛ**

VI. RES AEGYPTI.

Τῶν γὰρ παραβόλων καὶ καλῶν ἔργων ἐφίενται 53 (36)
μὲν πολλοί, τολμῶσι δ' ὀλίγοι ψαύειν. καίτοι πολὺ 2
καλλίους ἀφορμὰς εἶχε Σκόπας Κλεομένους πρὸς τὸ
παραβάλλεσθαι καὶ τολμᾶν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ προ- 3
καταληφθεὶς εἰς αὐτὰς συνεκλείσθη τὰς ἐν τοῖς
ἰδίοις οἰκέταις καὶ φίλοις ἐλπίδας· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ
ταύτας ἐγκατέλιπεν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸς ἐξή-
λεγξε, τὸ καλῶς ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν αἰσχρῶς περὶ
πλείονος ποιησάμενος. Σκόπας δέ, καὶ χεῖρα βα- 4
ρεῖαν ἔχων συνεργὸν καὶ καιρόν, ἅτε τοῦ βασιλέως
ἔτι παιδὸς ὄντος, μέλλων καὶ βουλευόμενος προ-
κατελήφθη. γνόντες γὰρ αὐτὸν οἱ περὶ τὸν Ἀριστο- 5
1021. μένην συναθροίζοντα τοὺς φίλους εἰς τὴν ἰδίαν
οἰκίαν καὶ συνεδρεύοντα μετὰ τούτων, πέμψαντές
τινας τῶν ὑπασπιστῶν ἐκάλουν εἰς τὸ συνέδριον.
ὁ δ' οὕτως παρειστήκει τῶν φρενῶν ὡς οὔτε πράτ- 6
τειν ἐτόλμα τῶν ἑξῆς οὐδὲν οὔτε καλούμενος ὑπὸ
τοῦ βασιλέως οἷός τ' ἦν πειθαρχεῖν, ὃ πάντων ἐστὶν
ἔσχατον, ἕως οἱ περὶ τὸν Ἀριστομένην γνόντες αὐτοῦ 7
τὴν ἀλογίαν τοὺς μὲν στρατιώτας καὶ τὰ θηρία
περιέστησαν περὶ τὴν οἰκίαν, Πτολεμαῖον δὲ τὸν 8
Εὐμένους πέμψαντες μετὰ νεανίσκων ἄγειν αὐτὸν
ἐκέλευον, ἐὰν μὲν ἑκὼν βούληται πειθαρχεῖν, εἰ δὲ 897.
μή, μετὰ βίας. τοῦ δὲ Πτολεμαίου παρεισελθόντος 9
εἰς τὴν οἰκίαν καὶ δηλοῦντος ὅτι καλεῖ Σκόπαν ὁ
βασιλεύς, τὰς μὲν ἀρχὰς οὐ προσεῖχε τοῖς λεγο-
μένοις, ἀλλὰ καὶ βλέπων εἰς τὸν Πτολεμαῖον ἀτενὲς

---

28 ἀτενὲς F (non ἀστενὲς) S

ἔμενε καὶ πλείω χρόνον ὡς ἂν εἰ προσανατεινόμενος
10 *αὐτῷ καὶ θαυμάζων τὴν τόλμαν. ὡς δ' ἐπελθὼν*
ὁ Πτολεμαῖος θρασέως ἐπελάβετο τῆς χλαμύδος
11 *αὐτοῦ, τότε βοηθεῖν ἠξίου τοὺς παρόντας. ὄντων*
δὲ καὶ τῶν εἰσελθόντων νεανίσκων πλειόνων καὶ
τὴν ἔξω περίστασιν διασαφήσαντός τινος, συνείξας
τοῖς παροῦσιν ἠκολούθει μετὰ τῶν φίλων.

54 *Ἅμα δὲ τῷ παρελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον βραχέα*
(37) *μὲν ὁ βασιλεὺς κατηγόρησε, μετὰ δὲ τοῦτον Πολυ-*
κράτης, ἄρτι παραγεγονὼς ἀπὸ Κύπρου, τελευταῖος
2 *δ' Ἀριστομένης. ἦν δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιος*
ἡ κατηγορία πάντων τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσι, προσετέθη
δὲ τοῖς προειρημένοις ἡ μετὰ τῶν φίλων συνεδρεία
καὶ τὸ μὴ πειθαρχῆσαι καλούμενον ὑπὸ τοῦ βασι-
3 *λέως. ἐφ' οἷς οὐ μόνον οἱ τοῦ συνεδρίου κατεγί-*
νωσκον αὐτοῦ πάντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξωθεν τῶν
4 *πρεσβευτῶν οἱ συμπαρόντες. ὁ δ' Ἀριστομένης, ὅτε*
κατηγορεῖν ἔμελλε, πολλοὺς μὲν καὶ ἑτέρους παρ-
έλαβε τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ
τοὺς παρὰ τῶν Αἰτωλῶν δὲ πρεσβεύοντας ἐπὶ τὰς
διαλύσεις, ἐν οἷς ἦν καὶ Δωρίμαχος ὁ Νικοστράτου.
1022. 5 *ῥηθέντων δὲ τούτων μεταλαβὼν ὁ Σκόπας ἐπειρᾶτο*
μὲν φέρειν τινὰς ἀπολογισμούς, οὐδενὸς δὲ προσ-
έχοντος αὐτῷ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλογίαν,
εὐθέως οὗτος μὲν εἰς φυλακὴν ἀπήγετο μετὰ τῶν
6 *φίλων· ὁ δ' Ἀριστομένης ἐπιγενομένης τῆς νυκτὸς*
τὸν μὲν Σκόπαν καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ φί-

---

16. 17 *τῶν* alterum delendum esse coni. *Sch*, *τῶν πρεσβευτῶν* del. Bentenus l. c. p. 50; sed genetivus *τῶν πρεσβευτῶν* pendet ab *οἱ συμπαρόντες*, ita ut sit vertendum '*sed etiam de exteris ii qui aderant ex legatis*'

λους πάντας διέφθειρε φαρμάκῳ, Δικαιάρχῳ δὲ καὶ 7
στρέβλας καὶ μάστιγας προσαγαγὼν οὕτως αὐτὸν
ἐπανείλετο, λαβὼν παρ' αὐτοῦ δίκην καθήκουσαν
καὶ κοινὴν ὑπὲρ πάντων τῶν Ἑλλήνων. ὁ γὰρ Δι- 8
καίαρχος οὗτος ἦν, ὃν Φίλιππος, ὅτε προέθετο
παρασπονδεῖν τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὰς ἐφ'
Ἑλλησπόντου πόλεις, ἀπέδειξε τοῦ στόλου παντὸς
ἡγεμόνα καὶ τῆς ὅλης πράξεως προστάτην. ὃς ἐπὶ 9
πρόδηλον ἀσέβειαν ἐκπεμπόμενος οὐχ οἷον ἄτοπόν
τι πράττειν ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀπονοίας ὑπερ- 898.
βολῇ καὶ τοὺς θεοὺς ὑπέλαβε καταπλήξεσθαι καὶ
τοὺς ἀνθρώπους· οὗ γὰρ ὁρμίσειε τὰς ναῦς, δύο 10
κατεσκεύαζε βωμούς, τὸν μὲν Ἀσεβείας, τὸν δὲ
Παρανομίας, καὶ ἐπὶ τούτοις ἔθυε καὶ τούτους
προσεκύνει καθάπερ ἂν εἰ δαίμονας. διὸ καὶ δοκεῖ 11
μοι τυχεῖν τῆς ἁρμοζούσης δίκης καὶ παρὰ θεῶν
καὶ (παρ') ἀνθρώπων· παρὰ φύσιν γὰρ ἐνστησά-
μενος τὸν αὑτοῦ βίον εἰκότως παρὰ φύσιν καὶ τῆς
εἱμαρμένης ἔτυχε. τῶν δὲ λοιπῶν Αἰτωλῶν τοὺς 12
βουλομένους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαλλάττεσθαι πάντας
ἀπέλυσεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν ὑπαρχόντων. Σκόπα 55
δὲ καὶ ζῶντος μὲν ἐπίσημος ἦν ἡ φιλαργυρία — πολὺ (38)
γὰρ δή τι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπερέθετο κατὰ
τὴν πλεονεξίαν — ἀποθανόντος δὲ καὶ μᾶλλον
ἐγενήθη διὰ τοῦ πλήθους τοῦ χρυσίου καὶ τῆς
κατασκευῆς τῆς εὑρημένης παρ' αὐτῷ. λαβὼν γὰρ 2
συνεργὸν τὴν ἀγριότητα τὴν Χαριμόρτου καὶ τὴν
μέθην, ἄρδην ἐξετοιχωρύχησε τὴν βασιλείαν.

---

7 ἀπο|δεῖξαι F(S), corr. *Ur* 182b 17 (παρ') add. *BW* coll. XV 1, 14, v. Fleckeis. annal. 1889, 691 s.

3 *Ἐπειδὴ δὲ τὰ κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς ἔθεντο καλῶς*
1023. *οἱ περὶ τὴν αὐλήν, εὐθέως ἐγίνοντο περὶ τὸ ποιεῖν*
Ἀνακλητήρια τοῦ βασιλέως, οὐδέπω μὲν τῆς ἡλικίας
κατεπειγούσης, νομίζοντες δὲ λήψεσθαί τινα τὰ
πράγματα κατάστασιν καὶ πάλιν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τὸ
βέλτιον προκοπῆς, δόξαντος αὐτοκράτορος ἤδη γε-
4 *γονέναι τοῦ βασιλέως. χρησάμενοι δὲ ταῖς παρα-*
σκευαῖς μεγαλομερῶς, ἐπετέλουν τὴν πρᾶξιν ἀξίως
τοῦ τῆς βασιλείας προσχήματος, πλεῖστα Πολυκρά-
τους δοκοῦντος εἰς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην αὐτοῖς
5 *συνηργηκέναι. ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ καὶ κατὰ*
τὸν πατέρα μὲν ἔτι νέος ὢν οὐδενὸς ἐδόκει τῶν
περὶ τὴν αὐλὴν δευτερεύειν οὔτε κατὰ τὴν πίστιν
οὔτε κατὰ τὰς πράξεις, ὁμοίως δὲ κατὰ τὸν ἐν-
6 *εστῶτα βασιλέα. πιστευθεὶς γὰρ τῆς Κύπρου καὶ*
τῶν ἐν ταύτῃ προσόδων ἐν καιροῖς ἐπισφαλέσι καὶ
ποικίλοις, οὐ μόνον διεφύλαξε τῷ παιδὶ τὴν νῆσον,
ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἤθροισε χρημάτων, ἃ τότε
παραγεγόνει κομίζων τῷ βασιλεῖ, παραδεδωκὼς τὴν
ἀρχὴν τῆς Κύπρου Πτολεμαίῳ τῷ Μεγαλοπολίτῃ.
7 *τυχὼν δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ περι-* **899.**
ουσίας ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα προβαι-
νούσης τῆς ἡλικίας ὁλοσχερῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώ-
8 *κειλε καὶ βίον ἀσυρῆ. παραπλησίαν δέ τινα τούτῳ*

---

19 *παραγεγόνει* ex F revocavit *Hu* rectissime; nam Polybius eandem adhibet formam XX 6, 1. XXI 15, 8. XXXIII 18, 2, nusquam *παρεγεγόνει* 22 **inc. P 102, 20** *Va* *Ὅτι πολυκράτης ὁ τῆς κύπρου ἄρχων ἐπὶ πτολεμαίου τοῦ παιδὸς τυγχάνων καὶ πίστιν ἔσχε καὶ βίον ἐνάρετον· μετὰ δὲ ταῦτα* cet.; **inc. Suid. s. v.** ***Πολυκράτης*:** *Π. ὁ τῆς Κύπρου ἄρχων ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ παιδὸς τυγχάνων πίστιν εἶχε καὶ βίον ἐνάρετον, μετὰ δὲ ταῦτα* cet. 24 *βίον ἀπρεπῆ*: **des. Suid.**

φήμην ἐκληρονόμησεν ἐπὶ γήρως καὶ Πτολεμαῖος ὁ Ἀγησάρχου. περὶ ὧν, ὅταν ἐπὶ τοὺς καιροὺς ἔλ- 9
θωμεν, οὐκ ὀκνήσομεν διασαφεῖν τὰ παρακολουθήσαντα ταῖς ἐξουσίαις αὐτῶν ἀπρεπῆ.

---

4 αὐτῶν: **des. P** ἀπρεπῆ: **des. F fol. 286^{v};** sub finem F' margini sinistro eo fere loco, ubi cap. 55, 5 est, ascripsit: μιχαὴλ ὁ παλαιολογος ἔγραψεν αυτὰ. In marg. inf. sub finem in eodem libro subscribit man. rec.: ἡ βίβλος .... καὶ πρόσ ..... Denique in marg. inf. fol. 285^{v} v. Urbinatis add. man. rec.: τῶν οὑιων; in marg. sup. fol. 286^{r} eadem manus adicit: τίσ.

FRAGMENTA LIBRI XIX.

I. RES ITALIAE.

1024. 1 Πολύβιος μέν γέ φησι *τῶν ἐντὸς Βαίτιος ποταμοῦ πόλεων ἡμέρᾳ μιᾷ τὰ τείχη κελεύσαντος αὐτοῦ περιαιρεθῆναι· πάμπολλαι δ' ἦσαν αὗται καὶ γέμουσαι μαχίμων ἀνδρῶν.*

II. RES GRAECIAE.

2 Ingens numerus erat bello Punico captorum, quos Hannibal, cum ab suis non redimerentur, venum dederat. multitudinis eorum argumentum est, quod Polybius scribit centum talentis eam rem Achaeis stetisse, cum quingenos denarios pretium in capita, quod redderetur dominis, statuissent.

2—5 **Plut. Cat. mai. 10** 7—12 **Liv. XXXIV 50. 5.** — Praeter haec duo fragmenta nihil ex libro XIX historiarum Polybii, quo de rebus Olympiadis 146 scriptorem egisse Nissenus in Musei Rhenani vol. XXVI p. 259 ss. luculenter demonstrat, affertur.

CORRIGENDA.

VOL. I.

P 286 lin. 8 del. *καὶ*

VOL. II.

P XIX lin. 23 l. ex antecedente par.
„ 62 lin. 9 l. *βοηθεῖν*
„ 78 lin. 12 l. *τελείως*
„ 130 lin. 24 l. *Γύθιον*.
